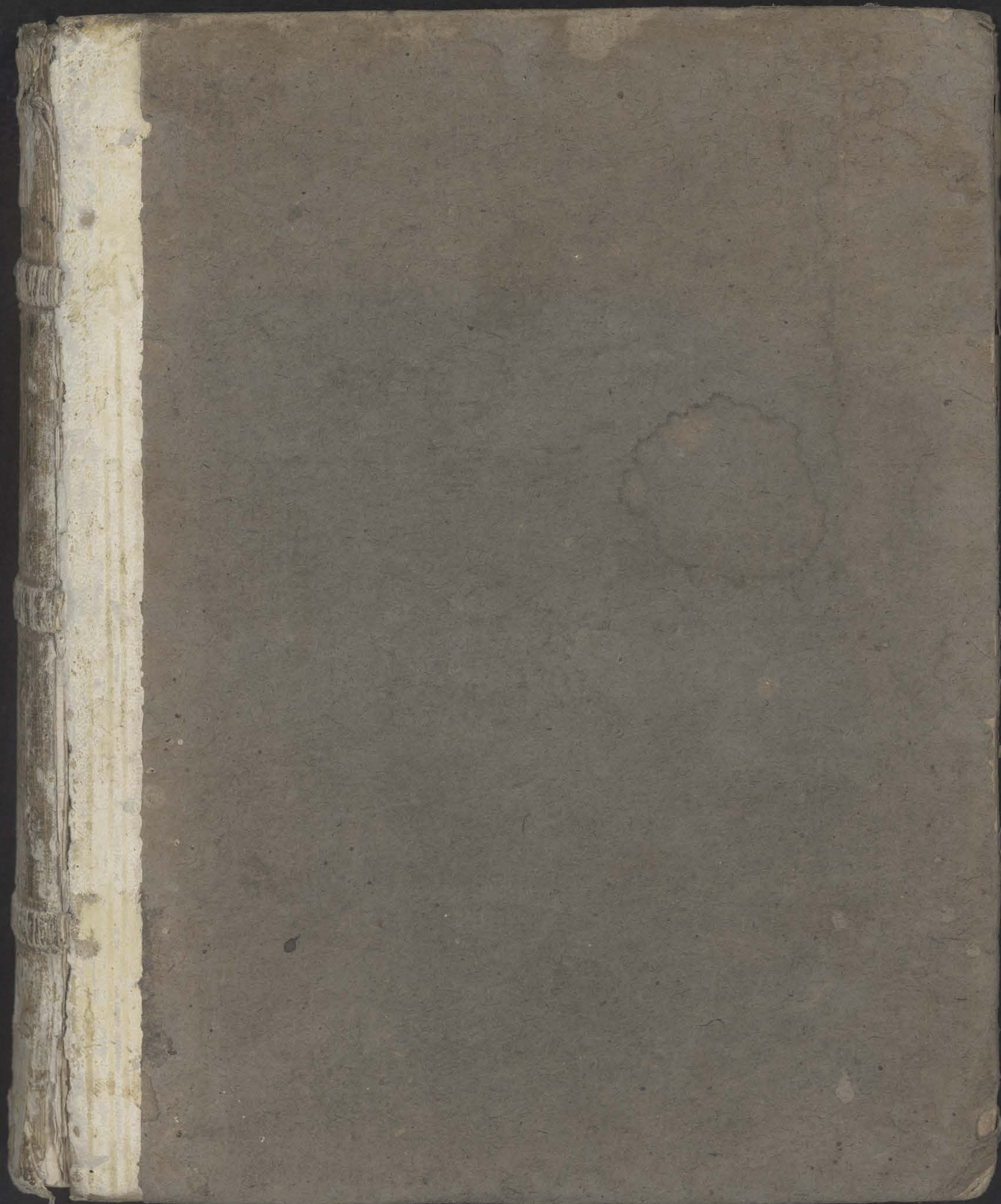
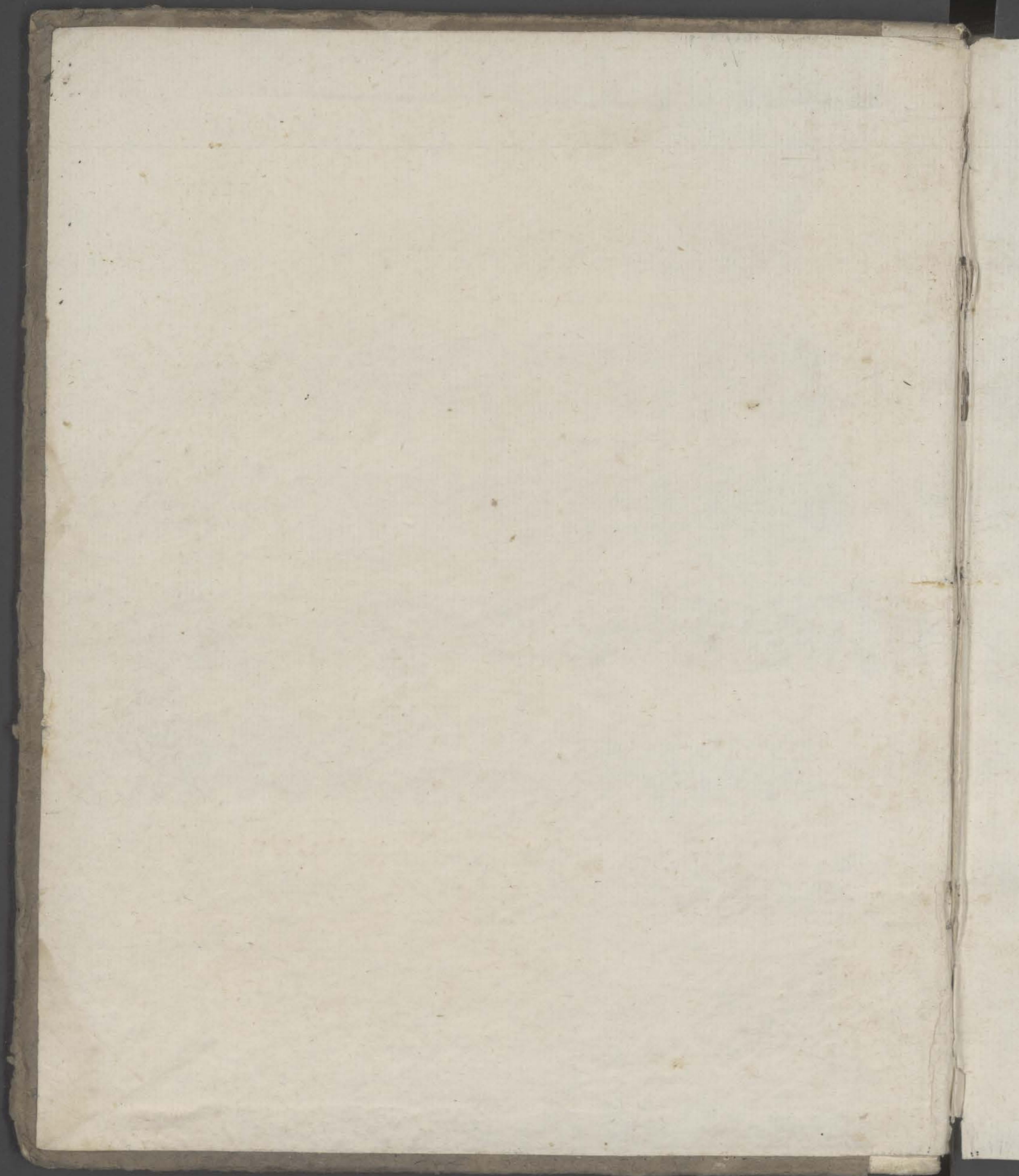

Dono dedit in memoriam sui hunc
librum [illegible]
Ju[illegible]
adu. Cw. [illegible]
A°: 1680. d. 9. Xbris.

Noticia DIGNITATUM ILLUSTRIUM CIVILIUM, SACRARUM, EQVESTRIUM

XVI. DISSERTATIONIBUS Academicis

exposita

à

JOH. CHRISTOPH. BECMANO, D. & P.P. in Academia Francofurtana.

Christianus Risius ao 1697. 27. Jun:

EDITIO SECUNDA

Cum Privilegio
Serenissimor. Elect. Saxon. & Brandenb.

JENÆ
Prelo WERTHERIANO
Sumptibus CHRISTOPH. ENOCH. Buchta.
Anno M. DC. LXXXVII.

Eremi Camald. C.M.C. in Insula Wigrensi
ex Legato F. Agathangeli.

REVERENDISSIMO AC PERILLUSTRI
DOMINO,
DN. OTTONI,
LIBERO BARONI
DE SUUERIN,
DYNASTÆ VETERIS
LANDSBERGÆ,
ZACHANI, OLDENWIGSHAGII &c.
Augusti ac Potentissimi
ELECTORIS BRANDENBURGICI
SUPREMO CONSILIORUM ET JUDICIORUM
PRÆSIDI
ELECTORATUS CAMERARIO PRIMARIO
ac HEREDITARIO
CATHEDRALIS ECCLESIÆ BRANDENBURG. PRÆPOSITO
&
PRÆFECTURÆ OURANIENBURGENSIS
CAPITANEO SUPREMO
&c.
DOMINO suo Benignissimo.

Reverendissime ac Perillustris

DOMINE.

SAcra ferunt, Nobilem peregre profecturum operas servis suis distribuisse, reversum eosdem ad rationes vocasse, ac ampliori fortuna iis gratiam fecisse, qui largo fœnore rem ej9 domi auxerant. *Domine*, dixit unus, *Mina tua decem minas fecit*; Et alter: *Domine, Mina tua quinq; minas fecit*: Quibus Bonorum Servorum Elogium & Benignitatis Domini augmentum feliciter abstulerunt.

Equidem dum Potentissimus Elector Brandenburgicus Benignitate Tua ante annos aliquot me muneri Academico admovit, me Minam accepisse agnovi non ociosam, sed fœnori elocandam, eoque negociandum mihi esse sensi, ut studiosam Juventutem DEO, Principi, Patriæ lucrarer. Præsens utiq; scriptum effecit, ut ex simili argumento ILLUSTRITUDINEM Tuam è longinquo reducem sero quidem, non tamen præ-

ter

ter votum, humillimè compellatum, & quod Servi illi fecerunt, iterata ejus Editione testatum venerim, minam meam heic non decuplo quidem aut quintuplo, duplo tamen auctam esse. Invenit enim ex quo ante sexennium sub Illustri Patrocinio Tuo prodiit, qui illud versare non aspernati sunt, quiq; adhuc versare desiderant: Unde veluti propensum Virorum Bonorum animum erga tenuem operam meã in dupli lucro merito habeo, ita secundis curis hisce negociationem meam me non infeliciter continuaturum autumavi. Duplum verò tantùm attuli, h. Lucrum satis tenue, aliis quintuplo, sextuplo, decuplo forte publico profuturis; Sed antehac jam tenuitatem meã hac in re coram ILLUSTRITUDINE Tua fassus, at simul confisus fui, satis fore, si rerum, quas ipsi olim plenius cognoscent, certa vestigia Juvenũ nostrorum animis impressero: In quo etiam primam meam scribendi causam re-

cumbere nõ diffiteor; Neq; enim habeo aliàs, quod ſubtili iſti Hiſpano reponam, qui Librorum defectus Ingenii tenuitate excuſari poſſe negat, oſtendendum enim eſſe, Autorem neceſſitate adactum ſcripſiſſe. Incumbit ſane neceſſitas non ſumma quidem, commoda tamen, dum chariſſimam juventutẽ noſtram formandam ſuſcipimus; Qua cura ſi alii extra eam quoq; frui cupiant, Divinæ Benedictionis argumentum eſt, etiam in re exigua non negligendum. Soli Servo ignavo ſatis eſſe videbatur, minã ſuam in ſudario aſſervare & potius non attingere eam, quam in periculum venire, ne, ſi male ceſſiſſet negociatio, cum Domino ipſi res eſſet.

Expoſui rationem negociationis meæ, Tu DOMINE Benigniſſime, offerentẽ non dedignaberis. Spectabis Dignitatum hanc Umbram, cujus Dignitas totum orbem politiorem illuſtrat. Obſequium meum eadem iterato perſolvo,

& ſum-

& ſumma Merita Tua humillime veneror, quibꝰ univerſa Marchia Magno Nomini Tuo ſe obligatã profitetur, quæve omnes Poſteros Illuſtri Dignitati Tuæ vectigales habebunt. Exoro de novo Gratiam Tuam, cujus certitudo ampliori fortuna mihi potior erit; Vale, DOMINE Benigniſſime, ac vive Illuſtri Proli ac Familiæ Tuæ, Marchiæ noſtræ, Bonis deniq; ac probis omnibus diutiſſime ſuperſtes. Ipſum vero Nobiliſſimum Heroum, Potentiſſimum ELECTOREM Brandenburgicum non tam peregrè profectum, quam in avito ſolo ſuo jura ſua repetentẽ, DEUS O.M. clementiſſime conſervet, exterminet, qui regimini ejus impedimenta ponunt, ac feliciſſime reducat, ut fœnoris literarii augmenta læte ſurgere, Ipſe rationes ſervorum ſuorũ tranquille poſcere ac ſpectare, nos eas ſecure reddere valeamus. Ita voveo.

DOMINE Benigniſſime

Humillimus Cliens Tuus
J. C. BECMANUS.

EMineant Reges titulis. Hæc ſplendida civis
Gloria, per mundum titulos ſparſiſſe ſuorum
Majorique decus flamma ſuccendere Regum.
Ut fuerint iſti Tecum, COLLEGA, labores
Hactenus, ut Titulos, Sceptrum, Diademata, Cultus,
Ac Tyrio pulchre ſucco radiantia Regum
Pallia, Magnatum dederis ſpectanda favori,
Vidimus, ac una tantis applaudimus auſis.
En Tua per patriæ fines jam latius exit
Gloria, magnanimo quondam perſpecta Britanno.
Surget honos: juxta poſt hac Illuſtribus ibis
Gratus, & illuſtri vives mercede decorus.

Nobiliſſ. DN. AUTORI
Collegæ Honoratiſſimo
ſcrib.

SAMUEL STRYKIUS J. U. D.
Prof. Ord. & Fac. Jurid. h.t.
DECANUS.

DISSERTATIO I.

DE TITULIS REGIIS COMMUNIBUS.

CAPUT I.

Status Regum Antediluvianus. Nimrodi Historia. Aureum Seculum. Tituli Regii Progressus. Ejusdem ad Minores Dominos translatio. Causa luxuriei Titulorum in Titulo R. Hispaniæ. Reges Subordinati in Sacris, sub Alexandro M. Romanorum, In Imperio Romano. Hibernia in Regnum evecta. Regnum Utriusque Siciliæ. Reges Subordinati extra Europam. Titulus Regis Regum. Titulus Cralis. Titulus Ducis Sabaudiæ. Vice Reges, Bani Hungariæ.

I.

Nitium ab ipso Nomine REGIO facimus, quippe fulcimine reliquorum amplissimo, antiquissimo, & ipsis Rerum primordiis ac vitæ Sociali tantum non æquali. Quid impedit enim quo minus Statum REGIUM Rebus coævum statuas, illum non promiscuo rerum omnium Arbitrio, aut effreni παμβασιλείας Libidine, sed spectata inter Bonos Moderatione usurpatum. Naturæ enim est deteriora potioribus submittere; Ac Jure Gentium discretas Gentes, Regna condita & Dominia distincta docet JCtus *l. 5. ff. de J. & J.* Nosque connexionem hanc pluribus probavimus *Meditt. Politt. Diss. XI. §. 111.* Idem sensere gravissimi Autores, Seneca: *Primi Mortalium, quique ex his geniti Naturam Incorruptam sequebantur, eandem habebant & Ducem & Legem, commissi melioris Arbitrio.* Justinus L. I. 1. *Principio Rerum gentiumque Imperium penes Reges erat, quos ad fastigium hujus Majestatis non ambitio popularis, sed spectata inter Bonos Moderatio provehebat.* Cedrenus *de Adamo*: ὄντος ἡγεμόνος τοῦ γένους τῶν ἀνθρώπων διʼ ὅλης αὐτοῦ ζωῆς. Nec abludit constans Hebræorum traditio: In *Josepho Ben Gorion L. II. c. x1.* inducitur *Kenan*, *Sethi* Nepos,

 Im-

Imperans toti mundo, Epiſtola Alexandri M. ad Ariſtotelem ibi citata: Quam & R. *Abraham Zacuthus* laudat: Alexandrum M. Ariſtoteli ſcribere, Se inveniſſe in Inſula ditionis Perſicæ homines Ichthyophagos, qui Græce locuti fuerint, eosque narraſſe, eſſe in medio Inſulæ Sepulcrum Regis Kenan, Filii Enoſch, qui ante diluvium toti mundo imperaverit: *Sepher Juchaſin fol. VI. B.* Adde R. *David Tzemach fol. 2. B.* Autori Narrationis Fabuloſæ de Initio Dignitatum in Genere Humano non immorabimur: Vult ille Sethum cæteris Regem divinitus præfectum; Fingitque Divinum alloquium tale, qui Oratione Ligata eam exhibuit:

Te vero, Te Sethe tuis Regemque Patremque
Civibus impono, jam nunc ad ſeptra vocatus
Aggredere inprimis Aras, & Templa tueri,
Tum Regere Imperio populos & jure memento,
Tutari innocuos, pœnis frenare ſuperbos.

Et de Cainitica ſtirpe nonnulla huc pertinentia ſuſpicatur Auguſtinus *de Civ. D. L. XV. c. 20. De eo, quod Cain ſucceſſio in octo ab Adam generationes clauditur & in poſteris ab eodem Patre Adam Noë decimus invenitur.* Reſpondet inter alia S. Pater: Fieri poſſe, ut propter aliquam ſecretiorem cauſam, quæ ipſum lateat, usque ad Lamech & ejus filios generationum perveniente contextu, commendaretur hæc civitas, quam ille Terrenam vocat, ac deinde ceſſarit Scriptor Libri commemorare cæteras quæ usque ad Diluvium eſſe potuerint. Tunc ſubdit: *Poteſt & illa eſſe cauſa, cur non ordo Generationum per primogenitos ducatur; Ut neceſſe non ſit in illis hominibus tam ſeram credere pubertatem: Quod ſcilicet eadem civitas, quam Cain in nomine Enoch filii ſui condidit, longe lateque regnare potuerit, & Reges habere non ſimul plures, ſed ſuis ætatibus ſingulos, quos genuiſſent ibi ſucceſſuros, quicunque regnaſſent. Iterum Regum primus eſſe potuit ipſe Cain, ſecundus Filius ejus Enoch: In cujus nomine ubi regnaretur condita eſt civitas: Tertius Gaidad, quem genuit Enoch: Quartus Manihel, quem genuit Gaidad: Quintus Mathuſael, quem genuit Manihel: Sextus Lamech, quem genuit Methuſael, qui ſeptimus eſt ab Adam per Cain. Non autem erat conſequens, ut primogeniti in Regnum regnantibus ſuccederent Patribus, ſed quos regnandi meritum propter virtutem Terrenæ utilem civitati, vel Sors aliqua reperiret, vel ille potiſſimum ſuccederet patri hæreditario quodam Jure Regnandi, quem præ cæteris filiis dilexiſ-*

lexiſſet. Potuit autem vivente adhuc Lamech atque regnante fieri Diluvium &c. E Quibus Chaſſanæus quidem elicit, Auguſtinum ſentire ſolos Reprobos in principio mundi Dominium accepiſſe. *Catal. Glor. Mund. p. V. conſid. 1.* Auguſtini vero hanc mentem non eſſe, probamus. 1. Quia Regimen Cainiticum ita deſcribit, ut alterum Sethidarum non excludat; Nec II. Quid factum ſit Regimine Cainitico, ſed quid fieri potuerit dicit. Aureum priſcorum Seculum hæc tempora forte etiam reſpicit, Saturno, Jove &c. rerum potientibus, non Diis, ſed Regibus, aut Heroibus. Vetuſtiſſimus *Rex Saturnus tantæ Juſtitiæ fuiſſe dicitur, ut neque ſervierit ſub illo quiſpiam, neque quicquam privatæ rei habuerit, velut unum cunctis Patrimonium eſſet.* Juſt. XLIII. Repetantur quæ paulum ante ex Seneca & Juſtino citavimus. Quod concinno Parallelismo de Filiis Seth etiam tradit *Eutychius Patriarcha*, ſeu, ut vulgo vocant, Said Ibn Batrick, *Annal. Alex. p. 11. Nullus apud ipſos Locus Invidiæ, Injuſticiæ, aut mendacio, Juramentum ipſorum erat,* Non per Sanguinem Abelis. *Quotidie autem Faſtigium montis Sancti conſcendentes proni Deum adorabant &c.* Et Sinenſium Primæ Dynaſtiæ è Puoncui & Filii Thienhoangi, tum Ginhoangi familia huc pertinebunt: Illorum tempore *Spiritu Cœleſti ubique diſcurrente, qui paulatim urbanos mores induxit, & absque magno Labore Mortales, alioqui Diſciplinæ capaces, ad Humanitatem informavit &c.* ait Sinenſis Hiſtoricus apud P. Mart. Martinium, mox citandum. Sub his Seculo Aureo fluente: *Terra namque modico Labore culta ſponte propemodum fruges tulit, & quilibet Rerum Ordo ſuam Dignitatem obtinebat. Rex plusquam paterna Charitate populos complectebatur, qui eum viciſſim, ut patrem obſequentiſſimi Filii, colebant. Ille Regis Nomen, hi ſubjectorum civium munus pulchre explebant, omnia tunc erant communia, liberi omnes, maximoque inter ſe omnes amore connexi.* Idem ibidem. Quæ etiam P. Martinius ad Tempora Antediluviana non invitus refert; Denique veterum Chaldæorum Imperium huc retuleris, inchoatum ab Aloro, τοῦ παρὰ Θεῷ ἀποδειχθέντι τοῦ λεῶ ποιμένι, ajente *Abideno* apud *Euſeb. Chron. L. I.* Finitum cum Diluvio a Siſuthro, apud eundem: Maxime ſi Saros h. Temporis ſpacia ipſis aſſignata non MMMDC. Annis, ſed diebus æſtimes. Nam errorem aliquem unde unde Traditioni huic irrepſiſſe vel inde colligere eſt, quod totum Tempus Chaldæorum inferius ſit numero Annorum Regum & Sarorum: Hoc 432000, illo

150000. Annos in ipſo Beroſo attingente. Adde Apollodorum, & Beroſum ibidem citatos. De Ægyptiorum Regibus Antediluvianis, ſeu τῶν Θεῶν βασιλεία, agit *Monetho* apud eundem *Euſeb. Chron. L. I.* Plura vid. in *Salian. Annal. Vet. Teſt. Bolducc. de Eccleſia ante Legem L. I. cap. XV. Richard. Montacut. Actis & Monumentis Eccleſiaſticis ante Nativ. Chriſti*, Anglice editis *Lond. MDCLII. fol.*

II. Continuatum fuit hoc Regimen poſt diluvium a Noacho, atque ab eo in Semum ac poſteros ejus translatum, ὃ καὶ τὴν ἡγεμονίαν διεδέξατο μετ' αὐτόν, *Cedrenus*. Quem etiam Regem vocat S. Scriptura, ſi idem ſit, qui Melchiſedek, quod volunt *Hieronymus, Gerundenſis, Primaſius, Jonathan, Hieroſolymitanus* & alii; Melchiſedek enim erat Rex Solymorum: Donec, ſeu ruente in deterius Gente Hominum, ſeu præcipiti dominandi libidine Nimrodus rigidius Regimen formaret, & Monarchiam Babylonicam conderet, exiſtentibus Regni ipſius initiis *Babylone, Erec, Accad, Calne in Terra Schinharis*, Gen. XX. *Nimrod Gigas, Rex Babelis, ubi primus omnium regnaſſe fertur, cumque in Cœlo Coronæ formam e Nube vidiſſet, accerſito metallorum fuſore, coronam ſibi conflaſſe, quam Capiti imponeret, unde factum, ut dicerent Homines, Coronam ipſi e Cœlo delapſam. Eutych. Annal. Alex. p. 67. Ipſe cœpit potens eſſe in Terra*, ait Sacer Codex *Gen. X. IIX. Quod LXX.* reddiderunt, οὗτος ἤρξατο εἶναι Γίγας, eoque aliis occaſioni fuere, ut Gigantem fuiſſe crediderint. Sic enim appellant ipſum Ambroſius, Auguſtinus, Eutychius, Hieronymns Chron. Et Sulpic. Severus: *Chus Nemrod Gigantem genuit.* Attamen ut potenti vocem *Gigas* æquipares, faciunt *Heſych.* cui Γίγας, δυνάστης, ἰσχυρός. *Chryſoſt.* Γίγας, τουτέστι Τύραννος. *Joſephus* Τολμηρὸς δὲ καὶ κατὰ χεῖρα γενναῖος. *Et fuit Potens venator coram Domino*, pergit Sacer Codex: Quam in rem *Auguſtinus de Civ. Dei IV. C. VI. Inferre Bella finitimis ac populos ſibi non moleſtos ſola regni cupiditate conterere, quid aliud, quam grande Latrocinium nominandum eſt?* Nimrodus animorum inclinatione utens ſubinde jactavit præſentem felicitatem non Deo, ſed ſuis Viribus totam eſſe acceptam ferendam. Proinde ſe Viros meminiſſent, atque ipſius fide ac fortitudine jam ante tot documentis perſpecta in omni fortuna uterentur. Volebat videri maxime neceſſarius Suis, ut magis Ejus opem deſiderent, minus vero ſibi caverent ab ipſius Tyrannide, ad quam paulatim omnia trahebat. *Loccen. Period. Imper. 3. Cap. 1.* Neque Nimrodo nos patrocinabimur:

In medio tamen relinquimus, annon æquiorem quoque sensum Verba Scripturæ ferre possint. Nimrodus utique fuit potens Venator, fuit tamen coram Domino: Non necessariò ergo adversus Dominum, quod ex iis, quæ allegati Autores ei attribuunt, sequitur. Quid si prædones & latrones ac facinorosos homines per vim ceperit & Imperio ac potestati suæ subjecerit, ut honesta societas vitæ inter homines posset coalescere, quæ æquabili & paterna moderatione diutius conservari non poterat, postquam malitia hominum nimis jam invaluisset. Dignum sane potenti Venatore coram Domino Officium ita præstitisset. Si Tyrannidem istam, qua toties reum peragunt, exercuisset, Venator fuisset non coram Domino, sed contra eum.

III. Sed obscuritate hæc & dubiis involuta non levibus: Nec quicquam eorum nostrum fecerim, nisi quatenus vel profundissimam Nominis Regii Antiquitatem, vel Veterem saltim de tali Antiquitate opinionem indico. Ipsa certe quæ de Aureis Priscorum Temporibus allegata sunt, e nimis vulgatis Erroribus sunt: Cum I. dubium sit, quo pacto hæc rerum Memoria servata fuerit, Humano Genere omni, si a Noachica Familia discesseris, penitus deleto: *Nisi forte de Rebus Diluvio Antiquioribus obscura in Posteris fama per manus tradita remansit, quam Scriptores deinceps ignoratione veri conjecturisque magis obscurarent, aut suæ Gentis amore studioque illius initia ad ignotam originem revocandi commentis ac fabulis corrumperent*, inquit idem Martinius *Histor. Sinic. Dec. I. L. I. pag. 21*. Quæ cæteris etiam opponi possunt, quæ ex priscis Autoribus allegavimus. II. Comparatus Nostrorum temporum cum primis Seculis Status nihil prærogativæ istis concedit. Si enim Naturalem Statum spectes, h. quo vivimus & conservamur, veteres incommodissime egerunt. Victus eorum erant radices, & si Ovidium audimus, glandes; Sic nempe de Ætate Aurea sua loquitur: Homines Cibis sua sponte natis contentos fuisse, talesq; comedisse Fraga, Corna, Mora, *& quæ deciderant patula Jovis Arbore Glandes*. Amictus loco habuerunt pelles ferarum vel pecudum; His enim ipse Deus post lapsum donavit primos Homines; Et Habitacula erant speluncæ, a quibus jam ipsæ fere Bestiæ abhorrent: Ut proinde Ferrea potius quam Aurea fuerint Tempora; Ferreum enim si est asperius vivendi genus, Ferrea certe fuerunt, quæ tot commoditatibus, quibus nunc affluimus, caruerunt. De Statu

Morali vero suorum temporum jam tum Seneca: *Erras*, mi Lucili, *si existimas nostri Seculi esse vitium luxuriam & negligentiam Boni moris & alia, quæ objicit suis quisque temporibus. Hominum sunt ista, non temporum: Nulla ætas vacavit a culpa; Et si æstimare licentiam cujusque seculi incipias, pudet dicere, nunquam apertius, quam coram Catone peccatum est &c.* Ep. XCVII. Qua tota probat *Et nunc & olim fuisse malos*. Neque aliud extra idem testantnr Inobedientia Adami, Invidia & mox secutum homicidium Caini, Scortationes filiorum Dei cum filiabus Hominum, Iterum homicidium Lamechi, Ebrietas Noachi, Incestus Lothi, Feritas Nimrodi & sim. Conferatur *Casp. Dornavius in Parallelis morum Seculi, seu Diss.* qua probat vitia nostræ Tempestatis prisci item ævi fuisse. Item Doctissimus, sed Satyrico scribendi aliosve insectandi genere famosus Rollenhagen Append. Warhaffter Lügen C. XX. Ob iemals eine güldene Zeit gewesen: Ubi inter alia: Zu Adams Zeiten war sie nicht/ dann sein Acker trug Disteln und Dornen. Er muste in seinem Schaaf-Peltze sich mit Kummer darauf nehren/ und im Schweiß seines Angesichts sein Brod essen/ biß Er wieder zur Erden ward/ von der Er genommen war. Es verachtete auch Cain GOttes und der Eltern Warnung/ und schlug seinen Bruder todt/ lieff in ein ander Land und verfolgete mit seinen Nachkommen seiner Brüder Kinder unaufhörlich/ biß GOtt alle Menschen auf Erden mit der Sündfluth ersäuffte/ und allein acht Personen in der Arche überblieben. Viel weniger war das Aureum Seculum zu der Patriarchen Zeit/ denen ihre Nahrung blutsauer ward/ und immer ein Bruder den andern verfolgete/ und die Eltern Tode marterte. Noch weniger war es bey den Israelitern in der Wüsten und im Gelobtem Lande. Die Richter/ Saul und David hatten im̃er zu streiten/ und wo war sonderlich eine frölıche Güldene Zeit/ als David die Ammoniter legte unter eiserne Sägen und Zacken und eiserne Keile/ und verbrante sie in Ziegel-Ofen: Und hernach von Absalon seinem liebsten Sohne selbst verjaget ward ꝛc.

IV. Nomen REGIUM itaque unde unde ortum ad Posteros transmissum & in maximis Monarchiis radicatum fuit, seu *Electione*, cujus Exempla notissima, seu *Jure Belli*, quod aliæ nationes *Conquestum* vocant, unde Nomen *Wilhelmi Conquestoris*, famosissimi Regis Angliæ, ac præsentis Monarchiæ Anglicanæ Fundatoris; Et Regis Portugalliæ non infrequens Titulus, Domini *da conquista & navegacan & commercio di Æthiopia, Arabia, Persia & di India*. Quem

vide

vide Seq. Diss. III. c. I. Adde præter alios *Loccenium* cit. *Tr. de Periodis Imperiorum.*

V. Eodem nomine minores Gentium Domini posthac usi fuere. Tales Reguli Palæstinæ, *Josuæ. XIII.* Quæ enim tam exigua Terræ Portio XXXI. Potentes Reges alendo esset? Et ipse Abraham βασιλεῦσαι dicitur Nicolao Damasceno, cum non alius sine dubio, quam Paterfamilias αὐτόνομος esset: Quod vidit *Justinus* & Regem Damasci appellavit *Lib. XXXVI.* Non male; Nec tamen ejusmodi Regem, quales nostra tempora ferunt; Verum autem: Sui Juris enim erat & a nemine dependit, vel quenquam se superiorem habuit: Quod majestatis infallibile indicium est. In Magna Britannia id genus Reges Heptarchæ Veterum Saxonum fuere. Vid. *Camden. Britann. p. 56. Spelmann. Præf. in Concil. Anglic. Tom. 1.* Et Mauri A. DCCCXIII. Hispaniam ingressi tot regna, quot Urbes erant & Provinciæ extantiores, numerarunt. Hinc illa adhuc usitata Luxuries Titulorum Regis Hispaniæ: Ut *Regem*, ne provincias attingam, *Sevillæ*, Urbis Andaluziæ, *Toleti*, Metropolis N. Castiliæ, *Jaen* itidem Urbis N. *Castiliæ*, Gadium, *seu Gribraltar & Algeziræ*, prope Gibraltar &c. se appellet.

VI. Usi etiam REGIO Titulo, qui potentioribus Dominis subjecti fuerunt: Cujusmodi Rebelles isti Reguli *Gen. XIV, IV.* qui Kedor Laomor Regi Elam Annos XII. servierant. Alexander M. Cypri regibus imperat, ut æs stuppamque & vela præberent, *Curt. X. I.* Abisaris Regnum filio Ejus attribuit. *Curt. ib.* In Historia Romana Herodes a Senatu Romano Rex Judæorum declaratur. *Joseph. Antiq. Judaic. L. XIV. c. XXX.* Nero Teridatem Regem Armeniæ fecit, ἵνα καὶ σὺ καὶ ἐκεῖνοι μάθωσιν, ὅτι καὶ ἀφαιρεῖσθαι βασιλείας καὶ δωρεῖσθαι δύναμαι, ait apud *Xiphilin in Neron.* Ut ille ac Cognati ipsius scirent, penes se esse dandorum & adimendorum Regnorum potestatem. *Rex Parthis datus & Regna* assignata in Numis Trajani legere est. Et populum Romanum donare Regna consuetum prædicat *Florus L. III. c. IX.*

VII. Quam Regna donandi consuetudinem deinde accepit & retinuit Imperium Nostrum Romano-Germanicum: Cui manifesto exemplo est Regnum Poloniæ, cujus Ducem Boleslaum Chrobrium Otto III. cum ad D. Adelbertum religionis ergo peregrinatus esset, Beneficii loco A. MI. in Regem evexit. Dubitant quidem quo titulo,

lo, Scriptores Polonici; Et ſuſcepiſſe hanc Appellationem Boleslaum recens Chriſtianum factum, non quaſi illo ad Principatus Majeſtatem opus haberet, ſed quia crederet, quemlibet Chriſtianum, Principem Regem debere vocari, ait *Maximil. Fredro Fragm. Pol. p. 150. & ſeqq.* Sed enim quid obſtat, quo minus Poloniam Imperio noſtro Tributariam fuiſſe putes? Ajentibus ita *Lamb. Schafnab. A. M. LXXVII. Goth. Viterb. Chron. A. MXX. Radevic. Libr. de Reb. Geſt. Frider. 1. Bonfin. de Reb. Hungar. Dec. 11. Goldaſt. L. VI. de Regn. Bohem. c. X.* & aliis, quos citat *Franc. Marinius de Scopo Reip. Polon. c. 3.* Quod quidem negat Cromerus, & Marinius peculiari tractatu ſe clare demonſtraturum recepit, Reges Poloniæ nunquam & nulli fuiſſe tributarios atque ſubjectos. Quid tamen ille in tam levi & fere nulla ad iſta Rerum Polonicarum tempora Luce allaturus ſit expectandum eſt. De Regibus Bohemiæ prolixe *Goldaſtus de Jur. R. Bohem. L. III. c. X. 1.* Primo Dignitatem Regiam ab Henrico I. vel Ottone I. Imp. Rom. S. Wenceslao oblatam, qui vero eam reſpuerit ex *Georg. Barthold. Pontano* de S. Wencesl. *Andr. Dubravio Hiſtor. Bohem. L. V.* Deinde Vratislaum II. Ducem Bohemiæ Bretislai filium & Spitignei Fratris primogeniti Succeſſorem ab Henrico Imp. in Comitiis Moguntinis A. MLXXXIV. Regem creatum, antiquo Moravorum Regno in Bohemiam translato ex *Coſma Pragenſi, Ænea Sylvio, Ant. Bonfinio* &c. Denique ex *Godofrido, Henrico Sterone, Dubravio*, aliisque Scriptoribus Bohemicis Przemyslum Ottocarum cognomento Victorioſum A. MCXCIX. a Cæſare Philippo in Comitiis Moguntinis impetraſſe privilegium ſolenne, ut, qui poſthac rerum in Bohemia potituri eſſent, Suffragiis populi liberis legerentur pro more omnes, & REGES eſſent, ac ſtatim data corona Regem Bohemiæ declaratum. *Exin tandem Interregnum in Bojemia finitum, inquit Dubravius, Regibus ſibi deinceps continua ſerie ſuccedentibus: Poſtquam uſu didicerunt ad Dignitatem atque exiſtimationem tuendam plus inter ipſos Reges, quam inter Principes cenſeri, præſertim ap. Bojemos in tam corrupta Procerum indulgentia ac licentia, per quam ipſos Principes non ſolum nimis ſibi familiares verum etiam obnoxios faciebant.* Hiſt. Boh. L. XV. Confer *P. Stransky. Rep. Bohem. c. III.* Rationes vero toties interrupti Nominis Regii reddit *Goldaſtus l. c.* vel Succeſſores per modeſtiam quandam Regiæ Dignitatis Titulo abſtinuiſſe; vel ideo abſtinuiſſe, quod vi magis, quam jure imperaverint, vel quod

Imp.

Imp. Romani indultam ſumendæ Coronæ more majorum obtinere non valuerint; vel quod Regios ſumptus Camera Bohemica ſuſtinere non potuerit: Iterum, quod oneris plus quam honoris ineſſe judicaverint, vel quod ſervitutis ſibi jugum ſub honoris ſpecie impoſitum arbitrarentur. &c. Regnum Daniæ huc etiam agunt *Reinking. de Reg. Secul. L. 1. Claſſ. 11. c. IX. No. XLIII.* & ex eo *Piſetzki de Stat. Secul. c. 1.* & Petrum Danorum Regem de manu Friderici Barbaroſſæ Coronam accepiſſe ex *Ott. Friſingenſi & Tritbemio* dicunt: Quos ipſo quoque nomine aberrare, cum non Petrus, ſed Sueno Grathe, tum temporis rerum potitus fuerit, monet *Svaning. Chronol. Dan. p. 13. 14. 15.* De Hiſpaniæ, Galliæ &c. Regnis vid. *Reinking.* citato loco.

VIII. Quæ Pontifices Maximi hoc nomine ſibi vendicaverint, quove jure, jam dudum alii demonſtrarunt. πολιτικώτατον utique facinus erat Pauli IV. P. R. cum Legatis Philippi ac Mariæ Romam venientibus, Hiberniam in Regnum erigeret, non obſtante, quod Henricus IIX. poſt abdicatam Pontificis Autoritatem, eam Regiæ Dignitatis Titulo jam tum ornaverat, & *REGEM Angliæ, Franciæ & Hiberniæ* ſe inſcripſerat, cum antea Ille & Anteceſſores ipſius ſe *Dominos Hiberniæ* tantum vocare ſoliti eſſent: Quod etiam eundem Titulum per Eduardum VI. continuatum, Philippus & Maria aſſumſerant. Quia enim ſui tantum peculii eſſe putabat, Regium Titulum alicui conferre, videbat vero, *quam difficile foret, perſuadere Anglis, ut Titulum reſpuerent a duobus Regibus uſitatum, & a Regina nihil ſiniſtri cogitante continuatum: Quare moderatione hic utendum ratus, quid Henricus egerit, diſſimulato, ipſe Inſulam eam in Regnum erigere ſtatuit, quo Homines adduceret ad credendum, Reginam illum Titulum adhibere, tanquam a Pontifice ſibi donatum, non Patris aliqua Lege decretum. Petr. Suavis Hiſtor. Conc. Trident.* L. V. Statimque adjicit: *Illud hercle Pontificibus in more poſitum de alieno corio ludere, & quod juſtis Dominis auferre nequeunt, id ipſis elargiri: Iique viciſſim ad vitandas cum Pontificibus Rerum Dominis contentiones, vel quæ ſua ſunt dono accipere non recuſant, vel quid in rem donatam is qui donum confert, juris habeat, ſcire ſe diſſimulant.* Cui prolixas quidem exceptiones opponit Pallavicini *Hiſtor. Conc. Trid. L. XIII. c. XII. n. 1. 2. 3. 4. 5.* Sed in ſummam hanc recidentes: Non motu proprio, ſed Philippo ac Mariæ poſtulantibus id factum, idque in impreſſo in Annalibus

Bzovii Diplomate liquere ad A. MDLV. Cui ipsa P. Suavis facile responsum reddunt: Etenim vitandarum Contentionum causa si Possessores a Pontificibus sæpe dono accipiunt quæ sua ante fuerant, si scire se etiam dissimulant quid juris in rem donatam Donator habeat, certe dissimulare jus suum Philippus ac Maria potuerunt, illudque ad vitandas contentiones donari sibi petere, cujus justi possessores ante erant; Ac proinde Diploma Bzovii Pallavicino exiguo præsidio erit. Ludique hanc fabulam postea de novo oportuit, cum Elizabetha Regina ad Protestantes transiisset. Nempe tunc Regnum Hiberniæ iterum venum expositum, assentiente Romano Pontifice a plerisque Nobilium Johanni Austriaco oblatum fuit: unde & factum aliqui putarunt, quod in funere ejus Caput Corona, tanquam Regni specie ornatum fuerit. *Strada de Bello Belg. D. I. L. X.* Confer. *seq. Diss. X. C. 1. §. VII.* Cæterum non ignotum est, Potentissimum Hispaniæ Monarcham ratione Siciliæ cis Pharum, seu Regni Neapolitani, Pontifici subordinatum esse. Quod adhuc usitata albi Equi Ephippio & ornamentis ex Holoserico Rubro ornati ac VIIM. Aureorum annua pensio satis loquitur, quam A. MDCLV. Vice-Regem Neapolitanum Alexandro VII. exhibuisse *Thuldenus* commemorat *Descr. A. MDCLV*; Anno MDCLX. *Sprenger. Rom. Nov. LV. c. IIX.* Et nuperrime Clementi X. exhibitam fuisse notum est. Sed an etiam Siciliæ trans Pharum nomine? Ita quidem censet Sedes Romana; Sed renuerunt Reges Hispaniæ a Carolo V. usque constantissime. Et Baronius cum edito Tractatu *de Monarchia Siciliæ*, quem etiam *Annalium* suorum *Tomo XI.* inseruit; Pontificis jura imprudenter prosequeretur, id obtinuit, ut spe obtinendi Pontificatus orbaretur, Tractatus iste vero & ipse *XI. Tomus Annalium* peculiari Edicto Philippi III. dato in Escuriali Anno MDCX. confiscaretur: Quod Edictum præter alios exhibet *Goldast. de Monarch. Imp. T. III. p. 619.* Vid. *Thuan. L. CXXXIV. ab init. ad A. MDCV. Gramond. ad A. MDCX. p. 10.* Ideo queritur *Baronius Annal. ad A. MCXXXVI. n. XXIV. Dictu nefas, horrendum factu, quod infelicissimis nostris temporibus probata a Romano Pontifice scripta Ministri Regii redigere audeant sub Censuram, ut ea a Librariis vendi non sinant, nisi ab ipsis impetrata licentia quam etiam interdum pro arbitrio negent, atque prohibeant, ne vendantur.* Frustra autem est *Autor Prætensionum Illustrium*, qui gravi Lapsu in Principio Prætensionum suarum ait, Regem Hispaniæ ratione

tione utriusque Siciliæ ſervitia feudalia usque in hodiernum diem Papæ præſtare, ideoque Prætenſionem Papæ hic quieſcere. Quem errorem etiam errat, ut plerumque ſolet, *Lucas de Linda Deſcr. Orb. p. 527.* Magnum Ducem Moſcoviæ a Clem. IIX. Titulum Regium petiiſſe, ſed repulſam tuliſſe, donec Schiſmate Græco relicto ad conſortium Eccleſiæ Romanæ cum ditionibus ſuis rediret, memorat *Piaſec. Chron. ad A. 1593.* Cui tamen dubium hoc merito opponimus, quod Moſcus iſtis temporibus nulli infenſior fuerit, quam Pontifici M. eumque non niſi Doctoris Titulo dignatus ſit, V. *Baro ab Herberſtein. Comm. Rer. Moſc. p. 12.*

IX. Subordinatis REGIBUS Africæ & Aſiæ Itineraria ſcatent. De Rege Æthiopiæ ait *Zaga Zabo*, Ipſius ad Emanuelem R. Portugalliæ Legatus; *Ejus Imperii ditiones tam Chriſtianorum quam Ethnicorum miræ amplitudinis ſunt, in quibus multi REGES & REGULI, Comites, Barones ac Proceres, multaque Nobilitas ineſt ad ejus mandata obtemperantiſſima*, apud *Damianum autem Goes de Moribus Æthiop. p. 90.* De REGE Monomotapæ idem perhibet *Paulus van Caerden Itiner.* p. 10. REGIS Zeylon Subditi REGI Pegu meminit *Itinerarium Stephani van der Hagen T. 2. Navig. Belg. No. 12.* REX Decami, ut ut potentiſſimus, ſe Magno Mogor ſubdidit annua 3000000. Pagodarum penſione. *Deſcr. Regni Cuncam ſeu Decam. c. T. 2. Nav. Belg. N. XVII. p. 74.* Indicem REGUM Japaniæ REGI ſubditorum, exhibet *Franc. Caron. Deſcr. Regni Japan* fere ab initio.

X. Varietate hac Nominis REGII verò factum, ut Superiores Monarchæ Titulum REGIS REGUM aſſumerent. Nebucadnezarem REGEM REGUM appellat Daniel Prophetiæ ſuæ C. II. XXXVII. Cyri ſepulcro inſcriptum fuiſſe teſtatur Strabo: ἔνθα δ' ἐγὼ κεῖμαι Κῦρος βασιλεὺς βασιλήων. *Geograph. L. XV.* De Armeniæ REGE Tigrane Plutarchus; ὑπὲρ Ἀρμενίας κάθηται Τιγράνης, Βασιλεὺς Βασιλέων, ἔχων δύναμιν ἣ Πάρθους περικόπτει τῆς Ἀσίας, καὶ πόλεις ἑλληνίδας εἰς Μηδίαν ἀνακομίζει. *in Lucullo p. 501.* Et paulo poſt: Tigranem Lucullo iratum fuiſſe, quod tantummodo REGEM, non REGEM REGUM, Literis ad ipſum datis ſalutaſſet, ipſumque, cum reſcriberet, nec Lucullum Imperatorem ſalutaſſe. Parthorum Rex Vologeſus Literis ad Veſpaſianum: Βασιλεὺς Βασιλέων Ἀρσάκης Φλαβίῳ Οὐεσπασιανῷ χαίρειν. *Epitom. Dion. in Veſpaſiano. REGUM etiam REGEM & exercitatione venandi & convictu Megiſtanum abſtinuiſſe,*

 quod

quod apud Parthos Justitii instar est. *Sueton.* ad Mortem non Tiberii, quod oculatissimus Seldenus ad hanc materiem notat, sed Germanici *Caligul. V.* Sapores Persarum Rex Literis ad Constantium: REX REGUM Sapor. *Amm. Marcell. L. XVII.* Insolito autem exemplo Antonius Cleopatræ filios REGES REGUM appellavit apud *Xiphilin. August.* Nostro tempore hoc Titulo utitur Imperator Turcicus: *Sultan* &c. REX REGUM, *Princeps Principum*, *Dominus Dominantium.*

XI. Inter Christianos Principes, qui eo usi fuerint, non arbitramur occurrere. Christo tamen Servatori eum tribui apud Imperatores Græcos mediorum seculorum receptæ consuetudinis erat, & Formula quidem solenni Numis inscripta: ΙΗΣΟΥΣ ΧΡΙΣΤΟΣ ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΒΑΣΙΛΕΩΝ, *Jesus Christus Rex Regum seu Regnantium.* Sic namque secula ista requirebant, ut Monetis præter Nomen Principis ab aversa parte memorabilis aliqua sententia constanter imprimeretur; Veluti apud Anglos diutissime adhibitum est: *Adjutorem meum posui Deum:* Vel: *Jesus autem transiens per medium illorum ibat.* Quæ in Numis Aureis pariter ac Argenteis Edvardorum & Henricorum videre est; Ex parte etiam ad nostrum usque seculum perducta sunt. Et similiter Græci vel ista quam diximus utebantur, vel altera hac: ΙΗΣ. ΧΡΣ. ΝΙΚΑ. *Jesus Christus* vincit, unde Galli suum mutuati videntur: *Christus vincit, Christus regnat, Christus imperat:* Quod Aureis suis circa Crucem florescentem inscribere amarunt, eique successit, quo hodienum utuntur: SIT NOMEN DOMINI BENEDICTUM. Sed Formula ista alii quoque Christiani usi fuerunt, etiam extra rem monetariam; Et universam veterem Ecclesiam Alamannicam ea usam fuisse discimus ex Antiqua Litania ap. Goldastum *Ser. Rer. Alamann. T. 11. f. 175. 176.* Præcinente primum Sacerdote tribus vicibus, *Christus vincit, Christus regnat, Christus imperat:* Rex Regum *Christus vincit, Christus regnat, Christus imperat:* Rex noster *Christus vincit:* Spes nostra *Christus vincit &c.* Ad Formulam nostram vero ut revertamur, eam a Johanne Zimisce cœptam sicque ad posteros transmissam *Cedrenus, Scylitzes, & Glycas* scribunt: Προσέταξε καὶ ἐν τῷ Νομίσματι καὶ ἐν τῷ ὀβόλῳ εἰκόνα ἐγγράφεσθαι τοῦ Σωτῆρος μὴ πρότερον τούτου γενομένου. ἐγράφοντο δὲ καὶ γράμματα Ῥωμαϊστὶ ἐνθατέρῳ μέρει ὧδέπει διεξιόντα. ΙΗΣΟΥΣ ΧΡΙΣΤΟΣ ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΒΑΣΙΛΕΩΝ, τοῦτο δὲ καὶ οἱ καθεξῆς ἐτήρησαν Βασιλεῖς. V. *Freber.*

de

de Re Monet. Imp. Rom. L. II. c. 1. Sed usum ejus longe antiquiorem discimus ex Imp. Justiniani Numis, quorum Aversas itidem habere *Jhs Christ. Rex Regnantium:* Et *D. N. Jhs. Christ. Rex Regnantium,* tradunt *Occo Numism. p. 583. Et Octav. Strad. de Vit. Imp. Rom. p. 265.* Confer *Comment. in Dial. I. p. 9.* Huic vero Sententiæ vel Crucem quadratam adjecere, vel ipsam Christi imaginem Librum clausum manu gestantem, & Tiara umbonis instar cum signo Crucis capiti imposita. V. iterum *Anton. Aug. & Freher. ll. cc.* Cruci quoque subinde, omisso Servatoris Nomine, quatuor angulatim initiales Characteres B. B. B. B. addiderunt, h. Βασιλεὺς Βασιλέων Βασιλεύων Βασιλεύοντας *Rex Regum Regnare faciens Regnantes. Emanuel. Thesaurus. Nott. in Inscript. Ed. Berol. f. 117.*

XII. A Scriptoribus Græcis medii ævi commemoratur ὁ Κράλης Σερβίας, i. Rex Serviæ, a *Krol,* quod Polonorum Lingua Regem notat. Vid. *Georg. Logoth. Chron.* Item *Niceph. Gregoram* & alios. ὁ Κράλης οὐγγρίας in Sancito quodam Patriarchæ Anonymi apud *Leunclav.* in Jure Græco-Romano. Κράλαινα Regina Gregoræ L. VII. & κραλίτζα in Chronico Constantinopolitano Msf. apud Meursium. Confer *Douzæ Not. ad Georg. Logoth. p. 67.* Exempla similia prostant apud *Malax. in Turcogr. Crus. p. 18.* De Sexu Fœmineo, quomodo REGINÆ, & REGIS etiam nomen aliquando admiserit, agetur *Diss. V. c. III. §. I.*

XIII. Cognatus REGIO Nomini Titulus Ducis Sabaudiæ: SON ALTESSE ROYALE, ortus ex prætensione Ejus in Cyprum, quam repetunt a Carolotta Cypri Regina, eamque Patrii Regni Jura omnia in Carolum Sabaudum posterosque transtulisse, ac morti pene contiguam coram Innocentio IIX. Acta confirmasse tradunt. Et Cyprium Triumphum se nec dum despondere eleganter ludit *Thesaurus* ad Receptionem Publicam Caroli Emanuelis & Franciscæ a Francia A. MDCLXIII. Turini factam, *Quibus jam DEus pro victoriali Arrha Triumphale suæ sindonis vexillum e Cypro oppignorarent;* Respiciens ita ad Sacram Sindonem quam ex Cypria direptione servatam Margareta Charnia Regii Sanguinis matrona Ludovico & Annæ Sabaudiæ Ducibus donavit. vid. *Thesaur. Inscr. f. 107. & seqq.* Et nostro in primis seculo res hæc serio acta est. Ideo & A. MDCXXXIII. post assertam Ducibus Sabaudiæ ab Ecclesiaste Publico Regni Cypri successionem Dux Coronam Ducalem apertam claudi atque in Regiam

converti curavit. *Limn. Enucl. L. III. c. XXII. n. VI.* E mediis Seculis huc pertinebit Nomen Βασιλεοπάτορος, non Sanguinis, quod prima fronte videtur, sed Dignitatis Nomen: Quod Imp. Leo Philosophus excogitavit, Zautsamque in Zoes Filiæ ejus, tunc concubinæ Imperatoriæ gratiam eo ornavit. ὁ δὲ Βασιλεὺς τοῦ πρὸς Ζωὴν, τὴν θυγατέρα τοῦ Ζαυτζᾶ, φίλτρου νικώμενος τιμᾷ τὸν ταύτης πατέρα. ΒΑΣΙΛΕΟΠΑΤΟΡΑ, αὐτὸς τὸ ἀξίωμα καινουργήσας μὴ πρότερον ὄν. *Basileopatorem appellavit nova Dignitate excogitata, talis enim antea non extiterat Cedrenus.* V. plur. *Meurs. Glossar. ad l. V.*

XIV. VICE REGES Potestatem fere REGIAM in Locis sibi concreditis exercent, sed Actionum suarum rationem Superiori suo aliquando reddituri: Cujusmodi sub Rege Hispaniæ sunt, *Arragonensis, Catalonicus, Neapolitanus ac Siculus*; Et in America Vice-Rex *N. Hispaniæ, & Peruviæ*, qua dignitate non ita pridem defungi cœpit *Comes de Lemos.* Daniæ Regi est Vice-Rex *Norvegiæ.* Anglia usque ab Henrico II. Pro-Reges *Hiberniæ* habuit primo justiciariorum, & Locum tenentium Nomen ferentes vid. *Camden. Annal. Elizab. A. MDLXV.* Qua Dignitate hodie fungitur Illustriss. Dux Ormundiæ. Portugalliæ Rex denique Vice-Regem *Indiæ Orientalis* alit Goæ in Litore Malabarico agentem. In Hungaria, Vice-Rex singulari nomine *Palatini* gaudet; De cujus prisca potestate *Lazius*: Der Palatinus oder Pfaltz-Graf ist der nechst im Reich nach dem König/ vor welchen die Hungarn vor zeiten/ wann sich ein König übel hielte/ Macht haben gehabt zu vergleichen: Und diese Dignität kommet nicht auf die Kinder / sondern wird allezeit der Palatinus von gemeiner Landschafft und freyer Wahl erwehlet. Est Curator Regni, Coronam præferens, Strigoniensem tamen sequitur. *Sambucus.* Vice-Reges in Regnis Hungariæ adjunctis vocantur BANI. *Tres Gubernatores Regnorum Dalmatiæ, Slavoniæ, Croatiæ vulgo Bani dicuntur. Brachel. Hist. L. II. ad A. MDCXXV.* Matthias Daloncius Dalmatiæ & Croatiæ Banus *Cromer. de Or. & RG. Polon. L. XXI. p. 713.* Ladislaus Gara Banus Præfectus Arcis & Ærarii (Vissegradensis) *Cromer. c. L. L. XXI. f. 709.* Stephanus Banus Bosnensis *Rit. de Reg. Ung. L. 11. f. 847.* Johannes Banus de Horvath. *id. f. 848.* Fit etiam in Historiis mentio Banatuum Machoviensis & Zeverinensis, & Ertelii Turcicis in Historiis, quæ Johannem de Zapolia *Ertel Ban* appellant, licet ab Europæis Erdelii seu Transilvaniæ Vaivoda nominetur. Nomen a

Vexil-

Vexillis quæ præferunt, trahi creditur v. *infr. Diss. V. c. II. §. VI.* Dicuntq; Hungari Siwanum se vocare eum, qui vexillo aliis præit. *Leunclav. Pand. n. CLXXIV.* Seldenus cum Meursio profitetur se vim ejus non intelligere. Suspicatur tamen illud esse, quod *in Const. Porphyrogen. de Administr. Rom. Imp.* dicitur Βόανος. Et Hesychius: Βάνας βασιλεὺς παρὰ Ἰταλιώταις, οἱ δὲ, μέγιστος ἄρχων. Notabile Exemplum puniti Vice-Regis A. M. DC. XXII. Philippus IV. edidit, cum Ducem de Ossuna Vice-Regem Neapolis, quod Cardinali Borgiæ, in illud munus succedenti, locum cedere noluerat, ad perpetuos Carceres damnaret. *Piasec. Chron. p. 354.* Gravius, sed pœnitendum, Carolus I. Rex Magnæ Britanniæ in Vice-Rege Hiberniæ, Comite de Strafford, cum A. MDCXLI. Capitali supplicio in ipsum animadverteret.

CAPUT II.

Regio Titulo in Imperio Romano abstineri cœptum: Ei suffectum Nomen Imperatoris: Basilei Nomen apud Græcos pro Imperatore: Græcorum Imperatorum cum Imperatoribus nostris hac de re Controversia: Usus Imperatorii Tituli apud alias Nationes.

I.

POtentissimus Imperii Romani Fundator C. J. Cæsar. REGIAM Potestatem exerciturus non ignorabat, Nomen REGIUM Romanis maximo odio esse. Itaque eo sedulo abstinuit, nihilo secius Monarcha ac Moderator omnium futurus. Et *Plebi REGEM Se salutanti, Cæsarem se, non REGEM esse, respondit. Sueton. Cæs. LXXIX.* Quem secutus Heres fortunæ ejus Augustus, *cuncta discordiis Civilibus fessa* nomine Principis *sub imperium accepit. Tacit. Annal. 1.* Et Tiberius, sub quo *eadem Magistratuum Vocabula. Tacit. ib.* προέκειτο τῆς γερουσίας κατὰ τὸ ἀρχαῖον ἤθελεν ὀνομάζεσθαι. *Xiphilin. Tiber.* At a Caligula non *multum abfuit, quin statim Diadema sumeret, speciemque* Principatus *in Regni formam converteret. Sueton. Calig. XXII.* Mansit tamen recepta Consuetudo etiam dum Aurelianus Diadema & alia REGII Tituli Insignia usurparet, & Diocletianus more REGIO adoraretur. Synes. ad Imp. Arcadium L. περὶ βασιλείας. Ἡμεῖς μὲν ὑμᾶς ἀξιοῦμεν καὶ καλοῦμεν βασιλέας, καὶ γράφομεν οὕτως: ὑμεῖς δὲ εἴτε εἰδότες, εἴτε μὴ, συνηθείᾳ δὲ συγχωροῦντες τὸν ὄγκον τῆς προσηγορίας ἀναδυομένοις ἐοίκατε.

II. Alii

II. Alii tamen Titulo REGIS erga ipſos non plane abſtinuere: Cum Regillianus Dux Illyrici eligendus eſſet, cuidam alludenti Rex, Regis, Regi, Regillianus, acclamabant: Ergo poteſt nos regere, Ergo poteſt Rex eſſe. Et alius: Decius tibi REGIS Nomen impoſuit. *Trebell. Poll. in XXX. Tyrann.* Legem REGIAM, quæ de imperio ipſorum erat, vocat *Ulpianus D. de Conſtitut. Principum L. 1.* Et *Ambroſius Orat. in obitum Valentiniani*, cum ſæpius Imperatorem & Imperium nominaſſet: *Solicitus*, ait, *ne alieno Hoſte ſuum REGNUM attentaretur.* Paulo poſt: *Invectio ornamentorum Regalium aliaque ejusmodi quæ ingreſſum iter Imperatorem ſignificarent.* Et fuit poſt translatum Imperium Occidentale, inter ipſos Imperatores noſtros Henricus Auceps qui poſthabito IMPERATORIS Titulo Rex dici maluit, quod ex Inſtrumentis ipſius allegat *Blondellus Aſſert. Genealog. Franc.* Et Scriptores Pontificii communiter eodem inclinant; Sed aliam ob cauſam, quia nempe a Pontifice M. coronatus non fuerit, eoque non IMPERATORIS, ſed tantum REGIS Romanorum Titulum ferre potuerit. Hinc fit, ut inter Henricos apud eosdem communiter tantum Aucupis, non Primi nomine veniat, atque ille demum Primus vocetur, quem alii II. Claudum & Sanctum nominant. Vid. *Caniſium. T. VI. Ant. Lect. p. 383.* Eandemque ob cauſam Onuphrius, Sigonius & alii Henricum, celebrem iſtum Imperialis Autoritatis adverſus Gregor. VII. &c. c. Pontifices Vindicem, non Quartum ſed Tertium appellant.

III. Cæſar vero *Prænomen IMPERATORIS, Cognomen Patris Patriæ, Statuam inter REGES* recipere. *Sueton. Cæſ. LXXXVI.* Atque illud, uſu quidem Nomine REGIO inferius, at Potentia longe ampliſſimum. Planius *Xiphilin. Cæſ.* Ἐψηφίσθη δὲ αὐτῷ δημοσίᾳ καὶ τὸ Αὐτοκράτορος ὄνομα, οὐχ' ὥσπερ τοῖς τινα μάχην μεγάλην νικήσασιν, οὐδ' ὥσπερ τοῖς αὐτοτελῆ τινα ἐξουσίαν λαβοῦσιν, ἀλλά καθάπαξ τοῦτο δὴ τὸ καὶ νῦν τοῖς τὸ κράτος ἀεὶ ἔχουσι διδόμενον καὶ πρῶτος αὐτοκράτωρ οὗτος ἀνηγορεύθη, ὥστε καὶ ἀπὸ τούτου τοὺς αὐτοκράτορας τῶν Ῥωμαίων δεῖ ἀριθμεῖν. Ad cujus exemplum omnes Succeſſores ejus IMPERATORES vocati, adeo ut ipſi etiam Parricidæ Cæſaris Brutus & Caſſius eo uterentur: Quorum Moneta nonnulla habet BRUT. IMP. & C. CASSI. IMP. additis pugionibus duobus &c.

IV. Græci, cum venerando huic Titulo æquale Nomen quærerent, Αὐτοκράτορας nuncuparunt. Vid. l. c. Xiphil. & alios. *Novell. 1.*

Αὐτο-

Αὐτοκράτωρ Ἰουστινιανός. Adde *VII. XII. &c.* Ipſo Ἰμπεράτωρ utitur *Joh. Meleles*, λόγῳ ιη haut longe ab initio. Solus Sacer Codex Imperium ἡγεμονίαν vocat *Luc. III.* Id vero quo frequentius gaudebant, erat ut Βασιλεῖς vocarentur. Ipſe Caligula eo collimavit, cum audiret forte Reges, qui officii cauſa in urbem advenerant, concertantes apud ſe ſuper Cœnam, de nobilitate Generis, exclamans εἷς κοίρανος ἔστω, εἷς βασιλεύς, *Sueton. Calig. XXII.* Concilia Græca paſſim Βασιλεῖς, Βασιλέας &c. In Codice ac Novellis frequentiſſime, ὁ αὐτὸς βασιλεὺς & ſ. In Chron. Nicephori promiſcue Αὐτοκράτορες & Βασιλεῖς. Et Magnum illud volumen Legum a Leone Imp. circa A. DCCCC. congeſtum Βασιλικὰ audit.

V. Leve hoc eſſet ac frigidum, niſi Tempore diviſi Orientalis & Occidentalis Imperii IMPERATORES in eo partem prærogativæ ſuæ quæſiviſſent. Occidentalibus nomen IMPERATORIS malentibus, eo quod Gothi, Franci, Longobardi Regis Titulo uſi fuiſſent: Orientalibus Titulum Βασιλέως digniorem judicantibus. Quem etiam ne ipſis quidem Occidentis IMPERATORIBUS aliquando denegarunt. Ita Legati Michaelis Curopalatæ ad Carolum M. *Scriptum pacti ab eo in Eccleſia ſuſcipientes more ſuo i. Græca Lingua laudes ei dixerunt IMPERATOREM & BASILEUM appellantes. Annal. Francor. A. DCCCXII. & Vit. Caroli M.* Unde & Monachi Latinorum ipſum IMPERATORIO Nomini potiorem habuere *Abbo Floriac. de Obſid. Lutet. 1.*

Urbs mandata fuit Karolo nobis BASILEO,
Imperio cujus regitur totus prope Coſmus.

Poſtea vero Uſum Ejus ipſis ſæpe ambiguum fecerunt. Teſtatur *Anaſtaſ. vit. Pont. Adriani II.* Epiſcopos Generalis Concilii IIX. Conſtantinopoli habiti Nomen IMPERIALE Cæſari noſtro penitus invidiſſe. Et cum hac de re inter *Baſilium Macedonem & Ludovicum II.* diſputaretur, *Baſilius* diſerte proteſtatur, nemini BASILEI Titulum competere, præterquam IMPERATORI Conſtantinopolitano. Vid. *Baron. Tom. X. Annal. A. DCCCLXXI.* Quem inſigni Reſponſione excepit Ludovicus, miratus in Baſilio Contentionis ſtudium: *Cum Imperii Dignitas* inquit *apud Deum non in Vocabuli Voce, ſed in Culmine Pietatis glorioſæ exiſtat, nec nobis quid appellatu mirandum, ſed quid ſumus providendum.* Cumque Baſilius ipſum Ῥῆγα i. Regem appellandum cenſuiſſet: Scito, regerit, *qui Riga* (Ῥῆγα)

quemque appellat quid dicat, nec ipse novit, siquidem etiamsi Linguis omnibus more Apostolorum immo Angelorum loquaris, cujus Linguæ sit Riga, *vel cui Dignitati sonus ille Barbarus congruit, quod Rex dicitur, interpretari non poteris. Nihil enim forte ad idioma propriæ Linguæ, tractum* Riga, *Regem significare monstraveris. Quod si ita est, quia non jam Barbarum, sed Latinum est, oportet, ut cum ad manus vestras pervenerit, in Linguam vestram fideli translatione vertatur, quod si factum fuerit, quid aliud nisi hoc nomine* βασιλεὺς *interpretabitur?* Vid. Literas ejus *T. 1. Constit. Imp. Goldast. p. 195.* & seqq. Idem controversatum fuit inter *Isaacium Angelum & Fridericum Barbarossam. Exped it. Asiat. Frider. 1.* apud *Canis. Antiq. Lect. p. 11.* Et in Luitprandi Legatione a *Canisio* edita contenditur, num *Otto* IMPERATOR βασιλεὺς, BASILEUS, dicendus sit, cum *Nicephorus* Græcus eum Ῥῆγα tantummodo dictum vellet: Vid. eandem apud *Baron. T. X. Annal. A. DCCCLXIIX.* Interim BASILEI Titulum concessere Regibus Bulgariæ. Vid. *Joh. Curopalat. in Tzimisce.* Contra Hungariæ & Siciliæ Reges tantum Ῥῆγας appellabant. vid. Incomparabilis *Seldeni Titles of Honour*, cujus vestigia heic fere sequimur. Adde *Freher. præf. Jur. Græco-Rom.*

VI. Præter Orientalem & Occidentalem Imperatorem Titulo IMPERATORIS usi sunt: E Regibus Hispaniæ, *Sanctius Magnus*, qui unitis Castellæ, Legionis, Navarræ, Lusitaniæ & Arragoniæ Regnis IMPERATOR vocatus est. *Zurita L. 1. Annal. Arragon. Garibay in proœm. Regis Sanctii Majoris. Alphonsi VII.* Titulum exhibet *Franc. de Pisa Hist. de Toledo L. I. c. XXIX. & XXXIII. Ego Disponente Deo Alphonsus Hesperiæ IMPERATOR:* Quem indultu Urbani II. P. M. habuisse refert cit. *Garibay Proœm: Hist. Sanctii Majoris*, in remunerationem, quod preces & Diurnum Arabum *Mozarabe* exterminavisset, & solo Romano More rem sacram peragi jussisset. *Alphonsum VII.* creatum fuisse Hispaniæ IMPERATOREM testatur *Roder. Toletan. L VII. c. VII.* Eundemque ab Innocentio II. confirmatum dicit Historia Ejus *c. XXIX.* edita a *Fr. Prudentio Sandoval.* Vid. *Valdes. de Dignitate Hispaniæ c. XIIX. N. XXXI.* De Regibus *Angliæ* vid. Selden. c. l. Corona Angliæ vocatur *The IMPERIAL Crowne* in Actis Parliam. *Anni 1. Elizabeth. c. 1. & 1. Jacob. c. I. XXIV. Henric. IIX. c. XII. & XXV. Ejusdem c. XXI.* Item *a Bacono de Verulam. Vit. Henrici VII.* fere ab initio. Et *Stat. Hibern. Anni*

ni XXIIX. Henrici IIX. cap. II. vocant *The Kings and Emperours of the Realme of the Land of Ireland.* Reges & Imperatores Regni Angliæ & Regionis Hiberniæ. Priſcus Rex Anglorum *Edgarus* Epiſtola ad Epiſcopum Wigornienſem ſe vocat *Anglorum Baſileum, omniumque Regum Inſularum Oceanique Britanniam circumjacentis cunctarumque Nationum, quæ intra eam includuntur, IMPERATOR ac Dominus*, apud *Edw. Cooke' Inſtitutes of Laws. P. IV. Præfat.* Tenor integer hic eſt: *Altitonantis Dei largiflua Clementia, qui eſt Rex Regum Ego Edgarus Anglorum Baſileus, omniumque Regum, Inſularum, Oceanique Britanniam circumjacentis, cunctarumque Nationum, quæ intra Eam includuntur* Imperator *& Dominus; Gratias ago ipſi DEO omnipotenti Regi meo qui meum* Imperium *ſic ampliavit & exaltavit ſuper Regnum Patrum meorum; Qui licet Monarchiam totius Angliæ adepti ſunt a tempore Athelſtani, qui primus Regnum Anglorum, & omnes Nationes, quæ Britanniam incolunt, ſibi Armis ſubegit, nullus tamen illorum ultra ejus fines* Imperium *ſuum dilatare aggreſſus eſt. Mihi autem conceſſit propitia Divinitas cum Anglorum* Imperio *omnia Regna Inſularum Oceani cum ſuis ferociſſimis Regibus usque Norwegiam, maximamque partem Hiberniæ cum ſua Nobiliſſima Civitate Dublinia Anglorum Regno ſubjugare. Quos etiam omnes meis* Imperiis *colla ſubdere, Dei favente gratia, coëgi. Quapropter ut Ego Chriſti Gloriam & laudem in Regno meo exaltare & ejus ſervitutem amplificare devotus diſpoſui & per meos fideles Fautores Dunſtanum Archiepiſcopum, Ayeliolanum ac Oſwaldum Archiepiſcopos, quos mihi Patres Spirituales & Conſiliarios elegi, magna ex parte diſpoſui &c. Facta hæc ſunt Anno Dom. 964. Indictione 8. Regni. Ego Alfrye Regina conſenſi & Signo Crucis confirmavi.* ✠. Ap. *Jam. Howel de præced. P. I. c. III.* Regem *Jacobum* IMPERATOREM ſalutavit Inſcriptio Portæ Triumphalis ipſi, cum coronaretur, dicata,

IMP. Jacobus Max. Cæſar Aug. P. P.
Pace Populo Britannico Terra marique parta
Janum cluſit S. C.

Extat in Operibus *Benjam. Johnſon* [vulgo Ben Johnſon] *Epigr. p. 83.* Cui gemina eſt Numi cujusdam, in quo Effigiei Laureatæ circumſcriptum eſt: JAC. I. BRIT. CÆ. AUG. HÆ. CÆSARUM CÆDD. *Aliam* id genus Aræ inſcriptam idem Ben Johnſon c. l. commemorat. Et inter Solennia Coronationis hodierni Regis Caroli II. hanc Inſcriptionem legere fuit:

DN. CAROLO II. D. G. Britannorum Imperatori, Opt. Max. ubique venerando semper Augusto, Beatissimo ac Piissimo, Bono Reip. nato, de avita Britannia, de omnium hominum genere meritissimo, P. P. Extinctori Tyrannidis, Restitutori Libertatis, Fundatori Quietis, ob felicem reditum ex voto. L. M. P. S. P. Q. L.

Quam habet *Diar. Europ. Contin. VI. p. 49.* Regum *Galliæ* aliquos ita nominatos prodit *Hieron. Bignon. de l' Excellence du Royaume de France.* Et Franciscus I. Rex Galliæ per Papam Leonem X. Bononiæ fuit proclamatus Imperator Orientis, quam Dignitatem affectavit æmulatione Imperatorum nostrorum, quippe recentiorum Imperatoribus Orientalibus. V. *Axiom. ex Aubery de Prærog. Reg. Gall. L. III. c. I. Moscoviæ* Monarcha Titulo *Czar* gaudet, quem interpretes ὡς ἔφραζον IMPERATOR. Primus qui eo usus est, fuit Johannes Basilides, famosus ille Russiæ Tyrannus præcedenti seculo, cuique pertinaciter adeo inhærent, ut Legati Polonici Literæ & munera, quia Imperatoris & Monarchæ Titulus ascriptus non erat, nec acceptæ nec resignatæ fuerint. *Thuan. ad A.* MDCVII. *L.* CXXXIIX. Sed eundem IMPERATORI nostro, Pontifici, Regibus Daniæ ac Suediæ Russi tribuunt. Et *Olearius Itinerar. Pers.* adnotat Regem David ab ipsis etiam *Czar* vocari. Baronis ab Herberstein hac de re hæc Verba sunt *Comm. Rer. Moscov. p. 11. & 12.* Czar *Ruthenica Lingua Regem significat: Cum autem communi Slavonica Lingua apud Polonos, Bohemos & alios omnes sumpta quadam consonantia ab ultima & ea gravi quidem Syllaba* Czar *Imperator seu Cæsar intelligatur: Unde omnes qui Ruthenicum Idioma seu Literas non callent, item Bohemi, Poloni atque etiam Slavi Regno Hungarico Subditi alio nomine Regem appellant, nempe* Kral, *alii* Kyrall, *alii* Koroll: Czar *autem solum Cæsarem seu Imperatorem dici existimant: Unde factum, ut Rutheni Interpretes audientes Principem suum ac exteris Nationibus sic appellari, cœperint & ipsi deinceps Imperatorem nominare, nomenque* Czar *dignius esse, quam Regis (licet idem significet) existimare. Cœterum si evolvas omnes eorum Historias atque Sacram Scripturam ubique* Regis nomine Czar, *Imperatoris* Kessar *reperies.* IMPERATOR *Turcicus* hunc titulum pacto inter Rudolphum II. & Achmetem A. MDCVI. inito accepit: *Sub adventum Utriusque Partis Legatorum non nisi Patris & Filii appellationibus utantur, ita ut Sultanus quidem Cæsarem nostrum in Patris, Cæsar vero noster Sultanum in filii loco habeat. In Literis au-*

autem utrique IMPERATORIS, *non* REGIS *Titulus, tribuatur. Mercur. Gallo-Belg. Colon. T.* 11x. 1. Eodem utitur *Abyssinus* seu *Prestegani, Vid. Luys. de Vretta Histor. Æthiop.* passim. IMPERATOREM Magnæ & altæ Æthiopiæ, magnorum Regnorum & Terrarum se ipse appellat Literis ad Emanuelem R. Portugall. A. MDXXI. datis apud *Damian. a Goes de Moribus Æthiopum p.* 20. Regnum *Monomotapæ* IMPERIUM, *een Keyserryck*, vocat *Paulus van Caerden Itiner. p.* 10. *in T. II. Navig. Belgic.* P. Martinius in Historia Sinica *Sinarum* Monarchas perpetuo IMPERATORES nuncupat: Japanenses *Franc. Caron.* cit. Descr. *Japoniæ*: Item *Varenius Descr. Japoniæ* passim.

CAPUT III.

Majestatis Nomen & Usus: Dilectionis appellatio: Usus Pluralis Numeri: Subscriptio in prima Persona singulari apud Reges Hispaniæ: Tituli Dei Gratia initia, Progressus, Cognata, Abusus.

I.

TAles Tituli velut Substantiales REGUM: Titulorum inde natorum, qui exprimendæ Dignitati eorum adhibentur, alii ab ipsis Monarchis, alii ab aliis ad ipsos usurpantur. Istius Generis sunt Abstractivæ Locutiones Majestatis, Dilectionis, Usus Pluralis Numeri, & Phrasis Dei Gratia.

II. MAJESTAS, Abstractiva Locutio, qua REGES compellantur, gemina Acceptione venit; Vel ut Summum sub uno DEO Imperium denotet, quod Græci τὸ κῦρος vocant, Aristot. τὴν κυρίαν ἀρχὴν, ἀρχὴν μεγίστην Philo, τὸ κράτος alii. V. *Grot. de Imp. Summ. Potest. circa Sacra.* Vel Dignitatem a Summo Imperio emanantem, quo sensu hic venit. In Republ. Romana olim viguisse frequens in Cicerone mentio Majestatis Populi Romani edocet: Quod Polybius etiam reddit τὴν ἀρχὴν καὶ δυναστείαν τοῦ δήμου τῶν Ῥωμαίων in Legat. in Fœd. Ætol. Inde ad Imperatores translata: *Nostræ* MAJESTATIS *oraculum l. Si quis ex grege II. C. de Cohortal. Princ. & Cornicurariis.* Augustalis MAJESTAS *L. 3. C. Ubi & apud Quem:* Quod in Discrimen a Cæsarea MAJESTATE dictum putamus: Nam Cæsari quoque præter Imperatorem hoc Nomen tributum: Eoque sensu accipiendus Locus *Trebell. Pollion.* in Gallieno, ubi de Valeriano loquitur: *Quis alius potuit esse Valerianus, nisi Gallieni Frater?*

Constat de Genere, non satis tamen constat de Dignitate, vel ut cœperunt alii loqui de MAJESTATE; Nihil aliud enim videtur indigitare, quam MAJESTATIS Dignitatem & Valeriano, tum temporis Cæsari, tributam. Antiquissimum Exemplum videtur esse illud Septimii Acindyni ad Imp. Trajanum apud *Gruter. Inscr. p. 246. no. 3. Numini MAJESTATIque Ejus Devotissimus, vel Dicatissimus.* Græci Impp. cum verbo destituerentur, quod MAJESTATI responderet, Βασιλείαν nuncuparunt: Ἁγία Βασιλεία & non nunquam Παγγάληνος βασίλεια: Qua etiam Despotes, Sebastocrator & Cæsar utebantur, sed omissa Sacri additione.

III. Antegressis Seculis Soli Imperatores nostri hunc Titulum sibi vindicarunt. V. Scriptores J. Publici nostri passim; Nec alios Reges nisi *Regiæ Dignitatis* nomine appellandos censuerunt. Sic in Comitiis Ratisbonensibus A. MDCXLI. adhuc, cum Electorum, Principum atque cæterorum Statuum nomine ad Ludovicum XIII. scribi placuisset, ac nonnullis videretur Dignitatis & Majestatis Epithetis junctim utendum esse, nempe respectu Electorum & Principum voce *Dignitatis*, & respectu Prælatorum, Comitum & Civitatum Imperialium *Majestatis*: Cæsar illos admonuit, stilum in Imperio usitatum id non admittere: Daß den Kronen Franckreich und Spanien das Prædicatum Majestatis weder conjunctim cum dignitate, noch divisim zu geben / sondern es bey dem altem Stylo zu lassen / mit welchen solches nicht herkommen / sondern bißhero allein eines Römischen Käysers oder Königs Majestät im Reich agnosciret worden. Oportuitque solum *Dignitatis* nomen, omisso vocabulo *Majestatis*, literis inseri. *Limn. Not. Regn. Franc. L. II. c. VI. nott. ttt.* Unde & inter suspiciones non inserti Articulis Pyrenæis Imperatoris *Galeat. Gualdus* reponit *obtentum ab Imperiali Camera Jus, quo negatur alios* Reges Imperatori in Majestatis Titulo adæquandos, cum non alius iis ab antiquo, quam ille Regiæ Dignitatis fuerit delatus. Objiciebant tuendæ sententiæ Galli ad sopiendum in Monasteriensi Pacificatione cœptam controversiam, jam tum placuisse, ut affectato Majestatis Titulo Reges æque ac Imperator honorarentur. Ad quæ responsum pro tempore illud ita factum. Imperatorem quidem ex eo in singularibus manu sua signatis literis MAJESTATIS Titulum Regibus attribuisse; A Cancellaria vero Imperiali post Monasteriensis Fœderis consummationem nunquam illud factum. Sed cum difficillima inci-

de-

derent tempora, quæ Imperatorem ad Consilia cum Christianissimo Rege miscenda adigebant, Fuensaldagnius Comes nihil reliqui fecit, quod ad superandas omnes difficultates pertineret, omnemque illam controversiam extremo vitæ Cardinalis Mazarini tempore composuit, convenitque inter eos de Formulis, quas utrinque Cancellariæ deinceps in Literarum confectione observarent. *Histor. Pac. inter Gall. & Hisp. Reges p. 108.* Estque illa fere summa rerum inter Imperatorem & Regem Galliæ hujus Nominis causa gestarum. Inter ipsos Reges etiam scrupuli eapropter moti: Et Rex Hispaniæ Philippus II. Literis ad Regem Daniæ Fridericum II. datis vacuis spatiis Dignationum Titulos interrupit ap. *Stradam. Dec. II. L. IIX.* cujus rationem ille reddit, quod dubitaverit Philippus, *qua Danum appellatione* Majestatisne an Regiæ Celsitudinis *salutaret, quod eum nollet honore aut pari exæquatum, aut minore offensum.* Galli in Aula sua ante Henrici II. tempora eo non usi sunt; Nec illepidum est Carmen, quo in usum illius invehitur *Pasquierius L. IIX. des Recherches de la France Ch. V.* causatus priscis moribus eo derogari & Coronam Gallicam colui, intelligit Fœmineum Nomen Majestatis, ita alligari.

Ne t' est onne, Pibrac, si maintenant tu vois,
Nostre France, qui fut autresfois couronnée
De mille verds lauriers, ores abandonnée,
Ne seruir que de fable aux peuples, & aux Roys.
Le malheur de ce siecle a eschangé nos loix,
Cette masle vertu, qui iadis estoit née
Dés les bers auec nous s' est toute effeminée
Ne nous restant pour tout que le nom du François.
Nos peres honoroient le nom du Roy sur tous,
Ce grand nom; mais depuis la ottise de nous,
Ainçois du Courtisan, l' a fait tourner en rouille.
On ne parle en la Cour que de sa Maiesté;
Elle va, elle vient, elle est, elle a esté:
N' est ce faire tomber la couronne en quenouille.

Sed ferenda isthæc sunt, usu ita exigente: Quotusquisque e vulgo etiam est, qui non muliebri appellatione malit salutari, *Vestra Dominatio, Claritas, Excellentia,* pertæsus virilis alloquii: Pro quo tamen & prisci mores & ratio non inelegans militant: Eo essentiam simul accidentibus, his vero non nisi accidentia Essentia inferiora adumbra-

brari: Nisi in contrarium opineris, Abstractis ejusmodi solam Essentiam, Concretis alieni quid simul Essentia exhiberi. Quorum quicquid sit, insistenda reliqua via est, quam multi, nec dirigenda brachia contra torrentem ne uni sapere velle præ aliis videamur. Apud Anglos Majestatis Nomen jam sub Edoardo IV. D. auditum, cujus Formula erat, *Nostra Regia MAJESTAS*. Et ipse P. M. Leo X. MAJESTATIS Titulo Henricum IIX. crebro cohonestavit: *Majestatis Tuæ Orator, Majestatis Tuæ Munus, Præclara Majestatis Tuæ Vestigia*, V. Diploma Leonis seq. *Diss. II. C. II. §. VII.*

IV. Abstractiva, qua Principes se mutuo alloqvuntur est *Dilectionis* Appellatio, Euer Liebden. Eademque erga ipsos Reges usos fuisse Serenissimos Electores nostros indicant ex Lutheri serm. Famill. *Arumæus ad A. B. Disc. III. §. 9. Limn. J. P. L. III. c. II.* Die Chur-Fürsten schreiben den Königen E. Liebden und nicht E. Gnaden/ denn sie seynd Königen gleich geachtet. Sed hodiernos mores inde deflectere notum est. Repet. quæ §. præc. dicta sunt. Rationem Appellationis in Amore, quo causa communis illos singulariter implicat, forte quæsiveris; Vel etiam in naturali Consanguinitatis aut Affinitatis vinculo, quo plerique conjuncti sunt. Unde & illæ non minus frequentes inter eos Fratrum, Consanguineorum, Affinium Appellationes: In quibus ipsis tamen discrimen subinde observatum. Et de Imperio nostro Scriptores J. P. notant Electores Ecclesiasticos in specie Nepotes appellari, Unsere Lieben Neffen und Chur-Fürsten: Cujus originem Limnæus ad Ruperti tempora refert, Causam se ignorare profitetur. Neque aliter Autor Limnæi Enucleati: *Multa sane*, inquit, *de Stylo Curiæ Imperialis obtinent, quorum ratio non potest reddi, adeoque etiam hic forsitan hac formula utendum, Non liquet*: Joach. Cluten hanc reddit: Quod Imperatores Germanici Principibus Electoribus cognationis necessitudine devincti fuerint, & hodie sint ejusdemque facta mentione secundum officii commemorationem ab Imp. compellari soleant, hinc factum esse ut Ecclesiasticis nomen NEPOTUM ab Impp. tributum fuerit, ut quia de naturalis cognationis & necessitudinis prærogativa gloriari non possent Civilis contra υἱοθεσίας beneficio suis Coëlectoribus inferiores existimari non possent. Sicque & Cardinales Romanos ut primi gradus filios Pontificis & partem corporis reputari. *Syll. Rer. Quotid. n. XXIV.* In Anglia hoc Titulo Rex ipsos Comites dignatur, ut Consanguineos suos vo-

vocet. *V. Descr. Stat. Anglic. c. XIIX.* Et in Gallia cum Principes Sanguinis primo Patrui, Patrueles, Nepotes tantum appellarentur, Secutis temporibus cæteris quoque Principibus illa Prædicata attributa. Imo quando Duces & Comites Franciæ utebantur juribus superioritatis, nostri Reges eos honoris causa appellabant Consanguineos; & reciproce, veri consanguinei Regis sibi attribuebant titulum Principis, quo primum usi fuerant Duces, & Comites Franciæ, quando summum sibi arrogarunt imperium: Hinc Rex eundem honorem deferre solet hodiernis Ducibus, licet summo imperio nunc careant; siquidem in materia honoris decremento locus non datur. *L' Oyseau des Seigneur. c. VII.* & ex eo *Limn. R. Franc. L. II. c. XXIII. not. q.*

V. Usus Pluralis Numeri ad denotandam Magnitudinem, non solùm promiscuo vulgi usu, vel figurata Locutione, introductus. Originem Antiquissimam prodit *Joh. Meleles*, Scriptor non ignobilis, sed nondum editus, MS. Λόγῳ Ζ περὶ κτίσεως Ῥώμης: Romulum, cum ob perpetratum Parricidium Populo odio esset, Imaginem Auream fratris, veluti jam pœnitens facinoris, juxta se in Regia collocasse, & quasi Frater adhuc superstes esset, ipsius pariter ac suo nomine edicta sancivisse. Καὶ εἴ τι δ' ἂν ἐκέλευσε θεσπίζων, ἔλεγεν ὡς ἀφ' ἑαυτοῦ τε τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ λέγων, ἐκελεύσαμεν, καὶ ἐθεσπίσαμεν, ὅπερ ἔθος κατέσχεν ἐξ ἐκείνου παρὰ τοῖς Βασιλεῦσιν ἕως τοῦ παρόντος, τοῦ λέγειν, ἐκελεύσαμεν καὶ ἐθεσπίσαμεν. Atque Hebraismum non male huc arcessiverim, quo Pluralem pro Singulari ponunt *ad Amplificationem Dignitatis & Honoris.* Malach. I. VI. Si *Adonim* (Domini) *Dominus sum, ubi reverentia mei. Genes. XLII. XXX. Locutus est vir ille Adonim* (Domini) *Dominus Terræ &c. Deut. X. XVII. Deus vester &c. est Adonim* (Domini) *Dominus Dominorum.* Vid. *Lexic. Pagnini in* Adon. In Subscriptionibus vero res secus est, & sola nomina Numero singulari tunc exprimi solent; Et in Hispania peculiare est, quod Subscriptiones ad Principes Exteros subjecto nomine & in singulari quidem fiunt, ad Subditos vero non tantum singulari Numero, sed etiam prima ejusdem persona & solo Regis nomine, non addito alio, a Regibus, aut prout præsens Hispaniæ Status est, Reginis Regentibus scribatur: Ut *Yo el Rey*, Ego Rex: *Yo la Reyna*, Ego Regina. Unde inter ea quæ Belgæ in Philippi III. ratihabitione Induciarum Octimestrium Belli Belgici culpabant, erat, *quod Rex nomen suum sub-*

scribere non esset dignatus, ut assolet, cum ad Principes scribit juri suo non subjectos, sed superbum illum Titulum substituisset, Jo el Re, *Ego Rex, quasi retinens antiqui juris & exprobrans liberis civibus crimen perduellionis.* Baud. de Induc. Belg. L. 1.

VI. Titulus DEI GRATIA & s. primo omnium a *Carolo M.* usurpatus videtur. *Rescr. De Metallifodinarum Privilegio Comitibus Gleichensibus concesso: Carolus* Divina favente Gratia *Romanorum ac Francorum Rex* A. DCCLXXXVI. Et in *Capitulari* Ejusdem *de non adorandis imaginibus: Karoli* Nutu Dei *Regis Francorum.* Quem secuti sunt *Ludovicus Pius: Const. de Reformatione Abusuum Cleri: HLUDOVICUS* Divina ordinante Providentia &c. *Lotharius, de Restitutione Archi-Episcopi &c. Lotharius* Divina Ordinante Providentia: Ita tamen ut aliquando eum etiam omitterent. Ipsum DEI GRATIA primum animadvertimus in *Rescr. Caroli II. ad Adrianum II. De Potestate Regia &c. Carolus* DEI GRATIA *Rex & Spiritualis Filius Vester &c.* Vid. *Goldast. Constit. Imper. Tom. 1.* Vidit vestigia aliqua ejus *Rumelinus Diss. 1. ad Aur. Bull. §. IV. in L. I. C. de Vet. Jur. enucl. Deo Auctore nostrum gubernante imperium, quod nobis a Cœlesti Majestate traditum est & bella feliciter peragimus, & pacem decoramus &c.* Quæ vero citat ex *Novell. xxIIx. c. Iv. Hanc Nos Gratiam Deo referendam putamus, qui Imperii Nobis Coronam imposuit:* Ταύτην πιστευόμεθα ἡμεῖς τὴν χάριν προσήκειν καὶ ἀναθεῖναι θεῷ, τῷ τὸν ἐπὶ τῇ βασιλείᾳ στέφανον ἡμῖν ἐπιθέντι, huc non pertinent: Quod in Græcis diserte claret. Gratia enim ibi non est Favor, Beneficium, sed, uti vulgo loquimur, Gratitudo. Atque dum Imperator se Afros Libertate donaturum & s. recipit, eopse suam erga Deum gratam mentem se declaraturum dicit.

VII. Ratio assumpti hujus Tituli a vicaria Dei in hisce terris potestate sine dubio pendet: Unde Principibus eum solùm competere, qui superiorem non habeant, *Chassanæus* videtur præ se ferre, *Consuet. Burgund. in Proœm. ad verb. Par la Grace de Dieu. Quia omne Imperium a Deo est permissive, formaliter, & effective, prout dicit Baldus in c. 1. Quis dicatur Dux, Marchio, Comes. Et Deus Imperium de Cœlo constituit, ut in Auth. de Instrum. cautel. & fid. §. quia igitur. coll. 6. & not. Innoc. in ca. quod super his. de voto. & Bald. in L. 1. C. de Summ. Trin. & fide Cathol. & habentes Imperium regnant providentia inscrutabili Divinæ Altitudinis, rerumque publicarum guber-*

quasi de ipso dictum exultantes comprobassent, statim manu vultuque indecoras adulationes repressit & in sequenti Die gravissimo corripuit Edicto, Dominumque se posthac appellari ne a Liberis quidem, aut Nepotibus suis, vel serio vel joco passus est: Et Tiberius: οὔτε δεσπότην ἑαυτὸν τοῖς ἐλευθέροις, οὐδὲ αὐτοκράτορα πλὴν τοῖς στρατιώταις καλεῖν ἐφίει. *Xiphilin. in Tiber.* Adde *Sueton. Tiber. XXVII.* Quanquam mores istorum temporum, æque ac hodienum, promiscuam DOMINI Appellationem ferrent. vid. *Martial. Epigr. L. II. LXIIX. L. I. CXIII. L. IV. LXXXIV.* Et Seneca: *Obvios, si Nomen non succurrit, DOMINOS salutamus, Epist. III.* Contra Domitianus: *Acclamari in Amphitheatro Epulari Die libenter audivit,* DOMINO & DOMINÆ feliciter. *Sueton. Domit. XIII.* Et mox: *Pari Arrogantia cum Procuratorum suorum nomine formalem dictaret Epistolam, sic cœpit:* DOMINUS & DEUS noster *sic fieri jubet.* Ante quem Caligula idem fecit *P. Diacon. L. VII. c. XX.* Postmodo autem rursus intercidit, quo pertinet Martialis carmen, quo solitam illam sub Domitiano formulam lepide declinat:

Frustra Blanditiæ venitis ad me,
Attritis miserabiles labellis,
Dicturæ DOMINUM DEumque, non sum:
Jam non est locus hac in urbe Vobis,
Non est hic DOMINUS, sed Imperator.

Diocletianus tamen *se primus omnium, Caligulam post Domitianumque, DOMINUM palam dici passus est, & adorari se appellarique, uti DEum. Victor.* Idque iterum interdictum fuit a Juliano, quem vide in *Misopogone.* Quæ de publica Salutatione accipienda censemus: Nam in privatis Appellationibus nihilominus Imperatoribus libere dabatur. Sic Festus *Act. XXV. XXVI. Claudium* κύριον *appellat, h. Dominum. Eudæmon* in Supplicatione *ad Antonium,* Κύριε Βασιλεῦ Ἀντωνῖνε. Et Effœminatissimus Heliogabalus, cum ex more DOMINUS appellaretur, Titulum quidem non respuit, nec tamen DOMINUM, sed DOMINAM se dici voluit: θαυμαστῶς τόν τε αὐχένα γυναικείως κλάσας καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐπεγκλάσας, ἠμείψατο, καὶ ἔφη, οὐδὲν διστάσας. Μή με λέγε Κύριον, ἐγὼ γὰρ Κυρία εἰμί. *Xiphilin. in Heliogab.*

II. Christiani admisere quidem nonnullibi hunc Titulum: Ut in Aureo Numo quodam Constantini legere est: *FELICITAS*

PERPETUA AUGEAT REM DOMIN. NOST. Et initio Digestorum: *DOMINI Nostri Sacratissimi Principis Justiniani &c.* Sæpius tamen fluctuarunt veriti, ne vim inferrent Divinæ Majestati. Nam *DOMINUS Dei est cognomen, Tertull. Apolog. c. XXXIV.* Et addit: *Dicam plane Imperatorem DOMINUM. sed more communi, sed quando non cogar, ut DOMINUM Dei vice dicam.* Hinc factum, ut mutilum tandem redderent, ac non Dominos amplius, Sed DOMNOS, & Græci non Κυρίους sed Κύρους, Principes suos vocarent: Solum Deum vero & Servatorem, Dominum, Κύριον. Sic in Epist. Leonis Episcopi Senonensis ad Childebertum Francorum Regem: *DOMNO Illustri, gloriosissimo DOMNO, & in Christo Filio Childeberto Regi &c.* Vid. *Tom. II. Concil. Reg. p. 612.* Et Trojanus Episcopus Santonensis ad Eumenium Episcopum Numnetensem: *DOMNO semper suo, Eumenio Episcopo &c.* In medio vero ubi de DEO loquitur: *His itaque reddo in DOMINO debitæ Salutationis Officium:* Conclusio: *Ora pro Nobis DOMNE merito in Christo Beatissime.* cit. *T. II. Conc. p. 614.* Juramenti, quod Papa Paschalis II. Henrico V. Imperatori præstitit, initium est: DOMNUS *Papa Paschalis non inquietabit* DOMNUM *Imperatorem Henricum.* Cumque postea Eucharistiam Henrico porrigeret, DOMNE *Imperator Henrice*, ait, *Corpus* DOMINI *&c. damus tibi in confirmationem veræ Pacis.* E Græcis Exempla sunt: *Curopalates de Offic. Constant. p. 220.* Ἔκθεσις Βασιλέως Κύρου Ἀνδρονίκου &c. Infra περιεβιβάσθη παρὰ τοῦ Βασιλέως Κύρου Ἀνδρονίκου τοῦ παλαιολόγου εἰς θρόνον. Unde tandem & Κῦρ formatum: Sic legitur in Antho Libro Vulgaris L. Græcæ ἐβασίλευσεν ἐς αὐτὸ τόπο ὁ Κῦρ Κωνσταντῖνος ὁ παλαιόλογος. Sic Κυρὰ pro Κυρία *Domina* dicebant. Eodemque pertinet, quod *Jac. Phil. Bergomus L. 12. Chron.* dicit Emanuelem Imp. Constant. Reinerio Montisferratensi Uxorem dedisse filiam suam Curamariam, quam constat apud Nicetam vocari Mariam. Igitur Cura-Maria hæc fuerit Κυρὰ Μαρία. Indeque nomen hoc detortum. Vid. *Dous. Not. ad Chron. Georg. Logoth. p. n. 62.* Confer *Spelmann. Archæol. in V. Dominus.*

III. Nostra ætate DOMINI Titulus maxime conspicuus est in Rege Galliæ, quem initio literarum & similibus allocutionum occasionibus solum SIRE, h. DOMINUM appellant, citra ullum aliud Epitheton. Quod etiam in literis Anglorum ad Regem suum nonnunquam legere est. Rationem Gallorum nonnulli ab Antiquo Gal-

lico

lico Seir & Seiros petunt, quod Solem significat. Monarchas suos enim revera Solem Franciæ suæ esse. V. *Favyn Theatre d' honneur L. II. c. XII. Fullerus* ab Hebraico *Sar* derivat. Sar enim Virum primarium significat, quem ἄρχοντα Græci dicunt. Hinc nostrum *Syr* & Gallorum *Sire*, inquit *Miscell. Sacr. L. I. c. XI.* Communius a Κύριος vel Κύρος formant. Sed queruntur, non solum Regi sed etiam inferioribus, non e Nobilitate superiori quidem, verum Mercatoribus nomen hoc tribui. Ita *Pasquier Recherch. p. 690. Vöyés comme Dieu se mocque de nos grandeurs! ce Roy, qui par son excellence, & prerogatiue de digné est par ses subjects appellé Sire, n' a peu empescher, que cê mesme tiltre n' ait esté baillé aux simples marchands.* Ecce ut Deus rideat nostras dignitates! Rex ille, qui propter excellentiam suam, & dignitatis culmen, a subditis audit *Sire*, non potuit impedire, quo minus idem titulus etiam daretur mercatoribus minoribus. Loyseau *des ordres chap. 11. n. 40.* testatur, hoc nomen etiam mechanicis attribui, non minus quam Regi: & addit rationem: *[que ce ne seroit aßés honorer le Roy de l' appeller seulement Monseigneur, ou Monsieur, attendu qu' il pourroit sembler, qu' en ne le qualifieroit que Seigneur de celuy, qui l' appelleroit ainsi, ains pource qu' il est le Seigneur universel, & de tous, on l' appelle Sire, indefiniment, καὶ κατ' ἀντονομασίαν. Au contraire, pource qu' on ne se veut pas tant soubmettre au marchand, ou artisan, que de l' aduouër pour son Sieur, on l' appelle simplement, Sire tel.]* quod non esset sufficiens honos appellare Regem *Monseigneur*, aut *Monsieur*, cum videri posset, eum ita appellari, ac si tantum esset Dominus ejus, qui eum isto compellat titulo; itaque cum sit Dominus universalis, & omnium, appellatur *Sire*, indefinite, & per antonomasiam. Contra vero, quoniam nos haud adeo subjicere volumus mercatori, vel artifici, ut eum pro domino nostro habeamus, eum simpliciter appellamus, *Sire tel*, Dominum talem &c. In Italia hujus generis est *Messere, Titulo de Maggioranza*, uti loquuntur; Neque Florentiæ aliis quam Doctoribus & Abbatibus tribuitur.

IV. Et Regis Hispaniæ usitatum præfixum DON huc facit, quo in instrumentis publicis quoq; uti solet: *DON Phelippe por la gratia de Dios Rey*, &c. Quod vero & inferiores suum fecere, adeo ut ipsa quoque abjectissima Judæorum Natio in Hispania eo superbire conetur; Ac nominatim in Scriptis famosi istius *Abarbanelis*, qui ante C. Annos vixit, nihil frequentius occurrit, quam *DON Isaac Abar-*

Abarbanel &c. vid. Titulum Libri *Mejane Jeschuah*, *Comment. in Prophetas posteriores* &c. Cujus tamen rationem ille reddit, quia Regia Davidis familia prognatus sit, quod fastuosum commentum cum ipsis prudentioribus Judæis merito vilipendimus. In Africa Occidentali hoc sensu usurpatur Titulus *SYD* vel *SID*: Ut *SYD Ibrahim Duque*, *SYD Ibrahim Manino*, *SYD Mohamet Pinalien*: Quæ nomina erant Legatorum Dynastæ Urbis Salanæ f. Sale ad Status Fœderati Belgii missorum A. MDCLIX; Quorum commissionem ac Titulos habes in *Append. ad P. IV. Histor. Thuld. p. 299.* Eodem usus olim Rogerius Rex Siciliæ, qui se Dominum reddiderat partium nonnullarum Orientis, eoque Numis suis inscribi curaverat ab uno latere; Rogerius Rex: Ab altero *Alchabir CID*, i. magnus ac potens Dominus V. *Casaub. not. ad Gregor. Nyssen. Ep. ad Eustath. Ambrosiam & Basilissam p. 58. Selden. Titl. of Hon. L. 1. c. VI. §. IV. p. 102.* Et in Hispania celebris est Historia CIDI f. Roderici CIDI Principis Rerum gestarum gloria clarissimi, fabulosis tamen narrationibus onusti, eoque nec ipsis Scenis incogniti: De cujus origine post recensionem nonnullam factorum ejus ita differit *Mariana*: *Accidit, ut Zamoræ Urbe quadam* &c. *pactum vectigal quinque Regulorum legati repræsentarent, CIDUMque honoris causa vocarent, quod Nomen Arabum Lingua Dominum significat. Verumque coram Rege & aliis Principibus factum, quæ res multorum illi invidiam conciliavit &c. Rex id nomen ratum illi esse voluit: Eoque deinceps per totam vitam cohonestatus est veteris appellationis nulla ferme memoria.* Libr. IX. Rer. Hispan. c. V.

V. DIVI Titulus mediis Seculis inter Imperatores frequentior fuit, quam vel primis a nato Christo, vel nostra ætate: Non ille quidem, quem defunctis Imperatoribus post Apotheosin tribuebant, quomodo DIVUM JULIUM, DIVUM AUGUSTUM &c. dicebant; Sed quem vivis decernebant, tanquam mortale fastigium egressis & venerationem hominum meritis, quemadmodum *Tacitus* jam tum de Nerone commemorat: *Cerealium Anicium pro sententia dixisse, ut Templum Divo Neroni quam maturrime publica pecunia poneretur. Annal. XV. LXXIV.* Quo quidem inter Christianos Imperatores nihil usitatius fuit. Vid. *Codicem* ac *Novellas* passim. Et in abstracto: *Nostrum Numen LIII. C. Ubi senatores.* Adeo ut etiam ad ea, quæ ad ipsos pertinebant, hoc cognominis extenderent:

Τὸ θεῖον πραίτωριον, Divinum Præsentum seu Prætorium. *Novell. XXII. in fin.* Τὸ θεῖον ἡμῶν ἤδικτον, Divinum Edictum Nostrum *L. VII. C. de Summ. Trin.* Τὸ θεῖον ἡμῶν παλάτιον Sacrum seu Divinum Palatium Nostrum *Novell. LXXX.* Θειότατοι, *Divinissimi*, Imperatores communissime appellantur ab *Autore Chron. Alexandr. Theophane in Chronographia, Joh. Melele* & aliis: Quos perstringit *Socrates Histor. Eccl. L. VI. in proœm.* ac se vereri dicit, ne odium eorum incurrat, qui Titulorum satagentes Imperatores θειοτάτους καὶ Δεσπότας, καὶ ὅσα χρηματίζειν εἰώθασι. Et Carolus M. prolixa invectiva in hunc morem agit *Capitular. de non adorand. imagin. Cap. III.* De eo, quod Constantinus & Hærena gesta vel scripta sua *Divalia* nuncupant: *Priscæ gentilitatis obsoletus error Christi adventu repulsus quoddam cernitur in his reliquisse vestigium, qui se fidei & religionis Christianæ jactant retinere fastigium, qui & intra Ecclesiam novas & ineptas constitutiones audacter statuere affectant & se* Divos *suaque gesta* Divalia *gentiliter nuncupare non formidant. Unde fit, ut quod Protoplasti perpetravere florigera in sede virosa serpentis promissione illecti, hoc isti perpetrent in Ecclesia antiqui hostis fraude decepti, cum videlicet & isti per inanis gloriæ celsitudinem se* Divos *nominari non renuant & per avariciæ rapacitatem, per quam vere laudis culmen adiri tentant, Ecclesiæ novum aliquod inferre contendant.*

V. Divi loco Titulum SACRATISSIMI, SACRI & s. aliquando adhibuerunt. Sic Imp. Justinianus initio Dig. & alibi passim: *SACRATISSIMUS Imperator. Sacra Nostra Pietas L. III. C. ubi senatores. Comes* SACRARUM *Largitionum* dicebatur Thesaurarius Imperatoris: *Comes sacri palatii*, τοῦ θείου παλατίου, qui Aulam moderabatur, vid. *C. de off. Com. sacr. Larg.* &c. SACRUM *Encaustum L. 6. C. De Diversf. Rescriptis*, Liquor Purpureus, quo Subscriptio Imperatoris fiebat. SACRI *affatus*, quoscunque nostræ Mansuetudinis in quacunque parte paginarum scripserit autoritas *ead. l. init.* Et adhuc Imperium nostrum Sacrum, Sacrosanctum Romanum Imperium. Vid. *Aur. Bull.* passim. Imperatores *Sacratissimi.* Vid. *Capitulationes* recentiorum Imperatorum. Vide inprimis autem doctissimam Differt. *Böcleri* de Elogio: Sacrum Romanum Imperium in *Append. ad Notit. S. R. Imperii.* Et inter Formulas Hispanorum est: *La Sacra Catholica Real Magesta del Rè nuestro Sennore &c.* Eodemque sensu priscos Catholicos & Orthodoxos Impera-

tores Titulis suis Honorem PONTIFICIS MAXIMI inseruisse sentit *Goldast. præf. in Constit. Imp. ad Imp. Matthiam*, quo indicarent datam sibi Potestatem a Deo supremo Imperatore & Cœlico Monarcha, in omne Hominum genus, Sacrum, profanum, sub Imperio suo degentium. Quo de plura *seq. Diss. II. C. I. §. VII.*

VI. SERENISSIMI Titulum legere est cit. *L. III. C. Ubi Senatores: Cui Nostra Serenitas Domesticorum scholam regendam mandavit, cuive sacros nostri Numinis Thesauros, aut res privatas nostræ Pietatis vel SERENISSIMÆ Augustæ nostræ Conjugis gubernandas injunxit*, ait Zeno Imperator. Et Anastasius *L. V. C. de Præpos. Sacr. Cubic. Jubemus duobus Viris Illustribus Præpositis utriusque Sacri Cubiculi, tam nostræ Pietatis, quam SERENISSIMÆ nostræ Conjugis.* Nostra SERENITAS L. ante cit. Adde *L. XIII. C. de Re Militari.* Et *L. IV. C. de Officio Magistri militum. L. III. C. de Statutis & Imaginibus:* Eodem utitur *Richardus* Imp. in Edicto, *Quo Civitas Imperialis Tigurina ab iniqua proscriptione eximitur, & Imperio asseritur* dato A. MCCLXII. apud *Goldast. Const. 1. p. 308.* Propioribus Seculis eundem ab Impp. aliis Regibus tributum legimus: Wenceslaus Imp. in Rescripto *de Impedimentis tollendi Schismatis inter Bonifacium IX. & Benedictum PP.* A. MCCCXCIIX. *Wenceslaus &c. SERENISSIMO Principi Domino Karulo Regi Francorum Illustri.* Confer Mandatum Sigismundi Imp. ad Regem Franciæ, ut veniat ad Concilium Constantiense: Sigismundus &c. SERENISSIMO *Principi Carulo &c.* Fridericus III. Rescripto ad Regem Angliæ Ipsum *SERENISSIMUM & Potentissimum* salutat, dato A. MCCCCXCII. Quem & SERENISSIMA Venetorum Respublica assumsit, ratione trium Regnorum Cypri, Candiæ, & Dalmatiæ. Hinc & Legati Ejus prærogativam habent in Capella Papali præ Duce Sabaudiæ, non obstante parili Sabaudi in Cyprum prætensione. Eundem affectat Respublica Genuensium ex possessione Regni Corsicæ. Et in universum fere Italiæ Duces: Unde Coloretus Magni Ducis Hetruriæ in Germaniam Legatus Literas Electoris Trevirensis, quas Illustrissimi, non Serenissimi, Titulo insigniverat eas Principi suo se allaturum negavit. Cumque Elector contra deduceret, nullum Italiæ Principem trecentis retro annis alioquin *Illustrissimi* titulo ab Antecessoribus suis insignitum fuisse, Legati tamen pertinacia & Saxonis exemplum mutationem procurarunt. Episcopos etiam posse SERENIS-

SI-

SIMOS appellari ſcribit *Zabarella in Clem. in plerisque in 4. notab. de Elect.* Apud Germanos noſtros Titulus Durchläuchtig & in Abſtracto Durchläuchtigkeit huic æquivalet, ex quo a Bavariæ Ducibus ille Germaniæ illatus fuit. V. *Limn. Enucl. L. II. c. XVII. n. 8.*

VII. E maxime fixis etiam eſt Titulus τοῦ ὄγκου & ὑψηλότητος ſ. Celſitudinis, In Concreto CELSISSIMI, ſumptus ex Apoſtoli verbis *Rom. XIII. 1.* ubi vocantur ἐξουσίαι ὑπερεχούσαι, *Poteſtates ſupereminentes.* Tale quid enim Celſitudinis vocabulo indigitatur. Ad Titulum CLEMENTISSIMI facit *L. XVII. C. de Epiſcopis & Clericis. Placet noſtræ CLEMENTIÆ.* Tituli hodie minus uſitati ſunt: GLORIOSISSIMUS: Quomodo Johannes Pontifex Romanus Juſtinianum appellat *C. de Summa Trinitate: Glorioſiſſimo & Clementiſſimo filio Juſtiniano &c.* Et alios Reges Epiſcopi iſtorum temporum paſſim. Quos & RELIGIOSISSIMOS non una vice vocabant: Ut Leonem Conc. Chalcedonenſe: Theodoſium & Valentinianum Conc. Epheſinum: Carolum Imp. & Franciæ Regem Concilium Suenonenſe in Gallia: Regem Hiſpaniæ Recaredum Innocent. III. *Decretal. c. Majores. §. item quæritur de Baptiſmo.* Vid. *Tomos Conciliorum.* Titulum ILLUSTRIS Imp. Fridericus II. habet ab initio *Conſtit. adverſus Patarenos: Incipiunt Capitula &c. edita per Dominum Fredericum ILLUSTREM Virum Romanorum Imperatorem.* Eumque Regibus communiter tribuere Curia Romana olim ſolebat: Sic Ferdinandum & Iſabellam Alexander VI. vocat ILLUSTRES in ipſo Diplomate, quo Catholicorum Titulum ipſis conceſſit. Vid. *Bullar. Laërt. Cherub. V. 1. p. 392. Marian. de Reb. Hiſpan. L. XXVI. c. XII.* Et Philippus ac Maria Angliæ Reges a Pontifice Illuſtres vocabantur etiam poſt collatum Henrico IIX. Defenſoris Fidei Titulum, cujus ratio videtur ex immani illa Pauli III. Bulla in Henricum IIX. edita peti poſſe. Eundem Imperatores noſtri Regibus Bohemiæ tribuere ſolebant. Vid. *Reſcripta Rudolphi I.* & ſeqq. Impp. Conradus Imp. Titulum fert *EXCELLENTISSIMI* atque PRÆCLARI in SCto Romano *de Recuperandis Imperii Romani Juribus per electum Imperatorem: Excellentiſſimo atque Præclaro Urbis & Orbis totius Domino, Conrado Dei Gratia Romanorum Regi &c.* INCLYTUM Richardum Romanorum Regem vocat Rudolphus I. Imp. Decreto A. MCCLXXV. Caroli M. Titulus eſt Initio Capitularis de non adorandis Imaginibus: *Illuſtriſſimi & Excellentiſſimi ſeu*

Spectabilis viri Karuli nutu Dei Regis Francorum &c. Idem ab Innocentio III. vocatur *Magnificus : Romanum Imperium in Personam Magnifici Caroli a Græcis transtulit in Germanos. Decret. I. VI. XXXIV.* De Friderico Imp. loquitur Glossa Jur. Feudalis in Proœm. Und darumb so hat der Hochgelobte und Hochgebohrne (des GOTT ewiglich gedenck) dieses gegenwertigen Buchs Ausgeber Käiser Friedrich von Stauffen &c. cit. *Gold. Discurs. Proleg. ad T. 2. Const. Imp.*

DISSERTATIO II.

DE TITULIS REGIIS SPECIALIBUS.

CAPUT I.

Titulus Cæsaris, Nobilissimi, Despotæ, Sebastocratoris, Augusti, Semper Augusti, Advocati Ecclesiæ, Pontificis Maximi, Gothici, Alemannici, &c.

I.

SPeciales Titulos Regios visuris primo se offerunt Tituli Sacrosancti Imperii Nostri, *Cæsarum, Augustorum &c.* Ac CÆSARIS quidem Nomen a Julio CÆSARE per Francos & Romanos in Invictissimos Imperatores nostros derivatum est. Δι᾽ ὃν ἐν ἅπασι τοῖς τῆς γῆς ἔθνεσιν ὀνομαστότατόν ἐστι τὸ Καίσαρος ὄνομα, καὶ ὥσπερ ἡμεῖς ἀντ᾽ ἄλλου τινὸς τῶν τῆς βασιλείας συμβόλων σεμνυνόμεθα: Per quem apud omnes Terræ populos nominatissimum CÆSARIS Nomen est, & nos præter omnes alias Imperatoriæ Majestatis notas eo gloriamur. Imperator *Novell. XXX. 1.* Quæ, quanti isto tempore æstimatus fuerit hic Titulus, satis arguunt. Et sane Julius ipse in Nomen hoc Octavium Testamento adoptabat. *In ima cera C. Octavium etiam in Familiam nomenque adoptavit. Sueton. Jul. LXXXIII.* Non tamen a Julio ortum, sed Juliæ Gentis Nomen fuit. Vid. *Joh. Glandorp.* qui peculiari Tractatu familias Juliæ Gentis illustravit: Ubi inter alia: *Antiquissimos Cæsarum,* ait, *invenio duos Sextos A. V. C. DXLVI. Liv. L. XXVII.*

XXVII. Proximi ab his (III) Sext. & (IV) L. Julii Cæsares A. DLXXIII. Liv. L. XL. & XLIII. Priscianus L. X. &c. Confer Casaubon. not. ad Sueton. Jul. XXXVI. De origine Vocis Vid. *B. Parentis nostri Orig. L. L. & Martin. Lex. in Voce Cæsar.* Neque ignotum est nostrum Keiser & Græcum Καίσαρ mutata paulum Pronunciatione inde derivari. *Laici enim non habentes peritiam Prosodiacæ primi legerunt Kæsar pro Cæsar.* Petr. de Andlo de Imp. Rom. L. I. c. VII. Otfridus Monachus Weissenburgensis vetussimus omnium nostri Idiomatis Scriptor in Libris Evangeliorum scribere solet Keyser/ Keisores p. 363. 417. 427. ap. *Freher. not. in cit. P. de Andl.* Caussam, ut assumeretur, Goldastus suspicatur in penuria vocum sitam fuisse, quod alia non esset, qua Imperator a Rege discriminaretur. *Præf. in T. III. Constit. Impp.*

II. Progressu Temporis latius diffusus fuit hic Titulus, adeo ut CÆSARES etiam vocarentur, qui Imperatorum vel indubii Successores, vel saltem proximi Consanguinei videbantur. Cujus primum Exemplum Galba dedit in L. Pisone, quem, cognita seditione Vitellii, CÆSAREM designavit. *Xiphil. in Galba.* Paulo post Vespasianum Senatus Imperatorem, Filios v. Titum & Domitianum CÆSARES renunciavit. *Idem in Vespas.* Seculo III. cum Imperatores Tituli Imperatorii pertæsi, Augusti appellari mallent, plures in Nomen CÆSARIS assumpti, adeo ut Carus, statim atque Augustus factus esset, Carinum & Numerianum CÆSARES faceret, itemque Constantius & Galerius duos CÆSARES assumerent. *χειροτονοῦνται παρ᾽ αὐτῶν Καίσαρες δύο. Eutrop. Brev. L. X.* Constantini M. tempore denique Res Romana sub uno Augusto & tribus CÆSARIBUS esset, *ὅπερ οὐδέπω πρότερον ἡ τῶν ῥωμαϊκῶν ἔσχε πραγμάτων κατάστασις.* Idem *Eutrop. L. X.* Quippe filiis ejus Galliam, Orientem, Italiam moderantibus: Quibus mox quartus accessit Dalmatius CÆSAR Constantini ex Fratre nepos. Quem numerum successores Constantini posthac pro lubitu variaverunt.

III. Ac ne quid deesset Dignitati CÆSAREÆ, alius Ipsi annexus fuit, NOBILISSIMATUS Titulus, hodie nimium quantum degenerans a veteri illo Splendore: Cujus primam mentionem *Pancirollus* in A. CCLXIX. conjicit, Licinio Valeriano in Marmore Vindobonæ, & mox Carino ac Numeriano Carini Filio in aliis vetustis monumentis NOBILISSIMORUM Cæsarum Titulos ferentibus.

Comm. in Notit. Imp. Or. c. XV. Et Severum ac Maximianum ita insignit *L. 1. C. de Feriis. Imperatores Constantius & Maximianus AA. Severus & Maximianus Nobb. cc.* Sed eum etiam ad alios Principes sanguinis nonnunquam extendêre, ita tamen, ut non nisi speciali indultu ipso uti liceret: Id quod liquido claret in Zosim. Histor. L. II. Vit. Constant. Συνῆρχον δὲ αὐτοῖς τρόπον τινὰ Δαλμάτιος, Καίσαρ ὑπὸ Κωνσταντίνου κατασταθεὶς, ἔτι δὲ καὶ Κωνστάντιος ἀδελφὸς ὢν αὐτοῦ, καὶ Ἀναβαλλιανὸς ἐσθῆτι χρώμενοι κοκκοβαφεῖ καὶ περιχρύσῳ τῆς τοῦ λεγομένου ΝΩΒΕΛΙΣΣΙΜΟΥ παρ' αὐτοῦ Κωνσταντίνου τυχόντες ἀξίας αἰδοῖ τῆς συγγενείας. Dicit Imperium cum Cæsaribus, Constantini M. Filiis, fere commune habuisse Dalmatium, Constantium & Anaballianum. Et Dalmatium quidem in CÆSAREAM Dignitatem evectum; Reliquos Agnationis Reverentia NOBILISSIMATUS Honorem adeptos. Hinc & Anaballianum Regem vocat *Amm. Marcell. L. XIV. ab init.* Idem *Olympiod. in Exc. Photii:* οὗτος (Honorius) δύο παῖδας ἔσχε Κώνσταντα καὶ Ἰουλιανὸν, ὧν τὸν μὲν Κώνσταντα Καίσαρα χειροτονεῖ, εἶτα ὕστερον κατὰ τὰς αὐτὰς ἡμέρας καὶ τὸν Ἰουλιανὸν ΝΩΒΕΛΙΣΙΜΟΝ: Vides iterum Constantem CÆSAREM creatum, Julianum vero NOBILISSIMUM factum. Eodemque sensu Gratianum *N. P. Nobilem, NOBILISSIMUM Puerum* appellatum censemus *L. 11. C. de Magistr. Municip.* Et Valentinianum *L. V. C. de Feriis.* Fuit & ad sequiorem Sexum translatus: Hinc *Domus NOBILISSIMÆ Marinæ* Arcadii Filiæ in I Regione Constantinopolis, quæ NOBILISSIMÆ Titulo insignita innupta mansit *T. Cedreno. Et Domus NOBILISSIMÆ Arcadiæ* Ejusdem Arcadii Filiæ in IX. Regione Urbis apud Cedrenum. Confer *Lindenbrog. in Amm. L. XIV. Meurs. Glossar. in* ΝΟΒΕΛΙΣΙΜΟΣ, & infra *Dissert. XI. c. 1. §. IV.* Nostro tempore, quia ad alios se extendit hic Titulus, ab Illustribus Personis usurpari fere desiit. Hinc A. MD. LXI. Saxoniæ Elector & alii Protestantes Pontificis M. Pii IV. Literas aperire noluerunt quia inscriptæ erant: Dilecto Filio, NOBILI VIRO. Vid. *Arnd. Not. ad Trutinam Statuum Europæ p. 145.*

IV. Ad CÆSAREAM Dignitatem ut redeamus, ea sub Imperio Constantinopolitano magis magisque imminuta primo Σεβαστοκράτορας, Sebastocratores, mox Despotas quoque sibi præferri passa est. Sebastocratoris Nomen sub Alexio Comneno I. cœpit circa A. MLXXX. *Codin. L. 1. c. 11.* ἰστέον, ὅτι μέχρι τῆς βασιλείας Ἀλε-

ξίου

ξίου τοῦ Κομνηνοῦ τὸ τοῦ Σεβαστοκράτορος Ἀξίωμα οὐκ ἦν, ἀλλ' εὐθὺς μετὰ τὸν Βασιλέα πρῶτον πάντων ἦν τὸ τοῦ Καίσαρος. Οὗτος δὲ ἐπὶ τὸν Μελισσηνὸν Νικηφόρον τὸ τοῦ Καίσαρος Ἀξίωμα τετίμηκεν. ἦν δὲ αὐτῷ καὶ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ, καὶ πρῶτος κατὰ τὸν χρόνον ὁ Κομνηνὸς Ἰσαάκιος. Ἐχρῆν δὲ τοῦτον μείζονι τιμηθῆναι ἀξιώματι, ἕτερον δὲ ἀξίωμα οὐκ ἦν (ὡς ἔφθημεν εἰπόντες) πλὴν τὸ τοῦ Καίσαρος. Ὠνοματοποίησε δὲ νεὸν ἀξίωμα συνθεὶς αὐτὸ ἀπὸ τοῦ Σεβαστοῦ καὶ Αὐτοκράτορος, καὶ ἐφηρμόσατο τῷ ἀδελφῷ τὸ τοῦ Σεβαστοκράτορος ὄνομα, δεύτερον οἱονεὶ Βασιλέα τοῦτον πεποιηκὼς καὶ ὑπεβίβασε τούτου τὸν Καίσαρα. *Applicuit Fratri Nomen Sebaſtocratoris, alterum veluti Imperatorem ipſum faciens, Cæſaremque ei poſtpoſuit.* Conf. *Ann. Comnen. Alex.* III. Qua quidem ratione in Aulam Imperatoriam inter Proceres introductum eſt, cum antea ſoli Theſſaliæ Principes eo venirent, jure hoc accepto a Conſtantino M. quod etiam obtinuere usque ad tempora Andronici Palæologi, ſub quo in Johanne Duca defecit *Niceph. Greg. L.* VII. At ſequenti ſeculo ſub Alexio Comneno II. & A. MCLX. & huic Dignitati derogatum, prælato ei Deſpotatus Honore, Cæſarea vero ad quartũ ab Imperatore rejectâ. Phranzes ad h. A. *Filiam Natu grandiorem Irenen nomine Purpurea induere Sandalia juſſit, quod illam & cui deſponderetur Succeſſores & Heredes poſt obitum ſuum fore conſtituiſſet. Quam cum Alexio Palæologo in matrimonii communitatem dediſſet, mox eundem ad Deſpotatus honorem extulit.* Et cum Michael Palæologus Deſpotes renunciatus eſſet, ratio allegabatur, οὐ δέον εἶναι τὸν τὰ Βασιλικὰ καὶ κοινὰ διοικοῦντα πράγματα, καὶ πρεσβείας πολλῶν ἀναδεδεγμένων ἐθνῶν, μὴ καὶ τῆς Βασιλείας ἔγγιστα ἔχειν τὸ ἀξίωμα, τιμῆς ἕνεκα τοῦ τῶν ῥωμαίων γένους, καὶ ἅμα βεβαιώσεως τῶν μεταξὺ γινομένων καταστάσεων. Indignum eſſe, eum qui Imperii & Reipublicæ negotia adminiſtraret, gentiumque legationes audiret Dignitate Regiæ proxima carere, tum in honorem Romanæ Nationis, tum in confirmationem rerum medio tempore gerendarum. Atque adeo *Deſpotæ* Titulo ornabatur & a Patriarcha & a Filio Imperatoris. Ταῦτ' ἄρα καὶ τὸ τοῦ Δεσπότου ἀξίωμα δέχεται παρά τε τοῦ Πατριάρχου καὶ τοῦ υἱοῦ τοῦ Βασιλέως. *Niceph. Gregor. L.* III. c. X. Idemque mox Imperatorem ſe gerens, excluſo Johanne Imperatoris Filio, ſingulos iſtos Dignitatum gradus diſtribuit, reverſisque ex Bello Peloponeſiaco, Sebaſtocratori *Deſpoticam* Poteſtatem decrevit: Magnus Domeſticus *Cæſar*, Cæſar cum Deſpotæ Socero *Sebaſtocrator* appellatur. *Niceph. Greg. L.* IV. c. I.

c. 1. Adde Georg. Logetheten. p. 55. & Cat. 52. Sed iterum & hac Dignitate nullum quidem nomen majus, honos tamen major & innominata Dignitas Imperatoriæ proxima constitit: Quod itidem fecit, cujus mentio modo facta, Michael Palæologus, qui Coronam in Familiam suam intulit. *Cantacuzen. L. IV. c. V.* de seipso: *Missa Triremi in Thessaliam filium Manuelem accersit eumque Constantinopoli cum Nicephoro Duce Genero suo Despotam declarat. Matthæum Seniorem Filium nulla Dignitate nominatim cohonestat, honore tamen supra Despotas effert, nempe ut esset Imperatori proximus, quem honorem primus Palæologorum Imp. Michael propter Filium Constantinum Porphyrogenetum invenit, videbaturque ea Dignitas Despotarum Dignitati antecellere.* Despotæ vero Sebastocratores & Cæsares inde ad plures transmissi, talesque nominarunt Filios, Fratres, Generos Imperatorum, Patriarcham, etc. Sic Alexius Ducas Alexium Palæologum Δεσπότην ἐτίμησε, Despotam designavit. *Georg. Logothet. Chron. Constant.* Theodorus Lascaris Despotas, Sebastocratores, Magnos Domesticos, & Protovestiarios constituebat *Idem.* Vide plura in *Meursii Glossario Mixobarbaro*, Vocibus Δεσπότης Σεβαστοκράτωρ Καῖσαρ. Nostrum vero Tempus tandem raro exemplo Cæsaream Dignitatem pristino splendori reddidit, adeo ut Imperatores nostros CÆSARUM, CÆSAREÆ Majestatis & s. Titulis frequentissime veneremur.

V. Titulo AUGUSTI a Juris Publici Scriptoribus plene pleneque satisfactum. Notum est ipsum a Senatu Romano Octavio primo decretum fuisse: *Quod Nomen cunctis antea inviolatum, & hucusque cæteris inausum apicem declarat Imperii. P. Diacon.* De Origine Vocis Baudius: *Amabilis ille error plerisque Cæsaribus utiliter insedit, ideo se AUGUSTOS appellari, quod Imperium augere debeant, non imminuere, nec debilitare. De Induc. Belg. L. II. p. 81.* Tiberius appellationem hanc recusavit, licet heres ab Augusto institutus. Καὶ τὸν κλῆρον τοῦ Αὐγούστου λαβὼν, τὴν ἐπίκλησιν αὐτοῦ ταύτην οὐκ ἔθετο. *Xiphilin. Tiber.* Apud sequentes Imperatores Imperatorio Titulo aliquando potior habitus fuit. Sic AUGUSTOS, h. Imperatores tres, Pupienum, Balbinum, Gordianum simul fuisse dicit *Eutrop. L. IX.* Vid. Scriptores Rerum Romanarum passim. Et pro Conjugibus Imperatorum vix aliud Nomen repereris, quam AUGUSTÆ. Serenissimæ AUGUSTÆ, nostræ Conjugis *L. 111. C. Ubi senatores.*

Mam-

Mammæa Alexandri Mater, cum ſola AUGUSTA vocari vellet, nurum ideo aula exigebat, quia eodem Titulo frui volebat. *Herodian. in Alexandro.* Pellici Marciæ AUGUSTÆ Honores omnes tribuebat Commodus, excepto Igni præferri ſolito. *Herodian. in Commodo.* Soæmis AUGUSTA apud eundem *in Heliogabalo.* Mediis Seculis Auguſtos ſolum vocatos, quos Autoritas Pontificia ratos habuerit, indicat *Vadianus de Monaſter. Germ. L. 1. fin. Non ignorant qui temporum iſtorum Hiſtoriam tenent, Auguſtorum cognomentum ſolenne vel primis Imperatoribus eo tempore ad Francos translatum fuiſſe, quo iisdem Imperii nomine, rejectis Orientis Monarchis, oblatum eſt ac deinde a noſtris in hunc usq; diem retentum. Sed illo quidem abuſu, quod cum veteres, quorum Electionem Senatus probaſſet, Imperium ingreſſi Auguſti ſalutarentur, noſtris non niſi ab Urbis Pontifice delibutis, quidam Auguſti cognomentum permittunt.* Alios etiam alii allegant, qui eodem Titulo uſi fuerint, ſed tamen in communem uſum non veniſſe fatendum erit. Sic Wilhelmum Conqueſtorem AUGUSTUM appellatum fuiſſe teſtatur *Bodinus de Rep. L. 11. c. 11.* Et de Philippo Gallorum Rege ait *Rigordus* antiqvus Autor in præf. ad vitam ejus. *Miramini quod in prima fronte hujus operis voco Regem AUGUSTUM: AUGUSTOS enim vocare conſueverunt Scriptores Cæſares, qui Remp. augmentabant, ab Augeo, Auges dictos. Unde iſte merito dictus eſt AUGUSTUS ab Aucta Republica. Adjecit enim Regno ſuo totam Viromandiam (i. Territorium circa S. Quintinum) quam Prædeceſſores ſui multo tempore amiſerant & multas alias terras: reditus etiam Regni plurimum augmentavit.* Quem citat *Selden. Titl. of Honour L. 1. c. V.* De Clodoveo Rege dudum ante *Sigebertus: Ludovicus* (h. Clodovæus) *ab Anaſtaſio Imperatore Codicillos de Conſulatu & Coronam auream cum Gemmis & Tunicam Blatteam accepit, & ex ea die Conſul & AUGUSTUS dictus eſt.* Et nuperum Regem Angliæ Carolum I. AUGUSTISSIMUM & invictiſſimum ſalutari meminimus a Numo Anno M DC XXXIII. cuſo. Græcorum Σεβαστὸς Venerandum proprie denotat, nec incongrue tamen huc referri arbitramur ſecuti judicium *Xiphilini in Auguſto:* Αὔγουστος ὡς καὶ πλεῖόν τι, ἢ κατ' ἀνθρώπους ὢν ἐπεκλήθη, πάντα γὰρ τὰ ἐντιμότατα καὶ ἱερώτατα ΑΥΓΟΥΣΤΑ προσαγορεύεται. ἐξ οὗπερ καὶ ΣΕΒΑΣΤΟΝ αὐτὸν ἑλληνίζοντες, οἷάπερ τινὰ σεπτὸν, προσεῖπον. *Auguſtus dictus eſt quia hominum naturam excederet. Nam ea quæ Sacroſancta & in maximo ho-*

nore sunt AUGUSTA esse dicuntur. Quamobrem Græci eum Σεβαςὸν nominabant, sc. cultu & honore dignissimum. Quo pertinet illud *Ovid. L.* 1. Fastor.

Sacra vocant Augusta *Patres:* Augusta *vocantur*
Templa Sacerdotum rite dicata manu.
Hujus & Augurium dependet origine verbi:
Et quodcunque sua Jupiter auget *ope.*
Augeat *imperium nostri Ducis,* Augeat *annos:*
Protegat & nostras querna Corona fores.

Interim ne prorsus idem putemus facit Præfatio *D.* 111. *de Confirmatione Digestorum ad Magnum senatum.* Ubi Justinianus vocatur Ἀεὶ σεβαςὸς Αὐγυςος, h. semper colendus AUGUSTUS. De Augustione, quomodo statua Justiniani appellata fuit ap. *Cedren. ad A. XVI. Ej.* Augustali Augustiaticis vid. *Meurs. Glossar.* ad hæc vocabula. De moneta Helvetica quam Angster/ Augustos pro *Augustis* dixere vid. *Vadian. l. ante cit.*

VI. Ex AUGUSTI Nomine surrexit Titulus SEMPER AUGUSTI, quo utitur Justinianus Epistola ad Johannem Patriarcham Constantinopolitanum *C. de Summa Trinitate: Victor Justinianus, Pius, Felix, Inclytus, Triumphator, SEMPER AUGUSTUS.* Adde Præfationes Codicis *de Justinianeo Codice confirmando; Et de Emendatione Codicis Justinianei.* Eodemque reduxerimus modo citatum istud Ἀεὶ Σεβαςὸς Αὐγȣςος. Imperatores nostri ab Ottone I. eo usi videntur. Vid. *Gold. Const. Imp. T. I. p.* 225. Carolus V. æquivalentem aliquando adhibuit: *Omni tempore Amplificator Imperii Romani.* Epist. ad Otton. Episc. Augustanum. data MDLIV. Vid. *Tract. Historico-Politt. Edd. cum Historia Brachelii p.* 82. A Gallis tamen tempore Tractatuum Pacis Monasteriensis eo nomine controversiæ aliquid motum fuit, non tamen de Titulo ipso adeo, quam quod Gallia eum Imperatoribus tribuere ante hac solita haut fuerit. In quem vero tandem sub spe rati consenserunt: Bey Angreiffung der Materialien war die erste Differentz über dem Titel Semper Augusti, welchen der Röm. Käyserl. Majestät zu geben die Deputati nomine der Stände behaupten; Herr Servient aber/ nicht daß Ihr. Käyserl. Majest. Er den Titul disputiren/ sondern allein/ daß es bey Franckreich den Römischen Käysern solchen zu geben nicht herkommens und eine Novität so ihm nicht zu verantworten stünde/ denegiren wollen. Auf

ge-

gemachte Instantien der Deputatorum, daß sie solches zu præjuditz Ihr. Käyserl. Maj. und des gantzen Reichs/ deren regierender Käyser solchen Titel a Cæsare Augusto successive geführet und behalten/ nicht könten geschehen lassen: Auch auf angeführte Exempel selbst in contrarium hat Herr Servient sich endlich erkläret/ er habe bereits am Königl. Hofe berichtet/ verhoffe ehistes Tages darauf Resolution daß es verhoffentlich keine Difficultät werde geben/ Interim könne ers geschehen lassen/ doch allein sub spe Rati &c. Deputati mit der ausgedruckten Protestation, daß sie von solchem Titel nicht könten abstehen/ seyn ad differentiam secundam progrediret. Theatr. Europ. T. VI. f. 568.

VII. ADVOCATOS ECCLESIÆ appellari Imperatores Nostros Capitulationes ipsorum docent. Inter Suasoria Legati Friderici III. pro coronatione ejus & instituendo concilio est: *Cæsarem esse ADVOCATUM ECCLESIÆ.* Vid. *Goldast. Polit. Imp. p. 324.* Articulus Capitulationis Gloriosiss. Imp. Rudolphi II. est, *quod tempore talis Dignitatis Officii & Regiminis Remp. Christianam & Sedem Romanam, Sanctitatemque Pontificiam & Christianam Ecclesiam*, ceu Ejusdem Advocatus, *commendatam sibi habere, tueri, ac defendere velit. c. l. Goldast. p. 608.* Et Ferdin. II. Daß wir in Zeit solcher unser Königlichen Würden/ Ampts und Regierung/ die Christenheit und den Stuhl zu Rom/ auch Päbstliche Heiligkeit/ und die Christliche Kirche/ als derselben Advocat, in guten treulichen Schutz und Schirm halten. *Capitul. Art. 1.* Item Sacratissimi & Invictissimi Leopoldi I. *Quod toto Regiminis nostri tempore Christianitatem ac Sedem Romanam, Summum Pontificem & Christianam Ecclesiam*, tanquam ejusdem Advocatus, *in bona ac fideli protectione & tutela conservabimus.* Vid. *Tr. Historico Polit. ad 111. P. Histor. Thulden. p. 100.* Originem a Carolo M. aliqui petunt, qui cum Romanos a Longobardis liberasset, a Pontifice M. & Populo Romano ADVOCATUS Ecclesiæ salutatus fuerit. Nisi Germanica Paraphrasis Dignitatis Imperialis id opinantibus Causa extiterit, dum Carolum Vogt von Rom dixere, h. Imperatorem Romanum. Sic enim & Atila in antiquissimis nostris Carminibus vocari solet der Werlte Voget/ h. mundi Imperator, & Theodoricus, Vogt von Bern/ Imperator Ravennensis; Ac proinde similiter Carolus M. Vogt von Rom non Advocatus sed Imperator Romanus. *Gold. præf. in T. 111. Constitt. Impp.* Nec abludit Vetus illud PONTIFICIS MAXIMI Nomen, quod Romani Imperatoribus de-

ſignabant διὰ τὸ τῆς ἀξίας ὑπερέχον, propter dignitatis Excellentiam *T. Zoſimo in Gratiano & Theodoſio.* Et planius adhuc *Xiphilin. in Aug.* ἐκ τε τοῦ ἐν πάσαις ταῖς ἱερωσύναις ἱερᾶσθαι, καὶ προσέτι καὶ τοῖς ἄλλοις τὰς πλείους διδόναι, καὶ τῶν ἱερέων κυριεύουσιν. Ideo ſacerdotibus dominantur, quia omnibus ſacerdotiis funguntur, & præterea aliis plura dare poſſunt. Huc refert Freherus *l. 50. ff. de Petit. Hered. Tamen Principali vel Pontificali Autoritate compelluntur ad obſequium ſupremæ Voluntatis.* Et ſane non levis ſuſpicio eſt Primos Chriſtianos Imperatores ad firmandam Autoritatem ſuam in Rebus Sacris hoc Cognomen retinuiſſe; Neque motum fuit ante Gratianum, qui primus illud una cum Stola Pontificali reſpuit, ἀθέμιτον εἶναι χριστιανῷ τὸ σχῆμα νομίσας, ratus habitum hunc Chriſtiano indignum eſſe. *Zoſimus. l. c.* Nihilominus de illo quoque *Auſonius in Panegyrico : Unus in ore omnium Gratianus, Poteſtate Imperator, virtute Victor, Auguſtus Sanitate, Pontifex Religione, indulgentia Pater, Ætate Filius, Pietate utrumque ſuperat.* Et poſtea: *Pontificalia potius vocentur, quæ Tu Pontifex Maximus Deo participatus habuiſti.* Apud alias Gentes etiam Reges Sacerdotesque ſimul fuiſſe dubitare non ſinit Ovidii iſtud de Ænea:

Hunc Anius, quo Rege homines, Antiſtite Phœbus
Rite colebatur, temploque domoque recepit.

Add. *Diſſ. præc. c. IV. §. V.*

IIX. Aliud genus Cognominum inter Romanos erat a devictis Gentibus petitum : Qualia in Juſtiniano Alemanici, Gothici, Francici, Germanici, Antici, Alanici, Wandalici, Africani. Eaque SCto dabantur, ne quicquam ſine Donatione aliqua Imperatores habere viderentur. Sic Druſo poſteriſque ejus Senatus inter alia complura marmoreum arcum cum tropæis via Appia decrevit & Germanici Nomen. *Sueton. Claud. 1.* Quantum adulationibus heic datum ſit, non attingemus. Trajanus certe a moribus potius quam a Gentibus appellari voluit. ὠνομάσθη μὲν ἐπειδὴ καὶ τὴν Νίσιβιν εἷλε καὶ τὰς Βάτνας, Παρθικός. Πολλῷ δὲ μᾶλλον ἐπὶ τῇ τοῦ Ὀπτίμου προσηγορίᾳ, ἢ ταῖς ἄλλαις ξυμπάσαις, ἅτε καὶ τῶν τρόπων αὐτοῦ μᾶλλον ἢ τῶν ὅπλων οὔσῃ, ἐσεμνύετο. *Niſibi Batniſque captis Parthicus cognominatus eſt : Sed Cognomine Optimi multo magis gloriari videbatur, ex quo Natura moresque ejus ſuaviſſimi magis, quam arma cognoſcerentur. Epit. Dion. in Trajano.* Et Antoninus a moribus Pius dictus fuit.

CA-

CAPUT II.

Titulus Catholici, Christianissimi, Primogeniti Ecclesiæ, Defensoris Fidei.

I.

AB Imperio Nostro ad Serenissimos Reges Hispaniæ, Galliæ, & Angliæ digredimur, quorum Singuli peculiaria sua Agnomina ferunt, Singuli Prærogativæ aliquid inde petere gestiunt.

II. Hispaniæ Rex vocatur CATHOLICUS: *La Catholica Persona de vuestra Magestad*, scribitur in Literis ad Regem. Item *La Sacra Catholica Real Magestad.* Et cum Carolus V. Hispaniæ imperaret: *Sacra Cesarea CATHOLICA Magestad.* Excellentiam hujus Tituli Scriptores Hispaniæ eapropter commendant, quia CATHOLICI Nomen eos proprie concernat, qui puram ac sinceram fidem profitentur. Quo sensu *Pacianus adv. Novatianos: Christianus mihi nomen est, CATHOLICUS vero Cognomen, illud me nuncupat, istud ostendit; hoc probat, illud significat; Et si reddenda postremo CATHOLICI Vocabuli ratio est, & exprimenda de Græco Interpretatio Romana, Catholicus ubique unum, velut Doctiores putant, obedientia omnium nuncupatur. Vid. Valdes. de Dign. Regn. Hispan. c. XIII. n. XIX. & seqq.* Originem communiter petunt a Recaredo circa A. DXC. admodum, cui cum Arianos ejecisset, in Concilio Toletano III. hic Titulus datus, atque acclamatum sit: *Cui a Deo æternum meritum, nisi Vero CATHOLICO Recaredo Regi &c.* vid. *Marian.* infra citandum. At in Inscriptione hujus concilii non nisi Titulum Gloriosissimi, Piissimi, & Fidelissimi Domini videre est. Vid. *Garc.* Loiysa in *Concil. Hispan. Valdesius* dicit ipsum a Pontifice Religiosissimi Nomen tantum habuisse. De Alphonso I. Pelagii Genero certum est, quod Titulum hunc tulerit circa A. DCCXC. Vid. *Garibay L. IX. c. IX. Ambros. Morales L. XIII. c. X.* Quod etiam loquitur Sepulchrum ipsius, cui inscriptum est: ALPHONSUS CATHOLICUS. *Valdes. c. l.* Causam ejus geminam reddunt, unam a felicibus Expeditionibus Alphonsi in Mauros; Alteram a studio Concordiæ Ecclesiasticæ in ipso conspicuo. Post hunc varii Hispaniæ Reges hoc usi sunt: *Sanctius Crassus* in Privilegio Monasterio a Samos dato, *Alphonsus VI.* in Concilio apud oppidum de Husillos, *Alphonsus IIX.*

in Inſcriptione Cœnobii S. Facundi, *Johannes I.* in Teſtamento Henrici III. Filii ejus. Vid. *Valdeſ. c. l.* A Ferdinando V. vero demum, Illo, cui nihil antiquius erat, quam Religionem omnibus negotiis ſuis prætexere, Titulis Regum Hiſpaniæ conſtanter adhæſit, ſeu Alexandro VI. P. M. ita decernente, ſeu undecunque natus: ſine dubio ut tanto religioſior Rex appareret: eoque Ferdinandi CATHOLICI Nomine adhuc commemorari ſolet. *Sic Mariana. de Reb. Hiſpan. L. XXVI. c. XII. Ab Alexandro Pontifice Ferdinandus CATHOLICI cognomentum accepit in Poſteros cum Regno transfuſum ſtabili poſſeſſione. Et L. VII. c. IV. CATHOLICI Cognomentum, quod Recaredo olim Regi, quo tempore univerſam Gothorum gentem repudiatis Arii opinionibus in Catholicæ Eccleſiæ caſtra revocavit, in Toletano Epiſcoporum conventu acclamatum, intermiſſis multis ætatibus Alexander eo nomine VI. Pontifex Maximus in Ferdinando Aragone Rege inſtauravit, effecitque ut conſequentibus Regibus proprium hæreditariumque eſſet.* Confer *Zuritam Annal. Arragon. L. II. c. IV.* Sed monendus eſt Lector, non omnia Marianæ Exemplaria ita habere, ſed Moguntina tantum; Toletana vero A. MD XCII. & Francofurtana, *in T. II. Scr. Hiſpan.* non Alexandro VI, ſed Julio II. id tranſcribere, unde & *Baronius* Autorem Collationis hujus non Alexandrum, ſed Julium facit. Interim pro Julio nihil eſt, quod allegari ſoleat; Pro Alexandro autem extat Bulla Ejus A. M CCCCXCVII. ad Ferdinandum & Iſabellam data, cujus Inſcriptio quidem, antiqvum morem adhuc ſapit, quo Reges a Sede Romana Illuſtres vocabantur: *Alexander &c. Cariſſimo in Chriſto Filio Ferdinando Regi & Cariſſimæ in Chriſto Filiæ Elizabeth Reginæ, Caſtellæ, Legionis, Arragonum, Siciliæ & Granatæ* Illuſtribus *Salutem.* Verba tamen, quibus CATHOLICI indigitantur, prope initium ſunt: *Unde cum ad hanc ſacram Petri Sedem Divina favente Clementia meritis licet imparibus evecti fuerimus, cognoſcentes* Vos tanquam veros & CATHOLICOS Reges & Principes, *quales ſemper fuiſſe novimus &c. Vid. Laërt. Cherubin. Bullar. T. I. p. 346. Ed. Ult.* Evidentiora ſane Scriptores Hiſpanici vix ſuppeditant; Et ſcrupuli loco nobis merito eſt, Cur Julius II. Ferdinandum de novo Illuſtrem vocet Bullâ *de Portionibus Fructuum ex Beneficiis militiæ de Calatrava &c.* A. MD IIX. edita §. 1. *Sane pro parte Cariſſimi in Chriſto Filii Ferdinandi Arragonum & Siciliæ* Illuſtris *Regis &c.* Nam ſi Titulus CATHOLICI Ferdinando jam affixus

fixus fuiſſet, cur Julius antiqvum morem revocaſſet: Cæterum Epitaphium Ferdinandi & Iſabellæ huc faciet:

Mahometicæ Sectæ Proſtratores & hæreticæ Perfidiæ Extinctores, Ferdinandus Aragoniæ, Elizabetha Caſtellæ, Vir & Uxor unanimes, CATHOLICI appellati Reges, marmoreo conduntur hoc tumulo.

Quod citat *Alonſ. Lopez Nobiliar. T. II. L. VI. p. 4.* Nec prætereundum CATHOLICI Titulum etiam Clodovæo Galliæ Regi tributum *Conc. I. Aurelian. Domino ſuo, CATHOLICO Eccleſiæ Filio, Clodovæo Glorioſiſſimo Regi &c.* Vid. *Sirmond. Concil. Gall.* Denique & Childeberto in teſtimonium incorruptæ in Gallia Religionis a Gregorio I. datum fuiſſe Elogium CATHOLICI monet Petrus Daneſius, Franciſci I. ad Concil. Tridentinum Legatus, Oratione ad Patres habita apud *Petr. Suav. Hiſt. Conc. Trid. p. 210.*

III. Galliæ Reges Titulo CHRISTIANISSIMI gaudent, *Le Roy Tres Chreſtien: Sa Majeſte Tres Chreſtienne, CHRISTIANISSIMA Majeſtas.* Quem usque a Sacro Oleo ad Baptiſmum Clodovæi ſeu Ludovici I. cœlitus miſſo, penes ipſos fuiſſe, non pauci Scriptorum Galliæ ajunt. *Chaſſanæus in Catalogo Gloriæ Mundi Conſid. XXXI.* Rex Franciæ *cum ſit Chriſtus, ſcilicet oleo ſacro Divinitus emiſſo unctus & Sacratus, omnibus celſior eſt atque major ; ex quo vocatur CHRISTIANISSIMUS. Wilhelm. Marlot.* Magnus Prior Monaſterii S. Nicaſii Remenſis *L. IV. c. XIX.* ait *Reges Franciæ ea ſolos felicitate frui, ut ungantur digniori liquore, qui unquam e cœlo in Terram defluxerit, ob quem dicti ſunt Protectores Fidei, Hæreticorum Hoſtes, Primogeniti Eccleſiæ & CHRISTIANISSIMI.* Nos huic negotio de Oleo Sacro Gallorum & Ampulla Remenſi Diſſert. IV. ſatisfaciemus *de Cerimoniis Inaugurationis Regiæ*, in præſens hoc tantum monituri, eſſe inter ipſos Scriptores Galliæ, qui de iſta Sacri Olei miſſione ambigant, veluti *Thuanus L. CIX. A multis de eo ambigitur*, ait, *cum de illo ipſo S. Remigius in ſuo Teſtamento ſileat, nec Gregorius Turonum Præſul, aliusve ex veteribus fide dignus Autor mentionem ejus faciat.* Allegatur pro Titulo CHRISTIANISSIMI etiam Teſtamentum S. Remigii, qui Clodovæo Baptiſmum contulit. Sed genuinum iſtud non eſt, quod vero genuinum eſſe creditur, CHRISTIANISSIMI mentionem nullam facit, ſed hoc tantum habet: *DOMNUS inluſtris Memoriæ HLUDOVICUS, Quem de Sacro Baptiſmatis fonte ſuſcepi.*

A Pi-

A Pipini & Caroli M. tempore sæpius ita appellatos fuisse Reges Galliæ alii confidentius urgent. Hinc *Guicciardinus*, cum immensas Donationes Pipini & Caloli M. Sedi Romanæ concessas enumerasset, *ob quæ Beneficia*, addit, *Reges Galliæ celebrati, & honoribus a Pontificibus affecti, CHRISTIANISSIMI appellationem sunt consecuti. Discurs. de Orig. Potest. Secul. in Rom. Eccles. L. IV. Histor. Vid. Hieron. Bignon. de L. Excellence des R. de Fr. L. III. p. 514. Mariana de Reb. Hispan. LXXVI. c. XII.* Titulum CHRISTIANISSIMI a Pio II. Ludovico XI. primo datum fuisse scribit. Adde *Valdes. l. ante cit. num. XXI.* Quod eo modo forsan accipiendum, quo a Ferdinando Catholici Titulum initia sumsisse in antecessum diximus. Idque tanto probabilius accidit, quia Alexander VI. aliquando hunc Titulum a Gallis ad Ferdinandum Catholicum transferre molitus fuit, Gallo tum temporis Sedi Romanæ parum æqvum se præbente: vid. cit. Autores.

IV. Ostendendum vero fuisse alios etiam, qui CHRISTIANISSIMI appellationem tulerint. Pro Imperatoribus Nostris extat *Dissertatio Henrici Bebelii:* Quod Imperator Romanorum jure sit CHRISTIANISSIMUS dicendus *T. 1. Script. Germ. Schard. p. 254.* Et in *Goldast. Polit. Imperial. Part. XI. N. II.* In Prologo ad Expedit. Asiat. Friderici I. ab Anonymo scriptam legere est: *CHRISTIANISSIMUS & Invictissimus Romanorum Imperator Fridericus.* Vid. *Tom. V. Canis. p. II. p. 44.* Monumento Caroli M. inscriptum est: *Caroli M.* Christianissimi *& Orthodoxi Romanorum Imperatoris qui Regnum Francorum nobiliter ampliavit & per Annos 47. feliciter rexit, Corpus hoc conditum est sepulcro.* Nec alienum est ab hoc negotio, qua Imperator Marcianus φιλόχριστος vocatur Actis Concilii Chalchedonensis, quod Interpres reddit, CHRISTIANISSIMUS. Διάταξις τοῦ εὐσεβεστάτου καὶ φιλοχρίστου βασιλέως Μαρκιανοῦ &c. *Vid. T. IX. Concil. Reg. p. 211.* Bonifacius ad Honorium Augustum: *Angeretur pluribus, Princeps CHRISTIANISSIME, mater Ecclesia &c. C. Ecclesiæ meæ, Dist. XCVII.* De Justiniano Exemplum habes *L. Inter Claras C. de Summa Trinitate.* Pro Regibus Hispaniæ *Valdes l. sæp. cit.* allegat Recaredum, Sisebutum; Item Cinthillianum in Concil. Toletano VI. Quiricum seu, Ervigium, Epistola Leonis Papæ ad ipsum data, Ramirum Arragoniæ Regem, Epistola Gregorii VII. Alphonsum M. Castellæ Regem, Epistola Johannis IIX. *Beda Histor.*

ſtor. Eccleſ. L. II. Oſwaldum Regem Angloſaxonum CHRISTIANISSIMUM vocat. Et Cypri Reges hoc Cognomen habuiſſe notat *Horn. Introd. ad Geogr. Antiq.* Hieroſolyma a Saladino occupata reliquias Chriſtianorum cum Guidone Luſiniano in Cyprum migraſſe, eamque per aliquot ſecula contra Muhammedanos defendiſſe, & propterea etiam illius Inſulæ Reges CHRISTIANISSIMOS appellatos. Ipſam Francorum Nationem ſic dictam fuiſſe ex *Agathia Hiſt. α.* colligit accuratiſſimus *Seldenus:* Χριςιανοὶ ἅπαντες τυγχάνουσι ὄντες καὶ τῇ ὀρθωτάτῃ χρώμενοι δόξῃ. Quaſi Chriſtianiſſimos diceret. Eodemque alludit *Nicol. de Clemangiis L. de Lapſu & Reparatione Juſtitiæ: Hæccine eſt antiqua virtus, Laus, Probitas & Religio, culturaq́; Juſtitiæ, quibus ſunt noſtri præ cæteris appellati Populi CHRISTIANISSIMI.* Sed quia de Francis ibi agitur, ſatius fuerit, omnes extantiores Europæ populos heic comprehendi, cum notum ſit, Græcos iſtius temporis univerſis fere Europæis Francorum Nomen tribuiſſe. Johannem Gerſonem, famoſiſſimum illum Theologum & Cancellarium Pariſienſem, Doctoris CHRISTIANISSIMI Nomen habuiſſe, Thuano docemur. *Is Caroli VII. temporibus Regius ad Conſtantienſe Concilium Orator Autoritate ſua & Doctrinæ opinione pervicerat, ut multa in eo ſalutaria & memorabilia Decreta inſererentur, indeque re bene ad Dei gloriam, & decus regni geſta reverſus,* Doctoris CHRISTIANISSIMI, *non ſolum apud nos, ſed inter exteras Nationes, ſummo Conſenſu Nomen meruerat.* Thuan. *L. CXXXVII. ad A. MDCVI.*

V. Habent & Titulum PRIMOGENITI ECCLESIÆ Reges Galliæ: Ejusque Rationem reddunt, quia primas in tuenda Religione & protegendo Pontifice ſemper tenuerint. Confer Orationem Petri Daneſii *præc. §. 11.* Hinc Regem ſuum Conſiſtorio Romano tantopere commendat Carolus Lotharingus Cardin. Guiſianus, ſe eo miſſum teſtatus, *ut Potentiſſimi Regis PRIMOGENITI ECCLESIÆ FILII, & Gentis Chriſtianæ Anteſignani ſe & ſua Eccleſiæ more majorum ſubmittat, & opes ac Facultates pro illius ac Pontificis Salute ac dignitate conſervanda polliceatur.* Thuan. *L. IV. A. MDXLVII.* Eodem reſpexit Ferrerii Regis Galliæ Legati acerbiſſima Oratio, cum in Concilio Tridentino inter Legatos Gallicos & Hiſpanos de prærogativa contendi cœptum eſſet, & Patres partes Gallorum frigidius fovere viderentur: *Pium tanquam Patrem Impium PRIMOGENITUM, h. Re-*

gem Christianissimum, inauditum perverso omni judiciario ordine, condemnasse ablata sessionis, qua secundum Imperatorem cæteros Orbis Principes præcedere solitus sit, prærogativa. Pium *pro pane* FILIO PRIMOGENITO petram dedisse, & pro pisce serpentem. &c. Vid. *Thuan. L. XXXV. A. MDLXIII. Petr. Suavis Hist. Conc. Trid. L. IIX. p. 850.* Sed Anglorum Natio hunc Titulum Regibus suis vindicat: Lucium enim Regem Britanniæ primum inter Reges fuisse, qui Christianismum amplexus fuerit, *Autor Status Angl. p. 1. in App. ad Cont. XIX. Diac. Ecc. c. IV.* & Angliam nonnullibi Literis Romanæ Sedis vocari *Primogenitam Ecclesiæ. test. Howel. de præc. P. I. S. 2. p. 11.*

VI. Potentissimus Anglorum Rex vocatur DEFENSOR FIDEI. Anglice: *Charles by the Grace of God, King of England, Scotland, France and Ireland, Defendour of the Faith.* Cui occasio fuit Liber ab *Henrico IIX. Rege* Angliæ contra *Lutherum editus*, quo judicium illius de Indulgentiis & Sacramentis reprehendit sumto scribendi argumento ex *Libro de Captivitate Babylonica Sleidan. Comment. L. III.* Ejus Archetypum etiam nunc in Vaticano asservant, cui manu sua Rex asscripsit:

Anglorum Rex Henricus
Leoni mittit hoc opus &
Fidei testem & amicitiæ.

Henricus enim, utpote Secundo genitus, a Parente Henrico VII. Archiepiscopatui Cantuariensi destinatus pueritiam humanioribus Literis ac rebus Sacris addiscendis impenderat; At præter opinionem Regnum adeptus, Arthuro Fratre natu majori vita functo, nihilominus gloriam aliquam e scripto ejusmodi quæsiturus, Ingenii vires in tam nobili controversia periclitari voluit. Quo quidem id effecit, quod alii, qui in eundem finem scribebant; *Luthero* enim semper respondente, libri multiplicati sunt, contentionum ardor augebatur, multorum curiositas excitabatur, qui capti studio discutiendi controversias facile deprehendebant abusus & errores, qui redarguebantur, adeoque a cultu Pontificio alieniores sæpe fiebant. Fecit utique hæc Regis ad eam Causam accessio, ut plerique in hac controversia sibi non satisfacerent, immo sicut in pugna Spectatorum favor ad debiliorem plurimum propendere solet, & quæ ab eo geruntur, licet mediocria, fiunt maximi: Ita hic Adversarii potentia factum, ut haberet *Lutherus* populum ad favendum causæ suæ multo, quam ante, pro-

procliviorem. Quod eſt Sagaciſſimi *Petri Suavis*, ſeu quod genuinum Nomen ejus eſt, *Pauli Sarpii Servitæ* Judicium, ſæpius laudata *Hiſt. Conc. Trid. L. 1.* Et *Lutherus* Regio Nomine nihil deterritus, Henricum æque vehementi acerbitate excepit, qua minoris famæ Homines proſequi ſolebat: Ac licet poſtea vehementiæ ſuæ ipſum pœniteret Literis Deprecatoriis ad Henricum miſſis, mox tamen ad priſtina rediens eadem vehementia eum de novo impetivit, ſentiens quippe ſe Henricum placando non fore, quod Literis ſuis ad ipſum ſibi promiſerat. Scriptum primum *Lutheri* extat *T. II. Jenenſ. A. M D LXXII. f. 130.*

VII. Leo X. interea Henricum de Se & Eccleſia tam bene meritum honorifico DEFENSORIS FIDEI Elogio decoravit A. MDXXI. Regni Henrici XII. *Feliciter ſane, quod hic a Pontifice Rex ſteterit: Aliàs ejus ſcripta pari cum Actis virulentia traducerentur: Poſt enim duos publicavit Libros nihilo deteriores, ſive ſtilum, ſive argumentum ſpectemus, hunc*, de Autoritate Regia contra Papam, *illum*, de Concilio Mantuano ſententiam ſuam: *In quibus quia aliud quiddam ſpirare viſus eſt, Pontificem non habuit famæ ſuæ tubicinem.* Jacob. Ep. Winton. *Præf. in Opera Reg. Jacobi R. f. 13.* Bullæ Pontificiæ tenor talis: Leo Epiſcopus ſervus Servorum Dei, Chariſſimo in Chriſto filio Henrico Angliæ Regi, Fidei Defenſori, Salutem, & Apoſtolicam benedictionem. *Cum ſupernæ diſpoſitionis arbitrio, licet imparibus meritis, teque diffundimus cogitatus ut fides Catholica, ſine quâ nemo proficit ad Salutem continuum ſuſcipiat incrementum. Et ut ea, quæ pro cohibendis conatibus illam deprimere, aut pravis, mendacibusque Commentis pervertere & denigrare molientium ſana Chriſti fidelium præſertim Dignitate Regali fulgentium Doctrina ſunt diſpoſita, continuis proficiant incrementis, partes noſtri Miniſterii & operam impendimus efficaces. Et ſicut alii Romani Pontifices Prædeceſſores noſtri Catholicos Principes, prout Rerum & temporum qualitas exigebat, ſpecialibus favoribus proſequi conſueverunt, illos præſertim, qui procelloſis temporibus & rabida Schiſmaticorum & Hæreticorum fervente perfidia, ſolum in fidei ſerenitate, & devotione illibatâ Sacroſanctæ Rom. Eccleſiæ immobiles perſtiterunt; Verum etiam tanquam ipſius Eccleſiæ legitimi Filii ac fortiſſimi Athletæ Schiſmaticorum & Hæreticorum inſanis furoribus ſpiritualiter & temporaliter ſe oppoſuerunt. Ita etiam nos Majeſtatem Tuam propter excelſa & immortalia erga nos, & hanc ſanctam Sedem*

in quâ Divinâ permissione sedemus opera & gesta condignis & immortalib. Præconiis ac laudibus efferre desideramus, ac ea sibi concedere propter quæ invigilare debeat a grege Dominico lupos arcere, & putrida membra, quæ mysticum Christi corpus inficiunt, ferro & materiali gladio abscindere & nutantium corda fidelium in Fidei soliditate confirmare.

Sanè cum nuper dilectus Filius Johannes Clerk *Majestatis Tuæ apud nos Orator in Consistorio nostro coram Venerabilibus fratribus nostris sanctæ Rom. Ecclesiæ Cardinalibus, & compluribus aliis Rom. Curiæ Prælatis LIBRUM quem Majestas Tua Charitate, quæ omnia sedulo, & nihil perperam agit, Fideique Catholicæ Zelo accensa, ac devotionis erga nos & Hanc Sanctam Sedem fervore inflammata contra Errores diversorum Hæreticorum sæpius ab hac sanctâ sede damnatos, nuperque per Martinum Lutherum suscitatos & innovatos, tanquam nobile & salutare quoddam Antidotum composuit, nobis examinandum ac deinde Autoritate NOSTRA approbandum obtulisset, ac luculenta Oratione sua exposuisset, Majestatem Tuam paratam ac dispositam esse, ut quemadmodum veris rationibus, ac irrefragabilibus Sacræ Scripturæ ac Sanctorum Patrum Autoritatib. notorios Errores ejusdem Martini confutaverat: Ita etiam omnes eos sequi, & defensare præsumentes totius Regni sui viribus & armis persequatur, nosque ejus LIBRI admirabilem quandam & cœlestis gratiæ rore conspersam doctrinam diligenter, accurateque introspeximus, Omnipotenti Deo, a quo omne Datum optimum & omne donum perfectum est, immensas gratias egimus, qui optimam & ad omne bonum inclinatam mentem Tuam inspirare, eique tantam gratiam superne infundere dignatus fuerit, ut ea scriberes, quibus sanctam ejus Fidem contra novum Errorum damnatorum hujusmodi Suscitatorem & reliquos Reges & Principes Christianos Tuo exemplo invitares, ut & Ipsi etiam Orthodoxæ fidei & veritatis Evang. Veritati in periculum & discrimen adductæ omni ope suâ adesse, oportuneque favere vellet. Æqvum autem esse censentes eos, qui pro fidei Christi hujusmodi defensione pios labores susceperunt, omni laude, & honore afficere, volentesque non solum ea, quæ Majestas Tua contra eundem Mart. Luth. absolutissima doctrina, nec minori Eloquentia scripsit, condignis laudibus extollere ac magnificare, Autoritateque nostra approbare & confirmare, sed etiam Majestatem Ipsam Tuam tali honore ac titulo decorare, ut nostris ac perpetuis futuris temporibus Christi fideles omnes in-*

intelligant, quam gratum acceptumque nobis fuerit Majestatis Tuæ Munus, hoc præsertim tempore nobis oblatum. Nos qui Petri, quem Christus in Cœlum ascensurus Vicarium suum in terris reliquit, & cui Curam sui Gregis reliquit, Veri Successores sumus, & in Hâc Sanctâ Sede, a quâ omnes Dignitates ac Tituli emanant, sedemus, habita supra his cum iisdem Fratrbus nostris maturâ deliberatione, de eorum unanimi Consilio & assensu Majestati Tuæ Titulum Hunc Viz. Fidei-Defensorem &c. *Et profecto hujus Tituli excellentia, & dignitate ac singularibus meritis Tuis diligenter perpensis & consideratis, Nullum neque dignius, neque Majestati Tuæ convenientius Nomen excogitare potuissemus, quod quoties audies ac leges, toties propriæ Virtutis optimique meriti Tui recordaberis. Nec hujusmodi Titulo intumesces, vel in superbiam elevaberis, sed solita tua prudentia humilior & in Fide Christi ac devotione hujus sanctæ sedis, a quâ exaltatus fueris, fortior & constantior evades, ac in Domino bonorum omnium Largitore lætaberis perpetuum hoc ac immortale Gloriæ Tuæ Momentum* Posteris Tuis relinquere, *illisque viam ostendere, ut si tali Titulo ipsi quoque insigniri optabunt, talia etiam opera efficere præclaraque Majestatis Tuæ vestigia sequi studeant, quam prout de nobis & dictâ sede optimè meritam unâ cum Uxore & Filiis, ac omnibus, qui a Te & ab illis nascentur nostrâ Benedictione in nomine Illius, a quo illam Concedendi potestas data est, largâ & liberali manu benedicentes Altissimum Illum qui dixit:* Per me Reges regnant & Principes imperant, & in cujus manu corda sunt Regum, *Rogamus ac obsecramus ut eam in suo sancto proposito confirmet, ejusque devotionem multiplicet & præclaris pro sanctâ Fide gestis ita illustret, ac Toti Orbi Terrarum conspicuam reddat, ut judicium quod de ipsa fecimus, eam tam insigni Titulo decorantes, a nemine falsum aut vanum judicari possit. Demum mortalis hujus vitæ finito curriculo sempiternæ illius Gloriæ Consortem atque participem reddat.*

Dat. Romæ *apud Sanctum Petrum, Anno Incarnationis Dominicæ millesimo, quingentesimo vicesimo primo, 5. Idus Octobris. Pontificatus Nostri Anno nono.*

Ego Leo Christ. Catholicæ Ecclesiæ Episcopus. Ss.

Additum sigillum Leonis cum Elogio : Ad Dominum cum tribularer clamavi & exaudivit Me. *Juxta posita* XXVII. *Cardinalium subscriptio.* Extat in *Laërt. Cherubin. Bullar. T.* 1. *ad A. MDXXI.* & Jac. Howel. *de Præc. f.* 20. 21. Et Anglice in *Joh. Speed. Histor. Henr.* IIX. Ac

Rex poſt acceptam Bullam Titulum hunc ſtatim uſurpabat, h. m. *Henr. IIX. D. G. Angliæ & Franciæ Rex, DEFENSOR FIDEI, & Dominus Hiberniæ.* Poſtmodo autem, Hiberniâ in Regnum evectâ, ea reliquis Regnis juncta fuit, & Nomen DEFENSORIS FIDEI poſtremum locum obtinuit. Et cum progreſſu temporis Obedientiam Pontifici præſtandam exuiſſet, ne Titulum hunc, quo apprime delectabatur, Pontifici amplius debere videretur, Statuto Parliamentario ſanciendum curavit, ut Titulus DEFENSORIS FIDEI in perpetuum Regiis Titulis annexus eſſet, cui deinde etiam adjecere *Titulum Supremi Capitis Eccleſiæ Anglicanæ.* Tenor Statuti eſt:

The Kings ſtyle shall be: Henry the eight by the grace of God King of England, France and Ireland, Defendor of the Faith, *and of the Church of England, and alſo of Ireland, in earth the ſupreme head: Which ſtyle shall be united and annexed for ever unto the Imperial Crowne of the Realme of England &c.*

Vid. *Act. Parliam. A. XXXV. Henr. IIX. in Collect. Ferd. Pulton.* Eumque poſt hac ipſo Maſculino quoque Maria & Elizabeth Reginæ uſurparunt, *h. m. Elizabetha D. G. &c. DEFENSOR FIDEI.*

IIX. Antiqua aliqua Hujus Tituli Veſtigia extant in Archivis Elienſibus, *Regiſtro Th. Arundel Epiſcopi Elienſis A. MCCCLXXXIV.* Ubi Reſcripti Regii ad Archiepiſcopum & ſuffraganeos ejus verba ſunt: *Nos Zelo Catholicæ FIDEI, cujus DEFENSORES & ſumus & eſſe volumus, Autoritatem vobis damus ad arreſtandum & in priſonis veſtris detinendum omnes errorum & Hæreſium Prædicatores.* Vid. *Spellmann. Epiſt. Dedicator. ad Carol. I. Reg. Angl. in T. I. Concil. Angl.* E Regibus Anglo Saxonicis etiam Oſwaldum hoc Titulo uſum docet *Jac. Howel. c. Tr. de Præc. Libr. I. cap. I. Sleidanus cit. l. 3.* Henricum Defenſorem Eccleſiæ appellatum commemorat. Sed παρόραμα hoc eſt diligentiſſimi viri, cum Titulum hunc & ſimiles Imperatores ſibi potiſſimum vindicent, cujus rationes dedimus præc. capite. Et reſpexerunt ſine dubio ad diſcrimen ejuſmodi ipſi Londinenſes, qui cum Carolus V. Henricum viſitaturus Londinum veniſſet, hoc Diſtichon in honorem utriusque pepigere, quod noſtro tempore adhuc in Curia Londinenſi conſpicuum fuit:

Carolus, Henricus, vivant DEFENSOR uterque,
Henricus FIDEI, Carolus ECCLESIÆ.

Vid.

Vid. Selden. ſæp. cit. Titles of Honour. Ad exceſſum vero partemque abuſus pertinet iſta Lutheri Invectiva von zwo Käiſerl. Uneinigen und widerwertigen Geboten. *T. II. Jen. Ed. 1555. fol. 432.* Die Schrifft ſaget/ daß der Chriſtliche Glaube ſey ein Felß der dem Teuffel/ Tod/ und aller Macht zu ſtarck iſt/ und ſolche Krafft ſoll ſich beſchirmen laſſen von einem Kinde des Todes. Hilf GOtt wie unſinnig iſt die Welt. Alſo rühmet ſich auch der König von Engelland ein Beſchirmer der Chriſtlichen Kirchen und des Glaubens: Ja die Ungern rühmen ſich **Gottes Beſchirmer** und ſingen in der Litanie/ Ut Nos Defenſores Tuos exaudire digneris: Du wolteſt uns deine Beſchirmer erhören. Ach daß auch etwa ein König oder Fürſt wäre/ der Chriſtus Beſchirmer würde/ und darnach ein ander/ der den Heil. Geiſt beſchirmet/ ſo meyne ich wäre die H. Dreyfaltigkeit/ und Chriſtus ſamt den Glauben nicht übel verſehen.

CAPUT III.

Titulus Porphyrogenneti, Sultani, Calipha, Sophi, Schach, Mogol, Cham, Magni Neguſch, Precioſi Johannis &c.

I.

VEnimus ad Imperium Conſtantinopolitanum, cujus Imperatores Græci olim Nomen PORPHYROGENNETI amaverunt. Talis Conſtantinus Πορφυρογεννήτης, PORPHYROGENNETA, Autor, ſeu βασιλικῶν, ſeu repetitarum in Baſilica Prælectionum. vid. *Cujac. Obſerv. L. VI. c. IX.* Non ita tamen, quin omnibus e Familia Imperatoria commune eſſet. Sic Anna Comnena, illa de Rebus Geſtis Alexii Comneni, Parentis ſui, Hiſtoria Celebris Auguſta, Ἄννη ἡ Κομνήνη, ΠΟΡΦΥΡΟΓΕΝΝΗΤΟΣ καισαρίσση ſcribitur. Vid. Titulos *Alexiados Ed. Aug. Vindel. A. MDCX. a Dav. Hœſchelio & in Corp. Hiſtor. Byzant. N. 13.* Et Thomas ultimi Imp. Conſtantini Frater eodem Titulo utitur. Vid. *Cruſii Turco-Græc. L. IV. Ep. LIX.* Originem habet, non a Purpura vel Purpureo veſtimento, ſed ἀπὸ τῆς Πορφύρας, Loco, ubi Auguſtæ pariebant. Ita *Nicet. Acominat. Hiſt. V.* ᾠκονομήθη μὲν ἡ ΠΩΡΦΥΡΑ καὶ διετρεπίσθη πρὸς τὴν ὑποδοχὴν τῆς γεννήσεως. Extructa eſt PORPHYRA ad excipiendum Partum. Et *Anna Comnena Alexiad. L. VI.* primum indigitat τὸ ἀφωρισμένον πάλαι ταῖς τικτούσαις τῶν Βασιλίδων οἴκημα, Mox ſubjicit: Πορφύραν τοῦτο οἱ ἀνέκαθεν ὀνομάζουσιν, ἐξ οὗ καὶ τὸ τῶν ΠΟΡΦΥ-

ΡΟΓΕΝΗΤΩΝ ὄνομα εἰς τὴν οἰκουμένην διέδραμε. Et iterum: Τοιαῦτα τοίνυν τὰ τοῖς ΠΟΡΦΥΡΟΓΕΝΗΤΟΙΣ ἡμῖν ἐξ αὐτῶν βαλβίδων τῆς ἡμῶν γεννήσεως ξύμβαντα. Vid. plura in Scriptoribus Hiſtoriæ Byzantinæ. Adeo ut PORPHYROGENNETUS ſeu Porphyrogenneta perinde ſit ac ὁ ἐν πορφύρᾳ γεννηθεὶς, in Porphyra natus. Loco πορφυρογεννήτου habetur πορφυρόφυτος in *Conſt. Manaſſ. Chron. p. 120. Corp. Hiſtor. Byz. N. XV.*

Ἐξήνθησε βασιλέως σὺν ἅμα Κωνσταντίνῳ
Οἱ πορφυρόφυτοι βλαστοὶ τοῦ Ῥωμανοῦ τοῦ Πρώκου.

II. Apud hodiernos Imperatores Conſtantinopolitanos ſeu Turcicos uſitatus eſt Titulus SULTANI ſeu Soldani, SULTAN Selim, SULTAN Machomet &c. Quem & Ægypti & Syriæ Domini tulerunt, ipſumque Saladini Nomen eo referetur. vid. paſſim Scriptores Rerum Aſiaticarum. Proprie tamen huc non pertinet, cum Turcæ omnes Dignitate præcellentes ita nominent. Vid. *Busbeq. Epiſt. III. p.m. 153. Cl. Hottinger. Compend. Theatr. Orient. P. III. c. I.* Adeo ut Singiaccus quidam etiam Baſſam eo nomine appellet apud *Busbeq. c. l.* Quod & origo vocis confirmat, ab Hebraico *Schalat i. Dominari*: Unde Arabum *Salat* & *Sultan*. Proprium vero Nomen Imperatorum Turcicorum eſt CHAKAN, ut *Chan* Tartarorum. *Cl. Hottinger. Hiſtor. Orient. p. 175. & Comp. Theatr. Or. P. III. c. I.*

III. CHALIPHA ſeu Calipha, Caliphas, Califfus, eſt ab Hebr. *Chalaph*, mutare, innovari &c. & *Cheleph*. ἀντὶ, vice. Ut Chaliphas ſit vicarius: Nomen apud Arabes auguſtiſſimum, ac quatuor tantum primis Muhammedis Succeſſoribus proprie tributum, Abubecro nempe, Omaro, Othmano, Ali. *Hotting. cit. Comp. Th. Or. c. III.* Quaſi Muhammedis locum in Terra tenentibus: Cæteris deinde Imperatoribus Muhammedanorum omnibus additum. Sic. Petr. Martyr de Ægypti Dominis: *Ab Anno ſeptingenteſimo quarto a ſalute noſtra & Chriſti Natali Ægyptii de Mahometico genere Regem, ut ſe a Græcorum ſervitute liberarent, ſibi crearunt, qui CALIPHUS appellabatur. Ab hujus Caliphi nomine reliqui omnes Ægypti Reges CALIPHI ſunt appellati ad Annum usque tertium & quinquageſimum ſupra milleſimum cit. Legat. Babylon. L. III. p. 403.* Confer *Haithon. de Tartar. c. XV.* Eum ad ſacrum Ordinem translatum fuiſſe exemplo ſunt CALIPHÆ Babylonii ſeu Bagdadenſes. De quorum uno ſuo tempore *Benjamin Tudelenſ. Itinerar. p. 63. Hic Muhammedanorum*

Re-

Religionis Antistes est, ipsique omnes Muham. Reges fasces submittunt: iis enim eodem modo præest, quo Papa Christianis. Qui tamen & Politicum Regimen in regiones sibi subjectas exercebant, donec Filii Boujæ e posteris Iizdegird Persarum Regis regnarent: Qui CALIPHARUM quidem successionem & seriem Bagdadi non impediverunt; nisi ea ratione ac modo, ut isti nomine tenus ferme regnarent, summa vero potestas penes Boujæ posteros remaneret. vid. *Const. L. Empereur. Not. in Benjam. p. 183.* Ac de recentioribus Ægypti CALIPHIS iterum *Martyr l. c. Habent & ipsi (Ægyptii) summum Pontificem, ad quem hujus Imperii machina, si Ægyptii Homines essent, pertineret. Jus suum, ut cæteri consuevere, Mammeti Cairi Regiam tenenti trium millium auri drachmarum precio Pontifex vendit. Is CALIFFUS dicitur. E Tribunali Soldano stanti pedibus vitæ necisque liberam potestatem præstat. Ipse descendit: se ipsum spoliat: Soldanum imperaturum induit: abit privatus.* Prorsus eodem modo quo & Japoniæ Imperatores Dairos suos, Imperio, quod penes eos solos erat, exuerunt, specie Imperii & integra rerum sacrarum administratione ipsis relicta. vid. *Varenii Descr. Japon.* De serie CALIPHARUM Bagdadensium qui & quousque regnarint vid. *cit. l. Hotting. p. 180.*

IV. Apud Persas usitati sunt Tituli SCACH & SOPHI. SCHACH, SCHAH, Xa *Pedro Texeira* & aliis Hispanicis Scriptoribus, *Caput, Doctorem, Regem,* proprie *Senem* significat, ac præmittitur Nomini Regio: *SCHACH Ismael Sofi, SCHACH Mahumed, SCHACH Abas &c.* vid. *Olear. Itinerar. Pers.* Nonnunquam tamen & Inferiores eo participant. Sic Legatus Mahometis Giereji, Tartariæ Præcopensis & Scythiæ Europææ Domini, ad Invictiss. Imperatorem Nostrum Leopoldum, tum temporis Regem Hungariæ, salutabatur *SCHACH Tegir Aga.* vid. *Thulden. Hist. L. VII. A. MDCLIIX.* SOPHI Nomen Regio Titulo annexum est ab Ismaële SOPHI, primo Rege Familiæ, quæ hodie imperat, quique tanti apud Persas adhuc æstimatur, ut per caput ejus jurent religiosissime. Vocantur ita, quia TZOPHI Arabice significat puræ Religionis Hominem & in melius reformatum: Cujusmodi suam religionem esse contendunt, eoque nomine Capitale illis cum reliquis Muhammedanis odium, ut Samaritis cum Judæis. *Scal. de Emend. Temp. L. V.* Communiter a Flocco laneo origo petitur, quod hoc discrimine inter

ter alia Persæ a Turcis divertant, ut laneo operimento caput tegant, Turcis lineum & subtilissimum Tulipantum præferentibus. *Leunclav. Pand. Turc. c. LXXXI. & CLXXXIIX. Ab Osmanidis, ait, SOPHI Cognomentum & Kisselbassæ per ignominiam fuit inditum a SOPHI Arabica Voce, quæ* Lanam *significat, quippe cum Mahumetani, & præsertim Osmanici, more veteri Tulipanto Lineo subtilissimi operis caput involvant, nova isthæc* Sophilariorum *religio præcipit inter alia, ne caput fastu quodam lineis ejusmodi spiris ornetur: sed ut tegumenta capitum e lana, non magni re precii, conficiantur. Et quia laneum hoc tegumentum Capitis, quo præter aliorum Mahumetanorum morem hi nunc utuntur, plicas habet duodecim, & Arabica vox* Enasser *duodecim significat, etiam aliud Nomen* Enasseriariorum *consecuti sunt, ac si Græco vocabulo dicas Dodecaptychos, aut Latino Duodecimplices. Quod denique tegmen ejusmodi rubro duntaxat colore tinctum gestare soleant, Kisselbassilarii quoque dicti sunt, velut rubra Capita.* Sed Regio Titulo tum temporis annexum fuisse diximus; Cætera enim recte monet *Selden. l. sæp. cit.* Vocem SOPHI vel SOPHILAR longe ante Ismaelem Sectæ Ali Doctrinam professæ impositam fuisse. Adde *Hottinger. Histor. Orient. p. 372. & Hoornbeeck Summ. Controv. L. III.*

V. Indiarum Rex Magni MOGOR seu MOGOL appellationem habet derivatam sine dubio a Tatarorum Gente, quam Moglos & Mogolenses dixere. *Haithon. de Tartar. c. XVI.* Huic enim originem suam se debere, ac speciatim a Timuro seu Tamerlane, notissimo Scytharum Monarcha, se descendere gloriatur. *Chanziahan* appellatur *a Joh. Twist. Descript. Guzuratæ*, qui & *Magnum Magoll vocat.* CHAMI Nomen Tataris illud est, quod Persis Schach & Turcis Sultan. Quid significet accipe a *Matthia a Michou* viro in hisce talibus non leviter versato, *Sarmat. Asian. L. I. c. IIX.* Imperator eorum &c. *dicitur* ULU CHAM *quod sonat magnus Dominus, sive Magnus Imperator, ULU enim magnus, CHAM vero Dominus & Imperator est &c.* Quod videre Scriptores medii ævi nonnulli & *Magnum Canem* appellarunt. Hinc *Chambalu* Regia, ut putatur, Tatarorum sedes. Gingis-Chanismus, Religio Tatarorum, a Ginge CHAN Autore Familiæ Regiæ nomen habens. Malunt tamen Eruditi CHAN quam CHAM dici, cum CHAN apud Turcas & Persas etiam in usu sit. Talis erat CHAN, seu præfectus, Provin-

ciæ

ciæ Schirwan apud *Olear. Itiner. Perſ.* CHAN Schamachiæ &c. *Ibidem.* Et apud *Zacuth. in Hiſtor. Caliph.* Morad CHAN, Temur CHAN, Altun CHAN. Vid. pluribus *Hottinger. Hiſtor. Eccl. ſec. XIII. p. 481. & ſeqq.* Idem Nomen *Chagani* celebris iſtius Mauritii tempore Principis præ ſe ferre videtur: Scribit enim ad Imp. τῷ βασιλεῖ τῶν Ρωμαίων ὁ χαγᾶνος ὁ μέγας Δεσπότης ἑπτὰ γενῶν, καὶ Κύριος κλιμάτων τῆς οἰκουμένης ἑπτά. Quid aliud enim Χαγᾶνος ὁ Μέγας, quam Magnus Chajan ſeu CHAN & Ulu Chan. vel ἑπταγενεῖς, & κλίματα ἑπτὰ, quam ſeptem principales Nationes Tatarorum quas deſcribit *Haithon. c. L. c. XVI.* Eodemque pertinebit Ἀγγάνης Rex apud *Joh. Melelem vit. Juſtiniani* & complures alii modica corruptione a Chani Titulo deflectentes apud *Scriptores Hiſtor. Byzant.*

VI. Magnus Æthiopiæ Imperator hodie in Itinerariis Magnus NEGUS appellari ſolet, vid. *Vincent. Le Blanc. Itiner. p. II. c. VI.* & alios. NEGUS ſeu Neguſch eſt Rex, Lingua Æthiopum, ut Magnus NEGUS idem ſit quod Magnus Rex: Quemadmodum Itali Imperatorem Turcicum *Il Grand Signior* appellare ſolent. Præcedenti ſeculo communiter ab Europæis vocabatur PRESBYTER JOHANNES. Sic *Ludovic. Vartomannus Navig. L. II. c. XV.* Ac PRESTEGIANI h. Apoſtolicus, ad modum Æthiopicorum Regum, qui ante CCCC. Annos in Drangiana & India longe lateque imperarunt, demum a Ginge Tatarorum Imperatore ſubacti, interfecto ultimo eorum Uncamo. Vid. *Scal. De Emend. Temp. L. VII. M. Paul. Venet. L. 1. c. LI. Ratio erat, Non quod is Sacerdos eſſet, ſed quia Archiepiſcopi Primatis more, quando pacificis rebus prodibat in publicum, unum habebat in Comitatu, qui erectam Crucem præferret. Nicol. Godign. de Abyſſin. reb. L. 1. c. V.* Tandem in PRECIOSUM JOHANNEM transmutarunt. Vid. *Damian. a Goes de Moribus Æthiop. Maffejum Hiſtor. Indic. Franciſc. Alvarez Itinerar. Æthiop. &c.* paſſim, Inducti Relatione Zaga Zabo Legati Imperatoris Æthiopum, qui ne Europæi plane fruſtra fuiſſe viderentur, levi converſione Precioſum ex Presbytero formavit. *Quod ſi libeat ſciſcitari,* ait ille, *de Agnomine noſtri Imperatoris, is ſibi perſuaſum habeat, illum perpetuo appellari PRECIOSUM JOANNEM & non PRESBYTERUM JOANNEM, ut hic falſo jactatur. Scribitur enim noſtro ſermone &c. quod ſonat* Joannes Belul, *hoc eſt* Joannes Precioſus ſive Altus: *Et in Chaldaica Lingua ſcribitur &c.* Joannes Encoë, *id ſi interpreteris*

etiam Joannis Preciosi sive Alti *significatum habet*. Apud *Damian. a Goes p. 88*. At ne illud quidem Cl. Hottingero arridet, rato Johannis Preciosi Nomen Davidi tempore Inaugurationis datum, non vero Familiæ esse. *Mos in Æthiopia invaluit ut tempore Inaugurationis Regibus Æthiopiæ Boni ominis Causa cognomentum aliquod votivum, quod deinde Nomini Baptismali, plerumque prævalet, acclamaretur. David ergo ille, seu Rex Abyssinorum, a quo Zaga Zabo missus erat, cognomento* Wanag Sagghed, *pro* Jakua Sagghad, *quod* Gemmam Preciosam *significat, designabatur, atque hoc est, quod Zaga Zabo quidem castigavit, ita tamen ut erroris vestigia & opinionem inveteratam non exemerit*. Sed huic forte satis faciet integer Davidis Titulus in Literis ad Emanuelem Regem Portugalliæ A. MDXXI. & A. MDXXIV. Et ad P. M. eodem A. MDXXIV. perscriptis: *Ego Atani Tin hil*, i. Testis Virginis, *quod est mihi Nomen a Baptismate, nunc vero cum Imperii sceptro assumsi Nomen* David, *Dilectus Deo, columna Fidei, Stirpis Juda, Filius David, Filius Salomonis Regum Israel, Filius Columnæ Sion, Filius seminis Jacob, Filius de Manu Mariæ & Filius Nau per Carnem*. Ubi certe nulla assumti in Coronatione PRECIOSI JOHANNIS Tituli mentio. Interim pro Nomine hoc militat, quod & *Ludov. de Uretta* dicit, ipsum *Beldigian* dici *Histor. Æthiop. L. II.* Et *Cotovic. Itinerar. Hierosol. p. 209.* quod *Belulgiam* vocetur. Vid. præter alios *Brian. Walton. Proleg. Bibl. XV.* Sed verior Etymologia τȣ̃ PRESTEGANI nebulas hasce forsan discutiet. *Preste* in oriente commune nomen Christianorum in hanc usque diem est, in residuo *Gani*, vocem Chan facile est animadvertere, *Prestegani* igitur erit *Preste Chan*, h. Christianus Chan, Christianus Rex: Qui etiam revera erant prisci isti in oriente Reges, qui primo innotuerunt hoc nomine. Quam novam non ingratam tamen Etymologiam ab Insigni Viro *Andr. Müllero*, Præp. Berol. primum accepimus.

VII. Regis *Monomotapæ* in Africa, Nomen singulare esse *Magni Tabechi & Tabaqui* docet *Le Blanck Itin. p. II. c. IV. Yncarum Titulum* in Peruvia audire erat, antequam Hispani istud Regnum everterent, extatque hodienum *Garcilassi de Vega* Commentarius de Rebus Peruvianis, qui Yncarum sanguinem Titulis suis in ipsa fronte Libri annumerat. *Primera parte de los Commentarios Realesque tratan del origen de los Yncas, Reyes que fueron del Peru, de su Idolatria &c.*

Ese-

Escritos por el Ynca Garcilasso de la Vega, natural del Cozeo, *y Capitan de su magestad. Lisbon. MDCIX. fol. Arsacidarum* apud Parthos, *Pharaonum* & *Ptolomæorum in Ægypto, Flaviorum* inter Gothorum Reges in Hispania, & similia Nomina Profundioris Antiquitatis studiosis jam plene planeque expensa atque illustrata sunt.

TANTUM.

DISSERTATIO III.

DE TITULIS REGIIS SPECIALIBUS.

CAPUT I.

Tituli Regum Hispaniæ: Eorum varietas: Tit. Regis Jerusalem, Galliæ, Navarræ: Portugalliæ: Varietas in Titulo Regis Angliæ: Ejus in Regnum Franciæ Prætensio: Tit. Regis Hiberniæ, Ducis Aquitaniæ & Normanniæ.

I.

DUm ulterius progredimur in proposito nostro, e Titulis Specialibus videndi erunt tum integri, quos usurpant Sacratissimi Reges Nostri, tum quibus Jus suum alioqui collapsum non nullibi eruant.

II. Atque a Regno HISPANIÆ ut incipiamus, notum est, qua Luxurie Titulorum ibi laboretur. Philippi IV. Titulus fuit: *Philippus DEI Gratia* Rex *Castiliæ, Leonis, Arragoniæ, Duarum Siciliarum, Hierosolymorum, Lusitaniæ, Navarræ, Granatæ, Toleti, Valentiæ, Gallicia, Majoricæ, Seviliæ, Sardiniæ, Cordubæ, Corsicæ, Murciæ, Gienis, Algarbiæ, Algeziræ, Gibilterræ, Insularum Canariæ, Indiarum Orientalium & Occidentalium, Insularum & Terræ Firmæ Maris Oceani*, Archi-Dux *Austriæ*, Dux *Burgundiæ, Brabantiæ, Mediolani*, Comes *Habspurgi, Flandriæ, Tirolis, Barcellonæ, Dominus Biscayæ & Molinæ*. V. Pacificationem Hispano-Gallicam A. MDC LIX. Amplior erat Philippi III. *Don Phelippe por la gracia de Dios* Rey *de*

Castilla, de Leon, de Aragon, de las dos Sicilias, de Jerusalem, de Portugal, de Navarra, de Grenada, de Toledo, de Valencia, de Galicia, de Mallorca, de Sevilla, Cerdena, Cordoua, Corçega, Murçia, Jaen, de los Algarves, de Algezira, Gibraltar, Islas de Canaria, Jndias Orientales, y Occidentales, Islas, y Tierra Firme del Mar Oceano, Archiduque *de Austria,* Duque *de Borgonna, de Brabante, Milan, Atenas, y Neopatria,* Conde *de Habspurg, Flandes, Tirol, Barcelona, Rossillon y Cerdania,* Marques *de Oristan, y Goçiano,* Sennor *de Viscaja y de Molina.* Vid. Edict. Ejus contra Baronii Tractatum de Monarchia Siciliæ. Tract. Induc. Belg. apud *Metteran. L. XXIIX.* &c. Amplissimus vero Caroli V. *Carolus Divina favente Clementia Romanorum* Imperator *Semper Augustus:* Rex *Germaniæ, Castiliæ, Aragonum, Legionum, Utriusque Siciliæ, Hierusalem, Hungariæ, Dalmatiæ, Croatiæ, Navarræ, Granatæ, Toleti, Valentiæ, Galliciæ, Majoricarum, Hispalis, Sardiniæ, Cordubæ, Corsicæ, Murciæ, Giennis, Algarbiæ, Algeziræ, Gibraltaris, Insularum Canariæ, Indiarumque & Terræ Firmæ, Maris Oceani:* Archidux *Austriæ,* Dux Burgundiæ, *Lotharingiæ & Brabantiæ, Stiriæ, Carinthiæ, Craniæ, Limburgiæ, Lutzemburgiæ, Geldriæ, Calabriæ, Athenarum, Neopatriæ & Wirtembergæ,* Comes *Habspurgi, Flandriæ, Tirolis, Goritiæ, Barcinonis, Arthois & Burgundiæ,* Palatinus Comes *Henegoiæ, Hollandiæ, Seelandiæ, Phirdæ, Kiburgi, Namurci, Rossilionis, Ceritaniæ & Zutphaniæ,* Langravius *Elsatiæ,* Marchio *Burgojæ, Oristani, Gotiani,* ac S. Romani Imperii Princeps *in Suevia, Catalonia, Asturia* &c. Dominus *Frisiæ, Vandalicorum, Portenojæ, Biscajæ, Molinæ, Salinarum, Tripolis & Mechliniæ.* Constit. Caroli V. super Judicio Cameræ de A. MDX LIIX, apud *Goldast. Const. Imp. T. II. p. 242.* Quos ideo seorsim citandos duximus, quia differentiis aliquot variant, quæ præsentem Rerum Statum non uno modo concernunt.

III. Causam tantæ Luxuriei ex parte attigimus *Diss. I. C. I. §. IV.* Illustratam habes infra ad *§. V.* Carolum V. eo amplioribus Titulis affici necessum erat, quia Cæsarea & Catholica Majestas in eo concurrebant. Reliqua quod attinet, notamus. I. In Caroli Titulo omitti *Ducatum Mediolanensem,* quia ipsius tempore demum adjiciebatur Ditionibus Hispanicis, feudi loco ab Imperio accipiendus. Hinc Philippus II. III. & IV. eum Titulis suis inseruerunt. II. Omitti Regnum *Portugalliæ,* quia post mortem Caroli demum jus suum in il-

illud quæſiverunt Reges Hiſpaniæ , quique vi Tractatuum Anni LXIIX. initorum inter Portugalliæ & Hiſpaniæ Reges iterum expiravit. III. Carolum diſtinctim vocari *Ducem Burgundiæ & Comitem Burgundiæ*, ad diſtinguendam Burgundiam proprie ſic dictam, quæ Ducatus Burgundiæ eſt, a Comitatu Burgundiæ, quem communiter hodie appellant *La Franche Comté*. Quanquam jam a Maximiliani temporibus Ducatus Burgundiæ ſub Gallis fuerit, iisque & Comitatus vi Bellica noſtro tempore acceſſerit. IV. Vocari etiam *Ducem Lotharingiæ, & Calabriæ*, quæ in reliquis omittuntur. V. In Philippi IV. Titulo omitti *Ducatus Athenarum & Neopatriæ*, ſeu ut alibi habetur, *Atticæ*, ſine dubio, quia non niſi nomina ſunt, ab omni re vacua. Et de Neopatria vix ipſe ſitus notus eſt: Patræ, Achajæ Urbs, quæ Pauſaniæ & Stephano Teſtibus antea Aroe, Ἀρόη, dicta fuit. Patræ Veteres dicuntur a Conſtantinopolitanis Scriptoribus, hodie Patra Teſte Sophiano, Balubactra Leunclavio. Patrarum Novarum vero mentio fit apud Gregoram & Nicetam, ſed an aliæ ſint ab iſtis ipſe *Ortelius* dubitat, Patras enim & Laonicus habet in planicie, quæ eſt in radicibus montium Locrenſium circa Thermopylas. Vid. *Ortel. Theſ. Geogr.* Confer *Cruſ. Turco-Græc. L. III. p. 226*. V. Omitti etiam Titulum *Hollandiæ Seelandiæ & Friſiæ* Tenore *Tractat. Pac. Hiſpano-Belg. Art. I.* Quem nec Philippus III. cit. Tit. adhibuit, forſan intuitu Induciarum tunc vigentium, quibus itidem in Libertatem Reip. Belgicæ conſenſerat. Denique & Titulum Comitatuum *Ruſcinonenſis ſ. Roſſillon & Cerdaniæ*, Quippe Gallis ceſſorum vi *Articul. Pyren. XLIII.* Monet quidem Cl. *Sprenger. in Font. Jur. Publ.* c. XX. p. 210. in Philippi IV. Titulis & Balearium Regnum præteriri. Sed iſtud Majoricæ, ſeu ut Hiſpani loqvuntur, Mallorcæ nomine indigitari notorium eſt , adeo ut nihil dubitemus ipſum dilucide ſatis poni. De Navarræ Titulo agemus ſq. §. V.

IV. Memorabile vero inprimis eſt, Reges Hiſpaniæ ſalutari Reges JERUSALEM: Cujus origo ex Titulo utriusque Siciliæ petenda , cui Regnum Hieroſolymitanum olim perpetuo jure annexum fuit. Cum enim circa finem Seculi XII. Saladianus Ægyptius Chriſtianorum in Palæſtina regnum occupata Hieroſolyma immenſum attenuaſſet, & Johannes Brenna ſeu Brennenſis, Gallus, accepta Tyri corona Regnum jam in exitium propendens inſtauraturus, rogan-

gandi auxilii causa in Italiam venisset, Fridericus II. Imp. & Rex Siciliæ Jolantam seu Violantam ejus Filiam in Uxorem duxit, ac dotis loco omne jus quod Johannes in R. Hierosolymitanum & partes Syriæ habebat, in se transferri passus est, ita tamen ut Regno Neapolitano & Siciliæ uniretur. Unde Fridericus Titulum hunc libere usurpavit. *Fridericus D.Gr. Romanorum Imperator Semper Augustus, Hierusalem & Siciliæ Rex:* Vid. Const. II. & III. Frider. contra Hæreticos *T. I. Const. Imp. Gold. p. 294.* Item *Hierusolimitanæ & Siciliæ Rex* Constit. de Metallifodinarum Privilegio Dominis Planensibus concesso *ib. p. 298.* Quem etiam ut reipsa se habere ostenderet, in Palæstinam profectus Saracenos Hierosolyma ejecit & A. MCCXXIX. XV. Cal. Apr. solenni ritu corona Regia in ea ornatus fuit. Quanquam Friderico adhuc superstite ea Christianis iterum erepta in Saracenorum potestatem sine Spe ulteriori receptionis transiit. Quo de videndi *Scriptores Bellorum Sacrorum & Rerum Hierosolymitanarum editi a Reinero Reineccio: Christoph. Besold. Histor. Urb. & Regni Hierosolym. &c. Argent. MDCXXXVI.* Post Fridericum in Filios Conradum, Henricum & Manfredum hoc jus derivatum fuit, inde Petrus Arragoniæ Rex id sibi vindicavit, quippe Uxori suæ Constantiæ Manfredi Filiæ debitum: Et ex eo tempore Tituli Regni Siciliæ eoque Regni Hierosolymitani Diademati Hispanico alligati mansere, licet variis subinde casibus jactati, & si Hierosolymitanum spectes, re prorsus inanes. Quo pertinet lepidum Dicterium Baylii Legati Elisabethæ Reginæ Angliæ in Legatum Hispanicum eo nomine aliquando jactum. Cum enim inter eos quæreretur, qua Lingua collocuturi essent, Hispanus respondit, Lingua Gallica utendum fore, quia Regina Angliæ sit Regina Franciæ. Baylius vero: Non sane, ait, sed utemur Lingua Hebraica, quia Rex tuus est Rex Jerusalem, indigitaturus Regi Hispaniæ tantum potestatis in Palæstinam esse, quantum Dominæ suæ in Galliam. Vid. plura de Origine & Progressu hujus Tituli in *Valdes. de Dign. Regn. Hispan. c. XVII.*

V. Galliarum Rex se parciorem præbet in hoc negocio; Ideo non nisi *Franciæ & Navarræ Regem* inscribi videris. Causa Brevitatis videtur ab Unione partium Regni pendere; Quicquid Locorum enim Galli lucrantur, id Regno & Coronæ non personæ Regis accedit: Cum e contrario aliis in Regnis, si quæ Provinciæ accedant, non Regnis adeo quam personis Regentibus adjungantur; Unde in ple-

plerisque Titulorum luxuries, in Gallia vero Brevitas: Ipſorum Regnorum denominatio, ſi Franciam ſeu Gallias ſpectes, plana eſt, ſi Navarram, ambigua, quippe in quam potius prætendit aliquid, quam ut revera eam poſſideat: Origo ejus ab Antonio Borbonio Vindocino Henrici IV. Parente ſumpta, qui jure Uxoris Johannæ Labretanæ Henrici Labretani Filiæ, Johannis, quem Ferdinandus Catholicus Regno ejecit, Neptis, Titulum hunc in ſe transtulit & ad Henricum IV. ejusque poſteros transmiſit. Tenuerat eam Johannes Labretanus usque ad A. MDXII. ac medio tempore cum Ludovico XII. Rege Galliæ fœdus pepigerat, quem Pontifex Maximus Excommunicationis fulmine ferierat. At Ferdinandus Catholicus imparatum a rebus omnibus invadebat, & Regno cedere ac in Benearniam cis Pyrenæum ſe recipere cogebat. Cujus occaſio erat, quia Ferdinandus Pontificis Autoritatem prætexuerat, *qua fieri dictitabat, ut quos ille Hoſtes haberet, eos Bello perſequi teneretur; Eoque conjunctis cum Genero ſuo Henrico IIX. R. Angl. viribus in Aquitaniam, in qua Anglus ſibi jus vindicabat, impetum facere decreverat. Et quia ad eam expeditionem opus habebat iter per Navarræ Regnum cum Exercitu facere, miſſis Oratoribus a Johanne Labretano Rege petierat, ut ſibi libere per ejus Regnum tranſire liceret, quod cum ab illo propter amicitiam, quæ ipſi cum Gallo intercedebat, non impetraret, occaſionem arripuit invadendi Navarræ Regni Thuan. L. I.* Eoque Regnum Navarræ Hiſpaniæ Regibus acceſſit, in eorumque Titulis inſertum fuit, Parte tamen aliqua Labretanis relicta, quam *Navarre Baſſe* vocant h. Le pais de Basques, de Donnezan & Bearnia: Quibus a Regibus Galliæ adjecti Comitatus de Foix, Comitatus de Bigorre, & Comitatus d'Armagnac. V. *Memoires de Mornay de Statu Regis Navarræ & ditionibus ejus in Gallia p. 134.*

VI. Portugalliæ Regum Titulus eſt: *Alphonſus D. Gr. Rex Portugalliæ, Algarbiæ, & citerioris atque ulterioris Lateris Oceani Africani, Dominus Guineæ & Conqueſtorum Navigationum & Commerciorum in Æthiopia, Arabia, Perſia & Indiis* &c. quem v. *Diar. Eur. Cont. V. ad A. M DC LX M. Decembr.* Similem vid. *T. II. Scriptt. Hiſp. Piſter.* f. 1315. in Epiſtola Emanuelis Portugalliæ Regis ad Leonem X. P. M. de Victoriis in Africa habitis. In quibus ſingularia, I. Reges Oceani dici; In quo non obſcurum Imperii maris documentum elucet; II. Nomen Dominii Actionibus ipſis attribui, Naviga-

tionibus, Commerciis, cui simile Exemplum vix alibi occurrit: Ratione fortassis existente, quod Prætensiones in ipsas Regiones, a quarum Commerciis se Dominos appellant, ita sensim se firmaturos speraverint.

VII. Regis Angliæ Titulus est: CAROLUS Dei Gratia *Rex Angliæ, Scotiæ, Franciæ & Hiberniæ.* Priora inter ipsos Anglos & Scotos controversa, cum nec Angli Scotis, nec Scoti Anglis postponi velint. Hinc Angliam tanquam Sedem Regiam Angli & Hiberni reliquis præponunt; Scoti vero inverso ordine Scotiæ subjiciunt h. m. *Rex Scotiæ, Angliæ, Fr. & Hib.* Cui quidem rei Jacobus VI. ipso statim initio Imperii sui finem impositurus utrumque Regnum uno Magnæ Britanniæ nomine comprehendere conatus fuit ad evitandam posthac adversarum Nationum æmulationem: Quem in finem etiam Numos cudi curavit cum Elogio: *Henricus Rosas, Regna Jacobus;* Et: *Faciam eos in Gentem unam.* Et Oratione peculiari id ipsum commendavit habita in Convent. Ordinum A. MDCVII. d. XXXI. Mart. quam V. *in Opp. Ejus f. 507. & seqq.* Sed quia Angli pariter ac Scoti renitebantur veriti, ne dignitas Regnorum suorum hac ratione imminueretur, res Successu caruit; Nec unquam vel Decreto Parliamenti receptum, vel inter conditiones, quibus Anglia & Scotia conjunctæ sunt, acceptatum fuit, quod Autor *Orbis Politici c. 3. n. 3. §. VI.* Idemque *in Orbe Imperante* de R. Britanniæ *Per. III. Can. 1.* tradit; Item *Thuanus L. CXXXI.* Prævaluere enim ipsæ illæ rationes, quas contra Unionem istam ibi producit. Nec prævalere potuit Regis Autoritas nisi in privatis Inscriptionibus. Hinc licet in ejusmodi aliquibus Reges hodienum Magnæ Britanniæ Titulum adhiberi patiantur, vix tamen in Edictis Publicis, Statutis Parliamentariis etc. usurpari permittitur. Scotiam vero quod attinet, vulgus ibi jam dudum sibi Regum suorum in universam Britanniam Regimen promisit, abducto e Scotia per Edvardum III. R. Angl. informi marmore, hodienum sub sella Inaugurationi Regiæ destinata in Templo Westmonasteriensi conspicuo, cui olim Jacobum Patriarcham in Peregrinatione sua incubuisse creditum fuit, ac de eo fatidicum hoc Carmen circumlatum:

Ni fallat fatum, Scoti hunc quocunque locatum
Inveniunt Lapidem, regnare tenentur ibidem

Vid. *Wilh. Sanderson Vit. Mariæ Reg. Scotiæ & Jacobi Regis Angliæ* Ed.

Ed. Lond. 1656. *fol. min.* Et inter Scriptores noſtros *Seſquiſec. Anglic. p.* 33.

VIII. De Franciæ Titulo res pleniori enumeratione indiget, quem Angliæ Reges a tempore Edwardi III. geſſerunt, Galli varia rerum ſuarum fortuna hactenus tolerare coacti ſunt: Nec quicquam ab Anglis remiſſum, niſi quod nuperi Interregni tempore Cromwellus eum Titulis ſuis non inſereret contentus ſolo nomine *Protectoris Reip. Angliæ, Scotiæ & Hiberniæ.* Vid. Inſtrumenta ejus paſſim. Duxerat Edwardi III. Regis Angliæ Parens Edwardus II. Iſabellam, Philippi Pulchri Galliarum Regis unicam Filiam in Uxorem: Quare Edwardus III. Philippo moriente Regnum Galliæ ſibi Succeſſionis jure vendicavit. In Gallia contra Philippus Valeſius Legem Salicam obtendebat, cujus vigore Corona Gallica ad Colum alligata, non eſſet: *La Couronne de France n' eſt pas allién a la quenouille.* Itaque Edwardus ſe gladio ſuo eam alligaturum reſpondit, Et dictum, factum, Galliam invaſit Gallosque tribus graviſſimis prœliis ita enervavit, ut Pictones, Santones, Petrigorios, Lemovices, Pontiniacos, Caletes, Comitatum Guinarum, Normanniam, Andegavum Turones & Aquitaniam ſuam redderet; Ac ne quid deeſſet infelici Galliæ, ſuccedenti tempore Henricus V. Rex Angliæ Carolum VI. Philippi Nepotem eo usque adegit, ut exheredato proprio filio ſuo Carolo VII. ipſum in Regni heredem adoptaret, cujus vi etiam Henrici Filius Henricus VI. puer VI. Annorum Lutetiæ Pariſiorum ſolitis ceremoniis coronatus fuit. Sed ex eo tempore, ſegneſcente Anglorum induſtria, ipſisque in Lancaſtrenſium & Eboracenſium factiones divertentibus Gallia melius habere cœpit, & Carolo VII. Jus ſuum vindicante illa Anglis ſe ſenſim ſubduxit. Plura de hoc negocio vide in *Johannis Froiſſarti* [Froſſardum communiter ſcribunt] *Hiſtoria de Bellis Francorum & Anglorum ab A. MCCCXXXV. ad A. MCCCC.* cujus Epitome a Sleidano Latinitate donata extat in Scriptoribus Britanniæ Ed. Heidelb. A. MD LXXXV. Et cum Cominæo edita Hanoviæ A. MDCVI 12. &c. Volume premier de Chronique d' *Enguerran* [eſt *Inghiramus* & Celebris Aub. Miræus in Notis ad Scriptor. Eccleſ. male *Johannem* vocat] *de Monſtrelet*, ab A. MCCCC. usque ad A. MCCCCLXVII, paulo poſt tempus quo Cominæus incipit. *Petrum Cameracenſem de Querelis Angliæ & Franciæ & Jure ſucceſſionis utrorumque Regum in Regno Franciæ.* Adde

Alani Chartier Chronique du Roy Charles VI. & VII. a Nevers A. MDCXIV. 4°. Histoire de Charles VI. Roy de France, & de Choses memorables advenues de son Regne de l' A. 1380. jusques en l' an 1422. par Jean Juvenal des Ursins *Archevesque de Rheims, mise en lumiere par* Theodore Godofrey *Paris. MDCXV. 4°.*

IIX. Hiberniæ Titulus a tempore Henrici IIX. inter Titulos Regios extitit, ante quem non aliter quam Dominos Hiberniæ appellatos fuisse constat, h. m. *Rex Angliæ & Franciæ, Dominus Hiberniæ.* Confer *Diss. 1. c. 1. §. VIII.* Antiquitus etiam Reges Angliæ *Duces Aquitaniæ & Normanniæ* salutatos fuisse Instrumenta vetera docent, Ita tamen ut Domini Hiberniæ Nomen hisce præponeretur. Causa nitebantur eadem, qua Regnum Franciæ sibi tribuerunt; Ac ne vel iis plane cessisse viderentur, in Inauguratione Regia hodienum in more positum habent, ut duo Juvenes, alter Ducis Aquitaniæ, alter Normanniæ Ducis Titulo Regem præcedant, ab eoque Feudum istorum Ducatuum accipiant.

CAPUT II.

Tituli Regum Daniæ ac Suediæ: Reges, Duces, Principes Vandalorum: Gothi, Vandali, Civitates Vandalicæ: Titulus Regis Poloniæ, Controversiæ, pacta circa illum.

I.

SErenissimis Regibus Daniæ, Suediæ ac Poloniæ hoc Caput impendemus, quos heic spectare Materiæ Paritas jubet. Serenissimi Daniæ Regis Titulus est: *Fridericus D. Gr. Daniæ, Norvegiæ, Vandalorum & Gothorum Rex, Dux Slesvici, Holsatiæ, Stormariæ, & Ditmarsiæ, Comes in Oldenburg & Delmenhorst &c.* Serenissimi Regis Suediæ iste: *Carolus D. gr. Suedorum, Gothorum, Vandalorumque Rex, Magnus Princeps Finlandiæ, Dux Scaniæ, Esthoniæ, Kareliæ, Bremæ, Verdæ, Stetini, Pomeraniæ, Cassubiæ & Vandaliæ, Princeps Rugiæ, Dominus Ingriæ ac Wismariæ &c.* De *Norwegia* in Danico Titulo primum monemus, eam & Holsatiæ Duces sibi tribuere, nullo tamen Regis, Ducis, aut Principis, sed singulari HEREDIS Nomine. *Fridericus D. gr. HERES NORWEGIÆ, Dux Holsatiæ &c.* Usu rariori, nisi quod superiori ætate Vladislaus Locticus Premisli Poloniæ Regis successor maluerit *Heredis Regni Polonici*, quam Regis nomen usurpare. V. *Cromer. de Orig. & R. G. Polon. L. 11. p. 576.*

p. 576. Et Vladislaus Iagello ſe itidem Pomeraniæ, Ruſſiæque Dominum & Heredem ſcripſit. V. *Diploma Unionis Poloniæ & Lithuaniæ in Herbat. Stat. Regn. Pol. f. 524.* Ratione Vandalorum & Gothorum vero Tituli iidem ſunt, ſitu tamen varii. Hic enim ſcribitur Gothorum, Vandalorumque Rex; Ille Rex Vandalorum & Gothorum: Et quod amplius eſt Sereniſſimus Suediæ Rex & Rex Vandalorum & Dux Vandaliæ ſ. Vandalorum vocatur: Perinde ac Sereniſſ. Elector Brandenburgius etiam Ducis Vandalorum Nomen habet, Et Seren. Duces Mechlenburgici Principes Vandalorum ſcribuntur. Veteres Daniæ Reges v. Slavorum Nomen loco Vandalorum & Gothorum amarunt. Sic legitur in Privilegio Erici Regis Epiſcopo Revalienſi dato A. MCCXLIX. *Ericus Dei Gratia Danorum Slavorumque Rex* ap. *Pontan. Hiſt. Dan. L. VII.* Succeſſor ejus Abel & Juliæ Ducis Titulum addidit: *Abel D. G. Danorum Slavorumque Rex, Dux Juliæ.* ib. f. 340. Eſthoniæ Ducatum ſequentes Reges: *Margarita D. G. Danorum Slavorumque Regina, Domina Eſthoniæ* ib. f. 369. Woldemarum *Danorum Slavorumque Regem Illuſtrem & Ducem Eſthoniæ* appellat Magnus Norwegiæ & Suediæ Rex *ib. f. 468.*

II. De *Gothis* non habemus, in quo multi ſimus: Notorium quippe eſt, iſtam Nationem antiquitus Scandinaviam ſ. Scandiam, h. univerſum Tractum Regionum Septentrionalium ad mare Balthicum inſediſſe, idque reſidua adhuc nomina Gothiæ, Oſtro Gothiæ, Weſtro Gothiæ in partibus Regni Suediæ ſatis teſtantur. Vid. *Andr. Burei Deſcript. Orb. Arctoi Witteb. MDCXXXI. 120. Joh. Loccenii Antiq. Sueo Goth. L. I. Laz. de Migrat. Gent. L. X.* Unde & Gothos apud Suedos præponi autumamus, quia indubitatam Gothorum ſedem adhuc habent. *Vandalos* quod attinet, eorum mentio fit, quia in partibus Litoralibus Maris Balthici dominantur, ubi olim Veterum Vandalorum Sedes erat: Neque Germanica noſtra Phraſis aliud vult, quando iſti der Gothen und Wenden Könige: Sereniſſimus Elector Noſter der Wenden Hertzog; Et Duces Mechlenburgici Fürſten der Wenden ſalutantur. Scimus quidem Vandalos & Venedos tanquam Nationes diverſiſſimas ab Eruditis haberi; Et Vandalos Veteres Germanos fuiſſe inter Herminones & Ingævones medios & ad Sinum usque Codanum habitantes; Venedos autem ſeu Vinidos Nationem Slavonicam, quos ideo & *Plinius* Sarmatis accenſet *L. IV. C. XIII. V. Cluver. German. Ant. L. III. C. XLIV. & XLVI.*

Sed curiosum istud discrimen ad nostra tempora pertractum nolimus, ac ne pertrahi quidem posse credimus, introducta jam usque a quinto Seculo mixtura utriusque Nationis, quique inde sequitur, ipsorum nominum promiscuo usu. Id quod nec diligentissimo *Cluverio* improbari *c. l. ejus c. XLVI.* ostendit. *Nempe ut Marcomanni & postmodum Czechi, quia Bojohæmum occuparunt, dicti sunt Bojohæmi; Sic Vinidos Sarmatas, quia Vandalorum obsedissent agros, appellatos esse Vandalos: Cui appellationi haut parum causæ etiam præbuerit, quod Vinidorum ac Vandalorum nomina haut omnino sibi invicem essent absimilia.* Sic Galatas Josephus *Ant. L. 1. c. VII.* Gomerenses dicit non quia Gomero prognati erant, sed quia loca insederant, quæ Gomaritæ antea inhabitarunt. V. *Voss. de Idol. Gent. L. 1. c. XXXIII.*

III. Confirmamur in hac sententia nostra, quia ne Venedi quidem in locis istis amplius supersunt, sed ejecti Saxonum Coloniis eos reliquere, nihilo secius remanente, non Venedorum, sed ipso Vandalorum nomine: Unde Krantzius Wandaliæ nomen promiscue usurpat, totis Libris VII. de Wandalia; Et Adamus Hamburgensis Wandaliam ejusque limites fuse describit apud *Baron. T. X. Annal. ad A. DCCCCLXXI.* Non veterem istam, sed qualis per Occupationem Venedorum facta & Saxonibus reddita fuerat: Quodque potissimum est in Fœdere Hanseatico sex inter eminentiores Civitates, *Vandalicarum Civitatum* Nomen hodienum retinent, Lubeca nempe, Hamburgum, Rostochium, Stralesunda, Wismaria, Luneburgum: Non quod ideo in Venedos, vel Vandalos abierint, sed quia in locum eorum successere. Quo facit Locus *Krantzii L. 1. de Wandal. c. 1. In hoc maritimo Tractu Wandaliæ ab olim a Wandalis (quos Sclavos etiam nostri dixere) habitato nunc vero a Saxonicis occupato, floruerunt ab olim aliquot splendidæ Urbes, quarum tanta erat potentia, ut potentissimo Danorum Regi sæpe confligerent; Nunc partim funditus eversæ, partim ad vilitatem redactæ marcuerunt. Sub Saxonum autem Gubernaculis aliæ locis extructæ, nunc potissimum propitio Deo florent; Quæ Vetus Regionis Nomen etiam non ipsæ erubescunt, usque hodie appellatæ Wandalicæ Urbes.* Quarum & Conventus, qui institui solet, antequam Comitia universæ Hansæ celebrentur, *Conventus Wandalicus* dicitur. Vid. *Hagemejer. de Fœd. Hanseat. c. IV.*

IV. Po-

IV. Polonia Regem suum veneratur Titulo *Regis Poloniæ, Magni Ducis Lithuaniæ, Russiæ, Prussiæ, Masoviæ, Samogitiæ, Smolensciæ, Czerniechoviæque, Nec non Suecorum, Gothorum, Vandalorumque Hereditarii Regis.* Cujus postrema a tempore Sigismundi III. Regis Poloniæ accesserunt, ut cum a Proceribus Suediæ Regno abdicatus esset, Possessionem si non naturalem Regni Suediæ, tamen Civilem ex Continuatione Tituli & Insignium retinuisse videretur. Hinc & durantibus Bellis utriusque Nationis acerbiores Polonorum Invectivas in Serenissimos Suediæ Reges, eosque Reges Possessores Sueciæ etc. appellari subinde videre licet, quemadmodum & Angli tempore Bellorum Gallicorum, Regem Galliæ non Galliæ sed Gallicum Regem appellare amant, Regis sui prætensionem ita firmaturi. Sed Res illa composita fuit Pace Olivensi A. MDCLX; Et Serenissimus Rex Poloniæ Prætensionibus in Regnum Suediæ renunciavit, Titulos v. & Insignia, nisi in Instrumentis ad Regem Suediæ ad Dies Vitæ retinuit, ita tamen ut Successores ipsius iis in posterum perpetuo abstineant. *Art. III. Tract. Pac. Suedo Pol. Quoad Titulos & Insignia ita conventum est, quod Serenissimus Rex Poloniæ, prout hactenus, ita in posterum ad Dies vitæ suæ utetur integris Titulis & Sigillis insignibusque Regni Suediæ in Polonia & ad omnes Principes, Status & privatos extra Suediam sine ullo tamen plenariæ supra dictæ renunciationis præjudicio; Dictis v. Titulis & Insignibus non utetur ad Serenissimos Reges, Regnumque Suediæ in Literis, aliisque Diplomatibus aut Scriptis, sed observabitur ab utrimque receptus hactenus modus abbreviandorum Titulorum cum Etcæterationibus, ita ut post verba,* Magnus Princeps Finlandiæ, *tres Etcæterationes in Titulo Serenissimi Regis Suediæ, & vicissim post verba,* Magnus Dux Lithuaniæ, *tres Etcæterationes in Titulo Serenissimi moderni Regis Poloniæ adjiciantur. Insignibus tamen Regni Suediæ in Sigillis Regis & Reip. Poloniæ, dum in Suediam scribetur penitus omissis. Post obitum v. moderni Serenissimi Regis Poloniæ Successores ejus & Resp. Poloniæ in Titulos & Insignia Suediæ nihil unquam prætendent; Sed utrimque Reges & Regna suis quisque Titulis & Insignibus tantum plenarie gaudebunt & utentur.* Neque etiam omittendum, præter solitum Regiorum Titulorum positum, Titulum Suecorum Gothorum Vandalorumque Regis aliis inferioribus postponi: Quod alibi vix occurrit nisi in Titulo Ducis Sabaudiæ, ubi itidem Regis Cypri appellatio postremum locum obti-

tinet N. D. *Gr. Dux Sabaudiæ, Cabalesii, Astæ, Genevensis, Montis-ferrati, Princeps Pedemontii, Marchio Salusæ, Comes Genevæ, Romontis, Nicæ, Asti & Tendi, Baro Vallium & Fossinii, Dominus Vercelæ, Marchionatus Cedri, Oniliæ & Mari: Marchio Italiæ, Princeps & Vicarius Perpetuus Sacri Romani Imperii, REX CYPRI*, cujus Tituli rationem *V. Diss. I. §. XIII.*

CAPUT III.

Excessus Titulorum: Titulus Pauli V. P. M. Atilæ, Orientalium Populorum, Africanorum, Tituli Pœnitentiales, Plantagenetti, Carolus Martellus, Tit. Servi Servorum.

I.

HActenus intra Legitimos Limites Titulorum Regiorum versati fuimus; Sed ut nulla res est, quæ non in Abusum trahi apta sit, vel trahatur etiam, ita Titulos hosce etiam suos Excessus, Defectusque pati tota die docemur. Mirum est in ipso Throno Romano Abusum ejusmodi aliquando receptum fuisse & Paulum V. Inscriptionem sibi tribui passum: *Alla Immortalita di Paolo Quinto, Pontefice migliore degli Ottimi, Maggiore de Massimi; dell' anime fedeli Padre Beatissimo, custode della vigna Ecclesiastica; Pastore della greggia Catolica; Nochiero della Nave Apostolica; Simulacro di Dio, Vicario di Christo, ministro dello Spiritu Sancto; Fonte di Prudenza, Specchio di Bonta, Sole di Gloria: Cultore della Religione, Defensore della gjusticia, Protettore della Pietà, domatore di Rubelli, Conciliatore di Principi, di Moli immense erettore Magnifico, Campione dell' autorità di Piero, armato di doppia spada, Spirituale & Temporale. Il cui impero si termina con le stelle; al cui scettro ubidisce il mondo, trema l' inferno; le cui chiavia prono & serrano il paradiso: all' umbra del cui provido governo, verdeggia la pace, fiorisce l' abbondanza ricovera la virtù, vivono felicii popoli, sotto la cui aquila giace prostrato il dragone, dal cui piede è conculcata l' Heresia &c.* Quam citat ex Dedicatione Libri *Dicerie Sacre, quem Cavalier Marino* Pontifici Maximo obtulit, *Besold. Diss. de Majest. c. III. §. I.* Et longe deterior est Adulatoria Formula qua Innocentium X. Italo-Græcus Joh. Bapt. Cattum-Syritus prosecutus est: *Sed Filius DEI fuit* Philius, *non fuit* Pamphilius. *Fuit intercessor* Dei & Hominum, non fuit universalis Mediator Angelorum & Hominum seu Pamphilius.

lius. Si ex nominis analogico æternoque anagrammate præſagire licet myſterium aliquod in tempore; Tu ab æterno prædeſtinatus es eſſe Pamphilius in Terris, ac dici Pamphilius æmulus Filii Dei in cœlis. Pamphilius ergo eris, Univerſalis nimirum reconciliator Angelorum & hominum in Terris hoſtiliter pugnantium, Regum & Populorum &c. cit. *Conring. in Caſtig. alterius Append. Exam. Erberm. p. 55. 56.* Baronius T. III. Annal. ad A. CCCXXXV. Silveſtrum P. M. hoc Titulorum nexu proſequitur: *Sacerdotis vere Magni, Pontificis M. Principis Epiſcoporum, Heredis Apoſtolorum, qui & primatu alter Abel, gubernatu Noe, Patriarchatu Abraham, Ordine Melchiſedeck, Dignitate Aaron, Autoritate Moſes, Judicatu Samuel, Poteſtate Petrus, ac divina extitit Autoritate Chriſtus.* Sed hæc factis Privatis annumerabuntur, Uſum publicum enim alia præ ſe ferre notum eſt. Alia ſpecimina ejusmodi v. infr. Diſſ. XIII. §. XII. In Oriente autem faſtus talis ab antiquiſſimis temporibus usq; radicatus fuit: Ideo Atila communiter ſcribi voluit: *Nembrothi Nepos, nutritus in Engaddi, Dei Gratia Rex Hunnorum, & Medorum, Gothorum, Dacorum, metus Orbis, Flagellum Dei. Nadayni* tamen iſtud in dubium vocat *Flor. Hungar. L. 1. c. XI.* Quia ſi Atila ſecundum Scriptorum Hungaricorum ſententiam ex Iapheti poſteris fuerit, filius Nembrothi filii Cham eſſe non poſſit: Dubium quoque eſſe unde hauſerit Nembrothi noticiam: Neque Atilam Medis imperaſſe: Et Principem a fide alienum dicturum fuiſſe non Dei, ſed Deorum Herculis aut Martis gratia: Denique Engaddi nullibi eſſe, niſi in Judæa prope mare Mortuum: Quam litem non facimus noſtram. Interea facile fieri potuit ut tum Nebrothi tum Engaddi vocabula non e Sacris deprompta, ſed corrupta ex Hunnico aut Tatarico ſermone fuerint, cujusmodi ſunt Tangot, nomen Provinciæ Tatariæ, Magodanior nomen Principis etſ. ab Engaddi non abludentia vocabula: Et Emre ſeu Imbre, quomodo Emericum hodienum efferunt, non diſſimile Nebrothi nomini. De Flagelli Dei appellatione v. communis Scriptorum conſenſus eſt V. *Nicol. Olahum Archiep. Strigon. Vit. Atilæ C. IX. & XV. In Script. Hungar. Sambuci.* Et plura huc facientia ſubminiſtrabunt *Phil. Callimachus Experiens in Attila Ead. Ed. Scr. Hungar. Sambuci;* Et *Priſcus Rhetor*, ſeu Thrax, veluti a Johanne Melele nuncupatur, *in T. 1. Hiſtor. Byzant. Excerpt. de Legationibus p. 33. & ſqq.*

II. Majus est, quod Sapores olim Persarum Rex præ se tulit, Epistola ad Constantium scripta cum initio: *Rex Regum Sapor, particeps siderum, Frater Solis & Lunæ.* Vid. *Fulgos. L. IX. c. V.* Quod tamen Stilo Aulæ istius potius, quam singulari cuidam fastui transcribimus; Nam & Schach Abas nostro tempore non dissimili Titulo usus fuit, cujus Exemplum prostat in literis salvi conductus Legato Anglico A. MDC XXIIX. datis hoc tenore in L. Belgica: *De Hooge ende Machtige Starr, wiens hooft met de sonne bedeckt is, wiens beweginge is te vergelycken by het hoogste Firmament &c.* apud *Herbert. Itiner. p. 111.* Qui nihilo minus modestiæ nomine laudatur ab *Olear. Itiner. Pers. L. V. c. XXIX.* quod Subditum in Titulis ipsi dandis copiosum monuerit: Se Titulis neque majorem neque minorem redditum iri, dicendum modo esse, cujus gratia accesserit. Specimen Tituli ex Aula Turcica emanantis hoc est: *Sultanus, Rex & Filius Imperatoris Turcici, pugnator Dei Græcorum, Babyloniorum, minorisque Hierusalem Rex, Bassa Jordanorum, Idumæorum & Tamasinorum, Gaudium Dei, Majoris & Minoris Ægypti Rex, Illuminatus Princeps Alexandrinorum, Armeniorum & omnium eorum, qui in Paradiso mundano vivunt, Filius Mahumeti & Custos Civitatis suæ, Administrator Paradisi mundani, Regens Sancti Sepulchri Mahometani, Rex Regum, Princeps Principum, Dominus Dominantium in mundo viventium ab Eois in Hesperos, Bellator Deorum & super omnes in mundo degentes sublimatus: Deus Unionis, Dominus Sanitatis, Angelus Paradisi, strenuus persecutor totius Christianitatis, Spes Solamenque Ethnicorum, Dominus & Heres mundi.* Quem ex *Gockel. de Reg. Europ. c. 1. nunc exhibemus.* Eodem longe amplior est, quem Solimannus literis creditoriis Legato suo in causa Induciarum Octennalium ad Ferdinandum I. datis addidit: *Ego Dominus omnium Dominantium Regnator Orientis & Occidentis, qui potens sum facere & non facere quæcunque libet, Dominus totius Græciæ, Persiæ & Arabiæ, Dominator omnium eorum quæcunque Regi & Domino subjici possunt, Magnus Heros horum temporum, & fortis Gigas latissimi hujus orbis, universi Maris albi atrique, & sanctæ civitatis Mechæ, splendore Dei relucentis, & caritatis Modinæ: sanctæque & castæ urbis Jerusalem Dominus, Rex nobilissimi regni Ægypti, Dominus terræ Joniæ, civitatumque Athenarum, Senanum, Sacri templi Dei Zabilon & Bassio, Rethian & Magodin: sedes ac solium magni Regis Nasbin Rettam, & Dominus Insulæ Algie-*

ræ,

ræ, & Princeps regnorum Tartariæ, Mesopotamiæ & Medorum, Georgianorum & universæ Græciæ, Moreæ & Anatoliæ, Asiæ, Armeniæ, Walachiæ, Moldaviæ & totius Hungariæ, aliorumque quam plurium Regnorum ac Dominiorum, quorum ego sum Imperator, ter magnus ille Cæsar Soldanus Solimannus, filius Magni Imperatoris Soldani Selim, qui a Deo habeo potestatem ad regendum in freno omnes populos, & potentiam ad aperiendum omnium civitatum ac fortalitiorum portas & claustra, in manu mea potenti traditi sunt omnes fines terræ nullis exceptis, ego Dominus Orientis a terra Tscin usque ad fines Africæ, quem Deus fortem in acie gladii bellatorem constituit. Inter cujus potentissima Regna pro minimo reputat castrum impugnabile Cæsareæ, & pro vilissimo reputat inter hereditarias meas ditiones Imperium seu Dominium Alexandri Magni; mecum est fortitudo totius mundi & virtus firmamenti. Quem exhibet *Schardius* Hist. Op. Rer. Germ. *T. III. f. 1089.* Solent etiam Regem Bisnagar ejusmodi fastus accusare Rerum Indicarum Scriptores, qui inscribi velit: God der grote Lantschappen/ Koning der Konigen/ en Heer van de geheel werrelt. V. *Le Blanc. Itiner. P. I. c. XI.* Sed Stilum Aularum istarum h. receptam ibi scribendi consuetudinem jam excusationis loco allegavimus; Namque & nostris Principibus illæ si non ejusdem generis, solito tamen & moribus nostris majores Titulos attribuunt. Sic ad Regem Poloniæ Joh. Casimirum ab Imperatore Turcico perscriptum: *Serenissime inter præfulgentes Majestate Dominos Jesum colentes, inter Monarchas Gentium Messiam adorantium, Celeberrime Arbiter Operum Reip. Populorum Nazarenum sectantium, Collis sublimitate honoris & Dignitatis Regni Polonici conspicue, Gentiumque in dicto Regno nunc temporis moderator J. Casimire &c.* Diar. Eur. *Cont. XV. App. p. 2.* Et ad Regem Galliæ ab Osmane A. MDCXIIX. *Christianæ Fidei Gloriosissimo & Potentissimo Defensori, Regum Antiquissimo, Nobilissimo Gentis Christianæ Arbitro, Galliarum Imperatori, cujus rebus & vitæ ut sit exitus felix ut cedant illi ex voto omnia, ut imperet diu & feliciter optamus & precamur Deum* Gramond. *Histor. L. III.* Sed frustra est, dum singularem venerationem, qua Gallos Turca prosequatur, cæteros vero Principes tanquam nihil ausuros contemnat, in hisce sibi cernere videtur; Et Turcam non minori honoris apparatu alios quoque Reges prosequi instituta allegatorum Titulorum comparatio manifesto indicat.

III. Nec Africanis Gentibus deest illa Titulorum Superbia: Ideo Abyssinorum Rex inscribitur: *Dilectus a Deo, Columna Fidei, Cognatus Stirpis Judæ, Filius David, Filius Salomonis, Filius Columnæ Sion, Filius seminis Jacob, Filius manus Mariæ, Filius Nau per Carnem, Imperator magnæ & Altæ Æthiopiæ, magnorum Regnorum & Ditionum & Terrarum Dominus, Rex de Xoa, de Caffate, de Fatigar, de Angole, de Baru, de Baaliganze, de Aden de Vangue, de Gojame, ubi Nilus oritur, de Damaraa, de Vagnemedri, de Ambeaa, de Vagne, de Tigri Mahon, de Sabaym, unde fuit Regina Saba, de Bernagaes & Dominus usque ad Nobiam finem Ægypti* in literis ejus ad Emanuelem Portugalliæ Regem scriptis A. M DXXI. apud *Dam. a Goes de mor. Æthiop.* Et Marocanus Rex A. MDCVI. ad Ordines Belgii Confœderatos dederat literas, quæ longissimum continebant Titulum triginta Versibus Rhythmicis conscriptum, quem sequebantur tres aut quatuor Lineæ, rem ipsam, cujus gratia literæ exaratæ essent, exponentes. Ita ut Prologus fabula multis partibus major esset. V. *Scalig. Ep. ad Steph. Ubert.* & ex eo *Lans. Orat. contra Polon. p. m. 805.* Quo referes etiam, quod Basilius M. supremus Russiæ Princeps superiori seculo se *Magnum Dei Camerarium* vocare gestierit. In quibus omnibus illud merito cogitamus quod Legatus Hispanicus reposuit Ordinibus Belgicis apud *Baud. L. II. Induc. Belgic.* Relinquendum magnis Principibus hoc oblectamentum, ut inanes sibi Titulos reservare possint, quemadmodum pueris dantur crepundia a blandis nutricibus. *Totus mundus exercet Histrioniam* ait facetus quidam Autor: Certe nusquam magis scenæ & populo servitur, quam in actionibus Magnatum: Ubi quo plus pompæ & Ostentationis apparet, eo minus solidæ veritatis subest. Nunc ad alia.

IV. Namque non Excessu solum, sed etiam Defectu hic laboratur, ut Magnates abjectis Nominibus infra sortem suam descenderint. Talia fuerunt Nomina Humiliatoria seu Tituli Pœnitentiales mediis Seculis ac potissimum tempore Expeditionum Sacrarum ab ipsis suscepti aut a Pontificibus impositi. Quales *Berger*, Opilio, *Grise Gouelle* Tunica Cinerea, *Grand Bœuf*, *Hapkin*, Securis, *Sans Terr*, Extorris, *Mal duit*, *Plantagenet*, seu *Plantagenest* & *Plantagenista*, Cognomen Godofredi Ducis Andegavensis, cujus Filius Henricus II. Rex Angliæ nomen hoc cum Dignitate Regia ad posteros suos transmisit, quorum Ultimus Edvardus Platagenet ab Henrico

rico VII. Rege Angliæ Londini capite plexus finem fecit hujus familiæ. Nomen aliqui interpretantur Scipionem ſcopis alligatum, einen Beſenſtiel. Simile eſt nomen *Martelli* h. Mallei, quod geſſit Caroli M. Avus Carolus Martellus dictus, quemque ea propter ipſe *Thuanus* non Martellum ſed *Carolum Tudem* vocat *L.I. Hiſtor. p. m. 9.* Plura V. in *Fuller. Church Hiſtory of great Britain L. III. p. 30.* Eodem pertinet in Germanicis noſtris Humberti Nomen, q. Unwerth/ non Charus: *Humilitatis virtute Nomen quæſitum, quaſi diceret: Noli curare ſublimia, præſtat humili loco contentum eſſe, quam Tragica gloria charum fieri velle. Luther. de Nomin. Propr. German. p. 23.* Et *Nomen Servi Servorum* in Titulis Pontificiis: Non ad deſignandam maledictionem aliquam, quam ex Gen. IX. XXIV. fervidiores urgent, ſed Humilitatem unde unde ortam. Et Gregorius M. hoc Titulo primum affici ac Succeſſoribus Formam Humilitatis exemplo ſuo ob injurias a Longobardis acceptas ita oſtendere voluiſſe notatur ab *Alb. Stadenſi ad A. MLIIX. & Polydoro Vergilio de Inv. IIX. 11.* Dixeris forſan Titulum hunc mutuo ſumptum ab Imp. Juſtiniano, qui ſe *Ultimum Dei Servum* vocat *L. 1. pr. C. de Off. Pr. Pr.* Reſtaur. Caſtald. *de Imp. Q. XLIII. n. 2.* Aliud tamen Judicium eſt *Carpzov. Vindic. Juridico-Pol. adv. Dilingens. Procem. §. III. & Salmaſii in Appar. de Prim. Pap. p. 200.* Pertinetque huc non inelegans Diſtichon ap. *Uſſer. De Chriſt. Eccleſ. Succeſſ. & Stat.*

Servierant Tibi Roma diu Domini Dominorum,
Servorum Servi *ſunt Tibi nunc Domini.*

CAPUT IV.

Titulus Principum Hereditariorum, Deſignati Regis, Infantis, Principis Aſturiarum, Delphini, Principis Walliæ.

I.

PORtum cominus videmus, ſi varietatem Titulorum in Regibus minorennibus & Heredibus Regiis prius delibaverimus. Nam licet Heredes Regii in certam ſpem habendi Regni foveantur, iisdemque, defunctis Parentibus, Majeſtas non ætate & annis accreſcat, ſed momento præſto ſit, non tamen Exercitium adeo, quam facultatem & jus imperandi habere cenſentur, cum tenella ipſorum ætas ſummæ iſtius Prudentiæ, quæ ad exercenda Majeſtatis jura requiritur, ob Defectum judicii capax non ſit. Quare ad ex-

primendam conditionem eorum Titulorum etiam varietas recepta fuit; Et manifesto exemplo Reges Minorennes in Suedia adjecto Titulo *Principum Hereditariorum* salutantur: Cui Christinæ tempore accessit, ut illa præter Titulum Principissæ Hereditariæ, Nomen Reginæ non absolute, sed *Designatæ Reginæ* ferret, quod tamen sub hodierno Rege non observatum, qui quidem Princeps Hereditarius scriptus, sed simul Rex absolute, omissa Designationis Particula: *Carolus D. G. Suedorum, Gotorum, Vandalorumque Rex & Princeps Hereditarius &c.* V. Privileg. Nobilitatis A. M DC LX. Senatui Rigensi datum in Trr. ad *P. IV. Histor. Thuld. p. 249.*

II. In Regno Hispaniæ & Portugalliæ usitatum est Prolem Regiam *Infantes* vocari: Unde *Infantasicum*, Loca Apanagii vice Liberis Regiis concessa. Marian. *L. IX. c. VII. Urracæ Zamora, Elviræ Taurus cesserunt: Quæ Urbes* Infantasicum *dictæ sunt, voce eo tempore usitata ad eam Hereditatis portionem, quæ minoribus Regum filiis vitæ custodiendæ causa obveniebat, significandam.* Sed superioribus seculis id Regulorum Hispaniæ commune Nomen fuisse ex hisce Scriptorum Hispanicorum mihi videor colligere posse. Marian. L. X. c. IV. *Carrionis Reguli Dieghus & Ferdinandus* (Infantes *vulgo dicimus) viri ea ætate in Hispania genere & copiis nobilissimi.* Et Sanctius P. III. c. XXVII. *Rodericus ad curiam Alphonsi Regis apud Toletum accessit Justiciam petiturus contra* Infantes *Carrionis.* Nec absimile fuerit, quod in Vita S. Eugenii Carthaginensis legitur: *Insontem* Infantium *in suum gurgitem demerserunt.* Et in Hepidani Annalibus ad A. M XXXVI. Ista *Juventus* mortua est Juventus, h. *Infanta*, censente *Goldast. Glossar. in Hepidan.* Ad magnitudinem Tituli pertinet, quod Serenissima Austriaca Familia eo sæpe usa sit, etiam post adeptos alios Titulos Regios, eundemq; ipsi Archiducali Titulo anteposuerit. Ferdinandus I. in Confirmatione Privileg. Siles. d. XV. Maj. A. MDXXIIX. Wir Ferdinand von GOttes Gnaden zu Hungarn und Böheim/ Dalmatien/ Croatien etc. König Infant in Hispanien/ Ertz-Hertzog zu Oesterreich etc. Et Rudolphus II. cum jam in Regem Romanorum electus fuisset, de quo nunc ad manus sunt Juramentorum in Principatu Suidnicensi ac Jaurensi ipsi præstitorum Formulæ: Ich schwere und gelobe GOtt dem Allmächtigen und dem Aller Durchl. Großm. Fürsten und Herrn/ Herrn Rudolphen dem andern/ Römischen/ Hungarischen und Böhmischen Könige/ Infant in Hispanien/ Ertz-Hertzoge zu

zu Oesterreich etc. Primogenitum autem & Regni Hiſpanici Heredem *Principem Aſturiarum*, *Prencepe de las Aſturias* vocant, a duplici Aſturia, Provinciis Hiſpaniæ ad Oceanum Cantabricum ſitis. Cujus initium a Nuptiis Henrici, Johannis Caſtiliæ, Legionis & Galliciæ Regis, cum Catharina Johannis Gandavenſis Leiceſtriæ Ducis Filia A. MCCCLXXXIIX. habitis ſumptum. *Ut* Aſturum *Principes vocarentur edictum, more ex Anglia translato, ubi Regum Filii majores Walliæ Principes nominantur, Quod ab hoc initio ſuſceptum ad noſtram ætatem conſervatur, ut Caſtellæ Regum majores Filii Huſſarum Principes ſint, quibus Annis conſequentibus Ubeda, Biatia, Illiturgisque ſunt addictæ.* Marian. L. XIIX. c. XII. Philippus II. tamen aliquando *Principis Navarræ* nomine uſus fuit: *Yo Don Phelippe de Navarra, hyo primogenito del Emperador Don Carolo.* ap. Armendariz Recopitacan LL. Navarr. L. V. Tit. V.

III. Primogenitus Regis Galliæ vocatur *Delphinus*, *Le Dauphin*, a Delphinatu, Provincia Galliæ, quam Humbertus Delphinatium Princeps, denato unico Filio ſuo, Philippo Valeſio tradidit, hoc pacto, ut Proximus Regni Heres perpetuo Delphinus Philippi Nepos, Johannis Ducis Normanniæ Filius vocaretur, primusque hoc Titulo cenſus fuit Carolus V. Vid. *Merul. Coſmogr. Gall. c. XXII. & XL.* Limn. *Not. R. Gall. L. II. c. XXI.* & quos ille e Scriptoribus Gallicis magno numero citat. Sic etiam Ludovici XI. conjugem, cum Delphinus eſſet, *La Daulphine* vocat *Paſquier. in Indice des Recherches*. De origine produnt, vocatos Dominos Territorii iſtius *Daulphinos* a Guy quodam, ex antiquiſſimis Dominis iſtius loci, qui maximopere deſideraverit Succeſſoribus ſuis & ipſi Provinciæ cognomen hoc indere a Daulphino Nobili Viennenſi, cujus Filio Filiam ſuam deſponſaverat. *Duchesne Antiq. & Rech. L. IV. c. II. Gollat. L. VI. des memoires C. XLVI.* Quæ ſi minus certa videantur, Antiquitatem tamen confirmabit Epiſtola Friderici II. Imp. ad Capitaneum ſuum Siciliæ Comitem Viennenſem, qua ſcribitur: Delphinus Comes Viennæ, Conſanguineus & Amicus noſter, ap. *Petr. de Vineis L. II. Epiſt. XLIX.* Magnitudinem Nominis ex eo æſtimare eſt, quod Ducalibus Titulis illud antepoſuerint; Et a Carolo V. primo Delphino, quidem ita locatum legitur: *Charles Duc de Normandie & Daulphin de Vienne ap. Froiſſ. L. I. c. XXI.* Carolus VII. vero ſtatim, *Dauphin de Viennois, Duc de Berry & de Torrain & Cont de*

Poy-

Poyton; Et recentius Henricus II. *Daulphin de Viennois, Duc de Bretaigne*. Confer. quæ de poſitu Tituli *Infantum* paulo ante recenſuimus. De Diſcrimine *Delphini Viennenſis* qui ille de quo hic agimus Regiæ Prolis Titulus, & *Delphini Avernienſis, Dauphin d' Auvergne*, quo Comites ex Humberti filia nati uſi ſunt V. Serr. ante citt. & ex iis *L' Oyſean des Ordres c, VII. §. XLI. Selden. Titl. P. II. c. III. §. 1.*

IV. Primogenitus Regis Angliæ vocatur *Princeps Walliæ*, atque integro Titulo: *Princeps Walliæ, Dux Cornubiæ, Comes Ceſtriæ & Flintæ*, isque omnium horum locorum Dominio ac reditibus plene fruitur. Principatum Walliæ Edwardus I. Angliæ adjecit, ac fuſo Leolino Walliæ Principe Edwardum II. Filium ſuum Principem Walliæ deſignavit, indeque Titulus ille Filiis Regum Angliæ natu maximis ceſſit. Vid. *Camden. in Flint ſchire.* Quos tamen peculiaribus Ritibus a Rege ad hanc Dignitatem eligi oportet: adeo ut fiant, non naſcantur. Quod etiam Delphino Galliæ uſu venit, licet uterque a prima nativitate ſua iſtis nominibus inſigniatur: Cauſa ſine dubio exiſtente, ne extra Obſequii Terminos ſe poſitos opinentur. Secus vero eſt cum Ducatu Cornubiæ, cujus Duces naſcuntur, adeo ut ipſiſſimo inſtanti, quo lucem vident, Duces Cornubiæ ſint, eaque pleniſſimo jure fruantur. De Inauguratione Principis Walliæ *V. ſeq. Diſſ. IIX. c. IV. §. I.*

DISSERTATIO IV.

DE INAUGURATIONIBUS REGIIS.

CAPUT I.

Perſonæ quæ Coronatione defunguntur: Ritus emendi Imperium a Sacro ordine: Controverſiæ inter Moguntinum & Colonienſem Electorem nomine Inaugurationis: Coronatio Romana: Titulus Electi Imperatoris: Pontificia Regum Confirmatio & Benedictio. Aſſiſtentes Regis Bohemiæ: Pares Franciæ: Quinque viri Suediæ: Miniſtri Regni in Anglia: Officia in Imperio: Loci Inaugurationibus deſtinati, Triplex Coronatio in Imperio.

I. Præ-

I.

PRæſens hoc quicquid eſt operæ Inaugurationibus Regiis deſtinavimus, utpote quibus Regia Dignitas non quidem initia ſumit, quaquaverſum tamen patefit, cum antea tectior adhuc eſſet. Nos iterum, poſt delibatas Circumſtantias Perſonarum ac Loci, earum primo Communia, deinde Singularia conſiderabimus: Communia quæ habent, ſunt a Parte Conferentium Unctio & Clinodiorum Collatio, a Parte Regum ſ. recipientium Religionis Profeſſio, Juramentum, Creatio Equitum, Munerum erogatio, Convivii Inſtructio, quæ ſingula ſuo ordine enumerabimus.

II. Inaugurationes fieri ſolent a Sacro Ordine, & in eo a Summo Sacrorum Antiſtite, quod Hiſtoriæ omnium Locorum fere tradunt. Cauſa, ut obſequium ac reverentia Deo, & religioni exhibeatur, non ut Regibus novum aliquod Jus ita conferatur, quippe quod Beneficio Succeſſionis aut Electionis jam tum habent. V. *Ivon. Carnotenſ. Ep. CLXXXIX. Hiſpaniæ* Rex, quicquid eſt Cerimoniæ, quod ſubit, a *Toletano Archiepiſcopo*, utpote Primate Regni, id accipit: Rex *Portugalliæ* ab Archiepiſcopo *Bracarenſi: Galliæ* Rex ab *Archiepiſcopo Rhemenſi*, Eccleſiaſticorum Principe & primo Pare Franciæ: Quanquam & ratione horum rituum Anno M D XCIV. tempore Inaugurationis Henrici IV, quam Autrici Carnutum Nicolaus Thuanus Urbis Epiſcopus, deficiente tunc Archiepiſcopo Senonenſi peregit, cenſitum fuit, nihil extra Belgicam Remenſi licere: *Quippe eandem cujusque Metropolitani poteſtatem in Metropoli ſua eſſe; nec eſſe, cur unus tanquam proprium jus ambiat vindicare, quod multorum eſſe Commune conſtet, alioqui ex eo quosdam inferre auſuros, majorem vim Sacramentorum eſſe apud illos, quam apud alios, quod Eccleſiæ Unionem divideret. Thuan. L. LIIX.* Confer *Cap. II. ſeq.* & quæ ex Cerimoniali Francico paulum infra enotavimus: Inprimis *Ivon. Carnotenſ.* Epiſt. CLXXXIX. ubi complura Exempla Regum Galliæ alibi, quam Remis coronatorum. Rex *Angliæ* coronatur ab *Archiepiſcopo Cantuarienſi*, itidem Primate totius Angliæ: Rex *Hungariæ* ab Archiepiſcopo *Strigonienſi:* Rex *Poloniæ* ab Archiep. *Gneſnenſi:* Rex *Bohemiæ* ab Archiepiſcopo *Pragenſi.* Cui tamen & manum commodarunt in Coronatione Imperatricis Eleonoræ Mantuanæ coronamque ſimul impoſuere Burggravius & Sancti Georgii Abbatiſſa. Rex *Suediæ* ab Archiepiſcopo *Upſalienſi:* Rex Daniæ

hactenus ab Archiepiscopo *Lundensi*: *Czar* s. Cæsar *Russicus* a Patriarcha *Moscoviæ*: Imperatores *Constantinopolitani* antehac a Patriarchis istius loci. Pleraque tamen non sine Exceptionibus esse collectanea illa docent, quæ notentur ad Ceremon. Francicum de Inaugur. Henrici IV. p. 40. *Ille mos*, inquit Autor, *in plerisque Regnis obtinet, ut nempe certæ alicui Ecclesiæ Jus consecrandi Reges competat. In Gallia hoc Jus sibi vindicat Rhemensis Ecclesia, & a Clodovæo repetit: Si alibi, vel ab aliis Episcopis præsumatur Coronatio, inhibitorias literas a Pontifice solent impetrare, ad Jus suum conservandum: Quibus tamen non distantibus sæpius Reges nostri publica utilitate flagitante alibi vel ab aliis Episcopis se consecrari curaverunt; Quæ Quæstio doctissime tractata est ab Ivone Carnotensi adversus Rhemensem Ecclesiam in Coronatione Ludovici Grossi, qui a Deimberto Senonensi Archiepiscopo & ejus suffraganeis Aureliani ante Altare S. Crucis unctus & coronatus est, dictante potissimum sapientissimo Ivone Carnotensi, cujus extat ea de re Tractatus inter Epistolas n. CLXXXIX. Cui junge Epistolam XIII. & Notas Itemque Sugerium in Vita Ludovici p. 107. Chronicon Antissiodorense ad A. MCLIV. Andream quendam Historiæ nostræ Veterem Scriptorem & Continuatorem Aimonii L. V. c. L. Idem Jus in Anglia Cantuariensi Archiepiscopo competit, cui similiter aliquando derogatum: Nam Anselmo Cantuariensi exulante a Thoma Eboracensi Henricus I. coronatus fuit. Anselmus Ep. XC. Henricus etiam II. Filium suum Henricum III. in Regem Angliæ coronari voluit apud West-Monasterium a Rogero Archiepiscopo Eboracensi in Provincia Cantuariensi; Qui & ideo ab Alexandro III. excommunicatus fuit, & qui cum eo Coronationi interfuerant Episcopi partim excommunicati partim suspensi. Quod quidem jus cum Thomas Cantuariensis acrius urgeret, utriusque odium incurrit, eaque inter causas præcipua memoratur. Quam in rem V. Matth. Paris. f. 117. Rogerium Hovedenum p. 518. 519. & seqq. Johannem Sarisberiensem Ep. 277. 280. Idem Privilegium in Hungaria Strigoniensi Episcopo competit Ep. CLVI. L. XIV. Registri Innocentii III. Trivonitano Archiepiscopo in Bulgaria & Blachia concessit Innoc. III. Cujus Privilegium extat in ejus Gestis p. 60. Pro arbitrio tamen Regum vel rebus ita suadentibus ab aliis Episcopis & alibi potest consecratio celebrari: Eadem ratione Belam Regem Hungariæ ab Archiepiscopo Colocensi coronatum fuisse tradunt Innoc. III. Gesta p. 67. Quare prudenter in LL. Regni Suecici additum;*

tum: *Quamvis Rex Upsaliæ soleat coronari, alibi tamen, si necessitas urgeat, posse. L. II. LL. Sueciæ c. VII.* In iis, qui extra Religionem Christianam constituti sunt, *Mufti*, qui est supremus Sacrorum Minister in Imperio Turcico, Coronationem Domini sui procurat, qvum Veteres Sultani eodem modo a Caliphis Babylonicis Imperium acceperunt; Sed peculiari cerimonia, ut numerata certa pecuniæ summa jus Eorum in Imperium ab ipsis quasi emere viderentur. V. *Leunclav. Pand. Turc. cap. CCXXXVII.* Qui vendendi ac emendi ritus inter Caliphas & Sultanos Ægyptios etiam in usu fuit, istis summam MMM Drachmarum Anni pro jure suo accipientibus. V. *Petr. Martyr. Legat. Bab. L. III.* quem citavimus *Diss. II. c. IV. §. III.* Sic & Imperatorem *Japaniæ Dairus* suus coronat. V. *Script. Japaniæ.* Ut Bramines, quos alii Reges Asiæ negocio huic adhibent, & cæteros transeam. De *Peguanis* Regibus hoc peculiariter notare licuit, quod Ritus Inaugurationis eorum expediantur a Politico Principe, qui quasi sit Major Domus Regiæ & proximum a Rege locum tenens. In dit Ryck is een vorst van hoge Staat/ de Califerech genoemt/ die een Connestabel of Groot meester is/ welcks Ampt van alle outheit af bestaat by de verkiesing en Kroning van de Koning te zyn/ die niet zonder hem geschieden kan. *Le Blanck. Itin. P. I. c. XXII.* Veluti & inter Veteres Surenæ jus fuit, ut non manus Sacerdotalis, sed primus genere & factis maximus Regi Diadema imponeret ap. *Plutarch. in Crass.* Et Antigonum parta a Demetrio victoria, amici Diademate redimiverunt. *Plut. in Demetr. V. Carol. Paschal. de Coron. L. X. Cap. VII.*

III. In Imperio nostro tenore A. B. *Coloniensi Archiepiscopo competit Dignitas, nec non Officium Romanorum Regi primum Diadema imponendi c. IV. §. III.* Hinc consecrarunt Colonienses Wenceslaum, Rupertum, Sigismundum, Fridericum III. Maximilianum I. Carolum V. Ferdinandum I. Ac jam ante A. B. Carolum IV. Fridericum II. Henricum VII. Albertum Austriacum & plerosque cæteros usque ad Carolum M. Sed dubium est, utrum continuata consuetudo & universalis sententia Caroli, an Jus Diœcesanum rationis loco militet? Aquisgranum enim ubi prima Coronatio peragi solet, ad Diœcesin Coloniensem indubie spectat, ac proinde hujus intuitu Coloniensis fuerit Sacro hoc ritu ibi defungi: Quam quidem rationem graviorem visam fuisse, argumento est, quia deficiente Colo-

niensi eoque cessante Jure Diœceseos aliquando Moguntini istud negotium procurarunt, accedentibus non nunquam & aliis caussis morbo, inhabilitate, vel injuria; atque ut planius loquitur *Matenes. quod* Colonienses *majoribus ordinibus initiati non fuerint, vel quod pallium recens electi a Sede Apostolica consecuti nondum fuerint, sine quo ea quæ Ordinis sunt exercere non possunt, vel denique quod Civilia Bella & varietates Religionum per Imperium passim grassantes, aut alii obices id facere non permiserint, de Coronat. Ferdin. II. p. 99.* Adde *Limn. J. P. L. III. c. VI. n. III.* Hinc recentiores continua serie ab Moguntinis coronati, Maximilianus II. Rudolphus II. Matthias, Ferdinandus II. Ferdinandus III. Ferdinandus IV. Unde factum tandem, ut in acres concertationes uterque Elector exarserint, & Coloniensis Legatus in Coronatione Ferdinandi IV. gravissimam Protestationem obtulerit: Es werde Se. Chur-Fürstl. Durchl. von dem in der Güldenen Bulle Tit. 4. bestätigtem Jure coronandi Regem Romanum ietzo per actum mere turbativum & violentum abgehalten/ und solches unter dem Vorwand/ als wann bey etlichen nechst vorigen Crönungen / selbige Verrichtung durch einen zeitlichen Chur-Fürsten zu Mäintz beschehen/ und dahero ietzo Ih. Chur-Fürstl. Gnaden sich dessen in Besitz befinden solten/ und aber berührter Actus in Causa plane dispari, da nemlich die Chur-Fürsten zu Cölln mit der Bischöfl. Weyhe nicht versehen gewesen/ ergangen/ und also auf ietzige Ihr. Chur-Fürstl. Durchl. indeme selbige zu Vertretung dieses ihres Amts gnungsam qualificiret/ eine illation gemacht / verdencken sich auch sonsten so wohl von Zeit aufgerichteter Gülden Bull/ auch undencklicher Zeit zuvor sich kein Fall finden wird/ daß die Crönung durch iemanden anders/ als ein Chur-Fürsten zu Cölln/ wann derselbe qualificiret/ verrichtet worden. So werden dieselbe gemüssiget wider solche Unbilligkeit und Gewalt hiermit ausdrücklich zu protestiren/ und ihre darwider alle dienliche und erlaubte Remedia vorzubehalten etc. V. pluribus *Thulden. ad A.* MDCLIII. *p.* 99. 100. Tandem vero conventum est d. XXV. Jun. A. MDCLVII. ut neutri in Diœcesibus ipsorum Jus coronandi ambiguum esset, extra Diœceses v. alternatim illud possiderent; V. *Diar. Europ. p. I. p.* 948. & ex eo *Limn. Observ. ad A. B. C. IV. §. III.* Quo tamen non obstante Coloniensis Sacratissimum Leopoldum nostrum Francofurti inunxit & consecravit. Corona vero, communi Electorum Spiritualium opera ipsi imposita fuit. *Diar. Europ. cit. p. I. p.* 939.

&

& seqq. Idque inveterata jam consuetudine: Sic enim Moguntinus *Treviro manum Socialiter commodante Regis Ferdinandi IV. verticem Diademate incinxit. Thulden. ad A. MDCLIII.* nam Coloniensis, quia Consecrationis jus sibi ereptum moleste ferebat, aberat. Carolo V. tres Archiepiscopi coronam simul imposuerunt. *Hartman. Maur. Relat. Coron. Germ. Caroli V. apud Goldast. Polit. Imper. p. 111. n. 3.* Item Maximiliano II. cum Epiphonemate: *Accipe Coronam Regiam Regni, quæ licet ab indignis, Episcoporum tamen,* de veteri consuetudine, *manibus capiti tuo aptatur. Sim. Schard. Descr. Coron. Maximil. ap. Goldast. c. l. p. 1. n. x. p. 150.*

IV. Coronatio Romana olim in Imperio nostro usitata, alium adhuc Præsulem exigebat, ipsum nempe Pontificem Maximum. Ita enim jam Carolus M. Coronationem suam a Leone Pontifice peragi passus fuit. Quem alii atque alii Imperatores secuti sunt & a Pontificibus Maximis coronari voluere, pro diversis temporum moribus, & Affectuum suorum in Sedem Romanam varietate: Namque non solum ritus hic procurari, sed ipsam quoque Dignitatem & Potestatem Imperatoriam conferri Magna Pars Ecclesiæ Romanæ jam dudum credidit. V. *Baron. T. x. Annal. ad A. DCCCLXXVI. quà Acta Coronationis Caroli Calvi prosequitur.* Ipse tamen Carolus M. Ludovicum Pium filium suum propriis manibus Coronam ab altari elevare & capiti suo imponere jussit. Ludovicus Pius Lothario filio Coronam ipse imposuit. v. *Thegan. In V. Ludovici Pii T. 2. Script. Gall. Andr. Du Chesne.* Et sequentibus Seculis duo Conradi, Rudolphus Habspurgensis & alii ab hac Coronatione alieni fuerunt, Dignitatem suam ita imminutum iri verentes. Nostro tempore jam usque a Ferdinando I. ea res in desuetudinem abiit, Carolo V. ultimo non Romæ, sed Bononiæ, ad similitudinem tamen Romanorum rituum a Pontifice M. coronato. Hinc & non Imperatores absolute, sed Electi Imperatores scribi censentur; Sed sine causa, nam Carolus V. Electi Imperatoris Titulo etiam post Coronationem usus in Recessibus Imperii legitur. V. *Hortleder. in Onuphr. de Comit. c. V. Limn. ad Cap. 1. §. 1. A. B. Observ. V. n. 13.* Et jam tum Avus ejus Maximilianus I. se Electum Imperatorem scribit in Wildfangiatus Privilegio Augustæ A. MDXIIX. d. III. Sept. Ludovico Electori Palatino dato, veluti ab initio: *Nos Maximilianus D. Gr.* Electus Romanorum Imperator: Et in medio: *Ut nos tanquam* Electus Roma-

norum Imperator *Ipsi ac Heredibus ipsius &c. V. Append. ad Contin. XI. Diar. Europ. p. 376. 377.* V. Pluribus *Joh. Garsen. de Pontificia Electi Romanorum Imperatoris Coronatione. Coronationem Romanam Frider. III. Imp. Descriptionem Coronationis Caroli V. per P. M. Clementem VII. factæ in Goldast. Polit. Imper. P. IV. Processum in Coronatione Romana Imperatoris ex Cerimoniali Romano L. 11. S. V.* apud *Goldast. Const. T. 1. p. 412.* Adde *Morn. Myster. Iniquit.* passim.

V. Hujus loci etiam fuerit Confirmationem & Benedictionem Pontificiam delibare, quam oblata ab Inauguratis Regibus Catholicis obedientia Pontifex Maximus ipsis conferre amat solita & omnibus nota Consuetudine, nisi circumstantiæ eam subinde vel suspendant, vel plane tollant. Sic enim interventu Hispaniarum Regis Rex Portugalliæ Benedictione superioribus Annis caruit. Circa qualitatem ejus tamen & præcedenti seculo in Imperio nostro controversatum fuit. Nam Maximilianus II. Romanorum Rex, ut ut Electionis suæ Confirmationem a Pontifice peteret, eidemque reverentiam & Obsequium ultro deferret, id tamen jurato præstare recusavit, *ratione habita Principum & cæterorum Germaniæ Protestantium, ne ipsos ultro offenderet:* Cujus eventus fuit, post habitam per integrum Annum & amplius deliberationem, ut Collegium Cardinalium tandem statueret: *Quamvis nec confirmatio petatur, nec promittatur Obedientia, tamen in Responsione dicendum, Sanctitatem ejus Electionem Regis confirmare, omnes defectus, qui in illo de facto & de jure intervenerunt, supplendo, & Obedientiam Reges accipere, nulla interim, utrum postulata fuerit, an non postulata, promissa, an secus, mentione adjecta. Petr. Suav. Histor. Conc. Trident. L. IIX.* In Regnis Orientalibus Tatariæ talem Benedictionem Reges novi expetere amant a Deastro-Homine, Barantolæ residente, quem *Magnum Lamam, Sacerdotem Sacerdotum, Patrem Æternum* vocitant; Diceres Ethnicum quendam Pontificem maximum; Nec uspiam Rex inauguratur, quin missis Legatis cum inæstimabilibus muneribus ab eo Benedictionem pro felici Regni auspicio ante postulet. Et ipse Chinensium Monarcha Tatarus, mox post acceptum Imperium Chinense, more a Prædecessoribus recepto a Tatariæ Magistratu ad Homagium Magno Lamæ, ceu supremo Tataricæ Religionis Antistiti præstandum solicitatus fuit. Sed rationibus P. Joh. Adami Schall Germani e Soc.

e Soc. Jeſu Primique Miniſtri Regis ille permotus *tantum abeſt ut extra Urbem murosque Eidem procedere dignatus fuerit, ut ne quidem, niſi in Palatii Pequinenſis horto eidem ad ſe aditum fecerit tandemque more ſolito variis onuſtum muneribus, neglectis vero omnibus ei dari ſolitis ceremoniis ad ſuum Regnum dimiſerit, & qui ſuo adventu ſuaque benedictione Imperium Sinarum putabatur repleturus, contrarium prorſus ſecum adduxit, adeo ut poſt diſceſſum ejus famem, peſtem & Bellum omne maledictionis genus ridiculus ille Archi-Sacrificulus ab omnibus paſſim maledictus poſt ſe reliquiſſe viſus ſit.* Kircher. Chin. P. II. c. 1.

VI. Hæc de primario Inaugurationum Miniſterio: Cætera aliorum tum e Sacro Ordine, tum e Laicis, opera expediuntur. Sic Bohemiæ Rex ab Olmucienſi & Vratislavienſi Epiſcopo ultro citroque deducitur, quos ideo *Aſſiſtentes Regis* vulgo vocant. Galliæ Regibus a Paribus Franciæ ſervitur, ſex Eccleſiaſticis & Laicis olim totidem, nunc incerto numero, qui ideo & Nomen Parium accepere, *quod Coronando Regi ex Formula muneris ſui una præſto ſint, ac pari collatione manuum Diadema Regni & imponant Regis capiti & eximant. Thulden. ad A. MDCLIV.* Et prærogativa præ reliquis Galliæ Principibus pollent: Unde etiam peculiare hoc Privilegium habent, quod Calcaribus & Ferro armati in Parlamento Lutetiano ſedeant, quæ alios ad primum Palatii Limen ponere oportet. *Gramond. Hiſt. Gall. L. 1. p. 77.* Hinc & Pares Eccleſiaſtici cum Cardinalibus in prærogativæ contentionem venerunt A. MDCXIV. quia ſumma ipſorum eſſet Dignitas; Sed tamen pro Cardinalibus tunc pronunciatum fuit. *Vid. cit. Gramond. L. 1. p. 55. & ſqq.* In Suedia quinque Primores Miniſtri totidem Regni Inſignia geſtant: *Drocſetus* Coronam, *Mareſchallus* Gladium, *Archithalaſſus* Sceptrum, *Cancellarius* Globum, *Theſaurarius* Clavem cum trabeæ Ornamento. *Hi quinque Viri ad Luctum non minus, quam ad gaudia Regum adhibentur, & ſive ungatur ſolita Cerimonia Rex, ſive mortuus Tumulo inferatur, Inſignia Regni circumportant. Thuld. ad A. MDCLIV. in Coronatione Caroli Guſtavi R. S.* In Hungaria Aſſiſtentes Epiſcopos habent Colocenſem & Zagrabienſem, e Laicis Palatinum, Regni Camerarum &c. V. *Jeſſen. in Coronat. Matth.* In Anglia quatuor ſupremi Regni Miniſtri adhibentur: *Magnus Camerarius Angliæ*, qui jam eſt Dux Cantabrigienſis, *Māreſchallus Angliæ*, Dignitas hæreditaria Ducum de Norfolck *Seneſchallus Magnus* & *Magnus Coneſtabilis*, qui duo tamen con-

continuari desierunt, ita ut non nisi durantibus Solennitatibus ejusmodi, aut similibus Casibus, seu ut JCti Anglorum loqvuntur, *Hac Vice*, admittantur. In Imperio nota Officiorum Distinctio, der Ertz-Erb-und Hof-Aemter. Quorum Ista ipsorum Serenissimorum Electorum sunt, Palatino Coronam, Bavario Pomum, Brandenburgico Sceptrum, Saxone Ensem ferentibus. Illa eorundem *Sub Officialium*, si Electores ipsi præsentes non sint, iique sunt, Regis Bohemiæ *Baro a Limpurg*, Bavari *Comes a* Zeil/ Saxonis *Comes a* Pappenheim/ Brandenburgici *Comes ab* Hohen Zollern/Palatini *Comes a* Zinzendorff. Isti a Legatis Brandenburgicis in Coronatione Ferdinandi IV. controversia mota, quod sceptrum præferret, cum sui muneris id esset, unde & publica Protestatione de eo questi sunt, hätten so wol die unverbrochene Observantz/ als auch den mit dem Herren Grafen von Hohen-Zollern/ als Erb-Cämmerer des Reichs in vorigen Zeiten gemachten Vergleich vor sich gehabt/ daß die Vortragung des Scepters/ als des Insignis der Chur-Fürsten zu Brandenburg den Chur-Fürstl. Gesandten zustände etc. Alldieweil aber durch alle die übrigen Herren Chur-Fürsten sey allegiret worden/ daß durch den neulichen Vergleich im Chur-Fürstl. Collegio (welcher gleichwol von ihnen anders nicht als sub Spe rati angenommen) ein anders beliebet/ und daß die Insignia nicht durch die Chur-Fürstl. Gesandte / sondern durch die Erb-Aemter getragen werden sollen / per Unanimia beliebet worden / die Herren Chur-Bäyerische auch absonderlich Sich dahin erkläret/ daß Sie so wol ins gemein als auch dieses Passus halber über den letzt gemachten Vergleich zu halten von Ihrer Gnädigsten Herrschafft befehliget worden rc. So hätten Sie zwar umb Confusion &c. Zu vermeiden geschehen lassen müssen/ daß vor dißmal die Vortragung des Scepters/ durch das Erb-Amt geschehen möge/ protestiren und bedingen aber hiemit solenniter und öffentlich/ daß Sie durch diese abgenöthigte Einwilligung/ weder von Sr. Chur-Fürstl. Durchl. habenden Gnädigsten und Ernsten Befehl abweichen / noch deroselben icht was von dem jenigen so Ihr Vigore ihres hochtragenden Ertz-Amts zukommt/ das aller geringste begeben haben wollen/ noch dieser ietzo vorgehende Actus Sr. Chur-Fürstl. Durchl. einiger massen præjudicirlich seyn oder wider dieselbe und Dero Chur-Fürstl. Hause zu einigen Zeiten angezogen werden solle. *V. Lit. B. in Annon. Descr. Coronat. Ferdin. IV.* Officia Aulica die Hof-Aemter solitis quidem Aulæ Ministeriis destinantur, sed tamen & Festivitatibus

tibus hisce adhiberi amant, si & Subofficialibus abesse contigerit. Qua de re vide plura in *Capitul. Leopold. Art. XLVI.*

VII. De Loco parum est, quod moneamus: Ædes Sacras & Urbem Insignem requiri notum est. De Imperio nostro sancit *A. B. c. XXIIX. §. V. Invenimus ex Clarissimis relationibus & traditionibus antiquorum, illud a tempore, cujus Contrarii jam non habetur memoria, per eos qui nos præcesserunt feliciter, esse jugiter observatum, ut Regis Romanorum futuri Imperatoris in Civitate* Francofordt *celebraretur Electio, & prima Coronatio* Aquisgranensi *& in Oppido* Nurembergensi *prima sua Regalis Curia haberetur.* Et singularia sunt quæ de selectu Aquisgrani Petrarcha prodit, quæ fabulis tamen merito accensemus. Extat *Epp. Petrarch. L. I. Ep. III.* ipseque protestatur ne fides ejus rei penes alios quam autores ejus, Templi Aquensis Sacerdotes maneat. Carolum M. mulierem quandam efflictim amasse, mortuæ etiam accubuisse, tandem causam Amoris in Anulo Magico sub Lingua Cadaveris repertam ab Antistite Coloniensi; Et Carolum quidem Cadaver fœmineum tunc reliquisse, sed totum in Antistitem conversum eum coluisse, nec quicquam nisi ex sententia ejus egisse; Hunc vero eapropter Anulum in vicinæ paludis præaltam voraginem demersisse. *Aquis forte tum Rex cum Proceribus suis habitabat, ex eoque tempore cunctis civitatibus Sedes illa prælata est. In ea nil sibi palude gratius, ibi assidere, illis aquis mira cum voluptate, illius odore velut suavissimo delectari. Postremo illuc Regiam suam transtulit & in medio palustris limi immenso sumptu jactis molibus Palatium templumque construxit, ut nihil divinæ vel humanæ rei eum inde abstraheret, postremo ibi vitæ suæ reliquum egit, ibique sepultus est, cauto prius, ut Successores sui primam inde coronam, & prima Imperii auspicia capesserent.* Sed ad propositum nostrum revertimur: Estque ubi Loci conditio aut simile quid aliud urgeant. Sic propter Contagionis metum Ferdinandi I. Electio, non Francofurti, sed Coloniæ habita fuit, quamvis & aliæ causæ intercederent, unde Electio ejus a Saxone & Protestantibus impugnata fuit, *Sleidan. L. IV.* Et ipsius Caroli IV. Electio nullitatis incusata, & per quatuor Electores ideo, quod alio in loco facta esset, nulla declarata est. *Cuspin. in V. Caroli IV.* & ex eo *Limn. J. P. L. II. c. III. n. 30.* De Coronatione Mediolanensi, alteraque, quam isti surrogarunt, Modœciæ facta, ita *Gaud. Merula* Antiq. Gallic. Cisalpin. L. III. c. IX. Ottone III. ex

humanis ſublato, Gregoriana lege Henricus primus ex Gubelingo oppido Noricus primus ſuffectus eſt: ſed eam legem nihili facientes majores noſtri Longobardi Ardoinum Eporrhedienſem Marchionem Italiæ regem Mediolani coronant, & ungunt. Sunt qui convocatis finitimarum urbium Principibus atque Epiſcopis Imperatorem quoque ſalutatum ſcribant. Is advenienti Henrico obviam factus ex itinere prælium committit, & egregiè hoſtem vicit. Repulſus Henricus cum Heriperto Mediolanenſium Archiepiſcopo fœdere icto, reparatoque exercitu revertitur, & Ardoinum acie ſuperat: & more majorum Mediolani coronatus in Germaniam, unde venerat, revertitur. Henricum ſecutus eſt Conradus Suevi generis. Adverſus hunc, ne rex ſalutaretur Italiæ, Longobardi conjurant. Cum ergo Mediolanum veniſſet, ingreſſu prohibitus eſt: cumque hanc urbem fruſtra aliquando obſediſſet, tandem re infecta receſſit: ſive (ut ajunt) miraculo, & oſtentis territus, ſive ut horum velamine ſuæ fugæ dedecus tegeret. Accepit is Modoëtiæ (ita hoc municipium Alciatus frequenter vocat, quod nos Moguncíacum) agri Mediolanienſis ad decimum lapidem imperialia inſignia; parum referre exiſtimans, ubi corona redimeretur, dum in Inſubribus hoc fieret. Cujus exemplo, ut alii quidam ex Cæſaribus urbe Mediolano excluſi coronam imperatoriam Moguнciæ accepere: & qui ulterius progredi non potuerunt, Alexandriæ eam ſumpſere. In Gallia Remis, ibique in S. Remigii Templo fieri ſolet. Hinc Henrici IV. Legalitatem Guiſiani in dubium vocarunt, quia Autrici ipſum coronari oportuerat; Sed reliqui indignum judicabant Legitimum Regni Heredem jam ſtrictis Loci circumſtantiis aſtringendum eſſe; *Itaque magno conſenſu tunc decretum fuit, nihil cauſæ eſſe, cur minus ſolennis Inauguratio dici deberet, & ſi minime Durocortori h. Remis, facta eſſet. Thuan. L. CIIX.* Confer *Cap. ſeq. 11.* Anglorum Coronatio Weſt-Monaſterii in Templo Cathedrali agitur, & in Caſtello ſeu Turri Londinenſi [*the Tower of London*] inſtituta iſthuc Solenni profectione conſummatur. *Ita enim vetuſta apud Britannos opinione receptum eſt, ut in eo & ex eo loco principalis Juriſdictio auſpicia legitima accipiat & incipiat. Thuan. L. CXXIX. ad A. MDCIII.* Unde malo omini ductum Carolo I. quod parcendorum Sumptuum cauſa profectione iſta abſtinuerat. V. *Sanderſon V. Caroli. I.*

CAPUT

CAPUT II.

Unctionis antiqui Usus: Ejus usus in Inauguratione Sacerdotali, Regum Israëliticorum, Christianorum: Quatuor Uncti Reges: Controversiæ inter Hispaniæ & Galliæ Reges de Antiquitate Unctionis: Ampulla Remensis: Finis, Modus Unctionis: Partes Ungendæ.

I.

AD Partes descendimus, in iisque primo ad Unctionem, quam jam ab antiquissimis temporibus usitatam fuisse, ut testandæ reverentiæ & Cultui religioso, vel qui proxime ad religiosum accederet, oleum vel unguentum affunderent, fuse enarrat Doctiss. *Casaubonus in Exerc. ad Annales Baronii: Sic Jacob Lapidi, quo erat usus pro cervicali oleum superfundit Genes. XXIIX. XIIX, idemque statuam eo loco erectam, quo Deus cum ipso erat locutus simili veneratione prosequitur. Sic Lapides unguine delibutos, ut loquitur Apulejus, pagani in triviis coluerunt, quod multi Scriptores testantur. Clemens Alexandr.* λιπαροὺς λίθους *istos vocat in VII. Stromatum. Sic Plato Homerum è Rep. sua unguentis delibutum emittit, non contumeliæ causa, sed quasi testatus eo facto majorem se illum agnoscere, quam ut locum Civis in sua Rep. obtineret. Sic animalia, quæ Diis consecrabant & libera sinebant abire, vel quæ alioquin admodum admirabantur, unguentis linebant. V. Exerc. XIV. No. XVI.* Quod etiam patet in Consecratione Tabernaculi *Num. VII. 1.* cum Moses illud *ungeret* & sanctificaret *cum omnibus instrumentis ejus, & altare cum omnibus Instrumentis ejus.* Ut transeamus illam in alios usus etiam conversam, veluti in Luxum, quem in Christianis etiam notat *Gregor. Nazianz. or. XLIII.* Σήμερον μετὰ σπαταλῶν κλινῶν ἐλεφαντίνων καὶ τὰ πρῶτα μύρα χριόμενος h. *hodie in Lectis elephantinis delicate cubans & primariis unguentis utens.* In Sepulturam: Quo faciunt verba Servatoris *Marc. XIV. IIX. Quod potuit fecit: Occupavit enim ungere meum corpus ad funerationem.* Apud Romanos Junoni *Unxiæ* Nomen erat, a præsidio Sponsæ præstando, quando illa postes ungebat. V. plura de vario Unctionis Usu apud *Marc. Anton. de Dom. T. II. L. V. c. V. Et Hubert. Morum Tr. de Sacris Unctionibus.*

II. Initio nascentis Reip. Judaicæ adhibitam fuisse Inaugura-

tioni Summi Sacerdotis docemur *Exod. XXIX. VII. Acceptumque Oleum Unctionis fundes super caput ejus:* Et Sacerdos summus describitur *Levit. XXI. X. Sacerdos ille, qui maximus est fratrum suorum, cujus capiti infusum est oleum Unctionis. V. Jun. Not. in Exod. XL.* Unde ad Inaugurationes Regias translata fuit, cujus specimina jam ante constitutum Regnum Israeliticum elucent in Jud. IX. IIX. *Aliquando iverunt Arbores ut* ungerent (sic enim in Hebraico Textu sonat) *sibi Regem:* Et *v. XV. Si serio vos* ungitis *me in Regem super vos,* Unde & LXX. c. I. v. VI. *abeuntesque constituêre Abimelecum in Regem,* reddiderunt: ἐπορεύθησαν τοῦ χρίσαι τὸν Ἀβιμελὲχ ἐις βασιλέα: Postmodo Saul unctus fuit *1. Sam. X, 1.* David. *1. Sam. XVI. XIV.* Salomon *1. Reg. 1. XXXIX.* Jehu *II. Reg. IX. VI.* Quem tamen non nisi oleo s. Balsamo vulgari unctum fuisse suspicatur *Cunæus L. 1. c. XIV. de Republ. Hebr.* Nam Reges Israelis, quia secessionem a Tribu Juda fecerant, non poterant Oleo sancto a Moyse confecto imbui, quippe quod Hierosolymis asservabatur, quæ communis Thalmudistarum sententia est. *Vid. Cunæum. l. c.*

III. Ab hisce Exemplis in Sacra Historia derivarunt Unctionem suam Christiani Reges Oleo Sancto seu Salutis s. Catechumenorum adhibito: In Imperio quidem a tempore Justiniani vel Successoris ejus Justini. Ita enim *Onuphr. Panvin. de Comitiis Imp. c. II. Constantinopoli, vel sub Justiniano, vel post ejus statim obitum, Electioni Imperatoris additum, ut cum primum Imperator renunciatus esset a Patriarcha Constantinopolitano in magna Bizantii Basilica* Oleo unctus *Diademate redimiretur.* In reliquis Regnis diversis temporibus. Nam antiquitus non omnibus promiscue, sed certis tantum applicatam fuisse indicare videtur Titulus *Quatuor Unctorum Regum,* quorum in Antiquis Instrumentis crebra fit mentio. Et Formulare quoddam Argentorati editum Supremos Principes dividit in Imperatorem, Regem Romanorum, die vier gesalbte Kunig & Gemain Kunig: Qui quinam sint, accipe ex antiquo Provinciali Romano, cujus Autor Tancredus JCtus esse creditur, quod ita scribit *de Regibus Catholicorum & Christianorum: Et sunt quidam Coronandi & quidam non: Tamen illi, qui coronantur, debent inungi & tales habent Privilegium ab antiquo, & de consuetudine. Alii modo non debent coronari, nec inungi sine istis; Et si faciunt, ipsi abutuntur indebite; Et sic incipiunt nomina Regum Christianorum Fidelium hoc modo:*

 Rex

Rex Hierosolymitanus coronatur & inungitur.
Rex Francorum Christianissimus coronatur & inungitur.
Rex Anglorum coronatur & inungitur.
Rex Siciliæ coronatur & inungitur.

Hos deinde excipiunt alii non ungendi: Quæ citat *Selden.* sæp. cit. *Titles of Honour c. 11x.* Confer *Lancelot. Conrad. Templ. Judic. L. 1. c. 1. §. IV. p. 427. Alvarot. in C. Quis dicatur Dux. in Usib. Feud.* Qui sua ex Tr. *Rolandini* cujusdam *de Placidola* se collegisse scribit. Sed Goldastus respondet, sibi videri Provinciale Romanum intelligendum esse de Coronatione & Unctione a P. M. facienda, non autem de ea quæ fiat a Metropolitano Regni *de Jur. R. Boh. L. 111. c. X. §. 14.* Ideo nec reperiri autumat Regem in universo Orbe Christiano, qui non solenniter coronetur & inungatur nisi unum aliquem Regem Yvetoti in Normannia Galliæ, sed qui vix habuerit latifundium in quo regnaverit ap. *Joh. Serran. Invent. Histor. Franc. in Clothario Rege.* Sicque Wamba Rex Hispaniæ circa A. DCLXXXIII. unctus legitur. v. *Roder. Sanct. Annal.* de Regno Wambæ. Hungariæ Regem unctum fuisse refert *Bonfin. Dec. IV. L. X.* Vladislaum III. Regem Poloniæ *Cromer L. 11. Rer. Polon.* Et de Rege Bohemiæ perhibet A. Bulla, quod primo in loco post Archiepiscopum Moguntinensem vel Coloniensem a Latere dextro Imperatoris sedere debeat, *cum sit Princeps Coronatus & Unctus c. IV.* Inter Galliæ autem & Hispaniæ Scriptores controvertitur, Utri Regum suorum sacram hanc Ceremoniam prius habuerint? Ubi Hispani Gothorum, aliorumque primævorum Regum suorum Coronationem & inde deductam Unctionem urgent, Cum Coronatio Unctionem ex antiquo Ecclesiæ ritu complectatur: Galli Ampullam Remensem, Oleumque S. Remigio cœlitus allatum pro se allegant. Vid. de his *Jac. Alexander Tenneurius* in Assertione Ampullæ Remensis; De illis *Alexander Patricius Armacanus Vindic. Mart. Gall.* & *Joh. Jacob. Chifletius* Parerg. contra Tenneur. ad Disq. de Ampull. Remensi.

IV. Etenim *Ampulla Remensis* unum e decantatissimis Cimeliis est, quo Galli Regnum suum alia Regna antecellere putant. Est illa exigua ex vitro rudi Phiala ficus mediocris magnitudine, quam oleo plenam circa Ann. D. S. Remigio, cum Clodoveum Regem baptizaturus esset, Alba Columba attulisse fertur, indeque Reges Galliæ adhuc ungi Unguento ejus cum oleo consecrato mixto & quidem ci-

citra ullam Defectus notam communis traditio est. vid. *Thulden ad A. MDCLIV. de Coronatione Ludovici XIV. Continuat. Thuan. ad A. MDCX. de Coronatione Ludovici XIII.* Quantum Elogium ferat, præter alia indicio fuerit istud *Balthasaris de Vias, Sylva II.*

Quam Cœli perfecit opus, cui Numina summam
Imposuere manum & miro Ceromate plena
Fluxit, ut hoc tanto Reges sacrentur Olivo.

Et Guilielmi Britonis Philippidos L. II. ubi de Inauguratione Philippi II. ait:

Sceptrifero fulsit redimitus honore
Magnanimus Sacro Rex delibutus olivo,
Quo Deus Angelicis manibus virtute parato
Divina nostris concessit Regibus uti &c.

Hinc & tempore Coronationis Ludovici XIII. Moneta cusa fuit, in cujus Aversa Manus esset Ampullam tenens cum Inscriptione: *Francis data munera Cœli.* Henrici IV. Temporibus tamen dubii non nihil sustinuit, adeo ut ipsa præterita Oleum S. Martini loco ejus adhiberetur. Nam quia Comitiis Blesensibus A. MDLXXXIX. Fœderati Legem quasi Fundamentalem sanxerant: *Ut nemo Rex legitimus in posterum haberetur, priusquam Durocortori Remorum sacro oleo, quod in B. Remigii cœnobio religiose asservatur more solenni inunctus esset;* Henricus vero A. MDXCI. Autrici Carnutum coronabatur. *Ideo Decretum illud ut insolens & astu Guisianorum, qui Urbem & Insignia Regia in potestate habebant, ab Emissariis suis propositum prudentiores arguebant & iniqvum esse dicebant, legitimam Regni successionem, quæ proximo agnato lege Regni defertur loco certo includi*, inquit prudentiss. *Thuanus L. CIIX. ad Ann. MDXCIV. Itaque*, pergit ibidem, *tum magno consensu decretum fuit, nihil causæ esse, cur minus solennis Inauguratio dici deberet, etsi minime Durocortori facta esset*, quæ citavimus præc. c. I. §. *ult.* atque longam deinde seriem Regum Veterum adnectit, qui alibi quam Remis coronati fuerint. Et mox de Oleo San Remigiano: Pronunciatum fuisse, illud non necessario ad Inaugurationem requiri. *Nam præterquam*, addit, *quod de eo a multis ambigitur, quippe, cum de illo ipse S. Remigius in Testamento suo sileat, nec Gregorius Turonum Præsul, aliusve ex Veteribus fide dignus Autor, mentionem ejus faciat, Chrisma, quod ab Episcopis conficitur, ad id*

sufficere. Et si cœleste Oleum, quo major Veneratio Consecrationi concilietur, adhiberi oporteat, longe certioribus testimoniis de Oleo Cœlesti, quod Majore in Monasterio Cæsaroduni Turonum religiose asservatur, constare; quippe quo CXII. Annis ante Clodovæum Sacro Lavacro a S. Remigio susceptum B. Martino per scalas forte prolapso cum exanimis jaceret in Cellula, Angelum nocte visum tanquam Salutari Unguento ejus Vulnera eluisse, & contusi corporis superlenisse livores tradit Sulpit. Severus, atque ita postero die restitutum Sanitati Martinum, ut nihil unquam pertulisse incommodi putaretur. Idem & a Venantio Fortunato Pictavii & Pontio Paulino Nolæ Episcopis tradi & ab Albino s. Alcuino Caroli M. Præceptore, cum de B. Martini miraculis agit, confirmari. Itaque ut Oleum Sankemigianum tanto vilius penderent, Turonense istud afferri curarunt, idque ungendo Regi adhibitum fuit. Integrum negocium de Ampulla hac & Oleo ejus plane confecit *Joh. Jac. Chiflet. Disq. de Ampulla Remensi*, qui & *Cap. III.* genuinum S. Remigii Testamentum, quod communiter huc trahi solet, hac de re nihil habere compluribus probat. Nec leve dubium est, magnam Partem Scriptorum Gallicorum plerumque popularis fidei nota, *ut ajunt, fertur, rumor est & s.* Miraculum hoc munire, vel plane de eo tacere: V. *Michael. Ritium de Regibus Francorum L. II. Franc. Belcarium Histor. L. XXV. c. II. de Henrici II. Inauguratione, Joh. Serrium in Inventar. Historiæ Francicæ T. 1.* Et aperte *Bernard de Girard seu Du Haillan. L. 111. de l' Estat des Affaires de France.* Ubi de Baptismo Clodovæi: *Surquoy l' Histoire de France dit un miracle estre advenu, c' est que comme Clouis estoit sur les fonds, & que l' Evesque attendoit le Prestre qui portoit le saint Chresme du Baptistere, pour en oindre Clouis, & qu' a cause de la grande multitude du peuple, le Prestre ne pouvoit passer pour parvenir jusques aux fonds miraculeusement survient un Ange du Ciel (les autres disent un Colomb blanc) avec une petite Ampoulle pleine d' une sainte eau, & l' offrit a Remy, qui en baptisa le Roy. Et ceste Ampoulle estant depuis precieusement gardee dedans l' Eglise S. Remy de Rheims a souvent servi a oindre les Roys a leur Sacre: Toutes fois comme il a esté dit cy dessus* Gregoire de Tours, *qui estoit environ ce Temps là, ne parle aucunement de la dite Ampoulle, ny de ce miracle, bien qu' il parle assez d' autres miracles. Combien d' ignorans ont voulu nous Calomnier sur ce passage, disans que nous voulions vier les Principes de nostre Histoire, & oster la foy d' un mi-*

miracle. *Mais la grace a Dieu, nous sçavons mieux qu'eux, en quoy consiste l'une & la creance de l'autre.* Quem secutus Scipio Du Pleix Histor. Franc. General. T. I. *Quod attinet ad Sacram Ampullam, quæ hodie magna veneratione servatur in Ecclesia S. Remigii Remensis, Gregorius Turonensis Episcopus, qui sub filiis Clodovæi in lucem editus est, nihil adfert de tanti momenti miraculo, quamvis ejus Historia aliis absq; numero miraculis sit instructa.* V. pluribus cit. *Disquisit. de Ampulla Remensi Joh. Jac. Chifletii Antw. MDCLI. fol.*

V. Finis Unctionis notus est, ut Symbolum sit Gratiæ Dei, cujus Donis omnes instructos esse decet, qui vel Ecclesiæ, vel Reip. præesse velint; Quibus alia id genus facile adjici possunt. *Simeon Thessalonic. de Sacr. Ordinat. Ed. Morin. p. 161.* hanc reddit: καὶ νῦν οἱ βασιλεῖς χρίονται παρὰ τῆς ἐκκλησίας τὸ ἄρχοντες εἶναι παρ' αὐτῆς λαμβάνοντες: *Reges ungi ab Ecclesia, ut per eam Principes fiant.* Sed saniorum Judicio Sacræ ejusmodi Cerimoniæ Principes non constituunt, sed constitutos designant. Modus ungendi varius: Apud Imperatores Constantinopolitanos Crucis forma, acclamante Patriarcha ἅγιος, idemque populo sua voce prosequente. V. *Cantacuzen. L. I. c. XLI.* & *Codin. de Offic. Constant.* Reges Judæorum in Coronæ modum unctos tradit R. Salomo apud Genebrard. Psal. LXXXIX. V. XXI. De Partibus corporis ungendis tractat *Innocent. III. de Sacr. Unct. §. Unde:* Antiqvum Ungendi morem in desuetudinem venisse, *ubi Jesus Nazarenus unctus est Oleo Pietatis præ Consortibus suis, qui secundum Apostolum est Caput Ecclesiæ, quæ est corpus ipsius.* Itaque, ait, *Principis Unctio a Capite ad Brachium est translata, ut Princeps ex tunc non ungatur in Capite, sed in Brachio, seu humero vel armo, in quibus Principatus congrue designatur, juxta illud quod legitur, Factus est Principatus super humerum ejus &c.* In Capite vero *Pontificis Sacramentalis est Delibutio conservata, quia personam Capitis in Pontificali officio repræsentat.* Et mox moniti loco sequitur: *Ut ostendatur quanta sit Differentia inter Autoritatem Pontificis & Principis Potestatem.* Sed ipsa hæc res jam extra Observationem posita est, ideo Hostiensis commentatur in Summ. Tit. de Sacr. Unctione §. 8. *Qualiter Rex inungatur per Librum Pontificalem, seu ordinarium poteris edoceri. Sed & Consuetudo antiqua circa hoc observatur. Nam Regum Franciæ & Angliæ* Capita *inunguntur.* In Gallia integra Cerimonia est: *Aperta Vestis Interioris Scissura ad utrumque Latus, ita*

ut

ut pectus, humeri, ac Brachia, usque ad cubitos detecta sint, detrahitur, Rege sub iis Interulam induto, quæ illis in locis, quibus adhibenda Unctio, aperta est. Tum Archiepiscopus ad S. M. accedit, intinctoque in Chrismatis patina pollice, primum in capite, *deinde in pectore, hinc in dorso inter humeros, & demum in Cubitis facto crucis signo eum inungit, ad singula dicens:* Ungo Te in Regem Oleo Sanctificato in nomine Patris, Filii & Spiritus Sancti Amen. *Phil. Honor. P. 11. Thesaur. Polit. Diss. de Coronatione Regis Galliarum.* In Anglia Jacobus *post festas Acclamationes* in Capite, Fronte, *pectore intra humeros, in Brachiis, manibus & pedibus unctus Rex, Regina tantum in Capite & Cervice. Thuan. L. CXXIX. ad A. MDCIII.* In Bohemia *dextrum e trabea lacertum nudat, exeritque nudum Rex, pectusque & Scapulas cum lacerto inungi a Pontifice patitur. Thuld. ad A. MDCLVI.* de Coronatione Invictissimi Leopoldi. In Germania nostra Oleum Catechumenorum, *vertici primum* Capitis, *postmodum cervici inter utrumque humerum, porro pectori & tandem dextro Brachio inter carpum & cubitum* inungitur, adjectis iisdem Verbis quæ in Coronatione Gallica commemoravimus. V. Actum Coronat. Matthiæ in Regem Rom. ap. *Gold. Polit. Imp. P. 1.* In Inauguratione Maximiliani II. tamen & palmæ manuum unctæ recensentur. V. Inaugur. ejus ab *Heidenis* descriptam. De Unctione Ferdinandi IV. in Regem Romanum testatur Anonymi Descriptio Coronationis: Ist von Chur Mäintz adhibitis solitis Ceremoniis Oleo Catechumenorum auf dem Scheitel des Haupts / an den Schultern / Armen und den Händen ungirt worden. Inmittelst hat die Capelle die Antiphonam, Unxerunt Salomonem, und Unxit Te Deus, musiciret. Carolus M. totus perunctus legitur, nisi hyperbolis indulgeant Historici: Landulph. Sagax Histor. Miscell. L. XXIII. *Cæterum Hadrianus Carolo vicem recompensans in Imperatorem coronavit eum in Templo S. Petri Apostoli,* perungens oleo a capite usque ad pedes *& circumdans Imperatoria veste atque corona.* Idem perhibet Constantinus Menass. in Chronicis: & rationem se ignorare profitetur.

Ἐντεῦθεν ἀμειβόμενος τὸν Κάρουλλον ὁ Λέων
Ἀναγορεύει κράτορα τῆς παλαιτέρας Ῥώμης
Καὶ στέφος περιτίθησιν, ὡς οἱ Ῥωμαίων νόμοι;
Οὐ μὴν ἀλλὰ χρησόμενος καὶ νόμοις Ἰουδαίων,

κ' ἐκ κεφαλῆς μεχρὶ πόδων ἐλαίῳ τοῦτον χρίει·
Οὐκ οἶδα τίσι λογισμοῖς ἢ ποίαις ἐπινοίαις.

CAPUT III.

Coronationis Antiquitas: Diademata: Coronæ apud Romanos: Corona Nimrodi: Coronationis in Imperio Romano initia ac progressus: Coronarum Materia: Figura: Ritus ipsas imponendi.

I.

IN Clinodiorum Collatione potissimus Actus est Coronatio, Ritus Personas Majestati destinatas Coronis ornandi, Quique ut plurimum toti Inaugurationis Negocio nomen dat, quod in plerisque Europæarum Nationum Idiomatibus claret. Nos primo circa Antiquitatem ejus cum Seldeno notamus, primis temporibus Diademata Coronis fere antehabita fuisse. Ideo *Plin. Hist. Nat. L. VII. c. LVI. Diadema Regum Insigne* vocat. Nero cum Tiridatem Armeniæ Regem crearet, *precanti Tiara deducta Diadema imposuit Sueton. L. VI. c. XIII.* Herodes cum a Senatu Romano Rex pronunciaretur Diadema in Regni signum accepit, quo etiam denuo collato ab Imp. Augusto confirmatus fuit. *Jos. Ant. XV. X.* Et de Syphace Africano Rege *Silius c. XVI.*

Induitur Chlamidem, Regnique Insigne vetusti
Gestat læva decus; Cinguntur tempora vitta
Albenti.

Quemadmodum & Coronarum mentio, quæ in Sacris fit, de Diadematibus accipi potest, veluti Sauli Corona *II. Sam. I. X.* Ubi in Lingua Sancta est *Neser*, h. non proprie Corona, sed βασίλειον, Διάδημα, ut a Græcis redditur, Βασιλικὸν Στέφανον Josepho, quod ipsum tamen etiam Diadema designare potest. Item in Historia Davidis II. *Sam. XII. XXX.* refertur Corona Aurea inter Spolia ab Ammonitis sumpta, sed dubio sensu, utrum Regis eorum, an Milcom, Idoli, fuerit: Utrumque enim vox Milcom in Hebraico Textu significat; Et vulgata pariter ac Græcæ Interpretationes Melchom retinent, non v. Regem ipsorum. Ac præterea gravior fuit, quam quæ a Rege gestari poterat, quippe Talentum h. CXX. Libras exæquans. In Historia Regum Persarum *L. Esther.* etiam adducitur *Cether*, h. sensu nonnullo Corona; Sed hoc voce ipsa non abludenti erit Cidaris: Hæc enim in genere Regium Persarum Diadema erat, quemadmodum

dum de Sapore adhuc *Ammian. Marcellin.* tradit *L. XIX. c. 8. Insidens Equo ante alios celsior ipse praeibat agminibus cunctis aureum capitis figmentum interstinctum Lapillis pro Diademate gestans*; Unde Diadema solitum insigne Regium fuisse, dilucide claret. In Historia profana Virgilius loquitur de Latino Rege:

--- -- Ingenti mole Latinus
Quadrijugo vehitur curru, cui tempora circum
Aurati bis sex radii fulgentia cingunt,
Solis Avi Specimen.

Et Orpheus de Aëte Rege Colchidis:

Στεφάνην ἔχε θυσανόεσσαν
Ἀκτῖσιν φλογέαις.

Sed ista non ita Coronas, ac Radiata Capita indigitant ad declarandam divinam ipsorum originem. Id enim Heroicis istis temporibus significabant, perinde ac florente Romano Imperio Caput Radiatum aliquem Diis asscriptum declarabat. Nec Aurea Corona, qua donatus fuit Masinissa apud *Livium Dec. III. L. x.* Regium erat insigne, sed duntaxat honorarium Populi Romani Donum.

II. Prisci Reges Romani tamen Coronis usi sunt, ideo inter Tarquinii Prisci Insignia Corona Aurea jam tum recensetur: *Ad ultimum usque diem vitae* & Coronam *tulit & veste indutus est purpurea picta, habensque Sceptrum Eburneum in Sella sedit Eburnea, atque Lictores duodecim cum securibus ac virgis jus dicenti ei astabant, & euntem praecedebant; Hicque mos etiam caeteris post eum regiam potestatem habentibus & post ejectionem Regum annuis Consulibus permansit praeter* Coronam *& vestem pictam. Dion. Halicarn. L. III.* Antiq. Et his longe antiquior Nimrod, *cum in coelo Coronae formam e nube vidisset, accersito metallorum fusore Coronam sibi conflasse, quam capiti imponeret, indeque factum, ut dicerent Homines Coronam ipsi e coelo delapsam esse*, fertur ab *Eutychio Annall. Alex. P. I. p. 63.* Sed in quo pleniorem fidem saepenumero desideres. Apud Romanos vero Postea Coronas Laureas, indeque Aureas in usum Triumphalem translatas fuisse Scriptores Romani abunde docent. Festus Pomp. L. XIIX. *Triumphales Coronae sunt quae Imperatori victori* Aureae *praeferuntur, quae temporibus antiquis propter Paupertatem* Laureae *fuerunt.* Unde Aurum Coronarium, datum pro Consulibus vel Imperatoribus ex Provincia decedentibus ad decorandum triumphum, Cujus prae-

ter alios Tac. meminit Ann. XV. *Inque prædam etiam Dii cessere, Spoliatis in Urbe templis, egestoque* Auro quod triumphis, *quod votis omnis populi Romani ætas prospere, aut in metu sacraverat.* L. XVII. C. de Judæis: *Palatinis compellentibus exigant ad eam formam, quam Patriarchæ quondam* Coronarii Auri *nomine postulabant.* Adde C. Theod. de Auro Coronario. Et Godofred. not. in h. l. De aliis Coronis, Obsidionalibus, Civicis, Muralibus, Castrensibus, Navalibus, Sepulcralibus, quæque præterea huc pertinere poterunt, nihil opus est, ut aliqua addamus. *Vid. Dempster. Paralip. ad L. X. C. XXIX. Antiq. Rosin. Carol. Paschalium de Coronis L. IX. Paris. MDCX. 4o. Prosper. Stellart. de Coronis & Tonsuris Paganorum, Judæorum, Christianorum. Duaci MDCXXV.*

III. Sed cum jam Pacis interesset, Rerum Summam iterum in unum conferri, ad Diademata reditum fuit, non quidem aperte, cum Romanis nimium invisa essent, tanquam Regni signacula sensim tamen Imperatoribus eo contendentibus. Hinc parum abfuit, *quin* Caligula *statim Diadema sumeret. Sueton. Calig. XXII.* Et Pompejo jam tum *Candida fascia crus alligatum habenti, Favonius, non refert, inquit, qua in parte Corporis sit Diadema, exigui Panni Cavillatione Regias ejus vires exprobrans. Valer. Max. L. VI.* c. II. §. VII. Nec tamen ante CCLXXX. Annum palam aliquid hac in re tentatum fuit. Aurelianus autem primus apud Romanos Capiti suo Diadema innexuit. A. Victor. P. Diac. Post eum *Constantinus M. Habitum Regium Gemmis & caput exornavit perpetuo Diademate. Idem* Victor. Quem tamen primo id assumsisse sæpius cit. MSum Joh. Melelæ testatur λόγῳ XIII. καὶ φορέσας τότε ἐν πρώτοις ἐν τῇ ἰδίᾳ αὐτοῦ κορυφῇ διάδημα διὰ μαργαριτῶν καὶ λίθων τιμίων βουλόμενος πληρῶσαι τὴν προφητικὴν φωνὴν τὴν λέγουσαν, ἔθηκας ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ στέφανον ἐκ λίθου τιμίου. οὐδεὶς γὰρ τῶν πρὸ αὐτοῦ βασιλευσάντων τοιοῦτόν τι ποτε ἐφόρεσεν; *Et gestans imprimis in vertice suo Diadema ex Margaritis & Lapidibus preciosis implere volens propheticum illud: Imposuere capiti ejus Coronam ex Lapide precioso; Neque enim quisquam eorum, qui ante ipsum imperaverant, tale quid gestavit.* Juliano milites ἐπέθεσαν σὺν βίᾳ τὸ διάδημα τῇ κεφαλῇ *Zosimus.* Jovianus Imperator designatus τὴν ἀλουργίδα ἐνδὺς καὶ τὸ διάδημα περιθέμενος εἴχετο τῆς ἐπὶ τάδε πορείας. *Idem.* Ipsis v. Diadematibus plusculum indies accessit, ut tandem in Galeas & Coronas abirent. Hinc jam Diadema Joviani *Imperialem Infulam*

lam nuncupat Eutropius. Et Justinianus *Imperiales suscepimus Infulas L. III. C. de Quadrienn. Præscr.* Indeque frequens τοῦ στέφεσθαι mentio circa tempora ista in Autoribus enata. Sic Verina Basiliscum στέψασα &c. *Chron. Alexandr.* Et Leo Junior Parenti suo Zenoni ἐπέθηκε στέφανον βασιλικὸν ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ. Joh. Meleles. Nisi στέφεσθαι, στέφανον ibi latiori sensu ritum Diadematum imponendorum adhuc complectatur. Ipsarum vero Coronarum initium, quod certum sit, Justino Juniori transcribimus. V. *Onuphr. de Comit. I. Imperial. c. V.* Et Corippus de Justino scribit:

Postquam cuncta videt ritu perfecta priorum
Pontificum summus plenaque ætate venustus
Adstantem benedixit eum, Cœlique potentem
Exorans Dominum Sacro Diademate jussit
Augustum Sancire Caput, summoque Coronam
Imponens Apici.

IV. Sic Coronæ introductæ, easque Sacris Regum Capitibus imponendi Ritus in hunc usque diem viget; Orientis Parte interim Diademata retinente. *Nulli Principes Musulmanni Coronam Capiti suo imponunt, tametsi antea Asiæ & Africæ Regibus id usitatum fuisset. Bodin. L. 1. de Rep. c. IX.* Et *ne Sultanæ quidem ipsorum Calyptra Coronave Regibus nostris usitata caput ornant; sed vera tænia seu fascia sive Diademate variis & exquisiti precii gemmis distincto, quod ad Syncipút alligatur. Leunclav. Pand. Turc. c. CXCIX.* Hinc & Selimus II. Cum vivente adhuc Parente Solimanno inaugureretur Calyptra tegi noluit, quod Sultani solis Diadematibus assueti essent, licet præsentem haberet e Thesauris, uti vocant, seu Clinodiis Basilicis sibi prælatam, & a temporibus Balduini Imp. usque in Imperio Constantinopolitano asservatam *Leuncl. l. c.* Hæc tamen Diademata nihil aliud sunt, quam κορβάντεια, seu uti vulgo dicimus, Tulipanta, a plerisque Orientalibus recepta, & tantum certis Plicaturis a vulgaribus divertentia. Vid. de differentiis hisce *Gabriel. Sionit. de Mor. Orient. c. XI.* Mediis vero seculis in & juxta Imperium Constantinopolitanum nec Diademata, sed Pyramidem videre licuit h. πῖλον βαρβαρικὸν ὃς ἐς ὀξὺ λήγων πυραμίδι ᾔκετο, Pileum Barbaricum, acuminatum & fastigiatum in metam instar Pyramidis, quemadmodum a *Niceta* describitur *L. 11. in Andronico Comneno. Ideo Pyramides illas* τοῦ βασιλέως πυραμίδας vocat *Logothet. Chron. Const. p. 12.* Et post

καὶ τὰ μὲν ἐρυθρὰ πέδιλα ἀπεβάλλετο, καὶ τὴν περιμάργαρον πυραμίδα, ἃ βασιλικὰ σύμβολα. *V. Douz. not. in Logothet. p. 69.* Ejusdemque generis videtur Calyptra Balduini esse quam ante diximus hodienum apud Imperatores Turcicos una cum rubris Sandaliis & Acinace in vagina Rubro serico obducta Clinodiorum loco asservari.

V. Materia Coronarum Regiarum communiter Aurum est, nisi quod in Inauguratione Regum Peguanorum Plumbeæ Coronæ Usus sit ad declarandam debitam Mensuram in omnibus ab ipsis observandam, cujus Testis iterum *Le Blanck. cit. Itiner. P. 1. C. XXII.* Men set hem daer na eene Lode Kroon op't hooft/ geeft hem een Byl in de Hant ꝛc. Men segt tot hem/ dat de Lode Cron aanwyst dat hy in alle dingen nae maet en gewicht moet gaen/ ende de byl beteekent/ dat hy de gerechtigkeit moet bedienen/ vrede en eendracht in Fryen staet houden ꝛc. Man beneemt hem daer nae de Cronen / en't onderkleet / en bewaert dat als gewyde dingen. In Imperatorum nostrorum ritibus seculis superioribus receptis præter Auream Coronam etiam Argenteæ & Ferreæ fit mentio, quarum hæc Regnum Italiæ, illa Regnum Germaniæ, ista Imperium Romanum denotet. Verum illa Coronarum distinctio non materiæ est, sed solorum nominum unde unde petitorum. Corona Caroli enim quæ Ferrea vocatur, non ex Ferro, sed puro puto auro fabrefacta est, *sic tamen ut in ea veterum laudabilis parcitas satis elucescat. V. Hartmann. Maurum Relat. Coronationis Caroli V. Imp.* Nec aliter cum Corona Argentea comparatum. *V. Onuphr. de Comit. Imp. c. xi.* Mediolanenses olim has Coronas in contemptum *Paleas* vocarunt, prisco loquendi more, quo vilis res & nihili *Palea* dicitur, ex quo & Aristophones inquilinos Atticos *Paleã Civium* nominat in antiqua Comœdia. *Gaudent. Merula Ant. Gall. Cisalp. L. III. c. IX.* Reges Hierosolymitanos mediorum seculorum Corona Spinea Coronandi morem ejusque circumstantias *Pontanus Att. Bellar. p. 1. p. 628. Flexis genibus ita ad Sepulchrum Domini procumbebat is qui coronandus erat, ut caput in saxo sepulchri collocaret, & corona ei ex spinis plexa imponeretur. Noluit enim Godefridus Bullioni Comes primus Rex eo loco Auream Coronam gestare, in quo Filius Dei Spinis Coronatus fuerat.*

VI. Forma Coronarum est varia: Coronæ Imperiali olim peculiare erat, ut Clausa esset, hodie Hispaniæ atque Angliæ Coronis & fortean aliis, id commune est. Reges Galliæ in Consecratione

sua

sua utraque Corona Regia aperta & Imperiali clausa uti, dicit iniquissimus Rerum Imperii Censor *Aubéry Tr. de Prætension. Regis Galliæ super Imperium L. III. c. 1. in Excerptis v. L. C. Ax. IX.* Atque addit Coronam Imperialem clausam respectu Originis esse indicium cujusdam subjectionis & debiti erga Sedem Apostolicam, eademque Coronas Apertas antiquiores & digniores esse. Sed more suo agit, & gratis sumit, quæ dicit, cui utinam Historiarum peritus aliquis jam digne satisfecisset! Notant utique Historici Carolum IIX. Regem primo usum corona clausa, idque quia ab Alexandro VI. P. M. Constantinopolitanus Imperator pronunciatus fuerit: Sed cum Titulo Coronæ Decus statim evanuisse, eoque Ludovicum XII. Successorem ejus nunquam usum fuisse, Franciscum I. v. revocasse ut Carolo Imperatori ægre fieret. V. *Chiflet. Vindic. Hispan. c. XIII. De Amp. Rem. c. XIV.* Cæterum Imperialis Caroli M. Crucem antrorsum gerit, aliæ eandem simul Globo in Apice habent. Corona Gallica Liliis circumdata est, & in apice ejus, loco Crucis Lilium collocatum extat: Anglica Cruces & Lilia alternatim in circulis habet: Hispanica Florem Rosæ. Forma Coronæ Hungaricæ est. *Auro solido artificio sculpturæ magis cœlesti, quam humano, in orbem fusa a cujus latiore circumferentia pariter pinnæ florentes forma triangulari similiori circum eminent, Quatuor angulis rectis absides se mutuo intersecantes definunt in Crucem, in ipsa vero circumferentia fronte recta Imago Salvatoris nostri Pomum tenentis, ex adverso Divinæ Matris Virginis & deinde sacerrimus Apostolorum ordo Regumque ac Imperatorum Martyrumque Christianorum, ut videre licet, Græcis Literis, cujuslibet imaginis aureis vultibus ac propriis trophæis per corpus totum usque ad Crucem summam mutuo consequvuntur, interjectis cuilibet Sacræ imagini gemmis ac unionibus, atque ut hæc non plane ex vulgari habitu ac more, sic istud plane notabile. Ab aurium naturali parte utraque gemmæ preciosiores candicantes dependent in aures appendicum velut loco, quæ ad levem sacri Capitis motum mutua quasi Harmonia se commovent, ut aurem utramque Divinæ humanæque consecrando Justiciæ omnia ad Divini Nominis gloriam famamque bonam & existimationem referat: Aut etiam catenulæ illæ novem, novemque in frontali & occipitali Coronæ parte pinnæ radiantes majusculis Unionibus intra certa spacia Regnorumque novem ac Provinciarum Regno Hungariæ incorporatarum Dalmatiæ, Croatiæ, Sclavoniæ, Serviæ, Bosnæ, Gallıciæ, Lodomeriæ, Bulga-*

riæ, *Cumaniæ potestatem & splendorem indicant.* Petr. de Renva, Comm. de S. Cor. Hung. & ex eo ſ. Mart. Schödel ſ. Berneggerus *Diſſ. de R. Hungar. P. II. §. 56.* Pontificalis eſt *Fulgens undique lucidiſſimis gemmis, ac ternis diſtinctum Coronis, parteque ſumma in rotunditatem clauſum Diadema. Thulden. ad A. MDCLV. de Coronatione Alexandri VII.* Qua Urbanus V. P. M. primum uſus fuit, ut Tres Coronas Imperatoris una eademque imitaretur. Alias rationes ſex allegat Cornelius a Lapide *in Zach. VI.* quas referre piget. Plures, ſed non majori pondere, aggregat *Paſchal. de Coron. L. IX. c. XIV.* Cur Gemmata ſit ibidem docet: Precioſos Lapides Verbum Dei ſignificare, quod neſciat interitum nec obnoxium ſit rubigini & corruptioni. Fatetur tamen Sylveſtrum I. oblatam a Conſtantino M. Auream Coronam precioſis lapillis igneſcentem conſtanter aſpernatum, contentumque fuiſſe mitra alboque velamine. Quam hiſtoriam ſi noſtram non facimus, fatentis tamen Paſchalii vocem merito excipimus: *Sylveſtrum modeſte & Chriſtiane feciſſe.* Huc referimus, quod peculiaribus Anteceſſorum ſuorum Coronis in Regnis nonnullis gaudeant: Qualis eſt Corona Caroli M. In Imperio: In Norvegia Corona S. Olai, *Hamelm. Chron. Oldenb. p. 199.* In Hungaria Corona S. Stephani. *Conſuetudoque obtinuit cum propter Viri Sanctitatem, tum Romani Pontificis admirationem, quem ſane id temporis paupertas ac continentia uti & cæteros fere Sacerdotes maxime commendabant, illo duntaxat Reges inſigniri atque eo inſignitos Diademate veros Divi Stephani ſucceſſores arbitrari. Alii credunt eos, qui gentis mores condiderunt, cognito Scythicæ nationis Ingenio, quod ſane plerumque ſævum impotens ac mutabile eſt, quo ſc. Hungari Regem ſuum majori colerent veneratione, ab inſignibus quoque Imperii Regii Majeſtatem quæſiſſe, putantes afficta Regio Diademate Religione Regem ipſum fore multo auguſtiorem.* Schödel. l. c. §. 54. Ipſius Impoſitionis Actum circa Regem Romanorum in Germania hæc verba comitantur: *Accipe Regiam Regni coronam, quæ licet ab Indignis, Epiſcoporum tamen, de veteri conſuetudine, manibus capiti tuo coaptatur. V. Inaugur. Maximil. II. Heidenorum.* In Gallia adjicitur: *Coronet Te Deus corona Gloriæ &c. Ph. Honor. l. c.* Pontifici dicunt: *Accipe Tiaram tribus Coronis ornatam; Et ſcias, Te eſſe Patrem, Principem, ac Regem, Rectorem orbis in Terra, Vicarium Salvatoris noſtri Jeſu Chriſti, cui eſt honos & gloria in Secula Seculorum Amen. Thulden. c. l.* Mate-

teriæ de Coronis Ducum, Principum, Comitum ſuo loco in ſeqq. ſatisfaciemus.

CAPUT IV.

Globus: Crux: Crux a Conſtantino M. in Cœlo viſa: Crux Imperatoria: Sceptrum: Enſis: Anulus: Claves, &c.

I.

RELIQUA Clinodia conſpectus modo poſitus jam ſummatim dedit: GLOBUS datur in Signum Univerſalis Imperii *Freher. in Not. ad Petr. de Andlo. L. II. cap. VI.* Ideo Iſidorus de Auguſto Imp. (Nam in ea usque tempora Globi uſus excurrit) *Pilam* (Pila, ſeu Palla, Pomum, Globus hic perinde ſunt) *in Signa conſtituiſſe fertur Auguſtus, propter Nationes ſibi in cuncto orbe ſubjectas, ut Malis figuram Orbis oſtenderet. L. XIIX. cap. III.* Et e Nervæ Numis triplicem commemorant, procul dubio ad denotandam Africam, Aſiam & Europam. V. *Gretſer. de S. Cruce T. I. L. II. c. LIV.* Quare ſignificantiſſime Godofr. Viterbienſis *part. XIX. Chron.*

Aureus ille GLOBUS Pomum *vel* Palla *vocatur,*
Unde figuratum Mundum geſtare putatur,
Quando coronatur, Palla *ferenda datur.*
Significat Mundum forma perhibere rotundum
Intus habet plenum terreſtri pondere fundum,
Quem tenet arcanum Palla *ferenda manu.*
Hæc fuit ex Terris Mundi collecta quaternis,
Ut foret Imperii manibus geſtata Supernis,
Hac tulit Imperium Julius arte ſuum.

De antiquitate hujus rei tamen monemus, eam profundiorem videri, quam quæ Auguſti aut Julii temporibus exhauriri queat. Nam & in reliquiis Veteris Perſepolis a Cyro primo Perſarum Monarcha, olim extructæ, quas hodie *Chilminar* & *Tzilminar* vocant, adhuc Imagines Regias videre eſt altera manu Globum, altera Sceptrum tenentes, V. *Herbert. Itinerar. p. 63. Mandelslo Itiner. L. I. C. IV.*

II. Sed Crucem Globi noſtri ſuſtinent, in memoriam S. Crucis, & Honorem Ejus, qui inde Cruciatibus noſtris medelam attulit; Teſtantur nempe Reges ſe fidei in Chriſtum Crucifixum beneficio tanto potiri Imperio. Supra Pomum *Crux Aurea* inſeritur, vel

ut recordetur se Christianum esse, vel ut Christianos tuetur. *Gaud. Merul. de Coron. Imp. L. III. c. IX.*

CRUX *superest* Pomo, *cœli superindita dono*
Suscipe corde bono, Rex, quæ Tibi mystica promo,
Teque sedente Throno prospice, quid sit Homo.
Crux & Palla *simul pariter connexa videntur:*
Hæc magis, illa minus per Te reverenda videntur:
Hæc ferit, hæc sanat; Hæc perit, illa manet.
Si mundana cupis pugno concludere Regna,
Significata Crucis *Tibi sunt reverenter habenda:*
Servulus esto Dei, qui tua Sceptra regit.

Iterum *Godofr. Viterb. cit. l.* Et addita Globo creditur a Constantino M. occasione Crucis ab ipso in Cœlis visæ; Si non somniavit potius, quam vere vidit illam, quæ est Joh. Melelæ sententia Λόγῳ XVI. Καὶ ἑλκυσθεὶς εἰς ὕπνον εἶδε κατ' ὄναρ ἐν τῷ οὐρανῷ σταυρὸν, ἐν ᾧ ἐπεγέγραπτο, ἐν τούτῳ νίκα, καὶ ἀναγνοὺς τὸ ἐπιγεγραμμένον ἐν τῷ σταυρῷ διυπνίσθη, καὶ ἀναστὰς ἐποίησε σίγνον σταυροῦ &c. *In Somnum tractus vidit in Somnio Crucem in cœlo, cui inscriptum erat: In hoc Vince; Et lecto quod Cruci inscriptum erat, expergefactus est, ac resurgens fecit Signum Crucis.* Sed de Justiniano res certior est, qui primus in Augusteone se ita effingi curavit post ædificatum S. Sophiæ Templum: Φέρει μὲν χειρὶ τῇ λαιᾷ πόλον καὶ σταυρὸς ἐπὶ τοῦ πόλου κεῖται. *Procop. de Ædif. Justin.* Λόγ. α. *Suidas in Justiniano.* In Occidentali Imperio cœpit circa tempus Henrici II. Imp. A. MXIII. *Licet Insigne illud Imperiale diversis Speciebus prius figuratum fuisset, a Venerabili tamen Papa Benedicto III. Sedis Apostolicæ fieri jussum est admodum intellectuali Specie. Idem Insigne præcepit fabricari, quasi Aureum Pomum, atque circumdari per Quadrum preciosissimis quibusque Gemmis ac desuper Auream Crucem inseri, &c.* Glaber Rudolphus Hist. L. I. C. V.

III. Ab Imperatoribus Græcis etiam sola CRUX admissa fuit. *E reliquis gestaminibus gestat Imperator, quæcunque voluerit: Crucem autem Dextra semper gestat. Codin. de Offic.* Quemadmodum & inter Imperatores nostros Rudolphus I. cum Aquisgrani coronandus esset & Principes in ejus verba juraturi non nihil tergiversarentur, neque sceptrum in promptu esset: Hoc, inquit Rudolphus & Crucem arripuit, signum est, in quo redempti sumus; Hoc ego Sceptro in

omnes

omnes mihi & Imperio infidos utor, iisque præsentes movit, ut Crucis Osculo Sacramenta deferrent. Ac similis erat huic Cruci ὁ Βασιλικὸς σταυρὸς *Crux Imperatoria*, ab Imperatore non gestata, sed prælata ipsi in Expeditionibus a Sacerdote, quem *Guil. Tyrius* eo nomine *Vivificæ Crucis Bajulum* appellat. *V. L. XXI. C. XXI. XXII. & L. XXII. C. XXVI.* & primarium Sacerdotem Palatii statuit Cedren. in Constantino Leonis F. Eam Supellectili Imperatoriæ annumeratam fuisse Logothete docemur Chron. p. 12. Ἀλλὰ δὴ καὶ ἐκ τῶν βασιλικῶν παρασήμων τὰ καιριώτερα, τάς τε γὰρ τοῦ Βασιλέως πυραμίδας ἀνελάβοντο, καὶ φιάλας τῶν ἐπισήμων καὶ χρῆμα εἰς πλῆθος, καὶ αὐτὸν βασιλικὸν σταυρὸν, τῶν τινὸς γὰρ αὐτὸν ἱερέων ῥίψαντος &c. *Abstulerunt preciosissima e Signis Regiis, pyramidesque ac Phialas Regiæ signaturæ, item pecuniæ ingentem vim, &* Crucem Imperatoriam , *quam sacerdos abjecerat.* Eandemque & Bulgarorum Regibus in hostem prodeuntibus prælatam Cedrenus tradit, hanc forte ob causam, quia Græci Titulum Basilei s. Imperatoris ipsis concesserunt, quo de dictum *Diss. I. Cap. II. §. V.* V. plura apud Scriptores de Cruce, *Lipsium, Bosium della Croce Triomfanti, Gretserum de Cruce Tom. I. L. II. C. LIV. LV. & T. III. L. I. C. XIV.*

IV. SCEPTRUM Globo sociatur, estque Clementiæ nota. Hunc enim ad modum Novus Imperator admoneri solet: Accipiat Virgam Virtutis & Æquitatis, eaque intelligat mulcere Pios, terrere Reprobos. *Hartman. Maur. Coron. Carol. V.* Unde Sceptro inclinato Veteres Persarum Reges propitium suum erga adventantes animum declarabant *Esther. IV. XI. & V. II.* Nota insuper Jurisdictionis. Ideo Regibus Angliæ duo sceptra traduntur, alterum integrum, alterum Subfractum; Illud ad Designandam M. Britanniam, hoc ad firmandam ejus in Galliæ Regnum prætensionem. *Nubil. Jubil. Britann. p. 915.* Et in Polonia, Mareschalli Designato Regi Vladislao Sceptra Officii sui non sublevata, sed demissa præferebant, eo *quod priusquam Rex Coronatur, Sceptrique Insigne solenniter acceperit, ipsi a Mareschallis sceptra præferri mos antiqvus vetaret. Piasec. ad A. MDCXXXII. p. 456.* Cujus ratio haut dubie ista, quia pleno Jurisdictionis Exercitio per Inaugurationem ipsi dando adhuc destituebatur. Galliæ Reges duo Sceptra gerunt, quorum alterum duobus cum pollice Digitis erectis instructum fidei signum exhibet. *V. Limn. L. II. J. P. cap. VI. n. 24.* Antiquissimum Sceptri Usum fuisse

ex Homero liquet, qui jam tum τῶν σκηπτούχων Βασιλέων meminit; Et Agamemnonem inducit Sceptrum a Thyeste habentem *Iliad.B*. Osiridem in Hieroglyphicis Ægyptiorum cum Sceptro pinxerunt, *Significantes hunc Deum Solem esse, Regalique Potestate cuncta despicere. Macrob. Saturnal. L. I. c. XXI.* Romani veteres *Hastam* appellarunt: *Per ea adhuc tempora Reges* Hastas *pro Diademate habebant, quas Græci* Sceptra *dixere. Nam ab origine rerum pro Diis immortalibus Veteres* Hastas *coluere, ob cujus religionis memoriam adhuc Deorum simulacris* Hastæ *adduntur, Justin. in Numitore L. XLIII.*

V. ENSIS Justiciæ signum est:

Judicii signum Gladius *monstrare videtur,*
Quo malefactorum feritas cessare jubetur,
Ut Latro frustretur, Rex tenet arma secus.
Præcipitur Gladius *vibratus semper haberi,*
Puniat ut subito, potuit quod Culpa mereri,
Nam si tardus erit, Pax viduata perit.

Godofr. Viterb. l. ante cit. Idem indigitat Alloquium, quo Imperatorem compellant: Ecclesiam propugnet, desertos adjuvet, Injusta ulciscatur &c. *V. c. l. Hartm. Mauri.* In Gallia Remensis Antistes Regem Ense cingit, mox vagina educit, eductumque Regi præbet, isque deinde in Altare infertur, Deo consecratur, & Consecratus Regi redditur, *quo armatus Ecclesiæ Primogenitus Matrem Filius defendat. Thulden. de Coron. Ludov. XIV.* Et singulare hic iterum, Peculiares maxime Illustrium Antecessorum asservari, qui solennitatem hanc subeant. Sic Angli habent Gladium Eduardi Regis: Ensis Imperialis Caroli M. fuit, ille quidem gravis satis ac prægrandis & a multo vetustatis situ æruginosus, quo Carolus omnibus Sacri Belli Præliis uti consuesse dicitur. *Modius T. I. Pandect. Triumph. L. IV. de Inauguratione Ferdinandi I.* In Hungaria est Gladius S. Stephani ab Annis usque septingentis. In Bohemia S. Wenceslai. V. *Thuld. ad A. MDCLVI. p. 276.*

VI. ANULUS datur, ne Populum lateat suas cum Principe Nuptias simul pactas esse, isque pignori est, & acceptæ fidei commonefacit. Ideo Carolum V. compellarunt: *Accipe Regiæ Dignitatis Anulum, & per hunc Catholicæ fidei cognosce Signaculum: Et ut hodie Ordinaris Caput Princepsque Regni & Populi, ita perseverabis autor ac Stabilitor Christianitatis & Christianæ fidei, ut felix in Opere*

cum Rege Regum glorieris per ævum. Hartm. Maur. l. sæp. cit. CLAVES in Suediæ Regno præferuntur, ac Fisci Regii augmenta significant; Ratione Subditorum forsan & Subjectionis Symbolum fuerint, Id enim Clavium traditio præ se ferre amat. Pontifici Maximo duæ in Pelvi præbentur, quas singillatim attrectet ad denotandam duplicem Potestatem Sacram in suos ipsi traditam, unam Ligandi, alteram Solvendi. *Thulden. ad A. MDCLV. de Inauguratione Alex. VII.*

VII. Denique indicandum etiam, Clinodia isthæc certis locis asservari nec nisi præviis singularibus ritibus inde auferri. Corona Hungarica S. Stephani Posonii nunc asservari solet, quam etiam nupero Bello Turcico metu Invasionis Hostilis Viennæ concrediderunt indeque A. MDCLXIV. exeunte in locum suum reduxerunt, custode ejus N. Palfi Comite. Antehac Vicegradi erat Budam instante Inauguratione Regia solenniter transferenda. Ita de Coronatione Vladislai R. Hung. Bonfin. *Dec. IV. Libr. X. Coronam Sacram a Vicegrado Pontifex Zagrabiensis Budam in ædem Divæ Genitricis detulit: Cui omnes Ordines & Sacerdotum Collegia occurrere. Mox Sacris rite peractis, a duobus Creatis Asservatoribus, quorum alter Urbanus, Stephanus Bathok alter erat, Triumphali curru elatis manibus invecta & subsequente cum frequentissima Procerum manu Rege, in Arcem Regiam delata, ibique admotis excubiis in Coronationis usque diem est recondita. Georgius Chanadiensis Episcopus Custodiæ præficitur.* Clinodia Imperii nostri Noribergæ custodiuntur: Corona nimirum: Dalmatica Vestis Caroli M. preciosis margaritis distincta: Paludamentum Cæsareum, cui Aquilæ Aureæ Phrygio opere intextæ sunt: Stola Aurea: Amiculum rubri coloris: Chirothecæ unionibus ornatæ & ex puro auro textæ: Sandalia: Tibialia Caroli M. Zona: Pomum Aureum: Sceptrum: Ensis V. *Malenes. L. III. de Coron. Ferd. II. f. 88.*

DISSERTATIO V.

DE INAUGURATIONIBUS REGIIS.

CAPUT I.

Juramentum Regum: Professio Fidei: Religio: Rex Suediæ jurat in Augustanam Confessionem: Rex Galliæ communicat sub utraque: Oblationes: Peregrinationes Religiosæ, in Gallia ad S. Marculphum, in Polonia ad S. Stanislaum: Numi missiles: Creatio Equitum: Instructio Convivii: Bos assatus in Imperio & Suedia.

I.

SOlennium, quæ Reges ipsi præstant, finis est declarare, quales futuri, quove animo Subditos suos complexuri sint. Ideo jurant, fidem profitentur, munera erogant, convivia instruunt, ut testatum faciant, se pios, religiosos, Clementes, Munificos fore; In quibus dilucidandis nunc versabimur, inde Specialia Regnorum quorundam Solennia, tunc cognatam Inaugurationibus Coronationem Matrimonialem, & demum oppositam Abdicationis materiem visuri.

II. Et primo quidem Juramentum præstari solet, tum in Temperamentum quoddam metuendi abusus Summæ potestatis, tum in Securitatem Subditorum, qui inde certi fiunt Leges, Consuetudines & Privilegia sua naufragium non passura. Ideo Richardus Angliæ Rex conjuratus ab Archiepiscopo & prohibitus ex parte Dei, ne hunc honorem sibi assumeret, nisi in mente haberet tenere Sacramenta & Vota, quæ fecerit, respondit se per Dei auxilium omnia supra dicta observaturum bona fide. *in Scriptt. Angll. p. 1159.* In Gallia est Sacramenti Formula ex ritu antiquo. *Promitto futurum me posthac Ecclesiæ Catholicæ, Apostolicæ & Romanæ Protectorem, abacturum ditione mea Hæreticos: privilegia Ecclesiæ conservaturum: Leges populis daturum ex æquo.* Quam Cardinalis Jousa tactis Evangeliis a Rege Ludovico XIII. solenniter exegit. *Gramond. Hist. Gall. L. 1. ad A. MDCX.* Et similem habet in enumeratione Inaugurationis Ludov. XIII.

XIII. sed verbis disparem. *Contin. Thuan. L. III ad A. MDCX.* Eademque a Ludovico XIV. præstita. *Et in hæc verba juramenti Evangelica porriguntur, quæ ut manus dextræ indice, medioque digito ex more contingebat,* sic me, *inquit,* Deus adjuvet & hæc Sancta Dei Evangelia. *Thulden. ad A. MDCLIV.* In Imperio nostro Juramentum duplex proponitur, alterum ante Unctionem, alterum post Collationem Clinodiorum. Ita enim de Coronatione Caroli V. testatur sæpe cit. *Hartmann. Maurus. Postquam ad finem perducta Litania surrexisset, rogavit ab eo Achiepiscopus Coloniensis Lingua primo Latina, an fidem Catholicam operibus justis servare? An Ecclesiarum Tutor & Defensor? Num Regnum efficaciter secundum Justiciam defendere vellet? An Jura Regni dispersa congregare? An viduarum miserabiliumque Personarum pius Defensor & Judex futurus? An Romano denique Pontifici debitam subjectionem exhibere vellet? Ubi hæc omnia se facturum appromisisset ductus ad Altare positisque super dextrum cornu duobus digitis conceptis verbis hoc modo juravit:* Sic volo & in quantum divino fultus fuero adjutorio precibusque Christianorum fidelium adjutus valuero omnia præmissa fideliter adimplebo, sic me Deus adjuvet & Sancti ejus. *Coron. Carol. V. in Part. III. Polit. Imp. Goldast.* Mox vero iterum post accepta Clinodia & *Coronatione expleta Regia Majestas aram accessit, moreque majorum Sacramentum super altare sacrumque Librum Evangelicorum e Scripto legendo in hanc ferme sententiam Latine præstitit:* Profiteor & promitto coram Deo & Angelis ejus Leges servare, Justitiam facere, jura regni conservare, debitumque honorem Romano aliisque Pontificibus atque vasallis exhibere, donata Ecclesiis conservare, Christo mihi præstante auxilium, fortitudinem & decorem. *Ibidem.* Et ab Imp. Leopoldo *quæsitum an fidem Catholicam subditumque sibi populum defendere, suum cuique jus reddere, Imperii Majestatem augere & Romani Episcopi Decretis dicto audiens esse vellet: Quod ubi promisisset, quæsitum & a Confessu est, num Regi suo fidem & obsequium sponderet, acclamatum est ab omnibus, Spondemus.* Post intervenere Unctionis & Clinodiorum ritus; Et *juravit deinde Vetus Jus jurandum. Thulden. ad A. MDCLIIX.* Confer *Anon. Descriptionem Coronationis Ferdinandi IV.* E Veteribus Impp. jam tum ante mille Annos Imperator Anastasius, antequam coronaretur, jure jurando se recepit Decreta Concilii Chalcedonensis rata habiturum &c. quod laudat *Reinking. de R. S. & Eccl. L. 1.*

cl.

cl. III. c. IX. n. VII. In India Orientali Rex Peguanorum post acceptam Coronam Plumbeam (qua de V. *Diss. IV. C. III. §. V.*) jurat super Cineres primi & antiquissimi Antecessoris sui: Men brengt hem een vat van Esmerande/ daer d' Asche van d' eerste Koning van Pegu in is/ op de welcke hy zweert/ dat hy al t' geen/ t' welcke zyne voor zaeten onderhouden en bewaert hebben/ onderhouden en bewaren zal/ ja ook tot kosten van zyn Leven. *Le Blanck. Itiner. P. I. c. XXII.* De aliis Regnis videndi passim Historici.

III. Fidei Professionem partim Verbis juramento implicitis, partim Sacræ Cœnæ perceptione testantur. Ita Angliæ Rex Jacobus *accepto Ense Regio de Fide sua cunctis Regni Ordinibus protestatus fuit Thuan. L. CXXIX. A. MDCIII.* Quæ erat, veluti hodienum id observatur in Angliæ Regibus, Religio Reformata, sed Hierarchia Ecclesiastica temperata, unde tritus in Anglia sermo; *No Bishop, no King*, quo Hierarchiam potestati Regiæ æquiparant; Sed pluribus hac de re in *Dissert. de Hierarchia Ecclesiastica* agendum erit. Similiter Rex Suediæ in Augustanam Confessionem jurat, quam si relinquat, *per Jura Regni Suediæ degradari, illiusque Bona privata confiscari posse Suediæ Populus affirmat. Sprenger. Perspicill. Christ. Orb. p. 155.* Hinc Lites Sigismundo Poloniæ ac Suediæ Regi in Suedia motæ, ac ipsum Regnum tandem A. MDCIV. abrogatum, quia Romano Catholicus erat V. *Joh. Typotii Relationem Historicam de Regno Sueciæ & Bellis civilibus atque Externis Francof. MDCV. 8o.* Et Serenissimam Christinam ex eodem capite se Pontifici M. commendantem, disertis verbis inducit *Thuldenus* Vir Romano-Catholicarum partium *ad A. MDCLIV. Se nempe Catholicæ Religionis amore captam Regnum etiam contemnere.* Dixerat enim antea Reginæ illud desiderium in occulto latere debuisse, ne ea res sibi fraudi esset in Suediæ Regno, ubi nulli liceat sine capitis periculo Romanæ Ecclesiæ Institutionem profiteri. Quod ipsa etiam seculo A. MDCLX. coram experta fuit, cum in Aula Holmensi Exercitium Religionis Catholicæ moliretur; Neque enim vel absoluto jure suo, quod prætendebat, vel Instantissimis pro privatissimo saltim exercitio Religionis suæ precibus causam dicere poterat, quo minus sacrificum ejus simul parte familiæ e Regno Suediæ dimitterent: Clero urgente daß solches Exercitium es geschehe in geheim oder öffentlich in dem 1. Art. der Norcopingischen Versicherung/ in dem Stockholmischen Rechte/ in der Geistlichen

lichen Privilegien/ und Jh. Maj. des Königs Carl Gustafs Versicherung von A. 1654. und 55. schlechter Dings verbotten/ daher den folge daß alle solche Geistliche Recessen / Bestätigungen / Versicherungen müssen aufgehoben und ausgetilget werden/ wo das erwehnte Exercitium solle statt haben. V. *Diar. Eur. Contin. V. ad A. MDCLX. M. Octobr.* Pro Catholica Religione in Imperio nostro aliquid hactenus tentatum fuisse testantur Juramenta superius adducta, idemque Capitulationes initiis suis fere loqvuntur: *Quod toto Regiminis nostri tempore Christianitatem ac* Sedem Romanam, Summum Pontificem *& Christianam Ecclesiam, tanquam ejusdem Advocatus in bona ac fideli protectione & tutela conservabimus Art. 1. Capit. Leop.* Quæ & similia v. præc. *Diss. II. c. 1. §. VII.* Similia in Regno Poloniæ & Hispaniæ occurrunt; V. de illo præter varia Acta *Disc. Andr. Maximil. Fredro de Electione Reg. Polon. in Append. ad Contin. VII. Diar. Europ. p. II. p. 102.* In Regno Galliæ, durantibus turbis nomine Electionis Henrici IV. tunc temporis adhuc Reformati, prolixo scripto publicatum fuit: *Admissionem Henrici Legibus Regni adversari in quo constet a Clodevæi temporibus*, neminem admissum, qui non Catholicus fuerit, *qui non in ea se Ecclesia vivere & mori velle, eamque Religionem tueri & contrarias ei sectas extirpare jurejurando confirmaverit, id Blœsensibus Comitiis A. MDLXXVI. magna omnium ordinum consensione sanctum*, & ut Lex illa deinceps tanquam certissimum fundamentum religioni conservandæ substerneretur, *decretum. Thuan. L. CV. ad A. MDXCIII.* Unde & transitus Henrici secutus fuit, qua de re V. eund. *Thuan. L. CVI. & CVII.*

IV. Fidem deinde perceptione Sacræ Cœnæ confirmant. V. Historias Inaugurationum Imperialium, Gallicarum, Hispanicarum passim. Peculiare est Regem Galliæ, licet Catholicus sit, tunc Sacramento SUB VTRAQUE Specie frui, *quod non solet, nisi a Sacerdotibus fieri; Sed in Regum Galliæ Consecratione iis etiam non sine Privilegio conceditur. Thulden. l. sæp. cit. de Coron. Ludov. XIV.* Unde cum in Concilio Tridentino Oratores Gallici Patres hortati essent, ut Calicis communionem concederent, ita tamen petiere, *ut neque prærogativæ Regum Galliæ præjudicarent, quoniam in Inauguratione sua Calicem accipere consueverint; Neque Consuetudini receptæ in quibusdam ejus Regni monasteriis Calicem Monachis statis temporibus ministrandi.* P. Suav. Hist. Conc. Trid. L. VI. Cui responsum esse do-

cet *Pallavicin. L. XVII. c. VII. n. 13.* In Decretis paratis eos damnari, qui necessitatem Divinumque Mandatum sumendi utramque speciem affirmarent, non item eos, qui ex veteri Privilegio aut ritu id usurparent, nihil tamen in Fide ab Ecclesia dissentientes: Non esse Mentem Concilii quicquam de iis innovare, imitantis Innocentium III. in Cap. Postrem. Tit. de Baptismo. Rationem istius ritus reddit *Gramond. L. 1.* Quia Reges uncti sint, quæ tamen nobis generalior videtur, quam ut hic applicari possit, cum alii Reges Catholici, licet uncti sint, istud privilegium non habeant. Vid. & *Continuat. Thuan. ad cit. ante A. MDCX.* Imperatorum mos antiqvus in Coronatione Romana qui fuerit docemur exemplo Caroli V. cui *Pontifex Sacrosanctissimum Dominici corporis Sacramentum in alia minori hostia propriis manibus ministravit. Quod cum ille devotissima reverentia accepisset, surgens Pontificem in maxillam osculatur, rursusque recumbens in genua, e manibus Diaconi Cardinalis*, Vinum, quod vocant Perceptionis, *recepit prægustante sibi Reverendo Cauriensi Episcopo. Henr. Cornel. Agripp. de Coron. Carol. V. apud Bononiam in Gold. Polit. Imp. p. IV. n. VII.* Quod traditur etiam *in Ceremon. Rom. L. 1. sect. V. de processu & Ordinatione in Unctione Imp. Rom. &c.* apud *Goldast. Const. T. 1. p. 417.* Imperatorem percepto Sacramento & osculo Pontifici M. fixo de manu Diaconi *Vinum Purificationis*, veluti ibi nuncupatur, debere accipere.

V. Porro adjiciunt Dona Altari inferenda: In Gallia Vas Vino repletum, duos magnos Panes, *quorum alter auro, alter argento inductus est*, & Sacculum, *in quo sunt tredecim Coronati Aurei. Phil. Honor. Prax. Prud. Polit. p. 11. Diss. de Coron. Reg. Gall. Contin. Thuan. Thulden. ll. cc.* Et Bohemiæ Rex, *ubi ad Offertorium ventum est, canendo invitatur e Solio, ac inter duos Antistites medius ad Aram proficiscitur, acceptaque ex Dapiferi & Pincernæ manibus* duo panis Liba ac totidem Vini vascula *Archiepiscopo super altare offert. Thuld. de Coron. Leopold. in Regem Bohemiæ ad A. MDCLVI. p. 275.* Quo reducimus & Profectiones Religiosas, seu ut alias efferuntur, Visitationes Sanctorum non quidem in ipso Actu, sed juxta eum institutas. Talem Rex Galliæ postridie Coronationis *ad D. Marculphum* (contin. Thuani l. c. *Marcellum* vocat) instituit, Novemdiales preces ibi fusurus; qua de re Cap. Seq. nonnulla adhuc monenda erunt. Henricus IV. v. accessu ejus prohibitus apud S. Claudium preces novem-

vemdiales dixit: *Scip. Du Pleix. Hist. de Henr. IV. n. 8.* Reges Poloniæ pridie Coronationis proficiſcuntur ad locum Martyrii S. Stanislai in Rupella vulgari nomine *Skalkà* dictum, qui Stanislaus, dum Sacra perageret, a Rege Boleslao Audace Caſimiri ex Monaſterio Cluniacenſi ad Regnum aſſumpti Filio A. MLXXIX. Non. Mai. occiſus fuit. *Piaſec. ad A. MDCXXXIII. de Coronatione Vladislai Regis p. 458.* Confer *Joh. Longinum Canon. Cracov. de Rebus geſtis S. Stanislai in T. II. Surii de Vit. Sanctor. Baron. Martyr. ad VII. Mai.* Hujusque Caput auro incluſum deoſculantur, quod ex privatis Relationibus de Coron. Joh. Caſimiri didicimus, ibidemque eadem die Vladislaus *ex manibus Archiepiſcopi Gneſnenſis Sacram Euchariſtiam ſumſit. Piaſec. l. c.* Apud Turcas talis eſt Profectio ad S. Hiobum, a qua Regimen ſuum Novi Imperatores auſpicantur. Es iſt bey ihnen gebräuchlich/ ſo ofte ein neuer Käyſer erwehlet wird/ daß man ihn mit groſſer Pracht und Herrligkeit / an ein gewiſſes Ort in den Vorſtädten zu Conſtantinopel/ welches ſie Job nennen/ weil alda das Bildniß eines Propheten oder ſonſt heiligen Mannes/ welchen die Türcken/ als die von denen antiquitäten keine Wiſſenſchafft haben/ vor den Job gehalten/ davon man ſo viel geredet/ und von ihnen allezeit als eine Form und Beyſpiel der Tugend und Gedult vorgeſtellt worden/ begleiten. Wann Sultan an obgedachten Ort gelanget/ hält man ein öffentlich Gebet/ und bittet GOtt/ daß er den/ welcher ein ſo herrlich und hochwichtig Amt betreten ſoll/ mit ſeiner Weisheit erfüllen wolle/ worauf ihn der Mufti umfaſſend ihm den Seegen gibt / und der Groß-Türck verſpricht und leiſtet einen offentlichen Eyd/ daß er den Glauben des Muſelmanns/ und die Geſetze des Propheten Mahomets beſchützen wolle. Hernach machen die Vezier und die andere Baſſen eine tieffe Reverentz/ und nachdem ſie die Erde und den Saum ſeines Rockes geküſſet/ erkennen ſie ihn vor ihren rechtmäſſigen und warhafften Käyſer: Nach vollendeten ſolchen Ceremonien führt man ihm mit gleicher Pracht und Magnificentz in den Käyſerl. Pallaſt/ welcher allezeit der Ottomaniſchen Fürſten gewöhnliche Wohnſtatt iſt. Durch ſolche Weiſe verpflichtet ſich der Groß-Türck ſich nach deren Geſetzen zu regieren/ und deren Schrancken nicht zu überſchreiten. *Autor Stat. Turc. Lib. I. c. II.*

VI. Munera erogari curat Novus Rex ad recreandum populum, ipſique ſe non ſordidum aut inique tenacem, ſed munificum fore, declarandum: Miſſilia ſeu Numos Miſſiles vulgo vocant & ſuis

Impresiis seu Phrenoschematibus instrui solent testaturis Virtutes, Spem, Fortunam, Potentiam & sim. Novorum Principum. Talia erant Augusti Nostri Leopoldi cum Symbolo ejus: *CONSILIO ET INDUSTRIA*; Ab altera: *LEOPOLDUS HUNGARIÆ ET BOHEMIÆ REX CORONATUS IN REGEM ROMANORUM 1. Augusti Anno 1658.* Ferdinandi IV. cum Elogio: PRO DEO ET POPULO. Maximiliani II. erant *hinc cum Effigie Regia & Inscriptione: MAXIMILIANUS D. G. REX BOEMIÆ, inde cum tali appendice: CORONATUS EST IN REGEM ROMANORUM 1. 5. 6. 2. Mod. Pand. Triumph. T. 1. L. IV. in Gold. Pol. Imp. P. IV. p. 287.* Ludovici XIII. Numis *insculpta erat effigies Regis eo habitu, quo solio Regni recubuerat. Ex adverso Numismatis erumpebat fracta ex nube manus Sacram Ampullam tenens, aureoque rore irrigans solum in hæc verba:* GALLIS (non male, verbum tamen istud non fuit, sed FRANCIS. V. Tr. cum Tit. *Figures des Monnoyes de France)* DATA MUNERA COELI. *Gramond. cit. L. 1.* Quod quid in recessu habeat, dictum præc. *Diss. IV. c. 11. §. IV.* Jacobi Regis Angliæ Numum exhibuimus *Diss. 1. c. 11. §. IV.* Et alium, *Diss. III. c. 1. §. VI.* cum Verbis: *HENRICUS ROSAS, REGNA JACOBUS*, quia ille Regna Angliæ & Scotiæ primo conjunxerat, veluti Henricus VII. Rosæ Rubræ & Rosæ Albæ factiones h. Lancastrenses & Eboracenses, composuerat. Caroli II. Impresia erat: EVERSO MISSUS SUCCURRERE SECLO: Figura, Angelus sedenti Coronam imponens. Caroli Gustavi Regis Suediæ Numi Aversâ Heroinæ effigiem armato Diadema imponentis exhibebant cum Inscriptione: A DEO ET CHRISTINA. Plura V. apud *Octavium Stradam de Vitis Impp. ad Matthiam usque cum Effigiebus & Symbolis ex Numis petitis Francof. A. MDCXV. & Joh. Jac. Luckium in Sylloge Numismatum ab A. MD. ad A. MDC. diversorum Impp. Regum &c. Argentin. MDCXX. fol.*

VII. Equitum Creatio non ignobilem jurium Majestatis partem indigitat, quippe qua jubente Dignitates sustinentur *L. V. C. de Dignitat.* In Imperio fiunt Equites Romani, quorum quatuordecim Leopoldus noster, Ferdinandus IV. sedecim creavit. In his tenore Privilegii Cæsarei primas tenet Consul, seu, quod Nomen ibi perinde est, Camerarius Wormatiensis. Ritus hic est: *Rex Viro super Chlamydem, qua dorsum tegit, bis atque iterum ducit ensem, eaque cerimonia*

nia in Equeſtrem ordinem legitur. Thulden. de Coron. Ferdin. IV. Sequioris judicii nonnihil de iis videbis apud *Hartmann. Maur. l. c.* Idem Bohemiæ & Hungariæ Regibus factitatur, his Gladio S. Stephani, illis Gladio S. Wenceslai ſuos EQUITES creantibus. Angliæ Reges præter alios *Equites Balnei* creant a prævio Balneo ita dictos & plerumque e Junioribus cooptatos, qui ſi aliquando in deſuetudinem abiere, quod *Camden.* notat *Deſcr. Britann. p. 106.* jam utique de novo effloruerunt ac ſigni loco gerunt Medalionem e rubro Vinculo pendulum cum Elogio : *TRIA IN UNUM JUNCTA. V. Segar Honor Militar and Civill. L. 11. c. XII. The Glory of England p. 74. Selden. Titles of Honour L. 11. c. V. §. XLV.*

VIII. Convivii Inſtructio lætitiam deſignat ob Regem recens creatum. Ita jam in V. T. Adonias Aggreſſor Regni Iſraelitici *mactatis pecudibus & bobus invitavit omnes Fratres ſuos Filios Regis, & omnes homines Judæ ſervos Regis 1. Reg. 1. IX. & XIX.* Neque recentibus conviviis enarrandis nunc immorabimur : Hoc ſpeciale tantum adducturi de Inaugurationibus Imperialibus, quod integrum Bovem in iis aſſent, cujus Particula Menſæ Imperiali, reliqvum Populo libere auferendum conceditur. Rem integram cum ritu antecedenti, quia lectu non injucunda eſt ex *Diar. Europ. p. 1. p. 919.* huc tranſcribimus: Dieſen Tag ward zu Franckfurth der auf die Käiſerl. Krönung zu braten gewiedemte Ochſe mit vergüldeten Hörnern und mit gelbem weiſſem und ſchwartzem Tuche bedecket von etlichen Fleiſchers-Knechten durch die fürnehmſte Gaſſen der Stadt herum geführet/ ſelbige Nacht noch geſchlachtet / und des folgenden Tages altem Brauche nach alſo gantz ohne Eingeweide an einem höltzernem Balcken/ den zwo Perſonen vermittelſt zweier Räder herum kehren konten/ angeſteckt und veſte gemacht/ da Er dann in der auf dem Römer-Platze von Bretern hierzu zubereiteten Küchen biß auf beſtimmten 22. Tag Julii bey langſamen Feuer gebraten/ auch mit allerhand Feder-Vieh geſpicket worden. Et ſi Lectori noſtro grave non eſt eandem ex Thuldeno repetimus ad A. MDCLIIX. Vir iſte enim plerumque externis ejusmodi aptior eſt, quam ſeriis Hiſtoriis deſcribendis. *Juvencum altilem Senatus Francophordienſis habebat, non grandi corporatura, ſed pingui admodum, qui ut Lyrici utar verbo, qua notam duxit, niveus videri, cætera fulvus, ante diem tertium Kalendas Sextiles per Urbem ſpectaculo*

ductus est, cornua ejus & mentum & bifidæ Ungulæ auro tenui circumposito fulgebant: Operimento fulgentissimo ad Romanum pertinente Regem & luteo, nigro, alboque coloribus distincto instratus erat: Sertum viride ac florulentum ex lilionarcissis, Tulipas dicunt, omni colorum varietate vernantibus, inter cornua & aures, circum frontem & caput serpebat. Quatuor eum anteibant Germanicæ Lyræ fidicines, duo tibiis canentes, multitudo ingens puerorum & mulierum sequebatur, quæ coronati ad victimam Juvenci breve gaudium commiserans, de se mutato nomine querebatur: Ducere enim in bonis dies suos hominem, & in puncto ad inferna descendere. Destinatus rei Coquinariæ Juvencus ad Culinam ut venit, a duobus laviis, qui mappis albentibus præcincti erant, excipitur. Detrahitur ei stragulum, vittæ serti & verbenarum solvuntur, nec superest quicquam, nisi ut frontem supina securi pulsatus, humi procumbat, juguletur, lingva evulsa careat; Id ubi factum est, tractorio sublatus fune & trabe suspenditur, pelle ad mentum & ungulas inauratas exuitur, ventre aperitur, visceribus intestinisque exemptis aqua pura eluitur: Hoc Laniorum opus fuit: Ubi eum coci accepere, querna & quadrata trabe induitur, collum & caput fune alligantur, reliqvum corpus ferreis cuspidibus per cava ad id comparata immissis constipatur. Versatur in tertium diem rotabili machina trabs & supposita sartagine liquamen, non flamma sed prunis asso expressum recipitur. V. & *Modium l. ante cit. in P. III. Polit. Imp. Gold. p. 288.* Simile in Regno Suediæ observatur & tempore Inaugurationis Caroli Gustavi *Bos ferarum & altilium vario exquisitoque genere farctus, ac per dies aliquot ad prunas subjectas per Culinariæ rei ministros versatus, populo spectanti in prædam cessit. Thulden. ad A. MDCLIV.*

CAPUT II.

Mutatio Nominum apud Æthiopes, Veteres Reges Orientales, Pontifices, Patriarchas, Privatos, Judæos: Originem ejus inter Pontifices falso a Sergio, & Priori ejus nomine, quod Os Porci fuerit, peti: Regis Galliæ reclinatio in Lectum: Emissio Avium: Ejusdem receptio inter Equites S. Spiritus: Imperatoris Receptio inter Canonicos: Doni strumis sanandi Origo, Eventus, Causæ, Historia; Vexillorum prælatio: Aeris percussio: Frameæ traditio; Veterum Persiæ Regum ritus &c.

I. Spe-

I.

SPecialia Inaugurationum visuris initium ducere placuit a Mutatione Nominis, quæ quidem inter Reges Europæos hodie nulla est, nisi quod Carolum IV. ante Wenceslaum dictum commemoret *Rumelin. ad A. B. Diss. 1. §. XI.* Christianus Rex Abyssinorum tamen ea utitur. *Mos in Æthiopia invaluit, ut tempore Inaugurationis Regibus Æthiopiæ boni ominis causa cognomentum aliquod votivum, quod deinde Nomini Baptismali plerumque prævalet, acclamaretur. Hotting. Topogr. Eccl. Or. c. V.* Quo intuitu *Atani Tinghil*, qui ad Emanuelem Regem Portugalliæ scripsit, se Inaugurationis tempore *Davidem* vocatum dicit apud *Damian. de Goes de Mor. Æthiop.* Ac Nomen Preciosi Johannis inde enatum suspicatur *Hottinger. l. ante cit.* Qua de re actum fuit. præc. *Diss. II. c. III. §. VI.* Eandem inter veteres Reges Orientales in Usu fuisse docemur exemplo Darii Codomanni, qui *post mortem Ochi Regis ob memoriam pristinæ virtutis Rex a populo constituitur Darii nomine honoratus. Justin. L. X.* Cui ratio additur: *Ne quid Regiæ Majestatis deesset.* Et *Artaxerxes Mnemon* ante *Arsicas* vel *Oartes* dictus fuit. *Plut. in Artax. init.* Item in Exercitu Alexandri M. *pedites Arideum Alexandri Fratrem Regem appellant, satellitesque illi ex tribu sua legunt, ac Nomine Philippi Patris vocari jubent.* Idem *Justin. L. XIII.* Sic Curtius de Omphi Rege Indiæ: *Omphis permittente Alexandro & Regium Insigne sumsit & more gentis suæ Nomen, quod Patris fuerat, Taxilea appellavere Populares, sequente Nomine Imperium, in quemcunque transiret. L. IIX. c. XII.* Et ap. Romanos Alexianus cum a Pseudo-Antonino Cæsar declararetur, Alexander nuncupatus fuit, avito suo nomine in Macedoniæ Regis Nomen mutato. *Herodian. in Elæolpab. L. V. Xiphilin. in eod.* Apud vetustissimos Gentiles nomina eorum, qui in Deos referebantur, mutari solebant; Veluti quæ antea Ino, vocata est Leucothea vel Matuta, Romulus Quirinus &c. *V. Voss. Th. G. L. 1. c. XVII.* In cujus imitationem forte fieri dices illam in Sacro Ordine μετονομασίαν, qua ipsi Pontifices Maximi Imperium suum inchoant, Nomen statim mutantes atque Electio facta est, quod etiam cum prima Pontificis proclamatione ad populum statim defert Cardinalis huic negotio destinatus: *Ecce annuncio Vobis Gaudium Magnum: Pontificem habemus Eminentissimum & Reverendissimum N. qui sibi Nomen imposuit N. Thulden. ad A. MDCLV. de Coron. Alex. VII.*

Ita-

Itaque Pontifex M. Clemens IX. ante Julius *Rospigliosi* vocatus fuit, Antecessor ipsius *Fabius Ghigius Alexander VII.* & ante eum *Joh. Baptista Pamphilius Innocentius X.* dici voluit; Neque proximis hisce seculis aliter factum fuit, nisi quod præcedenti seculo *Adrianus VI.* & *Marcellus II.* eadem nomina retinuerint, quæ ante habuerant. In fine Vitæ tamen videntur Nomen pristinum subinde revocari passi esse: Qua de re v. infra *Diss. XIII. Cap. II. §. X.* De initio ab Historicis ambigitur, & vulgo quidem id Sergio II. transcribunt, qui antea *Os porci* dictus fuerit, atque ad declinandam Nominis spurcitiem aliud Nomen assumserit, quam in rem præter Compendia Historica allegamus *Joh. Stellam. de V. Pontificum ad A. DCCCXLIX. Hic cum prius* Os Porci *vocaretur ob deformitatem Nominis mutare Vocabulum coactus est, & se Sergium appellari fecit, & inde mutandorum nominum consuetudo sumpta est.* Sed dubitandi ratio prægnantissima hæc est: *Os Porci* non potuisse prænomen fieri, quippe alienum ab omni & Christianorum & Gentilium ὀνοματοθεσίᾳ: Quotusquisque Parentum enim pateretur prolem suam immundo ejusmodi nomine onerari? Tanto minus autem Familiæ Illustres id admittent, quali aliqua Sergium nostrum natum fuisse idem *Stella* prædicat; Et educatum præterea a Pontificibus Leone ac Stephano a majoribus suis non degenerasse dicit: Cur ergo Os Porci Puerum bonæ spei appellari voluissent? Cognomen vero & Nomen Familiæ si fuerit, non utique refragabimur, cum hodienum in Italia Familia sit *di Bocca Porcina* s. *Os Porci* dicta, sed ideo Sergium Nomen non oportebat mutare, quia mutatio in Prænominibus, non in Cognominibus accidit. Verosimilius itaque est Veteres hac re Exempla Sacra imitari voluisse; Ita enim in V. T. Deus Abrahami, Saræ, Israelis & in Novo Christus Petri, Benehargem & s. novas appellationes induxit, quarum ratio fuisse videtur, ut essent Servis istis Dei velut Sacramenta Rerum Maximarum, & sicuti Chrysostomus loquitur de Petri nomine differens, διηνεκῆς διδασκαλίαν pro jugi Magisterio, quæ fidei ipsorum novas in dies, in horas vires sufficeret *Boxhorn. Hist. Un. ad A. XXXII. p. 85.* Quod tamen quomodo in hodierna μετονομασίᾳ quadret, Theologis committimus. Interim potuerunt hisce initio moveri & tanto magis quidem, quanto longius nomina Candidatorum Pontificatus ab solito in Italia idiomate deviarunt, quod inde colligere est, quia primis initiis nulla frequen-

quen-

quentior fuit Nominis mutatio, quam cum Germani ad Thronum Pontificum eveherentur, quemadmodum Bruno & Hildebrandus Gregorii, Gerbertus Silvestri nomen assumsere, Quorum Nomina pro Italica pronunciatione nimis aspera erant. Confer *Th. Browne Enquiries into Vulgar Errours.* Similis ratio est apud Patriarchas Constantinopolitanos & Russicos. Ita Michaelis Federowicz in Russia Parens *Fedor Nikititz*, cum Patriarcha crearetur, dictus fuit *Filiret Nikititz. Olear. Itin. p. m. 58. Georg. Scholarius* primus post captam Constantinopolin Patriarcha *Gennadius* dicebatur. V. *Crus. Turco-Græc. p. 108.* Et *Malaxus in V. Maximi* Patriarchæ eum antea *Manuelem* vocatum scribit: ὁποῖος ἦτο μέγας Ἐκκλησιάρχης τῆς μεγάλης ἐκκλησίας ταύτης τῆς Κωνσταντινοπόλεως ὀνόματι Μανουήλ. ἔκαμαν αὐτὸν τὸν μέγαν Ἐκκλησιάρχην καλόγηρον καὶ ἐμετονόμασαν αὐτὸν Μάξιμον. *Erat ille Magnus Ecclesiarcha magnæ Ecclesiæ Constantinopolitanæ dictus* Manuel. *Sumsere autem Magnum istum Ecclesiarcham Monachum & mutato nomine dixerunt* Maximum. Ubi tamen discrimen hoc notandum est, Mutationem in Sede Romana arbitrariam esse, apud Græcos autem & Russos eidem literæ alligatam, quod in allegatis exemplis etiam liquet, ut *Fedor, Filiret, Manuel, Maximus, &c.* De privatis ejusmodi Μετονομασίαις nihil dicemus: Non illicitas haberi docemur *l. un. C. de Mutat. Nom.* Sic Erasmus genuinum Nomen suum, *Gerhardus Gerhardi*, quia vocabula avidum, desiderabilem & amabilem indolem ipsi denotare videbantur, cum isto, quo vulgo innotuit, *Desiderii Erasmi* commutavit. *Voss. de Theol. Gentil. L. III. c. LXXXV.* Confer *Majorag. Or. X.* ubi defendit *Bapt. Egnatium*, qui prius dicebatur Johannes de Cipellis: *Fabium Vigilem*, qui Fabianus Vitula, *Pierium Valerianum*, qui Petrus Valerii, *Phœdrum Volaterianum*, qui Thomas Ingeramius; *Janum Parrhasium*, qui Joh. Paul. de Parisiis, Adde *Ebert. nostrum Spec. Moral. Ogdoad. II. Disp. VI. Q. V.* Sabino nostro quoque Nomen suum a Poëtis istius temporis mutatum, ut Vocabulo ex veterum Poëtarum Catalogo sumpto *Sabinus* pro *Schulero* diceretur. Judicarunt enim simul illi una cum Præceptoribus nomen exile Schuleri, quod Scholasticum seu Discipulum nostrate Lingva sonat, tanto Poëta indignum esse. Lemnii hoc est ea de re Distichon:

Diceris Ingenii propria virtute Sabinus,
Alter de Patria Gente Sabinus *eras.*

P. Albin. in V. Sabin. p. 8. 9. Apud Judæos μετονομασίαι in hunc abusum trahuntur, ut eas adhibeant, si periculosis morbis affligantur, cujusmodi Formulam recitat Buxtorfius *Synag. Judaic. C. XLIX. Misereatur Deus super N. vitæque ac valetudini pristinæ eum restituat,* voceturque Nomen ejus in posterum N. *lætetur in nomine hoc suo, & confirmetur illud in eo &c. Sit quæso beneplacitum tuum, ô Deus, ut* mutatio nominis ipsius *faciat ad abolendum ab eo omnia decreta dura & mala & ad lacerandam sententiam contra ipsum latam; Si mors decreta est super N.* (nomen prius) *non tamen decreta est super N.* (nomen posterius & novum) *si Decretum malum factum est contra N. non est factum contra N. Ea hac hora est quasi Vir alius, sicut Creatura Nova & sicut parvulus recenter natus ad vitam bonam & longitudinem dierum &c.* Confer *præfat. in Concordant. Hebr.* Nec valde dissimile est Comitis Olivariensis, Don Caspari de Guzman exemplum, qui cum Filium suum Naturalem A. MDCXLII. publica agnitione legitimaret Nomen Juliani in Baptismo ipsi impositum, utpote Hispaniæ Regibus semper infaustum, ei abrogavit, & Henricum Philippum vocavit. *Vittor. Sir. T. II. Mercur. L. 1.* & ex eo *Muller. Gamolog. c. XXVI. n. IX.* Deinde De Catholicorum more addendum, quo Transeuntium ad ipsos ab Evangelicis nomina non mutant, novo nomine adjecto tamen augent: Qua de re gravis querela Cleri Suedici extat indignantis Serenissimæ Christinæ Reginæ Suediæ Mariæ & Alexandræ nomina adjecta cum Confirmatione Catholica afficeretur A. MDCLV. d. XXV. Dec. Der Titel so einer grossen Tochter sey zwar ein grosses und wichtiges Argument für sie: Sie führe aber nunmehr nicht von ihrem Herrn Vater den Namen Gustava, durch Versetzung der Buchstaben Augusta, sondern von ihrem neuen Vater dem Röm. Pabste/ welcher der wahren Evangelischen Religion und dessen Anverwandten/ einfolgig auch der Cron Schweden ärgester Feind mit wäre/ von dem Alexander nemlich den Namen/ daß sie Christina Alexandra hiesse. *Diar. Eur. Cont. V. Ad d. 29. Octobr.* Historiam ipsam habes ap. *Thulden. ad A. LV. P. II. p. 99.*

II. In Gallia a Regis in lectum reclinatione indeque pulsatione forium Conclavis Regii & trina Regis petitione ab Episcopis facta Inaugurationem auspicantur. Integrum ritum exhibet *Continuator Thuani l. sæpe cit.* in Coronatione Ludovici XIII. Abiisse Laudunensem & Bellovacensem Episcopos ducente Ceremoniarum Antisti-

tiſtite & præeuntibus omnibus Canonicis & Monachis B. Virginis: *Cumque ad Cubiculum Regis veniſſent & januam clauſam inveniſſent, E-*piſcopus Laudunenſis eam tribus vicibus pulſavit: *Quod quoties faciebat, toties Dux Eſquillonius ſupremus præfectus Cubiculi Regii quærebat:* Quid vultis? *Epiſcopus reſpondebat:* Ludovicum XIII. Filium Henrici Magni conventum cupimus: *Cubiculi autem Præfectus regerebat:* Ille dormit. *Cum idem prima & ſecunda vice quæſitum & reſponſum fuiſſet, tertia Præfectus denuo, quid vellent, rogavit. Epiſcopus v. dixit:* Ludovicum XIII. quem Deus nobis Regem dedit, accerſitum venimus. *Tum Janua aperta & Epiſcopus Bellovacenſis Phonaſco Remenſi & Rocquemantio comitatus intromiſſus fuit,* qui Regem invenerant in Lecto magnifice ornato cubantem &c. *Cum in conſpectum Regis veniſſent Epiſcopus Laudunenſis Orationem habuit, qua finita ambo Epiſcopi manum oſculati Regem ex Lecto ſuſtulerunt &c. ac mox eundem cantantes ſolenni pompa usque ad Portam Regiam templi deduxerunt.*

III. De Sacramenti ſub Utraque Perceptione ibidem uſitata, jam dictum *præc. c. 1. §. III.* Solentque & aves Corbi vimineo incluſæ ipſa in Baſilica ſtatim ab Unctione Regis emitti ad declarandum Gratiam Principis etiam ad Bruta porrigi, vel plenam ſubditis Libertatem ſub Bono Principe dari. *Thulden. Gramond. Contin. Thuan. ll. cc. Poſtridie Coronationis* Rex in S. Spiritus militiam ſolita ceremonia, aſcribitur. *Poſt veſpertinas preces ex S. Spiritus Officio cantari ſolitas ante aram in genua procumbit & contacto Evangeliorum Libro privilegia Ordinis conſervaturum ſe jurejurando promittit. Aureus Torques collo injicitur: Crucis figura ex auro efformata & Candido encauſto picta in ſiniſtrum latus e vitta cœrulea demittitur. Thulden. l. c. Ad de Gramond. & Contin. Thuan.* Conſtituitur etiam Abbas S. Hilarii apud Pictavienſes; Cui æquiparaveris, quod Imperatores noſtri ſoleant inter Canonicos Aquisgranenſes cooptari. V. Elect. Maximiliani II. ab Heidenis deſcriptam *Polit. Imp. Gold. p. 1. p. 105.* Et per Coronationem Romanam Canonici in Baſilica S. Petri fiant. *Henning. Goden de Electione Imp. ibid. p. 217.* Reges Hiſpaniæ etiam, Canonici Burgenſes fiunt. V. *Jam. Howel de Præced. Sect. III, Cap. VII.*

IV. Sequitur nobilis Cerimonia *Strumoſos Tangendi* quam, Reges Galliæ redditi jam Equites S. Spiritus, factaque viſitatione S.

Marculphi, primo peragunt, cæterum v. cum Angliæ Regibus communem habent, hoc tamen inter alia discrimine, quod hi etiam ante Inaugurationem factam se ei accingant: Quemadmodum Carolus II. jam tum Hagæ Comitum eam perfecit, quod prolixe refert *Thulden. ad A. MDCLX. p. 413.* Ejus rei Originem Angli ab Edvardo Confessore, Ultimo Anglo-Saxonum Regum, petunt. *Polyd. Virgil. Hist. Angl. L. 11x.* Galli modo a Clodovæo I. & Ampullæ Remensis missione arcessunt. *Forcatul. de Imper. & Philos. Gall. L. 1. c. LIX.* modo precibus S. Marculphi tribuunt. *V. Papir. Masson. in Annal. Franc. Robert. Cœnalem L. 1. Descr. Gall. Perioch. xiv. f. 110.* Alii non nisi tertio Capetinæ Regum Galliæ Familiæ transcribunt; Veluti *Scipio du Pleix* in Ludovico Nono aperte fatetur, se nullum adhuc vestigium ejus gratiæ in duabus primis Regum Galliæ familiis vidisse, nec verisimile esse, si ea præditi fuissent, quin ejus temporis Historici in scribendis multis miraculis minoris momenti satis curiosi, præteriissent istud tam nobile & gloriosum Regum Galliæ miraculum. *T. 11. Hist. Gall.* Eventus varius est, & ægri non quidem eo momento sanantur, nec omnes, sed tamen brevi interjecto spacio, & plerique, Testaturque *Laurentius Tr. de Mir. San. Strum.* paucis diebus sæpe plures dimidio integram sanitatem recuperasse. Ac de frequentia rei ne dubitemus, testis est Thuldenus, Ludovicum XIV. A. MDCLIV. tria millia Remis tetigisse, & iterum A. MDCLX. apud S. Johannem Lugiensem mille ducentos. Ludovicum XIII. Burdigalæ se mille quingentis impertiisse tradit *Contin. Thuan. ad A. MDCXV.* Mandeslo in Anglia XXV. adductos vidit; Et initio Caroli II. R. A. nihil frequentius erat quam ducentos, trecentos, quadringentos singulis septimanis Tactum Regium implorare. Causæ sitæ erunt non in Proprietate quadam Gentilitia: E Familia Regia enim Solus, qui Regnum moderatur, hoc dono instructus est. Nec in miraculo quopiam, quia illa confirmandæ Fidei & Veritati divinæ eduntur, cujusmodi quid Tactus iste non assequitur. Imposturæ item Satanicæ id transcriptum ire horridiusculum fuerit & infra sortem tot ac tantorum Principum & in media quidem luce Christianismi constitutorum. Neque etiam ipsa pientissima Regina Elizabetha eo abstinuit, licet moraretur aliquamdiu, seu de successu, seu de legalitate rei dubitans, Jactantibus v. immoderationibus Catholicis, Deum Reginæ abstulisse hoc Donum, quod Religio-

gionem Romanam deseruisset, se accinxit ei, nec dispari ab Antecessoribus suis successu. Vid. *Stubbes Tr. de Valent. Greataricko mox citando. Petrus de Andlo* Charismatum isti generi accenset quibus Reges singulariter instruxit Divina Providentia: Illos plus vigere in natura Entis quam personæ privatæ, cum gerant vicem quasi totius Entis cui præ sunt: *Quo magis participant de natura Entis, tanto quoque magis ad suum appropinquant Principium, plusque de divina participant influentia; Cujus rei exemplo est Saul ille Regum Israel primus, quem mox ut per Samuelem assumptus esset in Regem, insiliit Spiritus Domini & prophetavit, ut 1. Reg. c. 10. legitur. Et Salomon ordinatus in Regem Divinam meruit Sapientiam. Claret illud quoque & in quibusdam moderniori ævo principibus, quod ex ampliori participatione Entis singularem quandam virtutem in ægrotos habere dicuntur, ut de Regibus Franciæ fertur & Angliæ. de Imp. Rom. L. 1. c. 2.* Petrus Blesensis Unctioni transscribit: *Nec in vacuum accepit Unctionis Regiæ Sacramentum: Cujus Efficacia si nescitur fidem ejus planissimam faciet defectus Pestis Inguinariæ & Curatio Scrophularum.* Ep. CL. ad Clericos Aulæ Regiæ Anglicanæ. Sed utrique opponimus, cur non alii etiam Reges id efficaciæ habeant, cum omnes æque Privatis emineant, plerique uncti sint. Igitur secretus quidam Naturæ transitus & immateriatæ Virtutis influxus allegandus fuerit: Ideo enim audaciores reddimur a superiore excitati, & sola Imperatoris Vox maximis copiis animum addit, pudoris etiam atque Timoris contagium sentimus, ut uno fugiente alii quoque in fugam inclinent, quia occulta inclinatione & constrictione dominatur in alterum alterius Spiritus. Hic itaque eadem ratio forsan erit, fieque per vires Imaginationis aliqua Spirituum inclinatio, contractio ac mutatio: Nam in vulgo, dum recolit tantam summorum Monarcharum facilitatem, ut vilissimis sui copiam faciant, & veneratur maximam hanc Clementiam atque communicationem cum Rege suo, facile imaginationi aliquid dari potest, poterunt cieri ad præsentiam Domini sui spiritus, & occulta quadam transmissione recreari; Itaque illi movebunt tandem, trahent, & adversantia vincula feliciter perrumpent. Sic Lapilli, Carbones, Radices certa hora effossæ, ipsi etiam Characteres, Verba, Sigilla & ss. appensa aliquando medicinam faciunt, quia Imaginatione excitati & corroborati ægrorum spiritus extrema moliuntur, & carceribus suis se eximunt: Quod, quidni

in Summis Regibus etiam admittatur, a quibus omnis profanitas longissime abest. Neque aliam rationem Circumstantiæ suppeditant; Ideo enim Aurum appendunt, ut Imaginatio instauretur ac renovetur, quemadmodum vulgo etiam Annulus, vel Armilla ex Crinibus Amasiæ gestata pascendo amori conducere creditur, quia Imaginationem excitat. Ac sæpius recidivam patiuntur ægri isti, & quidem primo morbo periculosiorem, si contingat Aurum a Rege appensum amitti, non aliam ob causam, quam quia Spiritus incitamento suo carentes ac segniores redditi pristinæ naturæ Contumaciæ de novo se submittunt. Dein nec omnes sanantur, quia languidior ipsorum Imaginatio impar est excitandis tot Spiritibus, qui mali gravitatem amovere possint. Atque exempla similia allegaremus, sed profaniora sunt, & indigna, quæ cum Sacris hisce Nominibus comparentur. Ipsi utique veteres Psyllos suos, quorum suctus contra venena tantopere commendabatur, non adeo magni faciebant, quod audaciæ ipsorum potius, quam virtuti cuidam naturali id transcriberent, quæ & Cornelii Celsi de iis sententia fuit: *Psyllos non habere scientiam adversus venenum præcipuam, sed audaciam usu ipso confirmatam, qua vulnera exugant. Namque venenum*, addit, *non gustu, sed in vulnere nocet: Ergo quisquis Exemplum Psylli secutus suxerit & ipse tutus erit & tutum hominem præstabit.* Eademque sorte *Alexicacos s. Salutatores vel Bensedevios* mederi dixeris, utpote unctione sputi sui, afflatu & demulsione ægri tale quid conantes. *V.* Delrio *Disq. Magic. L. III. p. 11. Adducunt Praxin quotidianam militum, qui solo afflatu, osculo, aut nudi lintei applicatione sanant etiam atrocissima vulnera, qui omnes dono sanitatis in variis morbis se præditos gloriantur. E converso quosdam esse, quorum Oculi creduntur habere vim Beneficam ad res inspectas. Roder. a Castro Medic. Pol. L. IV. c. I. & III.* Confer *Besold. Vit. ac mortis Consid. Polit. L. 11. c. 1. §. V.* Sed procul hæc sunto. Accuratius Natura Miraculum edidit, cum ante triennium, & quod excurrit, *Valentinum Greatarickum* Angliæ ostenderet, Virum morum patriorum tenacissimum, nec superstitione aliqua notum, qui sinistræ manus frequenti applicatione complura morborum genera discussit, & Cancrum, Morbum Regium, Lepram, Quartanam &c. in universum omnem Heterogeneam Fermentationem seu Ebullitione, seu Coagulatione & Fixione Sanguinis ac Spirituum causatam vel plane repulit, vel saltim

tim maturavit, ut pulsu faciles essent. Eum Voce quadam tribus vicibus admonitum Dextram suam stupefactam primo omnium restituisse communis rumor tunc fuit, & manum ac sinum ejus suave oluisse ipsamque Urinam odorem Violarum habuisse testati sunt, qui ipso familiariter utebantur: Qua de re prostat *Henrici Stubbes Diss. de Valentino Greataricko Ed. 1666. Anglice.* Sed decrevisse hunc vigorem ei nuperioribus Relationibus accepimus, seu quod nimiis laboribus circumfusæ plebi impendendis fatigaretur, seu aliam unde unde ortam ob causam. Cujus quicquid sit, Natura saltim temporarium spectaculum in eo proposuit, Tactum ejusmodi viribus suis subjacere, neque necessario super aut præternaturalis quidpiam involvere.

V. Historiam ipsam vero rei gerendæ ne prætereamus, eam de utriusque Regis tactu nunc exhibemus ex *Thuldeni Hist. Enn. II. L. III. ad A. MDCLX.* quippe plenariam satis, & quia e recentissimis est, tanto citius evolvendam. De tactu Gallico hæc ejus sunt p. 436. *Ludovicus Rex Lugiæ celebravit, & sexto decimo die Maji (dominicus is erat Pentecostes) in Franciscanorum, qui* Recollecti *appellantur, templo* mille ac ducentos *strumis laborantes homines*, ut moris est, *attigit manu. Pridie dominicum* in primis vesperis, & *postero mane* in precibus matutinis, *quæ duplici cantu solemnissimè peraguntur, Ludovicus Rex fuerat, & animo per exhomologesios Christianæ mysterium peccati conscientiâ expiato, Corporis & Sanguinis Domini sub sacrificio divino, cui magno adversus Deum pietatis sensu interesse tum maximè consuevit, participem se faciebat: interea* Strumosi *ab Archiatro regio, collegisque ejus* & cheirurgis *in peristylio andronis Franciscani ordine disponebantur suo, dextra videlicet lævaque. Principem inter laborantes locum* Hispanis *dabant, secundum* Belgis, *aliarumque nationum hominibus, tertium* Francis. *At tantum in medio ab utroque dispositorum latere intercapedinis relinquitur, ut quaterni ambulatores juncti commode se per illud spatium inferre queant. Tum vero lustrantur singuli, & amiculum eorum diligenter excutitur, non modo ne quis avaritiæ nomine, ut nomismatis, quod addi solet, causa, morbum simulet; verum etiam, ne quid ferramenti, ut culter, forfex, sica, gladiolus, quibus instructus quispiam vel sua sponte, vel aliorum præmio inductus, in tam familiari contactu, regi nocere possit, apud eos relinquatur. Id contactis ab rege, nummoque donatis redditur. Quum*

in procinctu regem esse, & jam adspirare ad strumosos *nunciatur, in genua provolvunt se omnes, palmasque conjunctas ritu supplicum tollunt. Præcedunt cohors Regii corporis, tribuni, mastigophori: Rex sequitur nudato capite, gestu corporis universi, sed manibus in primis & ore preces fundente, Christi fidem atque opem implorantis religiosissimum habitum præferens. Imminent a tergo ægrotis medici, eosque capillo modice arreptos prætereunti admovent regi, qui brachii dextri nonnihil extenti manu decussatim in crucis formam ducta, frontem singulorum contingit, utens his vocibus:* Te tangit Rex, sanum facit Deus, in Nomine Patris & Filii, & Spiritus Sancti: *Eleemosynarii subinde, quoscunque tetigit Rex, stipe collata afficiunt, ac ne se eidem illi rursum inferant, porta peristylii emittunt. His peractis, aqua loturo manus Regi præbetur.* De Anglico Tactu agit p. 413. *Medicorum Regis Princeps ad se admittit primum strumarum valetudine laborantes, ac ubi cognovit malum esse Regium (ita enim Angli vocare audent morbum istum) sanum iis vel Conclave dicit, in quod conveniunt ad Regem. Demegoriæ igitur finis cum esset impositus* (intelligit Sacram Concionem ante habitam) *morbosi, quibus id pridie significatum ab Archiatro erat, in Conclavi præsto fuerunt. Posita est sedes Carolo, in quam se raptim contulit; A dextra illi Epistolarum Magister astabat tot manu Angelottos (est id nomisma Anglicanum Aureum &c.) Ex Holoserico licio albo dependentes retinens, quot Strumosos Rex contacturus est: Hi ad lævam sedis locabantur, viam illis & modum monstrante Archiatro, ut ad Regem cum trinis capitum Inclinationibus progrederentur. Legi consuevit a Sacris præfecto ex Bibliis Versiculus aliquis in eam Cerimoniam conveniens, quem hoc tempore Evangelii Scriptor Marcus Oratori ex Novo Instrumento suggerebat, ubi Christus Apostolis promittit, impposituros eos ægris manus, futurumque ut ex morbo evadant. Medicus cum quolibet Strumoso sigillatim accedens ante Regem genibus nititur, Rex læva Dextram, dextra vero palma lævam hominis affecti genam contingit. Quotiescunque id fiebat, toties Versiculum eundem repetebat Sacris Præfectus; Medicus interea genibus nitens a pedibus Caroli non abscedebat, donec omnes attigisset ex ordine. Quo facto sacer iste Lector ex primo Evangelii S. Johannis Capite Verba, quæ sunt ad Versum usque sextum recitare incipit; Morbidi illi nondum sanati iterum ad Regem alter post alterum adducuntur; Tum ipse Rex Angelottum singulis singulum ex collo suspendit,*

dit, *missosque facit, Dominica precatione & Collecta, quam vocant, ritus iste finiebatur. Subinde Carolo ut manus elueret, e malluvio frigida affunditur, mantileque, ut elotus abstergeret, superinjicitur.* Neque est fere, quod hic desideres, nisi quod de Angelottis dicit: Horum vice enim alius cujuscunque generis Aureos etiam extra Angliam cusos adhibent, ac proinde minus recte de solis Angelottis Thuldenus loquitur. Eundem Tactum a Ludov. XIII. administratum brevius descripsit *Gramond. l. sæpe cit.* Anglicum *Scultetus in Curric. Vit. Mandelslo Itin. L. 11. c. xxv.* Et nos quæ ex antiquitate huc faciunt de Vespasiano, Pyrrho, Psyllis, Marrubiis etſ. adduximus Oratione hac de re auspiciis nostris habita, *de Regum nostri temporis Dono Strumas sanandi:* Quam & hic subjiciendam duximus, confisi Benignum Lectorem paginis hisce id daturum, ut insigni hac materia velut repetita lectione non indignas judicaturus sit. Idem integro Tr. præstitit *Andr. Laurentius Tr. de Curat. Strumar.* Prostat etiam Disputatio *Nicolai Arnoldi* eadem de re habita, quæ pluribus videri poterunt. Adde *Carranz. de Partu Natur. &c. p. 707. 708. Fulgos. L. I. c. VI. p. 151. 152.*

ORATIO
DE
REGUM NOSTRI TEMPORIS DONO STRUMAS SANANDI.

HABITA
AB
HENRICO SCULTETO,
Ol. Silesio Med. Stud.
FRANCOFURTI AD ODERAM
in Collegio Philos. Majori,
A. D. IX. JulI ANNO M DC LXVII.

MAGNIFICE DOMINE RECTOR

Viri Admodum Reverendi, Amplissimi, Consultissimi, Excellentissimi, Clarissimi, Præceptores, Patroni ac Promotores æternum venerandi. Nobilissimi, Eximii, Doctissimi, Domini Studiosi, Amici plurimum honorandi.

QUod pios probosque omnes decet, ut meritam gratiam justis honoribus & memori mente persolvant, eo huc actus sum, memoriam ingentium Beneficiorum mihi collatorum renovaturus & grates Autoribus, quoad ejus fieri potest, humillime relaturus. Cum primis æterno illi veroque DEO meo, cui & vitam & halitum & omnia debeo. Ac post eum Piis Manibus B. DN. THOMÆ WERLIENI, Viri consiliis Gravissimi, Eruditione Excellentissimi, Virtute Summi, de Ecclesia, Republica, omnibus Rei Literariæ Cultoribus optimè meriti, cujus pia Legata post alios Bonæ mentis Alumnos in me redundarunt copiosissimè. Vobis denique, Excellentissimi Academiæ Proceres, quorum propenso in me animo id debeo, ut pedem hucusque promoverim. Equidem eum in finem mori usitato litare debui, ac verba ad Vos è publico hoc loco facienda fuerunt, ut universis ac singulis testarer, me non inutilem heic collocasse operam, & summa ista Beneficia non planè indignum Possessorem invenisse probarem. Ac ne longum excurrerem per ambages, vel variegatos Oratorum flosculos consectarer, selegi Nobilissimum Donum TACTU STRUMAS SANANDI, Serenissimis Regibus Angliæ & Galliæ concessum, quid sit, quomodo, & quare se ita habeat, post *Andream Laurentium* Eximium Galliæ Medicum (a) & insignem in Belgio Theologum *Nicol. Arnoldum* (b) prosecuturus: Materiem auditu jucundam, tractatu utilem, & studiis meis quam maximè congruam. Quid enim Rei Medicæ amanti convenientius, quam sanitatem & unde nomen expectat, Medicinam cogitare? Quid admiratu majus, quam Medicinam sine pulvere, sine trochicis, herbis adeo & ipsis ver-

(a) *Tr. de mir. san. strum.*

(b) *Disp. de Fid. mirac.*

verbis peragi? Quid contemplatu dignius, quam admirandæ hujus medelæ causas investigare? Quare ut exiguo temporis spatio me pro ingenii tenuitate disserentem benevolè audire haut gravemini, etiam atque etiam rogo.

Stupeo Auditores, si Strumarum vitium cogitem, difficillimum illud ac tenacissimum morbi genus, quodque ipsa Natura, ne fovere non videretur, in Gentem non unam effudit, Bergomenses, Allobroges, Alpium in Carinthia & Styria incolas, Hispanos denique in Pyrenæis montibus; Et quasi congenitum ipsis reddidit, ut arti Medicæ tantò magis insuperabile statueret: Si intuear Maximorum Regum in abjectissimum quemque summam facilitatem, ut tantam Naturæ pertinaciam ejusdem seu dono, seu miraculo superent: Si immensam ægrorum turbam ad Sacratissima illa capita undique confluentium expendam. Non ita diu est, Anno millesimo, sexcentesimo quinquagesimo quarto, cum Christianissimus Galliarum Rex Ludovicus XIV. ceremoniis solitis coronatus Rhemis tria millia solenniter attingeret. *(c)* Et Gloriosissimus Parens ejus Ludovicus XIII. Burdigalæ se mille quingentis aliquando impertiit. *(d)* Nuperius adhuc, cum Serenissimus Fidei Defensor Carolus II. collapsum Angliæ Regnum instauraret, ducenti, trecenti, quingenti singulis septimanis coivere omnes unà Beneficium ejus implorantes. Quæ tacitum quendam gentis humanæ consensum in negotii hujus veritatem satis indicant, & rem planè de nihilo non esse docent.

(c) *Thulden ad Ann. M.DC.LIV.*
(d) *Contin. Thuan ad A. M.DC.XV.*

Sed ab ovo rem aggrediar. Habuit certè ipsa Antiquitas, quod hic gloriaretur. Nam si singulos velitis, ab omni memoriâ dignum est *Vespasiani* Exemplum, quem cum Alexandriæ esset, è plebe quidam luminibus orbatus, item alius debili crure, sedentem pro tribunali pariter adierunt orantes opem Valetudinis, demonstratam a Serapide per quietem, restituturum oculos si inspuisset, confirmaturum crus, si dignaretur calce contingere. Vespasianus, cum vix fides esset, rem ullo modo successuram, ideoque ne experiri quidem auderet, extremo hortantibus Amicis, palam pro concione utrumque tentavit, nec eventus defuit apud *Suetonium in vita Vespasiani.* (e) Amplius est Pyrrhum illum tot facinoribus Illustrem Epirotarum Regem Dextri pedis pressura Lienosis medelam attulisse, quod ipsa mors comprobatura, cum *Pyrrhi* cadaver Flammis absumeretur, Dex-

(e) *Sueton. in Vespas. VII.*

Dextri Pedis pollicem incombustilem posuit, ut ab interitu immune esset, quod interitu tot homines exemerat: Non ignobili ad nostram ætatem exemplo, quæ *Zwinglii* Cor, cadavere flammis ab hostibus tradito, exuri non potuisse vidit & memoriæ tradidit, ajente gravissimo *Thuano.* (f) Si Familias vultis, Psyllos, Marsos seu Marrubios & Pharios Ophiogenes cogitate, gentem serpentibus apprimè terribilem, quæque non suctu modo, sed tactu ipso levavit percussos, teste Plinio. (g) Transeo Agrippæ Anulum & similia, ne Tempus iis extraham, latum campum Rerum recentiorum, quæque ad scopum meum faciunt, jam ingressurus.

(f) *Thuan. Histor. L. I.*

(g) *Plin. hist. L. XXIIX. c. IV.*

Galli utique originem hujus rei Regibus suis ferè coævam statuunt, & a Clodovæo seu Ludovico Primo arcessunt, illo alias Ampullæ Rhemensis miraculo, itemque Auriflamma & Scuto Liliato cœlitus accepto celebri, cætera vero primo Christiano Galliæ Rege: Clodovæi intimum ac fidelissimum, Laniceum, Virum frigoris, & æstus patientem atque Consiliorum hostilium Exploratorem acerrimum strumis correptum Medicinam frustra adhibuisse, cumque præ pudore tandem delitesceret, somniasse Clodovæum, se guttur Laniceti permulcere & attrectare, mox Laniceum nullius cicatricis nota remanente sanum evadere. Itaque Clodovæum summo manè primum DEO operatum periculum fecisse, nec successu fraudatum hanc sanandi strumas facultatem ad posteros Reges Gallorum sempiternâ serie transmisisse. (h) Communius sanctitati B. cujusdam Marculphi id transscribunt, qui apud Bojocasses in Lugdunensi secunda, quæ Neustria & Normannia est, nobili natus loco, Clotarii & Childeberti temporibus vixit, ejusque precibus DEUM Regibus Galliæ hoc beneficium concessisse: Quam in rem laudo *Rob. Cænalem* (i) & *Papirium Massonum*, (k) Scriptores Rerum Gallicarum doctissimos: idque usitata adhuc Regum Galliæ, statim atque uncti sunt, ad Templum ejus in Agro Laudensi profectio abundè confirmat. Et ipse Serenissimus Ludovicus XIV. Marculphum primo adiit, postea vero demum sanandi muneri se accinxit. Cordatiores tamen in tertiam Regum Galliæ familiam, post Merovingos & Carolingos initia conjiciunt. Ita disertè *Scipio Dupleix* in Ludovico Nono, se nullum adhuc Documentum, nullum vestigium ejus gratiæ in duabus primis Regum Galliæ familiis vidisse, nec verisimile esse, si eâ prædit fuissent, quin ejus Temporis Historici, in scribendis multis miraculis

(h) *Forcatul. De imper. & philos. Gal. L. I. t. 59.*

(i) *L. I. descr. Gall. Perioch. XIV. f. 110*

(k) *Annal. Franc.*

culis minoris momenti ſatis curioſi, præteriiſſent iſtud tàm nobile & glorioſum familiæ Regum Galliæ miraculum. *(l)* Unde factum puto, ut a Ludovico IX. quem Sanctum vocant crucis ſignaculo medelam tactus Regii fultam fuiſſe, alii dicant; Et in Cataloniæ Oppido Pobleta brachium ipſius, cujus tactu Strumoſi ad ſanitatem adhuc reducantur, inter Sacras reliquias aſſervent, in eum tanquam Autorem tantæ rei non obſcure collimantes.

(l) Scip. Dupleix. T. 11. hiſt. Gall. Ed. Pariſ. 1624. fol.

Confidentius a Philippo rem petit *Alexander Patricius Armachanus*, ſeu *Cornelius JANSENIUS*, & penes Anglos diu ante Gallos fuiſſe, aſſerit. Quod quidem tantum abeſt, ut negem, ut additum velim Potentiſſimos Angliæ Reges non parili modo, ſed ampliori Chariſmate inſtructos eſſe, cum præter Strumas etiam morbum Comitialem ſanent. Pro Tempore tamen immemorabilem conſuetudinem potius, quam certum quoddam ejus ſpatium adduxerim. Nolim enim ad fabuloſa initia recurrere, aut S. Edvardum Confeſſorem, ultimum Anglo Saxonum Regem, ne Sanctitate Originis Gallo cederent, ſuperſtitioſè laudare. Ait quidem *Polydorus Virgilius (m)* & alii id genus Scriptores, jam a viginti quatuor Annis dono ſtrumas ſanandi inſtructo allatum fuiſſe a quibuſdam Hieroſolyma venientibus Anulum, quem ipſe diu antea pauperi cuidam clam dederat, qui pro amore, quem erga D. Johannem Evangeliſtam habebat, Eleemoſynam petierat, eumque multa veneratione poſthac ſervatum, quod ſalutaris eſſet membris ſtupentibus, valeretque adverſus Comitialem morbum, ſi tangeretur ab illis, qui ejuſmodi tentarentur malis. Sed ſuos hoſce patiar habere manes. Cur enim piiſſimos Monarchas profanis fabulis onerarem, aut iniquis fraudibus turpiter proſtituerem?

(m) Hiſt. Angl. L. IIX.

Viderunt quidem & propiora Secula Comites Habsburgenſes Strumoſis operam navaſſe, ut, qui a manu ipſorum potum acciperet, ad ſolitam & ſanam gutturis formam rediret. *(n)* Et Reges Hungariæ usque a Stephano, Sancti nomine celebri, tactu Icterum ſanaſſe, ſed quoniam aliquamdiu jam interciderunt hæc dona, ſufficere arbitror me paucis hiſce ea commemoraſſe.

(n) Camer. hor. Subc. Cent. 3. p. 146.

Modus agendi utriusque ceremoniis ſolennis eſt, cæterum à religione, ac pietate nihil diſſidens. Audio accinentes in Gallia: *Manum tuam extendes ad ſanitatem & ſigna & prodigia erunt.* Mox: *Super ægros manus imponent & bona habebunt.* Ipſ. Rex jam Sacram

manum ægro impertiens: *Rex tangit Te, Deus ſanat Te* ait. (o) Et faciem ægri primo in longum, mox eandem in latum cruciatim tangit, primario Medico interea ſynciput ejus tenente, veſpertinis etiam vel ante lucanis precibus & ſacra communione in anteceſſum inſtructus. Ludovicum hodiernum Epiſcoporum Franciæ plusquam viginti circumſtabant: Ægris viritim ejus munificentia nummi liberaliter diſtribuebantur. (p) Non diſpar in Anglia religio, ſed quam non ipſe quidem, *Scultetus* tamen exhibebit, ille Eccleſiæ noſtræ Theologus incomparabilis. (q) *A concione*, ait, *Rex in conclave quoddam aulæ ſe recepit & in Sella conſedit, aſſidebat ipſi a dextris Elizabetha filia, a ſiniſtris FRIDERICUS Comes Palatinus: quibus Struma miraculoſe curanda erat adducebantur a Tonſore octodecim. Mox Theologus quidam prælegit ex Matthæo quædam, Rex manu tangit ſtrumam, Theologus ad ſingulorum ægrorum acceſſum repetit verba:* Imponent manus & ſanabuntur. *Poſtea ſingulis appenditur aureus Numus, legiturq; Evangelium Johannis & ad ſingulos pronunciantur iſta verba:* Hæc eſt Lux vera, quæ illuminat omnem hominem. *Hæc dum fiunt, Sacellanus coram Rege ingenua procumbit, poſtea & Lector: Tandem cantharus aquæ & pelvis afferuntur, ut Rex lavet manus.* Sic ægros dimittunt Reges, non quidem eo momento ſanatos, nec omnes, ſed tamen brevi interjecto ſpatio, ſed pleroſque. Hos ſedatis ſtatim acerbiſſimis doloribus. Illos coaleſcente vulnere, iſtos tumoribus imminutis, adeo ut paucis diebus plures dimidio integram recuperent ſanitatem, referente Laurentio.

Audiviſtis rem, quæ ac qualis ſit: Quid cauſæ ſubſit jam aperiam, nihil tamen vel verborum vim, vel jus aliquod Gentilitium & connatam proprietatem, vel miraculoſam quandam Gratiam moraturus. Non illam, cum talis verborum Valor à Philoſophis jam dudum proſcriptus ſit; Nec iſtam, quia nec Galliæ Regnum penes unam Familiam fuit, & in ipſa ſuperſtite Capeti Familia non exiguam Varietatem admiſit, quando extinctis cum Henrico III. Valeſiis, Borbonii jam a Ludovico IX. & Seculo decimo tertio Sceptro deſtinati ab Henrico IV. excitabantur: Nec Angliæ Regnum eadem linea conſtanter derivatos Succeſſores vidit, Wilhelmo Conqueſtore ſtatim Edvardo Confeſſori Conqueſtus jure ſuccedente, Henrico VII. Roſæ Rubræ Fautore Richardum III. ſimul Roſæ Albæ Factionē extinguente, tandemque poſt mortem Elizabethæ Corona ad Scotiæ

(o) *Andr. Laur. Tr. de Curat. ſtrum. c. 1. Valdeſ. de Dign. R. Hiſpan. c. XVI. IX.*

(p) *Thulden. c. l.*

(q) *Curricul. vit.* Confer *Hub. Thom. Leodium de F. Frider. II. Libr. VI.* & ex eo *Freber. in Petr. de Andlo. L. 1. c. 11.*

tiæ Reges devoluta. Nec omnis Regia Progenies ſanat, ſed ille ſolum, qui regni habenas moderatur. Atqui ſi Naturæ quodam privilegio gauderent Sereniſſimi Reges, tota ipſorum Familia eodem fruerctur, quemadmodum Pſylli & Marrubii olim, qui ipſo hoc ſuppoſiticios Familiæ ſuæ a genuina prole diſcernebant, ſi ſerpentibus læderentur, ſi læſis ſuctu ac tactu mederi non poſſent.

Sed tamen & miracula exeſſe velim, illa licet ab Anglis pariter ac Gallis jactata, ab his tamen effuſius, ab illis rarius, nec niſi antiquioribus. Fateor Gallos prætendere Sacrum oleum ſuum Ampullæ Remenſis, quo utpote cælitus miſſo delibuti Sacratiſſimi Reges ſolitam hominum excedant naturam, & ipſum Sagaciſſimum *Laurentium (r)* eo confugere ſcio: Sanctum chriſma cælitus demiſſum cæleſtis medelæ vim in Reges Franciæ inſtillaſſe, ut ab eo Tempore & Chriſtianiſſimi dicti ſint, & ſtrumas ſanare cœperint. Sed oleum iſtud ſimul Ampulla jam dudum in dubium vocarunt *Thuanus (s) Scipio Dupleix (t) Dion. Petavius (u)* & alii, cauſati nullam a Remigio in Teſtamento ipſius, vel Gregorio Turonenſi, vel alio Scriptore coætaneo ejus mentionem fieri. Et totum negotium integro Tractatu non indoctè confecit celeberrimus pro rebus ac Regibus Hiſpaniæ ſcriptor *Joh. Jacobus Chiffletius* inſtituta diſquiſitione de Ampulla Remenſi. [n] In Anglos nihil ſeorſim habeo, nam commentum de Anulo Edwardi modernorum Anglorum plerique ipſi rident. Contra utrumque facit finis miraculorum, quippe quæ confirmandæ fidei & veritati divinæ eduntur. At iſte Tactus nihil ejusmodi aſſequitur, nihil confirmat, Fide ac Veritate divina adeo miraculis jam confirmatis, ut miraculum ſit, qui ultra miraculum expoſcat, veluti Theologi loqui ſolent.

(r) *cit. Tr. de Cur. ſtrum.*
(s) *Hiſtor. L. CIX.*
(t) *Tom. 1. Hiſt. Gall. Pariſ. 1621*
(u) *Ratio- nar. p. 1. L. VII. c. II.*
[n] *Chiflet. de Amp. Rem. Antw 1651.*

Percipitis nullas ſupra Naturam vires hic locum habere: Verbis, Numero, Sonis nihil merito dari, quippe illicitæ Magiæ Mancipiis. Atque ipſi Naturæ vix aliquid ſupereſſe, quo admirandum hoc negotium tueri poſſit. Et quo tandem me converſum iri cenſebitis? Sed enim erit adhuc, quod tuto me amplexurum puto, quod ſolitus Rerum Ordo non defugit, quod Natura haut difficulter præbet. Quid eſt, Auditores, quod abſentibus Amicis aliquando ſentiamus bene eſſe? Quod interno quodam motu ſubinde doceamur alicujus e cognatione mortem? Quid erat, quod Archiepiſcopus Viennenſis capitalem inimicum obiiſſe Ludovico XI. Galliarum Regi dice-

diceret, Carolo Duce Burgundiæ in prælio Gransonienſi adverſus Helvetios eo tempore occiſo? (w) Quod Græci olim ac Romani victoriæ certiores fierent aliquot ante nuncium diebus? Niſi ſecretum quendam Naturæ tranſitum ac inſtinctum, aut transmiſſionem & immateriatæ virtutis influxum allegare velimus. Propius accedam: Cur audaciores & magis induſtrii reddamur a ſuperiore excitati? Cur ſola Imperatoris Vox maximis copiis animum addat? Cur feſtiva ingenia pariant conſimilem in aliis præſentibus affectum? Cur ſenes non interrupta Juvenum converſatione uſi longævi evadant? Cur pudoris etiam & timoris contagium ſentiamus, ut uno fugiente alii quoque in fugam inclinent? Nihil aliud in cauſa eſt, quam occultâ conſtrictione & inclinatione prædominans & imperioſus alterius in alterum ſpiritus. Ratio eadem hic fortè fuerit: Erit aliqua ſpirituum inclinatio, contractio ac mutatio. Erunt ſuæ imaginationi Vires, (x) Sed tamen procul Pythagoricæ imaginationis monſtro, procul Paracelſi imaginatione exaltata. Quod argumentum ſenſit perſpicaciſſimus Laurentius, ſed leviter attigit.

(w) *Comin. vit. Lud. XI.*

(x) *Vid. Bacon. de Verulam. Hiſt. Natur. Cent. X.*

Humili iſti & rebus abjectis aſſuetæ plebi, quæque in ſummis Principibus nil niſi divinum concipit, colit, adorat, quid admirabilius accidere poteſt, quam illa tantorum Monarcharum demiſſio, qua viliſſimis etiam ſui copiam faciunt? Quid gratius, quam maxima ipſorum facilitas, ut infra ſortem ſuam ſe abjiciant & miſerrimos tangere dignentur. Scimus quam immodicum ſit vulgus, ſuperſtitioſum, credulum: Quam ex opinione potius atque ex veritate judicet. Itaque dum tantam Clementiam Principum ſuorum æſtimat, dum admiratur communionem cum Rege, imaginationi indulget, cientur ad præſentiam Domini ſui ſpiritus, recreantur occulta quadam transmiſſione; Ac movent tandem, trahunt, & adverſantia vincula feliciter perrumpunt. Sic divorum Tutelarium appenſa nomina, Aquæ Benedictæ luſtratio, Lapilli, Carbones, Radices ſtato tempore ſtata hora effoſſæ aliquando Medicinam faciunt, quia dum opinione trahuntur ægri, ſpiritibus inſtigatis, in priſtinam Libertatem ſe aſſerunt. Sic Magicos Characteres, Verba, ſigilla, incantationes ideo ſucceſſu aliquando non deſtitui videmus, non quia reapſe præſtant aliquid, ſed quia imaginatione excitati & corroborati ægrorum ſpiritus extrema moliuntur & carceribus ſuis ſe eximunt: Et quidni in Sacratiſſimis iſtis Nominibus facilius idem admit-

mittamus, a quibus omnes iſtæ nugæ, omnis profanitas, tam longe abeſt, quam quod longiſſime. Anulus vel Armilla ex crinibus Amaſiæ geſtata, paſcendo amori conducere creditur, quia imaginationem excitat; Hic eadem ratio, ideo aurum appenditur, ideo Numus erogatur, ut imaginationem inſtauret ac renovet. Ac ſæpius recidivam patiuntur ægri iſti, & quidem primo morbo periculoſiorem, ſi contingat Aurum a Rege appenſum, numum tempore ſanationis ſibi erogatum, amitti. Non aliam ob cauſam, quam quia Spiritus incitamento ſuo carentes ac ſegniores redditi priſtinæ naturæ contumaciæ de novo ſe ſubmittunt. Et ſi non omnes ſanentur, non male ad eundem fontem recurrerim, quia languidior ægrorum imaginatio impar eſt excitandis tot Spiritibus, qui mali gravitatem diſcutere ac amovere poſſint.

Unicum addam & deſinam: Fruſtra eſſe, qui ægros a Medicis in anteceſſum viſitari & Medicamentis ad ſanationem præparari, immo reſtitui autumant. Non putem ego, Auditores; Ac licet dederim, eſſe aliquando, qui præter tactum Regium alia Medicamenta admittant, hoc ſaltim reliqvum erit, maximam partem ægrorum ſolo ipſo niti, adeo ut Tactui Regio nihil inde decedat. Quid enim? Autumabitis ne, Medicos Regios tota die, immo integris menſibus & amplius in ſanandis tot hominibus occupatum iri? Aut, ſi tam diu inter ipſos hæreant, vulgus id non percepturum fore? Percipiet utique, & qua eſt Mobilitate, Regis ſui non donum jam ulterius, ſed fraudem, ſed impoſturam ludibrio habebit & execrabitur. Noviſſimum Exemplum afferam huc apprime faciens. Protulit Hibernia non ita pridem *Valentinum* quendam *Greatarickum*, Virum literis modice tinctum, cætera nec medicum, nec Chirurgum, ſed dono Tactu ſanandi tam efficaci inſtructum, ut non unum modo, vel duo morborum genera aggrederetur, ſed pleraque, convulſiones quaſcunque, Dolores Capitis, Oculorum, Aurium, Dentium, Tumores & complura alia, eaque feliciter diſcuteret: Quem præcedenti Anno Londinum vidit & ad Stuporem usque admirata fuit. Quos ſumptus Vos ipſum feciſſe dicetis, ut excitatam opinionem in vulgo aleret? Aut quos Medicos habuit, cum ad ignotos & Urbem nondum viſam appelleret? Aut quid arcani tandem foviſſe dicendus eſt vir Privatus, candore conſpicuus, quique Se ritibus Anglicanis conformem vixiſſe & victurum diſerte profitebatur. Equidem ad

ſolitas Imaginationis Vires recurrerim; Sed tamen ἐπέχειν malo, cum in materie hac ipſi Experientiſſimi Angli verſentur, & nos de Eventu nihil dum compertum habeamus. (y) Jam vero ſi hunc medicamenta non requiſiviſſe concedamus; Quidni & Regium tactum ipſis non fulciri cenſebimus? Interim non diffiteor Indicantia ſubinde uſurpari, antequam Regiæ manui admoveantur, cum primis in Comitiali Morbo apud Regem Angliæ, & in iis Inſectorum Genus, quod Julum vocant, Forbicinis non diſſimile animalculum, quod Caſtanei coloris ſui in nigrorem mutatione morbum a Rege ſanandum ut plurimum prodit. Idque ideo fit ne promiſcuo occurſu ægrotantis Turbæ Rex fatigetur. Sed inde Medicinam fruſtra ſperarent, fruſtra peterent, niſi adminiculo Regio levarentur, aut nova imaginatione Manui Regiæ hæcce talia præferrent.

Dixi è quibus initiis admiranda medela hæc ſurrexerit, quomodo adminiſtretur, & quid cauſæ ſubſit, inveſtigavi. Vobis autem, Magnifice Domine Rector, Excellentiſſimi Domini Profeſſores, Nobiliſſimi Domini Studioſi, qui benevolas aures mihi dare voluiſtis, gratias ago maximas, firma ſpe niſus, vos ea, quæ minus accurate forſan tractavi, bonam in partem interpretaturos, & ex voluntate mea facultatem æſtimaturos eſſe. Id unicum reſtat, ut debita gratia Vos proſequar, Piiſſimi WERLIENIANI Manes, veſtra hæc ſunto, veſtra omnia mea Vobis addictiſſimi, qui tam ſerio, tam ſancte voluiſtis, ut Reipublicæ literariæ bene eſſet, ut indigi Cives ejus emergerent, ut ipſe poſt alios hucusque eniterer: Vobis ego hæc in perpetuam memoriam ſuſpenſum eo. Nec vos ſilebo, Excellentiſſimi Patroni, quorum conceſſu ingentibus beneficiis hisce frui licuit, & in poſterum licebit. Edidiſtis ita prolixi in me Affectus Veſtri Teſtimonium luculentiſſimum. Cui memorem animum cultum & obſervantiam perpetuam me repoſiturum humillime recipio. Te autem, Æterne DEUS, DIRECTOREM horum & Fontem omnium Bonorum veneror, concedes pro Clementia Tua, ut porro vivant hæc inſtituta laudatiſſima, dabis alios inſuper & novos Studiorum Promotores, Facies ut Sereniſſimus Princeps noſter, Celebris hic Locus, eoque univerſa Patria noſtra vigeant, vireant, valeant. Annues denique & mihi, ut labores meos ad finem deſtinatum, & ſalutarem proveham in Sanctiſſimi Nominis Tui gloriam æternam.

D I X I.

(y) *Vid. Stubbes Diſſ. de Valent. Greatarick. Ed. 1666. Anglice.*

VI. In

VI. In Hiſpania Vexilla explicant, & concurſu Populi militumque Regis nomen ingeminant: Ea Cerimonia Gentis inſtituto Regia poteſtas deferri conſuevit. *Marian. L. XVII. c. VII.* Idem in Hungaria obſervatur & Regem novum decem e Proceribus Hungariæ præcedunt, *quorum ſinguli Vexillum, in quo nomen & Inſignia unius ex Provinciis a Corona Hungariæ dependentibus picta ſunt, manu tenent. Contin. Thuan. de Coron. Ferdin. II. ad A. MDCXIIX. L. XI.* Harum ſeriem habes in *Sprenger. Font. J. P. c. IX.* Quod ſint I. Vexillum Hungariæ. II. Dalmatiæ. III. Croatiæ. IV. Slavoniæ. V. Ramæ. VI. Serviæ. VII. Gallíciæ ſ. Hallíciæ, Quæ eſt *Wallachia.* IIX. Vladimiriæ, partis Ruſſiæ Septentrionalis. Leunclav. *Lodomeriam* vocat *Pandect. Turc. n. CLXXIV.* IX. Cumaniæ, quæ ſit Terra Walachiæ appellata Zavolcha. X. Bulgariæ. Sed Ramæ nomine fruſtra eſt, quam dicit eſſe civitatem vicinam Jeruſalem, ambiguitate vocis deceptus: Intelligitur hic enim Boſnia, quam Ramam & Ramiam dixere. *V. Leunclav. Pand. c. l.* Confer præc. *Diſſ. IV. c. III. §. VI.* Ubi de Corona Hungariæ. & *Diſſ. III. §. IV.* ubi de Titul. Regum Hungariæ. Et rationes deſignandi reddit *Gockel. l. c.* Vexilla eſſe Symbola variorum periculorum, cum cœli injuriis pariter ac vi hoſtili in primis pateant: Eminere item in Excelſis, itaque & Regem eſſe eminentiſſimum; Ac deinde ſicut milites jurant ſe pro defenſione Vexilli acerba quæque ſubituros, ita ſubditorum cuivis pro ſalute Regis utramque fortunam ſubeundam eſſe.

VII. Eſt & hoc in Regno Hungariæ peculiare, quod Eqvum in collem adigant & aerem quater verberent. Ita *Contin. Thuani cit. L. XI. Conſcenſis Equis recta montem artificioſum petiverunt, in quo Regiones & Provinciæ a Turca occupatæ repræſentabantur: In hunc montem Rex rapido equi curſu vectus aſcendit & ſtricto S. Vladislai Enſe quatuor Angulos & mediam partem iſtius montis percuſſit, quaſi Turcam iis ditionibus, quas in Hungaria poſſidet, exueret.* Confer eund. de Coron. Matthiæ *L. I. ad A. M. DC. IIX.* Et *Brachel. de Coron. Ferdinandi III. Novus Rex Regio adhuc ornatu inſignis extra oppidum in clivum quendam eqvum adigit, ubi educto gladio,* ut illi genti mos eſt, *quatuor ictibus verſus quatuor mundi regiones arenam diverberans ſuæ Majeſtatis ſpeciem dedit. Hiſt. L. II. ad A. M DC XXV.* Cui ſimile eſt Veterum Ægypti Sultanorum iſtud, quod eductis ad Byrtham emporium juxta Euphratem copiis ſolenni pompa Eqvum

ad potandas profluentis aquas ſpectante exercitu in amnem adigerent. *Qua Cerimonia Imperii latitudinem & armorum vim oſtendere volebant, qui citra Taurum usque ad Arabiæ ſolitudines Euphratis undis dominarentur Jov. L. XXXIII. Hiſtor.* Ad Inaugurationem Demetrii Johannis Baſilii M. Ducis Moſcoviæ Nepotis ſingulariter annotat *Baro ab Herberſtein Comm. Rer. Moſcovit. p. 16.* Inter prandendum Muneris quidē loco oblatum fuiſſe cingulum latum, Auro, Argento, Gemmis precioſis confectum quo cinctus fuerit: *Mox* Selgi *quoque* Pereaslawski *h. Piſciculi ex Lacu Pereaslawienſi, halecibus non diſſimiles, quorum & nomen habent. Ideo autem id genus Piſcium putant afferri, quod Pereaslaw nunquam ſeparabatur à Moſcovia vel Monarchia.* Apud Turcas inter ſingulares Inaugurationum ritus eſt, quod Mufti, ſeu Summus eorum Pontifex, Novum Imperatorem framea accingat *Piaſec. ad A. MDCXXIII. p. 367.* Apud Veteres Perſas Regem oportuit ſtolam ſuam ponere & induere eam, quam Cyrus priſcus, priusquam Regno potiretur, geſſit, & ficorum maſſam eſſe, tum terebinthum vorare & Calicem haurire lactis acidi. *Plutarch. in Artaxerxe haut procul init.* Cætera quæ huc pertinere poſſunt, e Libris Ritualibus variarum Gentium petenda erunt, e quibus præter illos quos hactenus ſparſim citavimus, nunc indicamus pro Imperio Noſtro *quinque partes priores Politic. Imperial. Goldaſt.* & in ſpecie *Joh. Frideric. Mateneſium de Parentela, Electione & Coronatione Ferdinandi II. in Regem Roman. Libr. II. Colon. MDCXXI. 4o.* De Ferdinando III. *Theatr. Europæum*, de Leopoldo *Diarium Europæum p. 1.* De Coronatione Regum Galliæ præter *Honorium, Laurentium Bouchellum Decret. Eccleſ. Gall. L. V. Tit. II. Le Ceremonial de France par Theodore Godefroy. Pariſ. M. DC. XIX.* Regum Angliæ Inaugurationem habes *in Matth. Pariſ. p. 205.* Ordinem Coronationis Richardi R. Angl. in *Scr. Rer. Angl. p. 656.* & recentiſſimum Caroli II. *in Nubil. Jubil. Britann.* item *Diar. Eur. Cont. VI. p. 39. & ſeqq.* Ordo *qualiter Sereniſſimus Rex Poloniæ juxta veterem conſuetudinem coronatur &c.* extat ap. *Alexandr. Gaguin. T. II. Rer. Polon. Ed. Piſtor.* De Coronatione Regum Hungariæ *Bonfin. Dec. IV. L. X. f. 677.* Inaugurationem Imperatoris Ruſſici deſcripſit *P. Oderborn in V. Theodori I.* Adde *Sigism. ab Herberſtein p. 14.* Petræum *Chron. Moſcov. p. III. init.* De Græcis Imperatoribus *V. Codin. & Joh. Cantacuzen. L. I. c. XLI. Confer Leunclav. Pand. Turc. c. CXIX.*

CAPUT III.

Coronationis Maritalis Natura, Titulus Regis Fœminis attributus, Titulus Queen in Anglia, Causæ suspensionis hujus Actus, Ritus ejusdem.

I.

COronationem Maritalem inter Cognata Inaugurationum posuimus; Neque enim jus in Regna, sed Societatem Regiam tantummodo manifestat, nec Conjuges Regii Majestatis ipsius, sed solius Exercitii cujusdam Majestatis copiam sibi invicem faciunt. Hinc Reginarum appellationem ipsæ Fœminæ Regiæ aliquando neglectim habuere, ne jus suum in Maritos transtulisse viderentur: Ut Maria Hungara, quæ *Rex* salutari voluit, ut quod Sexui deesset, suorum voluntate suppleretur, *Nadayni Flor. Hung. L. III. C. III.* Et Isabella Castellana, ut pares cum Marito faceret, semper eadem Qualitate ipsi conjuncta fuit: *Ferdinandus & Isabella Reges Catholici &c. V. præc. Diss. I. c. II. §. II.* Cujus ratio fuit, quia Regium officium & munus administrabant, cum Reginæ non a munere Regiæ Gubernationis, sed a matrimonio Regis appellandæ fuissent, quemadmodum & in LL. mulier Procurator, mulier Defensor, Mulier Judex, Mulier Tutor &c. nominatur, quoties illa mascula munia obit. *Rumel. P. III. Diss. II. ad A. B. §. XX.* Sicque in Gallia etiam Pariatus Titulum Fœminæ acquirunt, sed Nomine Masculino, vel certe cum viris communi, veluti *Madame d' Aiguillon* regnante hodierno Rege Ludovico XIV. *est qualifieé Duchesse & Pair de France* l' Estat de France de A. MDCLXI. *L. III. C. V.* Eodemq; forte intuitu Johannæ Arragoniæ Caroli V. Matri servati Regnorum Hispaniæ Tituli, *quos conjunctim cum filio, sive id sua voluntate, sive ex ordinum decreto fieret, quamdiu vixit, in omnibus actibus publicis semper usurpavit. Thuan. Lib. XVI. fin.* In Anglia vero hanc ob causam ne Reginæ quidem Nomen olim toleravere, quod illud adhuc Dignitatem & potentiam aliquam Regiæ Conjugi permittere ipsis videretur. Ideo *Asserius Menevensis L. de Gestis Alfredi Regis* scribit: *Gens Occidentalium Saxonum Reginam juxta Regem sedere non patitur*, nec etiam Reginam appellari, sed Regis Conjugem *permittit; Quam Controversiam, immo infamiam de quadam pertinaci & malevola ejusdem gentis Regina ortam fuisse majores illius Terræ perhibent*,

bent, *Quæ omnia contraria Seniori suo & omni populo ita peregit, ut non solum suum proprium odium mereretur, sed etiam omnibus suis subsequutricibus eandem pestiferam tabem post se submitteret.* Confer *Wilh. Malmesbur. de Gest. Reg. Angl. L. II. c. II. Matth. Westmonast. ad A. DCCCLIV.* Unde & hodienum *Queenes* vocantur, non *Kynigines*, quod nomen vi Analogiæ Germanis & Belgis adhuc usitatæ a Kynig vel King derivatum fuisset, h. non Reginæ, sed Uxores s. Consortes Fœmineæ; Id enim *Cwen* s. *Quen* antiquitus significabat. V. *Bonav. Vulcan. de Literis & Lingua Getarum p. 66.* Et in universum Comitem *V. Claud. Fauchet en l' Origine des dignites L. II. c. III.* Ubi inter alia Antiqvum Autorem *Siperis de Vineaux* hoc fine allegat:

Le Conte de Lancaster, qui cit a nom Henry
Met a Conseil le Conte, que on dit de Warwick,
Sire Quens, *dites moy par Die, je vous en prie &c.*

V. plur. *Selden. Titles of Honour c. VI. n. VII. p. 117. 118.*

II. Idem metus augendæ justo amplius potentiæ vel Dignitatis Coronationem aliquando distulit, vel etiam plane impedivit. Hinc Philippus II. Rex Hispaniæ, Mariæ Anglorum Reginæ Maritus, licet nomen ejus una cum Reginæ nomine Edictis præfigeretur & numis inscriberetur, nunquam tamen obtinere potuit, ut Diadema Anglicum ipsi imponeretur. V. *Thuan. L. XVII. init.* Quia metuebant Angli, ne graviori ipsos jugo obrueret, maxime quod Monarchiam totius orbis Christiani tunc affectare crederetur. V. hac de re gravissimam Querelam in Guil. Antecelli Henr. IV. ad Frider. Palatinum Legati Oratione apud *Thuan. L. CXIIX. init.* Et Henricus VII. Rex Angliæ Elisabethæ suæ e Familia Eboracensi natæ Coronationem in tertium Annum distulit, *Quæ mira & inexpectata temporis Protractio sic notata est ab omnibus, ac si res stomacho Regis minime grata esset, sed necessitate quadam & propter Rationes Status ei fuisset imposita*, ait *Verulam. Vit. Henr. VII.* Cujus Ratio occulta hæc erat, ne citior ejus Inauguratio speciem aliquam Participationis in jure Regni præ se ferret, quod Eboracenses totis duobus fere seculis prætenderant. Vid. eundem *Verul. init. L. de V. Henr. VII.*

III. Ritus fere iidem, qui apud Reges occurrunt, paucis eorum, quibus Regia Majestas propius denotetur, exceptis. Ideo splendidissima cum pompa Coronatam Elizabetham modo dictam comme-

memorat *Verulamini l. c.* Solennes ritus Coronationis Imperatricis Eleonoræ in Reginam Bohemiæ perstringit *Brachelius L. III. ad A. MDC. XXVII.* factæ *Administris Cardinali Harrachio, Archiepiscopo Pragensi, & supremo Regni Burgravio Adamo Wallensteinio. In qua illud quidem diversum fuit, quod Ferdinando Regi* (hic enim tunc etiam coronabatur) *solus Archiepiscopus, Imperatrici v. cum Archiepiscopo Burgravius & S. Georgii Abbatissa, quæ Regni Princeps est, Diadema Regium imponerent.* Reginam Galliæ, Henrici IV. Uxorem, Unctione, Anulo, Corona, Sceptro, Virga Justiciæ instrui oportuit, quæ & oblationem panis, vini & cerei cui tredecim aurei affixi erant exhibuit ap. *Contin. Thuan. L. III.*

CAPUT IV.

Abdicationis spontaneæ Exempla: Causæ: An Carolum V. pœnituerit Abdicationis? Abdicationis Coactæ Exempla: Ritus Abdicationis: Consequentia: Oratio Valedictoria Serenissimi Regis Poloniæ.

I.

POstremum locum sibi hic vendicat opposita Inaugurationi Exauguratio, seu communiori nomine, Abdicatio Regia, *Ignotum Principum Aulæ prodigium, ut, cum possint, imperare desistant. Strad. de B. Belg. Dec. 1. L. 1.* ut neglectum eant, quod alii tanti faciunt, & quæ magna vi retinent, sponte deponant. Sed extitere tamen Illustria ejus Exempla, nec sequiorum, sed optimorum, felicium & cordatorum Principum. Inter Veteres Imperatores Diocletianus *solus omnium post conditum Romanum Imperium ex tanto fastigio sponte ad privatæ Vitæ statum Civilitatemque remeavit,* τὸ καινὸν τοῦτο μόνον ἑλόμενος, καὶ μετελθὼν τῆς ἀρετῆς εἶδος, ὥστε ἐξ ὕψους τοσούτου πρὸς κοινὴν μεταστῆναι πολιτείαν apud *Eutrop. L. IX. fin.* cui Collega Maximianus eodem tempore se adjunxit. E Francicis Imperatoribus fuit Lotharius Ludovici Pii Filius, qui post XV. Annos Imperii in Monasterium Prumiense concessit. E Græcis Joh. Cantacuzenus in Monasterium abiit, & mutatum Nomen Joasaphi Christoduli assumsit, qui & in otio isto suo Libros IV. de suo & Andronici Palæologi Junioris Imperio consignavit *Ed. cum Vers. & Nott. Jac. Pontani & Gretseri.* Inter Reges Hispaniæ *Baronius* commemorat Wambam Regem *T. IIX. Annal. ad A. DCLXXX. & T.*

VII.

VII. A. DXXXVI. Theodahatum Gothorum Regem in Italia, quo memorabilius exemplum vix reperire eſt: Fuiſſe Theodahatum otii & literarum adeo amantem, ut poſcente Bellum Juſtiniano reſponderit, ſe malle quotannis MCC. Aureorum penſione contentum eſſe, quam ſanguinem fundere, quodque in pactum illud facile conſentiret Imperator, Regno ceſſiſſe. V. ipſum actum in *Gold. Conſt. Imp. T. I. p. 7.* Plura Exempla Vide ap. *Thuan. L. XVI. ad A. MDLV.* qua Caroli V. Renunciationem proſequitur. Hunc enim idem factitantem noſtra tempora viderunt & admirata ſunt. Veluti & Amurathem Imp. Turcicum, qui cum paucis Sacerdotibus in nemoroſum Bithyniæ locum conceſſit; Chriſtinam denique Suediæ Reginam, & nuperrime Sereniſſimum Poloniæ ac Suediæ Regem Joh. Caſimirum.

II. Cauſæ tanti propoſiti, ſi communes velis, adduci ſolent imbecillitas corporis, tædium rerum humanarum, divinarum deſiderium & ſs. Quales fuere Sereniſſimi Joh. Caſimiri R.P. Se Dierum maturum, Comitiis & Caſtris feſſum, Calamitatibus preſſum in manus Procerum Coronam deponere: Nec ſine ratione id eſſe Rerum Naturalium periti tradere norunt, quorum Conſilium hoc eſt, ut ita inſtituatur Juventus ac ætas Virilis, ut Senectuti *Nova Solatia* relinquantur, eorumque præcipuum eſſe *Otium moderatum*, & manus ſibi ipſis inferre *Senes Honoratos*, qui in Otium non ſecedant V. *Verulam. Hiſt. Vit. & mortis Tit. de Operatione ſuper Spiritus N. XCVI.* Proprias tamen intervenire dubium non eſt, ſed illas non niſi Sacrorum Arcanorum ejusmodi participes reddiderint. Carolus V. prodebat ſe ætate, ac continua moleſtia infirmitatis, debilitatis omnibusque viribus corporis ad res obeundas ſenſim deſtitui. V. Literas ejus ad Ordd. Imp. de d. Sudburg. A. MDLVI. & ad Camer. Spirenſ. de 27. Aug. apud *Wilhelm. Godelevæum de Abdicatione Caroli V. Imp.* Sed aliæ graviſſimæ interceſſiſſe ibidem indigitantur, & ſuſpicionum quandam farraginem eo nomine collegit *Burgoldenſis, quem vid. p. 1. Diſſ. I. n. XLIII.* Adde *Thuan. c. LXVI. in fin.* Certe non ſine gratia fuit nonnullorum ratiocinium, ſapienter imitatum eſſe Cæſarem præcautos aleatores, qui magnam numorum ſummam ante ſe congeſtam lucrati plurium horarum ludo, veriti fortunæ aleam, retrahunt opportune manum, neque ſe parto illo cumulo victoriarum exui jactu videlicet uno patiuntur. Felicitate Henrici II. Galliarum Re-

Regis perterritum multi ſcribunt, nec ipſe *Strada* diffitetur: Vulgo creditum Cæſaris Fortunam faſtidio ac ſatietate jam captam retrocedere incepiſſe felicemque Imperatoris hactenus invicti Genium in Henricum Galliæ Regem immigraſſe. Attamen eo res tunc non fuiſſe loco, ut illum fortunæ ſuæ magnopere pœniteret eodem docemur. *Expugnatis nim. paulo poſt ſolutam Metenſem obſidionem Ternam, munitiſſimo Belgici limitis propugnaculo, atque Hedino veteri Arteſiorum Principum Aula, captis utrobique aut interemptis e Gallica Nobilitate permultis, immo etiam poſt in Italia contra Hoſtium vires, Genuenſibus aſſerta magnam partem Corſica Inſula, & quod pluris habitum eſt, capta Senarum Urbe, pulſisque inde ac fere omni Etruria Gallicis armis* Dec. 1. L. 1. Sereniſſima Chriſtina contendebat, Se explosis variarum Religionum figmentis cum Eccleſia Catholica in gratiam redire conjungique velle, ejusque religionis amore captam Regnum etiam contemnere. Quæ verba ſunt *Thuldeni ad A. MDCLIII. p. 190.* Quo ſpectat etiam Diſtichon, quod Coronæ Regiæ quam illa ſimul Sceptris Divæ Mariæ Lauretanæ conſecravit, non nemo appoſuit:

Hanc Tibi ſacravit ſpretam Regina Coronam,
In cœlo tribuas ut meliore frui.

Sed fertur Regina verbum *ſpretam* indigne tuliſſe; Neque enim vel unquam ſe contemſiſſe coronam, vel S. Virgini Rem a ſe ſpretam donaturam fuiſſe. *Sigism.* von *Bircken. in Itinerario Marchionis Chriſtiani Erneſti c. 11x.* In quæ penitius inquirere ſupra nos eſt; Neque æſtimabimus nunc, an eodem animo rem ſemel factam ſemper tulerint. Maximianum utique pœnituiſſe ſuſceptæ Abdicationis teſtatur Suidas in Dioclet. Et Gotarzes pœnitentia conceſſi Bardani Regni fregit pactum ac Bello Bardanem aggreſſus fuit, apud *Tacit. XI. Annal.* Carolum V. ejusdem pœnitentia ductum fuiſſe vulgaris rumor fuit: Cum enim Cardinalis Granvellanus data occaſione Philippo II. in mentem revocaſſet: Anniverſarium illum eſſe diem, quo Carolus Pater Imperio Regnisque ceſſerit: Philippus reſpondiſſe fertur: Eundem diem anniverſarium eſſe, quo illum ceſſionis pœnituerit. Quod tamen fortean inde factum cenſet Strada, quia non putaret in Parente laudandum, quod imitandum ſibi non ſtatuiſſet. Neque in Commentariis ſuper eo ſeceſſu veſtigium ullum ejusmodi pœnitentiæ compertum fuiſſe dicit; Nec decuiſſe etiam *vivam adeo*

Magnanimitatis imaginem posteris exponi pœnitentiæ panno obvelatam. V. cit. I. Dec. 1. L. I. ad MDLVI.

III. Abdicationis Coactæ, (diceres Depositionem & non incongruo vocabulo in specie Exaugurationem, veluti Abdicatio Voluntaria alio nomine est Renunciatio, Resignatio) non minor gravitas est, & sacro suo Titulo tunc orbantur Reges, vel propria culpa sua, vel malitia aliena. Ita olim in Gallia Childericus III. Regno excidit, Pipino Majore Domus, qui Regium nomen non dissimulanter affectaverat, stuporem & socordiam ejus causante, Zacharia P. M. deinde, qui Pipino tunc contra Aisthulphi & Longobardorum injurias summopere indigebat, Consilia suggerente & denique consentiente. De cujus facti justicia V. pluribus *Barclajum de Potestate Papæ c. XLI.* In Anglia similes vices olim expertus fuit Richardus II. de cujus depositione V. peculiarem Tractatum *Henr. Knighton in Scr. Hist. Angl. Ed. 1652.* Et nostro tempore Pientissimus Angliæ Martyr Carolus I. rebelli suorum furore injustissime & regno & Vita privatus, pro quo negocio, cum variorum scriptis jam notum sit, proponimus consulendum Tr. *Regii Sanguinis Clamor ad Cœlum adversus Parricidas Anglicos Hag. MDCLII.* In Polonia Henrico Valesio, Galliæ ejus nominis Regi Tertio, cum clanculum se inde proripuisset, A. MDLXXIV. Imperium abrogatum fuit, *Decreto ea de re Eid. Vtil. facto, quo Senatus & Equestris Ordo declarabat, quando Rex ad Diem Varsavienſibus superioris Anni Comitiis præfinitum in Poloniam non venisset, se omni fidei & Obsequii Jus ei renunciare, ipsum v. Regno excidisse, jamque Interregnum esse, perinde ac si Rex defunctus esset, quod tunc per Regni & Aulæ Tribunos palam & in ipsis Comitiis & postea Cracoviæ, ut cunctis innotesceret, nec quenquam* Exauguratio *latere posset, a publico præcone proclamatum est. Thuan. L. LXI. ad A. MDLXXIV.* In Suedia A. MDCIV. Ordinum Decreto Sigismundo abrogata Potestas. *Thuan. L. CXXXI.* V. Tr. *Exegesis Historica causas commemorans, quibus Ordines Regni Suecici provocati Sigismundum Regem Poloniæ ejusque progeniem &c. Suecano exuerunt Diademate Francof. MDCXIX. 4.* In Imperio nostro oportuit Ludovicum Pium Imp. coram Filiis & rebellibus Sacerdotibus, quos intempestivo affectu prosecutus fuerat, Compendii in Concilio Imperialem Dignitatem cum Vita Monastica commutare. V. *Acta Exautorationis ejus T. II. Scr. Gall. du Chesne p. 331.* Item *Agobardi Archie-*

chiepiscopi Lugdunensis Epistolam ad Ludov. Imper. de Monarchia Imperii Francici T. 1. Goldast. de Monarch. S. R. I. Et Wenceslaum ob res male gestas Electores (*Burgoldensi p. 1. Disc. XIX. §. X.* videntur & reliqui status accessisse, sed contrarium patet ex §. IIX. Sententiæ Exautorationis) throno dejecere. *V. Sentent. Exautor. in T. 1. Constit. Goldasti.* De Jure Pontificis M. circa hanc rem nihil nunc dicemus. Videatur *M. Anton. de Dom. de Rep. Eccl. L. VI. c. X.* & Diploma Friderici II. Imp. *de Usurpatione &c. & quod Papa non possit instituere aut destituere Imperatorem Reges ac Principes T. 1. Const. Imp. Gold. p. 306.*

IV. Ritus hic pauci sunt: Exaugurationem Henrici III. in Polonia publica Præconis voce factam docet *Thuanus l. ante cit.* Circa Caroli V. abdicationem Regnorum Hispanicorum tradit *Godelævæus l. cit.* In singulis Urbibus, ubi publicum Consilium aliquod fuerit, Fecialium duorum Gentilitiis Regni signis & ornamentis instructorum in suggestu sibi invicem oppositorum alterum dedisse, alterum accepisse sceptrum, ensem & galeam, & priorem ita locutum fuisse: *Quod faustum fortunatumque sit Hispaniæ universæ atque aliis Provinciis Imp. Carolus V. Hispan. Rex legitimo Jure factus, sponte lubentique animo omni se potestate abdicat, Regemque esse jubet ac heredem suum instituit Philippum, ita ut in illum omnia jura regnandi possidendique atque in alios transferendi translata sint, more legeque veteri, & eo jure translata, ut quæ optimo jure transferri solent privata omnia & publica.* Orationes & Literas Caroli hoc nomine factas habes apud eundem. Serenissima Christina, cum Insignibus Regni se exuisset, & Voluntatis suæ rationem Senatoribus Regni exposuisset, Carolum Gustavum Successorem suum compellavit: *Pro te*, inquit, *Nepotum Carissime, proque Regno Suediæ Deum Optimum precor, uti hic dies omnibus salutaris & faustus illuxerit. Posui ego hæc regni ornamenta, ut quæ inflatu suo in animo Christi Spiritus loquitur, exequi, negociaque susceptæ peregrinationis transigere possim. Tu interim ea quæ posui, Me Tibi transferente ita accipe, ut nostri beneficii memoria Regnum feliciter administres, Nosque absentes etiam diligas Thulden. l. prox. cit.* Fuereque tunc & Numi projecti, qui Coronam cum Inscriptione continerent, ET SINE TE, quod ex *Gualdo Galeazz. in V. Christinæ Reg.* refert *Sprenger. Tacit. Axiom. L. 1. c. XLIII.* De Cerimoniis recentissimæ Abdicationis Serenissimi Regis Poloniæ

res omnibus nota est. Non pigebit tamen gravissimam Ejus Orationem hic adjicere, & ita Dissertationem præsentem claudere, si de consequenti Abdicationis prius monuerimus, illud esse, ut reservetur Abdicatis Annuorum redituum quædam portio, qualis fuit CM. Florenorum Carolo V. & CCM. Impp. Dn. Christinæ assignata, sub Hypotheca Insularum *Oesel, Oeland & Gotland*, quam tamen ultra dimidium reduci postmodo placuit. Ipsæ vero Personæ Illustres vel Regno plane excedunt, quemadmodum Gotarzes in Hyrcaniam abiit, apud *Tac. l. c.* vel in Regno privatam vitam sectantur, eamque aut civilem, ut Diocletianus hortorum culturæ se addicens, aut Ecclesiasticam, veluti Lotharius Imp. in Cœnobio Prumiensi vitam transegit, Carolus V. in cœnobio S. Justi, Wilhelmus Dux Bavariæ in Cœnobio Carthusianorum juxta Ratisbonam &c.

ORATIO
Serenissimi Regis Poloniæ
JOH. CASIMIRI,
qua ipsemet Ordinibus valedixit & Regno se abdicavit.

QUando jam affluit impellitque Hora, ut Amoris Paterni debitum a ducentis octoginta annis huic inclytæ Reipublicæ pupillæ domus nostræ exsolvam, dierum maturus, Comitiis & castris defessus, calamitatibus annis viginti pressus, Rex & Pater, quod mundo pretiosissimum est, coronam in manus Dominationum Vestrarum deponam: Vice solii solum mihi privatum eligo, ultimus domus meæ, cum Regno funeris mei, superstes emorior. Pro Sceptro particulam terræ mihi in sinu charissimæ matris communis Vestræ meæque Patriæ intra cineres Majorum meorum relinquo. Vos sicut primum me in castris, extremum a præliis videratis, ita in Annalibus primum, qui amore Patriæ augendæque ejusdem felicitatis Regnum posuerit, & Majestatem Regiam in dispositionem Vestram restituerit, memineritis. Amor Dominationum Vestrarum liberis vocibus huic me

so-

solio imposuit : Amor meus erga Dominationes Vestras me supremum utriusque lineæ heredem libere demittit. Monarchæ cæteri, filiis, fratribus, aut consanguineis, Coronam tradebant: Ego Patriæ charissimæ, cujus Pater sum & filius, cujus amore e Duce gregarius, ex Principe obediens, ex Rege Concivis fio, ut summiori & Reipublicæ commodiori locum concedam, Cujus in Electione ut Deus Dominationes Vestras prosperet, in solitudine mea vacuus negotiorum Majestatem ejus Sanctam anxius precabor. Gratias igitur Dominationibus Vestris ago pro omnibus erga me charitatibus, meritis & susceptis periculis, gratias ago pro consiliis, præsidio & sumtibus. Sicui ex Rationibus Status vel fatorum quid ingratum me Rege accidit, Veniam oro, ipse vicissim omnibus do veniam. Valedico insuper omnibus Dominationibus Vestris, & Cordi meo admoveo, quorum dulcem memoriam, dum vivam, circumferam. Benedictionem insuper omnibus Dominationibus Vestris & singulis relinquo, & quanquam loco disjunctus, animo tamen a communi Matre nunquam dividar.

DISSERTATIO VI.
DE
INSIGNIBUS ET CULTU REGUM.

CAPUT I.

Insignium Vox & Descriptio: Vestes Inaugurationibus destinatæ apud Veteres Reges Persiæ, Caroli M. in Imperio &c. Dalmaticæ: Chlamys Purpurea, Vestes Holoberæ: Sacrum Encaustum, Natura Purpuræ: Color Albus in Habitu Regio, Vestes Violaceæ Regum Angliæ & Galliæ: Chirothecæ, Calcei: Vestitus Imperatorius.

I.

INSIGNIUM Vox ab *Insignis* est, hoc est, notatus, signo conspicuus. *Insigne* in genere nota, qua aliquid signatur, quo sen-

ſu Sol forſan erit *Inſigne Radiatum diei* apud *Lucret. L. V.*

Propterea noctes hiberno tempore longæ
Ceſſant, dum veniat Radiatum Inſigne diei.

V. Martin. Lex. Voc. Inſigne, *B. Parentem meum Origg. L. L. V.* Signum. Strictiori ſenſu ſunt Phrenoſchemata ſeu conſtantes illæ Familiarum Impreſiæ, & æquivalenti ſignificatu *Arma*, *Arma Gentilitia*, Wapen *&ſ.* dicuntur. Medio & paulum latiori ſignificatu ſunt propria alicujus ornamenta, quibus ab aliis diſtinguitur, definiente *Accurſio l. 2. in princ. in verſ. Inſignibus ff. de his qui not. infam.* eoque Græcorum παράσημα, ἐπίσημα, σύμβολα, item *Ornamenta* ipſis æquivalent. *V. Novell. XXIV. c. 1. L. IV. C. de Injuriis &c.* Ita Veterum Romanorum toga prætexta, ſecures, faſces, ſella curulis *Inſignia* Magiſtratuum erant, quemadmodmodum Cicero loquitur in L. Piſonem: *Tum Lictoribus in toga & prætexta Conſulatum eſſe putas, quæ ornamenta in Sex. Clodio te Conſule eſſe voluiſti. Hujus tu Clodiani canis* Inſignibus *Conſulatum declarari putas?* Item *Virgil. XI. Æneid. Et ſellam Regni trabeamque* Inſigne *vetuſti. Ulpian. L. 1. ff. de Proc. Offic. Proconſul ubique quidem Proconſularia* Inſignia *habet* &c. Quem ſenſum in præſens noſtrum facimus, ornatum, cultum, & Arma Regia per partes viſuri, cæteris Grammaticorum prætermiſſis, num Arma recte uſurpentur pro Inſignibus, & an *Inſigniis* æque ac *Inſignibus* dici poſſit, quorum cauſa laborioſiſſimus Valla Veteri Bartolo litem movit, &c. Videatur de iis inter alios *Limn. J. P. L. VI. c. VI. n. II. III. IV.*

II. Initium nobis Veſtes erunt, Perſonæ Regiæ proximæ, quas Reges vel ſolo Inaugurationis, vel toto Vitæ ſuæ tempore gerunt. Iſtiuſmodi erant Veſtes Veteris Cyri, quas Paſargadis Sacello bellicæ Deæ novum Regem depoſita Veſte propria induere oportebat, in ſignum exuendæ ſuperbiæ & humilitatis in memoriam revocandæ. Εἰς πασαργάδας δεῖ τὸν τελέμενον παρελθόντα τὴν μὲν ἰδίαν ἀποθέσθαι στολὴν, ἀναλαβεῖν δ᾽ ἣν Κῦρος ὁ παλαιὸς ἐφόρει, πρὶν ἢν βασιλεὺς γενέσθαι. *Paſargadas ingreſſum, qui inauguratur, ſtolam ſuam oportet ponere, & induere eam, quam Cyrus priſcus, priusquam Regno potiretur, geſſit. Plut. in Artoxerx. init.* In Imperio noſtro ſunt Veſtes Caroli M. quibus Imperator Diaconi in modum induendus eſt, easque numerat *Hartman. Maurus: Dalmaticam Albam holoſericam precioſiſſimis margaritis gemmisque diſtinctam;* Auream ſtolam, *margaritis quoque ador-*

adornatam, Cappam Holosericam *violacei coloris, cui Aurum in modum Aquilæ intextum:* Alterum Amiculum rubei coloris *contextum pari modo magna Aurea Aquila. De Coron. Germ. Caroli V.* Regum Peguanorum vestis interior rei sacræ instar asservatur. *Le Blanc. Itin. p.* 1. *C.* XXII. In Gallia eandem & Chirothecas comburi docet *Contin. Thuan. L. III. in Coron. Ludov.* XIII.

III. Pro communi Regum habitu iste allegandus erit, quem frequentissime *Dalmaticarum* nomine commemorant, ita tamen ut iis nihil aliud intelligatur, quam vel paludamentum, vel chlamys, vel aliud quodcunque laxum & corpus involvens vestimentum, seu decidua in Poplites Tunica, Quales Regibus communes esse Inaugurationum, Comitiorum & ss. Solennia frequentissime testantur. Paludamentum Regis Galliæ commemorant *Gramond. L.* 1. *Thuld. p.* 1. *L.* 3. Regum Angliæ similem Habitum enumerant, quotquot vel Inaugurationem vel Comitia Anglicana exponunt. *V. Diar. Eur. Contin. VI. p.* 62. *de Coronatione Caroli II.* Imperatoriam *Dalmaticam Hartmannus Maurus* infra recensebit: Quibus similes Tunicas tamen & extantioribus Ministris suis communicari sinunt, unde Habitus ille Parliamentarius in Anglia, Parium Franciæ in Gallia, & peculiaris Titulus ibidem notus *des Magistrats & gens, qu' on appelle de longue robbe:* De quibus in seqq. pluribus agemus. Interim si proprio ac veteri sensu accipiantur Dalmaticæ, huc non pertinebunt, cum Tunicas manuleatas designent, in usum quidem traductas, sed non semper sine infamia. Dicit quidem *Baronius* Reges jam olim iis usos fuisse *Martyrolog. ad XXXI. MaI:* Commodum, Heliogabalum *Dalmaticatos* describi: *Dalmaticatus in publicum processit, atque ita signum quadrigis emittendis dedit.* Lamprid. in Commod. *Dalmaticatus in publico post cœnam sibi visus est, Gurgitem Fabium & Scipionem se appellans, quod cum ea veste esset, cum qua Fabius & Cornelius a parentibus ad corrigendos adolescentes essent producti.* Idem in Heliogabalo. Item *Julium Capitolinum* meminisse *Dalmaticarum*, quibus *Pertinax* Imp. usus fuerit. Sed cuncta hæc non usum Dalmaticarum, verum exempla probrosorum Principum præ se ferunt. *Capitolinus Dalmaticarum* quidem meminit, non v. quibus usus fuerit Pertinax, sed quæ Commodi fuerant, cujus rerum Auctio sub Pertinace instituebatur. Cæteros quod attinet, Commodum & Heliogabalum, præter eos nullus sanus aut honestus

Prin-

Princeps ipsas gestasse legitur, istaque causa fuit, cur illi a Scriptoribus notarentur. Nec ratione carebat, cur *Dalmaticæ* probro haberentur, quia manuleatæ erant, quia mulierum virorumque effœminatorum habitus fuit. Ut proinde *Dalmaticæ* vel alio, & designato a nobis sensu, vel plane nullo hic veniant.

IV. In Veteri Romano Imperio Imperii Insigne in Chlamyde *Purpurea* erat: Τὸ διάφορον τῆς βασιλικῆς περιβολῆς ἀπὸ τῆς ἁλουργίδος ἦν: *Eutrop. L. IX. in Dioclet.* Sic Maximus *Purpura* injecta Imperator salutatus est: Πορφύραν ἐπιβαλόντες βασιλικὴν Αὐτοκράτορα ἀναγορεύουσιν. *Herodian. L. VI. fin. in Alexandr.* Nigrum verba facientem exercitus *Imperatoria Purpura* amicivit: εὐθέως τὸ στρατιωτικὸν πᾶν καὶ τὸ συνειλεγμένον πλῆθος Αὐτοκράτορα τε ἀνεῖπε καὶ Σεβαστὸν προσηγόρευσε. Τήν τε βασίλειον πορφύραν περιβαλόντες, &c. εἰς τε τὰ ἱερὰ τῆς Ἀντιοχείας Νίγρον ἄγουσι, καὶ εἰς τὴν αὐτοῦ οἰκίαν καθιστᾶσιν. *Idem L. II. in Julian.* Unde & *Porphyrogenneti* nomen aliqui derivarunt, quasi Proles Imperatoria in Purpura nata, hoc est destinata Imperio esset, cui rei satisfecimus *Diss. II. c. III. §. I. Et Purpuræ* sumptio pro capessito Imperio usurpata. Sic Posthumus in Gallia περιθεὶς ἑαυτῷ τὴν ἁλουργίδα, Purpuram sumpsit *Eutrop. L. IX.* Item Carausius ἁλουργίδα τε ἐνέδυ καὶ καταλαμβάνει τὰς Βρεττανικὰς πόλεις, *Purpuram* sumpsit & Britannicas Urbes occupavit. *Id. eod. L. in Dioclet.* Et in tumultuariis Imperatorum creationibus direptam a vexillis *Purpuram* aut de simulacris Deorum, cum aliunde non suppeteret, ut ea Imperatorem induerent, Historiæ Augustæ Scriptores notarunt. *Ferrar. de Re Vestiar. Ant. P. I. L. II. c. IX.* Quam *Purpuram* deinde ad totam Familiam suam Imperatores extendi passi sunt, quemadmodum de Dalmatio, Anaballiano & Constantio Constantini M. Consanguineis testatur Zosimus, quod usi fuerint veste Purpurea & aureis limbis ornata ἐσθῆτι χρώμενοι κοκκοβαφεῖ καὶ περιχρύσῳ *Vit. Const. L. III.* Et Imp. Theodos. cum universis ea possessione interdixisset, quæ soli Principi *ejusque Domui* dedicaretur, primum pallia tunicasque sericas, tum *quæ tincta Conchylio, quæ nullius alterius permixtione contexta* sint, ac tunicas aut *pallia ex omni parte texturæ cruore infecta conchylii* proferri jubet *L. IV. C. de Vest. Holob.* Eamque tam sancte custodiri voluerunt, ut Læsæ Majestatis tenerentur, qui privati Purpuram sumerent *fin. c. L.* Immo ne in speciem quidem *Sacri Muricis* vestes tingi sinebant, Capitali pœna Transgressoribus proposi-

ta,

ta *L. III. cit. T. C.* Et Chryſoſtom. Or. de Anathem. ὁ περιθεὶς ἑαυτῷ ἀλουργίδα βασιλικὴν ἰδιώτης τυγχάνων αὐτός τε καὶ οἱ αὐτῷ συνεργήσαντες ὡς τύραννοι ἀναιροῦνται. Sic Maram Diaconum accuſatum legimus, quod veſtem ſibi a Tyrii Textrini gerdiis parari juſſerat, ap. *Amm. Marcell. L. XIV.* Et Sueton. in Nerone ſcribit Matronam quandam quod purpura uſa eſſet non veſte tantum, ſed Bonis cunctis exutam fuiſſe. Hujus intuitu & *Purpuram Summam* dixere: Lamprid. de Alexandro: *Ulpianum ſæpe a militum ira objectu* Purpuræ Summæ *defendit.* Quod *Caſaubonus* quidem accipit de *Purpura*, quæ in ſumma, ſive in extrema veſte fuit prætexta: Quaſi ſolo limbo ac faſcia extrema *Purpurea* defenſus fuerit Ulpianus, & non totius Veſtis *Purpureæ* Imperatoriæ objectu. Sed dura interpretatione, cujus vice cum *Ferrario* malumus *Purpuram Summam* Imperatoriam reddere, veluti & ſenſu plane ſimili *Purpuram Principalem, Sacrum Muricem, Purpuram Veri Luminis, & Veſtem Alethinam,* h. Veram, verique coloris, dixere. V. *Scriptores Hiſtoriæ Auguſtæ* paſſim. Quo pertinent etiam *Holoveræ*, ſeu *Holoberæ Veſtes*, quarum mentio fit toto *Tit. C. de Veſtibus Holoberis, & auratis, & de intinctione Sacri muricis ante cit.* Et illas quidem ſericas interpretantur, ſeu totas ſericas, quia Zonaras Βήρους dicat eſſe Veſtes Sericas *V. Gothofr. not. ad h. l. Turneb. Adverſ. 1. XIII.* Nos tamen & *totas Purpureas* reddi poſſe cenſemus, cum Familiæ Imperatoriæ propriæ fuerint, idque ſeu Voce Hybrida, aut Græco Latina, quod totæ Veræ, ſive ex Vero Colore eſſent, cum *Purpureum* Colorem per quandam excellentiam Verum appellarent, unde & Chlamys veri Coloris apud *Trebell. Poll.* & Veſtis Alethina paulum ante commemorata; Seu corrupto Vocabulo & ſimpliciori notatione ex ὁλοπόρφυρα, unde Holophora, Holophera, & Holovera facta ſint, cum Iſidorus Holophora q. tota ex Purpura facta reddat *Orig. L. XIX. c. XXII.* Cætera quæ *Salmaſ. ad Trebell.* & ex eo *Ferrar. c. X. ad L. III. cit. T.* tradunt, inutili ſubtilitate nituntur. De Purpura vero quod hic dicendum reſtat, eſt, Poſteriores Imperatores hac in parte æquanimiores fuiſſe; permiſitque Imp. Leo, ut Purpuræ ſegmenta & Particulæ in publicis mercimoniis ſint. *Decet enim Imperatoriam Majeſtatem cum aliis modis ſubditos Beneficiis afficiat, eorundem Magnificentiæ ne invideat.* Novell. LXXX. Idipſum de Tiberio Juniore perhibet Cedrenus. Conf. *Lindenbrog. in Amm. Marcell. L. XIV.*

V. Non opus erit, ut prolixe exponamus, Colorem Purpureum Imperatoribus æque ac Regibus aliis proprium fuisse, cum toties commemorata Purpura id satis indigitet: Quemque non vestibus tantum tribuere, sed ad ipsum Liquorem etiam, quo in scribendo utebantur, extendêre, *Sacri*, h. Imperatorii, *Encausti* nomine insigniendum. Ideo sancit Leo Imp. *L. VI. C. de Diversf. Rescript. Sacri affatus, quoscunque nostræ mansuetudinis in quacunque parte paginarum scripserit autoritas, non alio vultu penitus aut colore, nisi* purpurea *tantummodo* Inscriptione *lustrentur, scilicet* uti cocti muricis & triti Conchylii ardore signentur &c. *Hanc* sacri Encausti *confectionem nulli sit licitum aut concessum habere &c.* Quæ usum pariter ac Confectionem ejus declarant. Exempla Vid. in *Panciroll. de reb. deperd.* & *nott. a Salmutho* adjectis. Ipsum vero Colorem hunc quod attinet, eum ex Conchylio, quod Purpuram dixerint, confectum fuisse, notissimum est: Naturamque ejus Plinius indigitat, dum *nigricantis Rosæ Colore sublucentem vocat. cit. c. xxxvi. & c. xxxiix. Laus ei summa Color Sanguinis concreti, nigricans aspectu, idemque suspectu refulgens.* Cum Purpura alias triplex esset, primum Violacea, mox Rubra Tarentina, & nostra demum omnium preciosissima, a loco, ubi tingebatur, Tyria, & a duplici Tinctura Dibapha dicta, quæ genera ejus ita recenset *Cornel. Nepos* apud eund. *Plin. c. XXXIX.* cujus verba sunt: *Me Juvene Violacea Purpura vigebat, cujus Libra denariis centum venibat: Nec multo post Rubra Tarentina: Huic successit Dibapha Tyria, quæ in libras denariis mille non poterat emi.* Sed nostro tempore in numerum deperditorum venit, in quibus & primum locum obtinet apud *Pancirollum* l. c. cujus ille rationem reddit, quia Syria, & alia loca, in quibus Purpura deprehensa fuerit, in Turcarum, eoque Barbarorum & incultorum manus devenerint: Nisi novam ejus spem variis Coloribus nobile Conchylium in America inventum facturum sit, quodque viridi, violaceo, Purpureo, suave rubenti Colore Lintea tingere deprehensum fuit, cujus Testis ocularis fuit *Th. Forgesius*, idque verbis sequentibus orbi exponere voluit: *A true Purplefisch, that sticks to the Rocks: It is an insect of the Sea, composed of many hard shells lay'd over one another, like the scales of Woodlice. I walking by the Seaside to search after the Secrets of Nature found one of them in the West-Indies: but wondred at the variety of colours, wherewith it stained*

my

my hand. For first it was green, then blew, afterwards purple, and lastly a beautiful Read, and taking my handkerchief to my hands, it died the same likewise, and the colour remained in the linnen not to be washedout. In quo si non aliud, saltim variorum colorum ista vestigia elucent, qualia de Purpura superius adduximus, e quibus spe non plane irrita verum colorem Purpureum expectari posse, sciunt ii, quibus varietas colorum in *Tinctura Ligni Brasiliani, Coccinilla* & alibi latens nota est, quod Physicorum Filiis cogitandum, relinquimus V. *Forges Catalogue of many Natural Rarities p. 25. Power Append. ad Observ. Microscopicas Ed. Anglice A. 63.*

VI. Nec Purpura tantum, aut Color Purpureus, verum Albus etiam inter Insignia Veterum Regum erat: Cujus rationem reddunt, fuisse in testimonium Innocentiæ, Pacis, Æquitatis, veluti Purpura vindictam justam in Sanguine improborum fundendo designet: Ita *Valerius Max. L. 1. c. VI. notat Imperatoribus in prælium exeuntibus Paludamentum Album aut Purpureum dari solitum;* Eoque cum Pompejus fasciam Candidam, seu, uti Cicero loquitur, Cretatam gereret, Regnum affectare creditus fuit ap. *Sueton. in Cæs.* Et patientem Servatorem cum Pilati milites Purpura induissent *Marc. XV. XVII.* Herodes eundem illusum amicivit veste candida *Luc. XXIII. XI.* Intentione prorsus simili, Christum enim tanquam falsum, Principem & falsum Regem irridere atque ludibrio exponere voluerunt. V. plur. *Casaub. Exerc. XVI. n. LXXIII. & in Sueton. 1. LXXXIX.* Ipsiusve hujus rei vestigia hodienum inter Gallos videre est, qui Colorem Album inprimis tanquam Regium venerantur. Et metatores Hospitii Regii in expediendis illis quæ sui sunt muneris ideo Creta Alba utuntur. *Extat mandatum de A. MDLI. d. XI. Febr. ac alia de Regiis Hospitiis lata, quibus diserte interdicitur omnibus, qui non sunt metatores Regis, aut Reginæ, ne sub pœna amputandæ manus in annotatione aut subscriptione Hospitiorum Dominis suis a metatoribus Regiis assignatorum, ullo modo utantur creta alba, sed Flava aut alia pro lubitu, Alba semper excepta. Color Albus enim Regibus nostris semper præ cæteris placuit, ab illo Tempore, quo Columba Alba Sacrum Oleum cujus usus est in Unctione Regum cœlo detulit: Hinc etiam pro Insignibus sibi elegerunt Lilium inter Flores candidissimum & in Bellicis expeditionibus utuntur vexillis tæniisque albis.* Mirantmont *de la Chancellarie p. 27.* & ex Limn. *de R. Franc. L. II. c. VII. de*

J. Publ. L. 1. c. XI. Sprenger. *Luc. Imp. c. 1. p. 57.* Causamque hanc habuit, si non consuetæ æmulationis pars fuit, quod Carolum V. Imp. Lutetiam Parisiorum ingredientem Galliæ Rex Franciscus prolixis honoris signis quidem prosequeretur, atro tamen Equo, quo in ingressu veheretur, donaret, cum ipse solus Equo Albo insideret quod observat *Bellius. Hist. L. XVI.*

VII. De Coloribus Regiis apud Veteres Persas hæc ex Curtio nobis constant. L. III. c. III. *Cultus Regius inter omnia Luxuria notabatur: Purpureæ Tunicæ medium Album intextum erat: Pallam Auro distinctam Aurei accipitres velut rostris inter se corruerent adornabant, & Zona Aurea muliebriter cinctus acinacem suspenderat, cui ex gemma erat vagina. Cidarim Persæ Regium Capitis vocabant Insigne; hoc Cœrulea fascia albo distincta circumibat.* Ut proinde Insigne Regium tribus coloribus eminuerit, Albo, Rubro, & Cœruleo: Sunt tamen e Criticis qui pro Cœrulea legant erubea, ut Acidalius, alii hocce rubea. Lipsius ad Tacit. VI. XXVII. II. vel Coccinea pro Cœrulea, vel Cœruleum, ut referatur ad Cidaris Insigne, scribi posse existimat. V. *Freinshem. in c. l. Curtii.* In China Color Regis, cæterisque omnibus interdictus Flavus est, e quo vestis ejus contexta est variis constans ex aureo filo Draconibus; Nec in Veste solummodo Regia Dracones, sed & in Palatio universo vasisque Argenteis, Aureisque & reliqua supellectile vel celati vel depicti visuntur. Quin ipsa etiam Tecta ac Tegulæ Flavum Colorem & Dracones spectandos exhibent, ne quid in Regio Palatio, quod Regium colorem non præferat, appareat. Si quis eum Colorem aut Dracones in proprios usus adhiberet, is utique ceu perduellis pœnis subjaceret, nisi forte Regio sanguine prognatus esset. *Kircher. Chin. L. II. c. X.*

VIII. Denique Angliæ ac Galliæ Regibus singulare est, quod in luctu non nigris, uti communiter fieri solet, sed violacei coloris vestibus utantur. *Ibat Rex habitu Violaceo, hæc Regibus Gallis in luctu Vestis,* inquit de Ludovico XIII. Henricum Parentem lugente *Gramond. L. 1.* Confer *Contin. Thuan. L. III.* Quem tamen Ludov. XII. ad mortem Conjugis Annæ cum atrato commutavit: *Il prit contre la coustume des Roys de France le dueil, Noir & ne permit, que personne entrast en son cabinet, qu' en habit de dueil, Hilar. de Coste T. 1. des Eloges & vies des Roques &c. p. I. p. 10.* Et Ludovicus XIV. audita morte Cromwelli cum in luctu Galli Reges *violaceo colore uti consueverint, atra-*

tus

tus incessit Cromwelis causa. Thuld. ad A. MDCLIIX. L. IX. p. 324. quod ille quidem in signo acerbi luctus habet, nos tamen ideo factum arbitramur, ut solito sibi ac Regio Luctu indignum esse indicaret. Reginæ Gallicæ vero Colorem castaneum, *Le Tanné* (*Grasserus* reddit, Nägelkenfarbe Frantz. Schatzk. *de Exeq. Reg. Gall. p. 132.*) in luctus signo habent: Quod tamen limitat *Favyn*: Fieri, quoad vivant mariti Reges. Post mortem eorum autem habitu Albo usæ sunt unde & Blancarum Nomen Franciæ Viduis Regiis tributum, *pour ce que durant leur Viduité elles portoient un voile blanc.* Du Haillan *de l' Estat des Affaires de France L. 3.* Si non a matre Ludovici IX. s. Sancti quæ Blanca dicta fuit & summa cum laude Regimen administravit, ita dici voluere, quod suspicatur *Steph. Pasquier Recherch. L. V. c. XVII.* Catharina de Medicis tamen, vidua Henrici II. Item Maria de Medicis, Vidua Henrici IV. Anna Austriaca vidua Ludovici XIII, Reginæ Matres dici voluere. Et rationem discriminis reddit *Scip. du Pleix* T. III. Hist. de Fr. f. 215. Ita usu receptum esse ut *Reginæ Matres* dicerentur, quæ Filium haberent Regem; *Albæ* vero Viduæ Regiæ sine liberis. Nigrum habitum Vidua Caroli IIX. Regis induit, præter morem Viduarum Regiarum Galliæ, inquit idem *Du Pleix*, quæ album ante gestarunt. Mariæ de Medicis vero vitio datum fuit, *quod luctum tam propere exuisset & splendido cultu, vix dum exacto a Funere Anno gemmis ac unionibus fulgurans passim procederet, cum Catharina Medices Henrici II. Galliarum Regis vidua toto vitæ tempore pullata lugubri cultu spectandam se præbuerit & Catharina Lotharinga Ferdinandi magni Hetruriæ Ducis vidua, servati pudoris fœmina, tot jam annos a funere Conjugis atrata luctum agat &c. Buleng. Histor. Libr. VI.*

IX. In minutioribus, ut Calceis, Chirothecis & Ss. recensendis prolixi non erimus. Angli in Coronatione Regum suorum eos Chirothecis induunt, Hungari calceis etiam: Hi vigilantiæ & industriæ Symbolum fuerint, istæ innocentiæ, ut a rapinis & fraudibus mundas manus habeant. V. *Petr. de Rewa Monarch. Hung. cent. VII. p. 150.* & ex eo *Gockel. de Reg. Europ. c. 1. n. 98. 99.*

X. Reliquam huc pertinentem materiem Lectori ex Habitu Caroli V. Imp. dignoscendam proponimus, quem gessit cum Mauritium Saxonem Electoratu donaret, describente *Nicol. Mamerano Tr. de Investitura* hac conscripto in *Polit. Imp. Goldast. P. VI. n. V.*

Habitus Cæsaris is erat, quo Pontifices missæ Sacrificium facturi indui solent, significans Rom. Imp. Religionis Christianæ assertorem, promotorem & defensorem semper & ubique esse debere: Hocque illi inprimis & ante omnia incumbere, summæque curæ & sollicitudini infinitæ semper esse debere. Constat autem is Habitus hoc ferme ordine, de imo usque ad summum progrediendo. Primo Caligæ sunt, quas Brussechinas vocant, paulo supra genu ascendentes, ex nobilissimo illo rubro ostrino bysso, quod Carmesinum appellant: Suntque eis adhærentes & connexi Calcei ex villosa rubra Purpura Margaritis & gemmis seriatim per totum distincti & ornati.

Secundo Vestis longa & laxa, ante aperta, ex dicto ostrino bysso seu Carmesino cum manicis se versus manus astringentibus cum parva fimbria superne & inferne ex panno Coccineo, seu rubro Scharlachio.

Tertio Humerale, quod vocant, ex lino albo & tenui cum unionibus a tergo & adamantibus ornatum.

Quarto, Alba, quam vocant, vestimentum ex lino albo ante & retro supra fimbriam, sed & super manicis larga quadratura ex auro & margaritis preciosisque lapidibus exornatum.

Quinto Cinctura Alba sericia cum nodo crasso & divite ad utramque extremitatem ex punctis aureis circum extantibus, frequentique & condensata unionum seu Margaritarum rotundarum & grandium copia ornata.

Sexto Stola ex Auro tortili, flavoque sericio filo circumvoluto phrygiata cum cruce utrinque ad extremitatem ex margaritis opulenta & cum fimbriis aureis ex objectu intextis.

Septimo tunica prima ex tortili flavis sericis filamentis auro Phrygiata, ad fimbriæ & manicarum largos limbos ex margaritis auroque bracteata intus ostrino bysso seu Carmesino subdita ante & retro clausa, ad latera utrinque paulum ab inferiori parte scissa & aperta.

Octavo tunica secunda eodem modo facta, sed ex unionum nobilium copia opulentior cum collari ex iisdem contexto.

Nono, manipulus ex auro textus rubroque bysso subditus cum crucibus de auro & margaritis concinnatis.

Decimo Cappa choralis, quam vocant, ex puris aureis filamentis per totum texta, cum bicipiti grandi Aquila ex nigro sericio filo super-

perintexta; Eaque superne ad fimbriam, limbum seu fasciam largissimam habet ex unionum rotundorum & grandium Adamantum, Smaragdorum &c. divite copia cultam.

Undecimo Corona Cæsarea.

Duodecimo Chirothecæ ex puro bracteato auro textæ, margaritisque ornatæ cum margaritarum unitarum nodulis ex filamentis aureis dependulis.

XI. Nimirum Conciliandæ venerationi opus est hac magnificentia, magnorumque operum vulgus non alios capaces putat, quam quos eximia specie donatos videt. Ideo Ludovico XI. vitio vertebatur nimis tenuis habitus, cum Arbiter delectus esset dirimendæ liti inter Reginam Arragoniæ & Henricum Regem Castiliæ. *Ludovicus brevibus utebatur vestimentis & adeo neglectis, ut nihil supra, Pileum gestabat diversum ab aliis & huic affixa erat Imago Plumbea. Hanc tenuitatem ridebant Hispani, & Parsimoniæ tribuebant.* Comin. Comment. L. III. Quod postea emendavit, & cum intelligeret Venetiarum Legatos magnifico apparatu ad se venire, Regias vestes indutus & ex sublimi sede conspicuus, Regalem speciem illis ostentavit *Bodin. de Rep. L. IV. c. VI.* Burgundiones etiam in Colloquio Friderici III. Imp. cum Carolo Audace, *tenuitatem Cæsaris & exiguum Comitatum & negligentiorem ornatum despiciebant.* Sed Germani quoque e contrario tunc vituperarunt luxum in Carolo, *qui ut opes potentiamque suam ostentaret sumptuosissimus erat in omnibus.* Comin. l. ante cit.

XII. Orientales tamen hac in parte ab Excessu prope absunt. De Magni Mogoris habitu *Kircherus Chin. Ill. P. II. c. V.* merito illud dici potuisse: *Omnis Lapis preciosus operimentum ejus. Capitis integumentum erat fascia aureis filis inæstimabilis precii lapidibus gemmisque Indorum Regum more intorta: Vestimentum ad genu usque protensum auro coruscum, nec non opere phrygio floribus foliisque intertextum; Cingulum non dispari ornatu concinnatum, nudis quidem pedibus more majorum, sed femora subtilissima carbaso ad instar byssi variis striis perlisque innexis incrispato spectabantur. Ad unum latus acinaces, ad alterum Ephebis arcubus, pharetris, cæterisque exoticis armis instructis circumdabatur. Loquenti Gemmæ quasi ex ore, tum ad recordationem eorum quæ dixerat, tum ad Majestatis magnitudinem demonstrandam, decidere videbantur. Quæ si non luxum, certe nimium*

mium aliquid, quicquid tandem fuerit, præ se ferunt. Alexii utique Imp. CNPli ostentatio Legatis Imperatoris nostri risui fuit: *Qui Festo Natalis Christi & ipse Gemmatam vestem induit & reliquos omnes Auratas & lati clavi vestes induere jussit: Quo spectaculo*, inquit Nicetas Iniqvus alias Rerum Germanicarum Censor, *Alemanni adeo non obstupuerunt, ut eorum cupiditas illo splendore Romanorum* (ita Græcos suos vocat) *magis etiam inflammaretur, & Græcos ut ignavos homines & servilibus deliciis deditos quam primum oppugnandi occasionem optarent. Ideo cum astantes Romani eos hortarentur, ut Gemmarum splendorem, quibus Imperator instar Prati nitebat, aspicerent & media Bruma Veris Suavitatem oculis perciperent, negabant Alemannos talia spectacula desiderare, neque muliebria ornamenta admirari solere, quæ fucis, flammeis, inanibus radiantibus Viris impense placere studeant, ac ut Romanis terrorem incuterent, nunc tempus instare ajunt, ut muliebribus ornamentis sepositis Aurum ferro commutent: Nam si Legatio foret irrita, nec annuerent postulatis Domini sui necesse eos habituros pugnare cum Hominibus, qui non Gemmis ut prata niteant, neque rotundis margaritis intumescant, aut amethystis purpuræ & auro intertextis pavonis instar glorientur, sed qui Martis alumni iræ flamma oculos suffusi, non secus quam Gemmæ radient, & totos dies sudorem fundant margaritis splendidiorem.* Hactenus Nicetas, qui ipse agnoscit Imperatorem rem aggressum nec tempori consentaneam, neç decoro congruam, ipsisque Græcis prope ridiculam. Et Tributum Alemannicum XVI. Auri Talentorum, quod Alexium tunc a Legatis hisce pacisci oportebat, vanitatem istam mox manifestavit; Neque enim fuisset unde id colligeret, nisi in desperatæ egestatis indicium Monumenta Veterum Imperatorum omni ornatu aureo ac argenteo spoliasset,

V. *Nicet. ib.*

CA-

CAPUT II.

Throni Regum, Episcoporum, Legati Regum in Convivio Pontificio humiliori mensæ accumbunt, quam ipse Pontifex M. Faldistolia: Genuflexio coram Rege Angliæ, Gago, Regibus Orientis, Christo, Causæ ejus: Adoratio: Oscula manuum, Pallii, Controversia ea propterea Legato Turcico mota, Religio Ferdinandi II. Imp. Oscula Pedum Pontificibus exhibita a Sacro Ordine, Regibus, Imperatoribus, Controversiæ de iis: Origo hujus ritus: Exempla aliorum Principum eundem foventium: Prælatio Ignis apud Veteres Imperatores, Incensio stupæ in Sede Romana: Reges Hispaniæ nigro Habitu adeundi sunt: Diminutiva Nomina in Libellis supplicibus Moscovitarum; Arenæ Aspersio in Regno Gago: Castra Doloris, Consecrationes.

I.

Ista de Vestibus: In Cultu Regio occurrunt Genuflexio, Adoratio, Oscula, quæque præterea specialis Usus unius atque alterius Regni dictitat consueto nobis ordine hic recensenda. Si ante de Palatiis ac Aulis Thronis item Regiis dixerimus. Et Palatia Imperatoria quidem initio Imperii Germanici *Salas* dixere: Quod Nomen hodienum restat reliquiis Palatii Regalis Caroli M. in Ingelnheim, loco hodie Ditionis Palatinæ. Similis est *Sala Stromburgensis*, der Saal zu Stromburg/ olim ita dictum Castrum antiquissimum in Pago Hunesruck inter Simmeram & Crucenacum, itidem Ditionis Palatinæ. *Freher. in P. de Andl. c. XVI.* Palatium Anglicanum quod Londini est Aulam Albam, *White Hall* vocant, Gallicum Lutetiæ Parisiorum Luparam, *La Louvre*; Quæ nota sunt, & pleniorem Indicem horum Palatiorum jam alibi exhibuimus. Antiqvum Gallorum Nomen *Domus* erat, κατ᾽ ἐξοχὴν ita dicta: Unde *Majores Domus.* Turcica Sedes Seralii, *Serail aut Seraglio*, voce indigitari solet; Ipsa Aula *Porta*, cujus rationem a prisco Orientalium more derivamus, quibus Tribunalia & Conventus solennes in Portis erant, quemadmodum Boas coheredem suum ad Portam vocat *Ruth. IV. 1.* Et Deus omnibus Portis Judices præfici jubet. *Deut. XVII. 1.* Confer *Meditt. Polit. Diss. XIX. §. IIX.* Thronus est Sedes eminentior, in qua Principes constitui solent: Quia enim munus gerunt eminentissimum, eminenti sede etiam conspicuos esse oportet. Exempla ejus jam in sacris occurrunt *Jud. III. XX. II. Sam. III. X. I.*

Reg. II. XII. &c. In Hiſtoria Imperatorum Romanorum Severus in Senatum venit Sedem Imperatoriam capeſſens, ἀνελθὼν εἰς τὸν βασίλειον θρόνον, inquit *Herodian. L. II.* Et Honorius Imp. Thermantiam uxorem ſuam Filiam Stilichonis, interfecto eo, Solio Imperiali dejectam, περιλυθεῖσαν τοῦ βασιλείου θρόνου, matri ſuæ reddi juſſit *Id. L. V.* ut alia exempla tranſeamus. Quam tamen prærogativam & Sacer ordo ſibi poſtmodum ſumſit & creberrime Thronorum pro Sede Epiſcopali uſurpata vocabula admiſit, ut Thronus Romanus, Conſtantinopolitanus &c. Auditique jam Epiphanii tempore ejusmodi Throni fuere; Ideo cum Archimandritæ quidam Epiphanio ſcriberent & opus ejus de Hæreſibus ſibi mitti cuperent, Epiſtolam concludunt: *Robuſtus in Domino & lætus in Chriſto ac S. Spiritu* datum Tibi Thronum *ac Divinum munus perficias &c.* apud *Epiphan. ab init.* Ac licet primum mera vox eſſet re inanis, vitio etiam verteretur Epiſcopis, ſi quid eminentiæ reipſa in eo quærerent, quemadmodum ex Hiſtoria Pauli Samoſateni patet apud *Euſeb. L. VII. c. XXIX.* ei hoc inprimis vitio verſum fuiſſe, quod gradum ſibi ac Thronum ſublimem erexerit, non tanquam Chriſti diſcipulus, ſed ſeparatum ad morem Principum hujus ſeculi: Secutis tamen temporibus, & cum Dignitatem ſuam Regiæ æquiparare inciperent, rem Voce deſignatam ſimul attraxere & conſervavere: Ac in Sede Romana præter ordinarium Thronum, ne quid ipſi decederet, Menſam Epularem etiam ſublimius evehi oportuit, adeo ut Legati Regii, quos Pontifex M. convivio excipit, ad Menſam Papali menſa paulo humiliorem ſeorſim accumbant. V. Hiſtoriam Legationis Ferdinandi III. Imp. A. M DC XXXIIX. factæ *in Merc. Franc. ad d. A.* & alios paſſim. Media Secula, maxime vero Europæ Borealioris, Thronis Civilibus pariter ac Sacris alia quæpiam ſubſtituere, ſeu adjunxere, *Faldiſtolia* appellata, h. Sellas Plicatiles, Faltſtüle/ in variis conſecrationibus & ordinationibus Epiſcoporum, Abbatum, Regum, Principum & aliorum adhibendas. Deſcripſitque ejusmodi Faldiſtolium, quod in ſupellectile ſua numeravit, *Wormius Muſæi ſui L. IV. c. IX.* In medio Umbilico quaſi dotari axem firmante & ita tenente, ut complicari & explicari ejus beneficio tota ſella poſſet. Cætera V. apud ipſum Autorem & *Spelmann. Gloſſar. lit. F.* Quibus adjicimus & Anglos peculiari Sella Reges ſuos inaugurandos excipere, quam ab Eduardi Confeſſoris temporibus ei negocio deſtinatam fuiſſe ajunt.

II. Ge-

II. Genuflexio apud Reges Angliæ usitata est, ut si ministretur ipsis, vel alias petant aliquid inferioris notæ homines, in Genua procumbant: Sic cibum, potum ministri dum Regi præbent, ingeniculando id faciunt, & Medicum cum Strumosis ante Regem genibus nixum introduximus præc. *Diss. V. c. II. §. V.* Simili cultu Regni *Gago* in Africa Princeps excipitur, quem Subditos genibus flexis arenamque capiti inspergentes ac manu tenentes venerari docet *le Blanc Itin. p. II. c. 1. By* Tombut *en* Melli, *aan gene Zyde van de Senega, ziet men t' Koninkryk van Gago zeer groot en breet, welks Koning zeer machtig is, en zich by nae van zyn volcken doti anbidden, die hoe groot zy ook zyn op hun Kniejen tot hem spreken, met een vat vol zant in de handt, dat zy op hun hooft storten, als zy voor hem neergeknielt zyn; en zy gaan, als zy van hem scheiden, al achterwarts wech, zonder te ruck naar hem te keeren.* Apud Reges Hispaniæ Oscula manuum adhita simul Genuflexione figi indigitabunt verba *sq. §. IV.* ex rebus Hispanicis adducenda. Et Thronum Romanum Genuflexionem admittere compluribus exemplis §. V. docebimus. Priscis Regibus Orientis in usu fuisse discimus exemplo Ahasveri Regis *Esth. III. 11.* qui Genuflexionem Hamani decernebat, ut Dignitatem ejus Regiæ parem faceret. *Omnes Servi Regis, qui ingrediebantur portam Regis, flectentes incurvaverunt se Hamani, quia sic præceperat de eo Rex.* Et Servatori nostro, quod affectatæ Regiæ Dignitatis accusaretur, genu ante eum summisso illusum fuit. *Matth. XXVII. XXIX.* Quæ irrisoria Genuflexio, quod contigisset Parasceves die, apud veteres Christianos effecit, ut eo die ab omni genuflexione abstinerent. *V. Cl. Hildebrand. Ritual. Orant. Cap. VII. n. II.* Ubi & verba Bernonis Augiensis Abbatis idem confirmantia adducit: *In Parasceve abstinuerunt Christiani a Geniculationibus & figendis Osculis: A Geniculationibus ideo, ne Judæos Christo illudentes; Ab Osculis, ne Judam proditorem imitari viderentur. Serm. de Jejun. quat. Tempor.* Causa hujus ritus haut dubie in publica subjectione quærenda est, cujus testimonium esse debuit; Ideo & in Sacro Codice Genuflexio pro Subjectione accipitur. *Jes. XLV. XXIII. Incurvabitur mihi omne genu*, h. mihi subjecti erunt omnes; Et *Phil. II. X. Ad nomen Jesu omne genu se flectet cœlestium ac terrestrium &c.* h. omnis Creatura subjicietur Christo. Cui addi poterit, quod veteres misericordiam in genibus posuerint, quemadmo-

dum Plinius dicit *L. XI. c. XLV. Hominis genibus & quædam Religio ineſt, obſervatione gentium: Hæc ſupplices attingunt, ad hæc manus tendunt, hæc ut aras adorant.* Hanc itaque ut imbecillis ſubditus provocet, genu incurvat. Plura hac de re vide apud *Hadr. Jun. Animadv. L. XI. c. XI. Commentt. in c. l. Plinii. Cl. Hildebr. c. l.* & alios paſſim.

III. Adoratio, Extremæ Humilitatis indicium, Genuflexioni affinis eſt, & ab antiquiſſimis temporibus Cultui Regio deſtinata fuit, non tamen uti religioſa quædam res, ſed ut actus mere civilis. Sic David cum Saulum invocaret, verticem inclinans facie in terram demiſſa inclinavit ſe *I. Sam. XXIV. IX.* Et Bathſeba facie in terram demiſſa incurvavit ſe coram Davide *1. Reg. 1. XXXI.* Quæ Germanus Interpres reddidit: Neigete ſein Antlitz zur Erden und betete an. In Imperio Perſico notam fuiſſe Hiſtoria Cononis docet, qui Regis aſpectu & colloquio prohibitus fuit: *Quod eum more Perſarum adorare nollet. ap. Juſtin. L. VI.* Et in Imperio Romano deinde licet Imperatores ſola ſalutatione aliquamdiu contenti fuiſſent, ſub Diocletiano tamen admiſſa fuit & ad poſteros propagata: *προσκυνεῖσθαι προσέταξεν ἑαυτὸν, μέχρις αὐτοῦ βασιλέων τῇ κοινῇ προσηγορίᾳ τιμωμένων.* Adorari ſe juſſit, cum ante eum cuncti ſalutarentur. *Eutrop. L. IX. Hiſt.*

IV. Oſcula figuntur in teſtimonium Amoris & Reverentiæ: Reverentiæ Character in verbis Davidis eſt: *Oſculamini Filium. Pſ. II.* Amoris in oſculo Salutis, Sancto & Ss. de quibus V. *Ruth. 1. IX. II. Sam. XIX. XXXIX. Rom. XVI. XVI. II. Cor. XIII. XIII.* Quem ritum hodienum conſtantiſſime ſervant Perſonæ Illuſtres, ut Manus, Pallia, Veſtes, Fimbrias Veſtium, Sandalia, Pedes eo affici curent, non tamen neglecto circumſtantiarum diſcrimine. Cæſarem in Coronatione Romana Pontificis Maximi maxillam oſculari teſtatur Ceremoniale Romanum & *Henr. Agripp. de* Coronatione Caroli V. Bononiæ facta. Oſcula manibus figi frequentiſſimum, omnibusque ſolennibus Actibus commune eſt: Exempla ubivis nota ſunt, & ne prorſus prætereantur a nobis, Caroli II. præſentis Regis Hiſpaniæ manum ipſa hora, qua Glorioſiſſimus Parens ejus Philippus IV. obierat, Proceres quotquot aderant, ſtatim oſculatum ivere, quos etiam, licet quartum adhuc annum ageret, digna Principe gravitate ad ſtuporem omnium excepiſſe ſcribunt: Hat den Handkuß von allen mit einer

einer so grossen und herrlichen Majestät angenommen/ als ein Printz/ so sein vollkommen Alter erreichet/ immer hätte thun können; Und auf welche weise ihm eine iede Person die für ihm niedergekniet/ benahmet worden/ eben solcher massen hat er sich mit Darreichung und Zurückeziehung seiner Hand gegen Denselben verhalten. *Autor Germano-Gallicus* vom Kranckheit/ Testament und Tode *Philippi IV.* Königs in Hispanien/ *p. ult.* Longe dissimilibus a Parente moribus, qui cum III. Ætatis A. Rex Castiliæ designaretur, ejulatu & somno Cerimonias hasce transire passus fuit. *Contin. Thuan. L. 1. ad A. MDC IIX.* In Suedia item, cum Novo Regi Carolo Gustavo fides data esset, Nobilitas & Clerus, urbani atque Rustici, singuli Regis manum osculati fuere *Thuld. P. 1. L. 3. p. 195.* A. M DC LV. Ferdinandum II. Imp. tamen hunc honorem a Sacro Ordine sibi deferri non passum fuisse testatur *Lemmermannus in Vita ejus c. IX. Uti manum dextram omnibus Sacerdotibus dedit, ita nulli osculum permisit, illud benevolentiæ, hoc reverentiæ deberi professus.* Et non ita pridem A. MDC LXV. in Aula Imperatoria eo nomine a Legato Turcico controversiæ nonnihil motum fuit, qui cum Osculum manuum prætendisset, Antecessoribus ipsius vero tantummodo Pallium osculandum concessum fuisset, rem tandem ita geri sivit, sed apprehensum pallium Pectori firmissime applicuit, testatus forte, sibi pectus & cor partem manibus longe nobiliorem patuisse. Dingete ihm aus bey der Audientz/ nicht den gewöhnlichen Käiserlichen Mantel/ sondern die Käiserlichen Hände zu küssen. Deme zur Antwort wurde ꝛc. Was anlangte die Küssung des Mantels / da bestünde man auf dem altem herkommen: Tum v. Als die Käiserl. Maj. in der Audientz dem Bothschaffter den Mantel zu küssen darreichte/ druckete er denselben nieder und küste die Brust. *Diar. Europ. Contin. XII. p. 41.*

VI. Provehimur ad materiem Historico-Theologicam, de Osculo Pedum in Throno Romano fieri solito, sed munere nostro hic functuri, hoc est Historico, cætera ad sublimiorem Cathedram remissuri. Ritum hunc tanti semper isthic æstimarunt, ut Gregorius VII. eum nono loco inter Privilegia Papæ retulerit V. *Lorin. in c. X. Act. v. XXV.* Eumque trina deosculatione ipso statim Pontificatus initio Cardinales inchoant, ita tamen, ut manum atque os simul exosculentur. V. *Thulden. de Electione Alexandri VII. ad A. MDCLV. p. 24.* & alios passim, ex quo deinde ad totum Sacrum Ordinem, cæ-

terosque Principes, Reges, ipsum Imperatorem sine discrimine extensum voluere & adhuc volunt. Sacri Ordinis Exemplum præbuit Lanfrancus Archiepiscopus Cantuariensis, a quo Alexander II. exegit, ut vestigiis suis advolutus osculum pedi figeret. *Baron. T. XI. Annal. p. 398.* Et de Ruthenorum Legatione idem perhibet *T. VII. Annal. p. 683.* Ingressi sunt ad Clementem IIX. A. M D XCIV. Archiepiscopus & Episcopi &c. Ruthenorum numero decem, ut a longe conspicati sunt Romanum Pontificem, venerationis ergo prostraverunt se in Terram surgereque jussi & accedere Thronum Pontificis ad ejusdem pedes rursum eodem humillimo cultu & reverentia eos sunt deosculati &c. Pro aliis Principibus allegamus Carolum IIX. Regem Galliæ, quem flexo genu Alexandri pedes osculatum introducit ex *Guicciard. L. II. Mornæus Myster. Iniq. p. 1322.* Similiter Franciscus Valesius Paulo III. in Cathedra sedenti in primo congressu pedem dextrum osculatus est *Sleidan. L. XII.* Henrici Magni Legatus Dux Nivernius A. MDCIIX. cum ad Pontificem M. iret, ut ei nomine Regis obsequium præstaret, pedes Pontificis osculatus est. *Contin. Thuan. ad dictum A. L. I. p. 26.* Christianus I. Rex Daniæ cum Anno MCCCCLXXIV. Romam peregrinatum veniret, una cum Comitibus suis simile fecit. *Joh. Petersen Chron. Holsat. p. 153. Hamelman. Chron. Oldenb. p. 207.* Carolus V. Imp. quotiescunque ad Pontificem M. Literas dedit solenni hac subscriptione usus fuit: *Ego manus & pedes Vestræ Sanctitatis deosculor. T. Bodin. L. 1. de Republ. c. IX.* idque seu Ritus hujus indicina aliqua, seu ordinaria salutandi Formula. Et, ne infinita exempla aggregemus, Ferdinandus III. Imp. A. M DC XXXIIX. Principem Eggenbergicum, tanquam Legatum Extraordinarium Romam misit, qui eodem ritu Pontifici M. obedientiam sponderet. V. totam Actionem descriptam in *Mercur. Franc. ad A. dictum p. 547. & seqq.* Hinc etiam Cerimoniale Romanum non dubitavit in Processu Coronationis Imperatorum hunc modum præscribere: *Electus Imperator cum suis omnibus Equo descendit, & per gradus ascendit suggestum; Et ut primum Pontificem videt, detecto capite illum, genu terram tangens, veneratur; Et iterum cum appropinquat ad gradus Sedis genu flectit: Demum ad Pontificis* pedes *pervenit*, illos in Reverentia Salvatoris devote osculatur. *Pontifex hilari vultu Cæsarem aspiciens ad osculum manus & oris respicit. Tum Cæsar iterum genu flexus auri mas-*

massam ad pedes *Pontificis offert &c. Stante ibi ad dextram Pontificis Cæsare, Pontifex recipit Imperatricem* ad Osculum Pedis & manus; *Regem vero, si quis adest*, ad osculum pedis, manus & oris; *Alios a. Prælatos, Proceres & Nobiles Cæsaris* ad osculum pedis tantum, *ap. Goldast. T. 1. Constit. Imp. f. 414.* Non tamen omni controversia res caruit; Ideo cum Franciscus Valesius *l. ante cit.* solennitatem hanc expedivisset, Christophorus Wirtembergicus, Guilelmus Comes Furstembergensis, Daniæ Regis Legatus, & alii id facere recusarunt, licet eos monuisset Conestablius. *Sleid. cit. L. XII.* Quo majus adhuc erat, quod tempore Concilii Florentini Græci & Patriarcha eorum Constantinopolitanus, licet pressi essent Armis Turcicis, & auxilii petendi causa Florentiam venissent, eo nomine moverunt: Indoluit Patriarcha primum, audito hoc ritu, mox constituere, se nihil tale facturum, quodque in proposito isto persisteret, privatim tandem & sine publico strepitu ad Pontificem M. admitti oportuit. Cujus ratio erat tædiosissima illa Primatus Controversia, quam totis mille Annis jam Constantinopolitani Patriarchæ & Pontifices Maximi foverant: Testantur hac de re Acta Græca Concilii hujus sequentia: *Mane cum solvissemus ante primam horam diei, videmus Carissimum ab Imperatore missum ad nos accurrentem, qui nunciavit Patriarchæ, Papam expectare, ut sua magna Sanctitas accedens eum adoret*, & ejus pedem exosculetur, *& Imperator, inquit, jam tertium diem astat, & dimicat, ne hoc fiat, quod interim Tuæ Magnæ Sanctitati indicat, ut scias, quonam pacto sit Tibi accedendum ad eum. Grave visum est hoc valde Patriarchæ, quippe qui confidebat, se a Papa aliter omnino susceptum iri, aliumve affectum reperturum: Etenim cum adhuc Venetiis esset, dixerat cuidam ex Domesticis & Familiaribus Papæ, ego statui apud me, quod si Papa ætate me præcedit, ego ipsum habeo pro Patre, sin æquales sumus annis, habeo eum pro Fratre, Sin autem me Junior est, habeo eum pro filio, & meæ mentis est, ut si aliqua sit domus propinqua domui ipsius, quæ habeat* διοδον μετέωρον, *Transitum suspensum, supra viam, eam det mihi, ut privatim accedam ad eum & ille vicissim ad me.* At ut audivit Exosculationem Pedis, obstupuit: *Tamen discessit & frequenti jam foro Ferrariam pervenimus, & stetimus ex adverso arcis prope pontem, & ante meridiem venerunt sex Episcopi & Patriarchæ ex parte Pontificis adventum congratulati sunt: Patriarcha vero dixit*, se ad talem Salutationem non teneri: *Sed quando-*

doquidem Fratres sumus, inquit, complectamur nos, & osculemur invicem fraterne, aliter ego non faciam. *Habuit autem & alios sermones Patriarcha ea de re, ad quos & illi responderunt; Et Patriarcha, cum omnes, quos secum adduxerat, Episcopos consuluisset, una voce decreverunt:* Hoc non fore neque justum, neque decorum, neque utile. *Redeunt mane Episcopi Pontificis & Osculum pedis exigunt:* Patriarcha vero indecoram esse hanc Instantiam edisserit: Undenam enim Papa hoc Juris habeat, aut quænam Synodus ei contulerit, & ubinam scriptum sit, inquit, ostendite, *præsertim cum Papa dicat, se esse Successorem B. Petri: Sed responderunt Episcopi, morem antiqvum esse Papæ, &* omnes ipsi talem salutationem deferre, *Episcopos, Reges, Imperatorem Germaniæ ipsum, Cardinales adeo Imperatore ipso majores, utpote consecratos: Ad quæ Patriarcha, novum inventum hoc esse, non acquiescam, inquit, non hoc faciam unquam, sed siquidem vult Papa, ut ego eum salutem fraterne, secundum nostrum antiqvum morem, eo pacto ego eum accedam, sin hoc non recipit, recuso omnia & revertor.* Ac finis tandem fuit, ut Pontifex M. qui pedes suos a Patriarcha frequenti conventu exosculatum iri sibi promiserat, cum id non posset obtinere, eum demum ἐν ἰδίῳ κελλίῳ, in privata cella, suscipere cogeretur, idque præsentibus tantum Cardinalibus. V. *Acta Concil. Flor.* & ex iis *Morn. Myst. Iniqu. p. 1220. & seqq.*

VI. De Origine hujus ritus certum est, eam intuitu prætensionis in Vicariatum Christi & Successionem B. Petri a Servatoris & Apostolorum exemplo a Scriptoribus peti; Et peti debere crux crepidæ Papali intexta docet, ne Pontifici adeo, quam Cruci id honoris fieri videatur. Christus *Summus Sacerdos & Pontifex M. tulit, ut mulier, quæ erat in Civitate peccatrix, sicut Testis est Lucas, sibi pedes primum flens lachrymis rigaret, capillisque tergeret, ac deinde deosculaietur, veluti apud Hebræos mos fuerat Christos Domini venerari. Voluit item procul dubio Cornelius Centurio pedes Apostoli Petri osculari, sed Pater mansuetudinis plenus id fieri non est passus, qui elevans eum sibi ad pedes jacentem, dixit, Surge & ego ipse homo sum.* Quæ argumenti loco allegat *Polyd. Virgil. de Invent. Rer. L. IV. c. XIII.* Atque addit deinde Sacerdotibus Ethnicis Romanorum jam tum concessum fuisse, ut reliqui pedes eorum oscularentur, sicque quod apud illos honori antea fuerat, non sublatum esse penitus, sed sanctiori instituto ad consimilem adhiberi cultum. *Lorin. in Act. IV.*

XXXV.

XXXV. ex eo probat laudabilem esse hunc morem, quod venditores Bonorum suorum posuerint precia ad pedes Apostolorum. Idem *Lorinus in c. X. Act. XXVI.* Suidam citat, qui de *Leontio* Episcopo Tripolis Lydiæ refert, eum, cum ab Eusebia, Constantii uxore, accerseretur, ita respondisse ipsi: *Si me ad Te venire volueris; debita Episcopis reverentia conservata, ego quidem ingrediar, Tu autem statim ab isto sublimi solio descendens reverenter mihi obviam procedas & caput meis manibus supponas benedictionem acceptura, ac deinde ego sedeam: Tu verecunde adstes, cum jussero, signo dato sessura: Si hæ inquam Tibi conditiones placuerint, veniam ad Te: Sin alio modo, non tam multa dabis, tam magna non poteris, ut non honore Episcopis conveniente neglecto divinum Sacerdotii institutum violemus.* Citant etiam Ambrosium *L. de Dign. Sacerdot. c. II. Sublimitas Episcopalis nullis poterit comparationibus adæquari. Si Regum fulgori compares & Principum Diademati, longe erit inferius, quam si plumbi metallum ad Auri fulgorem compares, quippe cum videas Regum colla & Principum submitti genibus Sacerdotum, & exosculatis eorum dextris, orationibus eorum se credunt communiri. Et Baronius* deinde *T. VI. ad A. DXII.* allegat Epistolam Orientalium Episcoporum ad Symmachum P. M. qua optant Romam venire, *ut Sancta*, inquiunt, *adoremus tua vestigia.* Sed posteriora hæc, si indigitent Honorem maximum Sacro Ministerio tunc exhibitum fuisse, si etiam occasionem præbuerint majorem indies ejus cultum excogitandi, non tamen necessario pedum Oscula secum trahunt, aut illa Pontifici M. soli figi debere, aut isto tempore ea jam tum in usu fuisse evincunt. Vestigia adorare Hyperbole est apud Græcos non inconsueta. Ambrosius non nominat Thronum Romanum, sed in universum Episcopalem Potestatem; Neque de pedum osculo aliqua dicit, sed Osculum Dextrarum nominat, quod illis figebatur, quorum precibus se muniri credebant. Idem de Leontii exemplo dictum esto; Et Apostolorum facta Osculum tale non continuerunt; Christi vero Exemplum extraordinarium erat, ac dictu præterea haut facile Sacrum Ordinem cultum omnem Christo exhibitum in se admittere posse. De Cruce deinde Crepidæ intexta non immerito quæsiverit Aporeticus aliquis, annon dignior locus Cruci assignandus sit, cui Latriam competere Catholici dicunt, & num signum Redemptionis nostræ ad pedes deprimi possit? Ipsorumque Catholicorum aliqui-

bus id indecens videri Teſtis eſt *Fauchet. apud Molin. in Hyperaſpiſt. L. I. c. XXVI.* Interim non adeo recentem eſſe hanc conſuetudinem in facinore Juſtiniani II. Imp. claret, qui Conſtantinum P. M. A. DCCX. Conſtantinopolin evocatum Nicomediæ excepit: *In die autem*, inquit hac de re Anaſtaſius, *qua ſe invicem viderunt, Auguſtus Chriſtianiſſimus cum Regno in capite ſeſe proſtravit*, pedes Oſculans Pontificis, *deinde in amplexum mutuum corruerunt* referente *Baron. T. IIX. A. DCCX. p. 659.* Niſi ſubleſta fide nitatur hæc relatio.

VII. Enimvero & extra ordinem Sacrum Magni Principes non una vice id fieri ſibi paſſi ſunt, certiſſimo indicio non Sacri, ſed Civilis Cultus. Veteres Imperatores Cajum, Maximinum Juniorem oſculandos Pedes præbuiſſe Hiſtoriæ Imperiales tradunt. *Caligula Pompejo Penno abſoluto & gratias agenti porrexit oſculandum ſiniſtrum pedem Senec. de Benef. II. XII.* Et in ejuſdem ultimo ac ferali Epulo *Pomponius Secundus cibum capiebat ad pedes ejus, eosque frequenter oſculabatur:* ἐνεφορεῖτο τε ἅμα τῶν σιτίων παρὰ τοῖς ποσὶν αὐτοῦ καθήμενος καὶ ἐπικύπτων συνεχῶς αὐτοὺς κατεφίλει. *Xiphilin. in Calig. fin.* De Maximino Juniori idem teſtatur *Jul. Capitolin. in Maximin. Jun. c. 11.* quod tamen non ſine opprobrii nota commemorat, adjicitque, id nunquam paſſum eſſe Seniorem Maximinum, ſed dixiſſe: Dii prohibeant, ut quispiam Ingenuorum Pedibus meis oſculum figat. Et Seneca ubi Caji iſtos actus proſequitur: *Invenit aliquid, ait, infra genua, quo Libertatem detruderet.* Quæ & ſimilia vide apud *Molinæum in Vate L. V. c. XV. p. 491.* In Coronatione Mediolanenſi obſervatum eſſe ſcribit *Alciatus*, ut qui ex Angleriæ Comitibus dignior ſit, pedem dextrum, & qui ex Cottarum familia ſiniſtrum oſculo tangat, Imperatoremque humeris ferat uterque ſublatum in Prætorium. *Merul. Ant. Gall. Ciſalp. L. III. c. IX.* Reges Galliæ in Inveſtituris a Principibus ſuis ejusmodi honorem olim expectaſſe Hiſtoria Rollonis Ducis indicat, quam ex Veteri MSo Codice Monaſterii Andegavenſis non illepide recitat *Lanſius Or. pro Germania p. 18. Carolus Stultus* (eſt ille Rex Gallorum alio nomine Simplex & Sextus dictus) *dedit Normanniam Rolloni cum Filia Gisla: Hic non eſt dignatus pedem Caroli oſculari: Cumque Comites illum admonerent, Pedem Regis acceptione tanti Beneficii oſcularetur, Lingua Anglica reſpondit:* Nese by God: *quod interpretantur, Non per Deum: Rex vero & ſui illum deridentes & ſermonem ejus corrupte referen-*

rentes illum vocaverunt BIGOD : Unde Normanni adhuc vocantur Bigodi : Continuationem anneCtit *Krantz. Norweg. L. II. c. XXVI.* Horruiſſe Liberum animum Ducis invicti *ſervile Miniſterium*, aliumque ex aſtantibus officio vicarium dediſſe, *cui Rex pedem protendit, Ille vero apprehenſo pede Regem reſupinavit. Indignati nonnulli ex Francis infremuere, alii altius ſecum populi libertatem & ferocitatem reputantes Regem placavere.* In Imperio Conſtantinopolitano etiam hunc venerationis morem per pedum Oſcula viguiſſe, docet *Codin. de Offic. Conſtant.* Imperatori Conſtantinopolitano die Paſchæ omnes Principes oſculari τὸν Δεξιὸν πόδα, εἶτα τὴν δεξιὰν χεῖρα, καὶ μετ' αὐτὴν τὴν δεξιὰν αὐτοῦ παρειάν, *Dextrum pedem, deinde manum dextram, poſteaque genam illius dextram :* Eundem exhibere cultum Genuenſium Protoſtratum, ſi adſit, non vero Venetos : Ad diem autem quintum Hebdomadis, quam vocant Διακαινήσιμον, Patriarcham & ſummos Sacerdotes & Antiſtites oſcula Imperatori figere. Dein & inter incultos extremi Orientis populos ita agi experti ſunt Navigationis Auſtralis per Fretum Le Maire Autores Jacobus Le Maire ac Socii ejus, quos ipſe Rex Inſulæ Hornanæ humili hoc cultu proſecutus fuit. *Den Koningh bewees haer groote reverentie, lach bykans een half uyr met de handen te ſamen, t' aengeſicht daer op, tegens de aerden buckende, blyvende zoo leggen, tot* Aris Claeſſen *gelycke reverentie dede, hem doe rechtende kuſten ſyn handen en voeten. T. II. Navig. Belgic. N. xiix. p. 96.* Plura de ritu hoc vid. inter alios ap. *Cornel. a Lap. in Jeſ. c. XLIX. Bozium in Nott. Ecclеſ. L. XX. c. V. Et Joſephum Stephanum* peculiari opuſculo *de Oſculatione Pedum Papæ* ſeorſim & cum *Tractatu Tractatuum Venetiis edito.* Ac nos quæ forſan deſiderabuntur adhuc, ſupplebimus *Diſſ. XII. de Hierarchia Eccleſiaſtica.*

IIX. Apud veteres Imperatores ſpecialis hic ritus erat, ut *Ignem ipſis præferrent*, Procul dubio in teſtimonium & admonitionem Illuſtrium Actionum, quas perpetuo ederent, cum Igni illuſtrentur omnia, indicandique ſimul ardoris, quo accenſos eſſe deceat in Solio tam ſublimi collocatos. Ita de tumultuaria Nigri Inauguratione, ſcribit Herodianus : Τήν τε βασίλειον Πορφύραν περιβαλόντες, καὶ τὰ λοιπὰ τῆς σεβασμίου τιμῆς, καὶ αὐτοσχεδίου παρασκευῆς ἀθροίσαντες, καὶ προπομπεύοντος τοῦ Πυρὸς εἰς τε τὰ ἱερὰ τῆς Ἀντιοχίας τὸν Νίγρον ἄγουσι, καὶ εἰς τὴν ἑαυτοῦ οἰκίαν καθιστῶσιν : *Amictum Imperatoria Purpura reli-*

quoque exornatum aulico apparatu ibidem ex tempore conquisito, præcedente etiam Igni, *in Antiochiæ primum Templa, mox ad suas ædes deduxerunt. L. II. in Julian.* similique modo Gordianum Seniorem introducit *in Maximin. L. VII.* Et prænunciam Principis advenientis Lucernam ita commemorat *Corippus L. II.* de Justini ad circum adventu:

Prænuncius ante
Signa dedit cursor, posita de more Lucerna.

Et Pertinax, cum Imperii nondum securus esset, neque *Ignem sibi præferri*, neque ulla Principatus Insignia attolli passus fuit, donec Senatus sententiam scitaretur. *Id. ib. in Pertinace.* Quo honore etiam Uxoribus Augustis frui licuit: ideo Lucillæ Commodi Sorori, quæ prius Lucio Vero Imperatori nupserat, quem Marcus sibi consortem Imperii asciverat, postmodum vero Pompejano desponsa fuerat, nihilo secius pristinum honorem retinere, & Throno Imperatorio sedere in Theatro, & Ignem ipsi præferri a Commodo concessum fuit. *Herod. L. 1. in Commod.* Patriarchis quoque faces prælatas fuisse autor est Balsamo. V. *Berter. Pithanôn Diatr. II. c. 1.* & infra *Diss. XIV. §. III.* Nostra tempora fere similem Cerimoniam in Throno Romano conspiciunt, dum Fasciculus Stupæ coram Novo Pontifice accenditur, licet disparem ob causam, eamque ut fragilitatis humanæ admoneatur, quam & conceptis Verbis Magister Ceremoniarum indicat. Relatio Thuldeni, quem in rituum hac materie toties citavimus, hæc est, *de Inauguratione Alex. VII. P. II. L. IV. p. 33. Clementino Sacello egressi cum essent, Cerimonia illa stupæ incensionis non modo spectatu, verum etiam commemoratu digna, exhibita fuit.* Stupæ Fasciculum summo hærentem bacillo, *Clerici admotus manu* lucens cereus contingebat inflammabatque. *Tum contra Pontificem in genua se excipiens Ceremoniarius, quo eum Splendoris humani cito decrepantis admoneat, cantabundus hæc verba,* Pater, *inquit,* Sancte, sic transit gloria Mundi. *Secundo dein ac tertio mutata stupa fastigioque sceptri imposita, aspirante ad eam cereo inardescit, verbaque eadem ad Episcoporum Episcopum bis ac tertium iterantur: Pater Sancte sic transit Gloria Mundi.* Quid Cereorum in solennibus Academicis Prælatio in recessu habeat, exponemus *Appendice* harum Dissertationum, *de Doctoribus & Magistris.*

IX. Meminit & *Virgarum Laureatarum Herodianus* Insignis Im-

Imperatorii loco *l. ante cit. de Initio Imperii Gordiani Senioris.* αὗται ῥάβδοι ἐδαφνηφόρουν ὅπερ ἐστὶ σύμβολον εἰς τὸ διαγνῶναι τὰς βασιλικὰς ἀπὸ τῶν ἰδιοτικῶν: Virgæ Laureatæ, *quo Insigni Principes a privatis dignoſcuntur.* Quæ indicaſſe ſatis erit, neque enim dubium eſt ex veteri Regum Romanorum conſuetudine originem petendam eſſe, cum & ii jam tum Virgas & Secures ſibi præferri curaverint, has pro amputandis vitiis immedicabilibus, illas pro iis, quæ emendari poſſent: Iisque aſſimilabimus *Virgam Juſticiæ*, quæ inaugurandis *Regibus Galliæ* tradi ſolet. V. Hiſtoricos de Inauguratione eorum ſuperius citatos: Et *Albos Baculos*, quos aliqui Miniſtrorum Rei Oeconomicæ *in Aula Anglicana* Regibus præferunt, inde etiam peculiare nomen Officiariorum Albi Baculi, *the Officers of the white ſtaff*, merentes; Et præter hos Supremus Angliæ Camerarius, Magnus ejusdem Seneſchallus, & Magnus dein Coneſtabilis, quoad officiis ſuis funguntur.

X. *In Hiſpania* moris eſſe, ut *Nigris Veſtibus* indutum eſſe oporteat, qui cum Rege Hiſpaniæ loqui velit, ipſosque Legatos Principum tali veſtimento ſe ſubmittere, notamus ex Autore *des Voyages d'Eſpagne*, & *Journal des Sçavans P. I. n. 11x. p. 77.* Re plane contraria Turcarum moribus, qui nigrum colorem pro vili infauſtoque habent, itemque apparere aliquem in veſte nigra pro fœdo, ſiniſtroque omine. Et narrat *Busbequius* Baſſas aliquando, cum Veſte nigra ipſos accederet, miratos & ſerio ea propter conqueſtos fuiſſe; Nec quenquam ibi cum nigro veſtitu in publicum prodire, niſi ærumnoſum, quem vel inſignis paupertas, vel gravis aliqua calamitas premat. *Epiſt. 1. Legat. Turc. p. 66. In Ruſſia* Subditos CZarium ſuum Libellis ſupplicibus compellaturos in Subſcriptionibus Diminutivo uti docet *Olear. Itin. Perſ. p. 50.* Ut loco *Jwan*, Johannes, *Jwaske*, Johannulus, *Petrus, Petruske &c.* Cauſa forſan, quia in Diminutivis affectio quæritur. Iidem ſi colloquio ejus frui cupiant, ſe *claros Oculos Majeſtatis ipſius viſos velle*, teſtantur, & diſcedentes, *ſe Majeſtatis ipſius Claros Oculos vidiſſe.* De Ritu Regni Gago Arenam capitibus inſpergendi locum citavimus ex *Le Blanck. Itin. ſup. §. II.* In *Regno Indico Magni Mogol* qui a Rege diſcedunt, demiſſo Capite manus oculis, deinde pectori, demum Terræ apprimunt. Legen mit geneigtem Haupte die Hände über die Augen/ hernach auf die Brust/ und rühren endlich damit die Erde an/ anzuzeigen/ daß sie sich für ihm wie

Erde und Staub achten/ wünſchen darnach dem Könige langes Leben/ und gehn rücklings davon. *Mandelslo Itin. L. 1. c. xxiix.*

XI. Et tandem ne mortuos quidem Cultus Proprius deficit, quem noſtro tempore, & maxime quidem Principes Catholici, *Caſtris Doloris*, in Veteri Romano Imperio Conſecratione, expediverunt: *Caſtra Doloris* ſunt exornatæ ſepulcrales Pyramides cereisque ardentibus inſtructæ: Cujusmodi ſupra mille Caſtrum Doloris Ferdinandi IV. Romani Regis circumluxere, affixa ſimul defuncti Regis Icone, profunda Secundum quietem contemplantis ſpecie. *Thuld. ad A. MDCLIV. p. 153.* Vid. Hiſtorias Proceſſuum Exequialium paſſim. Origo videtur ex ſuggeſtuum ſeu Tabernaculorum ſtrue, qua in Conſecrationibus olim uſi ſunt, depromi poſſe: De quibus pauca ex ſæpius *cit. Herodiano* excerpemus, inde ad Inſignia in ſpecie ſic dicta ſeu Arma Regia tranſituri. Refert ille primo Luctum feſtiva ſolennitate mixtum tota urbe indictum mox ceream Imaginem Defuncto ſimilem in Regiæ ingreſſu Eburneo ac ſublimi Lecto impoſitam, huic continuis ſeptem diebus per horas aliquot aſſediſſe a læva Senatum atris, a Dextra Matronas Illuſtres albis veſtibus; Et medicos quotidie acceſſiſſe inſpecturos quaſi ægrum, pronunciaſſeque ſubinde, ægritudinem indies ingraveſcere: Finita ſeptimana Lectum humeris geſtaſſe nobiliſſimos equeſtris ac Senatorii Ordinis Equites & in Vetus Forum detuliſſe, locum deponendo Magiſtratus Romani Imperio deſtinatum, ibique in gradibus utrinque excitatis hinc pueros e patriciis, iſthinc fœminas Illuſtres ſtetiſſe, ac hymnos in defunctum lamentabili carmine ceciniſſe: Tunc Lectum iterum ſublatum atque extra urbem in Campum Martium deductum: Extructos ibi ſuggeſtus Tabernaculorum formam referentes, unum maximam, alterum hoc paulo minorem, hoc iterum minorem tertium, quartum & alios, minimum denique omnium poſtremo in loco poſitum; Hosce Turres portubus imminentes ſeu Pharos repræſentaſſe, & interius aridis fomitibus impletos, extrinſecus auro, ebore, ſtragulis, picturis exornatos; Lectum deinde in ſecundum Tabernaculum ductum, aromataque & alia odorata injecta; Tum Equeſtrem Ordinem motu Pyrrichio numeroque in orbem recurrente illud circumequitaſſe: Currus item circum actos, quibus Purpurati Rectores inſederint perſonas referentes, quæ haberent imagines Illuſtrium Romanorum Principum; tandem Imperii ſucceſſorem Taber-

ber-

bernaculo facem admovisse, idemque reliquis cæteros fecisse; Ac postremo e minimo & ultimo, tanquam e fastigio quodam simul cum subjecto igni ascensuram in ætherem Aquilam dimissam, qui ipsam Principis Animam deferret. *L. IV. init. de Consecrat. Severi Imp.* Atque hujusmodi Consecrationes ne initiis Christianismi quidem desiisse discimus ex Numismate Veteri, quod Constantini M. Linteo velatam imaginem exhibet, quæ quadrigis in cœlum vehitur, brachioque exerto excipitur a Brachio altero cœlitus porrecto cum subscriptione CONS. i.e. Consecratio. Sed sensu Christiano forsan de Cœlesti Gloria divinitus donata id accipere licebit. V. *Voss. de Idol. Gent. L. 1. c. XII.* In Japania Ministri Regum atque etiam minorum Principum morte propriis manibus sibi intentata Dominos seqvuntur, cui & solenni formula se astringere solent, si quo beneficio ab ipsis afficiantur: Sibi immerito inter tot Subditos beneficium præberi, ac proinde redhostimenti loco se corpus suum ipsis offerre, seu uti recitat *Caron. Descr. Japan. p. 155. Gebiedende Heer, uwe getrouwe onderdanen zyn veele, en wat hebbe ick doch verdient, dese eere te genieten, dit lichaem, dat doch myns Heeren is, schencke ick u wederom, en belove, dat het niet langer leven sal, als het uwe.* Eundemque ritum & Veteres Scythas in sepultu Regum suorum observasse prolixe exponit *Herodotus L. IV. Histor.* Cujus promptitudinis ratio fuerit, quia populi isti non aliud qvam Despoticum & Absolutum Regimen Principum suorum sciunt eoque rerum pariter ac Corporis sui ratione se ipsis subjacere arbitrantur.

CAPUT III.

Insignium Scriptores, Antiquitas, occasio: Partium, Scuti Figurarum, Colorum, Galeæ, Clinodiorum, Atlantidum recensio & rationes: Aquila Biceps a Natura repræsentata, Insignia Imperii Germanico Romani, Russici, Urbis Genevæ: Lilia Gallicana, Scutum Liliatum: Insignia Portugalliæ: Insignia Regum Angliæ, Chelys Hibernica, Prætensio Regum Daniæ in Suediam & Hamburgum: Insignia Regum Suediæ: Imperii Turcici: Reliquorum Regum in & extra Europam: Excursus de Regum ac Regnorum Divis Tutelaribus, Prærogativa, Privilegiis.

I.

REstant Arma Regia, Insignium in specie sic dictorum nomine

alias

alias nota, & Germanis nobis Wapen appellata, quod Armis extantioribus insculperentur: Autores, qui nunc ad manum sunt, pro generali eorum noticia indicamus, *Henricum Spelmannum* in Aspilogia s. Tr. de Scutis, *Abrahamum Transum* Explicatione Insignium & Armorum, *Johannem Ferne Blazon of Gentrie*, s. de Splendore Nobilitatis, *Moreau Tr. des Armoiries de France*, Hanß Caspars von Löuwen Wapenbuch auf gantz Europam gerichtet/ Martin Schrots Wapenbuch des H. Röm. Reichs/ und allgemeiner Christenheit. *Limnæum J. P. L. VI. c. VI.* Et Rerum Genealogicarum Scriptores *Albizium, Hier. Henninges, &c.* Antiquissimum eorum usum fuisse in Columba Veterum Babyloniorum, Equo Darii Hystaspis, Dracone primorum Regum Chinensium, Anchora Seleuci claret: A prima enim rerum origine hominum Ingenia operam dedere, ut virtutis, Dignitatis, fortunæ aut similium rerum suarum aliquod signum aliis ostenderent, idque ut figuris ejusmodi exprimeretur, communi consensu receptum fuit: Ideo Leones, Ursos, Equos, Aquilas, assumsere, utpote Animalia non obscuræ Virtutis seminium referentia, testaturi quippe, sibi non minus virtutem ejusmodi defore. Sic Draco, quod apud Chinenses pro maximæ felicitatis omine haberetur, a Regibus eorum Insignis loco assumptus fuit. V. *Martin. Martin. Hist. Sin. L. I. p. 22.* Eqvum generositas commendat, & Witekindus Saxo, infracti Animi Princeps, Insigne ejus constanter circumtulit, unde & Osthpalorum ac Westphalorum nomen enatum, Eqvus enim tunc phale dicebatur. *Hamelman. Chron. Oldenb. P. I. c. I.* Eundem a Dario Hystaspis usurpatum Scholiastes Thucydidis notat, cum Equi & Equisonis fide ad Regnum pervenisset. Babylonii Columbam gessere, quod famosissimam Semiramidem suam in Columbam mutatam crederent eademque figura ipsam colerent: Quo intuitu & Interpretes aliqui vocem *Jonah* ita explicant *Jerem. XXV. XXXIIX.* Facta est Terra eorum in desolationem *a facie Iræ Columbæ.* Et c. *XLVI. XVI.* Surge & revertamur ad populum nostrum & ad Terram Nativitatis nostræ *a facie gladii Columbæ.* h. Exercitus Magni Nebucadnezaris, cujus Symbolum in Vexillis fuerit Columba. *V. Voss. Theol. Gent. L. I. c. XXIII.* Seleucidis Anchora erat, utpote cujus Characterem, tanquam Familiæ suæ proprium in femore ferebant. Godofredus Bullioneus Tribus Ardeis uno Jaculo transfixis delectatus fuit, cum Elogio: *Dederitne viam Casusve Deusve;* Causa, quod to-

totidem aliquando uno ictu confecisset. V. *Silvestr. Petra sancta in Symbol. Heroic. L. VI.* Cujusmodi plura in singulorum Regiorum Insignium speciali designatione in seqq. adducemus.

II. Atque ut Partes Insignium quoque in antecessum delibemus, eas præeunte *Limnæo* recensemus I. Scutum seu Campum, cui Insignia inhærent. II. Emblemata, h. Figuras atque Colores Scuto adhærentes. III. Galeam. IV. Clinodia, Ornatus causa Galeis adjecta, & V. Sustentacula, quæ Insigne sustinent ac fulciunt. *Scutum* cur Veteres potissimum eligerent, ratio fuit, quod inter Arma maxime conspicuum esset, ac defensivis pariter atque offensivis armis omnibus nobilius haberetur. Unde *Scuti alienatio* inter alia pro Desertionis crimine habita *L. XIV. §. I. ff. de re milit.* Et Epaminondas Thebanorum Dux jam semianimis in castra relatus *id unum a Circumstantibus quæsivit, Num cadenti sibi* Scutum *ademisset Hostis, quod ut servatum audivit, allatum* velut laborum gloriæque Socium *osculatus est*, ap. *Justin. L. VI.* Scutum deinde Figuris & coloribus ornari oportuit: Figurarum rationem §. præc. reddidimus, fuitque cum Scutum ab iis plane vacuum nihilominus notabilem aliquam Impresiam relinqueret, structum in Pompa funerali a Comite Essexio cum Symbolo: *Par nulla Figura Dolori.* Licet Emblema istud potius esset, quam Insigne aliquod. *V. Silvestr. Petra sancta de Symbolis Heroicis L. VI.* His Colores additi sunt, sed itidem non temere, verum ut significarent aliquid: Quorum explicationem ex *Pancirolli Comment. in Notic. Imp. Orient. c. XXXVII.* nunc plenius reddemus; *Limnæi* enim Interpretamentum *N. LXIV. LXV. LXVI.* confusius est, quam ut huc trahi posse existimemus. *Aureus* felix seculum, aureumque præsentat. Virgilius *Toto surget gens Aurea Mundo*, in Eclog. IV. & *Aurea condet Secula.* Aurum Soli assimilatur & Gemmis Topasio & Chrysolito. Ex Signis Leoni & Julio mensi respondet roburque & adolescentiam denotat. *Albus* seu argenteus, animi candorem puritatemque, vel ut alii, fidem insinuat. Ideo Virgilius ait in Æneid. *cana fides.* Ex planetis Lunam, ex signis Cancrum, ex lapillis margaritam, Berillumque, ex elementis aquam, phlegma, infantiamque refert. *Luteus* lætum seculum significat: est enim color, velut croceus, qui in rosarum medio micat. *Puniceus* honorem indicat & victoriam, quod & *Virgilius in 5. Æneid.* innuit.

Jamque adeo donati omnes opibusque superbi
Ibant puniceis evincti tempora tœnis.

Viridis Spem, vel robur & vigorem portendit. *Virgilius in VI. Æneid. Sed cruda Deo viridisque senectus.* Quod tractum est ab herbis, quæ, dum virent, vigent. Planetam Mercurium, Signa Geminos & Virginem refert, ac ver, juventutemque & Smaragdum qui plus cæteris oculorum aciem recreat. *Cœruleus* ex splendido, albo, nigroque creatus, *Plat. in Timeo*, justitiæ & Claritatis, famæque est symbolum, planetæ Veneri respondet, & signis Cœlestibus Tauro & Libræ, & elemento aëris, item sanguini, pueritiæ, æstati, & aëri ac sapphiro, qui post Smaragdum mirificè aciem oculorum recreat & clarificat. *Niger* est prudentiæ firmitatisque signum, quod is color in alios amplius non vertatur: planetæ Saturno respondet, Signis cœlestibus, Arieti Aquario, & Geminis, item Adamanti, Agathæ & Chelidonio, Elemento terræ, hiemi, melancholiæ, ætatique decrepitæ, & plumbo, ex quo fit color niger. *Purpureus* ex rubro, albo, nigroque commixtis generatur. *Plat. in Timeo.* Vim imperii ob purpuram, quæ Principis est propria, significat: refert hic color Jovis planetam, Sagittarium, & Pisces, stannum, gemmam, opalum, irim florem, senectutem & fulgur. *Ferrugineus* roboris duritiem portendit. *Rubeus* magnanimitatem & Marti, Arieti & Scorpio, carbunculo & corallio, igni, autumno, bili, ætati virili, rubentibus rosis & ferro respondet. In symbolis amoris ardorem plerumque indicat, aliquando sanguinem, ut in cruce rubea Christi sanguine tincta. Atque hi aliquando etiam citra figuras admissi fuere, quæ priscorum Celtarum consuetudo fuit T. *Cluverio Germ. Ant. L. 1. c. XLIV.* Indeque hodienum antiquissima & maxime genuina Nobilitatis Insignia ducuntur, quæ omnium simplicissima & certis duntaxat coloribus & spaciis vel Rhombi vel Trabium figura distincta apparent. *v. Limn. l. c. n. XIV.*

III. *Galeam* deinde imponunt, quippe itidem armamenti Defensivi genus, sed quam diversimodis nunc commutant, cum Coronis, Tiaris, Galeris, Mitris & ss. pro Dignitatum Diversitate. *Clinodia* seu Ornamenta Galeæ, sunt Plumæ, Galli, Corvi, Canes & ss. ipsa Cornua, non tanquam infamiæ, sed honoris notæ ad declarandos radios Solis aut Splendidæ alicujus lucis: *Sustentacula deinde seu Atlantides*, aut Telamones adduntur, veluti Insignibus Anglicanis

Leo

Leo & Draco, vel Unicornis: Draco ante adjectum Regnum Scotiæ, Unicornis poſtea: Telamones enim Inſignium Scoticorum erant Unicornes. Inſignibus Ducum Brunſuicenſium adſtant Homines ſilveſtres. Inſignia Gallicana Carolus VI. fulcivit Angelo, Filius Carolus VII. Cervis alatis, Ludovicus XI. iterum Angelis, quod S. Michaelis militiam inſtituiſſet, Ludovicus XII. Hiſtricibus: Poſt quem cæteris Regibus, in honorem Michaelini Ordinis binos Angelos ſemper retinere placuit. *Chiflet. de Amp. Rem. C. I.* Solent & Symbola aliquando adjici, uti Armis Anglicanis in Periſcelide circumpoſita verba: *Hony ſoit, qui mal y penſe.* Cujus ratio reddetur in Diſſ. de Equitibus. Et alias: *Dieu & mon Droit, Deus & Jus meum.* Quo primum uſus fuit Richardus I. ad demonſtrandum abſolutum ſuum & a ſolo Deo dependens Imperium. Continuavit deinde Edvardus III. cum Galliam ſibi vindicatum iret, quem cæteri poſtea ſecuti: *Autor St. Angl. c. IV.* Inſignibus Principis Walliæ: ICH DIEN: Re digna memoratu, Phraſin Germanicam in locis a Germania longe diſſitis reperiri.

IV. Ipſa Monarcharum noſtrorum Inſignia quod attinet, Imperium noſtrum Germanico-Romanum AQUILAM gerit, eamque Bicipitem, rem Naturæ ipſi adeo familiarem, ut evidentiſſimo Charactere figuram ejus Capitibus Cancrorum Fluviatilium & Radicibus Filicis Fœminæ implantaverit. Hanc Priſci Romanorum Reges amavere, poſteri in Rep. Libera amplexi ſunt, & ſecuti tandem Imperatores ad noſtram usque ætatem propagarunt. Ratio videtur in Aquilæ robore, magnitudine Corporis, volatu ſublimi ac celeri, acrimonia viſus, prudentia præterea & animi magnitudine quærenda eſſe, ut veluti Aquila iſtis, ſic Romani ſimilibus donis eminere cenſendi ſint, quod & *Joſephus* jam olim ſcivit, dum de ſignis Romanorum locutus fuit *L. III. Bell. Jud. c. V. AQUILA Legioni apud Romanos præeſt. Regina ipſa omnium avium, & eadem valentiſſima. Unde etiam Imperii Signum ipſis eſt, & velut omen victoriæ, in quoscunque eant.* Aliam, licet verbis parum perplexis, reddit Sigismundus Imp. in Reformat. c. XXVI. ap. Goldaſt. Reichs-Satz. *T. II. p. 140.* cit. *Limn. J. P. L. 1. c. XXIV. n. XXIIX.* Eandem poſteri Bicipitem voluere, ſeu potius duas Aquilas expanſis alis ſibi Dorſa jungentes, forte in deſignationem Bicipitis Imperii Orientalis & Occidentalis: Quanquam ſint, qui hac de re dubitent, maxime cum ante

te Henricum VI. Imp. nemo Imperatorum ejusmodi Aquila usus fuisse deprehendatur, quod ex Octav. Strada de Vitis Imp. observat Limn. l. c. Vossius tamen Numum Veterem allegat cum Aquila Bicipiti, sed non alio argumento, quam Legionum duarum in unam coalitarum. *Th. Gent. L. III. c. LXXVI.* Veteres Persas eodem Aquilæ Insigni usos fuisse docet *Xenophon* : *Ei Signum Aquila* Aurea *in hasta longa extensa ; Et una quoque ipsum hoc Insigne Persarum Regi manet. Cyropæd. L. VII.* Russici Imperii Insigne eandem esse ac Bicipitem quidem geminaque corona instructam tradit *Olear. Itiner. Pers. p. 51.* Quod mera arrogantia superioris seculi Tyrannus Johannes Basilides primum introduxit, quod Sanguine Imperatorio cretus haberi vellet.

V. Insignia Regum Galliæ sunt LILIA; Ratio in ambiguo est: *Boxhornius* Monachos, aut tales alios, quorum olim Ingenio judicioque plurimum in aulis tributum fuerit, autores fuisse putat. Legisse illos in Evangelica Historia, *LILIA non nere*: Itaque, cum Nere vel Lanam tractare, quod Lilia non faciant, Fœminarum proprium sit & ipsis Principibus Matronis id tribuant Homerus veterumque Poëtarum alii, Lanam facientes, h. Fœminas arceri a Sceptro Francorum per LILIA significare voluisse. *Hist. Un. ad A. CCCCXX. p. 343.* Sed conjecturæ huic locus erit, si de Antiquitate Legis Salicæ satis constet, quo de egimus præced. *Diss. III.* Becanus plausibiliora scribit, LILIO spem denotari, tribus spem numeris omnibus absolutam, ac proinde a veteribus Francis recepta esse, ut posterorum animos certa futuræ felicitatis fiducia incenderent *L. IV. Francicor.* Sed lucem hanc inutili nubecula obscurat, Tria LILIA jam Noachi ætate in Francorum Insignibus fuisse: Quæ dixisse, est refutasse. Originem unanimiter fere a Clodovæo seu Ludovico I. petunt, & illum una cum Religione Christiana LILIA primum accepisse sentiunt; Sed a quo Autore rursus dubium est. Tradunt Angelum Clodovæo juxta *Ampullam Remensem & Auriflammam, Scutum LILIATUM* attulisse. *V. Steph. Forcatul. de Gall. Imper. L. VI.* nec vulgus alia garrire didicit, sed fide admodum vacillanti, quamque candidiores Historici non minus, atque Ampullæ Remensis Antiquitatem, in dubium vocant. Ita *Haillan. L. 1. Rer. Franc. Fides illa Francorum de LILIIS nulla probati Scriptoris autoritate confirmatur :* Scipio Duplex Regius Annal. Scriptor. *Quod attinet ad Scutum*

tum

tum cœruleum LILIIS pictum, neque historia, neque traditio ullam fidem facit, quod e cœlo transmissum fuerit in Clod. 1. Reg. T. 1. Histor. Ad le Tilletos duos & Guillelmum Marlotum, quos citat *Chiflet. cit. Tr. de Amp. Rem. c. 1.* Et certum est, de cœlesti hac LILIORUM missione ne apicem quidem extare in totis Tomis V. Scriptorum Antiquiorum Franciæ ab origine Gentis usque ad Philippi Pulchri tempora & A. MCCC. editis *ab Andr. & Francisco du Chesne.* Alii Eremitam ea Clodovæo monitu Divino attulisse scribunt, fide priori non dissimili. *Malingre de la Loy Salique c. XXIIX.* Sed fuerunt istæ antiquiorum temporum piæ fraudes, ut Legibus ac gestis suis Divinitatem obtenderent, idque si Clodovæus etiam excitata ejusmodi de se opinione fecit, commentum non tam novum excogitavit, quam quo alii jam sæpe usi fuerant, imitatus fuit.

VI. Neque aliud fere Insignium Portugalliæ initium fuit: Cum enim Alphonsus I. Rex Portugalliæ in Castris contra Saracenos esset, atque exigua manu adversus validissimum istorum Exercitum confligere haberet, media ante conflictum nocte fertur Servatoris Alloquio usus fuisse, & spem victoriæ, sed monitum simul accepisse, Denarios XXX. quibus venditus fuerit, Insignium loco postmodum usurparet: Quod ipsa illa nocte etiam effectum dedit, novoque Armorum genere militibus novas vires addens Exercitum Saracenorum feliciter fudit. Hinc Scutulorum Denariorumque in Insignibus Portugallicis initia. V. *Anton. de Sousa Lusitan. Liber. c. penult.* Pio itidem haut dubie commento, ut animis suorum erectis Infideles extirparet, vacillansque Regnum suum stabiliret.

VII. Regis Angliæ Insignia quatuor constant partibus: Procumbentibus tribus Leonibus pro Anglia, Leone erecto pro Scotia, Chelyde pro Hibernia, Liliis ad firmandam Prætensionem in Regnum Galliæ. Priora nulla peculiari monitione indigent. Chelyn adhibitam iterum docet *Boxhorn. l. ante cit.* quod celebratissimus inter eos Rex ac Legislator Davidis nomine fuerit insignitus: Davidi autem Judæorum Clarissimo Regi, propter Psalmos, quos condidit ipse ac ceeinit, & olim & hodie ejusmodi Instrumentum Musicum tribui consuevisse. Sed in eo turpiter se dat, quod Scotiæ Regibus eam adscribat, cum indubium sit Hiberniæ Symbolum esse. Liliorum retentu prætensionem in Regnum Galliæ firmari sciet, qui eosdem Reges Franciæ adhuc scribi meminerit, Confer

Diss. III. c. I. §. VII. Neque insolita est illa Insignium, etiam re plane inanis, retentio: Cum & Poloniæ Reges hactenus Insignia Regni Suedici gesserint, in quod Jus suum aliquandiu quæsivere: Hinc & cum Pace Olivensi Tituli Suedici nomine inter Suedos ac Polonos conveniret, Insignium usus quoque mentionem fieri oportuit: *Serenissimus Rex Poloniæ, prout hactenus, ita in posterum ad dies Vitæ suæ utetur integris Titulis* & Sigillis Insignibusque *Regni Suediæ in Polonia & ad omnes Principes extra* Suediam. Quæ plenius citavimus *ead. Diss. III. c. II. §. III.* Similiter cum Christianus III. Rex Daniæ A. MDXLVIII. Insignia Suedica Trium Coronarum suis & Regni Danici Insignibus inseruisset, obtentu Conjunctionis trium Regnorum Suediæ, Daniæ & Norvvegiæ sub Margarita & aliis Antecessoribus ipsius institutæ, Suedique de eo graviter expostularent, tanquam Insignium istorum usurpatione quoque jus aliquod in Regnum Suediæ Dani prætexerent, ac postmodum bellorum inter Reges istos præter alia causa esset, tandem Articulis Pacis inter utrumque Regum ab Arbitris Pacis decisum est, *ut uterque Rex Suediæ & Daniæ tribus Coronis uteretur*, hac tamen conditione, *ut neuter per hoc Insigne Jus aliquod in alterius Regnum obtenderet. Loccen. Antiq. Sueo Goth. L. II. c. II.* Similiter inter rationes Prætensionis Regum Daniæ in civitatem Hamburgensem una fuit, quod Folium Urticæ, Principum Holsatiæ Insigne a tempore Christiani III. passim Urbis Insignibus, in Curia, portis, Sigillo publico, ac moneta sculpserint, quam citat *Burgold. P. III. Disc. XII. n. IV.*

IIX. Daniæ Regum Insignia quod attinet, *olim quidem Cimbri æneum Taurum, ut roboris ac fortitudinis signaculum prætulerunt; Nunc longo id ævo obsoletum nec locum habet. Primo igitur, qui exhibentur, TRES LEONES Daniæ regni insignia sunt, in solo croceo. Et proxime ei positus cum bipenni LEO Norvagiæ sceptrum indicat. Qui vero illi locatus est conterminus corda novena saltu transiliens Gothos, eorumque imperium notat, in rosea planitie.*

Hinc rigidos Slavos effert pernicibus alis,
Et loca propugnat sanguinolenta, DRACO.

Hos eosdem & Vandalos alias vocamus, inde quæ sequuntur TRES CORONÆ, unionem trium Regnorum Daniæ, Seciæ Norvagiæque significant, Gotlandiæ, ejusque amplissimam in sinu Balthici maris sitam ditionem, AGNUS CHRISTI exhibet, gestans vexillum, cui inscri-

pta in solo rubeo CRUX CANDIDA. Hujus origo refertur ad illud, quod factum est ap. Livonos, Valdemari II. Regis memorabile prælium. Ubi Dani, amissa per errorem, quam sequebantur, aquila, cum in fugam agerentur, demissum cœlitus memoratur novum vexillum, in cujus rubeo solo, crux alba erat descripta, cujusmodi etiam seqvuti fuerant, atque ita revocato continue gradu, hostilem aciem acerrimo conflictu perruperunt, atque egregiam ad suos, fuso hoste, reportarunt victoriam. Hanc ob causam, quodque Rex idem Valdemarus II. Christi fidem ad ultimos illos Livonos Esthonumque populos primus propagarat, ostentant regni insignia crucem jam dictam, Vexillum vero ipsum DANEBROGA exinde est nominatum, ac magna semper religione, veluti regni palladium aliquod custoditum, quin & existimatum putatumque in præliis omnibus ex eo certantium pendere fortunam, ad morem fortasse, quo Cæsar quoque Constantinus Crucem labaris intextum militi præferre pro more habuit, cum ejusmodi symbolo, in hoc signo vinces. An vero vexillum idem cœlo, ut memoravimus, dimissum sit, an vero a Pontifice Romano, ut Regis studium excitaret, loco cruciatæ, quemadmodum id temporis vocabant, submissum disputare hoc loco non est animus. Bini vero, qui proxime adstant, Leones Ducatus Slesvicensis Insignia habentur. Eis qui proxime appingitur, Coronatus Piscis Islandiæ Insulam præsignificat, Urtica vero, quæ subjungitur, Holsatiæ, Cygnus autem coronata cervice Stormariæ ditiones ob oculos ponit. In medio horum insignium, qui est positus Eques Cataphractus, Dithmarros eorumque territorium præfigurat.

Celsa Trabes gemini pingit Delmhorsta coloris,
Oldenburgiaca Crux vehit Alba domum.
Turrigeri hæc celebres cingunt Elephantis honores,
Fama volans quorum tollitur æqua polo.

Pontanus Chorograph. Danic. f. 770. 771.

IX. In Suediæ Regno *Tres Coronas & Leonem* videre est. *Tres Coronæ* sunt vetus Insigne Regum Suediæ, in quarum recognitionem & tres Upsaliæ veteris Colles aut Tumulos cæteris editiores, in quibus Regum Suediæ Cineres & Ossa servantur, seorsim erectos volunt. Causam & sensum *Olaus M.* dominiorum amplitudinem, egregia militiæ forisque gesta, & Metallorum Ubertatem esse statuit. *L. II. Rer. Septentrion. Messenius Speculæ Sueonum c. XII.* hanc reddit, quod Upsalia quondam religionis, Regiæ & Justiciæ suprema Sedes fue-

fuerit. Alii Suediam, Gothiam, Vandaliam illis insigniri volunt. *Leo* Vetus Gothorum est Insigne, quod *Joh. Marian L. VII. R. Hisp. c. III.* confirmat: *Gothorum Regum Insignia Leonis in pedes erecti, atque diducto rictu formidabilis.* Hinc in Numo Unciali Caroli IX. Regis Suediæ A. MDCX. publicato Insignibus *Leonis* seorsim expressis additur *Gothia*; Insignibus *Trium Coronarum Suecia.* Utraque vero Insignia conjuncta existimantur, ex quo Suedia & Gothia in unam coaluerunt. Quod vero Leo supra tria fluenta assultat, eo quidem volunt signari Gothorum fortitudinem olim in tres plagas Europam, Asiam, Africam instar torrentis se effudisse, easque Bellis & victoriis peragrasse. *Loccen. Antiq. Sueo-Goth. L. II. c. II.*

X. Turcæ hactenus *Lunam* pro Insigni agnovere: Forsan in Spei, Fœcunditatis aut similium Symbolum; Tale quid enim Luna Crescens veteribus denotare credita fuit; Et Henricus II. Francisci I. Filius, eam spei indigitandæ causa loco Symboli circumtulit cum Elogio: *Donec totum impleat Orbem.* Quam in juventute sua plenam gessit, cum verbis: *Cum plena est æmula Solis* Paradin. *Devis. Heroiqu. p. 18.* Origo videtur inter veteres Saracenos quærenda esse, qui Lunam tanquam supremum Numen coluere. V. Euthymium Zigabenum in Panoplia, Cedrenum in Chronicis & alios quos citat *Voss. Th. Gent. L. II. c. XXXI.* Pro Henrico suo *Paradinus* allegat: Lunam esse Symbolum Ecclesiæ, utpote inter incrementa & decrementa continuo luctantis, Gallum vero esse Ecclesiæ Primogenitum. Cæterorum Insignia nihil peculiare important, ut proinde indicasse ea satis sit. Hispanica varia sunt, pro Regnorum varietate, quorum Origo tamen plerumque in ipso Regni nomine sita est. Sic Granadæ Insigne est Malum Punicum, Castiliæ Castellum, Legionis seu Leonis, Leo &c. Regni Poloniæ Insigne est Alba Aquila coronata, hiante rostro & expressis alis. *Cromer. de Repub. Pol. L. XVI.* Bohemiæ Leo rubens Bifurcata Cauda in Campo Albi Coloris. Hungariæ ab uno latere VII. Trabes: ab altero Crux geminata tribus Clivis insistens. Chinenses, veluti jam §. 1. dictum in bonum felicitatis omen Draconem habent, & eum quidem quinque Digitis instructum, in quibus discrimen potissimum Insignis sui collocant, ut alii quidem Dracones suos Unguibus quaternis instruere possint, nunquam autem & pœna Capitis proposita quinis. *V. Martin. Dec. Sin. L. I. n. I.* Pavonis Figuram Cruci imminentem Insigne

ſigne Regis Narſingæ eſſe in commendationem S. Crucis commemorat *Kircher. Prodr. L. Cept. c. IV. p. 111.*

XI. Specialis *Inſignium* uſus in Sigillis eſt. *Sigilla, Bullas* vocant appreſſa vel appenſa additamenta illa, quibus in majorem fidem ſcripta a ſe muniunt. Sigillis tamen apud Cæſares noſtros in quotidianis & promiſcuis rebus; Bullis in rebus majoris momenti, uſus fuit; Bullamque ideo apud eosdem *Majeſtatem* dixere: Cui & pro negocii aut perſonæ conditione precioſior aut vilior materies addita; Ipſum Aurum quoque, ſi maximæ & graviſſimæ res eſſent, ut in privilegiis & conceſſionibus maximi momenti, quas Principibus vel Præſulibus aut Collegiis darent, aut in Pragmaticis Sanctionibus ad totum Imperium & poſteritatem pertinentibus: Qualis eſt illa nobiliſſima Caroli IV, quæ κατ' ἐξοχὴν *Aurea Bulla* vocatur: *Cujus vel aſpectus ſolus immenſum quiddam Majeſtatis & gloriæ contemplantibus ingerit, & venerabundos cogit ſummi Imperii & Veteris Romæ atque Aurei Seculi meminiſſe.* Petrarch. *Epiſt. in Epp.* cujus verba licet alia, ſibique conceſſæ Aureæ Bullæ applicata, huc merito trahimus. Ejus Deſcriptionem talem Freherus exhibet verbis Pilei cujusdam Cardinalis ab Urbano Papa VI. in Germaniam miſſi A. MCCCLXXIX. atteſtantis ſe vidiſſe & tenuiſſe quasdam literas patentes Caroli Imp. tum Librum illum Aureæ Bullæ, quem ita deſcribit: *Prædictus Liber erat ſcriptus in Pergameno in XXIV. foliis cum coopertura groſſa, in quo erant ſcripta diverſa negocia Sacrum Imperium & Electores ejusdem tangentia: Qui quidem Liber transfixus erat cum filis ſericis glauci & rubei coloris involutis cum Bulla ſeu Sigillo Aureo rotundo Imperiali appendente, in cujus uno latere apparebat Figura Imperialis in Majeſtate ſedens cum Corona Imperiali in Capite habentis in manu dextra ſceptrum & in ſiniſtra manu pomum cum Cruce deſuper modo imperiali, & a latere dextro Clypeum cum Aquila & ſiniſtro Clypeum cum forma Leonis. In circumferentia vero legebantur hæc verba: KAROLUS QUARTUS DIVINA FAVENTE CLEMENTIA ROMANORUM IMPERATOR SEMPER AUGUSTUS ET BOHEMIÆ REX. Ab alio vero latere Caſtrum magnum cum duabus turribus, habens Portam inferius in medio cum literis: AUREA ROMA. In circumferentia vero legebantur hæc verba: ROMA. CAPUT. MUNDI. REGIT. ORBIS. FRENA. ROTUNDI.* V. Freher. *in P. de Andl. L. II. c. V.* Et monet quidem *Polid. Vergil. de Invent. l. IIX. c. II.*

Ante Carolum M. Imperatorum literas auro obſignaſſe Principum Romanorum neminem. Conſtat tamen Reges Francorum plus minus CC. Annos ante Caroli Imperium Auro obſignaſſe literas, ſi ſuſpectas nobis non obtrudat Franciſcus Roſiarius in Apparatu ad Stemmata Lotharingica. Profert enim non ſolum Pipini Regis & Sigeberti, ſed Dagoberti etiam chartas plures Aureis ſigillis roboratas: Et quod majus eſt, Scuta in Sigillis exhibentes juxta Regulas hodiernæ Fecialium ſcholæ inſignita. *Spelmann. Gloſſ. V. Bulla.* Similiter Imperatorum CPLorum Bullæ materia divertebant erantque Aureæ, Argenteæ, Cereæ, Plumbeæ. Aurea utebantur Imperatores in Conſtitutionibus ac mandatis ad Reges, Sultanos ac Toparchas. *Codin. de Offic. Conſt.* Idem uſus Argenteæ. Phranzes *Chron. L. II. c. X. Ego cum Literis Bulla Argentea inſignitis & jurejurando firmatis & multo milite miſſus ſum, ut Athenas & Thebas in poteſtatem reciperem.* Luitprandus in Legat. *Tulerunt autem & alias literas argento ſignatas atque dixerunt,* &c. Ad Matrem, Uxorem & Filium Cerea; Ad Deſpotam, Patriarcham, Sebaſtocratorem & Cæſarem Plumbea utebantur. *Codin. l. c.* ap. *Meurſ. Gloſſar. V.* Κηρόβουλον, & ex eo *Spelmann. Gloſſar. l. c.* Adde *Limn. J. P. L. I. c. XI.* Addebantur etiam præter Nominis Subſcriptionem tres in fronte Cruces Coloris Rubei, per quas tacite veluti jurabat Imperator, rata ſe ea velle, quæ ſcriberet. Phranzes L. III. c. IV. *Imperator manu ſua eo vidente tres Cruces Cinnabare in fronte Bullæ ad Confirmationem pro conſuetudine exprimit,* Bullamque Auream *Legato in manus tradit.* ap. Meurſ. *l. c.* Sicque apud alias quoque nationes Crux confirmationis loco adjecta. *Ego Alfrye Regina conſenſi & ſigno Crucis confirmavi* ✠. Quod Citatum ſuperius Diff. I. c. II. §. VI. Eodem modo in Anglia *Sigillum Magnum* ſe habet, cujus cuſtodiæ qui admovetur e primis Miniſtris Coronæ eſt, & *Magni Sigilli Cuſtos* audit, *the Lord Keeper of the great Seal;* Et Minus, *the Privus Seal,* ejuſque Cuſtos, *Privati Sigilli Cuſtos:* Veluti & apud Græcos Aureæ Bullæ ſignatio penes Magnum Logothetem fuit: Cereæ vero & Plumbeæ penes Accubitorem Fundæ. V. iterum *Meurſ. l. c.* In Gallia talis eſt *Garde des Seaux,* quæ Dignitas itidem inter primarias Regni collocata eſt & Cancellario ſæpenumero adjuncta: Quo abſente aut Gratia Regis excidente Rex eam alii pro lubitu attribuit. Sic ademptam legimus A. MDC XXXIII. Domino Caſtri Novi de Chaſteunneuf collatamque Petro

Se-

Seguierio, qui & ſeculo A. MDCXXXV. Aligræo, Monſieur d' Aligre in Cancellariatus Dignitate ſucceſſit. *L' Eſtat de la Fr. P. III. c. II.* Similis in aliis quoque Regnis Sigillorum conditio. Nec abiit inobſervatum in literis Regis Hiſpaniæ, quibus Inducias octimeſtres Belli Belgici A. MDCVII. ratihabuerat, *quod per faſtum & contemptum minuſculo non majore Sigillo tantæ rei monumentum obſignatum eſſet, quo jaci debebant fundamenta ſperandæ in æternum Pacis. Baud. de Induc. Belg. L. I.*

XII. Atque adeo pedem in Noticia Dignitatis Regiæ figimus, Duces, Principes, Comites, Barones, Nobiles & quicquid ex Sacro Ordine aut aliunde accedere poteſt, dehinc viſuri. Si quid prætermiſſum eſt, id neceſſariarum Obſervationum defectu facile excuſatum iri confidimus; Neque omnia in ſublimi hac materie ad lubitum conſignare privatis nobis competit. Divos Tutelares Regnorum & Regum recenſuiſſemus, niſi rem Theologicam id eſſe arbitraremur. Sic *Hiſpani* colunt B. Jacobum, *Angli* S. Georgium, *Scoti* & *Burgundi* Andream Apoſtolum, *Hiberni* S. Patricium, *Poloni* S. Stanislaum, *Bohemi* Wenceslaum, *Hungari* Ladislaum. Neque hodie abſiſtitur a deſignandis Patronatibus & Tutelis ejusmodi: Veluti Galli, cum olim coluiſſent S. Dionyſium Pariſienſem, ſolenni Diplomate Regio de A. MDCXXXIIX. ſepoſito ipſo B. Mariam Patronatu donarunt, cui Rex ſe ac Populum Regnumque ſuum atque adeo univerſam rem Francicam in Clientelam ſolenni Voto dedit ac dicavit, ut loquitur *Jac. Eveillon Canon. Andegavenſis Tr. de Proceſſionibus Eccleſiaſticis c. XXVI.* Similiter Pragenſes S. Joſephum ſibi conſtituerunt *A. MDCLV.* quem & Bavari noviſſime A. MCLXV. aſſumſere, duriſſimo *P. Andreæ a S. Thereſia Carm. Diſcalc.* Sermone introductum, qui publice proſtat cum Titulo: Neu erklärter Obriſter Lands-Burggraf über das Durchläuchtigſte Chur-Hauß und Hochlöbliche Hertzogthum Bäyern. De quibus vid. pluribus judicioſiſſimum *Voetium Vol. III. Diſp. De Patronatibus, Tutelis & Præfecturis Sanctorum.* Sunt & alii Sacri Ritus ſolis Regibus familiares, veluti quod Cineres proprio ritu admittant, Feſto Trium Regum Aurum Thus & Myrrham offerant, quod poſt Catholicos Reges etiam Reformatus Rex Angliæ facit, *V. Diar. Eur. Contin. VII. p. 4. 5.* Feſto Inſtitutionis Cœnæ Dominicæ pauperum pedes lavent, Cerimonia itidem præter Catholicos Regi Angliæ uſitata.

Sed & illa Fori Theologici sunt, ideoque extra Limites nostros posita: Poteritque de posteriori hoc ritu consuli *Jac. Gretserus Tr. de Pedilario.* Prærogativam indeque nata Privilegia Regum studio declinavimus, Lectorem interea ad curiosiores horum talium sectatores remissuri, quales *Jac. Valdesius de Dignitate Regni Hispaniæ.* Tr. *de l' excellence des Roys & du Royaume de France P. H. B. h. par Hieron. Bignon.* Et recentissimus Scriptor *d' Aubery* Tr. de Prætension. Regis Galliæ in Imperium excerptisque inde Axiomatibus, *James Howell* de Dignitate Regni Angliæ *Angl. edit. De Superioritate ac præcellentia Imperatoris, Regis ac Imperii Germanorum tota p. XI. Polit. Imp. Goldast.* De Prærogativæ contentione inter Hispanos atque Gallos prolixe egit *Jac. Chifletius Disq. de Ampull. Rem. c. XIIX.* atque post alia Decreta Imperatorum Decr. *Ferdinandi III. de d. Ebersdorf d. XXIII. Sept. A. MDCXLIV.* pro Hispano emissum allegat. Quid in Epulo Norinbergensi Ducis Amalfitani A. MDCL. inter Suedos & Gallos intercesserit, idem tractat *c. XVII.* His adde *Sim. Majol. D. Canic. T. V. Colloq. V. p. 1151. Chassan. Catal. Glor. mund. p. V. Cons. XXV. XXIIX. &c. & p. XII. Cons. LVI. & LVII. Besoldum de Sessionis Præcedentia in Spicileg. Politico-Jurid. n. II. Vol. II. Diss. Polit. &c.*

DISSERTATIO VII.

DE DUCIBUS.

CAPUT I.

Nomen Principum, Statuum Imperii: Dignitas amicorum Regis in Rep. Hebræorum & Suedia, Hanses veterum Gothorum: Lordi seu Lords Anglorum: Parium Franciæ Origo, Ordo, Numerus, Privilegia, &c. Grandes Hispaniæ, Megistanes veterum: Illustres, Spectabiles, Clarissimi, Perfectissimi, Egregii in Imperio Romano: Origo & usus harum Dignitatum.

I. An-

I.

ANtequam DUCUM noticiam contemplemur, præliminari Instructione opus fore rati fuimus, quæ generali Ambitu omnes Proceres sub Regia Dignitate positos complecteretur: Sic enim modo in genere *Principes* vocantur, modo certarum Regiodum Usu *Lordi seu Lords, Pares, Grandes*, modo Adjectivis Titulis distincti fuere *Illustrium, Spectabilium, Clarissimorum, &c.* quorum Considerationi hoc caput impendemus.

II. De PRINCIPIS Nomine indicasse satis erit, ipso Duces, Marchiones, Archiepiscopos, Episcopos, & qui similem majorum Feudorum Dignitatem habent, aliquando comprehendi: Quo sensu potissimum in Imperio nostro venit, ut in *A. B. Constit. Impp.* & alibi passim videre est. Eique non plane dissimilis est Status Imperii Titulus, omnibus itidem Imperii nostri membris communis, sed in eo a Principibus divertens, quod Principes omnes, quotquot vel Nativitas, vel Gratia Imperatoris eo evexit; Status verò ii tantum, qui Jus Sessionem habendi, indeque natam facultatem suffragandi in Comitiis habent. Confer *Limn. J.P. L. IV. c. II. Burgold. Part. I. Disc. XIIX. Monzamban. c. II. & Pacif. a. Lap. Disc. VII.* Status loco aptius forte nomen *Ordinum* adhibueris; Et hos quidem ultra Principes se extendere communis Gentium liberiorum in Europa nostra consuetudo docet, qua non tantum Inferior Nobilitas, sed Civici etiam, Clerus & ipsi Rustici aliquando in Statuum seu Ordinum Numerum recipiuntur; Quod licet in Persona ipsorum propria aut singulari non fiat, conjunctim tamen considerati expediunt, & unam q. Personam Moralem constituunt. Sic Regnum Galliæ tres Ordines habet, Clerum, Nobilitatem & Tertium Ordinem (Gallice *Le Clergè, La Noblesse & le Tiers Estat*:) Hic Magistratibus quos Subalternos vocant & minore populo constat, ille nobilibus, qui arma profitentur. Nec valent Politicæ Leges, nisi in quas trium ordinum consensus est, neque sufficit consensus Ordinum: Confirmare Regium est munus pro arbitrio. *Gramond. L. 1. p. 58. Contin. Thuan. L. VII. A. MDCXIV.* In Anglia Ordines constituunt primo Proceres e majori Nobilitate, deinde plebejus Ordo, quem repræsentant duo Equites vel cives primarii pro singulis Shiris seu Dominiis: E quibus hi Parliamentum Inferius, illi Parliamentum Superius constituunt. V. *Bateum Elench. Mot. Nuper. p. I. init.* In Suedia sunt I. Nobilitas.

II. Episcopi Superintendentes, e singulis capitulis duo Consistoriales, & ex quovis territorio ruralis Ecclesiæ Parochus unus. III. Tribuni Provinciarum militares, locum tenentes, majores cum uno Equitum Capitaneo cujusvis Legionis. IV. E civibus unius cujusque urbis Consul, cum Senatore. V. E singulis Territoriis unus Rusticus, qui & peculiare nomen Heretagsbauer gerit. Ordines Hungariæ constant ex Prælatis, Magnatibus, Civitatibus Liberis & Septem Montanis Civitatibus, nosque partem illam, quæ ex Magnatibus constat, recensuimus ex *Werbeuczio C.1. §. 1. Diss.X.* Singulorum specialem enumerationem V. in *D. E. Cont. VII. p. 477. & seqq.* ad Diætam Univers. M. Maji A. MDCLXII. Ubi & modus celebrandi Comitia Hungarica describitur. Cætera, quæ huc pertinere possunt requirentur sq. *Diss. IIX. de Principibus.*

III. In Sacro Codice mentio fit AMICORUM REGIS. Husai seu Chusai *Amicus Davidis II. Sam. XV. ult.* Sabud *Filius Nathani Sacerdotis erat* AMICUS REGIS *I. Reg. IV. V.* Quo quidem nomine non tantum specialem quandam Dignitatem ἀνώνυμον, sed etiam in genere Dignitatem Procerum intelligi arbitramur, adeo ut tum intimam admissionem, tum virtutis ac fidei tanto munere dignæ nomen exprimant. Eodemque sensu in priscis Suedorum monumentis AMICI REGIS dicti sunt, Konungs Winer/ ap. *Loccen. Ant. Sueogoth. L. II. c. IV.* Quos tamen & ANSES dixerunt, ab *Ansee*, vel *Ansa*, aut *Ansä*, h. Lingua Sueo Gothica respicere, conspicere, curare, q. Illustres, conspicuæque Dignitatis & boni publici Curatores. *Jornand. Histor. Rer. Goth.* apud eundem *Loccen. c. l.* Ex quo fonte & Urbium Hanseaticarum nomen non incongrue arcessi posse videtur.

IV. In Anglia Terminum LORDI, quem *Dominum* redderes, huic rei adhibent, & consueta alias compositione *Milord & Mylord*, q. d. meum Dominum; In Abstracto, *Your Lordship*, Dominatio vestra; Quæ Scoti eodem sensu sed levi immutatione per LAIRD & s. efferunt. Origo est a Saxonico *Laford* Dominus. Significantque eo omnes e majori Nobilitate a Ducibus ad Barones usque, seu omnia membra Superioris Parliamenti: Quanquam & Primogenitos horum eodem afficiant, ac deinde ad Judices Regios, licet tantum ex Equestri aut Civico Ordine sint, etiam transferant, vel ratione Officii, vel quod itidem Parliamento Superiori intersint,

licet non votum habeant, sed in consilium tantummodo adhibeantur. Quo faciunt verba *Smithi de Rep. Angl. L. I. c. XVI. Inter Nobiles primo loco Rex, tum Principes, Duces, Marchiones, Comites, Vice-Comites, Barones recensentur, atque hi κατ᾽ ἐξοχὴν ipsa Nobilitas vocantur, & porro* Domini *Virique Nobiles audiunt.* Denique *Majores* quoque, h. Consules, seu Præsides Senatus, Londinensem & Eboracensem ita appellant. Gaudent præterea ista Parliamenti membra Titulo PARIUM, Ratio originis est, quod Pares Nobilitate, seu potius Jure suffragandi in Regno sint ap. *Ant. St. Angl. c. XIIX.* De Jure ac Privilegiis eorundem. Vid. eund. ibid. Alle Pairs oder Gleiche des Königreichs werden als Erb- und stets-wehrende Rathsherren des Königreichs gehalten.

Ihre Personen sind befreyet; wann auch gleich das Parlament nicht beysammen ist / dahingegen die andere es nur in währender Zeit sind/ von allen Arresten/ es seye dann wegen Verrätherey/ Untreue/ öffentlichen Friedbruchs/ Verachtung des Königs/ oder daß sie vom Parlament verurtheilet worden. Man kan kein supplicavit wieder sie verwilligen: noch Leibs-Verhafftung oder persönliche Erscheinung für Gericht/ wegen Schuld oder eines gemeinen Verbrechens: noch Erlaubnis wieder einen Pair oder Gleichen in Königreich begehren: Im fall er ein Laster der Verrätherey oder Untreue begangen/ so kan man wider ihn für keinen andern Richter als den Gleichen des Königreichs rechtlich verfahren: Welche dann nicht verbunden sind/ einen Eyd abzulegen/ wie die andere Richter/ sondern es ist gnug/ daß sie bey ihren Ehren urtheilen.

In Bürgerlichen Processen kan sie kein Richter auf seinen Befehl vor Gericht laden/ noch Nachforschung thun / es wäre dann ein Proceß zwischen zweien Pairen und Gleichen.

Im Fall ein Pair zu einem solchen Richter verwiesen würde/ so hat er eine sonderbahre Regul/ die ihn deßwegen befreyet.

Es ist kein Fall zu finden / worinnen ein Pair oder Gleicher Bürgschafft leisten müste/ niemand zu beleidigen.

Man kan ihn nicht zum schweren dringen / daß er den Frieden nicht brechen wolle / sondern er verspricht solches nur bey seinen Ehren/ und man hielte dieses vor so heilig / daß man es vor unzerbrächlich glaubte. Man kan keinen Pair oder Gleichen auf die Folter spannen / die Warheit aus ihm zu bringen / wann es auch gleich wegen hoher Verrätherey wä-

wäre. Wann ein Pair zur Parlaments-Versamlung beruffen wird/ und rechtmässige Ursachen beybringet/ daß er nicht erscheinen kan/ so mag er einen andern an seinen Platz bestellen / der für ihn stimme und seine Meinung sage / welches die Abgeordnete in dem Unterhauß nicht thun können.

In den Commissionen/ die man ihnen aufträgt/ ist ihnen erlaubet/ einen andern an ihre Stelle zu ernennen/ weil das Gesetz vermuthet / es seye nothwendig/ daß sie sich bey dem König persönlich einfinden.

Und ob wohl die Bürgerliche Gesetze und das gemeine Recht kein Zeugniß gelten lassen / es seye denn solches mit einem Eide bekräfftiget/ so ist nichts destoweniger das Zeugniß eines Pairs oder Gleichen in Engelland / so er bey seinen Ehren ohne Eidschwur gegeben hat / kräfft- und gültig.

Es war auch vor diesem der Gebrauch / wenn man sie wegen der Treue ihrer Ritterschafft examinirte/daß man auf die Acten oder Schlüsse an statt des Eides setzte/ super honorem: Die Nachlässigkeit aber etlicher Herren ist Ursach gewesen / daß man nachgehends diese Freyheit nicht allezeit hochgeachtet hat.

Man kan keinem Kläger vor Gericht einen einigen Gnaden-Tag verwilligen/ wo ein Pair oder Gleicher der Beklagte ist / und dieses Vermög einer Satzung/ weil das Gesetz vermuthet/ daß ein Pair des Königreichs allezeit bey dem König zum Dienste des Staats seyn müste / derohalben könne man seine Gegen-Part keinen längern / als den gewöhnlichen Aufschub geben / sondern man müste ihm kurtze und gute Gerechtigkeit ertheilen.

Bey Eröffnung des Parlaments/wann man von den Abgeordneten des Unterhauses den Eid davon Supremacy oder souverainität nimmet/ so fordert man solchen nicht von den Herren / weil man vermuthet / daß der König sonsten ihrer Treu und Aufrichtigkeit gnugsam versichert.

In allen Fällen/ wo andere der Geistlichen Freyheiten geniessen können/ wie auch in vielen andern Fällen/wo andere sich dieser Freyheit nicht mögen bedienen / so werden alle Pairs oder Gleichen des Königreichs/ welche Stimm und Sitz im Parlament haben/ auf ihr Begehren / nach der ersten Satzung Königs Eduards / wie eine Geistliche überwiesene Person gerichtet / wann er auch gleich nicht lesen könte / ohne einige Schmach und Schande / in die Hand gezeichnet / und seine Güter confisciret.

Der Titul Lord gebühret allen Baronen in Engelland und keinen andern Personen unter denselbigen/ wofern es nicht Bischöffe oder Groß-Beamten von der Cron sind.

Alle Freyherren in Engelland sind befreyet vor den Sheriffs oder Schöffen oder anderer Obrigkeit zu erscheinen/ den Eyd der Treue vor ihnen zu leisten/ wie die andere zu thun verbunden sind.

Vermög der Englischen wie auch der Reichs-Gesetzen/ so können die Edelleute nicht auf die Folter gespannet werden/ in solchen Fällen wie man mit den Un-Edlen verfähret/ man hänget auch die Edelleute nicht/ sondern schläget ihnen den Kopff ab.

Es wird aber dieses nicht allezeit beobachtet/ sondern wann einer untreue/ oder ein ander gemeines Laster begehet/ so ordnet es der König bißweilen aus Gnaden anders.

Der Sherif oder Land-Richter kan in Streithändeln oder Unruhe/dichtigen Personen anbefehlen/ aufzusitzen und ihm beyzustehen: Er kan solches aber keinem Pair oder Gleichen des Königreichs befehlen ihm diesen Dienst zu leisten.

Ein Baron von Parlament/ welchem der König seine Schreiben/ oder einen Bothen schicket/ daß er im Parlament/ oder im Rath/ oder in der Cantzeley erscheinen soll / der kan beym An- und Abzug in des Königs Wäldern oder Thier-Gärten ein oder zwey Stück Wild jagen und fällen.

In allen Bürgerlichen Processen/ wo ein Pair oder Gleicher des Königreichs entweder Kläger oder Beklagter ist/ so soll der Richter zum wenigsten einen Ritter hierzu bestellen/ dann sonsten kan er die Anweisung an seinen Richter begehren.

Die Gesetze in Engelland sind so empfindlich/ indem was die Ehr/ reputation und Ansehen eines Edelmanns betrifft / daß deswegen eine Satzung aufgerichtet worden/ welche verbeut / daß man ihn durch falsches Anbringen nicht beleidigen soll/ so ein Aergernüß ihrer Personen halber verursachen möchte/ oder einen Streit zwischen ihnen und dem Volck erwecken / dieweil es aber nicht nur den weltlichen Herren/ sondern auch den Bischöffen und allen Groß-Beamten zum Schutz gereichet/ so nennet man es scandalum magnatum.

Die Gerichts-Bediente können in gewissem Fall in die Behausung eines Pairs oder Gleichen nicht eingehen/ nemlich darinnen verbottene Bücher zu suchen/ oder wegen heimlicher Zusammenkunfften Nachfor-

schung zu thun etc. es geschehe dann aus einem Schluß / welchen der König und die sechs Herren vom geheimen Rath / worunter aufs wenigste vier Gleiche des Königreichs seyn müssen / unterzeichnet hätten.

Ein Pair oder Gleicher kan des Kriegswegen nicht geschätzet werden / es geschehe denn zum wenigsten durch sechs Personen von seiner Qualität.

Das Gesetz gestattet allen den jenigen aus dem Volck oder Gemeine / welche wegen Untreue / Verrätherey oder eines andern gemeinen Lasters halben angeklaget worden / daß sie biß auf 30. Personen von ihren Richtern verwerffen können / ohne Erkäntnüß der Sache; es gestattet aber nicht daß ein Pair oder Gleicher des Königreichs / einen einigen von seinen Richtern verwerffe / noch ihn zu einem Eyd dringe; massen das Gesetz vermuthet / daß / weilen sie alle Gleiche vom Königreich sind / und bey ihren Ehren richten / man sie keiner Falschheit / Gunst oder Boßheit wegen in Verdacht haben könte.

Alle Pairs oder Gleiche vom Königreich haben die Freyheit eine gewisse Anzahl Cappelläne zu machen / welcher aus Zulassung des Ertz-Bischoffs bestätiget unter dem grossen Siegel von Engelland verschiedene Pfründen / nebenst der Seelensorge innen haben kan.

Solchem nach kan ein Hertzog sechs / ein Marggraf fünff / ein Graf fünff / ein Vice-Graf vier / und ein Baron drey Capelläne machen.

Ein ieder Pair oder Gleicher vom Königreich kan sechs Fremde unterhalten / da sonsten ein anderer nicht mehr weder vier unterhalten darff.

Kein Pair kan in contumaciam oder sonsten verdammet werden / sondern ein Hertzog wird nur zu zehen Pfund Sterlin / und die andern zu fünff Pfund verurtheilet. Nach der magna Charta soll dieses vor den Pairs geschehen / es thun aber solches auch an statt derselbigen die Königliche Richter.

Und dieweil alle Gleichen vom Königreich erbliche und immerwährende Rathsherren des Königs im grossem Parlaments Rath sind / wobey sie sich auf ihre Kosten einfinden müssen / so oft sie der König hierzu erfodert / dahero haben sie die Freyheit / daß sie nichts zu den Unkosten der untern Parlaments-Glieder herschiessen dörffen / und man kan auch auf ihre Graf- und Herrschafften und andere Güter keine Beschwerung deswegen legen.

Das Gesetz urtheilet / daß die Güter der Gleichen oder Pairs allezeit

zeit dichtig seyn/ ihre Schulden zu bezahlen/ und die Schäden zu ersetzen/ derhalben muß man sich an ihren Landen und Gütern erholen/ ihre Personen aber darf man niemals arrestiren oder in gefängliche Hafft nehmen/ weiln dieselbige allezeit frey seyn sollen / damit sie immerdar dem König Dienste leisten mögen.

Die Pairs in Engelland haben noch viele andere Freyheiten: Als daß sie von der Tranck- oder Wein-Steuer befreyet sind / ein Graf vor 8. Tonnen/ und die andere Herren nach proportion.

De Discrimine a Grandibus Hispaniæ & PARIBUS Galliæ ita porro differit: Jedoch hat gleichwol der allerfürnehmste Herr in Engelland/ ich nehme auch den Sohn und Bruder des Königs selbst nicht aus/ einen solchen Vortheil nicht als ein Spanischer Grand oder Grosse/ das er sich in Gegenwart des Königs bedecken möchte/ ausgenommen der einige Heinrich Ratoliffe/ Graf von Surrey/ wie bereits oben vermeldet worden.

Der Adel in Engelland hat auch solche grosse Freyheit nicht wie der Frantzösische/ indem sie die jenige Lande und Herrschafften/ die sie vor ihren Händen haben/ gantz frey und eigen besitzen/ welches sie ihren König dergestalt verpflichtet/ und zu seinem Dienst so tüchtig und geschickt machet/ daß/ ob schon alda zum öftern Aufruhren zu entstehen pflegen/ sie gleichwol nicht lang währen und niemaln glücklich ablauffen: Da hingegen in Engelland der fürnehmste Herr vom Königreich/ hierinnen nicht mehr Freyheit hat als der geringste Handwercksmann/ also daß man eine solche Vergeltung vor die geleistete oder noch künfftige Dienste nicht zu hoffen hat. Ad imitationem PARIUM Franciæ, quos hac in re, veluti alias morum Gallicorum avidi fuere, imitari conati sunt.

V. Similis est supremus Galliæ Titulus post agnationem Regiam, PARIATUS Franciæ, in concreto *PARIUM Franciæ, des PAIRS de France*, quos attigimus præced. *Diss. IV. c. I. §. VI*, eosdemque ut explicatius nunc prosequamur, præsentis instituti nostri ratio exigit. Et primo quidem originem eorum ex Jure Feudali arcessimus, ubi *PARES Curiæ*, aut *Curtis*, aut *Domus* dicuntur compares Vasalli seu Convasalli, qui ab eodem Patrono Feudum receperunt. *Feud. I. Tit. XI. XIIX. XXVI. Calvin. V. Pares.* Et veluti PARIUM ejusmodi munus erat, ut Domino ditiones suas occupanti assisterent: Novorum Vasallorum cooptationis seu investituræ arbitri essent: Ro-

gati de Investiturâ testimonium dicerent: Feudalium causarum Judicia exercerent. *Idem c. I.* Sic hi simili prorsus modo Regias Inaugurationes expediunt, & Consiliarios Regios in Parliamento agunt, quod ea propter etiam *Curia Parium* dicitur: *Lesquels semblablement assistent au Sacre & Couronnement du Roy: sont Conseillers en sa Court de Parlement, qui pour ce est appellée* la Cour des Pairs. *Si bien, qu' en un mot* les Pairs de France *ne sont autre chose, que* Tenants fiefs *du Royaume & dependans immediatement de la Couronne. L' Estat de la France de A. MDCLXI. L. II. P. II. c. IV.* Numero olim duodecim erant, sex Ecclesiastici & totidem Laici, & in utroque ordine tres Duces ac tres Comites: Ecclesiastici, Archi-Episcopus & Dux Remorum, & Episcopi ac Duces, Laudunus, *(de Laon)* & Lingonensis *(de Langres)*; Episcopi & Comites, Bellovacensis [*de Beauvais*, Noviodunensis *(de Noyon,)* & Catalaunus [*de Chalons:*] Laici *Duces Burgundiæ, Normanniæ & Aquitaniæ*; ac *Tholosatium, Campaniæ & Flandriæ Comites*, horumque munus erat, ut inaugurando Regi assisterent, servitiaque commodarent. Sed cum progressu temporis, multiplicatisque Principibus Sanguinis, numerus hic duodenarius augmenta sua passus fuit; ac veteribus istis alii non tantùm accessere, sed & cum veteres familiæ decederent, eoque bona ipsarum Coronæ restituerentur, alii successere re ac nomine planè divertentes. Ac licet Ecclesiasticis suus adhuc ordo integer sit, cum sacræ eorum dignitati PARIATUS annectatur, Laicos tamen hæc sors involvit plus quàm sæpissimè. Sic Philippus Pulcher constituit Ducatum & PARIATUM Britanniæ; Johannes Ducatus & PARIATUS Aurelianensem, Andegavensem, & Averniensem [*d' Orleans, Auvergne & Anjou.*] Carolus VI. Nemuriensem & Alenzonium *(de Nemours & Alençon.)* Franciscus I. *Vendosme, Châtel-éraud, Angoulesme, Dunois, Guyse*, Henricus II. *Aumale & Montmorency.* Carolus IX. *Ponthievre, Mercoeur, Mayenne, Usez.* Henricus III. *Espernon, Rethelois, Piney, Rais, Elbeuf, Joyeuse, Aluyn-Magnelay, Montbazon, Ventadour.* Henricus IV. *Beaufort, Thoüars, Aiguillon, Rohan, Suilly, Fronsac.* Ludovicus XIII. *Damville, Châteu-roux, Lesdiguieres, Luynes-Mayllè, Bellegarde, Chaune, Brißac, Richelieu, La valette, La Rochefoucaut, Saint Simon.* Sub Ludovico XIV. literis Ducatus & PARIATUS instructæ sunt ditiones de *Chasteauvillain en Champagne, Châtillon sur Loin, la Rocheguyon, & Tresmes.* Et quidem in favo-

favorem Dominorum, Nicolai *d'Hospital*, Domini de Vitry, & Mareschali Franciæ: Caspari *de Coligny*, Domini de Chastillon & Mareschalli Franciæ: Rogerii *du Plessis*, Domini de Liancourt & Præfecti Cubiculi: Renati Potier, Comitis de Tresmes Præfecti Prætorianorum. Item Comitatus de Gramont in Gratiam Domini Antonii de Gramont; Dominatus & Marchionatus *de Coeuvres* sub nomine d'Estrées in gratiam Francisci Hannibalis d'Estrées, Marchionis de Coeuvres & Mareschalli Franciæ; Marchionatus *de Noirmoûtier* in gratiam Ludovici *de la Trimoüille* & alia loca, quibus recensendis nunc supersedebimus. Atque ex his etiam, quia veterum PARIATUUM nunc exstinctorum memoriam non planè obliteratam volunt, hodienum solennitate aliquâ id exigente seliguntur, qui istos repræsentent. Quemadmodum tempore Inaugurationis Ludovici XIII. Ducem Burgundiæ repræsentavit Princeps Condæus, Ducem Normanniæ Princeps Contius, *(de Conty)* Ducem Aquitaniæ Princeps Suessio *(de Soissons)* Comitem Tholosanum Princeps Nivernus *(de Nevers,)* Comitem Flandriæ Princeps Ellebovius *(d'Elbeuf)* Comitem Campaniæ Dux Espernonius. v. *Gramond. Histor. Gall. L. 1.* Et inaugurando Sermo Dn. Ludovico XIV. astitere Dux Andium, *(Monsieur le Duc d'Anjou)* pro Burgundione; Vindocinus *(le Duc de Vendosme)* pro Normanno; Ellebovius pro Aquitano; Candalensis s. Espernonius pro Tolosano; Rotomagensis *(le Duc de Roüanez)* pro Campano; Bornovillæus *(le Duc de Bournouville,)* pro Flandro. Horum quoque ornatus peculiaris est, & describente Inaugurationem Ludovici XIV. Thuldeno ad A. M DC LIV. *Tunica argento filatim intexta ab humeris in genua accidebat. Eam tunicam violaceo imbutum colore, ac multo superfusum auro pallium tegebat. Corona capite gestabatur, margaritis atque gemmis fulgida.* E privilegiis ipsorum recensemus: (I) Quod ubi in Jus vocentur, quod non nisi in Parliamento Parisiensi id fieri potest, duplici citatione opus sit, una, quâ ut PARES Franciæ citentur, alterâ, quâ de ea diploma Regium mittatur seu ad Consiliarium Parliamenti, seu Magistrum libellorum, Seneschallum, Præfectum, aut vicarios eorum. (II) Quod pari cum Regibus suis jure à Papa excommunicari non possint. (III) Quod pauperes ad imitationem veterum decurialium, de quibus *L. 8. de Decurion.* à Rege ali debeant: (IV) Quod Conventus celebrare queant, ad quos à Præfectis ipsorum, & à Provocato demum appelletur ad Parliamentum &c. *Spreng. Perspicil. Christ. orb. Tit. de supremis*

Regnorum Titulis pag. 45. Iidem Juramentum & Regi & Parliamento præstant, de litibus bona fide dirimendis, arcanis non revelandis, & debito honore habendo Regi. Sunt etiam PARIATUS, ut illi *de Nevers, Beaumont de Viconte, Mercoeur, Mayenne, Rhetelois, Joyeuse, Elbeuf, Espernon, Aiguillon*, qui maribus pariter ac Fœminis communes sunt & fœmina in PARIATU ejusmodi succedens non minus ac vir aliquis vocatur PAR Franciæ, veluti hactenus fuit Domina *d'Aiguillon*, Ducissa & PAR Franciæ. Et olim tempore Ludovici IX. Flandriæ Comitissa interfuit Judicio de Comitatu Clerimontano & Bellovacensi inter Regem & Fratres ipsius Comites *de Poictiers & Anjou*; Item Machtildis Comitissa Artesiæ tanquam Par interfuit Judicio Roberti Comitis Flandriæ. v. plura ap. *Haillan. l. infra c.* Hoc insuper nostro tempore peculiare habet hæc PARIATUS dignitas, ut Ducalem dignitatem fere secum trahat, quanquam antiquitus etiam Comitatus aliqui eo eveherentur, quales erant Comitatus & PARIATUS *de Poitou, de la Marche, d'Evreux, d'Artois, de Mascon, de Foix, de Beaumont le Roger, & d'Eu*, qui tamen omnes expirarunt, & ad Coronam rediere, solo postremo Comitatu *d'Eu* excepto, qui adhuc durat. Et deinde non omnes ea æque fruuntur, sed aliquos recentiores licet Literis ac Diplomate Regio instructi sint, Ratihabitionem Parliamenti subinde manere oportet. Cætera de hisce talibus *vid. apud cit. Aut. de l'Estat de la France de A. MCLXI. lib. II. part. II. c. IV. & V. Du Haillan de l'Estat & succez des affaires de France Lib. III. pag. 369. & seqq. Limn. Notit. Regn. Franc. L. II. c. XXV.*

VI. *Alia Galliæ Procerum Dignitas est illa de POUR, seu Avoir le POUR. Quæ quid importet cognoscere est ex L'Estat de la France L. II. P. II. c. III. p. 487. Il n'est accordè qu'aux Princes & grands Seigneurs. Ceux qui ont cette prerogative, ont droit, quand le Roy donne audiance aux Ambassedeurs, Agens, ou Envoyez de se couvrir, sitost que le Roy à fait couvrir l'Ambassadeur. De plusils entrent en Carosse au Louvre, & Leurs femmes ont le tabouret chez la Reine &c. L'Origine de ce mot, d'avoir le Pour, vient de ce que lorsque la Cour marche, les Mareschaux & Fouriers des logis qui vont poser la craye & marquer les Logis; quand ils marquent les Logis des petits Officiers & autres, ils y mettent simplement le nom: mais quand ils marquent le logement de ces Princes, ils y ajoutent le mot de POUR, & escrivent* Pour Monsieur -- Tel &c.

VII.

VII. In Hiſpaniâ GRANDES maximâ dignitate pollent, qui partes Conſilii Status habentur, hacque inter alia prærogativa gaudent, quod illis liceat præſente Rege, in Camera legere, & in capella pulvinari vulgò *ſobre el eſtrado*, inſidere *Spreng. l. ante c.* Qua re & uxores eorum participant, ut à Regina honorificè ſalutentur, & juxta ſe in pulvinis ſedere jubeantur. *Lanſ. Orat. contra Hiſp. pag. 285.* His ob vocis affinitatem jungimus, Megiſtanes, Μεγιςᾶνες, ſ. Magnates veterum. Vid. *Eccleſ. c. VIII. v. X. & XI. VI. it. XX. XIX. & XXX.* Sic *Optimates* Perſarum Proceres vocat *Juſtin. Hiſt. lib. I.* Apud veteres Hiſpano-Gothos PROCERES dicebantur & in ſingulari *Procer.* Sic in Concil. Toletano Octavo ſubſcripſit *Dabila Comes & Procer,* & Euredus *Comes & Procer,* & Trolla *Comes & Procer.* Iſidor. Etym. L. IX. c. IV. *Proceres ſunt Principes Civium vel Civitatis: Quaſi procedes, quod ante omnes honore præcedant. Unde Capita trabium quæ eminent extra parietes proces dicuntur, eo quod primo procedant.* v. Pantin. *de offic. Goth. in Tom. II. Scr. Hiſp. de 200.* Peculiare etiam, Proceres Hiſpaniæ Titulo RICO HOMBRE, Hominis Divitis, affici. Sic Autor *de Regim. Princ. L. III. c. ult. Apud Hiſpanos omnes ſub Rege Principes* Divites Homines *appellantur & præcipue in Caſtella.* Rationem reddit *Gregor. Lopez ad L. X. Tit. XXV. de los Vaſallos Partid. IV. Hujus eſt ratio, quia Rex providet in Pecuniis ſingulis Baronibus ſecundum merita ſua, vel ſecundum Complacentiam, hos deprimit, illos exaltat. Ut plurimum enim munitiones & Jurisdictiones non habent, niſi ex Voluntate Regis & inde vocantur* Divites Homines, *quia cui in majori ſumma providetur, ille major eſt Princeps, quia pluribus poteſt militibus providere.* Idem præ ſe fert Inſcriptio Diplomatis Regii ad Subditos A. MCCCXX. dati in *Guardiola de la Nobleza c. XL. Los Infantes & los Prelados & los RICOS HOMES & los conceijos & los ordines & la Cancelleria del Regno de Caſtilla & de Leon & de Galizia &c.* Atque ipſum hoc nomen ſub Dignitatis Titulo aliquando collatum fuiſſe patet in Rege Caſtiliæ Petro, a quo Alonſo Fernandez Colonet RICO HOMBRE creatus fuit. Eſtque hoc ſimul notandum, quod nomen hoc ſi Dignitatis Index eſſe debeat, eodem ſitu etiam locatum eſſe requiratur; Nam ſi contrario poſitu appareat & *Hombre Rico* ſcribatur, non Dignitatem, ſed ſimpliciter Hominem Divitem notat. V. plur. in *Joſeph. de Seſſe Deciſ. Arag. I. ſ. XXXVI. &c. Ex Seld. T. of H. P. II. c. IV. n. VII.* Qui unus e pau-

paucis est qui inter Scriptores Regnorum ac Statuum hujus Tituli mentionem faciat, cæteri enim vel parcissime, vel plane non eum attingunt; Et accepisse quidem aliquid de eo videtur *Luc. de Lind. Descr. Hispan. p. 260.* dum Nobiliores Arragonenses *Riccos* dictos fuisse scribit, venisseque eo nomine Duces & Marchiones. Sed immaturus ille Scriptoris ipsius fœtus est, eoque tanto minus mirari subit, quod toties res vel plane falsas vel mutilas saltim referat.

VIII. In Imperio Romano veteri complexus Dignitatum harum exprimebatur adjectivis titulis *Illustrium*, *Spectabilium*, *Clarissimorum*, *Perfectissimorum*, *Egregiorum*. ILLUSTRES seu veluti Charactere Compendioso scribebantur, V.I. & V.INL. vocabantur (1) Præfecti Prætorio, *L. IV. C. de modo mulct.* quos & aliis magnificentissimis titulis ornabant, ut *Gloriosissimi* τοῦ ἐνδοξοτάτου, Vid. passim *Novellas* & in Abstracto, τὴν σὴν ἐνδοξότητα, *Tuam Gloriam Nov. XCIV.* 1. Magnifici *L. III. Cod. de Off. PP. Africæ*; Celsitudinis quoque titulo honorabantur *L. ult. C. de Numerariis*, & Sublimitatis *L. VII. C. eod.* & *L. ult. C. de Fabricensibus.* Amplitudinis *L. III. C. de diversis Officiis.* (2) Præfectus urbis Constantinopolis. (3) Magistri militum. (4) Præpositi Sacri Cubiculi, h. qui custodiebant cubiculum Principis vel Augustæ. vid. *C. de Præpos. sacr. cubic.* (5) Magister Officiorum, h. ad quem cura totius Palatii spectabat, & apud quem aulici forum sortiebantur. *C. de Quæstoribus* &c. (6) Quæstor Palatii, per quem primo Principes minores dignitates largiebantur, & in senatu Orationes, Epistolæ ac libelli Principis recitabantur, postmodo vero ad preces respondit, leges dictitavit, unde a Symmacho dictus fuit Precum arbiter, secutis temporibus Μέγας Λογοθέτης, novissimè Cancellarius. (7) Comes largitionum h. Præfectus Thesaurorum Principis (8) Comes rerum privatarum, h. Procurator rei privatæ seu Patrimonii de quibus vid. *C. de Offic. Com. Sacr. larg. & de Off. Com. rer. priv.* (9) Comes domesticorum Equitum (10) Comes domesticorum peditum. Et denique (11) Omnes qui Consistoriana Comitiva dignitate fruebantur, seu membra Senatus Augusti erant, ea enim fieri non poterant, nisi aliquo istorum munerum prius functi essent. Vid. *L. III. C. de Cons. & non Sparg. ab his pecun.* Horumque privilegia erant I. Ut per se ipsos lites civiles, aut criminalem injuriarum actionem exercere non possent, sed per Procuratores id agerent, indignum enim videbatur, speciosas personas cum inferioribus cau-

causam dicendo ante Judices stare. II. Habebant & hoc præcipuum, ut rei criminum facti, a nullo quam a Principe vel eo, cui Princeps causam delegasset, possent judicari. Quo tempore etsi præsentes essent, cum Judicibus tamen in inferiori auditorii parte sedebant, ne litigantium more stare cogerentur. Vid. *L. III. C. Ubi senatores.* Cujusmodi mos etiam inter Pares Angliæ & Franciæ adhuc viget. III. Turpibus Lucris ipsos abstinere oportebat, nec ultra trientem usurarum capere. *L. Eos XXVI. §. 1. C. de Usuris.* IV. Aliquando etiam nec vilem uxorem ipsis ducere permissum erat. *L. 1. C. de naturalibus liberis. Conf. C. de Privil. Illustrium.* Qualiter Titulus hic recentioribus Principibus tribui solitus sit. vid. *præc. Diss. I. c. IV. §. VII.*

IX. SPECTABILES, compendiose scripti V. S. hi erant (1) Primicerius cubiculi, qui post Præpositum Sacri Cubiculi, Cubiculariis præerat, qui Principis Personam curabant, eam vestiebant &c. Ac *Decani* vocabantur, eorumque primus *Decanus*, iste Primicerius, unde *Spectabilitatis* nomen in hodiernos *Decanos* Academicos fortè fluxit. (2) Castrensis Palatii h. qui ministris Principis extra cubiculum in Palatio præerat. (3) Primicerius Notariorum seu Proto-Notarius. (4) Magistri Scriniorum quatuor. (5) Ex Magistratibus Civilibus Provinciarum Proconsules, quales Proconsules Asiæ & Achajæ, liberrimo Jure omnia administrantes. (6) Comes Orientis in specie sic dictæ, h. Palæstinæ, Syriæ, Arabiæ &c. (7) Præfectus Augustalis. (8) Vicarii quinque: Asianæ, Ponticæ, Thraciæ, Macedoniæ, Daciæ (9) Comites rei militaris. (10) Duces.

X. CLARISSIMORUM notæ erant V. C. illique alio nomine *Speciosi* audiebant, & pertinebant isthuc viri Consulares, qui medias Provincias regebant, quales Consulares Syriæ, Ciliciæ, Cypri &c. Item Correctores, quales Rectores Paphlagoniæ, Augustanicæ &c. tum Præsides, h. minorum Provinciarum administratores, quales erant Præsides Palæstinæ Salutaris, Palæstinæ Secundæ, Mesopotamiæ &c. PERFECTISSIMI post senatorium ordinem proximi Equitibus adhuc Digniores habebantur, unde Valentinianus Imperator sanxit *L. 1. C. de Equestri dignitate. Equites Romanos Secundum gradum post Clarissimatus dignitatem obtinere jubemus.* Scribebantur V.P. Vid. *L. XIIX. & XIX. C. de Pœnis.* In Abstracto *Gravitas Tua.* Vocabantur ita Præfecti minimarum Provinciarum, quales Præses Arabiæ & Dalmatiæ, deinde Rationales, h. qui Comiti rerum

privatarum ſubordinati prædia Principum adminiſtrabant, tum Scriniorum Officiarii & Magiſter cenſus, & Privilegium habebant, ne vel ipſi vel eorum liberi usque adPronepotes criminis cauſa torqueri posſent, nec plebejorum pœnis ſubjici. *vid. L. XI. C. de Quæſtionibus.* EGREGII ſalutabantur potiſſimum Scriniarii Principis, h. qui Scrinia iisque contenta mandata, epiſtolas &c. in Archivis tractabant, quibus interpretes Juris etiam annumerant Sacerdotes, Advocatos Fiſci, vel Reipublicæ, Auditores Sacri Palatii, Romæ Doctores & Equites auratos; Et Academici Oxonienſes in Anglia, Magiſtros Procuratores Academiæ ita hodienum vocant. Vid. plur. *Panciroll. Notic. Utr. Imp. P. I. c. II. III. & IV. Felden in Element. Jur.* Cujus tamen inter alia hæc ſunt παρεργήματα, quod Equites ante *Perfectiſſimos* collocet, & *Egregios* plane prætereat.

XI. Primam Originem omnium & ſingularum Dignitatum harum ſi quæramus, ab arbitrio ſupremi Magiſtratus ſeu Majeſtatis tanquam fonte univerſali derivanda erit, quippe *qua jubente Dignitates ſuſtinentur. L. V. C. de Dignit.* Quanquam deinde ſæpius factum fuerit, ut ipſis iis Majeſtatis Jura acceſſerint, quod in ſqq. ſatis patebit. An multiplicatio earum Reip. aut Majeſtati expediat, expoſuimus *med. Polit. Diſſ. XVI. §. V.* Hic reſpondendum ducimus: Dignitatum Collationem in beneficii loco pro opera poſita habendam eſſe, ac proinde nemini, ſi merita ejus id requirant, aditum ad eas præcludi poſſe; Sed ſi idem Statu dignitati congruo poſtmodo vivere poſſit: Qui ſi abſit, aut Fortuna virtuti, ac Dignitati non reſpondeat, contemtus notam vix effugere poterit: Quod & vulgari proverbio jamdudum innotuit: *Principem ſine Principatu eſſe, velut Canonicum ſine Præbenda.* Principi verò tunc maxime conducet, ſi alios jam tum in ditione ſua taliter ornatos inveniat, quamdiu enim pauci ſunt, majori autoritate pollent, quæ ſenſim intercidit, ſi vulgus alios etiam eadem inſtrui ſentit. Quo principio Jacobus Rex Angliæ feliciter uſus fuit, veteresque Proceres ſuos ita ſenſim fregit, ac obedientiores reddidit. Vel etiam ut tanto plures ſibi addictos habeat: Quam rationem de Glor. Imp. Ferdinando II. allegant, cur novos Principes in Imperio creaverit. V. *Burgold. P. I. Diſc. XX. n. XXXIX.* Ut tranſeamus, inde augmentum gloriæ Majeſtatis ſumi: *Quanto enim quilibet præeſt melioribus, tanto major ipſe & honeſtior eſt. Novell. XV. princ.* Unde & de Electoribus enunciat Imp. Carolus IV.

A. B.

A. B. Tit. V. Horum præsidio Dextra Imperialis Potentiæ roboratur. Contra si ingenia subditorum turbulentiora sint, metuanturque invalescere Dignitatum harum participes, satius censent Politici, si parcius distribuantur, cum illi ferè intractabiles fiant, & ipsos autores suos iniquius prosequantur. Ideo Hispaniæ Rex Philippus II. dicere solitus fuit: Satius esse servitia fideliter præstita quocunque æquivalente compensare, quam nimia dignitatis collatione. Vid. *Pierre Matthieu Histor. Henr. IV. L. IV. Narrat. III. n. VIII.* Et Augustus Imp. edoctus, Cæsarum multitudinem perniciosam esse, Cæsarionem, qui se a Cæsare & Cleopatra conceptum esse jactitabat, interfici curabat. *Sueton. August. c. XVII.* V. plur. *Muller. Archolog. c. XI.* Similis quæstio est, an si rerum aliquid Dignitatibus hisce adhæreat, è re sit eas perpetuo & hereditario jure concedi? Et in specie, an Ottones reliquique Impp. Germanico-Romani bene egerint, quod viris de Imperio bene Meritis Ducatus & Comitatus hereditario jure contulerint? Resp. A. I. Quia æquum erat, ut de locis ipsorum sanguine partis certa loca quoque eis perpetuò concederentur. II. Munificentia hâc ipsos multò promtiores reddebant, dum partis bonis etiam filios olim gavisuros videbant. III. Eo ipso securitati Imperii cautum fuit, dum Provincias suas tanquam proprias ab Exteris defenderunt Proceres, quibus vel sequius alias prospexissent, vel ingravescente periculo curam eorum planè abjecissent. Quæ & seu fusius diducit *Muller. cit. Archolog. c. XI. N. V. & seqq.* Conf. *med. Polit. Diss. XVI. §. 4.*

CAPUT II.

Ducum Synonyma & varia significata: Dux Genuensium: Ducatus: Ducum Descriptio: Initia: Progressus: Tituli: Insignia: Eosdem creandi & investiendi modus.

I.

SEd ad Duces nunc veniendum est, & DUCES hic nobis erunt Personæ Illustres a Regia dignitate proximæ, reliquisque Magnatibus superiores. Vox a ducendo est, quia primi DUCES militiæ ducendæ præerant. Et Græci mediorum seculorum, quod commodius nomen non haberent, itidem Δȣ̃ξ, Δȣ̃κα & s. dixerunt, τῶν λεγομένον Δȣκῶν *Zos. L. II. Histor. V. Meurs. Glossar.* & alios passim. Germani Hertzog / unde Belgarum Hartogh & Suedo-

rum Heertog/ Etymologia priori plane simili ab exercitu atque expeditione militari, cui præfectus inde appellationem accepit. Conf. *Loccen. Ant. Sv. L. II. c. III. Limn. J. P. L. IV. toto c. III. De Origine & significatu vocis DUX, sive Hertzog.* Unde & Bosniæ seu Bosenæ Superiori, quod a DUCE teneretur, corruptum nomen *Herzegh, Orzegæ & Herzegovinæ* à Scriptoribus Græcis & Latinis mediorum seculorum tributum. Vid. *Leuncl. Pandect. Turc. c. XCV.* Cætera nominis DUCIS significata sunt, ut denotet I. *Autorem quemcunque rei: Iis præstigiis* Dux *fuit uxor. Plaut. in Cas.* Dux *fœmina facti. Virgil. 1. Æneid.* Quo symbolo & Angli in numis suis memorialibus de victa sub Elizabetha classe Invincibili triumpharunt. II. Militiæ Præfectum, & illum quidem vel supremum: ut, *ap. Liv. l. IX. Jam primum ut ordiar ab DUCIBUS comparandis; haut equidem abnuo, egregium DUCEM fuisse Alexandrum.* Vel inferiorem, cui pars Imperii ab altero superiori mandata est, quemadmodum a Cæsare sæpe Duces appellantur, qui Legati ipsius erant; sic *Labienus* inquit *ap. Cæsar. l. VI. de bello Gall.* Præstate eandem nobis DUCIBUS virtutem quam sæpenumero Imperatori præstitistis. Quo trahunt verba in *L. Conventionum V. ff. de pactis :* Publica conventio est, quæ fit per Pacem, quoties inter se DUCES belli quædam paciscuntur: Veneruntque hoc sensu accipiendi veteres DUCES Germaniæ, quos describit *Tacit. de moribus Germ.* Reges ex Nobilitate, DUCES ex virtute sumunt, nec Regibus infinita aut libera potestas, & DUCES exemplo potius quam Imperio, si promti, si conspicui, si ante aciem agant, admiratione præsunt. III. Eos qui Prætores agebant in Re militari. Quemadmodum de temporibus Constantini M. scribit *Zosimus. Hist. L. II.* Præfuisse ubique locorum militum rebus non modo centuriones & Tribunos verum etiam DUCES τῶν λεγομένων Δουκῶν, οἱ στρατηγῶν ἐν ἑκάστῳ τόπῳ τάξιν ἐπεῖχον: *Sic appellabantur, qui quolibet in loco Prætorum vicem obtinebant ;* Et *Spartianus in Pescennio* Commodi Epistolam his verbis recitat : *Pescennium fortem virum novi, ei etiam tribunatus duos dedi, DUCATUM mox dabo.* IV to & nostro significatui affini sensu DUCES erant, quibus Rex aut Populus Regionis alicujus administrandæ potestatem dederat : Sic Limitum præfecti DUCES dicti sunt, ut ap. *Vopisc. in Aurelian. Assidentibus Æmilio Saturnino Scythici Limitis Duce, Murentio ad Ægyptum destinato, Julio Triphone Orientalis Limitis Duce, Ulpio Crinito Illyriciani*

ciani Limitis & Thracii & Fulvio Bojo Duce Rhetici Limitis: Ac mox aliarum quoque Provinciarum Adminiſtratores : Quo ſenſu accipimus verba Taciti *L. IIX. Petuntur ad Supplicium Aſiaticus, Flavius & Ruffinus DUCES Galliarum, quod pro vindice bellaſſent.* Et in legibus Bajoaricis *Tit. XIII. c. II. Si quis contra DUCEM ſuum, quem Rex ordinavit in Provincia illa, aut Populus elegit DUCEM, de morte ejus Conſiliatus fuerit.* Vid. plur. *Calv. V. Duces.*

II. Apud Genuenſes DUCIS Titulus nomen Officii eſt, denotatque ſummum caput ſeu Præſidem Senatus, qui & titulum gerit, ac honores non alienos a dignitate tali, publicas ædes quoque *Palatium* dictas inhabitat, ſtipatus inſuper quingentis Germanis Satellitibus ; Sed primis duobus ab inito Magiſtratu diebus tantum Ducalibus utitur veſtibus & ornamentis, toto vero reliquo tempore deinceps privati in modum veſtitur : Imperium deinde duos annos ſolum tenet, poſtmodo Reip. Procurator perpetuus futurus, & interjecto tempore, quæ ad Senatum ſeu Conſilium referenda, & ad deliberandum proponenda ſunt, ipſe refert & proponit, quod nemini reliquorum Senatorum licet. V. plur. *Philip. Honor. Pr. Prud. Polit. part. 1. pag. 616.* Adde *Limn. L. IV. c. III. n. XX.*

III. Abſtractum eſt DUCATUS, iisdem ſignificatis quibus Ducis Nomen obnoxium: Sic imperium Militare denotat ap. *Sueton. in Neron. Privignum Ruffum Criſpinum Poppæa natum impuberem adhuc, quia ferebatur Ducatus & Imperia ludere mergendum mari, dum piſcaretur, ſervis ipſius demandavit.* Sic Capitolinus in Maximino. Quid inquit, *tantum labores, cum ejus loci jam ſis, ut DUCATUM poſſis accipere.* Deinde Præfecturæ limitaneæ ita vocantur. *L. De Ducian. Judic. XXXIIX. C. de Appellationibus.* Denique in genere Regionem, cui Dux dominatur. *Calv. V. Ducatus.* DUCIANUM Judicium vocatur ipſius DUCIS ſententia *L. ante c.*

IV. Ad Definitionem DUCALIS Dignitatis monendum eſt, eam æque ac ſequentes vix alio, quam Graduum diſcrimine exprimi poſſe : Qua obſervatione inprimis opus eſſe remur, neglectus ejus enim tot inutilibus hanc rem implicuit conceptibus. A DUCATU DUCES denominandi eſſent juxta *C. Unic. Quis dic. Dux Qui a Principe de Ducatu aliquo inveſtitus eſt, DUX ſolito more vocatur.* Sed quid DUCATUS ſit, tunc æque ignorabitur; Et *Ducatum* cum *Reinking. c. LI. c. IV. c. XII.* & aliis dicere Provinciam ex tot Civitatibus,

bus, Præfecturis, Villis constantem, quæ *Ducatum* faciant &c. erit obscurum per æque obscurum reddere. Fuit quidem etiam mediis seculis, cum Duces dicerentur, quibus duodecim Comites suberant, ut ap. *Aimoin. L. IV. de Gest. Franc. c. LXI. Tassilonem in Ducatum restituit: Grifonem more DUCUM duodecim Comitatibus donavit.* Alioque iterum tempore DUCES dicebantur, qui quatuor Comitatus sub se habebant, veluti etiam Comites, qui quatuor Baroniis, Barones, qui quatuor feudis instructi erant. Sed hoc significatum jam pridem expiravit, & proinde ad rem parum faciet. Non nihil itaque erit, si eos a Regia dignitate proximos, & cæteris Magnatibus præstantiores dixerimus cum *Joh. Parlador. Rer. quotid. l. 11. c. XIII. n. 1.* Et ex eo *Reinking de R. S. & E. l. I. & IV. c. XII.* Sic enim ipsis Fratres Regii in Anglia, Gallia &c. DUCES appellantur, ut DUCES Aurelianenses Andegavenses &c. DUCES Eboracenses, Glocestrienses &c. Quia enim Dignitatum isti quasi varii gradus sunt, comparationem hanc Descriptionis loco facile admittent. Ac licet in Imperio Germanico-Romano Sermi Electores nostri, & extra Imperium Primogeniti Regum, ut Princeps Walliæ, Asturiarum, Delphinus DUCIBUS majores sint, utrosque tamen qualitate Regia hos futura, illos præsenti, sed nomen oblevante instructos esse cogitandum est, DUCESQUE ipsos sequi non alia de causa, quam quia Dignitatem Regiæ æqualem gerunt, & tantum non ipsi Reges sunt.

V. Originem hujus Dignitatis a militiæ ductu arcessendam concatenati significatus vocis docere potuerunt *§. præc. 1.* adeo ut qui primum militiæ præerant, postmodo manentibus iisdem vocabulis Præfecturas & Provincias tum militari tum Pacis tempore administrandas acciperent, & illas quidem primò ad dies vitæ, tum tanquam hereditarias; Demum verò Officia hæc sua in Dignitates transmutarent, & idem nomē Ducis nihilo deterius retinerent, atq; ad alias Nationes extra Imperium emitterent. Nec ambigui hic quicquam, nisi quod de tempore moveri potest, quo primum Ducatus hi hereditarii esse cœperint? Resp. Etiam hic graduum quædam augmenta indies visa fuisse; Et cum primum Officia Ambulatoria essent, post perpetua, personalia tamen, reddita, & tandem in hereditarias Dignitates abiisse. Sic Loca, quorum DUCES erant, cum primo publicarentur ac distraherentur *L. Si Captiv. ff. de Capt. & postlim. revers.* sensim Ducibus & Limitaneis Militibus, ut alerentur inde, assi-

assignata fuere, quod de Alexandro tradit *Lamprid. in Vit. ejus: Quæ de hostibus capta sunt limitaneis Ducibus & militibus donavit, ita ut eorum essent, si heredes eorum militassent, ne unquam ad privatos pertinerent, dicens, attentius eos militaturos, si etiam sua rura defenderent. Addidit his & animalia & Servos, ut possent colere, quod acceperant, ne per inopiam hominum vel Senectutem possidentium desererentur.* Idemque postmodum secuti Theodos. & Valentin. Impp. sanxere, ne Agri tales a privatis teneri, neve præscribi possent, vel ullo tributo onerari. *Agros limitaneos universos cum paludibus omnique Jure, quos ex prisca Dispositione limitanei milites ab omni munere vacuos ipsi curare, pro suo compendio atque arare consueverant, & si in præsenti coluntur, ab his firmiter ac sine alio concussionis gravamine detineri, & si ab aliis possidentur, cujuslibet spatii temporis præscriptione cessante, ab universis detentatoribus vindicandos, iisdem militibus sine ullo prorsus, sicut antiquitus statutum est, collationis onere volumus assignari &c. L. III. C. de Fund. Limitroph.* Qui fundi & ideo *Limitrophi* appellati sunt, quod alendis militibus destinati essent. Similiter præda in Germania Trans Rhenana, veteranis in præmia assignata docet *Paulus JCtus L. Lucius XI. ff. de Evictıon.* Perpetuitatem deinde officiis ejusmodi adjecere, quod de temporibus Justiniani perhibet *Procop. L. III. de Ædif. Justin. Locum, inquit, nomine Artales muro munitissimo cingens, Præsidiumque inexpugnabile ibi ordinavit, militaresque constituit cohortes, quibus Principes perpetuò futurum definivit, quem Romani DUCEM Latina voce appellant.* Atque sic tandem in Dignitates hereditarias abiere, quarum præludia jam sub Carolo M. in Comitatibus facta sunt, quos Comites Waldecciæ & Gleichenses hereditario jure acceperunt. V. *seq. Diss. IX. de Comitibus*; Complementum vero additum fuit a Conrado, & Ottonibus, e quibus Conradus Henricum Aucupem, A. DCCCCXIII. Ducatu Saxoniæ hereditario & Feudali Jure habendo donavit, quem & primum talium DUCUM esse volunt Scriptorum aliqui; Otto I. deinde majori Numero eosdem creavit. ut Geronem Comitem seu Præsidem Lusiskorum DUCEM Lusatiæ, Conradum Francum DUCEM Lotharingiæ &c. V. prolixius hac de re agentem *Muller. Archolog. c. IIX. & IX.*

VI. Talia itaque fuerunt DUCUM initia & progressus in Imperio nostro: Unde ad alias nationes iidem postea emanarunt, quanquam non apud omnes eodem loco habiti, aut privilegiis ac Potesta-

te

te eadem instructi. Quod sq. Capite plenius videre licebit. In Scotiam eos intulisse dicitur Robertus III. circa A. MCCCC. Angliæ Duces Saxonico Seculo plurimi erant, itidem *Heretoga* dicti, sed qui simpliciter & sine loci alicujus adjectione in Chartis antiquis concipiuntur, ut proinde & illi tunc Officiarii tantum fuisse videantur. Normannico vero tempore, cum ipsi Normannici Reges Normanniæ DUCES essent, longo tempore neminem eo honore ornarunt, donec Edwardus III. Edwardum filium suum Cornwalliæ DUCEM crearet. Ex quo tempore frequentius creati sunt, hodieque retinentur. *Camden. Britann. Tit. de Ordinibus Angliæ p. m. 101.* De Origine ac progressu Ducum Galliæ loquitur *Du Haillan de l' Estat des Affair. de France L. 1. p. 109. Quelques uns des plus fins d' entr' eux* (Gubernatores Regni intelligit) *voyans, que Hues de Maire du Palais s' estoit fait Roy, firent de mesme en leurs Gouvernemens, s' en faisans Seigneurs, DUCS & Comtes preprietaires au lieu que paravant ils n' estoyent, que Gouverneurs, assavoir les DUCS Gouverneurs des Provinces, & les Comtes Gouverneurs des Villes; Estant lors le nom de Duc & Comte Dignite a temps, non hereditaire, & rendirent leurs Estats hereditaires a leur posterite, a l' imitation de Hues.* Confer *L. III. p. 385.* Et qualiter in Titulares postmodo abierint Cap. seq. trademus.

VII. Titulis vero nunquam non fulsere splendidissimis; & antiqui quidem Duces communiter *Spectabiles* vocabantur. *V. L. de Ducian. Judic. XXXIIX. C. de Appellat. L. Viros 11x. C. de diversis offic. L. II. §. Ea vero C. de Off. P. P. Africæ.* Quanquam & *Clarissimos* vocatos fuisse *L. ead.* videre sit. In abstracto a Principibus salutabantur, *Experientia tua*, aut *Laudabilitas*. Sic Arcadius & Honorius Aristheum Arabiæ Ducem appellant in *L. XXVI. C. Th. de curs. publ.* vel *Gravitas vestra L. IV. C. Th. de cohortalib.* Innocentius III. Duci Carinthiæ scribens ait, *Nobilitas tua c. Venerabilem de elect. V. Panciroll. l. ante cit.* Hos deinde succedenti tempore cum *Illustris & Illustrissimi* nomine commutarunt, ac nostro demum tempore ii, qui Imperio simul absolutiori fulgent, *Serenissimi* dici voluerunt, quanquam & DUCI Monmuthensi Filio Naturali Regis Angliæ eam aliquoties tributum fuisse meminimus. Et Veneti etiam DUCEM suum titulo *Serenissimi ac Celsissimi* dignantur. Vid. *Initia Responsorum Marci Antonii Peregrini & Joach. Schayni pro Decretis Reip. Venetæ*

netæ & alios passim. Confer, quæ de communi indole hujus Tituli diximus *Diss. I. c.IV. §. VI.* In Anglia alias Idiomate vernaculo inscribuntur : *The right noble*, h. vere Nobiles. Singularis reverentiæ Ducum nostrorum apud exteros Principes specimen est, quod in literis Regis Persiæ ad Serenissimum DUCEM Holsatiæ de A. MDC XXXIX. occurrit : Dem Großmächtigen und durch GOttes Gnade sehr reichem/Sanfftmütigem/Gnädigem/und aller Christlichen Fürsten fürnehmstem/Gütigem / und derselben Lande Höchstem/ der dem König Tschimschid (dessen Haupt wie die Sonne glänzet) gleich ist/ in Holstein regierendem Herrn. V. *Theatr. Europ. ad A. MDCXXXIX.* & ex eo *Burgold. P. I. Disc. X. n. XIIX.*

VIII. Insignia & Ornamenta veterum DUCUM quadantenus Vopiscus in Aureliano describit : *Cape*, ait, *tunicas Ducales rufas quatuor, item balteum argenteum, aut inauratum, annulum bigemmem, brachialem torquem, cassidem inauratam, scutum auro illitum, fibulam auream, latum clavum, tunicam purpuream.* Vid. plur. *Panciroll. l. sæpius. c.* Quibus nostro tempore fere successerunt Ducales pilei seu mitræ, Quarum crebra mentio fit in investiturarum Historiis, Quales V. ap. *Goldast. Pol. Imp. P. VI.* Ac Venetorum Ducis *Galerus Ducalis Pyropo fulgentissimo conspicuus, & longiusculè acuminatus, & in tempora modice flexilis* describitur a *Thulden. ad A. MDCLVI. pag. 245.* Confer *seq. c. III. §. VI.* Litui item & Baculi Ducatus Insignia habentur. Vid. *eund. Thuld. ad A. MDCLIV.* de Sepultura Bogislai Ultimi Ducis Pomeraniæ *p. 196.* In Armis Gentilitiis ipsorum potissima nota Insignis in Corona aliqua Armorum apparatui imposita nunc conspicua est, quam rotundam, non erectam, nec ascendentem, tanquam Zonam circumdantem pileum describit *Chassan. de Glor. mund. part. 1. Concl. IX. Limn. l. IV. c. III. n. XXXIII.* Et Johanni Austriaco defuncto, tanquam DUCI Burgundiæ ideo additam capiti Coronam scribit *Strad. Decad. 1. L. X. ad A. MD LXXIIX. Uti veteres Principes Burgundicæ domus tumulari consueverant.* Quanquam alii, quod oblatum Hiberniæ Regnum a plerisque Nobilium, assentiente Romano Pontifice, ipse inconsulto Philippo Rege admittere distulisset; idcirco illa Regni specie donatam ejus modestiam opinati sunt. *Id. Ib.* In Gallia Coronas Ducales foliis quercus cum subtus positis Adamantum ornatibus insigniunt. *Spreng. F. J. P. c. XXVI.* In Anglia Coronas crucibus & floribus

diſtinguunt. Qui tamen lilia eſſe prohibentur, cujus rationem reddemus *Diſſ. ſeq. §. de Inſignibus Principum Sanguinis.*

IIX. His jungimus affinem Inaugurationum & Inveſtiturarum Ducalium materiem, qualis eſt apud DUCES Venetos, ut poſt electionem in Palatium DUCIS portentur; tunc pridie Inaugurationis in ampliſſimam Concilii Magni aulam ducti ab univerſa Nobilitate Veneta conſalutentur, honoribusque & congratulationibus primum excipiantur, deinde ab exterorum Legatis Regum atque Principum adeantur: Inaugurali die in D. Marci Eccleſiam deportentur, ubi celebrata Miſſa, cantatoque gratiarum carmine ſtantes oratione Populum alloquantur, poſtmodo ex Eccleſia per Campum D. Marci deferantur, ſparſis nummis aureis argenteisque in vulgus obvium. Denique per gradus in ſaxi ejus mediocrem eminentiam, quod *Scalas Gigantum* nominant, aſcendant, Galerum Ducalem ibi induant, & ſic in Palatium revertantur, ſequente Euphonia clariſſima. Vid. *Thulden. ante c. lib. VI. ad A. M DC LVI.* & Inaugurationem *Bertuccii Valerii* Venetorum Ducis. Angliæ DUCES creabantur *per cincturam Gladii, Cappæque & Circuli Aurei* (A Coronet) *in Capite impoſitionem*, quemadmodum ex ipſa Creationis Formula loquitur *Camden. ante cit. Britan. p. 102.* De erectione Borſi Marchionis Ferrarienſis in DUCEM facta Ferrariæ a Friderico III. Imp. A. M CCCC LII. agit *Modius ap. Goldaſt. P. VI. Polit. Imp.* Borſum indutum tunica ex auro textili, gemmisque ornato pileo Imperatorem adiiſſe, prælatisque ſtricto enſe & vexillis tribus ante eum in genua procubuiſſe, Imperatorem deinde erectum juxta ſe conſidere juſſiſſe, indeque mandaſſe, ut tunica indueretur rubra ſegmentata, muſtelis alpinis duplicata: Ita veſtito Imperarorem exſertum gladium in manus dediſſe, eoque ſymbolo DUCEM declaraſſe. Adde Deſcriptionem Ceremoniarum, quibus Carolus V. Imp. Regalia & Feuda DUCIBUS Pomeraniæ contulerit *ib. N. III.* Solennitates, quibus Seriniſſimus Elector noſter Supremus Boruſſiæ DUX ac Dominus declaratus fuit, habes in *Diarii Europ. Contin. IX. ad A. M DC LXIII. IIX. Octobr.* Als Se. Chur-Fürſtl. Durchl. und die Herren Abgeſandten / iede abſonderlich / den Gottesdienſt verrichtet / fanden ſie ſich gegen 12. Uhr auf der darzu bereiteten Bühne ein / woſelbſt höchſtgedachte Se. Chur-Fürſtl. Durchl. ſich auf den dahin geſtellten Thron niederlieſſe / neben welchem zur Seiten ſtunden vor hochermeldte Herren

Bischoff und Unter-Cantzler / samt den 4. Regierungs-Räthen / bey sich habend die Regalien / als Chur-Hut / Schwerdt / Zepter und Staab; Der Polnische Unter-Cantzler hielt Anfangs eine lange Oration in Teutscher Sprach / und diese ward von unten auf durch einen aus der Ritterschafft beantwortet / und darnach der Eyd Sr. Chur-Fürstl. Durchl. und für dero Männliche Leibes-Erben geleistet: Hierauf that der Herr Bischoff eine lange Lateinisch Oration / die zum andernmal von unten auf beantwortet wurde / auf welche der zweyte Eyd / den ein Geistlicher Prälat vorlaß / erfolgte / daß nehmlich nach Absterben der Chur-Fürstl. männiglichen Leibs-Erben / die Königl. Maj. und Cron Polen die nechsten Folger alsdenn wieder seyn solten. Wie dieses alles verrichtet / wurden alle Glocken bey zwo Stunden lang geläutet / die Stücke gelöset / und zwar über die 1000. Schüsse daraus / und von dem Schloß lieff aus einen schön gemahlten Adler auf einer Säule rother und weisser Wein bey 4. Stunden an einander / und über das ward auch an unterschiedlichen Orten der Stadt kleine und grosse Müntze ausgeworffen / mit dieser Uberschrifft: *Supremo Prussiæ Domino FRIDERICO WILHELMO, Principi, Elect. Brandeb. Homag. præst. die XVIII. Octobr. Anno 1663.* Auf der andern Seite / stund eine Hand aus der Wolcken / welche eine Crone hielt / mit diesen Worten: *A DEO data*, in der Mitten war ein Schwerdt und Zepter Creutz-weise durch einen Lorbeer-Krantz / mit nachgehender Unterschrifft: *Pro DEO & Populo.*

CAPUT III.

Archiduces, Symbolum Friderici III. Imp. A. E. I. O. V. Magni Duces, Controversia Imp. Maximiliani & Pii V. Pontificis M. de Magno Ducatu Hetruriæ: Dux Prussiæ absolutus: Duces subordinati in Imperio Germanico-Romano, & Italia. Alii ejusdem generis Duces: Titulares in Anglia, Gallia, Hispania: Duces Venetorum: Regna quæ Ducibus carent: Abdicatio Ducum.

I.

SEquuntur genera DUCUM seorsim consideranda, quæ inter primum locum obtinet ARCHIDUCALIS dignitas, Serenissimæ Familiæ Austriacæ hodiè propria. Vox ARCHIDUX Hybrida est, ex Græco ἄρχων & Latino formata, quales Admiralius seu Amiralius, voce ex Arabico Amir, Princeps & Græco ἅλς mare facta, q. d. Principem Maris: Archi-Cubernus seu *Archi-Gubernus* & *Archi-*

Gubernius, *L. Sejus XLVI. ff. ad SCtum Trebellian.* i. Classis Præfectus & omnium Gubernatorum primus. Conf. *B. Par. nostrum de Or. LL. Voc. Guberno*: Ac similes voces sunt Archangeli, Archi Episcopi, Archiatri, Archimandritæ, Architecti & simil. ut proinde ratione originis suæ dicatur, quasi DUCUM Princeps. Quod & Germanicum Nomen Ertz-Hertzog indigitat, voce Ertz/ æque ac Græca ἄρχων, eminentiam designante. Originem ejus aliqui ab Alberto Rudolphi I. filio petunt, quod tamen controversia non carere ex Cuspiniano notat *Besold. in Thes. Pr. V.* Ertz-Hertzog: Alii Friderico III. ita transscribunt, ut Natalis Comes *hist. l. IX. p. 199.* qui tamen se DUCEM Austriæ nominat in der Reformation zu Franckfurt A. 1442. aufgericht in pr. Sed Maximilianus I. demum ARCHIDUCIS titulo utitur in Ordnung des Cammer-Gerichts zu Worms An. MCCCCXCV. *Limn. c. l. n. XXVI.* Quanquam ne a Friderico quidem istud alienum fuisse testetur Symbolum ejus quinque Vocalium: A.E.I.O.U. h. Germanica quidem interpretatione: Aller Ehren Ist Oesterreich Voll. Quo ipsum eminentiam aliquam inter cæteros Principes agitasse non obscure constat. Sed Latinè tamen id alii reddidere: *Austria Erit In Orbe Ultima.* Alii *Austria Extendetur In Orbem Universum*: Mathesius autor est Fridericum hac Interpretatione delectatum fuisse: *Aquila Electa Juste Omnia Vincit*, ap. Borbon. *in Cæsaribus. Tesseradec. XIV.* Et manu ipsius Friderici Imp. in Bibliotheca Cæsarea extare dicitur: *Austriæ Est Imperare Orbi Universo.* Quibus addimus idem Symbolum quinque Vocalium: A. E. I. O. U. etiam Johannis Friderici II. Saxoniæ Ducis fuisse, sed cum explicatione Allein Evangelium Ist Ohne Verlust. De quo agit *Joach. Mulber. in Conc. Fun. Joh. Frid. Lit. H. 2.* ARCHIDUCES Austriæ verò istam ob causam Regibus se æquiparant, unde fit, ut nec Regum aliquem Cæsare excepto, Majestatis titulo afficiant, quemadmodum cum Maximilianus Austriæ ARCHIDUX A. M D LXXXIX. in Polonia captivus esset, & a Sigismundo Poloniæ Rege inviseretur ac salutaretur, *vicissim Maximilianus pro officiosa humanitate gratias egit, sed Majestatis Titulo erga ipsum abstinuit, cum Austriacis Jus esse diceret, ut Regum neminem, Cæsare excepto, his titulis decorarent. Itaque utrinque Serenitatis titulis contenti, sermones diu conseruere. Thuan. ad d. A. L. XCVI.* Et in dignitatem Regiam aliquando a Friderico II. DUCES Austriæ efferendos fuisse, testatur ex Epistolis *Petri de Vineis Johan. Cuspinian.*

Austr.

Auftr. pag. 35. laudato ſimul privilegii exemplari. Præterea & Archiducalem Mitram Regio diademate ornant : Der Ertz-Hertzog zu Oeſterreich hat die Würdigkeit vom Reich / daß Er der Königl. Cron Diadem / und das Creütz des Käyſerlichen Diadem / auf ſeinem Ertz-Hertzog-Hütlein öffentlich tragen mag. *Privileg. Carol. V. Archiduc. Auſtr. dat.* §. *VII.* Interim & Electores Palatinos a nonnullis Impp. Archi-Duces olim dictos memorat *Gewoldus de S. Rom. Imp. Septemviratu c. VII. pag.* 125. *Et Bruno Ottonis M. Imp. frater titulum Archi-Ducis Lotharingiæ uſurpavit, poſtquam ipſe Archiepiſcopus Moguntienſis A.DCCCCLIII. dejecto propter Religionem Conrado Lotharingiæ DUCE, Ducatum Lotharingiæ a fratre Imp. accepiſſet, indignum quippe exiſtimans, ſi, cum Archi-Epiſcopus eſſet, non etiam ARCHIDUX appellaretur.* Bitſch. in annot. ad *Natal. Com. p.* 200. *Limn. c. n. XXVI.* Inſignia gerunt Mitram Archiducalem Ein Ertz-Hertzog-Hütlein umpfangen mit einem gezinnten oder geſpitzten Krantz: *Privileg. Car. ante cit.* § *VI. Conf.* §. *VII.* paulo ante recenſitum. Privileg. ipſorum vid. *in c. l. Cuſpin.* & ex eo *Limn. L. V. c. II. n. XXIX. & ſeqq.* E quibus excerpta proſtant ap. *Reinking. l. ante. cit. c. IX. Burgold. Diſc. XX. Membr. II. n. XXI. Monzamb. c. II. n. IV. Pacif. a Lapide Diſſ. IIX. n. IV.* Qualia fere ſunt I. Quod Auſtriæ ARCHIDUX ab omnibus Impp. oneribus immunis ſit, Imperiumque ipſi tutelam præſtet. II. Non teneatur inveſtituram petere extra ſuas ditiones. III. Ad Comitia compareat, ſi velit, ſi nolit, non teneatur. IV. Quæ geſſerit in ſua ditione, Imperatori corrigere non liceat. V. A ſententia ipſius nulla Provocatio concedatur. VI. Ditiones ejus deficientibus maſculis ad fœminas devolvuntur; aut ſi ne fœminæ quidem ſuperſint, liceat eas ultimo poſſeſſori transferre & alienare, quocunque placuerit &c. Allegari tamen ſolent limitationes nonnullorum, quas Vid. ap. *Limn. c. L. V. n. XXXVI.*

II. Archiducibus paulo minores ſunt MAGNI DUCES, quales hodie potiſſimi ſunt MAGNI DUCES Hetruriæ, & in abſtracto MAGNUS DUCATUS Hetruriæ, Italis GRAN DUCATO di Toſcana, quæ dignitas a Pio V. P. M. Coſmo Medices A. MDLXIX. collata fuit. Cum enim Alphonſus Ferrarienſis DUX & Coſimus de controverſa inter ſe dignitatis prærogativa diu magna contentione certaſſent, cauſam inde Cæſare, hinc Pontifice ad ſe trahente, Pontifex Coſmi, cui in occulto ultra modum favebat, inſtigatu cauſam inſigni hoc præjudicio &c. jugulavit, & emiſſo diplomate VI. Cal. VII. br.

Coſmum MAGNUM Hetruriæ DUCEM creavit, allegans poteſtatem abſolutam divinitus ſibi conceſſam & Paſtorale munus univerſale, tum exempla Alexandri III, Innocentii III. & Honorii III, qui Portugalliæ, Bulgarorum, Blachorum & Hiberniæ Reges olim crearint, & ut Bohemiæ DUX nunc Rex appellari poſſit, conceſſerint; additum, licuiſſe Coſmo ſine Cæſaris conceſſione Ducis nomine ſe inſignire, eoque MAGNI DUCIS dignitatem Pontificis beneficio accipere eidem licere. Hinc etiam eũ Regali Corona donavit, ejusque exquiſitam & novam formam curavit depingendam. Sed interceſſit tamen Cæſar per Oratores ſuos, cum Coſmus ſolenni ritu inaugurandus eſſet IV. Non. Martii, proteſtatione facta, quam & ſcripto comprehendit, additis minis, ſi Pontifex ulterius in Imperii Jura invaderet: cumque proteſtationem ſe non admittere Pontificii Fiſci Patronus reſpondisſet, peractæ ſunt Inaugurationis ceremoniæ; ſed exacerbatis Imperii Principibus, poſtremo res eo devenit, ut Pontifex, quamvis Natura ſua moroſe pertinax, ægre ſententiam mutaret, ejus vero rationem ut ulli redderet, nunquam adduci poſſet, de ea re tamen ſibi cum Cæſare agendum exiſtimaverit. V. *Thuan. ad A. M D LIX. L. XLVI.* In Germania nullos nunc dari notorium eſt. Antiquitus tamen & MAGNUM DUCEM Burgundiæ, it. MAGNUM DUCEM Sileſiæ extitiſſe diſcimus ex recenſione Quaternionum Imperii apud *Gold. Tom. 1. Conſt. Imp. Præf. p. 12.* niſi & hoc inter dubia Materiam iſtam concernentia repoſueris. Fit & MAGNI DUCIS Saxoniæ mentio nonnullibi in *Conſt. Imp. ejusd.* Extra Imperium præterea not⁹ eſt MAGNUS DUCATUS Lithuaniæ, Poloniæ Regno nunc annexus, eoque peculiarem Dominum non habens. Et apud Græcos ſimiliter fuit Μέγας Δȣ̃ξ nota ſeu Officii ſeu Dignitatis conſpicuus. Vid. *Codin. de Off. Conſtant. Meurſ. in Gloſſar.* Apud Perſas MAGNI DUCIS nomen habet *Dux Shiraſſiæ ſeu Shiraz*, quem ideo & *Emangoly Cawn* appellant, ejusque integer Titulus, licet aliquanto faſtuoſior tempore Schach Abbæ circa A. M DC XXVII. fuit: Opper Hertogh van *Shyraz*, *Sultan* van *Carr* and *Jaarown*; Heer van *Ormuz*, *Maqueroen*, *Kermoen*, *Chuſiſtan*, *Sigeſtan*, & *Farſiſtan*; *Prins* van de Perſianiſche Golf of Zeeboeſem/ en de Eylanden darinn gelegen / den grooten *Beglerbeg*, Gebieder over *XII. Sultans*, en 50000. Ruyters/ Slaven van Shaw Abbas/ Beſchermer van de *Muſulmans*, Bloem van Beleeftheyt / de tweede in Herrligkeydt / *Nootmuſcaet* van verſterckinge / en Rooſe van vermaeck: Vid.

Vid. *Herbert. Itiner. p. 57.* Et in Gallia creduntur Majores domus DUCES DUCUM olim appellati fuiſſe, quod forſan huc quadrabit. *Sur tous les Ducs y en avoit un leur commandant en general, qui eſtoit le Duc de France, &* Duc de Ducs : *Et pource qui il avoit ſuperintendance ſur eux, il eſtoit appellé Maire du Palais, du mot bes Allemand, Mejer, ſignifiant Superintendant : depuis par corruption de langage, il fut appellé Maiſtre du Palais.* Du Haillan *c. l. L. IV. p. 480.*

III. DUCES in ſpecie ſic dicti vel ſunt abſoluti, qui juxta Dignitatem abſolutum Imperium in loca ſibi ſubdita exercent, vel Subordinati, h. Domini quidem Ditionum ſuarum, ſed Beneficiarii ſeu Vaſalli, vel Titulares, qui Dignitatem ditionibus inanem gerunt. Abſoluti DUCIS nomine veneramur Sereniſſimum Electorem noſtrum Brandenburgicum ratione Boruſſiæ, quam abſoluto & Supremo Imperio regendam a Polonis ſuſcepit A. MDCLXIII. M. Octobr. idque vi Articulorum Welavienſ. de A. MDCLVII. d. XIX. Septembr. quorum tenor eſt *Art. V.* DUCATUM Pruſſiæ *iis finibus circumſcriptum, quibus Sereniſſimus Elector illum* olim Jure Feudi *ante hoc bellum exortum poſſidebat, ipſe deinceps & deſcendentes ejusdem Maſculi ex toro ejus legitime procreati, indeque dependentes omnes, donec quisquam ſupererit ex deſcendentibus maſculis* Suæ Serenitatis, jure Supremi Dominii *cum ſumma atque abſoluta poteſtate ſibi habebunt, poſſidebunt, regentque absque omnibus antehac præſtitis oneribus. V. Thulden. p. IV. Append. p. 278.*

IV. DUCES in Germania noſtra ſunt Bavariæ, Saxoniæ, Brunſuicenſes, Würtembergici, Mechlenburgici, Pomerani, Saxonico-Lauenburgici & Holſatiæ; Tum Juliaci, Cliviæ, Montium: Quibus acceſſere Archiepiſcopatus Bremenſis & Epiſcopatus Verdenſis nunc ſeculariſati & in DUCALEM Dignitatem evecti vi *J. P. Art. X.* Extra Germaniam ſed ad Imperium pertinentes ſunt in Italia Sabaudiæ DUX, Princeps & perpetuus per Italiam Vicarius Imperii, qui & reliquos Italiæ Duces præcedit : Der Hertzog von Savoya ſitzet vor allen Fürſten in Italien / auch vor dem Hertzog zu Florentz ſelbſten : Dann Pius V. in ſeiner Bull durch welche Er Coſmo Dignitatem Magni Ducis conferiret / hat dieſe prærogativam Familiæ Sabaudiæ vorbehalten. cit. ex. Bericht auf die Baieriſche Anhaltiſche Cantzley *p. 4. Limn. d. l. V. c. XXV. n. VII.* Præterea DUCES Mediolanenſes, qui nunc ſunt Reges Hiſpaniæ, Mantuani, Mutinenſes. DUX Par-

men-

mensis est Beneficiarius Pontificis M. qui & Feudum suum quotanni pensione XM. Ducatorum ad Scalas Petri redimit. DUCES Lotharingiæ & Burgundiæ inter Gallos nunc fere quærendi sunt. Regno Bohemiæ subordinantur DUCES Silesiæ. In Portugallia similis Dux erat Bragantinus, *de Bragança & de Barcellos*, Dominus trium Marchionatuum, septem Comitatuum &c. Sed DUCES hi ab A. MDC XLI. Regiam Portugalliæ Dignitatem electo Philippo IV. Rege Hispaniæ obtinuerunt. Et in Anglia, quæ alias non nisi Titulares agnoscit DUCES, talis DUX est DUX Cornubiæ seu Cornwalliæ, qua Dignitate vero hactenus nemini frui licuit, quam Primogenito Regis ac Regni Heredi seu Principi Walliæ. Quos Reges DUCUM Titulos admittant recensuimus *præc. Diss. III.* tota.

V. DUCES Titulares Anglia, Gallia, Hispania magno numero admittit; Sic DUCATUM Galliæ nunc *vacuum autoritate Titulum* ipse *Gramond.* agnoscit *Hist. l. 1.* Et occasionem iterum pandit sæpius cit. *du Haillan*: Hugonem Capetum Proceribus Galliæ primum permisisse Ditiones, quas tanquam Præfecti antea administraverant, ut Feudorum loco eas in posterum a se acciperent ac retinerent, eoque illos sibi addictiores reddidisse, mox de reducendis istis Ditionibus ab ipso & successoribus ejus cogitatum, sensimque per Pacta, Accusationes & f. Coronæ eas adjectas fuisse; Ac in locum ipsarum postmodo novam istam Dignitatum Titularium Segetem succrevisse, ne viderentur Reges antiqua Regni placita plane abolituri esse. *Non Rois ne les pouvans supporter, peu à peu commencerent à y remedier, leur imposans par finesses des crimes de felonnie; desquels estans convaincus, leurs terres estoient empietées. Voila comme sont venus à la couronne le Duchés de Normandiæ & Aquitaine, les Comtés d' Anjou, Touraine, Poitou, de Maine & autres, comme nous dirons; Aucunes sont venues per Allianc, comme Tholouse, Champagne, Brie & Bretague. Autres Seigneurs ont perdu leurs ont Estats cependant qu' ils s' amusoient aux voyages des terres sainctes, d' ou nos Rois ont pris occasion de proffiter, comme nous dirons aussi. Ainsi les Duchés & Comtés reunis à la Couronne, une autre forme des Duchés & Comtés nasquit en France: Car de petites Bourgades & Seigneuries ont esté faites Comtés & Duchés; Cela faisans nos Rois, afin qu' ayans incorporé sous leur puissance la pluspart des anciens Duchés, il n' apparust qu' ils eussent effacé les anciennes dignités qui semblent embellir ce Royaume entre*

tre les autres L. III. p. 386. Quod & reliquis Regnis facile applicabitur. Hæcque Sors non illos tantum, qui extra Sanguinem Regium positi sunt, sed ipsos etiam Fratres Regios involvit, quanquam aliquanto lautior eorum fortuna hac in re sit, quam reliquorum: Quemadmodum Gastoni fratri Ludovici XIII. *Patrimonium pro dignitate Natalium assignabatur illustre & amplum, Aurelianensium & Carnotensium Ducatus, Comitatus item Blesensis cum omni jure possessorio, exceptis supremo Dominio*, quod in Principatu consistit, *in primæ justitiæ munia, & in Episcopatus nominatione, quorum apud Regem arbitrium mansit, adjecta feudis centena librarum millia pro annua pensione, & (quo facilior exactio) cautum, ut ex tributo ad Aurelianenses Regio penderentur.* Gramond. Hist. L. XVI. p. 699. Cumque *præc. c. 1.* Pares ac DUCES Galliæ plerumque eosdem esse dixerimus, hic addendum est, extitisse tamen, quos Reges meros DUCES, & non Pares esse voluerint. Sic Carolus Pulcher creavit DUCEM Borbonium, non Parem; Similiter Philippus Valesius erexit DUCATUM *Barle-Duc*; Johannes, *Tourraine* & *Berry*; Carolus VI. *Valois*; Ludovicus XII. *Longue Ville*; Franciscus I. *Chartes, Estouteville, Estampes*; Henricus II. *Chevreuse & Albret*. Henricus IV. *Croüy &c.* Anglorum similis ratio est, & licet a Provinciis denominentur, reditusque aliquos nonnunquam inde percipiant, Provinciarum Domini tamen non sunt; Quales e Principibus Sanguinis nunc sunt, Dux Eboracensis & Albaniæ *(of Yorck & Albany)* Frater Regis, & Illustriss. Rupertus Palatinus, *DUX Cumberlandiæ*; E cæteris sunt Duces *Buckinghamiæ, Richmondiæ, Norfolciæ, Suffolciæ, Monmuthiæ &c.* Factumque subinde, ut a locis minutioribus ac plane peregrinis & vix dum cognitis appellati fuerint, veluti nunc Illustriss. Georg. Monckius est Dux Albemarliæ *(Albemarle)* ab obscuro Normanniæ in Gallia loco dictus, cujus meminit *Roger. Hoveden. in Scrr. Angll. p. 765.* Et *Camden.* Comitem Albæ marlæ & Holdernessiæ allegat, *Britann. p. 285.* Reliquorum seriem vid. in Tr. *Englands Glory* paulo post instauratam Monarchiam Angliæ edito. Ducum Hispaniæ & Portugalliæ numerum ac nomina recenset *Luc. de Linda Descript. Orb. p. 260. & seqq.*

VI. Mediæ quasi Naturæ inter hosce est Serenissimus DUX Venetorum, quem tituli & perpetuitas sua non solum officiotenus, sed dignitate etiam DUCEM efficere videntur, quod & Jurium ali-

quorum ipsi relictorum exercitia confirmant: Ita enim nomine ipsius omnia decreta & publicæ literæ prodeunt, leges conduntur, nummi cuduntur & s. Quæ tamen non nisi concessa autoritate fiunt, & integra rerum gerendarum potestas penes Senatores manet, adeo ut solus nihil efficere valeat. Vid. tamen, quæ hac de re disputat *Limn. L. IV. C. III. n. XVI. & seqq.* De electione, inauguratione & cultu ejus egimus *præced. c. II.* De Insignibus & Cultu ejus ita *P. Justinianus L. V.* *Venerabilis in eo est cultus, purpura siquidem & holoserico omni tempore Dux vestitur, aureoque interdum pallio, ac stolâ candidâ usus, in publicum prodit, caputque tenui vitta obtectum habet, & coccinea infula, quam limbus aureus præcingit, fronte decore aptatur, ac retro in tereti forma cornu attollitur, quod priscis tamen temporibus ad Phrygiæ mitræ speciem in conum ibat, albæque armellinorum pelles circum scapulas ad medium usque demissæ, majestate plenum conspectum reddunt: gestat & picturata Dux sandalia, fibulasque aureas, & baltheum gemmatum. Ducalibusque his ornamentis nihil augustius, ac regale supergreditur tantus cultus fastigium; Frequens autem Ducem in apertum prodeuntem (quod raro evenit) Senatus, togatorumque summus ille ordo Majestatis, & silentii plenus subsequitur; Præceduntque versicoloria alte gestata octo vexilla, sella curulis quoque, & umbella aurea, circumsonantibus tubis ex argento oblongis, sub ea medius inter Regum Oratores Princeps Senatu (ut diximus) concomitante procedit, pompaque admirabilis est, Ducis, Seniorumque gravissimo conspectu. Adde Donat. Janot. Dialog. de Rep. Venet.*

VII. In Cæteris Regnis ac Rebuspp. Europæ DUCES non adeo videre est, & Dania & Hungaria nullos habent; Similiter nulli in Suedia nunc apparent, nisi qui Principes Sanguinis sint, qualis initio hujus seculi erat Carolus Dux Sudermanniæ, Sigismundi patruus ac postea Rex factus; Et nunc Illustrissimus Dn. Adolphus Johannes, Glor. Dn. Caroli Gustavi Frater. In Polonia Palatini veteribus Ducibus successisse creduntur. Abdicationis a DUCATU exemplum nostro Seculo vidimus in Wilhelmo DUCE Bavariæ, hodierni Serenissimi Electoris Bavariæ Avo, qui Maximiliano Filio tradidit Regimen ingressusque vitam monasticam obiit A. MDCXXIV. in monasterio Carthusiano prope Ratisbonam. *Spener. Syll. p. 99.* Extinctos in Carolo Audace DUCES Burgundiæ queritur ac describit *Comineus.* Novumque Sepulturæ & extincti Ducatus specimen

occurrit in Bogislao Ultimo Duce Pomeraniæ, cujus summa extat ap. *Thulden. ante d. L. III. p. 196.* Lituus & Sigillum (*DUCATUS Insignia sunt*) *ab Aurifabro conciduntur; Mitra Episcopalis cum longurione, e quo lugubre vexillum pependerat, confringebatur, singulaque in sepulchrum illata cum DUCE suo tumulabantur; Annulos duos aureos, geminas item Galeas aureas, & bina ex auro Scuta tripartita divisione Suedus & Octovir, accipiunt &c.*

DISSERTATIO IIX.

DE PRINCIPIBUS.

CAPUT I.

Principis varia significata, Princeps Senatus, Princeps Officii: Initium quo Principis nomen Imperiis aptatum fuit: Græcorum Πρίγκιψ, Αὐθέντης, Ἄρχων: *Ethnarchæ, Toparchæ: Tetrarchæ veterum, Heptarchæ Anglo Saxonum: Persarchæ, Heteriarchæ, Asiarchæ Sacri Codicis.*

I.

PRINCIPUM varia significata enumerant *Reinking. lib. 1. Cl. IV. c. IIX. Calvin. Voc. Princeps: Limn. lib. IV. c. II. Burgold. Disc. XX. memb. II. num. XXVII.* Nosque ut ea breviter tractemus, notamus, PRINCIPEM antiquis temporibus I. in genere *Primum* denotasse; Sic Columel. lib. XI. c. II. Januarium vocat *Principem* mensem. *Tacit. I. Annal. Idem dies accepti quondam Imperii PRINCEPS & vitæ Supremus.* II. *Præcipuum*, h. cujus potissimæ in re aliqua partes essent. Sic *Princeps delicti* dicitur, i. Autor & Inventor *L. X. ff. de serv. corr.* Princeps Senatus, *qui in lectione senatus quæ per Censores peracto censu fiebat primo loco recitabatur. Qui honor fere nemini, nisi Consulari & Censoriis tribuebatur, & qui semel Principatum hunc acceperat, is dum vivebat, locum illum etiam apud alios Censores retinebat, nec nisi eo mortuo alius* Princeps Senatus *declarabatur. Rosin. Ant. L. VII. c. V.* III. *Officium* & (1) quidem Sagatum, quemadmodum in militia Romana Polybii ævo Legiones divi-

debantur in Haſtatos, *Principes* & Triarios, & pubeſcens ætas in Haſtatis, Robuſtior ac virilis in *Principibus*, provectior & virtutis uſu probata in Triariis, qui veterani milites erant, ſpectabatur. *Salmaſ. de Re milit. Rom. c. II.* (II) Togatum, quod gerebat, qui *Princeps Officii* vocabatur, h. caput eorum qui ſub Præfectis Prætorio, Comitibus Orientis &ſ. Judiciis expediendis & exequendis admovebantur, quibus omnibus imperabat, & quid agendum eſſet diſponebat: Jubebat hic litigantes ad Præfectum citari, omniaque judiciorum acta exequebatur, *V. L. II. C. de Princip. agent. in reb.* nullus etiam in carcerem detrudi vel advocatus introduci ipſo inſcio poterat. *L. 1. C. eod.* Sic *Symmachus L. 1. Epiſt. XX. jam ad ejus ædes*, inquit, *Princeps Officii cum meaſſet, & obſtinatam nominis contumaciam non poſſet inflectere, inanem ſyngrapham reportavit.* Et paulo poſt, *hoc ubi* Princeps officii *comperit, paucis comitatus excurrit, retinet Felicem celebri urbis loco, nec tamen eripit : Deinde a Principibus utriusque Officii perducitur.* Alio nomine vocabatur *Primus Scrinius Officii*, cum enim quisque primus cohortalium proprium ſcrinium haberet, hujus primum dicebatur Scrinium Vid. *L. III. C. de diverſ. Offic. Talisque* erat Ruffinus, quem *Marcellinus lib. XV.* Apparitionis Præfecturæ Prætorianæ Principem appellat; Apparitio enim & Officium coincidunt. *Vid. Panciroll. Notic. Imp. Orient. c. IX. IV.* Princeps denotat *Dignitatem Illuſtrem* (I) Omnium in univerſum, qui Imperio ſolitario alios regunt: Cujus ſpecimen elucet in Inſcriptionibus, quas Magnates, tum Latina tum Germanica Lingua ad ſe invicem dare ſolent: Dem Großmächtigſtem/ Durchläuchtigſtem/ Fürſten ꝛc. N. Et tum demum Regis, Electoris, Ducis Titulos ſubjiciunt: Fürſten haben den Namen vom Deutſchen Wort Fürſtehen ꝛc. Und iſt ein gemein Wort und Titel geweſen / deſſen ſich auch Käyſer und Könige gebraucht haben / denn ſie ſind alle Vorſteher der Landſchafften. *Rauw. Coſmogr. p. 694.* (II) Imperatoris tantum v. *ff. de Conſtit. Princ. per tot.* (III) In Gallia Supremi inter Principes Sanguinis. *Le nom & la qualitè* de Prince *ne appartient qu' aux* Princes du ſang *& abſolument* celuy de Prince, au premier. *Nom rare, heroique & divin, d' excellente odeur, le miroir des plus grands, & le luſtre de leur honneur.* Rulman. *Harangv. V. p. 66.* (IV) In Imperio noſtro Statuum Imperii, qui Electoribus, Comitibus, Baronibus, Civitatibus contradiſtingvuntur. (V) Specialius illam, quæ à Ducum Marchio-

num

num & ſ. diſtincta eſt, quo ſenſu nos eam nunc fere accipimus, ſub PRINCIPUM nomine viſuri Sereniſſimos Electores, tanquam ARCHI-PRINCIPES Imperii noſtri, PRINCIPES Sanguinis, tum cæterorum conditionem ſpeciale hoc Nomen in Imperio noſtro & extra illud gerentium; Veniam vero a B. L. nobis petimus, ſi quid in Dignitatum harum collocatione a nobis præter ordinem admiſſum ſit, cum in tot Illuſtribus Procerum differentiis aliter aut commodius agi vix poſſit.

II. Primus qui PRINCIPIS Nomen Imperio adaptavit, Auguſtus fuit, qui *cuncta diſcordiis Civilibus feſſa* nomine PRINCIPIS *ſub Imperium accepit. Tac. 1. Annal.* Quem ſecutus Tiberius πρόκριτος τῆς γερουσίας κατὰ τὸ ἀρχαῖον ἤθελεν ὀνομάζεσθαι. *PRINCEPS Senatus, ut erat vetus conſuetudo, nominari voluit. Xiphilin. in Tiber.* Et Pertinax ἔλαβε τὰς ἄλλας ἐπικλήσεις τὰς προσηκούσας καὶ ἑτέραν ἐπὶ τῷ δημοτικὸς εἶναι βούλεσθαι, πρόκριτος γὰρ τῆς γερουσίας κατὰ τὸ ἀρχαῖον ἐπωνομάσθη. *Sumſit cætera honeſta cognomina, ac præterea dum vellet popularis eſſe, PRINCEPS Senatus vetere conſuetudine nominatus eſt. Id. ibid.* Occaſione haut dubie ab eo, quem PRINCIPEM Senatus dixerunt, petita. Quam Cæſarum prudentiam, ut ſub veteri nomine ſibi novum Imperium aſſererent, Politicis illuſtrandam relinquimus. Vid. *Nott. Polit. in V. Cromwell. Lentul. de Arcan. Regnor. c. 1. Forſtner. L. III. Annal. Tac.* haut procul initio.

III. Germanicum noſtrum Fürſt/ Belg. *Vorſt*, Sued. Förſt/ juxta *Limnæum* & alios vel à führen derivabitur, quod Principes alios ducant, vel à fürſtehen/ quod præſint aliis, vel ex förderſt/ h. qui anteriori eoque primo in ordine collocentur. Nobis unde unde origo ſit, primum æque ac Latinorum PRINCEPS olim denotaſſe indeque ſimiliter ad perſonas illuſtres translata fuiſſe videtur, quod in Anglicani Idiomatis, tanquam propaginis Dialecti noſtræ Saxonicæ, voce *Firſt* apparet, qua hodienum *primus* ſignificatur. Alterum Printz aliquando ſimile ſignificatum habet, communius tamen prolem Regiam, Ducalem & ſ. denotat, quod attingemus c. IV. §. 1. Anglorum & Gallorum PRINCE eodem ſenſu venit.

IV. In Imperio Orientali Græci mediorum ſeculorum tanquam Latinorum & Imperii Occidentalis perpetui æmuli aliquan-

do Πέργκιψ, Πέργκιψ & Πέργκιπ☉· ut Latini Princeps dixere. Qui Titulus tanquam Hereditarius a Constantino M. datus fuit Peloponnesi Regulo. *T. Gregora L. VIII.* ὁ δὲ Πελοποννησιακὸς ἀξίωμα τοῦ Πέργκιπ☉ κεκλήρωται, *Et Phranzes Chron. L. I. c. IV.* τὸν τῆς Σικιλίας ῥῆγα μαφρὲ καὶ τὸν τῆς πελοποννήσου καὶ Ἀχαΐας Πέργκιπα: Rhioxianus in Paraphras. Vaticin. καὶ σοὶ τὸ ἔθνος τῆς Λουμπαρδίας, ὅτι οἱ Πέργκιπες αὐτοῦ ἀποθανοῦνται. Eodem tamen & Ducem militiæ denotarunt, Πέργκιψ ὁ ἔξαρχος τῆς τάξεως, *Suidas. Constant. Porphyr. Them. Orient. 1.* ἀπὸ δὲ τῶν ῥωμαίων βασιλείαν γενόμενοι εἰς ἐπαρχίας διηρέθησαν, καὶ δουκάτα καὶ τοὺς καλουμένους Κονσιλαρίους, τοὺς πεσιβουλευτάς, ἦσαν δὲ καὶ τινες αὐτῶν Πρίγκιπες. Nicet. in Joh. Comnen. τοῦτο αἰτησαμένου τοῦ τῆς Ἀντιοχείας Πέργκιπ☉. *Et Basilic. Eclog. VI.* Titulus est περὶ Πέργκιπ☉ καὶ Μαγιστριανοῦ, καὶ ἑτέρων τινῶν στρατευομένων. Vid. plur. *Meurs. Glossar.* V. Πέργκεψ. Nonnunquam etiam Αὐθέντης dixere, veluti Principem Russiæ Αὐθέντην Ῥωσίας vocat Historia Constantinop. ap. *Crus. Turcogr. L. 1. p. 18.* Communius tamen τοῦ Ἄρχοντ☉ nomine contenti fuere: Quod sicuti satis notum est, ita ei inhærere operæ precium non erit.

V. Sed peperit idem nomen suos *Ethnarchas*, *Toparchas*, *Tetrarchas*, *Asiarchas & s.* Dignitates reipsa cum illo easdem, sed amplitudine tamen aliisque circumstantiis non nihil variantes, quibus aliquid moræ nunc dandum erit. Et *Toparchæ* quidem, seu *Ethnarchæ*, paulo amplius Imperium gerebant, *Tetrarchæ* strictius. Sic in divisione Regni Judaici in tres Herodis filios instituta, Archelaus, cui dimidium ab Augusto attribuebatur, Ethnarchæ ac Toparchæ nomen tulit: Reliquorum duorum verò Philippi & Herodis Antipæ ditiones Tetrarchias vocarunt, quod alterum semissem bifariam obtinerent, eoque totius Regni non nisi singulos quadrantes acciperent. *Joseph.* Ἁλώσ. *II. IV.* τὸ μὲν ἥμισυ μέρ☉ τῆς βασιλείας Ἀρχελάῳ δίδωσιν, ΕΘΝΑΡΧΗΝ προσειπών, ὑποσχόμενός τε καὶ βασιλέα ποιήσειν, ἐὰν ἄξιον ἑαυτὸν παράσχῃ. τὸ δὲ λοιπὸν ἥμισυ διελὼν εἰς δύο, ΤΕΤΡΑΡΧΙΑΣ τοῖς ἑτέροις παισὶν Ἡρώδου δίδωσι. *Mediam Regni partem sub ETHNARCHIÆ nomine dedit Archelao etiam Regem, si se dignum præbuisset, facturum esse pollicitus. Reliquam verò dimidiam in duas TETRARCHIAS divisit, duobusque aliis Herodis filiis attribuit.* Et Ant. XVII. XIII. ὀλίγων δὲ ἡμέρων ὕστερον Ἀρχέλαον μὲν βασιλέα οὐκ ἀποφαίνεται. τοῦ δὲ ἡμίσε☉ τῆς χώρας, ἥπερ Ἡρώδῃ ὑπετέλει ΕΘΝΑΡ-

XHN καθίσαται. *Archelaum non Regem declarat, ſed dimidia parte ditionis quæ Herodis fuerat, ei conceſſa, ETHNARCHAM eum conſtituit.* Quorum ETHNARCHÆ ac Tetrarcharum etiam mentio fit ἀλλῶς II. IIX. Præterea & tertius Tetrarcha commemoratur Lyſanias Tetrarcha Abilenæ & Trachonitidis *Luc. III. 1.* non quidem ex familia Herodis, ſed ex Arabia aut aliunde ortus. Eique pariter ac Herodi in Tetrarchiis ipſorum Agrippas a Claudio ſucceſſor datus. Joſeph. Ant. XX. V. Τῆς δὲ ἀρχῆς δωδέκατον ἔτος ἤδη πεπληρωκὼς δωρεῖται, τὸν Ἀγρίππαν τῇ Φιλίππου Τετραρχίᾳ καὶ Βαταναίᾳ, προσθεὶς αὐτῷ τὴν Τραχωνῖτιν, σὺν Ἀβέλλᾳ. Λυσανίου δ' αὕτη ἐγεγόνει τετραρχία. *Anno Imperii ſui duodecimo Agrippam donavit Philippi Tetrarchia & Batanæa, adjuncta his Trachonitide cum Abila, quæ Tetrarchiæ Lyſaniæ fuerat.* Similiter Theſſaliæ in quatuor Tetrades diviſæ Τεσσαλιῶτιν, Πελασγιῶτιν, Φθιῶτιν, Ἑστιαιῶτιν, ſingulæ dictæ ſunt Tetrarchiæ, quatuorque earum Tetrarchæ à Philippo Macedone conſtituti. Harpocration. V. Tetrarchia. Ut proinde Ethnarches non Rex, ſed Rege inferior Princeps, Tetrarchæ verò etiam quidem Principes, ſed Anguſtioribus limitibus concluſi eſſent. Nomen interea Tetrarchæ manebat, etiamſi plures ejusmodi Tetrarchiæ ſub unius Imperium venirent. Sic Dejotarus pene totius Galatiæ Tetrarcha a Pompejo conſtitutus fuit, cum tamen in Galatia nullus alius tunc eſſet, ſed antea fuerint Tetrarchæ, de quibus Appianus in Mithridatico. *Hirtius* de bello Alexandrino : *Dejotarus Tetrarches Gallogræciæ tunc quidem pene totius, quod ei neque legibus, neque moribus conceſſum eſſe cæteri Tetrarchæ contendebant &c.* Vid. plur. *Scalig. Animadverſ. in Chron. Euſeb. pag. 177. 178. Caſaub. Exercit. III. num. IV.* Ubi Lyſaniæ Tetrarchiam cumprimis proſequitur.

VI. Angli mediis ſeculis & Anglo Saxonum tempore non diſſimilis naturæ *Heptarchiam* loco Monarchiæ formarunt, h. loco Imperii ſingularis Imperium ſeptifariam diviſum, adeo ut ſeptem Reguli exiſterent ac ſinguli territorium ſuum tenerent, inter quos tamen, qui plurimum poterat, *Rex Gentis Anglorum* dicebatur. Cujus Heptarchiæ apud Angl. Scriptores creberrima fit mentio. Vid. inter Veteres *Bedam*, inter recentes *Seldenum, Camden. &c.* Fueruntque nomina Heptarchiæ hujus, ſeu ſeptem Regnorum (I) Cantii Regnum, (II) Suſſexiæ ſive Auſtralium Saxonum (III) Eaſtangliæ, ſive Orientalium Anglorum, (IV) Weſtſexiæ ſive Occiduorum Saxo-

Saxonum (V) Northumbriæ (VI) Estsexiæ sive Orientalium Saxonum (VII) Merciæ Regnum. V. *Camden. Britann. p.95.96. Spelmann. Præf. T. I. Concil. in Re Eccles. Orb. Britann.*

VII. Alia hinc orta Nomina Sacra & Civilia hic attigisse satis erit. *Logothetes* meminit Sultani amici Imperatoris Alexii, qui post obitum fratris sui, a quo in exilium missus erat, a suis agnitus PERSARCHA salutatus fuerit, Τοῖς αὐτοῦ κατασὰς γνώριμ@ ΠΕΡΣΑΡΧΗΣ κατονομάζεται. p. 9. Camutzes Magnus Heteriarcha factus ab eodem inducitur, p. 22. πλὴν δὲ πάλιν ἐτιμήθη παρὰ τοῦ βασιλέως μέγας ἑταιρειάρχης ὁ Καμότζης. De Patriarchis, Ecclesiarchis agemus Dissert. de Hierarch. Eccles. De ASIARCHIS dubium est, utrum Civilis aliqua, an Ecclesiastica seu functio seu dignitas fuerit? Eos commemorat S. Codex *Actor. XIX. XXXI. Sed & quidam ex Asiarchis cum essent ei amici, nunciis ad eum missis rogarunt, ne se daret in theatrum.* Vulg. & Erasmus reddidere, *ex Asiæ primoribus*, quod tamen nimis ambigue redditum arbitramur. Nos cum CL. V. B. Schook. Sereniss. Archi-Principis nostri antehac Historiographo, eos non Præfectos Asiæ fuisse, sed Sacerdotes certos, quorum munus erat ludos Theatrales in honorem Deorum edere, autumamus; Ideo enim Asiarcham *Eusebii*, Munerarium reddidit *Ruffinus*: Καὶ ἠρώτων τὸν Ἀσιάρχην Φίλιππον, ἵνα ἐπαφῇ τῷ Πολυκάρπῳ λέοντα: *Et rogarunt Philippum Munerarium, ut Leonem, qui Polycarpum discerperet, emitteret H. Eccl. IV. XIV.* Et clare id indigitatur *L. VI. §. XIV. ff. de Excusat. Provinciæ Sacerdotium, ut* Asiarchia, *Bithyniarchia, Cappadocarchia, præbet a tutelis immunitatem, dum ei muneri quis præest.* Idemque simlia Nomina testantur ut l. 1. C. de Natur. Lib. *Senatores seu Præfectos, quos in Civitatibus Duumvirilitas*, vel Sacerdotii, i. Phœniciarchiæ, vel Syriarchiæ, *Ornamenta condecorent.* Nec obstat, Christianos ejusmodi nomina gessisse, notum quippe est Christianos usque ad tempora Justiniani Imp. & nomen Sacerdotum Gentilium tulisse & spectaculis Gentilium Diis Deabusque consecrari solitis præfuisse. Confer *Bez. Nott. in c. l. Act. Cujac. Observ. L. II. c. XIII.* Contrarium, & Munus ac Dignitatem civilem fuisse sustinet *Jac. Godofred. Tr. de interdicta Christianorum cum Gentilibus communione.* Eodemque modo & Imp. *Constant. Porphyrog.* videtur accepisse *Them. LI. c. III. Quod vero nunc Tracesiorum thema vocatur, olim quidem & initio Asia Minor dicebatur & qui tunc præerat Procos. vocabatur*

batur Ἀσιάρχης. Sed hunc refellit, quod Lucas Asiarcharum numero plurali meminerit V. plur. *cit. B. Schook. Exerc. XIV.* quam *de Asiarchis* inscripsit.

CAPUT II.

Electorum cognomina: Dignitas ac Prærogativa, Controversia vetus cum Duce Burgundiæ: Tituli, controversia cum magno Duce Hetruriæ: Origo, Occasio, Cur Ecclesiasticæ Personæ assumptæ: Progressus, Præsens status, Cognata ex Imperio Constantinopolitano: Habitus Electoralis, Autores de hac materia.

I.

POst Nomen expensum Serenissimos ELECTORES, tanquam ARCHI-PRINCIPES, primo considerare audebimus, sed brevissime: Omnia enim non dicam vulgata, sed erudite ab aliis præscripta sunt, e quibus conditio atque dignitas ipsorum cognosci possit. ARCHI-PRINCIPES inscribuntur in *Notic. Ordd. Imp. ap. Goldast. Procem. in T. 1. Const. Imp.* Qui & Imperatorem Matthiam tanquam Regem Bohemiæ hoc titulo afficit *Præfat. ejusd. Tom.* Idem extat in *Edict. Sigismundi Imperatoris de Incompetent. Concil. in judicandis causis Principum Imperii §. II. Ad nostrum & Illustrium ARCHIPRINCIPUM nostrorum S. R. I. Electorum pertinere notionem.* Et Rescript. de anno MCCCCXXXIV. ad Concilium Basileense, *habita diligenti Episcoporum, Abbatum, ARCHI-PRINCIPUM, Principum &c. examinatione.* Et mox in abstracto: quod cum ARCHI-PRINCIPATUS, Archimareschallatus & jus eligendi Romanum Principem a nobis & S.R.I. immediate descendant. Idem se vocat ARCHIPRINCIPEM Brandeburgensem Decret. Poson. de A. MCCCC XXXV. *Vid. Goldast. Tom. III. Const. Imp. p. 538. & seqq.* Principes Electores vocantur Mandato Carol. IV. de Jur. & Success. Elect. Palat. An. MCCCLIV. & MCCCLVI. Aur. Bul. Præf. C. IV. VII. & alibi passim. De cæteris nominibus Vid. *Limn. L. III. C. II. n. I.*

II. Dignitatem & Potestatem ipsorum nos Subditi Imperii non possumus ignorare. Quod Regibus æquiparentur jam recepta Publicistarum est sententia. Ihre Hoheit und Authorität ist mit eines Römischen Käysers Gewalt und Hoheit/ daher sie auch fleust/ dermassen verbunden/ daß eine ohne die andere nicht verschmälert werden/ auch ohne die ander nicht bestehen kan: Ja daß die höchste Würde der Chur-Fürsten/ damit sie vor andern Königen und Potentaten gezieret/ eben

diese ist/ daß sie einen Römischen Käyser / dessen Hoheit/ Authorität und Gewalt alle andere übertrifft/ von der auch alle andere herfliessen/ zu wehlen haben. Quæ referunt ex Decret. Cæsar. de Anno MDXC. XXVII. Jul. *Limn. c. l. n. II. Pisetzk. c. IV. p. 143. Et c. IV. A. B. decernitur, ut in celebratione Imperialis Curiæ Princc. Electoribus, vel eorum alicui, in quibuscunque Actibus ad Curiam ipsam spectantibus eundo, sedendo, vel stando, nullus Princeps alius cujuscunque status, dignitatis, præeminentiæ vel conditionis existens ullatenus præferatur; Eo signanter expresso, quod nominatim Rex Bohemiæ in celebratione curiarum hujusmodi in omnibus & singulis actibus antedictis, quemcunque Regem alium, quacunque etiam singulari Dignitatis prærogativa fulgentem, quem quovis casu seu causa venire vel adesse forte contingeret, immutabiliter antecedat.* Quæ quem sensum habeant, Vid. apud *Limn. ad h. l.* Indeque factum, quod Coronationi Germanicæ Caroli V. Imperatoris neque Nuncius Apostolicus, neque Legatus Regis Angliæ adfuerint, ne ordinarentur post Principes Electores. *Hartmann. Maur. de Coronat. Carol. V. in Polit. Imp. Goldast. III. III.* In Concilio Basiliensi tamen cum Duce Burgundiæ de Prærogativæ contentione lis oborta, decretumque pro Duce Burgundiæ, *ut tam* in sessionibus, congregationibus & processionibus generalibus, quam aliis privatis & publicis actibus & locis Sacri Concilii séderent & incederent immediate post Regum legatos. Quod Decretum forte respexit Sigismundus Imp. in Rescr. ad Patres Concilii *de Session. Elect. An. MCCCCXXXIV. Audito quidem, quod Paternitates Vestræ super controversia Sessionis inter Illustres Archiprincipes S. R. I. Electores & Ducem Burgundiæ quandam provisionem fecerint, quæ per Ambasiatores utriusque partis Ambasiatorio nomine gratificata sit, de Vestrr. Patern. solertia & ipsorum Ambasiatorum industria confisi spemque firmam assumentes, quod hujusmodi provisio nostro & ipsius S. R. I. ac ipsorum Archi-Principum honori expediat, sumus admodum gavisi.* Sed Ceremon. Eccl. L. I. f. XIII. c. III. manifeste cautum est: *Principes Electores R. I. digniores habentur aliis Principibus præter Reges, sicut Cardinales aliis Prælatis.* Ipsiusque hujus Ducis Legatis, Legati Electorum Ratisbonæ tempore Frid. III. Imperatoris Anno MCCCCLXXI. noluerunt cedere. Confer *Freher. ad Petr. de Andlo L. II. c. II.* Et nostro tempore id fere obtinet, ut proxime post Reges collocentur, reliquosque Principes Communes ac rerum publ. Legatos antecedant. Quod post Capitula-

tulationem Ferd. III. Art. IV. Ferd. IV. Art. IV. Capit. Leopold. Art. V. confirmatum fuit. *Postquam etiam ab aliquo tempore contigit quod exterorum potentium Principum ac Rerumpublicarum Legati, & quidem sub hoc prætextu, ac si dictæ Respublicæ pro coronatis capitibus & sic Regibus æquales censeri debeant, apud Cæsarem & Regias aulas atque capellas præcedentiam ante Legatos Electorum prætendant, hoc inposterum nullatenus permittemus : Si verò accidat quod legitime titulatorum & coronatorum regentium externorum Regum ac Regiarum viduarum seu pupillorum (quibus Regimen, quamprimum convenientem adepti fuerint ætatem, competit, ac interea tutelæ vel curatelæ subsunt) legati simul adessent, ex tunc Electoralibus Legatis præcedent, illos autem Electorales legati, ante omnium aliarum Rerumpublicarum legatos, nec non ante Principes personaliter præsentes, sine discrimine, immediate subsequentur, quidquid etiam antehac per decreta & signanter Anno MDCXXXVI. vel alias actum aut ordinatum fuit, inposterum abrogatum & invalidum esto* : Et mox; *Etiam in reliquo providebimus, ut Electoribus ab antiquo continuata & aliàs competens Dignitas ac prærogativa conservetur, nec econtra per quoscunque exterorum Regum ac Rerumpublicarum legatos apud nostram Cæsaream ac Regiam aulam, vel ubicunque alias contingere posset nil præjudiciale aut novi quid attentetur aut permittatur.*

III. Dignitatem hanc ipsi inter se ac subditi erga illos variis ac splendidissimis exprimunt Titulis. Antiquitus *Illustres* vocatos fuisse discimus ex A. B. & variis Rescriptis Imperatoriis, quem tamen & Reges tunc tulere, quemadmodum Frid. I. Imperator Regem Angliæ vocat *Illustrem amicum nostrum* Henricum gloriosum Anglorum Regem. Decret. *Comit. Herbipol. de anno MCLXVI.* Conf. *Dissert. 1. c. IV. §. VII.* Nostro tempore familiare est Adjectivum Serenissimi quo tamen M. Hetruriæ Dux fine præced. seculi abstinuit, cum duobus Electoribus Ecclesiasticis tantum *Illustrissimi* & alii magno Principi tantum Excellentiæ titulum, quo Itali domi suæ minores Duces & Comites afficiunt, tribueret :- Ubi etiam Legatus Coloredus hoc contumeliæ facinus novo fastus exemplo amplificabat, cum Electoris Trevirensis ad Hetruscum pro responso datas literas, *Illustrissimi* tantum inscriptione insignitas ad Principem suum deferre recusaret, quasi illa tituli mediocritas magnitudini M. Ducis non conveniret; & sic Electorem nimis facilem ad tituli atque literarum mutationem

induceret, quantumvis ille conceptiſſimis aſſeveraret verbis, nullum Italiæ Principem trecentis abhinc annis alio titulo a deceſſoribus ſuis honoratum eſſe. *Lanſ. Or. Contr. Ital. p. 543.* Sed ea de re vix aliquid controverſiæ nunc ſupereſt, & præterea Hetruriæ Ducem Sereniſſimis Germaniæ noſtræ Principibus & Dignitatis & familiæ antiquitate cedere Germanus aliquis patriota facile cogitaverit. Pontifici M. aliquamdiu in more poſitum fuit, ut Electores, Duces ac Principes Nobilis titulo afficeret. Sic Leo X. ad Palatinum: *Nobili viro Ludovico, Comiti Palatino S. R. Imperii Principi Electori. Marqv. Freher. in Epiſt. reſponſ. de Electoratu S. R. I. Comitivæ Palatini Rheni antiquitus annexo, p. 20.* Similiterque Pius IV. P. M. An. MDLXI. in Conventu Naumburgenſi Auguſtum Electorem Saxon. reliquosque Principes inſcripſit: *Dilecto filio, Nobili Viro N. Electori, Duci &c.* Sed literæ hæ non reſignatæ, ſed in Hoſpitium Legatorum remiſſæ fuerunt. Eccleſiaſtici Electores peculiariter Eminentiſſimi, Hoch-Würdigſte ſalutantur, quod nomen vero cum Cardinalibus commune habent. Imperator, Electores Eccleſiaſticos peculiari vocabulo Neven & ſeculares Oheim appellare ſolet, quod diſcrimen tamen itidem non ſemper obſervatur.

IV. Circa originem non prolixe diſputabimus, quæ de Ottone III. & Gregorio V. Pontifice M. aliisque aliquam multi produnt. In A. B. c. 1. §. 1. Electores ad electionem juxta antiquam laudabilem conſuetudinem proficiſci clare ſcribuntur, quod tamen an incertitudinem initii neceſſario importet, alii viderint. Conſuetudo enim tacitum utentium conſenſum & ſcriptæ legis defectum, non defectum aut ignorantiam certi temporis exigit; Argumento hoc tamen tanquam uno e palmariis contra initia ab Ottone petita utuntur, *Limn. Burgold.* & alii. Interea cum iisdem arbitramur, turbulentum Interregni ſtatum poſt Frideric. II. veluti aliis Statibus liberis Imperii, vel certa muneris ſui initia, vel ſolidiora ſaltem incrementa dediſſe, eaque poſtmodo per A. B. confirmata fuiſſe. Nam ante iſta tempora jus eligendi Imperatorem penes univerſos aut ſaltem ſeptenario numero plures Principes fuiſſe docemur. *Edict. Princip. Imperii de obitu Henric. V. Imperat. & nova electione facienda Anno MCXXVI.* qui ibi recenſentur Adalbertus Moguntinus, Fridericus Colonienſis, Hudalricus Conſtantienſis, Buggo Wormatienſis, Arnolphus Spirenſis Archiepiſcopi, Oudalricus Fuldenſis Abbas, Henricus quo-

quoque Dux Bavariæ, Fridericus Dux Sueviæ, Godofredus Palatinus Comes, Beringerus Comes de Sultzbach, & cæteri utriusq; professionis Principes qui exequiis Imperatoris intererant. *Gold. T. 1. p. 259. Et in Recess. Comit. Herbipol. Frider. I. de A. MCCXVI. §. III.* scribitur in Imperio Successor, *quem Principes universi elegerint Gold. T. III. p. 142.* Denique & paulo ante interregnum Decretum *Concil. Lugdun.* prodiit de An. MCCCLII. quo Electionis Imperatoris præscribuntur *Magnates Alemanniæ, non tamen Electores Imperatorum* Rex Bohemiæ, Dux Lotharingiæ, Dux Brunesuikiæ, Dux Sueviæ, Landegravius Duringiæ, Dux Lemburgiæ, Dux Carenteniæ, Comes Sabodiæ, Comes de Gelria. *Electores Imperatorum* Laici, Dux Austriæ, Dux Bavariæ, Dux Saxonum, Dux Brabantiæ qui & Lovaniæ. Prælati Principales, Archi-Episcopus Coloniensis, Archi-Episcopus Moguntinus, Archi-Episcopus Salisburgensis. Atque jubentur duci in Insulam quandam Rheni & dimitti soli in ea, ibique tractare de Electione Imperatoris. *Goldast. eod. Tom. p. 397.* Quam rem licet Imperator & Principes Imperii non ratihabuerint, id tamen evincit, istis temporibus nec dum certum eligentium numerum, vel ab Imperio receptum, vel a Pontificibus præfinitum fuisse.

V. Occasionem, qua initia sumserint, prætervehimur: Neque multum referet, utrum ad imitationem septem Consiliariorum seu Principum Persiæ, an in exemplum septem Lucernarum Mosis Exod. XXV. XXVII. illuminando Imperio instituti sint: Nobis satis est, institutum hoc Reipubl. nostræ conveniens visum, eoque introductum ac retentum fuisse: Neque aliter etiam dissidiis laboranti ac in viscera sua sævienti Germaniæ consuli poterat, quam ut potestas eligendi arcti⁹ cohiberetur & ad paucos perveniret. Nec alia causa erat lacerati Veteris Regni Germanici, quam quia multitudine eligentium distinebatur, cum plures facilius diffideant, quam pauci. Cur Ecclesiasticæ Personæ in partes venerint, ratio erat, quia potestas Sacri Ordinis per Germaniam latissime creverat & Politicorum juribus seu Majestati jam æquabatur. Non poterant igitur non assumi, nisi novas turbas & contemptus aut præteritionis vindices tumultus experiri voluisset Germania. Moguntinum vero Trevirensem atque Coloniensem oportebat seligi, quia hi gravissima in Imperio Archi-Cancellariatus munera gerebant, eaque ab aliis administrari vix poterant, quod istis temporibus inter Politicos nimis ra-

ra esset eruditio omnisque Cultus ejus adytis Sacri ordinis custodiretur.

VI. In progressu nihil varietatis intercessit, nisi quod Maximilianus I. Imp. Collegio Electorali Archiduces Austriæ adjunctos voluerit, ut ipsis quoque suffragium tempore Electionis Regis esset. *Sed Principes ne antiquissima instituta majorum commutarentur, precibus Maximiliani votoque abnuerunt. Hartm. Maur. de Cor. Germ. Car. V. p. 274.* Præsens status in eo a veteri dissidet, quod loco septenarii nunc Octonarium Electorum numerum assumserint, re omnibus notissima, cujus decretum Vid. *Instr. Pa. Art. IV. §. Quod ad Domum.* In Imperio Constantinopolitano etiam Electores aut Electoribus similes aliquando deprehensos fuisse discimus ex Balduini Imp. Constantinop. & Comitis Flandriæ *Edict. de Restaur. Imp. Orient. de Anno MCCIV. §. X. Ordinatis igitur diligenter quæ disponendarum rerum poscebat eventus ad Electionem Imperatoris unanimiter & devote procedimus, & omni ambitione seclusa cum sex Baronibus Venetorum Venerabiles Viros Episcopos nostros Suessionensem, Halberstadensem, Dominum quoque Bethlemitanum, qui a partibus transmarinis autoritate Apostolica nobis fuerat delegatus, Acconensem electum, Abbatemque Lucedii*, Imperatoris nostri sub Domino constituimus Electores. *Qui oratione præmissa, ut decuit, Dominica Misericordias Domini Personam nostram, quod a nostris meritis erat procul, unanimiter ac solenniter elegerunt.* Goldast. Tom. III. Const. p. 399.

VII. Insignibus suis Seculares Clinodium istud inserunt, cui ratione officii Sui portando destinati sunt, Bavariæ Elector Globum, Saxo Ensem, Brandenburgicus Sceptrum, Palatinus Coronam. Mitram Electoralem v. omnes æque impositam gerunt: De cujus ac reliqui vestitus, tanquam partes Insignium aut cultus Electoralis Conditione, ex *Mamerani Hist. Investit. Mauricii Saxonis* hæc excerpimus: *Habitus Electorum vestis longa est, larga & fluxa, in pedes usque demissa, undique clausa, ut non possit nisi de injectu superno a capite indui, cum largis item manicis ab ipsa separatis, quæ postea fasciola sub veste post tergum protracta, in ipsam cooptantur, & est tota una cum ipsis manicis ex pretiosis illis albis pellibus Hermelinorum, quos vocant, seu murium Ponticorum subdita cum limbo & ipsius vestis & manicarum ad palmi amplius latitudinem largo, ex iisdem pellibus foras versis redacto.*

Huic

Huic vesti collare in orbem ex perpetua sutura & contextu continuum ex iisdem pellibus, sed pilis per totum foras versis cum plurimis earum pellium caudis circum dependulis, de capite itidem, sicut ipsa vestis, injicitur, utq; in pectus in cervicem & super humeros, ac supernam Brachiorum partem dependulum, ex quo fascia larga ex ejusdem vestis genere, & eodem modo pellibus subdita cum brevi & stricto retortæ earundem pellium fimbriæ reflexamento in tergum usque dependet. Isque habitus secundum Electorum statum & differentiam in materiæ seu substantiæ contextu variat: in colore & forma atque factura non variat: Nam spiritualibus seu Ecclesiasticis ex precioso illo ac nobili coccineo & rubro panno est, quem vulgo Scharlachum vocamus. Secularibus autem holosericus est ex bysso rubro, h. e. villosa purpura. Pileus, qui illis largus est, fluxusque ex iisdem albis pellibus subditus est, cum largo quoque in ambientem limbum reflexamento, pilos itidem earum pellium foras versos habente. Apexque illi superne in ipso vertice ex particula earum pellium caudatus est. Eodemque modo quo ipsa vestis in materiæ contextu differt, in colore & forma non differt. Sed tamen thoracas, caligas & calceos ex rubro vel purpura soli seculares habent: Ecclesiastici non habent, sed ex nigro panno, & serico. De Investituræ Secularis Solennibus V. eundem, de Investitura Ecclesiasticorum *Sprenger. Luc. Imp. c. II. p. 96.* Cætera requirentur in *Simon. Schardii Tr.* De Principum, quibus Electio Imp. in Germania commendata est, Origine *in Syntagm. ejus de Jurisd. Imp. p. 432.* Michaelis Schristeri *Tr. de jurisd. & potest. modern. Elector. In Imp. German.* Christophor. Gewold. *de septemviris Imperii,* Petr. de Andlo *de Imp. Rom. Regis & Augusti creatione, Officio & potestate Electorum L. II. cum nott.* Marq. Freher. Limn. *J. P. L. III. Burgold. p. 1. Disc: XIX.*

CAPUT III.

Principes Anhaltini: Sueviæ, Vandalorum, Rugiæ, Transilvaniæ, e Lithuania &c. Halberstadii, Mindæ, Camini, Sverini, Ratzenburgi: Principatus Episcoporum: Comites ad Principatum evecti, Principes Novi: Magnus Princeps Finlandiæ, Princeps Orangius, cæteri Principes Galliæ: Principes Italiæ, Carpi, Sinus Persici, Indiæ.

I.

SEquuntur PRINCIPES, quos cum J. P. scriptoribus *Communes* vocamus, Vid. *Limn. ad c. VI. A. B. &c.* h. qui speciali nomine

PRIN-

PRINCIPIS gaudent, & in Imperio nostro, qui de Principatu, Einem Fürstenthum / ab Imperatore una cum Dignitate PRINCIPIS, eines Fürsten/ investiti & decorati sunt. *Limn. L. IV. c. II. n. VI.* E quibus, præteritis Veteribus Germaniæ Principibus, quos nota *Tac. de M. G. c. XII. XIII. XIV.* initio commemoramus Serenissimos PRINCIPES Anhaltinos, tanquam primos & ab antiquissimis temporibus hujusmodi Dignitatis participes : Quippe quam a temporibus Friderici Barbarossæ, eoque totis fere quingentis annis habuere, & ab Henrico (Nam lapsus calami est apud Cl. Sprengerum in *Luc. Imp. c. II. p. 183.* qui Fridericum appellat, Neque Sigismundus aliquis, quem ibidem allegat, fuit, qui Marchionatum Soltquellensem primo acceperit, sed Otto cognomine Dives) ab Henrico, inquam, Bernhardi, Ducis Saxoniæ, & Comitis Ascaniæ ac Ballenstadii filio, Alberti Ursi Marchionis Brandenb. atque itidem Comitis Ascaniæ Nepote accepere, quem Fridericus ex Comite Ascaniæ ac Ballenstadii, quod vetus ipsorum nomen erat, ab Arce Anhalt PRINCIPEM Herciniæ Anhaltinum creavit : Und befürstete Henricum auf den Hartz/ und auf das Edle Schloß zu Anhalt / und soll nun hinfürder ein Fürst des Hartzes auf Anhalt seyn / und dasselbige Fahnlehn vom Römischen Reich zu Lehn tragen und empfahen rc. Es gab Ihm auch der Käyser und dem Fürstenthum des Hartzes zu Anhalt ein neu Wapen / das ist ein Zeichen ihres Heerschilds/ nemlich er nahm einen halben Merckischen rothen Adler / satzte den vor ein halb Wapen des Schilds / und nahm darnach ein halb Wapen der fünff schwartzen Balcken / mit dem Rauten-Krantz / satzte es in das ander Theil des Schildes / mit dieser Bedeutung / dieweil das neue Fürstenthum wäre Anhalt genant / und Brandenburg und Sachsen bedeuteten durchs neue Wapen ein Anhaltisch Fürstenthum / so solten sich das Marggraffthum zu Brandenburg / das Hertzogthum zu Sachsen / und Fürstenthum zu Anhalt / an einander halten / und sich untereinander schützen / denn sie wären eines Fürstlichen Geblüts und Geschlechts/ rc. Die Zier auf der Fürsten zu Anhalt Wapen und Helmen seynd eine güldene Cron und zween überschrenckte aufgerichte Arm / die haben in ieglicher Hand von Pfauen-Federn einen schönen Fliegenwedel / die Seiden-Fechel goldgelb/ schwartz/ grün/ roth und weiß/ an Farben. *Annal. Anhalt. Brotuff. L. IV. c. I. & VI. c. I. Spener. Syllog. c. VI. p. 255.* Confer Consultiss. Autorem Vindiciar. Celsiss. Princ. Anhalt. &c.

II,

II. Cæteri PRINCIPES, ſed qui præter nomen hoc alios Ducum, Marchionum &ſ. Titulos gerunt, ſunt Auſtriæ Archiduces, ratione Sueviæ, velut in Titulo ipſorum eſt : *Archi-Dux Auſtriæ, Dux Burgundiæ &c. Würtembergæ, Superioris ac Inferioris Sileſiæ*, PRINCEPS Sueviæ, *Marchio S. R. Imperii &c.* In Conſt. Crimin. Caroli V. tamen poſtponitur ipſis Comitivis Nominibus & proxime anteit Titulum Dominiorum. Mechlenburgici Duces, tanquam *PRINCIPES Vandalorum*, ſeu quemadmodum nonnullibi vocantur, *Principes Wendiæ*, quod antiquum ipſorum nomen erat a veteribus Venedis ſeu Vandalis dictum, quorum ſedem occupaverant. Unde & in antiquioribus monumentis aliquando paulo prolixius & explicatius vocantur Fürſten der Lande zu Ratzenburg und Würtemberg. V. *Brotuff. Annal. ante cit. L. IV. c. 1.* Confer quæ ad Titulos Regum Daniæ ac Suediæ de Vandalis commentati fuimus *Diſſ. III. cap. II. §. II.* Sed hoc auſpiciis Caroli IV. Imp. An. MCCCXLIX. Dignitate Ducali auxerunt *Cuſpin. V. Carol. IV. p. 479.* Pomeraniæ Duces reſpectu Rugiæ, qui & in Regum Suediæ Titulis hodienum eſt : *Dux Scaniæ, Eſthoniæ &c. Caſſubiæ & Vandaliæ*, Princeps Rugiæ, *Dominus Ingriæ &c.* Sed hi nomine Principatuum ſuorum nullo peculiari voto in Comitiis noſtris gaudent : Qua conditione etiam ſunt PRINCEPS Tranſilvaniæ, Ill. Dn. Radzivilius e Lithuania, & alii, itidem PRINCIPES Imperii dicti, quanquam nec Status Imperii ſint, nec quicquam ab Imperio habeant.

III. E contrario Sereniſſimus ac Potentiſſimus Heros noſter, Elector Brandenburgicus Titulo gaudet *Principis Halberſtadii, Mindæ & Camini* eoque non inani, ut iſti erant, ſed plenario Principum Imperii jure ſuffragandi inſtructo. V. *J. P. Art. XI. §. XI. Ut Dominus Elector cum tota Domo Brandenburgica & in ea omnes & ſinguli Marchiones Brandenburgici, Duces Magdeburgenſes &* Principes Halberſtadienſes & Mindenſes *appellentur & ſcribantur.* Et ratione Camini ad præſentia Concilia tanquam *Princeps Camini* vocatus fuit, ejusque nomine nunc primo votum fert (nam Superioribus Comitiis d. A. MDCLIV. ſeſſione & voto certas ob cauſas abſtinuit) certa Seſſione tamen, licet multoties & inſtantiſſime urgentibus Legatis Electoralibus, nondum donatus, quam juxta Mindenſem Epiſcopum ſubinde etiam ante eum olim fuiſſe patet ex Subſcriptione *Receſſ. Imp. de Anno MDXLII.* Similiter Sereniſſimi Duces Mech-

lenburgici nomina Principum Sverinensis & Ratzenburgensis induerunt : *Dux Mechlenburgi*, PRINCEPS Vandalorum, Sverinensium ac Ratzenburgensium, *idq; vi J.P. Art. XII. Pro eo vero quod Duci Megapolitano Sverinensi Domino Adolpho Friderico in alienatione Civitatis, portusque Wismariensis decedit, competant ipsi, ejusque heredibus masculis* Episcopatus Sverinensis & Ratzenburgensis, *jure perpetui & immediati feudi &c. Cum omnibus juribus, documentis literariis &c. eoque nomine habeat sessionem in conventibus Imperii & Circuli Saxoniæ inferioris* cum duplici Principis titulo & voto.

IV. Præterea Episcopi Germaniæ nostræ titulo PRINCIPIS gaudent, eoque a subditis crebrius appellantur, quam nomine Episcopi. Sic *Spirituales PRINCIPES* aliquoties vocantur *Declarat. Carol. V. de Ordine egress. & ingress. Princ. in Comit. Imp. de A. MDXXX. Goldast. Tom. III. C. f. 510.* & alibi passim. Eminentque singulari hoc charactere præ cæteris aliorum Regnorum Episcopis ; Veluti Galliæ Episcopi sunt Consiliarii Regii nati, Angli bona sua tanquam Barones possident ; Sed nullibi alicui datur Dignitatem PRINCIPIS gerere, nisi sex Pares Ecclesiasticos Franciæ excipere velis, de quibus egimus *Dissert. VII. c. I.* Aut Filios naturales Regum, quos itidem PRINCIPALIS Dignitas aliquando comitatur. Eodem reducendi Abbates, quos Principificatos seu ad Principatum evectos vocant, die Gefürstete Abte/ quorum originem a Caroli IV. Imperio petunt; suntque Fulda/ Kempten/ Elwangen/ Murbach & Luders/ Berchtesgaden/ Weissenburg/ Brinn/ Stablo & Corvey/ veluti & Eminentissimus Elector Coloniensis se in specie Principem Stabloviensem, Fürsten zu Stablo inscribit Limn. l. c. De quibus rebus plenius agendum erit jam sæpius commemorata *Dissert. XII. de Hierarch. Eccles.*

V. Novos PRINCIPES vocant, qui e Comitiva vel alia etiam minas grandi Dignitate ad Principatum recens evecti sunt. Hos PRINCIPES Comites antehac dixere, die Gefürstete Grafen/ fuereque tales Comites Hennebergici, quos Duces Saxonici & Mompelgardenses, quos Duces Würtembergici repræsentant, eorumque respectu Votum in Comitiis ferunt. Similiter se habent, sed Voto destituti, Comites Habspurgenses, Tirolenses, Kiburgi ac Goritiæ, ab Archi-Ducibus Austriæ nunc repræsentati. Recentes sunt, Arnbergicus, Hohenzollerensis, Eggenberg, Lobkowitz,

Salm,

Salm, Dietrichstein, Picolomini, Nassau Hadamar & Nassau Dillenberg, Auersperg: Qui omnes Comitiis Ratisbon. de An. MDCLIV. ad Sessionem & Votum venerunt & ab Imperatore unanimi Statuum Imperii Consensu admissi fuerunt. Vid. *Recess. Imper. de Anno MDCLIV. in fin.* Eadem Dignitas collata Illustrissimo Comiti Frisiæ Orientalis, sed eam in Comitiis nondum occupari visum fuit. Præsentibus Comitiis insuper accessit Princeps Porcia, sed qui jam tum, expiravit. Vid. *Sprenger. Luc. Imp. C. III. Burgold. Disc. XX. n. XXIIX.*

VI. Extra Imperium Rex Suediæ gaudet Titulo Magni PRINCIPIS Finlandiæ: *Suedorum &c. Rex* Magnus Princeps Finlandiæ, *Dux Scaniæ &c.* In Gallia sui juris Principatus est Arausionensis, *d' Orange*, nunc Illustr. Comitum de Nassou proprius, cujus conditionem, & qua ratione ad Nassovios pervenerit, exponit *Thuanus L. XXXI. ad An. MDLXII.* Urbem Arausiensem olim Imperio Germano-Francico subjectam fuisse, postea Imperii per Galliam infracta potentia peculiares Principes Provinciam tenuisse, & cum ea Arausiensem Principatum, qui tandem ad Bauscorum Regulorum, familiam, seu successione, seu alio titulo, devolutus fuerit, eadem, prærogativa ac immunitate, quibus hodie Imperii Principes fruantur: Quodque partem hujus principatus Equites Hierosolymitani tenerent, Carolum Regem eam sibi comparasse ac mox Bertrando Bausco attribuisse Lege adjecta, ut ipse posterique ejus de Principatu universo, tanquam Beneficiarii Provinciæ, Comitibus fidem deinceps præstare tenerentur. A Bauscis post Annos CLXX. ad Cabilonos pervenisse & Ludovicum XI. Regem Galliæ cum Wilhelmo Cabilono transegisse his conditionibus, ut Wilhelmus, acceptis a Rege XLM. aureorum, fidem inposterum Regi & Delphino Viennensi tanquam beneficiarius obligaret, & ejus Subditis ad Gratianopolitanum Senatum appellare jus esset, cæteroquin ipse Titulos Supremi Principis, seque Gratia DEI Arausiensem Principem indigitare, monetam percutere, gratiam Delictorum impertiri, aliaque ejusmodi, quæ summi Imperii sunt, facere posset. Ludovicum XII. deinde Johanni Cabilono onus illud appellandi remisisse, sed a Francisco revocatum fuisse, & interea Philibertum, quod improles esset, Renatum, Nassovium Claudiæ Sororis Filium heredem instituisse atque in Cabiloni nomen adoptasse: Dn. per pacta Madritiana rursus Summum

Imperium Principatui reſtitutum, reſtitutionemque Anno MDLIX. de novo confirmatam fuiſſe. Quoad præſentem ſtatum ejus notorium eſt urbem illam Anno MDCLX. M. Martio Regi Galliæ ceſſiſſe, & propugnacula ejus proximo Auguſto Solo æquata fuiſſe, Regemque interea ſe omnia Wilhelmo Henrico Principi, ſi in ætatem is veniſſet, redditurum recipiſſe: Quæ inpoſterum videbuntur: De iſtis vid. *Thulden. ad Annum MDCLX. pag. 432.* Articulos Tranſactionis habes in *Diar.Europ.Cont.111.p.280.* Sunt & præterea PRINCIPES Galliæ a locis, quos poſſident, quibusve Titulus PRINCIPATUS adhæret, ita dicti: Quales ſunt *PRINCIPATUS des Martigues & d' Anet*, quos Dux Vendosmius nunc habet: PRINCIPATUS *de Guimené* à PRINCIPE ejus nominis, Filio Ducis de Montbaſon poſſeſſus: *De Marſillac*, Ducis de Rochefoucaut: *D' Enrichemont*, Ducis de Suilly: *De Poix*, Ducis de Crequy. Quanquam omnes hi non alia quam Pariatuum, Ducatuum aut Officiorum ſuorum ratione prærogativam obtineant, non habito Principatus ſui reſpectu *L' Eſtat de la France 11. 11. 111. p. 486.* Similiter Dux de Longueville audit PRINCEPS Novi Caſtri, *Prince & Comte de Neufchaſtel, de quo v. ſeq. c. IV. §. V.*

VII. In Italia Ducibus Ferrariæ Titulum PRINCIPIS Carpi tributum diſcimus ex *Limn. L. IV. c. II. n. VII.* Eumque Principatum ſpecialiter & ſimpliciter ita appellatum, tanti nonnullis factum, ut ejusmodi Principes de Conſuetudine talibus locis & præcipue Neapoli præceſſerint non ſolum Comites, ſed Duces etiam ac Marchiones, idem ex aliis Autoribus docet. Adde *Relat. de Ducat. Ferr. in Ph. Honor. Theſ. Polit. P. I. p. 194. & ſeqq.* Eodem pertinet PRINCEPS Monaci, *Le PRINCE de Monaco*, ſeu *Mourgues*, e Grimaldorum Familia. Sed qui reditus ſuos hactenus a Rege Galliæ habuit, quod in urbem ſuam *de Mourges* præſidium Gallicum receperit, ſimul donatus Dignitate Ducis ac Paris Franciæ cum Titulo Ducis Valentinenſis, *de Valentinois L. Eſtat. de la Franc. c. l.* Cæterorum PRINCIPUM Italiæ, qui in ſpecie hoc nomen habent, ſeries fere in Nepotiſmo Pontificum M. latet. In Græcia fuiſſe PRINCIPES Peloponeſi patet ex iis, quæ c. I. §. IV. allegavimus. Wallachiæ & Moldaviæ PRINCIPES adhuc ſcimus, ſed minos validos & Imperio Turcico ſubjectos. Quos PRINCIPIS & PRINCIPIS PRINCIPUM Titulos affectet Imperator Turcicus attigimus *Diſſ. 111. c. 111. §. 11.*

Ma-

Magnum Ducem Schirassiæ se PRINCIPEM Sinus Persici inscribere prodidimus *Dissert. VII. c. III. §. II.* De PRINCIPIBUS sub Magno Mogore Vid. *Mandelslo Itin. p. 94.*

CAPUT IV.

Principes Hereditarii ad Principes Sanguinis relati, Numi memoriales in Nativitatem hodierni Regis Angliæ, Inauguratio Principum Walliæ & Asturiarum: Principes Sanguinis secundo geniti, Heruli, Anglorum Clytones, Adelingi: Gallorum Valesii, Filii Franciæ: Hispanorum Infantes, veterum Principes Juventutis, Despotæ: Prærogativa Principum Sanguinis Galliæ, Angliæ, Hispaniæ: Insignia eorundem: Principes Sanguinis in Gallia: In Anglia & Scotia: Filiorum Naturalium conditio, Bastardi Burgundiæ: Filii Naturales Regum Angliæ, Daniæ, Portugalliæ, Hispaniæ, Galliæ.

I.

PRINCIPUM Sanguinis nomine comprehendimus (I) Liberos Regum, Electorum, Ducum, Principum in universum omnes, quod significatum observare est in communi Germaniæ nostræ phrasi, dum universam prolem masculam nomine Principum, Printzen & Junge Printzen / salutamus. (II) Heredes eorundem ac primogenitos. Sic intuitu successuræ Dignitatis ipsorum, apud nos Chur-Printzen/ Erb-Printzen vocantur &c. Et in Anglia natum Serinissimum Regem Carolum II. antequam Princeps Walliæ diceretur, Magnæ Britanniæ &c. PRINCIPEM appellari placuit: Fratrem vero Illustriss. Dn. Jacobum tantum Ducem Eboracensem, quod Numis memorialibus tunc exprimi curarunt, quos his adjici B. lectori non ingratum fore confidimus:

Numus Aureus in memoriam nati Serenissimi Regis Angliæ Caroli II. erat.

HONOR. PRIN. MAG.
BRIT. FR. ET HIB. NAT.
29. Maj ANN. 1630.

Aversa: Trifolium quadripertitum Insignia quatuor Regnorum gerens cum Impresia: HACTENUS ANGLORUM NULLI.

In Memoriam Ejusdem Baptisati:

MEM. CAROLI PRIN. MAGN.
BRIT. FRANC. HIBERN.
NATI 29. MAI. BAPTIZ. 27. JUN. 1630.

A-

Aversa eadem, quæ prioris Numi. In Memoriam Ducis Eboracensis nati: Pas altera caput Leoninum sustinens cum verbis:

DUX EBUR. NATUS OCT. XIV.
1633.

Ab altero latere insignia cum verbis: NON SIC MILLE COHORTES.

Eodemque nituntur Tituli Principum, quos primogeniti Regum Regnorumque heredes passim ferunt, ut in Hispania Princeps Asturiarum, in Anglia Princeps Walliæ, in Suedia Princeps Hereditarius, de quibus egimus præc. *Diss. III. c. IV. §. II. & IV.* Atque ex abundanti hic addimus in Anglia peculiarem investituram requiri, qua filii Regum, Principes Walliæ fiant, hujus specimen manifesto diplomate exhibet *Selden. Titles. Of. Honour. P. II. C. V. & ex eo Linda Descr. Orb. p. 404. Edovardum Principem Walliæ fecimus & creavimus & dictum Principatum ipsi dedimus & concessimus & per cartam nostram confirmavimus, ac ipsum de dicto Principatu, ut ibidem præficiendo præsideat & præsidendo dictas partes dirigat & defendat, per Sertum in capite & annulum in digito aureum, ac virgam argenteam, investimus juxta morem habendum & tenendum de nobis sibi & heredibus suis Regibus Angliæ in perpetuum cum omnibus dominiis & terris nostris Northwalliæ, Westwalliæ, Southwalliæ, ac Dominio, Castro, Villa & Comitatu de Caernervan.* Sic Jacobus Rex cum primogenitum filium Henricum crearet Principem Walliæ & Comitem Cestriæ dicit, se conferre ipsi *nomen, stilum, titulum, Statum, Dignitatem & honorem Principatus & Comitatus eorundem.* Inaugurationem deinde præstabat, *ut ibidem præficiendo præsideat & præsidendo dictas partes dirigat & defendat per cincturam gladii, traditionem & positionem serti in capite & annuli aurei in digito, nec non virgæ Aureæ in manu, ut est moris, habendum sibi & heredibus suis Regibus Angliæ in perpetuum. Quare volumus & firmiter præcipimus pro nobis & heredibus nostris, quod prædictus Henricus filius noster habeat Nomen, Stilum, titulum, statum, dignitatem, & honorem Principatus Walliæ & Comitatus Cestriæ prædictum sibi & heredibus suis Regibus Angliæ, ut prædictum est &c.* Pat. IIX. Jacobi Reg. Part. IX. N. XVII. *ap. eund. Seld.* Similiter Principem Asturiarum peculiari Inauguratione confirmari oportet, quæ præstatur induto pallio, imposito pileo, & manui indito baculo aureo a Rege, sicque Princeps Asturiarum pronunciatur. *Seld. ead. P. II. c. IV.*

II. PRINCIPES Non Regnantes vero seu secundogenitos seorsim ita dici communi Regnorum consuetudine nunc receptum est: Laudavimusque hanc in rem præced. c. 1. verba *Rulmanni Harangv. pag. 66. Le Nom & la qualité* de Prince *ne appartient qu' aux* Princes *du sang' & absolument celuy de Prince, au Premier.* Sic Petrus Alphonsi nunc Ex-Regis Portugalliæ frater, durante fratris Regimine PRINCIPIS nomen tulit, idemque, dum locum Fratris sumsit, huc usque retinuit. Similiter Illustriss. Georgius, Serenissimi Regis Daniæ secundogenitus nunc PRINCIPIS nomine passim salutatur. In Hispania item Ferdinandus Imp. Caroli V. frater titulo Infantis & PRINCIPIS sæpissime usus fuit; Et Albertus ac Isabella Archi-Duces in Belgio Regio id cognominis passim tulerunt Vid. *Johann. Bochii Histor. Narrat. Profectionis &c.* Ac licet seorsim Duces, Comites & similiter vocentur, conjunctim tamen hoc unicum Nomen ipsos manet, quod & in Anglia usu venit, ubi *The Princes of the Blood* salutantur. Mediis seculis vocati sunt Heruli, Domnicelli, qu. minores Domini Vid. *Lex. Cal. V. Infans.* Germanice Junckern/ Junge Herren de qua Voce, quia Nobilium nunc fere propria est, pluribus agemus Dissert. XI. de Nobilibus: Anglis temporibus Saxonum *Clytones & Clytunculi*, à κλυτὸς, Illustris vel Klyn s. Klein / h. Junior, minor. Vid. *Roger. ab Hoveden. p. 1. p. 436. Ed. Francof. Henr. Huntington. Ed. Fr. p. 1363.* Sic in confirmatione ordinis Benedictinorum ab Edgaro facta Anno DCCCLXVI. post Regis & Archiepiscopi Cantuariensis nomen leguntur: Ego *Edmond.* Clito *legitimus præfati Regis Filius crucis signaculum Infantili florens ætate manu propria indidi. Et: Ego Eadweard eodem Rege* Clito *procreatus præfatam patris munificentiam crucis signo consolidavi.* Etiam Athelingos & Adelingos vocatos esse ubivis obvium est. V. *Lit. Athelstani R. f. 71. & Canut. Cap. 55. Et Orderic. Vital. Eccles. Histor. L. XII. f. 863. B. Guilelmus* Adelingus, *quem Anglici Regni legitimum heredem arbitrati sunt.* Ubi loquitur de filio Henrici I. Regis V. *Selden. Nott. ad Eadmer. p. 159. Et Tit. of Hon. P. II. c. V.*

III. In Regno Galliæ PRINCIPES Sanguinis a plerisque Historicis Valesii (*Valois*) dici solent, sed rem hanc improbat *du Haillan L. III. p. 338. Nos Rois, ni leur Enfans n'ont point leur surnom de Valois, quoi qu' en dient nos François ignorants l' Histoire, ausqueis il n' est possible faire croire le rebours, tant & si avant est cedit Surnom entré*

tré en leur opinion. Voire que ceux, qui surnomment François I, Henri II, Francois II, & Charles IX. Valois leur font injure : Car jamais nos Rois n'on, teu Sur nom de Valois, ains est ceste erreur venue de la mocquierie, des Anglois, les quels sur la querelle de ce Royaume prætendu par Edward II. leur Roy sur Philippes Comte de Valois, de puis Roy appellent le dit Roi Philippes, si non Philippes de Valois, pour ne præjudicier a leur droict pretendu. Et de puis, je ne sçai par quelle fantasie on a recommencé d'appeller les Rois, que dessus, de Valois : car on n'a jamais donné le surnom a tous les autres Rois, qui ont esté *entre ledit Philippes de Valois & le dit François le Grand, comme a Jean, Charles V. VI. VII. Loys XI. Charles VIII. & Louys XII.* Contra vero se Filios Franciæ aliquando appellarunt. *Jadis quelques fils de Rois ont porté le Surnom de France ; Mais cela a peu dure & ne signent plus que par leur nom, Du Haillan 338.* Sed nostro tempore id in usum revocavit Gastonus qui se inscripsit *Fils de France*, Oncle du Roy &c. Et fratres Regii ibidem Titulum *Monsieur* ferunt sine adjecta qualitate alia, quod nostro tempore in Serenissimo fratre Regio Philippo observare licet. Sexus Fœmininus item in proximo gradu Lineæ rectæ aut Collateralis titulum *Madamoiselle* aut *Madame* gerit, quo ante prolem isti Sexus præsente Serenissimo Rege Ludovico XIV. natam afficiebatur Illustrissima Dux Aurelianensi s Gastoni fratris Ludovici XIII. filia: *La premiere & la plus grande Princesse, qu'il y ait en France, est* Madomoiselle, *qui est ainsi appellé, sans y adjouster autre qualite, parce qu'elle est la premiere* Madamoiselle *de France* L'Estat de la France L. II. P. II. p. 455.

IV. De Hispaniæ ac Portugalliæ Regum Liberis ead. Diss. III. monuimus eos *Infantes* dici solere, Titulo Utrique sexui familiari, quemque toto vitæ suæ tempore retinere amant. Sic de antiquis temporibus jam tum *Mariana L. X. c. IV. Carrionis Reguli Dieghus & Ferdinandus* (Infantes *vulgo dicimus*) *viri ea ætate in Hispania genere & copiis nobilissimi.* Et Sanct. l. III. c. XXVII. *Rodericus ad curiam Alphonsi Regis apud Toletum accessit Justitiam petiturus contra* Infantes *Carrionis.* Unde *Infantasicum*, loca postgenitæ Proli Regia Apanagii vise concessa. *Mariana L. IX. c. VII. Uracæ Zamora, Eviræ Taurus cesserunt : Quæ urbes* Infantasicum *dictæ sunt, voce eo tempore usitata ad eam hereditatis portionem, quæ minoribus Regum filiis vitæ custodiendæ causa obveniebat, significandum.* Apud Veteres Imperatores

res idem denotabat Titulus *PRINCIPUM Juventutis*: Quod agnomen primo datum Duci ordinis Equeſtris Vid. *Lipſ. Elect. L. II. c. I. Caſaub. in Spartian. Ael. Ver. Bullinger. de Imper. Rom. L. V. c. VII.* Inde habuerunt Lucius & Cajus nepotes Auguſti. V. *Gruter. Inſcr. 231. Caſaub. in Sueton. Aug. Tacit. L. 1. Ann. & ib. Lipſ. num. XIIX. Numiſm. Occon. in Octavian. &c.* Ac Tiberius eundem Titulum geſſit: *Senatus Populusque Rom. Cæſari Auguſti F. Pontifici Conſuli deſignato PRINCIPI Juventutis.* Quæ inſcriptio eſt in Numis Tiberii ap. *Occonem.* Et de Nerone *Tac. XII. Annal. Cæſar. Adultioribus Senatus libens ceſſit, ut viceſimo ætatis anno Conſulatum Nero iniret atque interim deſignatus Proconſulare Imperium extra Urbem haberet ac* PRINCEPS Juventutis *appellaretur.* In Imperio Græco hunc honorem efferebant *Deſpotæ* Nomine. Οἱ τοῦ βασιλέως υἱοὶ Δεσπόται προΐστανται τῶν ἀδελφῶν καὶ τῶν γαμβρῶν τοῦ Βασιλέως Δεσποτῶν καὶ αὐτῶν ὄντων. *Filii Imperatoris,* Deſpotæ, *præcedunt Fratres & Generos Imperatorios, qui itidem* Deſpotæ *ſunt.* Codin. de Offic. Conſt. qui & modum eos creandi ibidem docet. Et Johann. Cantacuzenus de ſeipſo: *Miſſa triremi in Theſſaliam filium Manuelem acceſſit, eumque Conſtantinopoli cum Nicephoro Duca genero ſuo* Deſpotam declarat &c. Sed hæc poſtremis Imperii iſtius temporibus ita fiebant. Primum enim *Deſpotæ* ſoli illi erant, qui proximum ab Imperatore locum habebant. Unde *Niceph. Gregoras L. VI.* honorem hunc τῆς βασιλείας ἔγγιστον ἀξίωμα, *proximam Imperio Dignitatem,* vocat, quemadmodum Sebaſtocratores primum proximo ab Imperiali Dignitate, deinde Deſpotatu interjecto, aliis non adeo longe remotis tribuebatur. Aliis vero etiam obveniſſe eum, diſcimus ex Cagani Turcarum Ducis Titulo: Ὁ μέγας Δεσπότης ἑπτὰ γενῶν καὶ Κύριος κλιμάτων τῆς οἰκουμένης. Et Johannes Wallachiæ Regulus eodem uſus fuit in literis ad Joh. Zygomalam datis Anno MDLXII. Δεσπότης βασιλεὺς Μολδαβίας Vid. *Cruſ. Turcogræc. L. III. p. 247.* Quod nos tamen Dominum reddiderimus, eo ſenſu accipiendum, quo Reges Hiſpaniæ Nomen *Don* Titulis ſuis præfigere ſolent.

V. Prærogativa illorum nunquam non inſignis fuit, & tanto quidem illuſtrior, quanto ampliori exiſtunt origine. De Græcis repetentur, quæ nunc diximus. In Gallia a Provocationis ac Duellorum periculo exempti ſunt, nec capitis damnantur, præferunturque ipſis Paribus Franciæ, quanquam & hoc nomine aliquando inter eos

controverſatum fuerit. In Sacro ordine qui vivunt, reliquos antecedunt, etiamſi inter primos conſtituti non ſint; Et ſequior ſexus etiam, licet Inferioris dignitatis alicui ſe junxerit, præcedit alias Illuſtriori conjugio donatas. Singula iterum declarabimus ex ſæpius laudato du *Haillan cit. L. III.* ut de duellis p. 338. *Entre autres il ſont exempts des Combats & par expres doivent eſtre exceptés apres la perſonne du Roy és cartels des ſujets: Voire jadis les Rois ne permetteront, que les Princes du ſang ſe hardeſſent aux tournois & combats plaiſans pour l'inconvenient, qui en peut advenir, comme il s'eſt veu ſouvent: Ce qui s'eſt fait avec grande Conſideration, Car pluſieurs Regnes & Eſtats ont pris fin en la mort des Princes de leur ſang*: Mox de condemnatione p. 339. *En la* Lignee de Hues *Capet, qui dure encor & eſt la III. de nos Roys, il ne ſe trouve condemnation d'aucun Prince du ſang, que par contumace, fors celle de Jean Duc d'Alençon au temps de Charles VII. non executeé & par apres abolie.* Quod & noſtro tempore in Ludovici XIII. exemplo claruit, qui licet graviſſimas cauſas animadvertendi in fratrem Gaſtonum haberet, eoque nomine aliquoties moneretur, ſemper tamen indemnem præſtitit & leni excuſatione, *C'eſt mon frere*, eſſe fratrem ſuum, dimiſit, Vid. *Lentul. in Princ. Abſol. ad XIV. Annal. Tac. AX. II.* De prærogativa Parium ejus judicium eſt, *que la Pairrie ſeule eſt moindre qualité, que la Principauté du ſang*, deinde ſequitur: *Souvent y a eu debat entre les Pairs clercs & les Princes du Sang, a qui precederoit en ceremonie & lieu public: un autre, entre les Princes du ſang Paires, & les non pairs plus aiſnes, que les dits Pairs; & un autre entre les Princes du Sang Pairs & les Princes Pairs n'eſtans du ſang, & neant moins plus anciens Pairs, que les dits Princes du ſang, ou qui en leur Pairrie repreſentoient un des plus anciens Pairs, Premier en qualité, quæ ceux repreſentés par le dit Prince du ſang. Quelques fois auſſi les Princes du Sang, Ducs plus esloignés de la couronne ont precedé les Princes & comtes plus proches, les choſes ayant eſté conteſtees, en fin a eſté arreſté, qu'il n'y aura regard à qualité de Duc ou Comte, ains à proximité du rang Royal.* De ſexu fœminino & ordine ſacro: *Auſſi les Princeſſes du ſang mariées a moindres qu'eux, peuvent tenir leur rang, comme auſſi les Princes du ſang, qui ſont d'Egliſe. Car l'Ordre Eccleſiaſtique ne leur diminue en rien le degré naturel ni la preeminence.* In Anglia ſimiliter *Principes Sanguinis* anteeunt reliquos proceres. Minorennes tamen ſi ſint & primogeniti eorum, qui Du-

ces ex Regio ſanguine ſunt, ſequuntur Duces communes, ſi ſecundogeniti, Comites & Marchionum natu majores filios. In Hiſpania Rex Infantibus Regiis locum conſidendi intra velum attribuit: Quem locum & honorem ſibi quoque Johannes Auſtriacus Caroli V. Naturalis olim *dari petiit. Sed Philippus II. qui urbe tunc aberat, ne quid contra Juvenis ſpem ſtatueret ſuper loci Dignatione, ingreſſu Urbis abſtinuit, exceptumque carius, quam magnificentius in Pardi villa, inde confeſtim exaggerata Provinciarum neceſſitate dimiſit.* Strad. de B. Belg. Dec. I. L. X. p. 703.

VI. In Germania Principes ſecundogeniti ac ſanguinis integros majorum ſuorum titulos ac Inſignia gerunt. V. quos titulos paſſim admittant Sereniſſimi Marchiones Brandenburgici, Linea Brentiana e Ducibus Würtembergicis, Apanagiati Landgravii Haſſiæ, Archi-Duces Auſtriæ vel Apanagio vel Paragio donati. In Gallia contra ſplendidis quidem titulis utuntur, ſed a Regio diverſisſimis. Sic Gaſtonus, Franciæ natus titulum gerebat: *Gaſton Jean Baptiſte, Fils de France, Oncle du Roy, Duc de Chartres, de Valois & d' Alençon: Comte de Blois, de Mont hery, & Limours, Gouverneur de Languedoc, & du Pont S. Eſprit: Lieutenant General du Roy par toute la France, Chef de ſes conſeils & Generaliſſime de ſes Armées.* Quem tamen filia ejus cum alio commutavit, qui eſt: *Anne Marie Louyſe d' Orleans; Ducheſſe de Montpenſier, de S. Fergeau & de Châtel-eraud; Princeſſe de la Roche-ſur-Yon, & de Luc, Marquiſe de Meſieres, Dauphine d' Auvergne, Comteſſe d' Eu, Bar-ſur-Seine, Mortain, Châtillon les Dombes; Vicomteſſe d' Auge, Broßéas & Damfront, Barone de Beaujolois, Combrailles, Argenton, Roacheville &c. L' Eſtat de la France c. l.* Inſignibus vero cum Regiis utuntur iisdem, cum hoc tamen diſcrimine, ut *Barram*, h. Lineam transverſam a dextro ductam in iis habeant, quo Inſignium genere Principes Condæi noti ſunt, qui Lilia Galliæ Barra ejusmodi obſita geſtant. Unde & cum in convivio Henrico Principi Condæo acclamaretur, *Bar à bas*, & *Oſtez la barre*, id Crimini læſæ majeſtatis ipſi datum fuit, q. Regnum affectaret. *Beſold. Op. Pol. de Ordin. Civ. c. X. n. X. Muller. Gamol. c. XXVI. §. V.* In Anglia ratione Inſignium hoc peculiare habent, quod primogenitus Regis, æque ac reliqui omnes crucis ac liliorum notas in coronettis ſuis gerant, atque in eo a reliquis Ducibus differunt, qui cruces quidem & flores, ſed alios, non flores Liliorum habent:

Quanquam & primogenitus hoc peculiare habeat, quod insignibus arcum simplicem eique impositum globum & Crucem addat: *The Heir apparent of the Crowne fort he time Shall use and beare his Coronet composed of Crosses and Flowers de Lices with one Arch, and in the midst a Ball and Crosse. The Brothers and yonger sonnes of the Kingare to have their Coronets of Crosses and Flowers de Lizes onely.* Quod excerpsimus *ex M. S. the Earle Marchal Booke Statut*: Serenissimi Caroli II. in Curia Heraldorum.

VII. Atque ut Familias aliquot PRINCIPUM Sanguinis recenseamus: In Gallia talis est præter Prolem Regiam Serenissimus Dux Andegavensis *Philippus, Filius Franciæ*, ac Frater Regius; Et ante hunc erat Gaston Johannes Baptista Ludov. XIII. Frater, & Dux Aurelianensis. Quæ nomina hactenus communiter ita usurpata sunt, ut proximo alterutrum horum, tertio residuum, quarto Nomen Alençonii tribueretur. Quod tum superiori seculo vidimus in Fratribus, Henrico Andegavensi, qui postea Rex ejus Nominis III. fuit, & Francisco Hercule, Duce Alençonio, tum nostro seculo, quando Gastonus, Fratre ipsius Nicolao superstite ac nomen Ducis Aurelianensis gerente, Dux Andegavensis audiebat, & mortuo postea Nicolao Dignitatem Ducatus Aurelianensis induebat. Quanquam & in progenie Naturali hoc nomen reperire sit, ita tamen, ut non Ducis Nomen, sed simpliciter *d' Orleans* adjectum sit: Quod gessit hactenus, qui in Pace Germano-Gallica Legatum Regis Galliæ agebat: *Henry* d' Orleans, *Duc de Longueville & d' Estoute ville, Prince & Comte Souverain de Neufchastel &c.* V. Litt. Plenipot. Regis Galliæ Instr. Pacis & alibi passim insertas. Et ratio forsan fuerit, quia ex Linea Ducum Aurelianensium ortum trahit, descendens a Johanne Ludovici Ducis Aurelianensis & Fratris Caroli VI. Regis Naturali Filio, qui & rebus sub Carolo VII. contra Anglos gestis nomine Bastardi d' Orleans & Comitis Dunensis tunc enituit. Similiter ad Principes Sanguinis pertinent PRINCIPES Condæi (*les Princes de Conde*) quorum Origo est a Ludov. Bourbonio Fratre Antonii Bourbonii Regis Navarræ & Henrici IV. Parentis, ex quo nat⁹ Henricus I, & ex hoc Henricus II. ex quo iterum natus A. MDCXXI. adhuc superstes Ludovicus de Bourbon II. Princeps Condæus, & Anno MDCXXIX. Armandus de Bourbon, Princeps Contius, (*de Conty.*) Istius Filius solito ipsis nomine salutatur Dux Anguinensis,

ſis, *le Duc d' Anguien.* Atque idem tempore Henrici prætenderunt Principes de Courtenay, cauſati ſe ex Ludovici Sancti progenie ſupereſſe, ſed nec dum id obtinere potuerunt. *L' Eſtat de la France L.I. c. X. Et L. III. p. II. c. I.* Hodie ex noviſſimo pacto Gallicano Dux Lotharingiæ receptus eſt inter PRINCIPES Sanguinis, ſub annexa Lege, quod poſt Obitum moderni Ducis totus Ducatus uniri debeat Coronæ Gallicæ: Contra quam tamen Agnati proteſtati ſunt. Vid. *Spreng. Luc. Imp. C. II. p. 204.*

VIII. In Anglia PRINCIPES Sanguinis ſunt: Illuſtriſſimus Dux Eboracenſis Jacobus Frater Regius, & natus ex eo Filius Dux Cantabrienſis. Poſt hoſce Illuſtriſſ. Rupertus Palatinus, creatus Dux Cumberlandiæ. Si plures Fratres Regii ſint, poſt Eboracenſem proximus Dux Gloceſtrienſis vocari ſolet, quod nomen tulit Frater moderni Regis Anno MDCLX. defunctus. Olim tales etiam Lancaſtrenſes dicebantur, quod nomen in diutiſſimis iſtis motibus internis in Anglia Roſæ Albæ & Roſæ Rubræ, ſeu Eboracenſium & Lancaſtrenſium ſatis innotuit. In Scotia Secundogeniti proprius Titulus eſt, ut Comes Roſſiæ, *the Earle of Roſſe*, dicatur. *The Earl dome of Roſſe falling unto the Crowne in the time of King James the Third was ſoſetled in the Crowne by Act of Parliament, that it is not lawfull for the King to ſell, alienat or diſpoſe the ſame unto any other, then to the* Second Son of Scotland. *The life of K. Charles. P. 1. p. 3.*

IX. Ultimo loco & inter Cognata hujus materiæ *Filios Naturales* Perſonarum Illuſtrium commemorabimus, qui licet non cenſeantur eſſe de Familia Parentis *l. ſi ſpurius ff. Unde Cognati*, nec Paterna Dignitate gaudeant *L. cum Legitimæ Nupt. factæ ſint. ff. de ſtat. Hom.* ac præterea illa potiſſimum infelicitate afficiantur, ut etiam in defectu legitimorum heredum ſucceſſionis fere non capaces habeantur: Communi tamen conſuetudine gentium Nobilibus accenſentur. Vid. Conſt. Ducatus Sabaud. apud *Tiraquell. de Nobil. c. XV. n. XV.* De Lotharingia *Conſuet. Lotharing. Tit. 1. ſ. XII.* Unde & Burgundici olim inter nobiliores Titulos ſuos retulerunt, ut *Baſtardi vocarentur.* Sic Cornelius Philippi Ducis Naturalis Filius ſe ſignavit: *Corneille* Baſtard de Bourgoigne, *Lieutenant*, Gouverneur & Capitaine General du Duché de Luxenbourg & Comte de Chiny. *Bertel. in Hiſtor. Luxelburg. f. 477.* Item Naturales Philippi Boni: Antonius, Philippus &c. *Burgundiæ Baſtardus. Pont. Heuter. de Li-*

ber. Natural. c. XVI. n. II. Quod & de Ducum de Longueville Genitore monuimus *præced. §. VII.* Et de Galliæ Regum Filiis Naturalibus, scribit *L' Oyseau des Ordres c. VII. n. XCI.* Les Bastards *des Roys furent anciennement rangè & dediè a l' Eglise : Mais de puis ceste Regle, de les exclure de la Couronne est establie par tant des siecles, nos Roys ne font plus du doute, ny d' advouer leurs enfans naurels, ny de les laisser mari. Voire mesme ils legitime tout & par tout, fors de la Succession du Royaume & ce par lettres expresses, qui portent clause, qu' ils marchent immediatement apres les Princes du Sang : De sorte qu' il ne faut nullement douter, que les Enfans naturels des Roys, & tous les descendans* legitimés d' iceux n' ayent le Titre en rang des PRINCES. Hinc & Insignia majorum suorum alicubi gestant, sed ita ut Barram a Sinistra ad dextram obductam habeant. *Une* Barre *prenant du haut des armoiries a gauche & tirans contre bas a droite. Bouvot.* Arrest. T. II. V. Bastard Q. III. *Les Bastards des Seigneurs portent les armes des maisons de leur Peres, sans autres destinations, si non de Barre gauchere.* L' Oysau des Ordr. V. LXIII. Vid. plur. *Muller. Gamol. c. XXVI. §. 1. II. III. IV.*

X. Inter extantiores nostrorum temporum sunt: In Anglia Illustriss. *Dux Monmuthensis* Caroli II. Filius Naturalis, nunc XX. admodum Annorum Princeps. In Dania celebris fuit Christiani IV. Filius, Comes *Waldemarus*, profectione in Russiam & bienni custodia, qua Magnus Dux ipsum attinebat, satis notus, qui obiit Anno MDCXLV. paulo post quam interventu Stephani Stephowsky Castellani Braclaviensis & Legati Vladislai Regis ad M. Czarium liberatus fuerat. Vid. *Piasec. Chron. f. 521. Brachel. L. VI. ad Annum MDCXLV. p. 99.* Talisque etiam fuit *Eleonora*, Ulefeldii Uxor, ex Christina Nobili Fœmina ab eod. Christiano suscepta : Item hodiernus Vice-Rex Norvegiæ &c. In Regno Portugalliæ superiori seculo, & tempore institutarum de Regno Portugalliæ litium famosus erat *Antonius Prior de Crato*, Regni per aliquot hebdomades tunc possessor & Ludovici secundogeniti Emanuelis Regis Naturalis Filius, quod ab illo tamen negatum fuit causato, Parentis sui cum Violanta matre clandestinum Conjugium fuisse, eique rei tres Testes afferebat. Sed Ludovicus ipse in Testamento suo Antonium Naturalem vocaverat; Ac proinde frustra hæc allegabantur. Vid. *Anton. de Sous. Lusit. Liber. L. I. c. IV.* In Throno Romano Alexander VI. P. M.

Filio

Filio Cæſare Borgia orbem oneravit. In Hiſpania Philippi IV. Naturalis eſt Epiſcopus Mallagenſis, nunc Generalis Inquiſitor redditus, tum Illuſtriſſ. Johannes Auſtriacus, *Don Jean d' Auſtria* natus ex Fœmina Scenica Calderona & publica Parentis agnitione An. MDC XLII. legitimatus. Quam totam rem, & quemadmodum tunc habitus fuerit refert *Vittorio Siri T. II. del Mercur. L. I. f. 357. Nacque* Don Giovanni *d' una Comediante dett a* Calderona *di mediocre bellezza, ma di vezzo ſingolariſſimo. Queſta doppo ſi auventuroſe parte, addimando in grazia al Re, di poter ritirár ſi dentro un Monaſterio di Monache, douo anchie allora viveva in habito ſeculare con eſſemplarit à grande. Don Giovanni doppo ſi favorita publicatione, fà à bacciare le mani al Regina ed al Principe l' accosle quella contratto dozzinale ed inſipido, Queſti gli diſſe attandulo di Vos, che l' amarebbe molto, quando ſerviſſe bene la Maeſta di ſuo Padre. Fù proviſto del Gran Priorato di Caſtilia della Religione di Malta, con tutti frutti decorſi dalla morte del Principe Filiberto ſino a quel punćto. Honorato poſcia del Titolo di Generaliſſimo di Portugallo, tanto in mare quanto in terra da quella parte, con Ordine d' andare à reſedare in Zafra, luogo vicino a Ciudad Rodrigo in Eſtremadura. Gli aſſegnarorno la Caſa contutti i ſerviti Reali: Conſtituto per Gouernatore della ſua giovenezza il Marcheſe di Caſagnedo.* Sed horum maximam partem interjećtum tempus mutavit. Virtutum ac morum ejus ſpecimina in Bello Hiſpano-Gallico edita exhibet *Thulden. Anno MDCLVI. Enn. 1. L. VI. p. 254. & ſeqq.* Quo animo inpoſterum Regnum Hiſpaniæ proſecuturus ſit, curioſus orbis avide expećtat. Simili nomine parique virtute donatum *Johannem Auſtriacum* ſeculum ſuperius vidit, Filium Naturalem Carolo V. Imperat. genitum, ſed matre incerta, rariſſimo cum Exemplo, Patrem ſciri, ſed matrem manere incognitam. Cujus rei teſtem laudamus *Stradam cit. L. X. Dec. 1. pag. 731. Sibi a viro Principe patefaćtum eſſe, Johannem Auſtriacum non ex Barbara Blomberga, uti creditum ad eam diem, ſed ex longe illuſtriori ac plane Principe Fœmina procreatum, cujus ut famæ parceretur, prætentam fuiſſe olim a Carolo Cæſare, ac perſonam Matris impoſitam Blombergæ haut gravate ſubeunti ſpecioſum culpæ titulum. Eodemque loco habitam a Philippo Rege ſcenæ pariter inſerviente: Sic Philippum ipſum Iſabellæ filiæ, cum qua arcana omnia communicabat, aperuiſſe &c.* Tum addit: *Quod ſi ita eſt, habet profećto, unde minus*

ſibi de ſua ſagacitate placeat humanum Ingenium, quando tantus Princeps (Johannem indigitat) *atque intima quæque vel in hoſte rimari ſolitus, domi ſuæ ſuorumque ignarus adeo vixerit, obieritque ut bis in* matre deceptus, (Erat id in Magdalena Ulloa, quæ educaverat ipſum, & dicta Blomberga) *ſemper alienam coluerit, nunquam ſuam*. De Virtute ac rebus geſtis ejus *vid. eund. ibid.* Ejusdem Sortis erat *Margarita Parmenſis* Carolo V. progenita Filia, ex qua natus Al. Farneſius Johannis Auſtriaci in Belgii gubernatione Succeſſor fuit. Vid. *Strad. eod. l. & Dec. II. L. I. & ſeq.* In ſuperſtite ſerie Filiorum Naturalium Galliæ recenſemus I. *Henricum Ducem de Longueville*, ex Ludovico Caroli VII. R. G. Fratre progenitum, cujus conditio repetenda ex præc. §. VII. II. *Cæſarem de Vendoſme* Henrici IV. Filium Naturalem natum ex *Gabriela d' Eſtrées* Duciſſa de Beaufort & Marchioniſſa de Monceaux: Unde nati, *Ludovicus de Vendosme*, Dux de Mercœur; *Et Franciſcus de Vendosme*, Dux de Beaufort, & Magnus Admiralius Franciæ natus M. Jan. A. MDCXVI. & orbi nunc ſatis notus. III. *Henric. Bourbonium* Ducem de Vernuëil in hæc usq; tempora ſuperſtitem eodemq; Henrico IV. ex *Henrica de Balſac* Marchioniſſa de Vernuëil genitum. Præter quos ſeculum noſtrum vidit *Alexandrum de Vendosme*, ante dicti Cæſaris Fratrem atq; ad Bois de Vincennes mortuum; Et *Catharinam Henricam*, Uxorem Ducis d' Elbeuf ac Vendosmii Sororem; *Gabrielam* Sororem Ducis de Vernuëil & primam Uxorem Ducis Eſpernonii; *Antonium de Bourbon*, Comitem Moreti, & Matre Jacoba de Bueil Comitiſſa Moreti natum, qui in prælio ad Chatelnau d' Arry cecidit; *Johannam Baptiſtam de Bourbon* ex Carola des Eſſars Comitiſſa de Remorantin natam. Omnes eodem Parente Henrico IV. ſeu Magno genitos, cui unus hic a Venere nævus erat; Sed noxa eo Regibus leviore, quod populus raro opprimitur ea labe; Vix enim ſævire poteſt, qui amat: Quod *Gramondi* de ipſo eſt judicium *Hiſtor. Hall. L. 1. p. 9.* Ad de *L' Eſtat de la Franc. L. 11. P. 1. c. 1. & 11.* De Principum Imperii Liberis Naturalibus V. *Muller. Gamolog. C. XXIII.*

DIS-

DISSERTATIO IX.
DE
COMITIBUS.

CAPUT I.

Anglorum Earle, *Germanorum* Grafe; *Comitatus, Vexillationes Comitatenses & Pseudo-Comitatenses: Anglorum Comitatus & Shiræ: Initia Comitum in Germanis quæsita, Cantabra Romanorum: Comites trium ordinum: Comites veteres Illustres, Comites Consistoriani, Orientis, Domus Divinæ, Largitionum, Commerciorum &c. Protocomes, Comes stabuli.*

I.

NOmen COMITUM nulla peculiari explicatione egere arbitramur: Græci itidem Κόμης dixere, & in Casu Obliquo Κόμητος &c. vid. *Meurs. Glossar.* Angli *Earle* dicunt, i. Erlig s. Ehrlich/ honestus, Nobilis, potens; successitque Normannorum tempore in vices veteris Saxonici *Ealderman* s. Alderman/ ipso ad Inferioris notæ Dignitates rejecto; *Alderman* enim in Anglia Senatorem significat. Qua in re nos juvat *Camden.Brit.* Tit. de Ordd. Angl. *pag. 103. Saxones nostri, quos sua Lingua* Ealdorman, *Latine* Comites *dixere: Quos* Eorlas *Dani vocarunt, ut autor est Ethelwerdus, quo nomine emollito* Earles *hodie appellantur.* COMITEM proprie designare ex eo liquet, quod horum, qui *Earles* audiunt, Uxores *Countesses* dicantur; Et in LL. Athelstani Saxonice scriptis legitur: *The weregild of an Archbishop, of and an Earle is XVIII. Thrimsacs:* Quod Joh. Brompton reddidit *Comes.* Seldenus tamen de Principe Sanguinis accipit quia junctum sit Archiepiscopo, cui non nisi qui e Sanguine Regio essent jungi soliti fuerint. *Titl. of Hon. p. II. c. V. n. II.* Germanicum nostrum Grafe a multis retro seculis COMITEM denotasse docemur verbis *P. Diaconi L. V. c. XXXVI. Hic dum esset in Tridentina Civitate, cum* COMITE *Bajoariorum*, quem illi Gravionem dicunt, *conflixit*; De origine ejus soliciti non erimus, quam prolixe tractant *Reinking. I. IV. XIV. Limn. IV. IV. Besold. Dissert. de Reipubl. Stat. Subalt. c. IV. §. III. & seq.* Neque enim omnium Nominum Etymologia æque red-

di poteſt ; Vel abſonum erit , ſi cogitemus ſimplicem eſſe vocem.

II. A COMITE eſt *Comitatus*, Nomen Territoriis COMITUM nunc fere proprium. Olim Collectivum erat eorum , qui Principem ſequi ſolebant. *Qui ignominia miſſus eſt, neque Romæ, neque in Sacro COMITATU agere poteſt. L. Milites XIII. §. ignominioſa ff. de Re Militar. Cum Te ob medendi curam a COMITATU noſtro diſcedere non poſſe palam ſit.* L. II. c. Quib. non objic. long. temp. præſcr. Quamvis utrumque etiam de Aula ſeu loco ubi degit Imperator intelligi poſſit. Hinc *Comitatenſis*, Appellatio medii Ordinis militibus inter Legiones tempore Conſtantini M. & ſqq. *Pſeudo-Comitatenſis*, ſimile nomen militibus tertii ordinis datum. Quemadmodum enim Conſtantinus M. tres COMITUM ordines fecerat, *vid. ſeq. §. IV.* Sic tres etiam Militum Ordines ſunt inſtituti & novis titulis inſigniti, Equitesque pariter ac Pedites diviſi in *Vexillationes Palatinas*, *Comitatenſes*, *& Pſeudo-Comitatenſes*. Et veluti *Palatini* digniores cæteris habebantur, quod cuſtodiendi Palatii Principis honorem conſecuti eſſent : Sic *Comitatenſes*, ab iis proximi & a Principatus Comitatu, in quo degebant, ab eoque evocabantur, dicti ſunt. Vid. *L. II. §. Pro limitan. C. de Off. P. P. Afr. L. contra XIV. C. de Re milit.* Et *Pſeudo-Comitatenſes* poſtremi omnium, qui Præfectos quidem ac Symbola æque ac *Comitatenſes* habebant, & in omnibus iſtorum imaginem referebant, nec tamen in Comitatu Principis ſtabant, aut munera vel ſtipendia ut *Comitatenſes* accipiebant. V. *L. X. C. Th. de Numer.* Conf. *Panciroll. Not. Imp. Or. c. XXXIII. XXXIV. XLIX. &c.* In Anglia hodie COMITATUS aliquando Provinciam denotat & Shiræ, *Shire* Anglic. æquipollet, quando ſcil. Hiſtorici eam in LII. Comitatus diſtribuunt; Aliquando vero & magis proprie Partem Provinciæ ſignificat, & Anglico *County* exprimitur, quo ſenſu LXV. Counties fere in Matriculis Parliamentariis deſignantur, ſæpeque una *Shire* duos COMITATUS comprehendit. Quales ſunt in Provincia Ceſtrienſi, *Cheſter Shire*, Comitatus Ceſtrienſis, & Civitas atque Comitatus Civitatis Ceſtrienſis, *The County of Cheſter ; And the City and County of the City of Cheſter :* In Yorckshire, *the County of the City of Yorck, And the Town and County of Kingston :* In Glocester Shire, *the County of Gloceſter, And the County of the City of Gloceſter :* In Cantio ſeu Kent, *The County of*

Kent

Kent and the County of the City of Canterbury : In Lincolnshire, *The county of Lincoln*, *And de City & County of The City of Lincoln.* In Nottinghamshire, *The County of Nottingham*, *And The Town & County of the Town of Nottingham* : In Devonshire, *The County of Devon, And The City & County of the City of Exon* : In Dorcester-shire, *The County of Dorset*, *And The County of Pool* : In Norfolk: *The County of Norfolk, And The City & County of Norfolk.* In Stafford Shire, *The County of Stafford, And The City & County of the City of Lichfield.* In Sommersetshire: *The County of Sommerset, And The City & County of the City of Bristol.* In Southampton : *The County of Southampton, And The Town & County of the Town Southampton.* In Warwickshire : *The County of Warwick, And The City & County of the City of Coventry.* In Worcester : *The County of Worcester, And The City & County of the City of Worcester.* Quæ pro illustranda Noticia Rerum Geographicarum ac Civilium Angliæ hic præterire noluimus.

III. Titulum COMITUM primo omnium a Germanis fluxisse Scriptorum quam plurimi tradunt ducti verbis *Tacit. L. de Mor. German. cap. XII. Eliguntur in iisdem conciliis Principes, qui jura per pagos Vicosque reddunt, Centeni singulis ex plebe* Comites, *Consilium simul & autoritas adsunt.* Tum c. *XIII.* de Junioribus Principum: *Cæteris robustioribus ac jampridem probatis aggregantur, nec rubor inter* Comites *aspici. Gradus quin etiam & ipse* Comitatus *habet, judicio ejus, quem sectantur.* Iterum c. *XIV. Principes pro victoria pugnant,* Comites *pro Principe &c.* In quibus liquido claret Comitatum apud illos munus Dignitate stipatum & proximum a Principatu fuisse. Idque cum Romani ante fundatam Monarchiam suam habuisse non inveniantur, verosimile est eos a Germanis id accepisse & in usum suum transtulisse. *Cl. Besoldus* quidem in contrarium urget: Comitum creberrimam mentionem in Constitt. Impp. aliisque passim Scriptoribus celebrari, antequam Gothi, Longobardi, aliæque Germanicæ nationes in Italiam se effudissent ; Nec credibile videri Romanos Impp. ad normam Barbaricæ Gentis Aulam suam instituisse ; Sed hosce potius ab illis originem atque occasionem nactos fuisse. *Cit. Diss. c. IV. §. I.* Quem sequitur *Selden. Titl. of H. P. II. c. I. §. XXII.* Sed enim Tacitus non de Gothorum aut s. illuvie, verum de antiquioribus sibique ac incipienti Monarchiæ Romanæ cognitis

Germanis loquitur, quos Romanis non ignotos fuiſſe geſta Cæſarum cum ipſis bella teſtantur ; Nec novum erat Romanis, aliarum gentium Conſuetudines ſuas facere. Sic enim Cantabra, vexillorum genus cruce ſignatum, a Cantabris gente Hiſpanica & ab Auguſto ſubjugata in Legiones ſuas transtulerunt, ac deinceps in Bello præferri curarunt. Qua de re vid. *Licet. de Lucern. Antiq. L. VI. c. XLIIX.* Et ab alio latere Græciæ mores ab iisdem imbibitos ipſi ſcriptores eorum ſatis impatienter queruntur, fateturque non nemo, ipſam Urbem Græcam, Homines Græcos, omnia Græca apud eos reddita. Ut proinde mirum non ſit, ſi etiam a Germanis hanc Dignitatem acceperint.

IV. Cætera ut tanto rectius expediamus in triplici diſcrimine Comitivam Dignitatem conſiderabimus, primo comites Antiquos, deinde mediorum ſeculorum, tertio recentiores viſuri. Primi mere officiarii erant; Secuti officium ad dignitatem inclinabant; Hodierni plenariam Dignitatem effecere: De quibus ſingulis nunc ſeorſim agendum erit.

V. Primis Dignitatis hujus temporibus Imperatores majores miniſtros ſuos COMITES vocare ſolebant, item Comites & amicos, quales erant Conſulares, Prætoriani Senatores: de quibus & accipienda ἰσώνυμος Formula, *In Contubernium* Imperatoriæ Majeſtatis *aſciſcere.* Vid. *Trebell. Poll. in Macrin. Spartian. in Hadrian.* Eoque facit Inſcriptio Gruteri p. 1100.

C. Senſio Severo Quadrato C. V. Cos.
Amico & COMITI Aug. N. Julii Fratres
Maximus & Victor.

Hos deinde Conſtantinus Magnus in tres Ordines diſtinxit: *Κομήτων οἱ μὲν πρώτου τάγματος, οἱ δὲ δευτέρου, οἱ δὲ τρίτου ἠξιοῦντο. Euſeb. V. Conſt. L. IV. c. I.* Quos quidem nunc diſtinguere difficile erit; Interim certum eſt hac ratione alios prope innumeros clariſſimos honores adeptos eſſe. Et Conſtantinum ut plurimos honoribus afficeret, diverſos hoſce Dignitatum gradus excogitaſſe. *Pancíroll. Not. Ord. Imp. c. CXXXIX.* Idque ad imitationem veterum in Imp. Anteceſſorum ſuorum; Quemadmodum de Tiberio Sueton. *Pecuniæ parcus & tenax Comites peregrinationum expeditionumque nunquam Salario, cibariis tantum ſuſtentavit : Una modo liberalitate ex indulgentia Vitrici perſecutus, cum tribus claſſibus factis pro Dignitate*

cujus-

cujusque primæ sexcentaSestertia, secundæ quingenta distribuit, Ducenta tertiæ, quam non Amicorum, sed Gratorum appellabat. Confer *Lamprid. in Alex. Sev.*

VI. Cæterum COMITES illos veteres in Palatio, Provinciis, Exercitu munus suum gerere videre erat. Et primi inter eos erant qui Illustrium Titulo gaudebant: Comes Sacrarum Largitionum, COMES Rerum privatarum, COMES domesticorum Equitum, COMES Domesticorum Peditum, quos vidimus *præced. Diss. VII. l. VII.* Hos sequebantur, qui *COMITES Consistoriani* audiebant, h. qui membra Senatus Augusti erant, & in Principis Consistorio versabantur, quorum Dignitatem etiam Consistorianam COMITIVAM Dignitatem appellat *L. quicunque XXV. C. de Procurator.* Ipsos COMITES Viros Spectabiles *L. II. C. de Com. Consist.* Et qui generali Decreto Spectabilibus Procoss. æquentur, *L. 1. C. eod.* Tunc erat COMES Orientis, h. qui Præfecto Prætorio Orientis subordinatus ipsius in una e quinque Diœcesibus ImperiiOrientalis, quæ Oriens in specie dicebatur, Præses erat & militibus pariter ac populis imperabat: Hinc & præter effigies duorum Principum & Librum, quæ Insignia Proconsularia erãt, ensem in Insignibus habebat, quo accinctus ibat. Unde *Cassiod. in Formul. Comitivæ Provinciæ L. VII. Quamvis omnium Dignitatum officia a manu secludantur armata & civilibus vestibus videantur induti, qui districtionem publicam docentur operari, tua tamen Dignitas & terroribus ornatur, quæ gladio bellico rebus etiam pacatis accingitur.* Item COMITES Rei militaris, qui Provinciis limitaneis regendis destinabantur *l. un. C. de Comit. qui Provincias regunt. l. I. C. de Com. R. milit.* ac in primi ordinis Comitibus erant *l. II. C. eod.* Spectabilibus annumerati *ibid.* Et Comites per Provincias dicebantur *l. III. C. de Off. Rector. Provinc.* Talesque primum duo erant, Comes Ægypti & Isauriæ, quibus tempore Imp. Leonis tres alii adjiciebantur, COMITES Pamphyliæ, Lycaoniæ, & Pisidiæ *l. ult. C. de divers. off.* Deinde in Officiis Illustribus Palatinis Præposito Sacri cubiculi subordinabatur COMES *Domus Divinæ per Cappadociam*, Bonis Tamiacis, h. reditibus Cubiculo & Cellario Sacro destinatis, præfectus. Vid. *Novell. XXX. §. I. & Godofr. in nott.* Sub Comite Rerum Privatarum erant Advocati, qui post depositum Advocationis officium *Clarissimi* erant & COMITES ordinis primi *L. I. C. de Advoc. divers. Jud.* COMES Sacrarum Largitionum dirigebat I. CO-

MITES Largitionum in ſpecie ita dictos, quorum numero ſex erant per totidem Orientis Provincias, Orientem, Ægyptum, Aſianam, Ponticam, Thraciam, Macedoniam diſtributi, & tertii Ordinis COMITES erant eoque inter *Perfectiſſimos* ponebantur; Quorum munus erat, ut Magiſtris, Ducibus, Militibusque, ſtipendia donave ſolverent & vectigalium exactionem procurarent. II. *COMITES Commerciorum* quatuor, qui in Provinciis neceſſaria ad parandas Principis Veſtes, veluti ſericum, lanam, purpuram, linum, pelles emebant; Atque illi ſunt, quos Conſtantinus Imp. Negociatores vocat *l. VII. C. de Excuſſ. muner.* Præterea *COMITES Metallorum*, *Comes Rationalis Summarum Ægypti &c.* De quibus ſingulis Vid. jam ſæpius laudatum *Panciroll. Notic. utr. Imp. Briſſon. de Verbor. ſign. L. III.* Neque enim inſtituti noſtri eſt eos prolixius proſequi, cum non officia adeo, quam Dignitates nobis curatio ſint, atque ſatis habeamus, ſi priſtinum vigorem amplitudinemque Vocis hic explanaverimus. De COMITE Archiatrorum *vid. L. un. C. de Comitt. & Archiatr.* De COMITIBUS & Tribunis Scholarum haut procul *eod. Tit. C.* In Imperio Græco Proto-Comes erat, Πρωτοκόμης, alio plane ab iſtis ſignificatu, isque in militia Navali Remigiorum Præfecturam gerebat, remigesque agebat, & Dux erat impellendis remis ac gubernatori in regenda triremi aderat. Sic Leo in Tacticis *Conſt. XIX.* Οὐκ ὡς ἔτυχε πάντων τῶν δρομώνων προβαλλομένων, ἀλλ᾽ ἐπιστήσεις αὐτοῖς ἄρχοντας, ἢ κατὰ πέντε, ἢ κατὰ τρεῖς δρόμωνας, ἕνα τὸν λεγόμενον Κόμητα, ὅστις ναύαρχός τε καὶ ἡγεμὼν τῶν ὑπ᾽ αὐτὸν δρομώνων ὑπάρχων, φροντίσει περιστοχέστερον περὶ πάντων εὐκόλως καὶ διατάξει πρὸς ἕκαστα. *Temerè ac fortuito triremes ne procedant. Sed quinque aut tribus triremibus Præfectum unum deliges, quem comitem appellabis, qui omnium ſub ſe triremium Dux futurus eſt; & diligenter facileque omnia inſtruet, quæ ad triremes pertinent. Et paulò infrà.* Στρατηγοὶ Δρουγγάριοι ἐκαλοῦντο ποτὲ τοῖς ἀνωτέροις, καὶ οἱ ὑπ᾽ αὐτοῖς Κόμητες καὶ Κένταρχοι. *Præfecti Drungarii antiquis temporibus vocabantur, & qui ſub illorum dominatu fuerunt, Comites & Centuriones.* Euſtathius quoque in Iliad. ι. Ναύαρχος, τὸν τοιοῦτον φασὶν εἴη δ᾽ ἄνω ὁ τοιοῦτος. ὁ καὶ κόμης παρὰ τοῖς ὕστερον. Atque his omnibus qui præerat tunc Protocomes πρωτοκόμης audiebat, ſequebaturque poſt Magnum Ducem, Drungarium Magnum & Admiralium Vid. *Goar. Nott. in Codin. de Offic. c. II.* Similiter Magnum Contoſtaulum Κοντόσταυλον habebant, h. hodierna Europæorum Phraſi

Phrasi Conestabilem seu COMITEM Stabuli, quo de nomine agemus *seq. c. III.*

VII. De Dignitate Veterum istorum Comitum notamus, quod extantiores ipsorum suprema in Imperio Officia, administraverint, &, in quo a COMITIBUS nostrorum temporum maxime divertunt, Ducibus Majores fuerint; Quod quidem nunc secus se habet, nisi quod in Ducum Sabaudiæ Titulo, dum COMITES adhuc vocabantur, Comitivum Sabaudiæ Nomen Ducalibus aliis prælatum fuerit, veluti in Amadei Sabaudiæ Comitis Diplomate Confirmationis Equitum Annunciationis Mariæ, *Cavalieri della Nonciata* a majoribus ejus institutorum legere est: Wir Amadeus Graf in Safoya/ Hertzog zu Sablair und Augusta/ Marggraf in Italien/ Graf zu Genf ꝛc. Quod exhibet *Limn. J. P. L. VI. c. II. n. XXXVII.* Iisdem usus quatuor veredorum cum Parahippo concedebatur. *L. XXIIX. C. Theod. de Offic. Rect. Prov. ap. Panciroll. c. VI.*

CAPUT II.

Comitum Palatinorum Origo, Curopalatæ: Eorundem Comitum Palatinorum Officia: Comites Palatini Germaniæ: Hungariæ, Campaniæ, Burgundiæ, Poloniæ, Angliæ: Marchionum origo. Marchiones Imperii, Italiæ, Galliæ, Angliæ &c. Landgravii: Burggravii, Heregravii, Rugravii &c.

I.

COMITUM ista Conditio ad media secula usque mansit. Et COMES hactenus in universum non nisi Præfectum denotabat. Tunc vero una cum mutato Imperio in aliam formam abiere, nec amplius mera officia gesserunt, sed eadem hereditariis dignitatibus, Provinciis, Prædiis ditarunt, quodque Imperium ex Italia in Germaniam concederet, Germanica etiam nomina arripi placuit, & loco Veterum COMITUM Sacri Palatii &c. COMITUM limitaneorum, per Provincias, Castrensium, Pfaltz-Gravii, Marchiones, Marckgrafen/ Landgravii, Burggravii &c. redditi fuere. Quod quibus gradibus factum sit *Diss. VII. c. II.* de Ogine Ducum videri poterit.

II. COMITES Palatini, die Pfaltz-Grafen/ a Palatio h. Aula Imperatoria dicti sunt: Sic enim olim *Vexillationes Palatinæ* erant, quæ in Aula agebant *præc. c. 1. §. 2.* Et *Hincmar. Ep. III. c. XV.* Prætoria

toria nunc Regia usitatius Palatia nominantur. B. Rhenanus a Regione, Capellatium vel Palas dicta, eos derivat, quæ quidem illa est, quæ Palatinatus Inferior nunc dicitur; Sed hunc *Preherus L. de Origg. Palatt. Pithœus Livre des Comtes de Champagne*, & ex iis *Limnæus L. IV. n. XXXIII.* prolixe refutant, neque Nominis Palatini simplex Scriptio cum Capellatio vel Pallas usque adeo congruit. *Boxhorn.* nullus ambigit, *quin a limitanea Imperii ditione, cui præficiebantur olim* Palatini *appellati sint.* Pfael *enim sive ut Belgæ loquuntur* Pael, *nihil aliud quam Limitem significat, ut &* Palen, Landpalen *positas & expositas hosti in Limite ditiones. Hist. Un. ad Ann. DCCCLXXXIIX. p. 579.* Cui vero utpote Viro Extero id facile condonabitur: Nobisque interim maxima de opinione ejus ambigendi causa est, quod Officia veterum COMITUM Palatinorum ab Etymologia hac maximopere discrepent, de quibus mox dicemus. Alias *Duces Palatinos*, die Pfaltz-Hertzogen / dictos notat *Pisetzki de R. S. c. V. p. 162. ex Paurmeist. de Jurisd. L. II. c. IIX. n. III.* Quos illustrabit, quod in Corpore S. R. I. inter quatuor Duces recenseatur Dux Sueviæ, vel aliis *Pfallantiæ vel Palatinatus.* In præloq. *Const. Imp. Goldast. Tom. 1. p. 35.* Sicque etiam *Chalcocondyl. Hist. Turc. L II.* Ἡγεμόνας Παλατίνες recenset. Et in *Ep. dedic. Joh. Bekæ*, Dux Bavariæ vocatur *Dux Palatinus*, Sunt qui *Curopalatas* Imperii Græci ipsis assimilent, quippe qui a Cura Palatii & nomen & Officium gererent. *Ita enim a Corippo describuntur* L. 1.

Cum magni regeres divina Palatia Patris
Par extans curis solo Diademate dispar
Ordine pro rerum vocitatus Cura PalatI.

Item L. II. *Ipse inter Proceres vultu præclarus honoro*
Fratris in Obsequium gaudens Marcellus abibat
Dispositorque novus Sacræ Baduarius Aulæ
Successor Soceri factus mox Cura PalatI *est.*
His ætas dispar, sed par votum atque Voluntas,
Ambo Patricii, dilecti Principis ambo.

Eorumque uxores Κερωπαλατίσαι & dignitas Κερωπαλατίκιον dicta est. V. *Gretser. L. II. Obs. in Codin. c. II. n. XV.* Confer *Alemann. Nott. ad Procop. Arcan. Hist. p. 28.*

III. Officio tenus COMITES Palatinos cum Præfectis Præ-

Prætorio comparaveris. Ortum ex Regno Galliæ petunt, cui etiam ante Caroli M. tempora sui COMITES Palatini seu Majores Domus erant Regibus tanquam Arbitri, Custodes & Observatores attributi, ne limites præscriptæ Jurisdictionis excedere possent. Autoritatem eorum Formula, quam subjicimus, exhibet, apud *Goldast. Const. Tom. III. f. 403.*

ANTIQUA ORDINATIO
DE OFFICIO COMITIS PALATINI.

In primis, majorum ordinatione sancitum & constitutum est, quod si quando Regium semen deficere contigerit, & de electione novi Regis tractaretur, in ipsa electione, Comes Palatinus ex officii dignitate, primam vocem semper habere debet.

2. Secundo, si quispiam Regum hæredem in tenera ætate constitutum reliquit, Comes Palatinus ex officio tenetur & debet illum, tanquam tutor, in regnis & dominiis subjectis conservare, & fideliter defendere. Cui quidem Palatino interim, quo hæres ipse in adultam pervenerit ætatem, universi illius subditi & regnicolæ, perinde ac vero Domino & Regi semper obedire, & in omnibus rebus obtemperare teneantur.

3. Tertio, si Regium semen deficere contigerit, infra id tempus, quoad novus Rex eligetur, aut etiam, si, ut præfertur, hæres in tenera ætate relinquatur, Comes Palatinus ejus tutor habet semper ex officio pro Rebus & necessitate Regni, & etiam illius hæredis facere; & judicare diætas, quascunque opportunas duxerit, cui, ut præfertur, regnicolæ semper parere, & morem gerere debent, & teneantur.

4. Quarto, si quando urgeret Regni necessitas, & opus esset, ut pro ejus necessitate & necessaria defensione regnicolæ insurgerent, Comes Palatinus ex suscepto officio debet esse generalis & supremus Capitaneus regni & regnicolarum, & illos gubernare, juxta tamen voluntatem & arbitrium Regiæ Celsitudinis.

5. Quinto, quod si quæ differentiæ, sive seditiones, aut aliæ controversiæ, inter regnicolas forte contingerent, Comes Palatinus authoritate officii providere, illasque sedare, & complanare, atque nocentes juxta demerita punire, nec non commissa emendare & rectificare debet, dignitate tamen & authoritate Regia salva semper remanente.

6. Sexto, quod si quando differentia sive discordia aliquando inter Regem & Regnum oriri forte contingeret, Palatinus ex officio debet esse mediator, & se interponere, atque illos, adhibita omni diligentia, cura, studio & solicitudine, fideliter componere.

7. Septimo, si quando contingeret Regem tam simplicem, aut negligentem esse, ad audiendum Oratores, vel etiam ad respondendum, illis Palatinus ex officio providere, & illius defectum supplere debet & teneatur.

8. Octavo, si bona aliqua donantur per Regiam Majestatem, & contradictores apparuerint, causabunturque injuste per suam Majestatem fuisse donata, debent Palatino conqueri, & ille ad aures Regias hujusmodi querelas quamprimum referre tenetur. Si vero Rex abesset, nihilominus accepta querela, tenetur ille quamprimum significare, & similiter rogatum facere, quo Majestas sua præfigat terminum & locum, ubi & quando ipsa querela videatur, discutiatur & definiatur.

9. Nono, Palatinus ex officio habet, quemlibet regnicolarum sive prætextu jurium possessionariorum, sive actuum potentiorum, ad justitiam querulantium in jus evocare. Et hac in re adeo amplam potestatem, jurisdictionem & authoritatem habet, ut dempta Regia dignitate, nullus omnino Justiciariorum ampliorem, sed neque parem habeat. Alii quippe Comites & Judices Regni, in causis duntaxat actuum potentiariorum, & non in jurium possessionariorum, decernere, & sententias ferre habent. Cæterum si qui jure coram Comite Palatino in Byrsagiis, aut aliis Judiciorum oneribus convincantur, illis ejuscemodi onera Regia Celsitudo non tam ordinata, quam absoluta potentia & authoritate relaxare quidem potest, non tamen debet hic, quia Comes Palatinus de Byrsagiis ipsis pro suo arbitrio semper disponere potest; aliis autem, qui coram cæteris Comitibus & Judicibus convincuntur, Regia Sublimitas libere & directe de ordinata sua potentia, onera ipsa relaxare semper potest.

10. Decimo, quod Regiam Majestatem, sive in exercitu, sive aliter extra Regnum agere si contingat, Comes Palatinus ex officio debet in Regno semper esse Locumtenens, & cum aliquibus penes ipsum deputandis, quorum tamen ipse caput & superior esse debet, omnia facere & exercere, quæ Rex ipse posset & deberet, potest, demptis

ptis tamen gratiis & donationibus jurium ad Coronam devolutorum, præterea aliis illis, quæ directe ad Regiam Dignitatem ex antiqua Ordinatione pertinuerunt semper.

IV. Addendum est, ubi & quo numero *COMITES Palatini* hactenus fuerint, quove in statu adhuc agant. Germania duos habuit, Suevicum seu Rhenanum & Saxonicum. *Cum enim Imperium Romanum in duo Regna, Lombardicum & Teutonicum & hoc rursus duplici jure uteretur Francico & Saxonico, quorum hoc tractum Saxonicum usque ad mare Balticum, illud tractum Rheni cum Belgio, Sueviam, Franconiam Orientalem, Bavariam & Austriam ad Alpes usque Italicas (omnia a veteribus Francis subacta) complectebatur, hinc factum est, ut duo etiam Principales Palatini haberentur, Saxonicus & Rhenensis. Ita enim placuit hunc a Tractu Rheni tanquam antiquissima optima & nobilissima Germaniæ parte potius quam cæteris denominare. Unde etiã est, quod hi duo Palatini velut Proximi a Rege Teutoniæ eo absente divisis inter se admodum prædictum limitibus vice sacrã Imperium totũ gubernent. Quod a Majoribus sine dubio ita receptum Carolus IV. confirmavit &c. Freber. de Origg. Palat. L.I. c. III. p. 21.* Hincque ad Rhenum in nostra usque tempora permansit nomen Palatinum & conservatur in Bavariæ Ducibus ac Illustribus COMITUM Palatinorum Rudolfinæ Lineæ Ramis: Licet cum hoc in Titulatura discrimine, quod Bavari Comitivam Dignitatem Ducali subjiciant, atque scribantur, *Duces utriusque Bavariæ ac Superioris Palatinatus Comites Palatini ad Rhenum &c.* Reliqui vero eandem præmittunt: *Comes Palatinus Rheni, Dux utriusque Bavariæ &c.* Vid. inter alios *Sprenger. Luc. Imp. c. V. init.* Saxo autem non amplius utitur hoc Nomine, quia Ducibus illud minus frequenter adjungi solet. Interim ex eo haud dubie manavit Vicaria ista Palatinis & Saxonibus adhuc usitata in Imperio nostro Potestas. Præter hos vero Imperator Henricus III. seu Niger subacto Hungariæ Regno & restituto Petro Rege, fidelitateque ab eo recepta ad petitum Ordinum *Palatinum Hungariæ* adjecit Anno MXLII. Item recuperata Campania & Imperio Germanico unita *Palatinum Campaniæ* Anno MLIV. Unde in *Corp. S. R. I. ante cit.* legere est istos quatuor Archi-Palatinos, Rheni, Saxoniæ, Franciæ, Hungariæ, qui & autoritate Speculi Saxonici & Wichbildi Magdeburgensis confirmantur.

V. Extra Imperium primo iidem Palatinatus Hungariæ &

Campaniæ jam quærendi erunt. Hungaria sibi relicta, Campania Galliæ adhæret; Ac præterea *Palatini* titulo usus est Philippus Dux Burgundiæ, qui se nuncupavit *Palatinum Burgundiæ & Namuriensem: Count d' Artoys, Palatine de Burgogne & de Namur*, apud Favin. *Theatr. d' honneur p. 944.* Perottus item audit, *Palatinus* Bearniæ apud *Froissardum vol. III. c. VI.* Ex antiquis Galliæ Comitibus *Palatinis* fertur Rolandus fuisse. Vid. *Merul. Cosmogr. L. III. P. II. C. XXXIV. Leod. de Orig. Palat. p. 5.* Sed si Eginhardo in Vita Caroli M. credimus, Rolandus erat Britannici litoris Præfectus & Anselmus tunc temporis Palatii Comes. Unde & alii Rolandum Britanniæ Comitem appellant. Vid. *Baron. T. IX. Anno DCCCXII.* In Italia vestigia Veteris Comitis Palatini, qui sedem in Lunello, Castro Imperiali, habuerit, ex Gunter. Ligurin. L. III. v. LXXVI. & seq. legit *Limn. l. c.*

Et nunc ille Comes consors & Regius Aulæ
Ille potens Princeps, sub quo Romana securis
Italiæ punire reos de more vetusto
Debuit, injuste victrici cogitur Urbi
Ut modicus servire Cliens, nulloque relicto
Jure sibi, Dominæ metuit mandata superbæ.

Poloni Woyewodas suos *Palatinos* nuncupant, unde Satrapiæ ipsorum *Palatinatus*. Palatinorum *munera sunt, esse Ductores copiarum suæ Satrapiæ in Expeditionibus bellicis, indeque nomen habent lingua vernaculâ, ut Woyewoda diceretur, quasi Dux belli. In pace Palatini est conventus Nobilitatis instituere, iisque & Judiciis præsidere. Cromer. de Magistrat. Polon. L. II.* Hos Græci recentiores corrupte Βοεβόδες dixere. Quemadmodum Constant. Porphyr. dum administrationem Romani Imperii tractat de Waiwoda Chazariæ loquitur ὄνομα τῆς ἀξίας, ὡς καὶ οἱ λοιποὶ μετ' αὐτὸν βοέβοδος καλεῖται. *Palatinos* Angliæ, Scriptores nostri, quantum quidem scimus, plane prætereunt, qui licet in præsens Persona Regis aut Principis Walliæ involvantur, olim tamen exstitere ac ditionibus suis nomen *Palatinatus* adhuc durans reliquere. Talis est Palatinatus Cestriæ; *The County Palatine of Chester*, alia nomine Vallis Regiæ, *the Vale Royal* notus. Refertque *Camdenus Britann. p. 488.* Wilhelmum I. Hugonem cognomine Lupum Vice Comitis Abrincensis in Normannia filium primum hereditarium & Palatinum Cestriæ Comitem creasse:

creaſſe: Tandem vero exſpirante hujus familia *Palatinatum ipſum* Primogenitis Regiis ceſſiſſe hodieque Jurisdictionem Palatinam retinere, quam adminiſtrent Camerarius, Judex ſpecialis, Barones Scaccarii, Servientes ad Legem tres, Vice-Comes, Attornatus &c. Vid. plur. *Daniel. King of the Vale Royal of England, or the County Palatine of Chester Lond. MDCLVI. fol.* Similiter Epiſcopos Dunelmenſes Comites *Palatinos* cenſeri, Idem docet c. l. p. 610. Fitque ſubinde, ut Ducatus Lancraſtrenſis, & Comitatus Pembrocenſis, item Tractus Elienſis eodem nomine vocentur. Sed poſtremus hic nomen ſuum cum alio, *The Royal Franchiſe of Ely*, nunc commutavit. De cæteris COMITIBUS Palatinis cum ſolo nomine cum iſtis conveniant, alibi agemus.

VI. Marckgravios ſeu MARCHIONES veteribus COMITIBUS Limitaneis aſſimilamus, a Marck i. Limes, quod Limitum præfecti eſſent. Vid. præter alios *Rudinger. Obſer. Cent. 1. p. 255.* Sic Comes & Dux Sorabici Limitis occurrit in *Annal. Franc. Pith. ad Annum DCCCLXXIII.* Quod ipſum eſt Marchionatus munus. *Et Aventin. Annal. Bojo. L. VI. Majores noſtri unumquodque Regnum, quo citeriora ejus tutiora forent juxta Cardines Cœli in Limites, quibus præfectos cum Præſidiis militum & Equitum impoſuere, diviſerunt: Illos* marcas *hos* marcigraphos *appellant.* Græci Marcheſios dixere, Μαρχεσίους, quanquam in Explicatione fallatur *Niceph. Gregor. Hiſtor. L. VII.* Ὅπερ ἐν τοῖς Ῥωμαίων στρατεύμασιν ὁ βασιλικὴν κατέχων σημαίαν, τοῦτο παρὰ Λατίνοις Μαρκέσιος. h. Marcheſium eſſe, qui vexillum Imperatorium in exercitu geſtet. Alibi *Archi-Comites* dicuntur.

Dux Luneburgi infeudatus, non minus iſthic
Albertus Brandenburgicus Archi-Comes.

Apud *Henr. Aquilonipolens.* Poëtam Barbarum *Primord. Urbis Lubecanæ L. II. c. IIX.* Res ipſa initiis ante dictis ſurrexit. Nominis antiquitatem loquitur Ludovici Imp. Conſtitutio apud *Gold. Tom. III. Conſt. p. 9.* quo *Marchionum* jam tum mentio fit. Eorum in Imperio noſtro Germanico olim quatuor habebantur, die vier hohe Marckgrafen: Brandenburgicus, Moravicus, Miſnicus, Badenſis. Sed Miſnici a Saxoniæ Ducibus nunc repræſentantur; Et Moravia Bohemiæ acceſſit, eoque extra præſentis Imperii limites agit. Soli Brandenburgici ac Badenſes adhuc ſuperſunt; Illi quidem tum

in Serenissima Familia Electorali, tum in Culmbacensibus & Anspacensibus Proavo eodem Serenissimo Joachimo Friderico Electore & Marchione Brandenburgico prognatis. Marchiones Badenses duobus Ramis ac triplici voto dividuntur, Baden-Baden/ Baden-Durlach/ Baden-Hochberg. De quibus V. *Spener. in Syll. Genealog. Linnæum* & alios passim.

VII. Extra Imperium Antwerpia adhuc gaudet Titulo *Marchionatus S. R. I.* Talisque olim etiam in Italia fuit *Marchia Tervisina*, nunc Venetis subjecta, & *Marca Anconitana.* Hodie Dux Sabaudiæ se scribit *Marchionem Italiæ*, item *Salusarum.* Prioris ratio, quia possidet principaliores aditus Italiæ, Juream, Susam & Nicra. Cæteri Italiæ Marchiones a Splendore Tituli hujus ferme degenerant: Nec sine causa *Monzambanus* Marquisiis Italiæ ac Galliæ exprobat, ipsorum aliquos vix ducenta jugera agri possidere, cum Serenissimus Monarcha & Marchio noster, Elector Brandenburgicus, tota ducenta milliaria Germanica per Ditiones suas in Longitudinem conficere possit. *De Stat. Imp. G. c. II. §. VII.* Alius rerum Italicarum Spectator scribit se cum cordolio vidisse in Agro Lunensi *triginta Marchiones* in fico arbore contra famem ficis pugnasse. *Spiasquemi il veder in Italia tanti Marchesi senza Marchesato, Conti senza contado, Cavallieri, che non hanno ne Cavalli, ne Speroni, ne stivali. Non poteva sofferire di vedere nella Lunigiana* trente Marchesi ad un tratto *sopra d' un fico per sfamarsi.* Comment. d' Italia, in Venetia appresso, Giov. Bariletto MDLXIX. ap. *Lans. Or. Contr. Ital. p. 540.*

In Gallia Marchionissæ Nomen notavimus inter Titulos Dnæ Annæ Mariæ Aurelianensis *Marquise de Mesieres*: Cæterorum seriem exhibet *Lind. Descr. O. p. 347.* Antehac certos districtus ab ipsis requisitos fuisse docet *L' Oyseau des Seigneur. c. V. §. L. Quand aucun Count ou puissant Baron se veut faire Marquis, il faut, que par raison il ait au moiens V ou VI Baronies, d' ont en la moinere ait dix nobles hommes tous ses Subjects.*

Anglia primos vidit sub Richardo II. cum ille Robertum Vere Oxoniæ Comitem Marchionem Dubliniæ designaret. Antea *Lord Marchers* dictos fuisse docet *Camden. Britann. p. 102.* Nunc Marquesses vocantur, talesque sunt, Marchio Wintoniensis, *of Winchester*, Wigorniensis, *of Worcester*, Dorcestriæ, *of Dorchester* & Novi Castri, of *New Castle*, cujus Marchionissa variis ac prolixis scriptis Physicis

ſicis Oratoriis & Scenicis non ita pridem toti Angliæ innotuit. De *Marchionibus* Hiſpaniæ vid. *Lind. p. 262. Marchionatus* Portugalliæ VII. *de Aguiar, Caſcais, Ferreira, Gouvea, Montalvano, Montis Majoris, Porto Seguro* enumerat *Anton. Souſa Luſ. Lib. Procem. 1. §. II.*

VIII. LANDGRAVII, Landgrafen/ fuerunt *COMITES Provinciales*, Eosque ſola Germania adhuc habet. Quales ſunt I. Landgravii Haſſiæ, Caſſellani & Darmſtatenſes. II. Landgravius Leuchtenbergiæ, qui in præſens eſt Dn. Maximilianus Sereniſſimi Electoris Bavariæ Frater; Titulo tamen univerſa Familia Bavarica utitur. Atque hi etiam Principali Dignitate adhuc pollent. Contra *Landgraviatus Alſatiæ* Titulis Auſtriacis abſorptus eſt, *Thuringiæ* apud Saxones. *Landgravii* Suſembergiæ hodie ſunt Marchiones Badenſes. Alios infra Principum Dignitatem depreſſos, quique tantum in Comitum dignitate ſunt recenſet Goldaſt. *Landgravium Barenſem*, qui nunc eſt Titulus Comitum von Fürſtenberg; *Landgravium Brisgoviæ: Burgundiæ* ſeu Burgendiæ Helvetiæ, in Burgundien: *Kletgoviæ* ſeu Kleckoviæ, nunc Comitum von Sultz: *Nebelgoviæ*, ſeu Ranckwilæ: *Nellenburgi*, qui eſt Marchio Burgoviæ: *Sisgoviæ: Stafrungæ: Suntgoviæ: Tublingiæ vel* Stulingiæ, nunc Comitis Pappenheimii: *Turgoviæ: Walgoviæ*. cit. Procem. C. p. 27. Primus qui creatus fuerit *Landgravius*, occurrit Ludovicus III. Comes Thuringiæ ab Imp. Lothario talis redditus. *V. Script. Germ. Piſtor. T. I. p. 956. & 958.* Parallelismum aliquem eorum in Dominis Veronæ, Familia de la Scala ſeu Scaligerorum, de Mirandula, de Padua videre eſt, qui manifeſtum *Dominorum Provincialium* Titulum habuere.

IX. BURGGRAVIOS *COMITES Caſtrenſes* dixeris: Quales *Norimbergenſis*, qui eſt Familiæ Brandenburgicæ & *Magdeburgenſis* Ducum Saxoniæ. Reineckiæ & Strombergiæ Burggravii complendo ſolito numero quaternario adjecti interiere. *Burggraviatus* in Urbe Imperiali Friedberg & Geilnhauſen certis Nobilium familiis addictus eſt *Beſold. l. c. §. XI. Burggravios* Antwerpiæ, in Lumbeck & Aquisgranenſes Vid. *in Gold. Conſt. & indice*. Cogitabimus tamen, mediis ſeculis iſtis etiam Urbium municipalium aliquas Burgos dictas fuiſſe. Quo quidem ſenſu Burggravii Comites aut Præfecti urbium fuerint, æque ac Landgravii, præfecti Provinciarum. Sic enim Angli hodienum Burgi nomine, a *Bourrough*, non Caſtra, ſed omnia iſta oppida appellant, quibus jus competit in Parliamento Inferio-

ri votum ferendi. Et Strombergam cujus Burggraviatum antea enarravimus, castrum cum amplissima præfectura fuisse nos docet Limn. l. c. n. LXXXVII. *Hærgravios seu Heregravios* i. Comites Militares seu Belli Duces Brabantiæ, Normanniæ, Hungariæ, Ferrariæ commemorat Gold. in cit. Corp. S. R. I. Hertzog. *Chron. Alsat. p. 143.* Sed Titulus ille nunc intercidit: Nisi quod simile quid in Deputatis Rusticorum Suediæ videatur occurrere, qui Heertags-Bauren vocantur, dieweil die Bauren selbe aus ihren Kirchspielen ausorden umb dem Reichstage bey zu wohnen. *Diar. Eur. Contin. V. p. 41.* Confer *Loccen. A. S. L. II. c. XI.* De *Rugraviis* suspicamur ipsos Freigraviis, den Freygrafen/ Prætoribus occultorum judiciorum in Westphalia similes fuisse, quod sine operosa causæ cognitione & ex mera libertate arbitrii eoque aspere in facinorosos animadverterent. Ideo enim & *Comites asperi* vocantur *Recens. Ord. Imp. proœm. in T. I. C. Cold. p. 25.* & aliquando Raugrafen: Quales fuere Philippus, Otto, Cuno, quorum diplomata & Cessiones allegantur in in Controv. de Jure Aperturæ inter Serenissimos Electores Moguntinum & Palatinum præced. Anno agitatis. Vid. *Contin. XVI. D. E. App.* Similis Initialis occurrit in Germanico nomine nostro, Ruprecht seu Robertus Latinorum; Quam Lutherus vitiose ita scribi, & dicendum esse Ratwert ut qui Rath und Werth sit, qui Consilio valeat & charus sit, autumat in *Nominn. Propr. Germ. pag. 24.* Hocque sensu Rugravios Comites Consilii seu *Comites Consistorianos* quales c. I. propositi fuere, dixeris. Sed Etymologia ista forsan nimis longe petita foret. *Gogravii* judiciale munus exercuere, de quibus Vid. *Spec. Saxon. L. 1. Art. LVI.* De Centgraviis, Waldgraviis *Besold. c. I. n. VII.*

CAPUT III.

Comites Imperii & eorum Scamna, Subordinati in Germaniâ: Comites Angliæ, Galliæ, Italiæ, Hungariæ &c. Cur Princeps Transilvaniæ se scribat Siculorum Comitem: Comites Mareschalli in Anglia, Conestabiles Angliæ, Galliæ, Hispaniæ: Vice-Comites quales, qui & ubi degant.

I.

SEquuntur simplices COMITES, iique nostris temporibus familiariores, Nam eminentiores istos creari nunc fere desitum est. Ho-

Horum Germania noſtra duo genera habet, COMITES Imperii ac Subordinatos. Imperii COMITIBUS ad Comitia & in iis ad Concilium Principum patet aditus, quod & probandæ huic Dignitati abunde ſufficit, daß ſie auf die Reichstäge beruffen und daſelbſt zu dem Fürſten-Rath einen Zutritt haben. *Beſold. n. XIII.* Sed in Claſſes ſeu Scamna deinde abeunt, eoque a Principibus divertunt, ut cum iſti ſeorſim vota ferant, hi conjunctim & omnes eadem Claſſe comprehenſi ſimul audiantur, adeo ut omnium tot vota ſint, quot claſſes & Scamna habentur. In quatuor vero Claſſes ſeu Scamna abeunt, ac totidem in præſens Vota in Comitiis ferunt, atque Scamna iſta nunc ſunt Wetteravicum, Suevicum, Franconicum & Weſtphalicum. Quorum priora duo antiquiora ſunt, poſteriora recens acceſſere. Singulorum recenſionem Vid. ap. *Sprenger. Juriſpr. P. p. 441. & ſqq. Lucern. Imp. c. V. p. 368.* COMITES Subordinati ſeu Landſaſſii ſub aliis Statibus Imperii degunt, quales ſub Sereniſſimis Electoribus Brandenburgicis fuere Grafen von Hohnſtein v. Schwed / Herrn zu Vierraden. Sub Ducibus Pomeraniæ & Epiſcopo Caminenſi, die Grafen von Neugart / Eberſtein und Naſſau. Quorum pleniorem Syllabum Vid. *in Limn. c. l. n. XCIV. Beſold. XIII.* Eodemque pertinebunt qui noviter ad Dignitatem Comitivam evecti ſunt, quosque in Aula Cæſarea & alibi paſſim videre eſt. Inter Antiquiſſimos numeraveris Comites Aſcaniæ & Ballenſtadii, nunc a Sereniſſimis Principibus Anhaltinis repræſentatos, & *Gleichenſes*, quorum Privilegium de Metallifodinis, jam tum a Carolo M. ipſis datum extat in *Conſtit. Gold.*

II. Extra Germaniam Dignitates hæ iterum fere Titulares ſunt. In Anglia quinquaginta & amplius COMITES numerari teſtabuntur Trr. de Reb. Anglicis ſcripti, *Englands Glory, Th. Milles, Wilh. Segar &c.* Antiquiſſimi omnium ſunt *Comites Arundellii*, quemadmodum in Scotia Comites Anguſiæ, *the Earles of Angus*, & in Hibernia Comites Kildariæ, *of Kildar*. Fideliſſimi Coronæ Comites Oxonienſes, Veriorum, *de Vere* cognomine alias noti : Hinc & dum Proceres Angliæ Albis Bacillis ſuis Parliamentum ingrediuntur & ſinguli tot nigricantes lineolas in Bacillis ductas gerunt, quot Criminibus in Regiam Majeſtatem ſe Familia ipſorum polluerit, ſoli hi inter antiquas Familias licet jam in vigeſimo & amplius gradu deſcendentium conſtituti Baculo toto albo adhuc nituntur, in Puritatis

ac Innocentiæ ipsorum Testimonium. Titulares Comitatus Galliæ indigitat *Pasquier Recherch. L. II. c. XI. fin. A prendre lés choses au vray, les Ducs & Comtes, qui sont aujourdhuy, ne sont qu' images des eux, qui estoient de temps de Hugues Capet, n' ayans, ce semble, aucune prerogative sur les autres Seigneurs, si non par une Pompe de nom & pour les ceremonies exterieures.* Sunt tamen, quibus Imperium aliquod juxta Titulaturam competit, quemadmodum Nomen Principis & absoluti Comitis Novi Castri, *Prince & Comt Souverain de Neufchastel*, notavimus inter Titulos Ducis Longovillani *Diss. IIX. c. IV. §. VII.* Et de Dn. Anna Maria Aurelianensi notat *L' Estat de la Franc. p. 458.* Ipsam absolute præesse Dombensibus: *Elle est Souveraine de Dombes, ayant pouvoir de faire battre monnoye.* Confer Titulum ipsius *ead. Diss. IIX. IV. VI.* Comitum Italiæ numerum sine numero iterum queretur Commentarii de Italia Autor antecit. *Oh comme mi venne a noja il veder in Arco & in Lodrone due mile Conti, & un sol Contado molto stretto & povero, ap. Lans. l. cit.* De Portugalliæ Comitibus Vid. *Anton. de Sous. Lus. Lib. Procem. l. c.* De Hispanicis *Selden. Titl. of H. p. II. c. IV.* In Rebus Hungaricis duûm generum COMITES referuntur: Officiarii & Feudales, Illos vocabant Comites Parochiales seu Parochianos Vid. *Matth. Reg. Decr. V. c. LXVII. Dubrav. Hist. Bohem. L. VI. sub init.* Hos Comites Perpetuos. Ita Matthias quidam gessit nomen Comitis perpetui Terræ Scepusiensis in Const. Hung. subnexis *Bonfin. p. 113.* In quorum numerum & Exteros assumi exemplum Dn. Comitis de Sintzendorf docuit, qui An. MDCLXII. solenniter receptus fuit. V. *Art. LIV. Poson. de Anno LXII. in App. D. E. Cont. IIX.* In Principis Transilvaniæ Titulis occurrit Nomen *Comitis Siculorum: Princeps Transilvaniæ*, Comes Siculorum, *& Partium Hungariæ Dominus.* Hi Siculi seu Ciculi, seu Szekelyi, e reliquiis Exercitus Atilæ superstites in Daciæ Angulo Moldaviæ Regioni contermino consedere, quodque scirent exosum esse Hunnorum nomen, illo abolito Ciculos seu Szekelyos sese appellarunt; Atque nunc Saxonibus & Hungaris tanquam Natio seu Populus Transilvaniæ connumerantur. Vid. *Reichersdorf Chorogr. in Scrr. Hung. p. 32. Olah. Athil. c. XIIX. p. 889.*

III. Insignia COMITUM Distinctiva plerumque sunt, ut vel Perlas tantum, vel Perlas cum Floribus mixtas cuspidibus injectas su-

ſuper Coronettis ſuis geſtent : Quod poſterius in Anglia obſervare eſt : Ac Titulum *Honoratiſſimi, the Right Honourable*, cum Vice-Comitibus & Baronibus ibidem communem habent. In Imperio noſtro *Illuſtriſſimos* vocari audias. Hicque inter Privilegia habent, quod Comites Imperii jus habeant præſentandi Perſonas Camerales. Vid. *Ord. Jud. Camer. de Anno MDXLIIX. P. 1. Tit. 1.* Quod cauſæ Comitum Imperatori ac Regi Romano reſerventur in Imperio juſtificandæ. *Ead. P. II. Tit. VII.* Quomodo in prima inſtantia conveniri debeant Vid. *ib. init.* Ritus creandi antiquus fuit, ut Annulo tradito cum Adamantis gemma COMITES renunciarentur. Apud Hiſpanos vero ſingulari prorſus ratione Offa in Aquam injecta invitatus a Rege comedebat populo ter acclamante, *Dua del Conde*. Pantin. *de Offic. Goth. ad V. Comes*.

IV. Id vero prætereundum non eſt COMITIVUM nomen in paucis adhuc Qualitatem Officiariam retinere : Qua quidem conditione ſunt Comites Palatini, des Reichs Hofgrafen/ Comites Mareſchalli in Anglia, & Coneſtabiles Angliæ, Galliæ & Hiſpaniæ. De iſtis nos alibi acturos jam ante promiſimus. Mareſchallatus Angliæ, qui unum e ſupremis Officiis Status eſt, ſibi annexum habet COMITIS Titulum, unde & qui fungitur hoc officio, licet cætera Dux ſit, Comes Mareſchallus, *te Earle Marshal*, appellatur, quemadmodum in Ducibus Norfolkiæ, quibus hoc munus hactenus hereditarium fuit, claruit. Ejusdem Conditionis ſunt *Comites Stabuli*, ſeu veluti nunc compendioſe ſcribuntur Coneſtabiles, itidem inter ſuſupremos Officiarios Regnorum ante dictorum numerati. Talis eſt M. Coneſtabilis Caſtiliæ, qui nunc adminiſtratione Belgii Regii fungitur. In Gallia e duobus miniſtris Coronæ *Magnus Coneſtabilis* primus eſt, & Res Bellicas adminiſtrat. In Anglia Procerum judiciis criminalibus dijudicandis præponitur : Sed neutrubi Perpetuitate gaudet, quæ Angliæ Coneſtabili Anno XIII. Henrici IIX. & Gallico Anno MDCXLI. ablata fuit, neque nunc aliqui extant, niſi urgente neceſſitate & veluti Anglorum JCti loquuntur, *Hac vice*, ſeu pro tempore inſtituti. Cætera, quæ hic explicanda eſſent, itidem in aliam occaſionem reſervata ſunto.

V. VICE-COMITES Germania noſtra ignorat. Anglia duo genera habet, Dignitate tales & Officiarios ; Iſti inter Comites & Barones medii ponuntur ; Neque a Comitibus magnopere diffe-

runt, nisi ratione Insignium, quæ requirunt, ut Coronettam suam, non Floribus & Margaritis cuspidibus impositis more Comitum, sed Margaritis ipsam Coronettam immediate attingentibus ornent, Lingua Anglorum vocantur *Viscounts & Vicountus*: Officiarii VICE-COMITES sunt annui Shirarum seu Provinciarum præfecti, a *quibus* & *Sherifs* vocantur, ac Comitatu satis pomposo XX. vel XXX. Satellitum publice incedunt. Pleniorem eorum Descriptionem reddimus ex *Smith. de Rep. Angl. L. II. c. XVII.*

Qui Comitatus procurationem suscipit, vulgo latine Vice-Comes dicitur, quasi vicarium Comitis aut Pro-Comitem dicas, capessens ea mandata & jussa tribunalium judicumque, quæ ipsis olim Comitibus incumbebant, qui Principi in bello deserviebant, aut in famulatu ejus semper adhærebant. Ex quo liquidò apparet, ad Comites spectasse, ut sententias judicum executioni mandarent, & regia vectigalia in ærarium redigerent. Si quæ animadversio pecuniaria (quæ latine *mulcta* dicitur) in hac Curiâ cuiquam indicitur, aut si in solvendo solidum non solvitur (latine *reliqua* dicuntur) Vice-Comitis est, ea fide bona colligere, & in fiscum referre. Nam quantum ad ordinarios fundi patrimonialis reditus & sæpenumero indictam populo pecuniam, alii sunt qui repetunt, & in ærarium rependunt. Nec deest Vice-Comiti etiam suus vicarius, juris non ignarus, & apparitores quoque complures, quos *errantes* vocant, qui per integram Provinciam, quis cujusque fundus, cujusque nomen & facultates, probe sciunt, & ex mandato Vice-Comitis ad inquisitiones citare solent, atque ob eam causam ad Vice-Comites, qui juris proprie sunt officiales & ministri, *formulæ* ablegantur, quando super eo an factum aliquid sit nec ne ambigitur, ad Vice-Comitem eò loci, ubi fundus est, de quo litigatur, formula quæ dicta est VENIRE FACIAS, ablegatur, tum eodem modo, ALIAS, PLURIES, aut DISTRINGAS, quod si per contumaciam citatus aliquis abfuerit, & ob id mulctatur, Vice-Comitis est, bona pignori accipere, & in ærarium perducere, neque minus officium ejus est, tam Eirenarchis in conventibus, qui *itinerantes* sunt, adesse, quoties in Provinciam ad actiones tam civiles quam criminales expediendas (quod quotannis bis fieri solet) proficiscuntur; & sicuti carceris custodia penes illum est, ita sicubi capitis damnatus est aliquis, eum ultimo supplicio afficiendum curare.

Galliæ

Galliæ VICE - COMITES Insignibus iisdem, quibus Angli, gaudent. *L' Oyseau* eorum tria genera recenset. I. Qui immediate a Rege & Corona dependent. II. Qui a Rege tanquam Duce vel Comite Provinciæ unius vel alterius dependent. III. Qui a Duce, vel Comite dependent. Olim ordinariam jurisdictionem in rebus Civilibus exercuisse, alios vero solam tertiam partem redituum percepisse idem docet. Nunc non alio statu quam reliquæ Dignitates Galliæ vivunt. In Hispania modo Dignitatem, modo Officium esse collegimus ex *Lind. Desc. O. p. 266.* Portugalliæ unum VICE-COMITEM *de Villa Nouva de Cervara,* numerat *Sous.* hoc anno tres alios *c. l.* Quo si plures non sint, saltim præsens *Don Pedro* adjecit: *Pedro Jaques de Magalhals, Don Alfonso Turtado, & Don N. Mendouca.*

DISSERTATIO X.

DE

BARONIBUS.

CAPUT I.

Baronum acceptio pro superiori Nobilitate in Gallia, Germania, Hungaria, R. Neapolitano: Obsoletæ acceptiones pro hominibus dissolutis, Viris, Nobilibus: Origo Vocis: Boyarones Russiæ: Thani veterum Anglorum: Dominorum Titulus Regibus ac Principibus tributus: Dominatus Hiberniæ. Dynastæ, Balthi veterum Germanorum ac Gothorum. Nomina Distinctiva Baronum in Germania.

I.

DE BARONIBUS acturi vim Vocis, Qualitatem ipsam & Cognata eorum seorsim videbimus. Ac primo quidem BARONIS nomen Dignitatem post Comites & Vice-Comites proximam, inferiorique Nobilitate majorem significat, quo sensu etiam nos illud nunc accipimus. Idem deinde usu plerisque Regionibus recepto universæ majori Nobilitati aliquando commune fuit. Sic *Du Chesne* citat ex Antiquo Codice *en la Maison de Montmorencie L. 1. c. IV. En temps de Parlement seront en la Chambre de plez Li Souveraigne & President certain BARON & certain Prelat: Cest ascavoire des BARONS, li Duc de Bourgoigne, Le Comestable,*

Le Count de Saint Paul &c. Et in Appendice Aimoini L. 1. c. LII. legitur: *Archi-Episcopos, Episcopos, Abbates quoque, plures etiam Optimates* & BARONES *sui Regni* congregari fecit. Et c. seq. *Quidam quoque suffraganei ipsorum, nec non Optimatum* & BARONUM Regni Franciæ *non minima pars.* Item Otto Frising. L. II. c. XII. Marchionem inter BARONES numerat: *Inter quos Wilhelmus Marchio de Montferrato, Vir Nobilis & magnus & qui pene solus ex Italiæ BARONIBUS Civitatum effugere potuit Imperium &c.* Atque iterum in Germaniæ nostræ Proceribus exemplum elucet in Diplomate Principum Imperii de Electione Ottonis IV. Imp. Cujus initium est: *Sanctissimo Patri ac Domino Innocentio SSæ Romanæ Sedis summo Pontifici Principes* & BARONES Alemanniæ *Clerici & Laici debitam in Christo reverentiam &c.* Et in fine ejusdem: *Sanctitatem insuper vestram obnixe rogamus, quatenus* Principes & BARONES *a tam rationabili electione discordes Ecclesiastica Censura ad Concordiam revocetis*, apud *Goldast. Tom. 1. Const. p. 287.* Apud Hungaros nec nostris temporibus plane desiisse ex *Werbeuczii* hisce colligimus *Const. Hung. P. 1. Tit. XCV.* *Ne autem super officiis* & Nominibus BARONATUUM *dubium suboriri posset, eorum nomina hic inserenda existimavi. Sunt itaque* veri BARONES, *quorum ab antiquo Nomina Decretis & Literis confirmationalibus Regiis inseri consueverunt, Palatinus Regni Hungariæ, Judex Curiæ Regiæ; Regnorum Dalmatiæ, Croatiæ & Slavoniæ Banus, Waywoda Transilvanus & Siculorum Comes &c.* Hinc & si Status inter illos commemorantur, id communi hac Paraphrasi fieri solet. *Prælati, BARONES & Nobiles cæterique Status & Ordines Regni Hungariæ;* Vel *Prælati, BARONES, Magnates & Nobiles &c.* Vid. *Diar. Eur. Cont. VII. p. 477. & seqq. Et in Append. Cont. IIX. init.* Similiter de Regno Neapolitano docet *Anton. Surgens Neapol. Illustr. L. 1. c. XXIII. §. II. Distribuuntur Titularii in Comites, Marchiones, Duces, Principes, omnesque appellantur BARONES.* Quo sensu & Constit. Caroli I. de Conjugio Magnatum accipimus: *Quod BARONES Regni absque permissu Regis non possint Uxores ducere, nec matrimonia concedere Filiabus, Sororibus, Neptibus, &c.* Idem de rebus Lithuanicis prodit *Prilus.* Verbis ultimis §. III. h. c. citandis; Et de Portugallia, Catalonia, Mediolanensi Ducatu id tradit *Reinking. R. S. 1. IV. XV.* & compilator ejus *Pisetzki c. XIII.*

II. Ob-

II. Obſoleta eoque huc parum facientia ſignificata ſunt, quod BARO olim fuerit I. *Nomen Contumeliæ*, quemadmodum Ciceronem interpretantur *L. V. ad Attic. Ep. XI. Apud Patronem & reliquos BARONES Te in maxima gratia poſui.* Et L. IX. Ep. ult. *Ille BARO Te putabat quæſiturum, unum cœlum eſſet an innumerabilia.* BARO h. homo nequam & diſſolutus. Ubi Critici tamen pro Barone *Varo & Varro* legunt. Vid. *Martin. Lex. ad hanc Voc.* II. *Viri Synonymum*, ut in *Lombard. L. 1. Tit. IX.* Si quis homicidium perpetraverit abſconſe in BARONE Libero, vel Servo, vel Ancilla : Quod & Scandicam Vocem præ ſe ferre docet *Loccen. A. S. L. II. c. III.* ex Ll. Ripuariorum Tit. LIIX. §. XII. & LL. Norveg. c. LVII. & XLIIX. ubi Barintoug Expeditio Virorum ſit. III. Pithoeus Subſ. L. II. c. IIX. obſervat apud Hirtium de B. Alexandrino BARONUM Nomen Gallis militibus ſeu Cuſtodibus tribui : *Concurritur ad Caſſium defendendum : Semper enim BARONES compluresque evocatos cum telis ſecum habere conſueverat, a quibus cæteri intercluduntur.* E quo tandem, Voce cum progreſſu temporis meliori ac molliori reddita, ſenſim hodierna ſignificatio emerſiſſe videtur. Confer *Camden. Britann. p. 104. Martin. Lex. V.* BARO.

III. In Etymologia nobis ſatis erit aliorum ſententias colligere, Genuinam enim in tanta ſignificatuum varietate aſſignari haut facile erit, neque multum refert etiam, cum de re ſatis conſtet. *Vultej. L. 1. Feud. c. IV. hæc collegit : Bartol. & Alvarot. Valvaſores majores putant eſſe illos, qui hodie dicuntur BARONES, quæ appellatio in Libris noſtris Feudalibus non reperitur. Plerique eam derivant a Græco βαρὺς, quod eſt gravis : Alii a Græco βάρος, quod ſignificat Latinis pondus, quod nimirum aliis corporis pondere & natura anteire debeant. Borcholt. Tr. Feud. C. V. voluit dictos eſſe a German. Banner. Hotomannus dicit vocem Baronis paſſim uſurpari pro viro, ut ita vox illa videatur deducta eſſe a Latino Vir. Nonnulli appellationem illam ab Hebræorum Bar, quod eſt Filius, repetunt : de quo videatur Mozz. de his qui feud. dar. poſſ. num. XVII. Baldo in c. innotuit in fin. de Elect. videtur nomen Baronis eſſe vulgare & ex ſermone utentium introductum pro honore alicujus habentis autoritatem & jurisdictionem. Tentari poſſet Barones dictos eſſe, quaſi pares, quod pares ſint Comitibus. Id quod confirmant Germaniæ noſtræ mores, ubi Comiti Baro æquiparatur, nullumque eſt inter eos in Dignitate diſcrimen, niſi quod Baro non eſt inveſti-*

veſtitus de Comitatu, ideoque Capitaneis proprie ita dictis, non valvaſoribus majoribus accenſendus fuerit, modo ab Imperio feudum obtineat. Vernacula noſtra Barones dicuntur Freyherren/ *quaſi liberi Domini, fortaſſe quod liberum illis ſit Comitibus fieri, quandocunque placet, ſicuti Licentiatis fieri licet Doctoribus, quandocunque ipſis libet.* Græcum βαρὺς vero & *Reinking.* ſuum facit, derivatque BARONES ἀπὸ τῆς βαρύτητος ſeu rectius βαρύτητος, quanquam eum & circumſpectiſſimus *Limnæus* ſequatur, atque inter alia ἀπὸ τῆς βαρύτητος BARONES deduxerit. B. Parens meus in Ægyptiorum *Pharao* initia quærit. *Orig. LL. V. Baro.* Martinius Vulteji iſtis addit ſibi a Germanico noſtro Bahr h. apparens φαινόμενος originem petendam videri, veluti dicimus Bahr Geld/ Barfuß/ offenbar/ ꝛc. Ut ſimili ratione, BARO fuerit qui Regi aut Principi pareat, item appareat, præſens ſit; Vel ab eo peti poſſe, quod BARO & *Varo* Virum ſignificet, ut indicetur ἀνδρεῖός τις, mannhafft/ indeque & noſtrum frey &c. Belgarum & Gallorum Brave derivatum videri, cum & Vives ita ſic recenſere videatur *Proceres Inſignes Dignitatum militarium Nominibus* Dial. XIX. *Principes, Duces, Præſides Limitaneos, quos Marchiones nominant, Comites,* Viros, *qui* Barones Barbara voce *nominentur.* Quæ poſtrema hoc præ reliquis habent, quod in Re militari originem quærant, unde, veluti cæteræ Dignitates omnes egreſſæ ſunt, ſic hanc etiam ſumi poſſe veriſimile eſt.

IV. Inter Cognata Vocis collocamus Ruſſorum *Boyarones*, Sed qui ſecundo a nobis indicato ſignificatui fere æquivalent, idemque quod Magnates denotant: Ideo in Mandatis Czaricis Waiwodis anteponuntur. Onſe Boyaren/ en Weiwoden/ en Diacken/ en alle onſe Beſellhebbers. In Liter. Salv. Cond. a Czario Ruſſiæ Legatis Holſaticis datis in *Olear. Itin. p. 25.* Qui porro & hæc de iisdem ſcribit *p. 65.* De Raetsherren von de Groot-Voorſt/die ſe Boyaren heeten/ zyn gemeenlyck de grootſte van't geheele Landt/ de welcke alle eygen Vorſtendommen/ Landt en Luyden onder haer hebben/maer zy mogen ſe ſelver in Perſon niet beſietten/ maer ſtellen daer Gouverneurs/'t ſelve in haeren naem te regeeren/ en zy moeten alle tydt te Hove blyven/ en den Groot-Voorſt op wachten/ daer zy dan ook koſtlycke Palleyſen en Wooningen hebben in de Stadt Muſcow/ om deſto weyniger bevreeſt te zyn voor eenige oproer ofte rebellye. Zy houden oock eenen prachtigen Staet/ Laeten hun treffelycken dienen/en als zy uyt ryden te Hove/ofte buyten de

Stadt

Stadt / hebben zy alle tydt een groot Gevolgh / en laeten haer prachtig sien / met seer kostelycke Kleedern aengedaen / slaen op de keteltrommen en maecken een groot Geraes. Quæ, cum Authentica Editio ad manus non sit, ex Belgica huc transcribi oportuit. Baro ab Herberstein tamen Nobilibus æquiparare videtur : *Bojaros* locum Nobilium seu Equitum tenere *Comm. Rer. Moscov. p. 12.* In Lithuania itidem Procerum in loco habitos fuisse promiscuæ vocum Positiones videntur indigitare apud *Prilus. de R. Polon. L. V. c. I.* Ubi cum Alexander Dux Lithuaniæ se Coronæ Polonicæ adjungeret, testatur se facere id consensu omnium *Baronum*, Nobilium, Procerum & *Boyaronum* ejusdem Terræ.

V. De Anglorum Regno scribit *Camden. l. c.* Danorum temporibus, qui liberi fuerint Domini, & *Thani* Saxonibus dicti, *Barones* vocari cœpisse. *Thani* igitur seu *Taini & Thegeni* Barones erant. Atque sic *Eadwold Cynges Thegn*, Regis Baronem reddidit Huntington, Et in *Pat. IIX. Henr. VI. part. 11. memb. IX. n. XII. mine Eorles and alle mine* Thegnes, reddunt Comites & Barones. Vid. pluribus *Selden. T. of. H. P. II. c. V. §. 11. 111. & seq.* Qui tamen & generalius *Thanos* pro Ministris accipi docet *l. eod.* Et in nott. ad Eadmer. p. 170. *Non alios, inquit, fuisse autumo* Tainos *& Servientes Regis in censualibus Guilielmi vocatos &c. In Suriensis nempe Pagi censu ibidem Oswaldus, Theodoricus atque alii Servientum nomine memorantur, qui tamen ipsi* Taini *indiscriminatim postea statim vocitantur, uti in Wiltoniæ censu Hervæus atque alii ministri dicti Servientes statim nominantur ; quos* Tainos *item appellatos liquet* &c. Apud Gallos & Nomen *Ber* occurrere loco Baronis citat du Chesne aux preuves du L.IV. de L'Histoir. de la Maison de Vergy ex antiquo Comico : *Noble* Ber *& poissant Messiere Henry de vergie.*

VI. In Imperio nostro Baronum alia sunt mera Cognomina, ut Freyherren / Freye / quomodo vocantur initio A. B. Alia nomina distinctiva, quæ veluti gradus quosdam huic dignitati inducunt. Ita enim dicuntur I. Nude Herren. II. Semper-Freien. III. Edle Herren. IV. Simpliciter Edle. V. Barones. Quos & Latini similibus vocabulis exprimunt. Graviusque reliquis videtur Domini Nomen habitum fuisse, cum inter ipsorum Principum Titulos receptum sit, non tantum in universale supremæ potestatis testimonium, de quo præced. Dissert. 1. prolixe actum fuit, sed in specie certorum

locorum intuitu, Quos licet absoluto & digno Principibus jure possideant, non tamen sub Principis aut simili, sed inferiori *Domini* nomine sibi tribuunt, illudque reliquis majoribus Titulis suis postponunt. Sic Austriaci scribuntur *Domini Marchiæ Slavonicæ, Portus Naonis & Salinarum.* Serenissimus Elector noster, *Dominus Ravensteinii, Lauenburgi ac Butoviæ*: Principes Anhaltini, *Domini Servestæ ac Berenburgi.* Et seorsim nunc Servestani, Herren zu Jever und Kniphausen: Marchiones Badenses, Herren zu Rotelen und Badenwiler: Duces Mechlenburgici, Herren der Lande zu Rostock und Stargard. V. *Limn. L. IV. VI. n. LIIV.* Goldastus hanc seriem Dominorum Imperii, qui Principes sunt, aut iis æquiparentur, refert:

Dominus Rostochiensis.
Dominus Stargardiensis in Megalopolia.
Dominus Frisiæ.
Dominus Marchiæ Venetorum.
Dominus Portus Naonis in Forojulii.
Dominus Mechliniæ in Belgio.
Dominus Molini in Burgundia.
Dominus Salinarum in Burgundia.
Dominus Pressæ in Gallia Lugdunensi.
Dominus Zerbestæ in Saxonia.
Dominus in Badenweiler.
Dominus Neoburgiani Principatus in Bavaria.
Dominus Neostadiani Principatus in Palatinatu.
Dominus Simmereni Principatus in Hunnorum tergo.
Dominus Grubenhagiani Principatus in Brunsvigia.

Corp. Ord. Imp. p. 9. Extra Imperium Reges Hispaniæ salutantur *Domini* (seu Lingua ipsorum *Sennor*) *Biscajæ ac Molinæ, Dissert. III. c. I. v. II.* Reges Portugalliæ, *Domini Guineæ & Conquestarum Navigationum & Commerciorum in Æthiopia, Arabia, Persia & Indiis. Dissert. I. c. I. §. III.* Reges Suediæ, *Domini Ingriæ & Wismariæ. Diss. III. c. II. §. I.* Duces Sabaudiæ, *Domini Vercelæ, Marchionatus Cedri, Oniliæ & Mari. Diss. c. eod. §. III.*

VII. Simili Dominatus seu Dominii Titulo olim Hibernia donata fuit, cum primum ab Angliæ Regibus occuparetur: Henricus II. enim Rex Angliæ, cum animum occupandæ Hiberniæ adjecisset, ut speciem aliquam facinori obtenderet, ad Pontificem M. Adria-

drianum IV. Legatos miserat cum petito, ut sibi liceret Hiberniæ Insulam hostiliter intrare & Terram subjugare, atque Homines illos Bestiales ad fidem & viam deducere Veritatis extirpatis ibi plantariis vitiorum. *Matth. Paris.* Cui annuens Adrianus Insulam ipsi *Dominii* Titulo donavit, addito Investituræ loco Annulo Aureo, & in pleniorem confirmationem magno Diplomate, hujus inter alia tenoris: *Et illius Terræ Populus Te recipiat*, & sicut Dominum veneretur, *jure Ecclesiarum illibato & integro permanente, & salva B. Petro de singulis Domibus annua unius Denarii pensione.* Quod confirmat Joh. Salisberiensis, Henrici hac in re ad Pontificem Legatus primarius in *Metalogic. IV. c. XLII. Ad preces meas Illustri Regi Anglorum Henrico II. concessit & dedit Hiberniam jure hereditario possidendam, sicut literæ ipsius testantur in hodiernum diem. Nam omnes Insulæ de Jure antiquo ex Donatione Constantini M. qui eam fundavit & dotavit, dicuntur ad Romanam Ecclesiam pertinere. Annulum quoque per me transmisit Aureum Smaragdo optimo decoratum, quo fieret Investitura Juris ingerenda Hiberniæ. Idemque adhuc Annulus in Curiali Archîo publice custodiri jussus.* Sed nihil horum Executioni mandatum. Post annos aliquot vero in auxilia Dermitii Hibernorum Reguli itum, & R. Strongbowe eo missus, qui successibus adeo crescebat, ut magnitudo ejus ipsi Henrico suspecta redderetur, Sed ille Regi omnia submittens suspicionem declinavit; Ac demum ipse Rex eo concessit XVII. Annis a dato Diplomate Pontificis, Regesque Hiberniæ sibi Tributarios reddidit, ac Diploma Pontificium verbotenus secutus *Dominum Hiberniæ* se scribi jussit, Titulo ante Ducis Guiennæ Titulum, quem Angli tunc quoque gerebant, posito. Qui etiam hoc modo ad posteros propagatus fuit, donec præcedenti seculo loco ejus Titulus Regius Henrico IIX. Statuto Parliamenti Hiberniæ decerneretur, eo quod quibusdam seditiosis *Domini nomen* non perinde ac Regis sanctum & verendum videretur. *That forasmuch as the king, our gracious dre ad Souveraigne Lord* &c. *That the kings Highnesse, his heires and Successours have the Name, Stile, Title and Honour of King of this land of Ireland. Stat. Hibern. A. XXXIII. Henr. IIX. c. 1.* Quem Pontifex M. Paulus IV. postea Philippo ac Mariæ confirmavit: *De Potestatis plenitudine Apostolica Autoritate* Regnum Hiberniæ perpetuo *erigimus; Et Titulo, Dignitate, præeminentiis* Regiis *&c. Insignimus & decoramus.* Ex quo Capite, diduximus *Dissert. I. c. I. §. VII.*

Confer *Selden. Titl. of. H. L. I. c. IV. §. 11. Camden. Appar. ad Ann. Eliz. p. 28. & Hibern. p. 686.*

VIII. Talia Dominia etiam apud Comites reperire eſt, quemadmodum Comitibus Bipontinis annumerata fuere Dominia Bitſch/ Ochſenſtein & Lichtenberg. Vid. *Sprenger. Luc. Imp. pag.* 370. 371. Comitibus Mansfeldicis Heldrungen / quos etiam ex antiquo Cheldorum ſeu Heldungorum apud Saxones ſtemmate derivat Goldaſtus, indeque hodienum Edle Herren zu Heldrungen dici autumat. Sic Rheingraviis attribuitur Dominium ſ. Dynaſtia Morchingen/Domui Waldeck Dominium Didinghauſen / Domui Hohenloicæ, Dominium Weickersheim *Inſtr. Pac. Sued. Art. IV.* Sed non rara in hiſce mutatio eſt, & Dominii Titulus ſæpe in Comitatum tranſiit, quemadmodum Dominio Bitſch factum fuit, Et contra Comitatus Hohen Gerolseck cum Baronatus nomine permutatur *c. l. Inſtr. Pac.* Quod tanto minus mirum eſt, ſi Comitum ac BARONUM non adeo magnum diſcrimen eſſe cogitemus, qua de re Cap. ſeq. agendum erit. Inter ipſos BARONES Autores Dominorum nomine produnt BARONES Ruſſos, Herren zu Plauen / Gleiz / Graiz / Cranichfeld/ Lobenſtein und Gera/ Herrn zu Rapolzſtein/ Herrn von Degenberg rc. Sic & in Principibus ſubordinatis & quaſi Titularibus extra Imperium Domini Titulum legere eſt, ut præſens Marchio de Caſtel Rodrigo ſe ſcribit *Dominum Terræ Novæ :: Don Franciſco de Moura, Cortereal, Marques de Caſtel Rodrigo, Conde de Lumianes,* Sennor de la Terra nova, *Governador &c. D. E. Cont. XVI. App. in Trr. Pac. Hiſpano-Gall.* Cujusmodi plura ex Libris Formularibus ſingularum Gentium Europæarum peti poterunt.

IX. Huc referimus & *Dynaſtæ* Titulum, quem, licet itidem generalis ſit, a Germanis noſtris frequenter pro *Domino* poni paſſim videre eſt, ut Dynaſta Ravenſteinl, Lauenburgi ac Butoviæ; Dynaſtæ Serveſtæ & Berenburgi &c. Sic in Inſtr. Pac. Art. IV, ordinaria loco Dominiorum poſitio eſt *Dynaſtiarum* :: Ut in puncto Reſtitutionis Domus Wurtembergicæ *Dynaſtiæ* Weinſperg/ Neuſtadt & Meckmühle / Item *Dynaſtiæ* Blaubeuren / Achalm & Stauffen / *Dynaſtiæ* Heidenheim & Oberkirch &c. Et jam olim delectatos fuiſſe ejusmodi appellatione, vetera Gothorum ſecula nos docent, quibus BALTHI Titulus inter præcipua Nobilitatis Nomina erat: BALTHUS eſt Walt ſive Gewaltiger / h. Dynaſta, quod propriiſſime Potentem ſigni-

significat. Sic *Bonfin. Dec. Hungar. BALTHORUM post Amalos inter Gothos erat secunda Nobilitas : BALTHA namque Lingua Gothica significat Audaciam.* Immo placuit hoc Nomen ipsi Imperiali Titulo æquiparari & spreta Cæsaris & Augusti appellatione in illorum locum subvehi. Sic enim Athaulphus loquitur ap. Paul. Orosium, Scriptorem istius temporis : *Postquam inprimis ardenter inhiavimus, ut obliterato Romano nomine, Romanum omne solum, Gothorum Imperium & faceremus & vocaremus, essetque Gothia, quod Romania fuisset, fieretque nunc BALTHUS, quod quondam Cæsar & Augustus.* Quem locum alias corruptissimum esse fatetur *Goldastus.* Et Athalaricus Edicto IV. de sua Electione ad Gothos scribit : *Recipite prosperum vobis semper Nomen Amalorum Regalem prosapiam, BALTHEUM germen, infantiam purpuratam, per quos DEO juvante parentes nostri decenter evecti sunt, & inter tam prolixum ordinem Regum susceperunt semper augmenta.* apud Cassiodor. in variis. Vid. pluribus *Goldast. præfat. in Tom. III. Constt. Lit. A. IV.* qui & Nomen maris Balthici inde derivat, cum Gothi ejus litora olim accoluerint.

X. Apud veteres Gothos GARDINGI hoc in loco habiti; Hi enim Ducum & Comitum Dignitati ordine subjungebantur. Sic locati leguntur ab Ervigio Rege. *Leg. Wisegoth. L. IX. Tit. II. leg. ult. Si majoris loci persona fuerit, i. Dux, Comes, sive etiam* Garding⁹. Et infra Lege eadem atq; alibi sæpe hi tres, seu eminentiores, conjunguntur: *Et ideo id de cætero speciali Decreto decernimus, ut quisquis ille est, sive sit Dux, s. Comes atq; Gardingus.* Similiter LL. earund. *L. II. Tit. I. L. I.* a Fl. Racaredo Ordinationi Legum adjunguntur: *Ut sicut sublime in Throno Serenitatis nostræ Celsitudine residente videntibus cunctis sacerdotibus DEI, Senioribusq; Palatii atq;* Gardingis, *earum manifestatio claruit &c.* Conf. *P. Pantin. de Offic. Goth. V. Gardingus in T. II. Scrr. Rer. Hisp. f. 200.*

XI. Titulum der Semper-Freien / reperire fuit in Baronibus de Limpurg, Thusis, Alvenwalden & Westerburg / quorum illos hodie Comites Leiningenses repræsentant, qui præ cæteris hac appellatione gaudent. Quanquam & nudus Titulus der Herren a Limpurgicis abhibitus legatur : Christoff Herr zu Limpurg / des Heiligen Römischen Reichs Erb-Schenck. In Subscr. des Königl. Vertrags zwischen Hertzog Albr. und Wolfgang an einen und Herrn Ruprechts verlassenen Erben &c. Colon. Anno MDV. ap. *Goldast.* Reichshandl. p. 51. Vox ipsa, quod Hybrida sit, Limnæo auditu durior est, quam

tamen usu & antiquitate satis tegi posse arbitramur, neque plane dissimilis est in Imperatorum Titulis, quando semper Augusti, allzeit Mehrer des H. Röm. Reichs dicuntur. De Origine ejus idem Limnæus cum Besoldo Seldenum sequitur *Jan. Angl. L. II. pag. 122.* Priscos nempe Germanos Semper Liberos, medios Liberos, & infimos Liberos tanquam Nobilium Classes habuisse, ex iisque die Semper-Freien præcipuos fuisse: Quæ confirmant ex c. XLVII. des Schwaben Spiegels. Hie soll man mercken dryerly Frye Leut/ welche Recht Sie haben. Es heissent eins Semper-Fryen/ das sind die Fryen Herren/ als Fürsten/ und die andern Fryen zu Mann habent. Das ander synt Mittelfryen / das synt die / die der hohen Fryen Mann synt. Das dritt synt geburen/ die Fry synt/ die heissen Fry Landsessen. Confer *Munster. Cosmogr. L. III. c. XX. Rauw. Cosmogr. P. II. c. XXVII. p. 694.* Edle Herren vocantur Comites Mansfeldenses, Edle Herren von Wartberg/ Grafen und Edle Herren zu Diepholtz: Edle: Quales die Edlen von Plathe / die Edlen von der Planitz / item, Edle von Querfurt / Ipsum deinde BARONIS Nomen aliquando Gradum Distinctivum addere discimus ex Titulo Comitis de Hohenlohe in Subscript. Recess. Ratisbon. de Anno MDCIII. Philippus Grafe zu Hohenlohe/ Herr zu Langenberg/ und Baron zu Ließfeld. V. *Limn. Besold. Reink. Pisetzk. ll. ante citt.* Conf. Goldast. In Indicibus Constt. & Reichs-Handl. passim.

CAPUT II.

Baronum origo, quid sint: Quales in Gallia, in Anglia, in Imperio nostro: Quomodo Comitibus Inferiores sint, Prærogativa eorum in Suedia, Anglia: Tituli adjecticii Baronum & Insignia: Series Baronum, Archi-Barones in Gallia, ubi non dentur Barones: Barones Titulati ac Nominales, Barones Quinque portuum &c. in Anglia: Baronetti.

I.

DE Origine hujus Dignitatis cogitamus, id factum esse, quod aliis majoribus Dignitatibus evenit, ut cum antea vel amplitudine, vel splendore majores essent, postmodo certis concluderentur Limitibus. Sic Cæsarem primo Imperatoriam Dignitatem denotasse, mox indubium in ea successorem significasse, tunc vero infra Sebastocratores & Despotas depressum *Diss. II. c. I. §. II.*

§. II. IV. Idem Principum, Ducum, Comitum Titulis evenisse Dissertt. de iis editis patuit. BARONES itaque cum etiam primo Magnates in universum dicerentur, cum progressu temporis certa parte splendoris concludi, quodque Titulus novior esset (Nam veteris Imperii Romani noticia eum ignorat) & cum crescente Gentium Septentrionalium in Italia, Gallia &c. potentia primum oriretur, reliquis antiquioribus cedere oportuit. Unde simul quid sint BARONES eruimus, nempe Proceres in majori Nobilitate postremi. Hoc enim Graduum discrimen nostris temporibus maxime convenit & in omnes æque cadit. Contra vero antiqua & rigida ista requisita, de certo Terrarum tractu aut pluribus feudis, aut amplitudine Jurisdictionis jam dudum videntur expirasse, quemadmodum apud *Tuschum T. I. Pract. Concl. XXVII.* BARO dicitur qui habet feuda plura sub se & vasallos; Et apud *Choppin. de Doman. Galliæ L. III. T. XXVI. n. VII.* Qui summæ, mediæ ac imæ coercitionis jus in arce quadam habet ex concessu Principis; In quibus ac similibus *Limnæus, Besoldus* &c. se nimium fatigant, cum certum sit, hanc Dignitatem non ubivis eandem esse, aut eadem requirere. Et *Reinking* plane nihil explicat, dum BARONES dicit, qui vel de Baronia cum Baronali & Regali Dignitate investiti a supremo Principe, vel citra Baroniam hac Dignitate donati sint. Facitque porro pro nobis, quod dignitas hæc communia cum aliis Dignitatibus jura habeat, sequatur vero interea, si non ob inæqualitatem conditionis, saltim melioris ordinis causa: Id quod Praxis ubivis gentium docet, non obstante, etiam, quod impari potestate instructi sint, & alibi plus, alibi minus possideant. Confer quæ circa Ducum explicationem proposuimus *Diss. VII. c. II. §. IV.*

II. Enimvero in Gallia requisitum fuit, ut qui eum Titulum usurparet, Castellanias plures haberet & quidem vel duas ex *Consuet. Turon. Art. XLVII.* vel tres *Consuet. Andium T. des droits de Baron, Art. XLVII. Du Maine T. des Seigneurs, & Barons Art. LIV. LV.* Quam in rem & Edictum Regium citatur de d. XVII. August. Anno MDLXXIX. quo cautum, ne juxta Arestum privati Consilii d. X. Mart. Anno MDLXXIIX. Baronia prius diceretur, quam composita esset, vel haberet sub sua Ditione tres Castellanias ad minus, quæ unitæ essent & simul incorporatæ & possessæ sub uno Titulo & Homagio præstito Regi. V. *Limn. l. c. n. X.* Sed Rigor iste nunc desiit, ac pa-

parum abeſt ut Dignitas mere Titularis nunc reddita fuerit. In Anglia BARONES ad modum reliquarum Dignitatum Superiorum ſe habent, & ſi non amplius ditionibus, ampla tamen Libertate donati ſunt, & liberum ac ſingulare in Parliamento ſuperiori Votum ferunt. In Imperio noſtro qui immediate ab Imperio dependent, una cum Comitibus quatuor Comitum ſcamna conſtituunt, iisque implicita Vota ferunt. Hinc & non minus quam Comites Status Imperii appellantur, quibus & in Imperii matricula ratione Privilegii & Juris Auſtregarum, item in Dignitate ac munere Præſidis Cameræ Imperialis æquiparantur, & cauſæ ipſos concernentes æque ac aliæ ſuperiorum Feudorum Imperatoris cognitioni reſervantur. *Reinking. n. XXVI. & ſeqq. Beſold. §. XX.* Quod tamen in BARONIBUS Mediatis h. qui ſub Provinciarum Dominis ſunt, aliter ſe habet, veluti & de Comitibus Subordinatis Diſſert. præced. monuimus.

III. Prærogativam BARONUM in Imperio iſta, quæ modo diximus, facile docere poterunt. Comitibus æquiparari hinc ſatis colligere licet. Quare & communiter J. Publ. Scriptores ex *Baron. Schenck. in c. 1. quis dicatur Dux* allegant, nullum inter BARONES ac Comites eſſe diſcrimen, niſi quod BARO non ſit inveſtitus de Comitatu, ideoque Capitaneis proprie ita dictis, non valvaſoribus majoribus accenſendos eſſe, modo ab Imperio Feudum obtineant; Et quod Herrſchafft æque ac Grafſchafft Nomen ſit univerſitatis collectivum denotans & continens Urbes, villas, agros, Territorium & ſimilia omnia BARONI dem Herren ſubdita. V. *Reinking. Beſold. Limn.* &c. quos illi paſſim citant. Interim ordinis cauſa inferiori ab ipſis loco ponuntur: Quod tamen ſuo tempore in Gallia Comitibus pariter ac Ducibus ab ipſis in dubium vocatum docet jam ante citatus *Girard. du Haillan de l' Eſtat des Affair. de Franc. L. III. p. 387. Et encorque par l' ancienne inſtitution le Duc doive marcher devant le Comte, le Comte devant le Baron, & ainſi des autres; s' y a-il en France tels Barons, qui ne voudroient ceder le rang aux Ducs & Comtes nouveaux.* Ratione Sacri Ordinis, in Suedia Epiſcopis anteferuntur: Ut in initiis Receſſ. Suedicorum *Nos* &c. *Comites, BARONES, Epiſcopi, Equites ac Nobiles &c.* In Anglia contra Epiſcopis poſtponuntur: Epiſcopi enim quia cenſentur accipere Bona ſua a Rege per BARONIAM, (quæ Phraſis eſt, qua Politici Anglorum in hac materie utun-

tuntur) ac præterea Dignitatem Ecclesiasticam sustinent, ideo intuitu geminatæ quasi Dignitatis prærogativam obtinent: Quæ quidem res tempore mutati status Regii sub Carolo I. ipsis disputata fuit, adeo ut inter alias mutationes violentas etiam hanc subire cogerentur, ut BARONES sequerentur inposterum, quod contigit Anno MDCXLI. In præsens tamen Regno a Carolo II. instaurato ad pristinum locum rediêre. Et inter ipsos BARONES tunc temporis erant, qui iniquam istam mutationem improbarent, veluti, cum primo omnium Episcopos anteirent, idque fieret die Jejunii pro felici successu Parliamenti tunc inchoandi indicta & Proceribus ad Rem Sacram in Ecclesia Westmonasteriensi celebrandam ordine ac more solito se conferentibus, BARONEM Spencerum erupisse ajunt: Istam diem jejuniis ac humilitati destinatam esse, & tamen eâdem primum superbiæ vestigium BARONES ponere, dum prærogativam illis præripiant, quibus a nullo majorum suorum unquam ambigua facta fuerit. Vid. *Fuller. Church.Hist. of Engl. L. XI.*

IV. Titulus BARONUM in Imperio nostro est *Illustris*, Germanice Wolgeboren / & novius Hochwolgeboren. Quanquam in Belgio quoque sint, quos vocant de welgeboorne Mannen / sed inferiori a BARONIBUS conditione. In Anglia, *the right Honourable*, Titulo Comitibus & Vice-Comitibus cum ipsis communi: Qui & seorsim Titulo LORD utuntur inter prænomen & cognomen antiquum posito, Ut *Francis Lord willoughby of Parham, Denzil Lord Hollis of Yfeild &c.* Insignia eorum quod attinet, ipsi hoc potissimum Charactere distinctivo utuntur, quod Perlas in Coronettis gerant, & quidem non floribus interstinctas, aut Cuspidibus nixas, ut de Comitibus & Vice-Comitibus ante notavimus, sed immediate Coronettis incumbentes; Numero tamen vario: In Germania enim multis esse licet, in Anglia autem sex tantum esse requiruntur: Qua in re iterum nobis præluxit Noticia Heraldica, *the Earle Marshals Booke* ex Stat. Caroli II. d. VII. August. A. R. ejus XIII. *Quilibet eorum quoddam pileum sericum coccineum cum circulo Aureo* & sex Margaritas *scilicet in summitatem ejusdem æqualiter dissitas habeat.* De BARONIBUS Gallicis docet *Paschal. de Coron. L. IX. c. XXII. Eos gestare non quidem laminam integram & latam, sed tenuiorem ac restrictiorem, ac veluti circulum seu gracile vinculum aureum.*

V. Ac ne seriem ipsorum recensendam plane prætereamus, ex Imperio nostro repetimus, quos supra laudavimus, quosque quatuor BARONES seu Liberos Dominos dixere, BARONES Limpurgi in Franconia, Westerburgi, Thusis & Rharæ, Aldenwaldiæ. Addi poterunt Syllabi in *Goldast. sæp. cit. recens. Corp. Imp. 30. & in Indicibus Constt.* passim reperiendi. In Gallia memorabile est Momorancios dici ARCHI-BARONES s. primos BARONES : Montmorencie enim prima olim e BARONIIS reputata est. *ARCHI-BARONEM appellare solemus Momoranciacum, qui id nominis præ cæteris BARONIBUS obtinuit, quod scilicet Zelo Christianismi accensus eidem lavacro se immiserit, quo Rex Clodovæus Proto-Christianus Sacro Baptismate ablutus est.* Rob. Cocnal. Perioch. XIV. p. 108. Confer *Du Chesne aux preves de l' Hist. de Montmor. p. 3. Anno MCCCXCI.* Et Limn. l. sæp. cit. Scrupulum tamen hic movet *Seldenus*, quod in Libro Antiquo *Rageau des droits Royaux* verb. *BARONIE*, tres BARONIÆ antiquitus in Gallia fuisse memorentur, *Bourbon, Coucy, Beaulieu*, prætermissa *Momorancie*: Et BARONES Gallicos Nomen *Sire* loco BARONIS amasse idem monet ex antiquo Carmine, quo BARO de Coucy introducitur sermocinans.

Je ne suis Roy, ne Prince aussi,
Je suis le Sire *de Coucy.*

Seriem Anglicorum BARONUM vid. in sæpius cit. *Englands Glory.* Ex quibus Denzellus Hollis, *Denzil Lord Hollis of Yfeild*, & Henricus Coventry, *Henry Lord Conventry*, Plenipotentiariorum Regiorum Titulo in ultimis Tractatibus Anglo-Belgicis innotuere. Primi sunt Johannes *Lord Nevil of Abergavenny*, *Jacobus Lord Tutchet of Awdley &c.* Id vero falsum est, quod *Sprenger.* adnotat *Font. J. P. c. II. §. III.* BARONES Anglos vocari *Chevaliers Baronets*, cum hæc Dignitas a BARONIBUS diversissima sit. Portugalliæ BARONUM unum, BARONEM de Alvito, recenset *Sous. Los. Lib. Procem. I. n. II.* E Belgii BARONIBUS Brederodii celebres sunt, Et in Trr. Aquensibus Pacis Hispano-Gallicæ innotuit Joh. Baptista de Brouchoven, BARO de Bergeyck. In Regnis Poloniæ ac Daniæ locum hactenus non adeo habuisse videntur. Nec in Hispania extra Arragoniam id Nomen cognitum esse docet *Sprenger l. ante cit.*

VI. Sequuntur BARONES Titulati, quo nomine hic non illos

illos adeo indigitamus, qui Bonis ac Ditionibus carent, quove sensu Besoldus videtur discrimen inter BARONEM Titulatum, & BARONIAM possidentem adducere ex *Henel. Silesiogr. f. 69.* cum Dignitas in iis salva maneat, sed eos qui inferiori Nobilitati alias reipsa annumerati BARONUM Nomen nihilominus habent. Talesque ex Anglia observamus I. *BARONES Quinque portuum*, *The Barons of the Cinque ports*, h. delegati Burgorum Quinque portuensium in Parlamento Inferiori. Quorum præterea & hoc peculiare officium vel privilegium est, quod tempore Inaugurationum Regiarum, vel aliarum Solennitatum Uraniscum Regium portent. Plura de iis vel etiam de ipsis Quinque portubus, qui qualesve sint, desideranti indicamus *Th. Hackluyt Voyag. T. 1. fere ab init. Coke Institut. of Laws L. IV. c. XLII.* II. Judices Regios, qui Reditibus Regiis dirigendis præpositi sunt, quos vocant *the Barons of de Exchequer.* III. *BARONES de Kinderton & de Burford*, quorum hic tantummodo Eques est, aliosque Equites pro ætatis suæ ratione sequitur; Ille Nobilis, *an Esquire*, sed reliquos Nobiles tamen antecedens: Memoratque de *BARONIBUS de Kinderton King in the Description of Chester:* Eos Comitibus Cestriæ originem suam debere, qui cum adhuc absoluti Domini essent, ejusmodi BARONES, BARONES Comitivos, *the Earl's Barons* dictos, creaverint ac in Consiliis capiendis sibi adjunxerit, taliumque octo Familias recenset, e quibus sola hæc Kindertonensium adhuc supersit.

VII. Cognati deinde BARONIBUS sunt BARONETTI, Titulus itidem soli Angliæ cognitus & major quidem communibus Nobilibus, sed BARONIBUS inferior habitus. Cæterum vero æque hæreditarius ac reliqui Tituli, in quibus hactenus versati sumus. Hi primum creati sunt A. IX. Regis Jacobi d. XXII. MaI. Diploma creationis ac cæteras circa ipsos circumstantias exhibet *Selden. P. II. c. V. §. XLVI. p. 821.* Occasio erat turbarum in Hibernia metus, quibus compescendis cum sufficiens militum numerus ex reditibus Regiis ali non posset, hæc Dignitas excogitata fuit, qua donarentur, quotquot in defensionem Hiberniæ, & in specie Provinciæ in Hibernia Ultoniæ, continuo triennio XXX. Milites alituri essent. In Inscriptionibus Titulo *SIR* afficiuntur & ratione prærogativæ anteeunt communes Equites omnes præter Bannerettos, i. qui præsente Rege in Campo creantur, de quibus plenius videnda erit seq. *Diss. XIII.*

de Equitibus. Additur in Diplomate Regio, Numerum ipsorum nunquam ultra CC. augendum esse, sed si quis absque prole mascula decesserit, imminuendum fore, nec quenquam in vicem ejus surrogari debere. Sed hæc sub instauratione Regni Anglici ac reditu Sereniss. Regis, qui nunc est, mutata sunt, variique ad Dignitatem hanc evecti ut d. VII. XIV. XXIX. Junii, Anno MDCLX. & quidem sine speciali obligatione ad rem aliquam præstandam. Horum Catalogum habes in *Englands Glory p. 47.* Eratque primus inter eos Dn. *Orlando* (non *Alandloe* veluti Autor *Diar. Eur. Cont. IV. pag. 373.* eum vocat) *Bridgeman*, post supremus Angliæ Justiciarius, & nunc Magni Sigilli Custos redditus: Quem quidem & BARONEM *eod. Diar.* loco vocari videmus, sed more scriptoribus nostris solito, qui ut plurimum Titulum hunc cum BARONUM Dignitate confundunt, quod & superius §. V. ad Sprengeri Fontes J. P. observavimus.

DISSERTATIO XI.

DE

NOBILIBUS.

CAPUT I.

Autores de Nobilitate: Nobilitas Cœlestis, Virtutis, Civilis: Nobilitas Superior & Inferior, Titulus Nobilis Principibus & Ducibus tributus: Nomen Nobilissimi & Protonobilissimi: Germanorum Adel/ Edelmann/ *Athelingi:* Juncker: *Gentilhomme Gallorum, Anglorum Gentleman, Hispanorum Gentilhombre; Eorundem Hydalgos, Anglorum Esquire, Gallorum Escuyer, Russorum Knesii, Hibernorum O-Neal.*

I.

DE NOBILIBUS & NOBILITATE singularibus Tractatibus egerunt *Tiraquellus de Nobilitate, Gundisalvus Argote de Molina L. de Nobilitate, Hieron. Osorius de Nobil. civili & Christiana, Joseph. Nolden. de Nobilitate, Matth. Stephani de Nobilitate politica, Cyriacus* Spangenberger im Adelspiegel/ *Reiner. Reineccius* von des Adels herkommen. *Besoldus gemina Dissert. de Nobilitate* altera propria, altera Fratris Joh. Georg. Besoldi, *Opp. Polit. Tr.* III.

III. Diss. II. De Jure ordinibusque Civium p. 71. & sqq. Pro speciali cognitione Nobilium in una atque altera Rep. facient : *Nobiliario Genealogico de los Reyes y Titulos de Espanna par Alonso Lopez de Haro Tomis II. Madrit. MDCXXII. fol.* De Nobilitate Veneta nunc ad manus est : *Le Arme o vere insigni di tutti li Nobili della &c. Città di Venetia chora vivono, Venet. MDXCVI. 4°.* De Gallis *L. Estat de la France p. 11. p. 347. Les Noms & Armoiries de la Noblesse de France.* De Anglis, *Englands Glory*, Tractatus jam sæpe in Disertt. hisce citatus; Pro Imperio nostro Kreidenman von Teutschem Adel: Alii præterea peti poterunt ex Indicum Librorum Scriptoribus, *Gesnero, Fabian. Justiniano, Draudio &c.*

II. Ad Nominis evolutionem spectat triplex NOBILITAS, quam Florilegia &ss. sententiarum oratoriarum collectanea exhibent : I. *Cœlestis.* II. *Virtutis.* III. *Civilis.* De prima loquitur *Hilarius in Panegyrico de V. Honorati :* Nos autem in Christo unum sumus, & fastigium est NOBILITATIS inter DEI filios computari. Et *Hieron. ad Celantiam :* Sola apud DEUM Libertas est, non servire peccatis : Summa apud DEUM NOBILITAS est, clarum esse virtutibus. Cui simile est Paradoxum, quod *Besoldus* disputat *Differt. de Jur. & ordd. Civium c. IX. §. IX.* Solum spiritu pauperem vere, i. naturaliter esse NOBILEM : Cum Paupertas sit similitudo DEI & a nulla Creaturarum Pauper dependeat, quæ sub ipso sunt, sed in solo illo acquiescat, quod supra omne est exaltatum. Hæc autem ipsissima NOBILITAS sit paupertatis, quod a solo summo Bono pendeat & inferiora omnia despiciat &c. De secunda est Stoicorum Thesis: Solum sapientem esse NOBILEM : Et Cynicorum : τοὺς ἀστοὺς εὐγενεῖς τοὺς καὶ ἐναρέτους Eosdem NOBILES, qui & probi essent: Unde & isti definierunt NOBILITATEM, Habitum a genere aut institutione aptum ad virtutem. V. *Lips. Manud. ad Philos. Stoic. L. III. Diss. XVII.* De omnibus simul *Gregor. Nazianz. Orat. XIIX.* NOBILITATIS triplex genus est : Unum, quod superne originem traxit, quod quidem si consideremus, omnes peræque NOBILES sumus, quippe ad DEI imaginem creati. Alterum quod a Sanguine proficiscitur : Cujus ratione haut quidem scio, an quisquam NOBILIS dici possit, cum corruptione constet. Tertium a virtute aut vitio agnoscitur, cujus vel uberius vel exilius participes efficimur, prout, opinor, imaginem Divinam vel integram servaverimus, vel

corruperimus. Atque hanc demum NOBILITATEM amplectetur, quisquis vere ſapiens ac Philoſophus fuerit. Sic *Lanſius* introducit NOBILITATEM *Barbaricam*, quando homines non aliter, quam equi & Canes, aliæque beſtiæ ex genere & ſanguine æſtimantur: *Philoſophicam*, quando ſua quisque virtute ſpectatur; Et *Mixtam*, quando quis tam ſanguine, quam ſua virtute cenſetur. *Or. pro Ital. p. 506.* Nos cur ſolam NOBILITATEM Civilem agnoſcamus rejectis cæteris ratio eſt, quia NOBILITAS eſt præmium publicum, quod non ſemper in virtutis NOBILITATE, ac tanto minus in Cœleſti confertur, ſed tunc demum ſi virtus a Reip. Præſide in æſtimationem trahatur; Ac licet NOBILITAS nunqnam ſine virtute eſſe poſſit, alias enim præmium non eſſet, non tamen ideo reciprocus nexus eſt, ut, ubi virtus eſt, etiam ſit NOBILITAS. Sed NOBILITAS ubi eſt, ibi virtus quidem eſſe requiritur, non autem vice verſa, ubi virtus eſt, ibi NOBILITAS etiam locum habet, niſi aut æſtimatio publica accedat, aut NOBILITAS alio & huc non pertinenti ſenſu explicetur.

III. NOBILITAS præterea eſt Superior vel Inferior. Superior totum complexum Dignitatum Civilium a Regibus ad Barones usque comprehendit; Inferior Infimum Gradum eminentiæ ſuper popularem ſtatum. Quæ diſtinctio apud Autores paſſim occurrit. Ita *Nauclerus Generatione XLIII. fol. 231. NOBILITAS gradus habet, ſunt enim Principes, ſunt Comites atque Barones, ſunt &* Inferioris Gradus NOBILES: *Principes non ſolum Dignitate & generis claritate, ſed & potentia antecedunt reliquos, Terras habent & dominia latisſima. Comites & Barones cæterique NOBILES per totam Sueviam diſperſi ſunt, regionem veluti flores campos undique exornantes. Et quod mirum videtur, Principes, Comites & Barones, quoties Imperii neceſſitas exigit, obſequia Cæſari tanquam ſubjecti præſtant:* Inferioris tamen gradus NOBILES *exemptos ſe dicunt &c. Et* Jul. *Pflug. de Rep. German. p. 19. De NOBILIUM autem ordine quid dicam? Ii quidem gradibus jam inde ita diſtincti fuerunt, ut qui* ſummi eſſent, ornarentur Principum Dignitate, Medii Comitum atque Baronum, Infimi autem Equeſtris eſſent loci. V. *Reinking. R. S. I. V. X. n. IIX. IX. Beſold. de Ordin. Equeſtr. Libero n. XIII.* Et Gockelius totum caput de NOBILITATE impendit generali huic ſignificatui pro quacunque nominis, familiæ, & famæ illuſtratione, ac prout creationem Regum,

gum, Electorum, Archi-Ducum, Principum &c. comprehendit. *De Reg. Europ. c. XXIV.* qui Liber utinam nonum in annum pressus fuisset! Hincque porro factum putant, ut qui ex inferiori NOBILITATE essent, NOBILES ministeriales Adelschalck/ & Edelknechte dicerentur. V. *Lindenbrog Lex. V. Adelscalck.* Hinc etiam ratio petenda videtur, cur Pontifex M. in Literis suis ipsos Duces NOBILES inscribere soleat, ut Gregorius IX. Marchionem Misnensem c. constitutis XLVI. extr. de testibus, Innocentius III. Ducem Carinthiæ c. venerabilem fin. extr. de Elect. & Elect. Et Anno MDCXX. Paulus V. P. M. Literis gratulatoriis de dat. Rom. III. Dec. Sereniss. Ducem Bavariæ & post Electorem Maximilianum non alio alloquitur Titulo quam hoc: Dilecto Filio, NOBILI Viro Maximiliano Duci Bavariæ Paulus P. V. Dilecte fili, NOBILIS Vir. V. *Miræum de Bell. Bohem. p. 105.* Quem Titulum tamen Principes Protestantes ferundo non fuerunt, ideo Anno MDLXI. P. M. Pii V. literas aperire noluerunt, quia simili inscriptione instructæ erant. V. *Reinking. l. c. Limn. I. P. IV. VI. n. LV.*

IV. Eodem pertinet, quod NOBILIS Titulum olim inter maximas Dignitates solùm collocaverint, cui indicio erunt quæ Diss. II. c. I. §. III. tradidimus de Nobilissimatus Dignitate, eam nempe in veteri Imperio Romano proximis ab Imperatore, Cæsaribus, & mox omnibus Principibus Sanguinis tributam, & speciali indultu concessam esse. Quibus in Cumulum hic adjicimus Zonar. de Copronymo: Τὸν Νικήταν ἔςεψε Νωβελλίσιμον. *Et Marcellinus Comes: Anno,* inquit, Regiæ Urbis conditæ (Constantinopolin intelligit) CXCVII. Justinus Imperator Justinianum ex Sorore sua nepotem, jam dudum a se NOBILISSIMUM designatum, participem quoque Regni sui successoremque creavit. Sic Alemannus notat insuper Titulum Protonobilissimi *Not. in Procop. Hist. Arc. pag. 42.* Et juxta hunc πρωτονωβιλεσίμȣ πέρτατ☉ habes in *Jur. Græco-Rom. L. IV. p. 288.* Ipsum vero Imperatorem hunc NOBILISSIMI Titulum amasse discimus ex *l. III. ff. de Natal. restit.* Carolum Juniorem Vasconum Regem singulare NOBILIS cognomen habuisse tradit *Marian. L. XIIX. c. XI. Passim novo Principi favebatur propter morum Integritatem, facilitatem Imperii, atque liberalitatem nihil denegantis quod dono dignum esset, ad cætera, quibus nemo ea ætate instructior Princeps fuit congestis omnibus a Natura fortunaque Bonis, eaque Patri dissimillimus, unde Nobilis cognomentum factum est.* V. Co-

V. Cognomina NOBILIUM apud Græcos sunt εὐγενής, εὐπατρίδης, εὐπάτωρ, de quibus nihil est, quod moneamus. Apud Germanos in Abstracto est der Adel/vox primitiva, sed cujus vestigia in vocibus Adler vel Alt forte quæsiveris. In Concreto deinde est Edler/Edelmann/die Edelleute. Unde apud veteres innotuit Adelingi, seu Athelingi, & Edlingi Nomen, in specie quidem Proli Regiæ aliquando tributum: Quo referimus verba *P. Diacon. Rer. Longob. L. I. c. I.* ubi postquam octo Longobardorum Reges recensuerat, subjungit: Hi omnes *Adalingi* fuere. Sic enim apud eos NOBILIS quædam Prosapia vocabatur. Nisi, si Criticen exerceri fas est, *Amalingi* legi velis, quod Nomen primæ NOBILITATIS & Regiæ Ostrogothorum Familiæ erat, idemque quod Cœlestis denotabat, origine seu similitudine ad nostrum Himmel ducta, Unde & hodienum apud nos durans nomen *Amaliæ* h. Cœlestis & Amalsvithæ h. Cœlestis sapientiæ, Reginæ Gothorum, nomen derivatum. V. *Goldast. præf. in Tom. III. Const. Imp.* & ex eo *Dissert. nostram X. c. I. §. IX.*) Eodemque sensu & prisci Anglo-Saxones Principes Regios Adelingos dixerunt, de quibus egimus *Diss. IIX. c. IX. §. II.* Sed tamen & generalius id omnes tulere, qui NOBILES nunc dici possunt. Sic Besoldus citat ex Hucbaldo Abbate Elonensi Vit. B. Lebvini: *Erat gens Saxonum, sicut nunc usque consistit ordine tripertito divisa: Sunt enim ibi qui illorum Lingua* Edlingi, *sunt qui Frilingi, sunt qui Lassi vocantur: Quod Latina Lingua NOBILES, Ingenuos atque Serviles sonat. Add. Nithard. Histor. Franc. L. IV.* Confer *Lindenbrog. Glossar. Voce Adelingus.*

VI. Simili usu nomen Juncker nostro tempore NOBILITATI Inferiori relictum, re notiori, quam quæ Exemplorum recensione indigeat: Antea vero etiam Ducum, Principum, Comitumque filiis natu minoribus tributum fuit: Quam in rem citantur pactis hereditariis Comitum Holsato-Schaumburgicorum & Comitum Sternbergensium Anno MCCCLXX. initis subscripsisse: Graf Heinrich von Sternberg/ Junckherr Simon von Sternberg/ Dechant zu Paderborn; und Junckherrn Johann Graf zu Sternberg ap. Cyriac. Spangenberg in *Chron. Schaumburg. L. V. c. XIIX.* Item in Diplomatibus Ducum Brunsuicensium de Anno MCCCLXXIV. legitur: We Junckherrn Fredrick/ Bernd/ Henrick und Otto/ Bröder von der Gnade GOttes/ Hertogen tho Brunschwig und tho Lüneburg.

burg. Et de Anno MCCCC. We Junckherr Bernd und Ehr Hinrick von der Gnade Godes / Hertogen tho Brunschwig und tho Lüneburg. Quæ citat ex actis Homagialibus Civ. Brunsuic. T. I. *Springsfeld d. Apanag. C. III. n. XIX. & seqq. Estque* Junckherr ibi q. Junior seu Junger Herr : Quo ipso nomine etiam aliquando usos fuisse, idem docet ex subscriptione Diplomatis Ludovici Regis Galliæ: Astantibus in Palatio nostro, quorum nomina subscripta sunt & Signa. Signum Philippi *Junioris* Regis S. Ludovici Buticularii cit. ex *Martin. Marrier. in Biblioth. Cluniacensi fol. 1392.* Cui addimus Transactionem inter Fridericum II. Regem Daniæ & Fratrem ipsius Johannem de Anno MDLXIV. ubi Johannes constanter der Jünger appellatur, nulla alia causa id inducente, quam in declarationem secundogenituræ. Wir Friedrich der Ander ꝛc. Nachdem wir nunmehr aus erheblichen / großwichtigen Ursachen gelegen / und zu Erhaltung allerseits Richtigkeit/fürträglich erachtet/des zwischen uns und dem Hochgebohrnen Fürsten/ unserm freundlichen lieben Brudern / Herrn **Johann dem Jüngern**/ Hertzogen zu Schleßwig ꝛc. Et mox: Daß wir König Friedrich demnach mit gedachtem **unsern jungem Bruder** &c. Vid. Extract des Erbtheilungs-Brieses zwischen König Friedrichen &c. in Actis Holsato-Plönensibus Ed. MDCLXIIX. pag. 14. Confer quæ de Clytonibus & Clytunculis monuimus *Dissert. IIX. c. IV. §. II.* Fuit vero etiam, cum ipsi primogeniti & Regentes aliquando futuri Juniores, Junckern appellarentur. Sic in Diplomate Conradi, Comitis Oldenburgici dato Civibus Delmhorstanis, dum Tutor Comitis Delmenhorsti esset, extat : Wy Greve Cort van Oldenborch bekennen apenpar in düssem Breve / dat wy de Huldiging de uns de Rathmenne und de Börgere der Stadt Delmenhorst gedahn hebben/entfangen hebbē tho unses Bölen hand/ **Juncker Otten/ Greven tho Delmenhorst**/ alsolange beth he tho synen Jahren komme. Quod exhibet Hamelman. Chron. Oldenb. p. 159. Unde & idem Otto alibi Domicellus vocatur citante *eodem Hamelman. pag. 181.* Et *Springsfeld.* notat Magnum Ducem Bunsuicensem in sua dispositione ac fideicommisso de Anno MCCCXXV. Primogenitum suum filium Ludovicum etiam nominare Junckher Lodewig : Woll Jungherrn Ludowigk usen Söhne ꝛc. Idemque tradit Canonicos olim Gottes Junckern vocatos, sed ejus rei fides esto penes ipsum.

VII. In Pomeraniæ Actis Publicis simplici Nomine Mann /

Virorum sæpe appellari solent: Nomine sine dubio per excellentiam illis dato. Sic in Privileg. Erici d. Vid. A. MCCCCLIX. Met unsen getreuen Räthn/Prälaten/Mann unde Staden. It. in Privileg. Ottonis An. MCCCCLXIV. Alle andere Räthe/Prälaten/Herren/Mann unde Stede. Et in Constit. Eccles. Pomeran. Barnimi utriusque, Johannis, Friderici, Bugislai &c. Anno 1591. de novo publicatis, Præf. Wi Barnim de Oelder ꝛc. Entbeden unsen Herren/ Prälaten/ Mann unde Steden. Item Constit. Barnimi & Philippi de Anno 1563. Alle Stende/ Herren/ Prälaten/ Mann unde Stede unser Landschap. Subinde tamen ipsius Equestris Ordinis der Ritterschafft meminerunt: Ut in eadem Constit. Barnimi & Philippi, dat wi derhalben mit vorgemelten Land-Stenden / Herren/ Prälaten / Ridderschop unde Steden ꝛc. Et in Constit. Barnimi ejusd. ac Junioris, Joh. Frider. &c. unde wi Barnim de Oelder ꝛc. de Reinickeit des gödtlicken Wordes unde Christlichen Gelovens mit allen Herren / Prälaten / Ridderschop und Stenden unser Förstendöme unde Landen einhellichlick angenommen. Utrumque Nomen junctim Nobilitati Neomarchicæ attributum legimus in Marggr. Johannsen und dero Landschafft Vergleich / wie es in Appellations-Sachen zwischen den Unterthanen sol gehalten werden. de dat. Soldin. de Anno 1553. Von wegen Grafen / Ritterschafft und Ehrbahr Mannschafft zu der Neumarck Herr Martin / Graf vom Hohenstein ꝛc. Quibus demum seorsim Civitates, Soldinum, Regiomontum &c. subjunguntur.

VIII. Ordinarium Gallorum Nomen videtur esse *Gentilhomme*: Gentiles apud Romanos erant, qui ex eadem gente erant, quique idem nomen habebant; Gentilitas ordo hominum ingenuorum, qui essent ejusdem nominis: Unde præsentem vocis usum facile erat derivari. Quam originem præter alios agnoscit Petr. Mexia seu Messias *aux diverses leçons T. 1. P. V. c. III.* & ita diducit: *Ce nom de* Gentil *est venu des Latins, qui appelloyent* Gentils *ceux, qui estoient d'une mesme race & d', un mesme nom, estans libres & de franche condition de toute ancienneté, & appelloient ces maisons ainsi antiques* Gentils: *Comme encore aujourdhuy nous appellons les maisons nobles de race, maisons de* Gentils-hommes. *Ce que bien demonstre Ciceron en ses Topiques, disant ainsi. On appelle* Gentils *ceux, qui sont d'un mesme Nom, & qui de tout temps ont estè de franche condition: de sorte que jamais aucun de leur race ne fut serf, ny esclave, & moins degradè de l'*

honneur & de la bourgeoise Romaine. Boece aussi en ses Topiques dit, qu' on appelloit anciennement Gentils tous ceux, qui estoient issus d' une maison & race antique, franche & libre, comme estoient les Scipions, Brutus & autres nobles maisons de Rome. Cicero prend aussi ce nom de Gentil pour un, qui est de nostre race & qui porte mesme nom & armes que nous. Le docte Budée parlant des devoirs de parentage observez entre les Romains dit, qu' il y en avoit trois: C' est assavoir devoir de Consanguinitè, devoir de Sang & de lignage en droite ligne, & devoir de Gentilitè: *C' est à dire, quand on estoit d' un mesme nom & armes. Le titre donc de Gentil & de Gentilité s' attribuot seulement aux maisons nobles. Et par ainsi ce nom Gentilhomme envers les Romains valoit autant, qu' homme Noble entre nos Castillans & entre les François.* Alia V. ap. *Limn. J.P. L.VI.c.I.* Hincq; etiam Anglorum *Gentleman* sumtum, sed quo nunc quemlibet Ingenuum Civem fere insigniunt; Et in Hispania *Gentilhombre*, cujus tamen ipsos Proceres non pudet, quemadmodum inter Titulos Marchionis de Castel Rodrigo est: *Gentilhombre de la Camara de Su Magestad. Tract. Pac. Hispano-Gall. de Anno LXIIX. App. ad Diar. Eur. Cont. XVI.*

IX. Hispani præterea NOBILES suos *Hydalgos* vocant ex *Hyo de algo* i. Filius de aliquo, *seu qui Patres citare possit*, derivante *Besoldo l. c.* Talesque omnes Equites, Los Cavalleros, ante oportet esse. Alia aliquam multa de origine ejus congessit *Limn. c. L. VI. I. VII.* quorum summa est: *Hidaldgo* derivari ab *Italico*, quod Italici a tributis immunes *l. de his C. de Episcop. & Cleric.* & in Hispania fuerint quædam Coloniæ, quæ censitæ sint Juris Italici *l. in Lusitania cum l. seq. ff. de censib.* Atque adeo quem immunem voluerint dicere, eum *Italico* dixisse, unde paulatim effectum sit Hydalgo; vel dici etiam posse quasi *Hyo dal godo* quod Gothi ab antiquis temporibus in Hispania Imperium tenuerint, eoque qui Nobilitate voluerint præcellere, se filium Gothi dixerit. Angli *Esquires* dicunt a Gallico *Escuyer*, i. Scutifer, Armiger, quemadmodum & *Armigeros* Latine appellant, quorum tamen non unum discrimen est, de quo agendum erit seq. c. III. Cui simile est Nomen *Militis*, quod in Consuett. Feudall. pro NOBILI usurpatur, quia NOBILIUM proprium sit pro Patria militare. V. *Commentt. in Tit. de Vasall. milit.* Et Germanorum Knape/ Wapener/ &c. q. d. Armigerum seu NOBILEM scutatum, vel a Clypeis Gentilitiis, quæ in NOBILITATIS Insignia ge-

gestant, vel quia Principibus & majoribus NOBILIBUS ab Armis erant. Sed Nomen hoc in Desuetudinem nunc fere abiit, veluti & Gallorum *Escuyer* officiis tantum alligatum mansit, qualia *Le grand Escuyer*, *L' Escuyer ordinaire*, *Le premier Escuyer* &c. De quibus videndi Scriptores Status Franciæ. *Olear. Itin. Pers.* Russorum *Knesios* huc aptat, cujus verba enotata sunt *seq. c. III.* Et in Hibernia Nobilitatis seu Eminentiæ nota est *O-Neal*, quam Dignitatem Incolæ tanti habent, ut insolenti fastidio elati Principum, Ducum, Marchionum, Comitum Titulos præ Nomine *O-Neal* contemnant. *Lans. Or. Contr. Britann. p. 457.* Ipsumque hoc Exemplo docet *Camden. Ann. Eliz. p. 146.* Schanum *O-Neal*, Filium Coni *O-Neal* alios honorarios Titulos præ O-Neali nomine barbarico tumore dedignatum fuisse.

CAPUT II.

Nobilitatis sine Autoritate publica sumptæ abusus: Cur Autoritate publica niti requiratur: Causa collatæ Nobilitatis: Quæ facta nobilitent? Nobilitas a virtute militari & officiis Aulicis: Nobilitas collata minus merentibus: Initia Nobilitatis apud veteres Hebræos, Græcos &c. Quo in loco avita Nobilitas habenda sit? Conditio novæ Nobilitatis, cur ipsi a veteribus invideatur? Cur opes Nobilitati necessariæ sint? Privilegia Nobilium; Eorundem insignia.

I.

FUndamento NOBILITATIS declarando verba Lansii præmittimus *Or. pro Ital.* quorum partem jam *Cap. I. §. II.* recensuimus. *Germani cæteris melius periti NOBILITATEM plerumque vocant Virtutis militaris antiquæ splendorem cum Censu publica autoritate in posteros propagatum: Itali omnium optime, licet & ipsi virtute & censu avito NOBILITATEM definiant, autoritatem tamen ejusmodi publicam non requirunt, nec minorem prudentiæ, justitiæ, temperantiæ, quam fortitudinis rationem habendam putant; Proinde & NOBILITAS in omnibus hominum ordinibus illius capacibus nullibi terrarum est copiosior, nullibi omnibus numeris perfectior, nullibi omnibus dotibus est augustior; quam in Italia.* Postrema quod attinet, copiam NOBILIUM Italiæ facile aliquis colliget, qui triginta Marchiones & duo millia Comitum in tenui aliquo districtu extitisse ex eodem

eodem Lansio repetierit *Or. contr. Ital. p. 540.* Unde NOBILES tanto minus raros fore verisimile est. Utrum vero perfectione majori, aut augustioribus dotibus, præ aliis populis ibi emineant, nec ne, in medio hic relinquimus; Id certe ab omni reprehensione non vacat, NOBILITATEM istic autoritatem publicam non requirere; Inde namque fit, ut rem præstantissimam ingentes abusus sequantur, &, quod concinno parallelismo idem *Lans. in Orat. contr. Ital.* affert, nascantur ibi indies cognomina, & statim primo ætatis die transcribantur in senium. *Quotusquisque est*, ait, *quem avi sui non pudeat? Cui non est prope sutrina vel pedum? Quis æternam majorum vilitatem mendacibus titulis scutatisque insignibus non velat? Pace dixero paucorum, qui genere suo digna moliuntur, sunt in Italia NOBILES, qui de sterquilinio surgunt. Res auditu absurda est, vera tamen, in Italia Bubulcum & cerdonem fere quemlibet superba formula*, a fè di Gentilhuomo, *per fidem Viri NOBILIS, & quamlibet abjectam meretriculam*, a fè di Gentildonna, *per fidem Matronæ NOBILIS, plerumque sermones suos confirmare solere.* Quæ omnia non possunt non fieri, dum præter Autoritatem publicam privatum uniuscujusque ingenium pro norma NOBILITATIS constitutum est: Quia enim ad nostri amorem natura ducimur, facile quamvis perfectionem nobis imaginari & in quidlibet nos transformare possumus, nisi superior accedat Autoritas, quæ persuasiones nostras in ordinem redigat.

II. Enimvero NOBILITAS est Dignitas; Dignitas autem significat non æstimationem qua homo, sed qua Civitas aliquem magni æstimat, eoque dum NOBILIS aliquis est, a civitate manifestatum esse oportuit, se magni æstimare eum, cui Nomen vel Titulum talem permiserit; Seu generalius, NOBILITAS est pars Actuum Civilium, ac proinde in rem Civilem tendere, & ab eadem proficisci oportet. Jam vero Civitatis & Rei Civilis Arbiter quia nemo privatus esse potest, residuum est, ut soli illi qui publico præsunt hanc etiam Publici partem expediant, unde & Majestate jubente Dignitates sustineri docet *L. V. C. de Dignit.* Sic priscus Romulus jam tum potuit Patricios & Plebejos distinguere, Patriciosque h. qui Patribus seu Senatoribus nati essent, extantioribus officiis admovere in luculentum agnitæ NOBILITATIS signum; Nec nostro tempore quisquam summorum Principum est, quin munere hoc subditorum suorum aliquos subinde afficiat. Hinc Imperator noster vocatur Pflantzer und

Handhaber des Adels: König Ferdinands Resolution von der Land-Stände Ritterschafft &c. Freystellung und Religions-Frieden ap. Gold. Reichs-satzung p. 8. Quemadmodum & novissime Sereniss. Elector noster in Borussia Viros præcellentes Calovios, Wickartos, Dennemarckios, NOBILIUM nomine ac jure donavit, in firmati ibi suprematus sui testimonium. Et ipsas quoque Respp. Liberas hanc partem Majestatis explere dubitare nos non sinit Serenissima Resp. Veneta, cui hodienum non infrequens est NOBILES novos asciscere, idque vel splendori Reip. augendo, vel levandis etiam ejusdem oneribus.

III. Sed quoniam Actus Civiles sine causa non esse præsumuntur, Magistratum quoque ratione moveri oportebit, qua NOBILITATEM Subditis suis conferat. Hanc uno *Meriti* nomine satis exprimi posse remur: Meritum est jus accipiendi ab altero rem factis suis æquivalentem. Et hujus expletionem si expresse stipulemur, Merces dicitur: Quando expletio illius ratione, Modi, Temporis & Quantitatis arbitrio & æquitati alterius relinquitur, Præmium vocatur. Id vero vel est Res Corporalis, ut pecunia, ager, domus &c. vel Incorporalis, ut concessio immunitatum, privilegiorum, certorumque jurium, vel Moralis, ut honor, laus &c. vel Notionalis, ut statuæ, Inscriptiones, Coronæ &c. *Puffend. Elem. Jur. L. I. Def. XX. §. III.* NOBILITAS itaque Præmium erit, utpote æquivalens ad facta antegressa; Præmium morale vero, quia non rem aliquam, sed Honorem & aliquam supra communem sortem eminentiam Personæ addit.

IV. Facta porro quæ NOBILITATEM mereantur, si declaranda sint, in genere quidem dici poterit, quamlibet Virtutis Eminentiam eam mereri posse. Sed Virtutis nomine accipi debebunt solæ sociales Virtutes, quales quæ conservando & augendo statui conducunt, non quæ singulares perficiunt; Neque enim Pietatis, Mansuetudinis, Temperantiæ causa quempiam NOBILEM factum facile meminerit aliquis: Nam quoniam ejusmodi virtutes Rem Civilem non attingunt, sed in singulis requiruntur, etiamsi in nulla Societate vivant, nec publici Testimonio aut declaratione indigent. Virtutes Sociales itaque requiruntur; Et publicum eximiæ sibi inde accedentis operæ testimonium collatori ejus perhibet, atque, quanti eum æstimet, nobilitando declarat.

V. Virtus itaque NOBILITATIS fundamentum eſt ; Sed non omnis, verum ſocialis ; Nec ſola, ſed a Publico agnita, quod fuſſe jam declaratum fuit. Idemque nobiſcum agnoſcit ſedulus Dignitatum indagator *L' Oyſeau L. I. des Offic. c. IX. n. VI.* *C' eſt un commun dire, que la Nobleſſe vient de Vertu, de ſorte que la Vertu des anceſtres fait la Nobleſſe de race, & la vertu d' un chacun fait Nobleſſe perſonelle ; Bref, la vertun eſt la cauſe de la Nobleſſe, & la Nobleſſe eſt l' effect de la Vertu. Mais comme c' eſt un effect public, auſſi faut-il que ſa cauſe ſoit approuvée, d' un tes moignage public ; Pource auſſi, qu' autrement chacun penſant eſtre vertueux , & iſſu des parens vertueux, penſeroit eſtre Noble, qui ſeroit une grande confuſion. Au contraire, celuy auquel on denieroit la Nobleſſe, penſeroit, qu' on luy feroit injure, & qu' on denieroit, que luy & ſes anceſtres fuſſent gens de bien & de vertu.* Confer *Lim. l. ſæpe cit. Beſold. Reinking.* Nolden & cæteros paſſim.

VI. Quam vero Publicum potiſſimam ſemper habuit, eſt Virtus Militaris, non quod aliarum ratio plane non habenda ſit, ſed quia hæc magis ardua eſt, quæque operæ ſuæ ipſum propriæ ſalutis diſcrimen addit. Ideo NOBILES Milites, Armigeros, Scutiferos, Equites toties ſalutari videre eſt, quia Dignitatem ſuam plerique militando nacti ſunt : Et in Gallia NOBILES Regi nihil tributi pendunt, ſed tantum Corpore ſuo ad Bellum proficiſci tenentur. *Ph. Honor. Pr. Prud. Polit. p. 1. Relat. de Franc. p. 131.* Sicque in Plerisque aliis Regionibus uſu venit, ut NOBILES cætera immunes Principi in Bello operam præſtent. Unde & Feuda Franca, quæ non onerata erant, niſi militaribus expeditionibus. His deinde proxime acceſſerunt Principum officiarii & miniſtri extantiores, quos itidem NOBILITATIS privilegiis inſigniri oportuit; Ad Principis Majeſtatem enim pertinet, ut domeſtici ejus omnes Dignitate præditi exiſtimentur, cujus rei veſtigia in eo reſtant, quod NOBILES aliquæ familiæ hodienum ab ejusmodi officiis denominentur, ut Marſchall/ Kuchmeiſter/ Schenck/ Truchſes/ Keller.

VII. Abuſus ſuos tamen hanc rem paſſam, & aliis vel ob leviſſima, vel plane nulla merita NOBILITATEM collatam eſſe, vel conferri adhuc dubitari nequit. Ideo queritur *Petr. Bellin. de re milit. p. VII. tit. III. N. XLI.* Salis venditores mediantibus viginti quinque vel circiter aureis numis impetrare NOBILITATIS honorem; Et Tier-

Tiercellinus Rupimanius Eques apud *Thuan. lib. XVI. Histor.* in militarem Galliæ torquem erumpit, Torquem Conchyliatum postquam indignis promiscue communicari cœperit, non esse jam fortium virorum insigne, sed omnium bestiarum collare. Sic aliquid meriti fuit, levius tamen hac Dignitate, quod Dominicus Fontana, quia Obeliscum Vaticanum transportaverat a Sixto V. P. M. Eques creatus fuerit; Et quod Selimus II. Gentilem Bellinum ob excellentem in arte pingendi peritiam Constantinopolin evocatum in equestrem ordinem cooptavit. Similiter Serenissimæ Reginæ Christinæ exprobratur exemplum Sartoris nobilitati, qui Guldenscheer appellatus sit. *Burgold. ad Instr. Pac. l. XV. membr. II.* Sed gravius est, quod Regi Hispaniæ Philippo II. objiciunt, qui nobilitatem ei promiserit, qui Wilhelmum Principem Auriacum interfecturus esset, quod scribit de ipso Meteranus & ex eo *Nolden. C. III. N. XXIV. Limnæus c. l. N. LVIII.* Verhieß auf sein Königliches Wort / wo einer erfunden werden möchte/ der diese seine Ordnung und Befehl ausrichten/ und ihn von einer solchen Pest erlösen / obgedachten Printzen entweder lebendig lieffern/ oder ihm sonst vom Leben helffen würde / demselben oder seinen Erben wolle er an Geld / oder an Grunderben und liegenden Gütern nach seiner Wilkühr befehlen zu erlegen fünf und zwantzig tausend Kronen an Gold/ und ihme zugleich allerhand Missethat/ die er zuvor ie begangen haben möcht/ verzeihen / und wo er kein Edelman sey / mache er ihn Edel von wegen seiner grossen Würdigkeit. Deßgleichen declarire er auch Adels Ehre/ Leibs und Guts verfallen an alle seine Anhänger/ welche sich nicht innerhalb eines Monats/ nach Publication dieses/ von ihm absondern/ also/ daß aller derer Güter / GOtt gebe wie sie gefunden würden/ es sey in Hispanien oder anderswo/ es wären Kauffmans-Güter/ Geld/ Schulden/ Forderungen von Erbgütern und dergleichen alle verwirckt seyn sollen. Ap. Meteran. l. X. pag. 372. Quam rem ex parte exponit *Strada Dec. II. Lib. IV. pag. 177.* Eique Apologiam suam opposuit Princeps Orangius quam Vid. apud eund. *Meteran. c. l. pag. 375.* Quæ omnia si ullo modo excusari possunt, Dona vocabuntur, non præmia, non merita. Et publicas Personas etiam non merentibus donare posse, non nescit, qui profundam ipsorum Clementiam, tum Majestatis, Rationis status &c. conditionem novit.

IIX. Ad

IIX. Ad prima initia NOBILITATIS non abs re cecinit Germanus Myſta, quisquis fuit:

Da Adam hackt und Eva ſpan/
Wo war denn da der Edelman?

Sed huic non minus feſtive reſpondit Maximilianus Imperator, cum Scriptum illud alicubi legiſſet:

Ich bin ein Mann wie ein ander Mann/
Nur daß mir GOtt die Ehre gan.

Immo wo war da eine Policey oder andere Dignität / merito excipit *Georg. Martin. in Parerg. de Nobil.Hered.* Itaque eam Rebuspublicis connatam & cum creſcentibus illis majora incrementa ſumſiſſe arbitramur. Sic in Republica Hebræorum jam tum NOBILITAS extitit, & cum perpetuo NOBILITATIS decore ab ipſa Scriptura commendatur. Eccleſiaſt. X. XIV. *O Te beatam Regionem, cujus Rex natus eſt Clariſſimis*, Prout textus verbotenus ſonat, quem Lutherus interpretatus eſt: Wol dir Land des König Edel iſt. Piſcator: Des König von Edlem Stamm iſt. Arias Montanus: *Filius Heroum.* Junius & Tremellius: *Beata terra, cujus Rex NOBILIS eſt.* Et Chriſtus in parabola adventus ſui, ſe εὐγενῆ, NOBILEM, vocat Luc. XIX. Ἄνθρωπός τις εὐγενὴς ἐπορεύθη: Ein Edler zog ferne in ein Land. Græci quoque antiquiſſimos NOBILES habuere, qui ſtirpe veterum Heroum nati erant, quales Heraclidæ, Æacidæ, Cecropidæ; Apud Romanos præter Patricios, quos Romulus ipſe ſupra vulgus evexerat, NOBILES dicebantur, quorum Majores Curules Magiſtratus, ut Conſulatum, Cenſuram, Præturam, Ædilitatem geſſerant. Item Germani veteres, licet alias ab externa pompa alieni, honoris hoc genus tamen amplexi ſunt. Unde Reges apud eos ex NOBILITATE, Duces ex virtute ſumi *Tacitus* notanter ſcribit *de Mor. German.* De Gothis, quippe Germanorum progenie, vel gente ſaltem ipſis affini, idem teſtari poterunt verba *P. Diac. cit. præc. c. I. §. V.* Et *Bonfinii præced. Diſſert. X. c. I. §. IX.* Adeo ut quæcunque Respublica unquam extiterit, vel quoscunque mores etiam habuerit nunquam tamen ceſſaverit ſplendorem hunc in aliquibus ſuorum accendere.

IX. Ad *Lanſium* redimus, quem NOBILITATEM Germaniæ ex virtutis militaris antiquo ſplendore cum cenſu publica autoritate in poſteros propagata æſtimantem ſuperius vidimus, indeque

Pp quam

quàm virtus, virtus Militaris, Autoritas publica ipsi necessariæ sint, diluctum fuit. Restat ut de antiquitate disseramus, quid conferat NOBILITATI, vel adjiciat. Hoc certum primo, nunquam defuisse censoribus materiam in Generis NOBILITATEM invehendi, quemadmodum est illud ratiocinium *Juvenalis Satyr. IIX. in fine*. Malo pater tibi sit Thersites dum modo tu sis Æacidæ similis Vulcaniaque arma capessas, Quàm te Thersitæ similem producat Achilles. Et istud alius Poëtæ. Et Genus & Proavos & quæ non fecimus ipsi, Vix ea nostra puto etsi. Sed ille hisce talibus virtutem soli Generis jactantia depressam potissimum queruntur: Quod uti probandum non est, ita si fiat, animi impotentis non leve est indicium; Neque enim nostra tempora majori ad virtutem ineptitudine esse censenda sunt, quam vetera illa fuerunt. Unde non inutile fuit dicterium, quo Urbanus IV. P. M. usus fuit: Non esse virtutem NOBILEM nasci, sed NOBILEM se facere: Et animosum responsum Stephani Regis Poloniæ, cui Johannes Basilius non-Regium Sanguinem petulanter objecerat: Clariorem se esse quem virtus, quam quem Venter matris Regem fecerit. Nec sine pudore referri potest, quod mulier Genuensis genere NOBILIS uxori Doctoris nullis imaginibus clari impudenter magis an impotenter respondit: *Non esse pennam quæ faceret NOBILITATEM, sed &c. Alberic. Gentil. de Nupt. L. IV. n. XIII. Lans. Or. contr. Ital. p. 546.* At vero si vanitas hæc absit, non putamus plane de nihilo esse singulare quidpiam in antiqua NOBILITATE notari. Venerationem certe habet videre Castellum aut ædificium antiquum, quod nulla ruina invasit, aut etiam annosam proceram arborem solidam & integram; Quanto plus igitur erit intueri antiquam nobilem prosapiam a fluctibus & procellis temporis illæsam? Et certe si NOBILITAS nova potentiæ publicæ opus est, antiqua potentiæ hujus & temporis simul filia erit. *Verulam. Serm. Fid. n. XIV.* Adhæc si NOBILITAS ideo perpetua est, ut operæ Publico navatæ memoria in posteris conservetur, jam illam operam quæ ante aliquot Secula posita fuit, tanto illustriorem fuisse præsumptio est, utpote per quam ea Reipublicæ firmitas adjecta fuit, ut in præsens usque durare potuerit; Aut si tanti est viri de Republica bene meriti effigiem venerari, quidni eundem in posteris tanquam viva ejus imagine etiam veneremur? Hinc etiam factum, ut NOBILES Titulum *Generosi* acceptaverint, quod proprie talem deno-

denotat, qui genere eminet, licet nunc uniuscujusque virtutis gradus eminentior eo significetur. Ac præterea variis exemplis notum est, honores & officia sublimioris notæ solis antiquis NOBILIBUS destinari: Veluti olim ad Torneamenta non admittebantur, nisi qui NOBILITATEM suam ex quatuor avis paternis & maternis probare possent. Feierabend im Thurnierbuch/ Tit. von Verkündigung aller Thurnier Freyheit &c. Vertrag und Ordnung über dem Thurnier von der Ritterschafft der vier Lande §. I. Welche von ihren vier Ahnen nicht Edel/ noch auch von ihren Stämmen nicht Thurniers gemäß gebohren sind / daß man der keinen Theilen noch zulassen soll. In Silesia, jus & judicium equestre requirit, daß ein Edelman Vierschiltig/ und von Väterlichen und Mütterlichen Ahnen gebohren sey. Quod citat ex *Wenzky in Tr.* von dem Schlesischen Ritterrecht und Ehrengericht. p. 39. 40. Nolden. c. VII. n. LXII. *In Gallia in promotione Equitum S. Spiritus præcipuum est, ut inquiratur in decessores Candidati, in Familiæ nomen & Stemma, quale olim fuit, quale in præsens: Et si vixere NOBILITER Pater, Avus, & Abavus, pro idoneo habetur. Gramond. L. V. p. 271.* Et inter Constitutiones Equitum Aurei Velleris Const. I. est, Ut *Commilitones sint Nomine & armis sine macula, Nobiles,* Quod explicant: *Eum Nomine & armis Nobilem esse qui proprii Cognominis Tesseram gentilitiam gestat, & eo sanguine genitus est, cujus idem Insigne & nomen propria sint. Olivar.* de marca de *Act. Herold.* & ex eo *Jul. Chiflet. Breviar. Histor. ord. Aur. Vell. c. IX.* Confer quæ infr. ad Hist. Equestris Dignitatis dicentur. In Hispania, etiam, ut alicui fortalitium commendari possit, requiritur NOBILITAS ab utroque parente. *Joh. Arz. ab Olator. in Summ. Nobil. Hisp.* & communiter in Ecclesiis Cathredalibus avita NOBILITATE instructos esse oportet, qui extantiori beneficio istic frui cupiunt. Vid. *Fritz. de Nobil. n. XX.* Quorum rationem tamen non in sola antiquitate sitam esse remur, sed in eo, quod præsumptio non minorem Publico operam ac fidem a Generoso ejusmodi præstitum iri, quam quæ in majoribus ejus olim eluxerat. Confer *Nolden. c. XV. n. CXLV.* Et *seq. §. XIII.*

X. Interea NOBILES novos ideo despicatui aut pro nullis haberi nolimus: Quippe qui æque fundatores aviti stemmatis olim esse poterunt, ac illi fuere, qui stemma suum in nostra tempora produxerunt, quosque etiam aliquando Novos homines fuisse oportuit. Au-

torum de iis placita huc fere recidunt: Novos ejusmodi NOBILES non tam NOBILES quam NOBILITATIS principium esse, quemadmodum Unitas non sit numerus, sed numeri principium. Et, NOBILITATEM in NOBILITATO incipere, in filiis pubescere, in nepotibus adolescere, & tandem in pronepotibus maturam atque perfectam ætatem consequi Vid. *Fritz.* §. *XXIX. Hipp. a Coll. De Nobil.* §. *LIX. Besold. Diss. II.* §. *IX.* Quos suo patimur abundare sensu. Nos in Veteribus plus splendoris, rem vero in utrisque eandem agnoscimus: Hoc, quia Causa, fundamentum, initia, circumstantiæ utrinque eædem; Istud, quia diutius & in pluribus personis hoc honore potiti fuerunt. Cur Novis a veteribus aliquando invideatur, ratio in communi hominum vitio sita videtur, qui res suas deprimi putant, dum alios assurgere vident: plane ad modum Deceptionis visus, cum res retrocedere videntur, aliis se promoventibus. *Verul. S. F. n. IX.*

XI. Censum deinde addit Lansius, quod opes, Divitias &ss. interpretamur. Has exigimus non tam acquirendæ, quam conservandæ NOBILITATIS causa, seu Phrasi in scholis usitatiori, non adeo ut sit NOBILITAS, quam ut eidem bene sit. Ratio, quia NOBILITAS honore nititur, qui in accipiente est argumentum potentiæ; veluti Honorabilis est possessio, Actio vel Qualitas quæcunque, si argumentum sit potentiæ: Contra contemptibilis qualiscunque potentiæ privatio. Itaque ut NOBILI bene sit, Divitem esse oportet: Divitiæ enim sunt honorabiles, quia sunt signum potentiæ. Contra contemptibilis est, si opibus careat, neque enim posse aliquid tunc præsumitur. Deinde ut idem virtutis suæ eminentiam testatam faciat, fortitudinem, Magnanimitatem, fiduciam exercere requiritur, quod fieri nequit, dum dives non est: Virtutes hæ enim oriuntur a potentiæ conscientia. Similiter si honorabilis sit, amabitur vel metuetur a multis, hæc enim itidem sunt signa potentiæ. Sed pauperem nemo respicit. E. Atque hoc fine quoque Feuda NOBILIBUS olim collata fuerunt: Ut esset ipsis unde Vitam splendore suo dignam exhibere possent: Unde & nomina Landsassiorum, Landsassen/ Et variantibus deinde circumstantiis, Amt-Schrifftsassen/ enata. De quibus V. plur. *Burgold. p. XXIII. III.* An vero Feudum ejusmodi per se nobilitet, disputant Dd. Nos quoad in Theoria manendum est, negamus, quia pars opum est: Opes vero cedunt Personæ Prærogativæ,

tivæ, nec conferunt NOBILITATEM, sed collatam conservant. Et prisci Jovis Gentilium Deastri iste error erat ut vocatis ad Concilium Diis Sessionis prærogativam jusserit habere Deos Barbaricos ingenti magnitudine ex solido Auro fabricatos præ Græcorum Diis non-aureis, utut opera Phidiæ vel Myronis artificiosissime elaboratis. Quam fabulam ex Luciano huc trahit *Natta Consil. 637. fin.* Sicque in Gallia Formula est: *Que la personne annoblist les biens:* Personam NOBILITARE Bona, non vice versa; In Hispania tamen secus est & omne Feudum ibi nobilitat. V. *Nolden. §. XLV. XLVI.*

XII. Atque adeo NOBILITAS in genere importat *Dignitatem supra vulgarem sortem eminentem. Dignitatem*, i. signum gratiæ publicæ. *Supra vulgarem sortem*, in discrimen a favore, quo publicum unumquemque Civem ac Subditum suum complecti tenetur. *Eminentem*, in argumentum potentiæ, aut cujuscunque qualitatis in NOBILITATE honorabilis. Quibus si graduum discrimen, quod in cæteris Dignitatibus Illlustribus etiam Differtt. hisce observavimus addatur, NOBILITAS postremam supra vulgus eminentiam importabit, & NOBILES in specie nunc ita dicti erunt, qui dignitate supra Civicum Ordinem proxime eminent.

XIII. Privilegia NOBILITATIS indicasse satis erit; Disputare de iis hujus loci non est, sed Cathedræ Juridicæ. *Fritzius. §. XXII.* ea hac serie recenset. I. Quædam consistere in Præsumptionibus, quod pro NOBILIBUS major quam pro plebejis sit virtutum præsumptio, indeque iis in testimoniis ferendis facilius credi quam aliis: Fideliores censeri, & in Rebus arduis præ cæteris adhiberi: Ad secularia officia & beneficia Spiritualia Legationesque obeundas magis assumi: In Electionibus & aliis quibuscunque actibus, ubi voces sunt undique pares, præferri. II. Alia in Reverentia NOBILITATI deferenda. Ita in Salutationibus & Sessionibus præferri: In Judicio locum sedendi iis assignari, ad eorum domum accedendum, non ipsos cogendos domo relicta alios adire, præsertim in officio Dignitatem aliquam annexam habente constitutos: Non teneri ire pedes: Eorum facta majori solennitate pertractari: Injuriam iis factam gravius puniri quam quæ facta plebejo: Dotem iis majorem & lautiorem ab uxore constituendam: Alimenta iis largius præstanda: NOBILIUM funus majoribus expensis & solennitatibus celebrandum: Et licet pater non teneatur alere filium, qui suis manibus sibi victum

quærere poteſt, id tamen locum non obtinere in filio NOBILI, cui eſſet verecundum hujusmodi opera ſervilia tractare. III. Alia in Immunitatibus, ut quod ab oneribus exempti ſint, & in officiis Civilibus perſonalibus, quæ plus oneris quam dignitatis annexum habent, excuſationem mereantur. IV. Denique alia iterum in pœnis temperandis. Ita quæſtionibus & torturis non ſubjici, flagellis non cædi, nec in carceribus propter debitum Civile, nec adeo ſtricte in vinculis propter delicta ex quibus capi poſſunt detineri: Nec damnari ad triremes, nec ignominioſiſſima laquei pœna plecti, ſed potius decapitari. Confer *Nolden. c. IX. tot. Limn. L. VI. c. III. fin.* Quæ tamen omnia pro varietate juris conſuetudinarii varias ſuas tum ampliationes tum reſtrictiones habent. Ad prærogativam in obeundis functionibus Publicis, cujus ſerie I. hujus §. mentio facta addimus: *Nobilitatem* Paſſivam Invidiam magis lenire, eo quod NOBILES in honorum poſſeſſione nati videantur. Et Principes, quibus NOBILES adſunt prudentes & capaces negocia ſua mollius fluere ſentiunt, ſi eos potiſſimum adhibeant. Etenim erga hujusmodi Proceres populus magis propendet, utpote, natos quodammodo ad imperandum. Quæ obſervatio eſt Verulamii *Serm. Fidel. n. XIV. Jus Gladium* gerendi etiam ſingulariter NOBILIBUS olim datum fuit. Eodemque in ſpecie prohibiti Ruſtici ac Mercatores. Ita Fridericus I. de Pace tenenda L. 2. Feud. Tit. XXVII. §. 5. *Si quis Ruſticus Arma, vel Lanceam portaverit, vel Gladium, Judex in cujus poteſtate repertus fuerit vel Arma tollat, vel viginti ſolidos pro ipſis recipiat a Ruſtico:* Item: *Mercator negociandi cauſa per Provinciam pertranſiens gladium ſuum ſuæ Sellæ alliget vel ſuper vehiculum ſuum ponat.* Et Burchardus Caſuum Cap. IIX. *Cellerani Eccleſiæ jura Villicationis in modum Beneficiorum habere contendebant, & contra conſuetudinem quidam ex ipſis more NOBILIUM gladium cingebant.* ap. Goldaſt. T. I. Ser. Rer. Alam. & in Gloſſis eidem adjectis. p. 190. 191. Imagoque hujus Juris in illis Germaniæ noſtræ Urbibus adhuc durat, ubi non niſi Patriciis & NOBILIBUS licitum eſt gladium geſtare. Sed alibi per conſuetudinem huic rei derogatum eſt, æque ac a Conſuetudine ſuſpendit Imperator, ne Ruſtici pecuniam optare audeant *l. 5. C. de Agric. & Cenſit.*

XIV. Inſignia NOBILITATIS hodiernæ, h. Notæ quibus ſignatur, conceduntur eum in finem, ut ex iis appareat, NOBILES

aliis

aliis præstare. Et ea quidem cum Codicillis Publicis,tum Armis Gentilitiis exprimi arbitramur. Codicillos communiter den Wapenbrief vocant, quorum ordinariam in Aula Imperatoria Clausulam habes ap. *Fritz. §. XX.* Instrumenti NOBILITATIS a Rege Suediæ Senatui Rigensi concessæ tenor est : *Civitatem nostram Rigam optime dignam censemus, cui NOBILITATIS honor, toti corpori Senatus olim collatus, ad personas singulorum imposterum extendatur, prout vigore harum literarum, non solum sæpius nominatæ nostræ Civitatis Rigensis Consulibus modernis &c. sicut etiam Senatoribus modernis &c. NOBILITATIS gradum & honores respective conferimus & confirmamus &c. Concedentes propterea omnibus & singulis &c. Vigore hujus Regii Diplomatis ex certa scientia nec non plenitudine potestatis Regiæ omnia ea jura, prilegia, indulta, Beneficia, prærogativas, quæ ad NOBILITATIS Dignitatem pertinent, & quibus ordo NOBILITATIS frui ac a vulgo & plebeji status hominibus distingui cœpit &c. Ab omnibus proinde Potestatibus, Regibus, Principibus, Rebuspublicis liberis, adeoque universis & singulis, cujuscunque illi præeminentiæ, status ac conditionis fuerunt, respective, amice, benevole, & clementer requirimus : Nostris vero Regnorum nostrorum iisque subjectarum Provinciarum & Ducatuum dilectis, fidelibus nostris subditis, & incolis, Proceribus, Comitibus, Baronibus, Equitibus, Nobilibusque liberis, aliisque cujuscunque Ordinis & conditionis, severe & pro gratia nostra mandamus, ut diplomate hoc in eoque seriam voluntatem nostram comprehensam, in omnibus superius scriptis sanctam, firmam & inviolabilem conservent, & ab aliis conservari curent : nec sæpe dictam nostram civitatem in illa, quam Consulibus, Consulari & toti Senatorio officio Rigensi appropriavimus, NOBILI dignitate ac Insignium usu turbent, aut turbari permittant.* Quod datum est *Anno MDCLX. d. XXIII. Nov.* Et habetur ap. *Thulden. App. ad p. IV. Histor. p. 249.* Arma Gentilitia imagines continent ad similitudinem earum rerum factas, quorum causa Publicum se ipsis obstrinxit. Galeæ Scuto impositæ cur apertæ sint, rationem in virtute militari habet: Apertarum enim in bello usus est, Clausæ contra ineptæ sunt, & dicis gratia tantum apponuntur. Confer *Loccen. A. S. L. III. c. VII.* Apud Turcas Scerifi NOBILES de stirpe Mahometæa Tulipantano viridi utuntur, quo splendorem familiæ, ac se Muhammede prognatos esse testatum volunt ; quia ipse Muhammed jam senescens, viridi colore delectatus esse creditur. Vid. *Gabr.*

Sio-

Sionit. de Mor. Orient. C. XI. In Insulis Hornanis Maris Pacifici nucis Cocos folia pro insignibus NOBILITATIS adnotavit Navarchus, Jac. Le Maire. Op dato quamen eenige Vrouwen en Edelluyden an Boort / om het Schip te besien ; Het waren sehr kloecke Mannen / hebbende enich groen Loof van Cocos-Bladeren om haer Hals hengen / 't welcke haer Adelycke Teecken ende Leverey scheen te wesen. *Navig. Le Maire p. 97.* Apud veteres Romanos NOBILIUM mos erat, in nigris calceamentis lunulas ex fibulis eburneis adornatas ferre, ut antiquitatem generis retro ab Arcadibus ductam (qui se Proselenos seu ante lunam ortos dicebant) publico hoc signo a Numa instituto profiterentur, Unde *Juvenalis Sat. VII.*

Et NOBILIS & generosus
Appositam nigræ lunam subtexit Alutæ.

Masen. Spec. Imag. C. XXXI. N. IX. Iidem Annulum aureum cum gemma pro NOBILITATIS signo gestabant, quod vero his majus erat, imaginibus superiorum superbiebant & NOBILES dicebantur, qui Majorum suorum imagines habebant, unde jus imaginum idem, quod jus NOBILITATIS, quod fusius explicatum Vid. *in Rosin. Ant. Rom. L. I. C. XIX.* Inter mulieres binos, aut ternos uniones NOBILITATIS signum fuisse notat *Alex. Gen. Dier. L. II. c. XIX.*

XV. De Titulo STRENUI denique, quo NOBILITAS inprimis gaudet addimus ex *Henel. Silesiogr. p. 70.* Fuit quidem Tempus cum NOBILES nostri Titulo Tüchtig honorarentur, Honoratiores autem ex NOBILITATE Woltüchtige audirent. Crescente autem ambitione crevit Titulorum Luxus & proxima superiori ætate abolito veteri Titulo cœpti sunt NOBILES dici Veste / Validi, & Ehrnveste / mox Strenge / seu Gestrenge / quod Vocabulum secundum Latinorum STRENUUM formatum, receptumque videri potest; Et tandem Edle / quo nomine olim soli Barones insigniebantur ut ex antiquioribus Privilegiis Ducatus Glogoviensis & aliunde apparet.

CAPUT III.

Nobiles Hispaniæ: Galliæ: Armigerorum Angliæ discrimen: Nobiles Belgii, Titulus Nobilium quo sensu Statibus Fœderati Belgii tribuatur? Nobiles Daniæ & Suediæ: Knesiorum Russiæ illustra-

ſtratio: Conditio Nobilitatis Polonicæ & Bohemicæ: Hungarorum Nobiles & vere Nobiles: Turcica Nobilitas: Nobiles Imperii Immediati.

I.

PRætervectis NOBILITATIS diſtinctionibus in Natam & Factam, Item Perpetuam ſeu Realem, ac Perſonalem, NOBILES ſingularum Regionum accedimus, viſuri quo in loco haberi ſoleant. Ac primo quidem de NOBILIBUS Hiſpanorum notandum, illos optimæ notæ haberi, qui a priſcis Gothis originem ſuam arceſſere poſſunt, quod Caroli V. tempore potiſſimum obſervatum notat *Horn. Orb. Imper. de Regn. Hiſpan. period. 1. Can. IX.* Unde & non male originem τῦ *Hydalgo*, quaſi eſſet *Hyo dal Godo* quæſivere. Vid. *præced. C. I. §. IIX.* Quanquam interea Hydalgos iſtos omnes non æque lauta ſorte vivere pro comperto ſit. Conjecitque eos inter tenuioris fructus dignitates, qui hoc Adagium fabricavit: *Un Sennor en Eſpagne, Un Maiſtre en Angleterre, Un Monſieur en France, Un Hidalgos en Portugal, Un Comte en Germanie, un Evesque en Italie, Eſt pauvre compagnie.* Quod tamen veritati, prout generaliter effertur, non admodum convenire recte docet *Limn. J.P. IV. V. XLIIX.* Caput NOBILIUM Hiſpaniæ eſt Admiralius Caſtiliæ; Et quoad Statum ipſorum ab Indictionibus quidem immunes ſunt, ſubjecti tamen provinciali collectæ, & ubi jubentur, gratis tam in Aula, quam Bello juxta proportionem Feudi ſervire tenentur eoque fine ſuos parcagnados alere. Præterea ſi quid poſſident, id tertia parte tributis & fœnore minuitur, ultra quod ex Novis Beneficiis dimidia redituum pars primo Anno in ſimilitudinem Annatæ debetur Regi. *Spreng. Perſ. p. 44.*

II. Gallicanæ NOBILITATIS indicem ac inſignia docet *Autor de l'Eſtat de la France* initio hujus Diſſertationis citatus. In Privilegiis ipſorum eſt immunitas a Taliis. *Grammond.* de iis in genere hæc tradit: Vocari apud Gallos nullo adjecto NOBILES eos, qui arma tractant, nempe ſi proſapia valeant, illorumque ordinem NOBILITATEM dici: Clero & Parliamentis adſcriptos, & ſi ſint natalibus NOBILES, quod plerumque, deſignari ab ordine quemque ſuo. Sic cum de militaribus viris quæratur, NOBILITATEM, cum de Eccleſiaſticis Clerum, cum de Togatis, ſi ſuprema illis Jurisdictio ſit, Parliamenta, cum de reliquis Ordinibus, populum dici: Eoque

triplicem in Gallia esse Regni incolarum ordinem, Clerum, NOBILITATEM, Populum *l. III. Hist. p. 182.* Addit *l. V. p. 271.* Invaluisse more apud Reges Gallos veteri, ut a vulgo NOBILITATEM distinguant, quam item dividere moris sit, in duos gradus: Quæ proxime Regi accedat primam NOBILITATEM dici; proxime vero accedere, quæ per Regum munificentiam sit ab omni ævo: Secundi gradus NOBILITATEM esse, quæ ex propriis reditibus parce & privatim vivat, nec vacet commercio, quale exerceant mercatores. Sed hæc ex parte ad NOBILITATEM sensu latiori sumptam pertinent, hic tamen non prætereunda fuere. De prærogativæ contentione inter NOBILES ac Parliamenta Vid. *eund. Gramond. p. 183.*

III. In Anglia Armigeri *(Esquires)* sunt nati vel facti. Nati sunt, I. Omnes natu minores filii Comitum, Vice-Comitum & Baronum, qui ideo titulum *Honourable* gerunt, omnesque equites antecedunt. II. Filii Natu majores Equitum (nam ipsa equitum dignitas constat non hereditaria esse) qui deinde in omnes posteros suos natu majores idem nomen propagant. Armigeri officiotenus sunt I. Armigeri ita dicti corporis, *The Esquires of the Body*, quorum est præsto esse Regi, ipsi in throno sedenti ad pedes assidere, juxta cubiculum ejus dormire, atque hi itidem titulum *Honorabilis* ferunt, & Equites anteeunt. II. Servientes ad arma, *the serjeants ad armes*, qui Sceptra coronata Regi præferunt. III. Heraldi eorumque asseclæ. Filii naturales superioris NOBILITATIS non reperiuntur vocari Armigeri, quod patiantur defectum natalium, sed Domicelli, annotante *Coke Instit. of Laws L. IV. c. 1. p. 36.* Secus atque in Hispania, ubi tales Hydalgiâ participant.

IV. Provinciæ Fœderati Belgii hoc habent, ut in singulis NOBILITAS peculiarem Ordinem constituat, alterum deinde Civitates absolvant. De Ridderschap ende Edelen & de Steden. Sicque Inscriptio Decretorum Ordinum Hollandiæ est: *Equestris Ordo, NOBILES & Civitates Hollandiæ WestFrisiæque. Boxhorn. de Stat. Fœd. Belg. c. X. §. III.* Unde etiam in ipsum Titulum Statuum Provinciarum singularum Nomen NOBILIS transiit, & Status Hollandiæ ac West-Frisiæ inscribuntur: Edele/ Grootmogende: Status cæterarum Provinciarum Edele/ Mogende. *Id. c. II. §. IX.* Seriem NOBILIUM Hollandiæ ac West-Frisiæ habes apud *Joh. Laet Republ. Confœd.*

fœd. Belg. Titulo Hollandiæ sect. VII. Talis Wassenarii, Boetselarii, Wingardi, Scagæ, Bouchorstii, Rarphorstii, Aersenii, Matenesii. Primi omnium reputantur Brederodii, qui vero ad *NOBILITATEM* superiorem ac Barones pertinent. De cæteris Vid. eund. ad singulas Provincias *Sect. VII.*

V. NOBILITAS Daniæ, licet cum Dania adhuc Regnum Electivum esset, majori autoritate fuerit, nunc tamen etiam non incommode se habet, insignibus quippe Privilegiis abunde instructa a proximo Serenissimo Rege Friderico III. ipsis donatis Anno MDC LXI. X. Julii : Qualia, ut jus vitæ & necis in subditos suos exercere possint : ut ab Oneribus ordinariis immunes sint : Prærogativa præ cæteris Statibus gaudeant : Nullibi, nisi coram Tribunali Regio in causis criminalibus compellari debeant : Jure bona Naufragorum in ditionibus suis appulsa ad usus suos transferendi fruantur, quod alias Fisci Regii emolumentum est : Et denique onere commeatum & supellectilem Regiam per subditos suos vehendi in posterum eximantur : Atque Onere equorum præstandorum in decem annos subleventur. Quæ & ss. V. plene recensita *Diar. Eur. Cont. VI. p. 199. & seqq.* Suediæ NOBILES peculiari tractatu illustravit *Johannes Messenius, Theatro NOBILITATIS Suecanæ*; sed quo itidem, ut plerumque fieri solet, NOBILITAS superior comprehenditur, videnturque in specie dicti NOBILES æque ac in Anglia Nomen Armigerorum (Aff=wappen antiquitus dictorum) ibi gestare. Sprenger. eorum quingentas ac nonaginta sex familias numerat *Descr. Regn. Sued. c. 1. fin.* Olim NOBILITATEM Suedicam rarissime cognomina usurpasse præter Patronymica notat Autor *Descr. Regn. Sued. n. VII. p. 272.* Sed inde non levis perturbatio veterum Familiarum nepotibus relicta fuit, cujus evitandæ gratia NOBILES nunc ab insignibus cognomina sumunt. Immunitatem ipsorum a Tributis attingit *Loccen. A. S. L. III. c. VII.*

VI. De Russorum Knesiis agit *Olear.* ipsosque etiam non adeo lauta fortuna uti, licet alias NOBILITATIS generis & antiquæ prosapiæ studiosissimos, docet *Itin. Pers. p. 65.* ubi postquam Boyaros descripserat, ita loquitur : Maer de Knesen die op de Dorpen woonen / houden niet so grooten Staat / om dat Se gemeenlyck niet so veel hebben / dat Se na haeren Staat konnen leeven / en dat men Se niet kende / qualyck van de andere Boeren soude konnen onderscheiden 2c.

Een Knes will so veel segen / als een Prinß / dit zyn die Edelluyde van de Boyaren / sy houden veele van de treflycke Geschlechte / en afkomen / en dat niet alleen ouder hun / maer sy hooren het oock gaerne van de Vreemde / dat daer Edelluyde in vreemde Lande worden gevonden / soo lief en weert houden sy den Adeldom / en als daer vreemde Ambassedeurs komen / vragen sy alle tyt met Vlyt daernae / of daer ook veel Edelluyde in syn Vorstens ofte Königs Land zyn / en als sie dan ja seggen / dan toonen su een Bly gemot / en verblyden hun daer in.

VI. NOBILITAS Polonica toto orbe liberrima eſt: Adeo ut quidvis in Ruſticos ſuos, utpote ibi omnes aſcripticios, poſſint; Jus Votum ferendi penes ſingulos eſt longe meliori cum conditione, quam in aliis Rebuspubll. fieri ſolet, vel potiſſimum contraria quam Hollandiæ NOBILIUM eſt, quorum ſupra meminimus, qui non niſi unum votum ſimul habent; cum Civitates omnes ſeorſim vota ferre poſſint. Præterea liberi a vectigalibus vivunt, modo commercia non exerceant; Et facultate fruuntur ſtatis temporibus ſal minori precio, quam commune eſt, emendi &ſſ. Unum illos onerat, quod tamen cum reliquarum Regionum NOBILIBUS commune habent, licet hic forte gravius ſit quam alibi, ut ſi Hoſtis alicunde impendet, in armis eſſe, & ſemel, iterum ac tertium a Rege convocati cum ſunt, nemo illorum unus Reip. deeſſe poſſit, quod Expeditionis genus *Poſpolite Rußczenie*, (Thuldenus male *Poſtpoliti Riſztunec* p. *II. p. 107.*) appellant. Quæ vide paſſim ap. *Sprenger. Perſp. Chr. O.* Et *Polon. Nov-antiq.* Item *Starovolſc. in Rep. Polon.* & *Stanisl. Riſſtanowic. Deſcr. Statuum R. Polon.* In Bohemia *NOBILES*, præterquam quod ordinem conſtituant inter Barones & Civitates medium, peculiares ſibi ſuas rogarunt ac fixerunt Leges ac jura quibus regantur, unde peculiare ſuum forum etiam habent. *Stransky de Rep. Bohem. c. XI. §. V.* Singularem *NOBILIUM* Familiarum aliquot recenſionem proponit *ib. §. VII.*

IIX. In Hungaria notare eſt NOBILES ac Vere-NOBILES; De his conjicimus, quod vel ex ſuperiori NOBILITATE ſint, vel antiqua proſapia editi. In oriente Turcæ NOBILITATEM ex proprio cujusque merito ſolum, & ſoli inter alias nationes æſtimant: *Nullus*, ait *Busbeqv. Epiſt. I. Legat. Turc. in tanto Gianizarorum conventu NOBILIS niſi ſuis virtutibus & fortibus factis; Natalibus nemo a reliquis diſtinguitur: Honos cuique pro muneris & officii, quod adminiſtrat,*

ſtrat, ratione defertur. Alibi ſcribit ſe a puellis quibusdam, quæ liberaliori fuerint forma, ſcire voluiſſe, quo genere eſſent; Et audivisſe eas a ſummis ejus gentis ſatrapis originem ducere, aut etiam regio eſſe genere jam bubulco aut opilioni deſponſas: ſe vidiſſe item aliis locis Cantacuzenorum & Palæologorum, imperatorii generis reliquias contemptiſſime inter Turcas degentes. *Sic*, concludit, *in Regno Turcico jacet NOBILITAS* : Et *Turcæ neminem ne ſuorum quidem, niſi ex ſe pendunt, ſola domo Othomanorum excepta, quæ ſuis cenſetur Natalibus.* Immo ne hujus quidem Lineæ Collaterali parcitur, quin potius operam dant, ne cui Dignitati Illuſtri admoveantur, qui ex ea deſcendunt : Und iſt man mit Sorgfalt bedacht/ zu verhindern/ daß Sie nicht zu hohen Aemtern gelangen/ und kein groſſes Gut ſamlen können/ welches Ihnen einen Muth machte nach der Oberſten Herrſchafft zu ſtreben. Dahero keiner an einen Baſſa verheyratheten Sultanin Kinder zu einigen Aemtern des Reichs erhoben werden/ und können nicht höher kommen/als daß Sie Capafi Baſſa, oder der Groß-Türcken Thorhüter werden. Wenn dieſes Geſchlecht ſo unverſchämt oder kühn wäre/ Sich deſſen zu rühmen/ würde man Sie als Rebellen und Verräther halten / und weiß ich nur ein eintziges Hauß von dieſem Stamm/ welches bey den Türcken in einigen Anſehen iſt : Daſſelbige iſt Ibrahim Han Agleri, welches ſo viel bedeutet/ als die von Sultan-Ibrahim herkommen: Ihr Vater war des Käyſers Schweſter-Sohn/ und hatte eine Sultanin geheyrathet/ man hält davor/ Sie kommen von Tartern her/ dieweil aber dieſes Geſchlechts meiſtentheil Weiber ſind/ als ſtehet man ihrentwegen in geringer Gefahr. Sie haben 70000. Thalen Einkunfften/ Sie halten Sich ehrlich/ Sie ſtreben weder nach Aemtern/ noch hohen Dignitäten/ miſchen Sich in keine Staats-Sachen/ und halten ihre Renten wol zu rathe. Durch diß Verhalten haben Sie bißhero ruhig ohne Neid gelebet/ und ihrem Fürſten nicht den geringſten Eifer oder Muthmaſſung verurſachet. Hæc Autor *St. Turc. L. I. c. XVI.* Ratio in iisdem claret ; Nec male eam in arcano Dominationis quærit *Beſold. Diſſert. II. De Jur. Ordd. Civ. c. IX. §. VI.* ut omnes ab uno pendeant Principe, & nemo fiat magnus, niſi per Principem ſolùm, ut eo magis Principi ſint devincti. *Verulamii* non diſſimilis eſt, quod NOBILITAS Dignitatem Regalem diluat & vulgi oculos a proſapia Regia aliquantulum avocet : Quæ adverſantur Deſpotico Turcarum Regimini. In Japania *Varenius* NOBI-

BILES in octavam Ordinum Classem refert, & militibus proxime anteponit, quorum tamen partem maximam itidem milites esse dicit. *Descr. Japan. L. I. c. X.*

IX. Restant, qui primo statim commemorari debuissent, NOBILES Germaniæ nostræ, illique qui vel ab Imperio dependent, vel Principibus in Imperio subjiciuntur; Hos NOBILITATEM mediatam, illos immediatam vocant, item liberos NOBILES, Die freye von Adel / die freye Ritterschafft / welche ohne Mittel der Käyserlichen Majestät und dem Reich unterworffen R. I. de Anno 1555. §. und in solchen Frieden. Eorumque tres Classes constituuntur: Franconica, Suevica, & Rhenana R. J. de Anno 1500. §. Was man mit der Ritterschafften zu Francken / Schwaben und Rheinlanden handlen soll / quarum singulæ iterum in speciales classes abeunt; Equites Franconiæ in sex loca 1. Odenwald / 2. Steigerwald / 3. Gebürg / 4. Altemühl / 5. die Buchen oder Baunach / 6. die Röhn und Werr. Suevi in quinque loca, 1. In Hegaw Bodensee und Algaw / 2. An der Thonau / 3. Am Kocher / 4. Am Schwartz-Wald oder Neckar / 5. Im Keintzgaw. Equites Rhenani in proprie Rhenanos, & Wetteravicos, *Burgold. parte I. Disc. XXII. N. II.* Et *Nolden. c. XVI. N. CXLVII.* Origo eorum hæc communiter perhibetur, quod extinctis Franconiæ & Sueviæ Ducibus NOBILES qui antea subjecti fuerant, una cum Ducatibus ipsis Imperio accesserint, eoque ab Imperio immediate dependere cœperint. Inter privilegia eorundem numerant I. Jus liberum Religionis exercitium in districtibus suis instituendi, & Jurisdictio Ecclesiastica. II. Jurisdictio territorialis. III. Jus Austregarum. IV. Jus collectandi. V. Bannum ferinum. VI. Merum & mixtum Imperium. VII. Jus fœderum. IIX. Ut possint absque veniæ impetratione instituere diætas &c. *Burgold. Nolden. cc. ll. Adde Limn. L. VI. c. III.* ubi singula Singularum classium privilegia ex ipsis Codicillis Imperatoriis fusissime accenset. Quæstionem, An Status sint Imperii, praxis recentioribus Comitiis recepta satis negat. Alia est, An Status olim fuerint? Quod *Rumelin. Limn. Burgold.* ex fine procemii Aur. Bullæ, sibi videntur colligere posse, ubi cæteris ordinibus connumerantur. Sed enim verba textus sunt, *Assidentibus nobis omnibus Principibus Electoribus Ecclesiasticis & Secularibus, ac aliorum Principum, Comitum, Baronum, Procerum, NOBILIUM, & Civitatum multitudine numerosa.* E quibus si necessario sequitur, NOBILES tunc

tunc status fuisse, eâdem consequentia texi posset, etiam Proceres aliquos in specie ita dictos tunc Status peculiares esse oportuisse, cum itidem seorsim ibi ponantur, quæ res inaudita est. Putamus itaque NOBILIUM æque ac Procerum Nomine ibi non peculiares Status, sed complexum Statuum Superioris NOBILITATIS indigitari; Ut proinde saltim in hoc argumento nulla firmitas Assertioni huic quæri possit. In puncto præcedentiæ quod inter ipsos & Civitates Imperiales versatur, pro Civitatibus militat, illis suffragium esse in Comitiis, quo NOBILES carent.

X. NOBILIUM Mediatorum non una Classis; Diversa etiam Jura, rationibus uniuscujusque Provinciæ, alia atque alia ferentibus. In Tractibus Saxonicis nota est Distinctio der Schrifftsassen seu Cantzleysassen & Amtsassen. Quorum hi coram Præfectis, Toparchis &c. Illi non nisi coram Principe aut Consiliariis nomine Principis in Jus vocari possunt. De origine Discriminis hujus *Knichen* existimat, id Principum destinatione cœpisse; Prisco siquidem ævo, tot hosticis incursionibus & diffidationibus pullulantibus, Præfecturis erat prospiciendum pro re nata, ut NOBILES ad requisitionem Præfecti succurrerent. *De Vestiturar. Pact. P. II. c. V. n. 5. 6.* Rationem a Prædiis sumtam idem improbat, Quod forte prædia, quæ possident, olim fuerint rustica, eoque argumento mediate subdantur, Nam & in aliis Bonis NOBILITATE veluti ab ævo donatis idem obtinet *ib. n. 3.* Interim Amptsassii videntur difficiliori cæteris conditione esse, tum quod non tantum ad Domini sed etiam ad Præfecti sive Quæstoris, qui ipsis præest requisitionem comparere & servire teneantur, tum in eo quod Immobilium possessio eos a Satisdatione in Curialibus Judiciis, stylo eorum id flagitante, non relevet. *Dan. Moller. ad Constit. Aug. p. I. Const. V. num. 13. 14.* & ex eo *Stephan. de Jurisd. L. II. P. I. c. VII. membr. II. n. 126. 127.* Adde *Wehner. Observ. voc.* Amtsassen.

XI. Affinem his materiam mox subjicit idem *Stephani l. c. n. 128. 129. 130.* Rursus alia differentia est Vasallorum ut maxime in Franconia ubi alii sunt Lehnleute / alii vero Landsassen. Hi, die Landsassen deterioris sunt conditionis, quam die Lehenleute. Nam die Lehenleute coram Domino non nisi ratione causarum Feudalium comparent: In aliis causis habent alios Judices singulares, vel Judicium Rotwilense, vel alios. At die Landsassen indifferenter ratione

omnium

omnium Causarum etiam Non-Feudalium coram Domino comparere tenentur & aliis modis. Hinc est, quod illi qui sunt Vasalli Lehnleute non libenter fiant Landsassii, adeo ut sæpissime Feudum quod illis Titulo successionis Hereditariæ obvenire possit repudient & negligant: Quæ Distinctio Nominum in Pomerania ignoratur; Et Vasalli tenentur non solum in Feudalibus, sed & aliis causis citati a Domino in ejus curia comparere & respondere. Hæc *Stephani*: Quæ exhibenda duximus, quod non ignoremus ipsa hæc a Generosa NOBILITATE, cujus Patriæ ille meminit, in usus suos verti.

XII. Enimvero in Pomerania Electorali non dissimili modo habentur NOBILES, arcium Domini, Die Schloßgesessene / Quo quidem nomine gravissime hactenus inter eos & reliquam NOBILITATEM disceptatum fuit, Illis singularia Privilegia, eoque Prærogativam sibi inde vindicantibus, His paritatem asserentibus, & nomen der Schloßgesessenen non nisi ratione Bonorum valere nec quicquam prærogativæ personis addere urgentibus. Rationes priorum sunt 1. Se in Recessibus Publicis Titulo der Schloßgesessenen Item der Geschlechter speciatim honorari 2. Singularibus literis etiam ad Homagii præstationem evocari, & in præstatione ipsa præcedere. 3. Se Subfeuda habere. 4. Se coram subordinato Magistratu nullo, sed unice coram Principe ejus Senatu in jus vocari posse; 5. Ab eodem etiã ad Conventus Provinciales singulariter convocari, cæteris per Judices Inferiores accitis. 6. Ejusdem insuper Cameræ, aut Ærario Provinciæ Contributionem suam inferre, non particulari Ærario unius atque alterius Districtus. 7. Officia primaria ipsumque Directorium a se geri. 8. In Conventibus Provinc. Jus primæ Sessionis primive Suffragii se habere. 9. Etiam in Lustrationibus militaribus præcedere &c. In Contrarium Pars adversa allegat. 1. In Privilegiis Ducum Pomeraniæ totum ordinem Equestrem uno nomine Mann oder Ritterschafft comprehendi, sine ulla mentione discriminis alicujus. 2. Se nullis jussu Quæstorum Servitiis astringi, nec satisdatione onerari in Judiciis, nulli etiam præfecto ratione Judiciorum in rebus arduis subjacere: Quæ Onera Amptsassiorum Saxoniæ sint eoque in deteriorem conditionem eos conjiciant. Se etiam licet in causis minoribus subinde coram Præfecto compareant, id non oneris, sed singularis Privilegii in loco habere, ne ob causam non magnam magno itinere ad Tribunal supremum fatigentur. Sæpe etiam relictum fuisse arbi-

bitrio Partium, si Inferiori tali Judicio renunciare velint, nec ne: Non autem renunciari gravamini sed favori suo. 3. Ex Titulo der Schloß-gesessenen splendorem quidem, sed non majorem Jurium & Suffragii prærogativam sequi, quam Urbium sit quæ sedem Principi præbent, præ Urbibus aliis. Nec de totis Familiis facta mentione der Schloßgesessenen Recessus Publicos agere, sed tantum de iis qui Arces actu possident. 4. Eodem argumento etiam eos qui Jure Patronatus Jure venandi &c. præ aliis gaudeant, prærogativam in statu NOBILITATIS habituros, talem tamen a nemine prætendi. 5. Constare ex variis Recessibus nomina Familiarum der Geschlechter universæ NOBILITATI attribui. 6. Specialem Evocationem subinde factam, sed dubitari an facta sit uniformiter, an ad solos Arcium Dominos, &c. Nullam quoque Prærogativam NOBILITATIS ad reliquorum præjudicium inde sequi. 7. Qua Subfeuda, quemlibet Vasallum posse Subfeuda concedere, qui legitimam Bonorum suorum administrationem habet. 8. Ad officia utramque partem sine discrimine vocari, de Solis Flemmingiis constare, eos Dignitate Marschallatus hereditaria gaudere, nec tamen ideo cæteris Arcium Dominis litem prærogativæ intendere &c.

DISSERTATIO XII.

DE

HIERARCHIA ECCLESIASTICA.

DIgnitates, in quibus hactenus versati sumus, fuerunt Reales & Hereditariæ, h. a Parentibus ad Posteros productæ: Neque enim Rex, Princeps, Baro, Nobilis soli Dignitates ejusmodi sustinent, sed ad Filios quoque, Nepotes & reliquam progeniem eas transmittunt atque in iis conservant. Sequitur pro continuando filo nostro, ut de Dignitatibus Personalibus loquamur, quæ in Personis singulis nascuntur & cum ipsis intereunt: Quas quidem trium generum nunc proponimus, Sacras, Civiles & Mixtas. Dignitates Sacræ in Hierarchia Ecclesiastica elucent sub nominibus Pontificis M. Cardinalium, Patriarcharum, Archi-Episcoporum,

Episcoporum &c. Civiles in Equitum unâ, Mixtæ, h. inter Sacras & Civiles mediæ, in altera eorundem parte eaque maxima; Plerique enim Ordinum Equestrium partem muneris sui ex Rebus Ecclesiasticis excerpunt: Quibus deinde & Dignitates Scholasticæ Doctorum, Magistrorum &c. accedunt, cum & illæ non plane Civiles, nec etiam prorsus Ecclesiasticæ sint, sed utrisque participent. Hierarchiam Ecclesiasticam hac Methodo tractabimus, ut primo Sacrum Ordinem generaliter in suis Principiis & Accidentibus consideremus, deinde speciali singularum in eo Dignitatum Historiæ accingamur.

CAPUT I.

Hierarchia quotuplex? Hierarchia Angelorum qualis: Hierodiaconia, Hieromonarchici: Tractatus Veteres de Hierarchia, & cui Autori transcribendi? Lites circa Hierarchiam Ecclesiasticam in Germania: Lites Episcopalium, Presbyterianorum, Independentium, Brownistarum, Quakerorum in Anglia: Hierarchia quibus congruat? Cur Anglia durante Interregno tot dissensionibus & sacris & Civilibus confecta fuerit? Autores de singulis litium istarum subjectis: Presbyteri & Episcopi Veteris Ecclesiæ utrum iidem fuerint, an distincti? Origo Episcopalis Dignitatis.

I.

HIERARCHIAM Scholastici in genere interpretantur Sacrum Ordinem, indeque occasionem sumsere triplicem Hierarchiam introducendi, secundum triplicem, uti loquuntur, Substantiam Intellectualem I. *Super-cœlestem*, Trinitatis. II. *Cœlestem*, Angelorum. III. *Ecclesiasticam*, Hominum; Et quod Terminis hisce ac similibus caperentur in Hierarchia Cœlesti seu Angelorum, nova ejusmodi quæsivere nomina *Eparchiæ*, *Mesarchiæ* ac *Hyparchiæ*, quorum singula deinde in specie Nomen Hierarchiæ ferrent: In totidem Classes enim, seu Terniones Sanctos Angelos distribuunt, & *Hyparchiam* Infimis, *Mesarhiam* mediis, *Eparchiam* supremis Angelis assignant. Qua in re licet probabile sit Angelos officiis ac gradibus distingui ex *Coloss. I. XVI. Ephes. I. XXI.* collatum *I. Thessal. IV. XVI.* Incertum tamen est, quomodo distinguantur & utrum relate ad homines tantum; an vero etiam superioritate & subjectione inter se; vel an officiis cuique peculiariter assignatis, an

an vero promiſcue pro re nata & DEI Imperio modo huic modo illi impoſitis : Adeo ut ſatius ſit hic ἐπέχειν, quam Diſtinctionibus curioſe incumbere. Vid. pluribus judicioſiſſ. *Voet. Vol. I. Diſp. de Hierarch. Cœleſti* & quos ille ibi paſſim citat. Præterea & *Hierarchiæ Legalis* alicubi mentio fit, h. ut arbitramur, Sacri ordinis inter homines V. T. ac Librum ejusmodi *de Legali Hierarchia* nomine Dionyſii Areopagitæ aliquando citari, meminit *Th. James Eclog. Oxonio-Cantabr. Cat. I. p. 38.* Sed Phraſis hæc minus uſitata eſt, & poſſet Hierarchiæ Eccleſiaſticæ nomine comprehendi. Hierarchiam Eccleſiaſticam vero quod attinet, illa quidem vi explicationis ſuperioris quemvis ordinem ſacrum inter homines importat, ordinarie tamen nunc illum ordinem ſignificat, qui conſtat ex Epiſcopis, Presbyteris ac miniſtris, non ordine tantum, ſed gradibus a ſe invicem diſtinctis, quo ſenſu etiam nos illam nunc accipimus : Diceretur Sacer Principatus, aut mollius, Sacrum Regimen, Germ. Kirchen-Staat. Alii non *Hierarchiam*, ſed *Hierodiaconiam*, aut *Hieroduliam* dici voluere, quod nimis imperioſus iſte videretur Terminus, cui lucem mox in ſeqq. affundemus.

II. Concretus Terminus Hierarchæ & Hierarcharum minus frequens eſt, ſed cujus loco a primis temporibus usque alii adhibiti fuere ſacri muneris pariter ac prærogativæ indices : Ut Διδάσκαλοι, *Doctores*, ὑπηρέται τοῦ λόγου, *Verbi miniſtri*, a præcipua docendi, divinique verbi diſpenſandi functione; ἐπίσκοποι, *h. Superattendentes, Inſpectores, Curatores ſeu Curati, Epiſcopi*, a demandata Gregis Cura, ποιμένες *Paſtores*, ἡγούμενοι, προεστῶται, προϊστάμενοι, *Rectores, Ductores, Præpoſiti*, οἰκόνομοι θεοῦ, *Dei Diſpenſatores* a Regendi prærogativa, & deinde a morum gravitate & Synagogæ, canicie venerandorum Regimini ſubdi ſolitæ familiari (quod ex ejus tum primum ſinu fidelium cœtus emergerent) exemplo πρεσβύτεροι, *Seniores, Majores natu, Presbyteri*, eorumque Collegium πρεσβυτέριον, *Presbyterium ſeu Senatus. Blondell. præfat. in Apolog. pro ſentent. Hieron. p. 5.* Quæ poſtrema tamen cum grano ſalis accipienda eſſe infra docebimus. Cognata vox eſt *Hieromonarchicorum*, ſed alium ſenſum ferens, qua præcedenti ſeculo in Gallia indigitabant fervidiores Catholicos & alias *Zelotas* dictos, oppoſitos Politice-Catholicis ſeu Politicis, quo Titulo & moderatiores Catholici & Proteſtantes afficiebantur. V. *Marc. Anton. de Domin. in LL. de Rep. Eccl. paſſim, & Thuan. L. XLIV. LII. & XCV.*

III. Circa antiquitatem Termini Hierarchiæ monemus, ejus mentionem primo fieri in *Tractatibus de Hierarchia Cœlesti & Hierarchia Ecclesiastica* vulgo circumlatis, quos cum nostris *Dionysio Corinthiaco* vel *Alexandrino*, aut certe, quod Valla cum aliis suspicatus fuit, *Apollinari*, eoque Seculo IV. aut V. transcribi posse arbitramur, satis ubere mediocris Antiquitatis cum Testimonio; Sed quam Catholici longe profundius quærunt, Tractatusque hos antiquissimo ac primi Seculi Patri Dionysio Areopagitæ attribuunt. V. quæ post Bellarminum, Possevinum &c. laboriose pro eo congesserunt *Martin. Del-Rio L. VI. Disquis. Magic.* & peculiari Libro contra *Scaliger.* cum Tit. *Vindiciæ Areopagiticæ*, *Matthæus Galenus* Tractat. *Areopagitica*; Et recenter *P. Halloix Illustr. Eccl. Orient. Scriptor. Vita, in V. S. Dionysii Q. 11. p. 175.* Contra quem cum nostris urgemus Autorem hunc in L. de Hierarch. Eccles. nimium esse in Describendis Templis, Altaribus, Locis Sacris, Choro, Consecratione Monachorum, Tonsura & rasura Capitum: Quæ omnia primis istis ac simplicibus Dionysii Areopagitæ temporibus nondum cognita fuere: In Libro autem de Hierarchia Cœlesti vane prorsus enumerantur Subsellia Angelorum & Cœli supellex, ejusque pene Inventarium conficitur: De quo ipsos Catholicos dubitantes Vid. *ap. Voet. cit. Disp. de Hierarch. Cœl. in fin.* Unde & jam A. DXXXII. Hypatius Orthodoxorum Hyperaspistes Acephalos hunc autorem pro teste allegantes gravissima hac censura perculit: *Illa testimonia, quæ vos Dionysii Areopagitæ dicitis, unde potestis ostendere vera esse, sicut suspicamini? Si enim ejus erant, non potuissent latere B. Cyrillum. Quid autem de B. Cyrillo dico, quando & B. Athanasius, si pro certo scisset ejus fuisse, ante omnia in Niceno Concilio de Consubstantiali Trinitate eadem testimonia protulisset adversus Arii diversæ substantiæ blasphemias? Si autem nullus ex antiquis recordatus est ea, unde nunc possitis ostendere, quia illius sunt, nescio.* Ex Epist. Innocent. Maroniæ Episcopi *Blondell. cit. præf. p. 39.* Nec male a Germanis nostris contra Anathema Concilii Tridentini inferius citandum superiori seculo objectum fuit: *Vocem Hierarchiæ inventam a quodam fortasse satis antiquo, sed de quo haut plane constet, quis aut quando fuerit: Scriptore cæteroqui hyperbolico, quem nec in illius Vocabuli usu, nec in aliis ab ipso excogitatis quisquam antiquorum imitetur*, apud *Petr. Suav. Histor. Concil. Tridentin. L. IIX. p. 866.* Confer Voet. *citata Disp.* item

Scul-

Scultet. *Medull. Patr.* Rivet. *Cathol. Orthodox.* Cocum *Censura Patrum &c.*

IV. Rei ipsi, h. Status Ecclesiastici in gradus & Dignitates Distinctioni, quantæ nostro & superiori seculo lites motæ fuerint, non nescit, qui negocia Protestantium cognita habet, his amplos reditus Sacro Ordini invidentibus, illis Dictaturam ac Dominium in Conscientias, aliis alia quærentibus: Unde ipsam Hierarchiam modo in dubium vocari, & alibi plane tolli oportuit. In Germania nostra certe notam & reprehensionem non effugit, cum Decreto Concilii Trident. Anathema ei scriberetur, qui dicturus esset: *In Ecclesia Catholica non esse Hierarchiam divina ordinatione institutam, quæ constet ex Episcopis, Presbyteris & Ministris*: Hierarchiam constitui voce & significatione Sacris literis & consuetudini primitivæ Ecclesiæ non modo aliena, verum etiam contraria: Quod si stilum dicendi & modum operandi Christi Servatoris nostri & Sanctorum Apostolorum & antiquæ Ecclesiæ sequi voluissent, non Hierarchiam, verum Hierodiaconiam quandam aut Hieroduliam statuendam fuisse: Quibus & similibus inter alios Petrus Paulus Vergerius antea Episcopus Justinopolitanus & Pontificis M. ad Germanos Legatus, cum Protestantibus accessisset, in Valle Tellina Doctrinam Concilii tum impugnavit ap. *Petr. Suav. l. ante cit.*

V. In Anglia eodem fonte oborta Schismatica Episcopalium & Non-Conformistarum, h. Presbyterianorum, Independentium &c. nomina, agitatis primo circa Sacri Ordinis constitutionem litibus, atque iisdem deinde ad alias res pertractis. Sic Episcopales Hierarchicum ordinem tutati sunt, Non-Conformistæ ipsum improbarunt, licet non semper eodem fervore: Unde Historici Anglorum trium generum Non-Conformistas observant: *Antiquos*, tempore Eduardi Regis, qui solum vestitum Episcoporum improbaverint: *Medios* sub Regina Elizabetha, qui præter vestitum etiam Comitatum & ministros ipsorum improbaverint; Et *Novos* sub Jacobo, & Carolis usque ad nostra tempora, qui ipsam rem impugnent ac remotam cupiant. Vid. *Fuller. Church. Histor. of England L. VII. cent. XVI.* Quodque nec uno modo Hierarchiam impugnaverint, secutæ pro varietate opinionum, quas, rejecta Hierarchia prævalere cupiebant, Presbyterianorum, Independentium, Brownistarum s. Separatistarum &c. appellationes docent. Et *Presbyteria-*

ni quidem, licet æque ac Hierarchici Subordinationem seu autoritatem unius in alterum requirant, eam tamen non in personis Singularibus admissam volunt; sed aliam, quæ Corporum & Classium sit, adeo ut Ecclesiarum habeantur Presbyteri, h. Rectores tam docentes quam Regentes, hi vero subordinentur Synodis Provincialibus, & hæ iterum Synodis Nationalibus. *Brownistæ* contra & subordinationem rejiciunt & Regimen Presbyteriis adimunt, sed ejus potestatem penes totam plebem esse volunt, cui etiam ut sua potestas tanto certius constet, Presbyteros suos Presbyterii negocia non in Conclavi aliquo, sed inspectante tota Ecclesia agere jubent. *Independentes* vero tanquam media via ingressi Synodos & Regimen Ecclesiæ per Presbyteros quidem agnoscunt, sed Ecclesiæ ejusmodi cum alia conjunctionem h. combinatum Classico - Presbyteriale Regimen, vel dependentiam aut combinationem Ecclesiarum in Synodos, & harum autoritatem in illas negant. Pro quorum pleniori intellectu addimus Verba disertissimi Poweri jam ante citati, ubi de Independentibus loquitur: *In Pursuance of these Principles they pitched on a midle way (as generally the posture of truth) betwixt Presbytery as to rigorous, imperious & conclusive, and Brownisme, as too vage, loose ant uncertain. Their main plat form was that Churches should not be subordinate, Parochial to Provincial, Provincial to National, as Daughter to Mother, Mother to Grandmother, But coordinate without superiority, except Seniority of Sisters containing no Bowerfull influence therein. Thus the Church formerly like a Chain with links of dependences on one another, should hereafter become like an heap of rings each entire in it self, but as they thougt far purer, then was efer seen befoore &c. Synods they account usefull and in some cases necessary, yet so that their power is but official, not Autoritative, whereby they may declare the thruth, not enjoyn obedience thereunto. Or take it in the language of one of their Grandees :* Actus Regiminis in Synodis debet porrigi, non peragi. *Prosecuturi Principia sua mediæ cuidam viæ adhærebant inter Presbyterianismum, quippe nimis rigorosum, imperiosum & decisivum, & Brownismum utpote nimis vagum ac incertum. Propria illorum forma erat, Ecclesias non debere subordinari, Parochialem Provinciali, Provincialem Nationali, ut filia Matri, Mater Aviæ, sed coordinari sine ulla superioritate, excepta ætatis prærogativa, ut inter sorores, destituta ab omni in aliam autoritate;*

sic Ecclesiam, quæ ante visa fuerit tanquam Catena, cujus singuli articuli a se invicem dependent, inposterum similem futuram acervo Annulorum, quorum singuli ex se solis integri essent, sicque longe puriorem, quam unquam visa sit. Synodos utiles esse judicant, & quibusdam in casibus necessarias, sed cum potestate non autoritativa, sed tantummodo officiali, ita ut veritatem quidem declarare possint, sed nullum obsequium injungere, seu verbis alicujus e primipilis ipsorum : Actus Regiminis &c. Quibus deinde in Cumulum accesserunt *Quakeri*, gens sine ratione & ordine, quæque tantum abest ut Hierarchiam approbet, ut Presbyterorum pariter ac Plebis potestatem sublatam velit, & proprium unicuique judicium & Regimen attribuat, formatura ita & relictura unice Regnum cœleste Servatori JESU.

VI. Rationes, quibus singuli militant, ut recenseamus aut examinemus, paginæ hæ ferundo non sunt, nec scopus noster permittit, qui hæcce talia nobis ad Dignitatum Sacrarum notitiam tantummodo præstruimus. Siquid tamen homini seculari dicendum est, cogitari possit materiam hanc eodem recidere, quo Politica Quæstio de Formarum Reip. præstantia, & utrum Monarchia, an Aristocratia, vel Democratia prævaleat; Et quemadmodum pro Ingeniorum varietate alia atque alia Reip. forma commodior est, sic & formam Status Ecclesiastici variam fieri variantibus membrorum Ecclesiæ Ingeniis. Sic ubi Status civilis Monarchicus est, Hierarchia Ecclesiæ non male quadrat, quia homines subjectioni jam assueti sunt: In Rebuspp. Liberis aliæ formæ citius obtinebunt, quia singuli e civibus libertatem suam penitius norunt. Nec male fecit, qui Schismatica ista nomina ita Regimini civili assimilavit, ut Hierarchiam & Episcopales cum Statu Monarchico, Presbyterianos cum Aristocratia, Independentes & Brownistas cum Democratia, Quakeros cum Anarchia comparaverit. Cujus rationem nunc reddimus, quia Ecclesia & Resp. inter Christianos, seu in genere Cœtus Religiosorum hominum & Respublica in hisce terris reipsa non differunt, nisi in eo, quod Civitas aut Resp. vocetur, quatenus conflatur ex hominibus Societatem quærentibus, & Ecclesia seu Cœtus Religiosus, dum in Societate sua rem sacram aliquam faciunt. Ac proinde Ingenia quæ in uno liberius agunt, vix poterunt sine turbarum metu in altero strictius haberi; Aut contra quæ in statu Civili paritioni magis se accommodant, non poterunt sine degeneratione in licentiam liberius in Eccle-

sia regi. Hinc etiam factum putamus, quod in Oriente a primis temporibus Episcopatus viguerint, quia Oriens Regibus & subjectioni suetus est, prout a *Tacito* notatur *Histor. IV. XVII.* seu prout de Cappadocibus narrat Justinus, munus Libertatis a Senatu Romano ipsis oblatum abnuentes negasse gentem suam sine Rege vivere posse *Hist. L. XXXIIX.* Contra in Belgio & Helvetia Hierarchia res peregrina foret, utpote Liberis Rebuspp. Et Angli cum Rempubl. Liberam suam meditarentur, nolebant sine mutata Regiminis Ecclesiastici forma ad eam transire, rati innovationibus suis pristinum sacrum ordinem non quadraturum. Quanquam illi in eo peccarent, quod eliminato Episcopatu non statim paratum haberent ordinem ad quem Ecclesiæ regerentur, sed fluctuantes eas diuturna ἀταξίᾳ jactari sinerent, unde non potuerunt non omnis generis hæreses, errores & sectæ multiplicari ipsæque meliores Ecclesiæ proculcari. Confer *Hoornb. Summ. Controv. L. X. p. 780.* Veluti & Status Civilis Ipsarum tunc eodem malo laborabat non sine Divini Judicii testimonio, quod cum pristinum statum evertissent, in eam mentis perversitatem darentur, ut alium quendam certum statum formare non possent. Quare & Cromwello rem hanc in commoda sua vertenti tanto facilius fuit fluctuantes obruere & cuncta discordiis Civilibus fessa nomine Protectoris sub Imperium accipere, prout bene adnotat *Autor Nott. Polit. in V. Cromwelli.* Ad cætera cognoscenda Directorii loco indicamus *Fuller. l. ante cit. Honorium Reggium*, h. Georg. Hornium de Statu Religionum in Anglia, *Hoornbek Summ. Controv. L. X. Alex. Ros L. de Diversitate Religion. Orbis*: In quo tamen bona, mala, vera, falsa promiscue reperire est. Pro Hierarchia facit *Dionys. Petavius Libris III. de Ecclesiast. Hierarchia in T. III. Dogm. Theol. p. 656. & seqq.* Idemque responso ad *Walonem Messalinum* mox citandum; *Ludov. Cellotius de Hierarchia & Hierarchis Libris IX. Rothomag. MDCXLI. fol.* Francisc. Hallier *de Hierarch. Eccles. Libris IV. Paris. MDCXLVI. fol.* Choppinus *de Sacra Politia.* M. Anton. de Dominis *de Rep. Ecclesiast. Libris X.* Quanquam ille a quæsita Pontificiorum Monarchia haut parum discrepet, unde & Libris ejus prioribus se opposuit *Nic. Cœffeteau Tr. pro Sacra Monarchia Ecclesiæ Catholicæ Apostolicæ & Romanæ advers. Remp. M. Ant. de Dom. Libris IV.* Inter recentes nunc ad manus est: *Liturgie a most divine service in answer to a late Pamphlet, stiled commun prayr booke no divine*

ser-

service wherein the Autors 27. reasons against Liturgies are taken away, as also his 12. Arguments against Bishops are answered by John Barbon. Oxon. 1663. 4°. Contra eam vid. *Walonem Messalinum*, h. Claud. Salmasium, *de Episcopis & Presbyteris contra Petavium*, *Lugd. Bat. MDCXLI.* 12°. Sed cui a Petavio responsum fuit, *Eund. Salmasium Tr. de Primatu Papæ*, Et *Edvard. Didoclavium* h. Davidem Calderwood, *in Altari Damasceno*, Doctissimo Tractatu, quemque in sqq. pluribus allegabimus. Sed qui in Hierarchiam Anglicanam paulo fervidius invehitur, quemadmodum prima fronte statim Titulus præ se fert: *Altare Damascenum seu Politia Ecclesiæ Anglicanæ obtrusa Ecclesiæ Scoticanæ a Formalista quodam delineata, illustrata, & examinata opera Edvardi Didoclavii cui Locis suis inserta: Confutatio Parænesẽos Tileni ad Scotos Genevensis Disciplinæ Zelotas: Adjecta Epistola Hieronymi Philadelphii de Regimine Ecclesiæ Scoticanæ: Ejusque Vindiciæ contra Joh. Spotswoodi Pseudo-Archi-Episcopi &c. Calumnias.* Pro Presbyterianismo Joh. Baxters 5. *Disputations upon Church Governmemt*, Ej. *A sheet for ministery: A Vindication of the Presbyterian Gouvernment* per ministros Synodi Provincialis Londinensis Anno MDCXLIX. Sam. Rutherfurd *The due right of presbyteries*. Joh. Paget *A defence of Church government* adversus Ainsworthum, Davenportium & Cannum (qui Independentes) de Potestate Presbyterii, Classium & Synodorum &c. Quos etiamcitat Hoornbeck p. 787. Pro Independentismo facit Confessio eorum Anno MDXCVI. edita & Apologia pro eadem contra Doctores Oxonienses: *Syons prerogative Royal: A survey of the summe of Churchdiscipline &c.* apud eund. *Hoornbeck. cit. loc.* De Quakeris paucæ tantum Confessiones & Declarationes prostant, contra quos inter primos adversarios in Anglia extat ante cit. Baxter. Tr. *A sheet against the Quakers;* Et *The Quakers Catechise.*

VII. Porro circa Hierarchiam notamus I. Non potuisse ex aliis, quam tenuibus initiis formari, quia dum Ecclesia sub Cruce & persecutionibus vivebat, non magnopere licentiam suorum metuere habebat, eoque nec de strictiori ac solitario Regimine ipsam solicitam esse opus erat: Cum omnibus ac singulis non novationes sed conservationem sui cogitare sufficeret. II. Eam tum demum exurrexisse, cum Ecclesia melius habere inciperet sub Impp. Christianis, Ingeniis quippe tunc magis in luxuriem inclinantibus. III. Nihil præjudica-

dicare istam per gradus promotionem formatæ ita Hierarchiæ, cum nec in Re Civili Monarchiæ idem ortus ac progressus fuerit,& Regna, quorum olim quam plurima ac egena admodum & vix ultra prædia unius Patrisfamilias extensa extiterunt, longe post pauca & Potentissima facta sint,Ingeniis hominum humanisque necessitatibus id ita flagitantibus. Sicque in re Sacra etiam Ingenia, quæ sub Cruce liberius habebantur, postmodum solitario eoque strictiori Regimine haberi oportuit, quod major libertatis in licentiam degeneraturæ tunc metus esset.

VIII. Cæterum primis Ecclesiæ initiis inter Episcopos & Presbyteros (hæc enim nomina tunc solum audiebantur) reipsa nullum discrimen intercessisse, complura S. Codicis N. T. loca non obscure indigitant, quibus ambo nomina pro unis iisdemque accipiuntur, ut *Act. XX. XVII. Missis nunciis Ephesum accersivit* Presbyteros *Ecclesiæ* &c. collat. cum v. XXIIX. *Attendite Vobis, & universo gregi, in quo vos Spiritus S. posuit* Episcopos. *Tit. I. v. V. Reliqui Te in Creta, ut constitueres per Civitates* Episcopos, collat. cum v. VII. *Oportet enim Episcopum sine crimine esse* 1.Pet.V.1. Seniores,*qui in Vobis sunt, obsecro,* Consenior *& Testis Christi Passionum.* Seniores ibi sunt πρεσβύτεροι, Petrus vero se ipse vocat συμπρεσβύτερον; Is vero, siquidem Episcopatus gradus sublimior fuisset, jure merito salutandus fuisset non Presbyter, sed Episcopus. Quam rem omnem prolixe olim complexus fuit & declaravit *Hieronymus Ep. LXXXV. ad Evagr.* verbis seqq. *Audio quemdam in tantam erupisse vecordiam, ut Diaconos Presbyteris, i. Episcopis anteferret. Nam cum Apostolus perspicue doceat eosdem esse Presbyteros, quos & Episcopos, quis patiatur mensarum & viduarum minister, ut supra eos se tumidus efferat, ad quorum preces Christi corpus sanguisque conficitur? Quæris Authoritatem? Audi Testimonium; Paulus & Timotheus, servi JEsu Christi omnibus Sanctis qui sunt Philippis, cum Episcopis & Diaconis. Vis & aliud exemplum? In Actibus Apostolorum ad unius Ecclesiæ Sacerdotes Apostolus ita loquitur: Attendite vobis & cuncto gregi, in quo vos Spiritus Sanctus posuit Episcopos ut regatis Ecclesiam DEI, quam acquisivit suo sanguine. Ac ne quis contentione in una Ecclesia plures Episcopos fuisse contendat, audiat & aliud testimonium, in quo manifestissime comprobatur, eundem esse Episcopum atque Presbyterum. Propter hoc reliqui Te Cretæ, ut quæ deerant, corrigeres atque constitueres Presbyteros per Civitates, sicut ego Tibi mandavi,*

davi, si quis est sine Crimine &c. Oportet enim Episcopum sine crimine esse. Et ad Timotheum: Noli negligere gratiam quæ in Te est, quæ data est Tibi per Prophetiam & per impositionem manuum Presbyterii. Sed & Petrus in prima Epistola; Presbyteros, inquit, qui in Vobis sunt; precor ego Compresbyter &c. Regite Ecclesiam DEI & inspicite &c. quod quidem Græce significantius dicitur ἐπισκοποῦντες *i. Superintendentes. Unde nomen Episcopi tractum est. Parva tibi videntur tantorum Virorum Testimonia? Clangat Tuba Evangelica, filius Tonitrui, quem JEsus plurimum amavit, qui de Pectore Salvatoris fluenta doctrinarum potavit: Presbyter electæ Dominæ & filiis ejus &c. Presbyter Cajo carissimo &c. Quod autem postea unus electus est, qui cæteris præponeretur, in Schismatis remedium factum est, ne unusquisque ad se trahens Ecclesiam Christi rumperet &c. Quid enim facit excepta ordinatione Episcopus, quod Presbyter non faciat?* Et in Comment. in 1. Epist. ad Titum: *Nim. idem erat Presbyter, qui & Episcopus, & antequam Diaboli instinctu studia vel Schismata in religione fierent & diceretur in populis: Ego sum Pauli, ego sum Apollo, Ego autem Cephæ, communi Presbyterûm consilio Ecclesiæ gubernabantur. Postquam autem unusquisque eos quos baptisaverat suos esse putabat, non Christi, in toto orbe decretum est, ut unus de Presbyteris superponeretur omnibus & Schismatum semina tollerentur.* Quæ loca & Jus Canonicum exhibet *Dist. XCIII. Can. Legimus XXIV. & Dist. XCV. Can. olim V.* Eaque tanti fecit Doctiss. Vir *David Blondell.* ut peculiari tractatu illustraverit, *Apologia pro sententia Hieronymi de Episcopis & Presbyteris.*

IX. Mox vero melioris in Ecclesia ordinis gratia Presbyterorum Præpositos poni oportuit, dignitate quidem cum istis pares, primos tamen eorum, quorum conditionem assumimus ex Blondelli L. ante cit. hanc fuisse: Primo constitutos fuisse πρωτοχειροτονηθέντας, h. antiquiores in Christo, quos singularis quædam inter Collegas prærogativa manserit: Cum enim ante Legem penes Familiarum primogenitos præcipuum Jus Sacrorum fuerit, sub Lege singularum Tribuum Principatus ætate primis cesserit, Sacerdotaliumque familiarum Capita, Seniores quique habiti sint, Fratrum Principes nequaquam spontanea suffragiorum collatione facti, sed nati: Christianam plebem ex Judæorum filiis in ipso Synagogæ Sacrario ab Apostolis gente Judæis primum collectam, Patrium morem velut ab

ipſa natura ſancitum, indeſinenti uſu confirmatum, quique nihil per ſe iniquum vel abſonum haberet, ſi non faventibus palam, ſaltim non repugnantibus Apoſtolis libere ſuoque jure ſecutam, πρωτοκληθεῖσι ſeu primo vocatis in unoquoque Sacri Ordinis Conſeſſu πρωτοκαθεδρίαν & primatum aſſignandum putaſſe : Fuiſſeque tunc προστασίαν illam Seniorum eique annexam ſingularem quandam & exortem (qualem præſidentium omnium quomodocunque conſtitutorum) poteſtatem, non Presbyterio majorem ordinem, ſed Presbyterio inter ὁμοταγεῖς fungentis Prærogativam ætati debitam, idque proprio natalium in Chriſto Jure ; Nec Collegis Presbyteris præfuiſſe Collegii cujuscunque Sacri Præpoſitum, qua Presbyter, vel quaſi in alio ſupra Presbyteros quoscunque ordine conſtitutus, ſed qua Presbyter πρωτοταγεὶς & primo ordinatus, eoque natu inter ejusdem muneris conſortes major ; Nec eidem alios ceſſiſſe, qua Presbyteri, ſed qua poſt allecti, peculiarique quadam ratione ætate minores. Poſtmodo cum obſervaretur Indignos hoc modo Dignis ſæpe præponi, ad ſuffragia itum eſſe, & Fratrum Caput ac προεστῶτα non amplius fuiſſe ex veteri more πρωτοχειροτονηθέντα, ſed ex recenti inſtituto ad communem ædificationem inter Collegas potiorem ſive is e primo proximis, ſive e mediis, ſive e poſteris eſſet : Fideles enim iniquum cenſuiſſe, meliores poſthaberi, & iis majorem cultum exhiberi, quibus minora dona obtigiſſent. Nec tamen Electos illos Primates a promotione ſua Presbyteros eſſe deſiiſſe, ſed novum tantum arbitraria fratrum delegatione autoritatis pondus aſſecutos eſſe, eadem ratione, qua nunc inter Proteſtantes in Germania, Polonia, Dania Superintendentes, aut inter Gallos & Belgas Synodorum moderatores ſunt, qui Collegii univerſi eos deligentis capita efficiuntur, ut per eos omnis congregationis actus gubernetur, ac ne quid res Eccleſiaſtica detrimenti capiat potiſſimum caveatur. Sicubi etiam alicujus inter Primates hoſce ſucceſſionis mentio fiat, aut Annorum computatio ab illis petatur, id non aliter ſe habuiſſe, quam Atticorum ἀρχόντων Novem-virale, aut Ephororum & Bidiæorum Spartanorum Quinque-Viralia Collegia, quæ æque a Collegarum primo determinationem ſortita ſint : Eum vero a ſcopo aberraturum, qui ideo ſibi perſuaderet, unicum uno eodemque tempore ſive Ephorum ſive Bidiæum ſive Archontem Magiſtratu functum, quod unius primi nomen Catalogis aſcriptum & conſignandis annis adhibitum inveniatur.

tur. Vid. Blondell. præf. in Apolog. p. 5. 8. 33. 38. &c. Confer *Salmas. in Apparat.* passim.

X. Sed gliscente indies longius a veteri more abeundi desiderio, sensim contracta fuit primæva Libertas, non ejus abolendæ, sed curandi causa, ne in vagam Licentiam degeneraret, Et Episcopi Clero universo præponi, Presbyteri totius Ecclesiæ Decreto subdi cœperunt: Quanquam interea communes utrorumque functiones essent, nec hi, quæ antiquo jure poterant sine Episcopi autoritate aggrediebantur propter Ecclesiæ honorem, quo salvo salva pax erat, *Tertull. de Baptism. c. VII.* Nec ille in Rebus omnium consilium & sententiam spectantibus præjudicare, aut soli sibi eam communem vindicare, aut se solum judicem dare aut sine Presbyterii consilio privata sententia quicquam gerere audebat, sed apud omnes causam dicturos temeritatis suæ, quotquot ab officio descendebant, protestabatur & de eis, quæ vel gesta erant, vel gerenda, sicut honor mutuus exposcebat, in commune tractabat. *Cyprian. Epist. XIIX. Item XXIIX. & VI.* Procedente dehinc tempore late stragem fecit Presbyterorum omnium Status, sublata Collegas Ordinandi, Neophytos confirmandi, pœnitentes reconciliandi, virgines velandi, Basilicas consecrandi facultate. Ierum *Blondell. p. 39.* Sicque tandem plenior Hierarchia emersit, primum confirmata Canone Concilii Nicæni sexto in causa Meletii Episcopi Lycopolytani in Thebaide Ægypti, qui Petro Alexandrino Patriarchæ restiterat: *Antiqui mores obtineant, ut qui sunt in Ægypto, Libya & Pentapoli, Alexandrinus Episcopus horum omnium habeat potestatem, quoniam illa est Romano Episcopo consuetudo. Similiter autem & in Antiochia & in aliis Provinciis Privilegia serventur Ecclesiis. Illud autem omnino manifestum est, quod si quis præter sententiam Metropolitani factus sit Episcopus, hunc Magna Synodus statuit non oportere Episcopum esse.* Et Canone VII. *Quoniam consuetudo obtinuit & antiqua traditio ut Æliæ Episcopus honoraretur, habeat ordinem honoris, Metropolis propria Dignitate servata.* Quæ enim causa Episcopos supra Presbyteros evexit, eadem supra Episcopos unumquoque primum constituit, adeo ut quemadmodum in Civitate supra Presbyteros Episcopus, ita supra plurium Civitatum in una Provincia Episcopos Metropolitanus vel Archi-Episcopus esset, ratione habita Civitatum earumque Dignitatis in formandis Episcopis & Archi-Episcopis in Provinciæ Metropoli. *Hoornbeck. Summ. Controv. L. XI. p. 843.*

CAPUT II.

Potestas S. ordinis in Statu Hierarchico : Episcopi Angliæ sunt Proceres Spirituales, Galliæ Consiliarii Regii, Poloniæ Senatores Regni, Germaniæ Principes Imperii, Antiquæ dignitates Status Ecclesiastici : Reditus Cleri in Gallia, Rep. Venetorum, Hispania, Anglia, Paupertas Clericorum in Hispania : Bona Secularia Sacri Ordinis, Tituli Seculares ejusdem : An e re sit Sacrum Ordinem tam opimis reditibus locupletari ? Titulus Reverendi, admodum Reverendi, Reverendissimi, Sanctissimi, Beatissimi, Excessus Titulorum in Sacro Ordine, Humilitas eorundem : Titulus Divina Providentia, Cur Episcopi Catholici scribantur DEI & Apostolicæ Sedis gratia.

I.

CIrca Potestatem seu Jura Hierarcharum antiquissima est Distinctio, quod alia Episcopos concernant jure ordinis, alia Lege Diœcesana, & iterum alia Lege Jurisdictionis. *V. C. Conquerente XVI. & C. Dilectus 18. de offic. ordin.* Potestas Jure Ordinis nisa, vel interna complectitur, ut prædicationem Verbi divini, Administrationem Sacramentorum, Ordinationem Clericorum, & quæ præterea Episcoporum propria dicunt, ut conficere Chrisma, consecrare ædes Sacras & altaria, benedicere Abbatibus, Abbatissis, Sacris Virginibus, tradere Spiritum Sanctum conversis Hæreticis &c. Vel ad effectus externos dirigitur, quod fit per Potestatem Clavium, h. Jus communicandi & reconciliandi peccatores. *Lex Diœcesana*, a Διοίκησις, *Administratio seu Dispensatio* dicta, complectitur omnia, quæ ratione personarum & Bonorum Ecclesiasticorum per Districtum suum incumbunt Episcopo : Qualia *visitatio*, h. Inquisitio in doctrinam & vitam Inferiorum Ecclesiæ Ministrorum & Bonorum Ecclesiasticorum Administrationem, *Potestas Concilia & Synodos cogendi, Jus Synodaticum seu Cathedraticum percipiendi, Cura atque administratio Academiarum & Scholarum Inferiorum, Jus Constitutiones Ecclesiasticas ferendi &c. Jurisdictionem* Episcopus exercet in totum Clerum Inferiorem ejusque causas tam Ecclesiasticas quam Civiles, item Laicos ratione causarum Ecclesiasticarum, ut potestatis absolvendi a Juramento illegitime extorto, dispensationis circa gradus prohibitos, cæterarumque causarum matrimonialium, Divortii &c.

II. Po-

II. Poteſtati huic in cumulum accedunt variæ Dignitates quibus Sacer ordo, in plerisque orbis partibus cohoneſtatus eſt. Sic in Imperio noſtro & Regnis Angliæ, Suediæ, Daniæ, Hiſpaniæ, Galliæ, Poloniæ, Hungariæ peculiarem Statum & ordinem Regni conſtituunt, unde etiam Angli Titulo Eccleſiaſticorum Procerum, *The Spiritual Lords*, afficiuntur: Quemadmodum in Receſſibus Parliamentariis crebram mentionem videre eſt, *of the Lords Spiritual and Temporal*, h. Eccleſiaſticorum & Secularium. In Gallia inter Ordines primum locum obtinent, feruntque ſimul Archi-Epiſcopi & Epiſcopi Titulum Conſiliariorum Regis ſine reali ſeſſione tamen & voto, niſi ad placitum Regis. *Sprenger. Font. J. P. c. IV. p. 51. Ils prenent tous la Qualité des Conſeillers du Roy en ſes Conſeils d' Eſtat & privé, quoi qu' ils n' ayent point droit de ſeance, & qu' ils ne ſoient appellez que par commiſſion expreſſe. L' Eſtat de la France L. II. c. 1. p. 453.* Aliqui eorum inſuper ſunt Pares Franciæ, quos recenſuimus *Diſſ. V. c. 1. §. V.* Quanti præterea fiant, diſcere eſt ex *Mercur. Franc. ad Annum MDCXXXV. p. 997. 998.* ubi Ludovicus XIII. eos honorificentiſſime compellat, communicatoque belli contra Hiſpanum propoſito, ut apud DEUM pro ſe intercedant, rogat. Et quod majus eſt in ambobus hiſce Regnis ordo hic pro fundamento Status Regii colitur. *Les plus Sages ont tousjours recognu ceſt ordre pour le fondement de ceſte Monarchie*, inquit de Gallis ſuis *Mercur. Franc. ante cit. l. p. 1007.* Et in Anglia loco proverbii eſt: *No Biſchop no King.* Epiſcopi ſi abſint, etiam Regem abfuturum: Cujus ratio ex præced. §. VI. petenda erit. In Hiſpania itidem ſunt membra ſecretioris Conſilii & in Polonia Senatores Regni. In Germania noſtra eandem ob cauſam duplicem perſonam ſuſtinent, Epiſcopi & Principis Imperii, ob feuda & alia Regalia quæ ab Imperio habent, quodque jure ſedendi ac ſuffragandi in Comitiis valeant, quo nomine etiam Imperatori ſubditi cenſentur. Vid. hac de re J. Publ. Scriptores paſſim. Simileque de priſco Danorum Rege Canuto jam olim prodidit *Saxo Grammaticus Hiſt. Dan. L. XI. Sacerdotia gerentes gratiæ nutrimentis proſequebatur: Cumque ab inerti & rudi populo parum juſtam Pontificibus vere rationem haberi conſpiceret, ne tanti nominis potiores inter privatos relinqueret, decretæ circumſpectionis induſtria Principum eis conſortionem indulſit, eisque primum inter Proceres locum perinde ac Ducibus aſſignavit, authoritatem honore concilians. Providit enim*

*ne tanti officii pondus æquo minor veneratio caperet, inque Summa Religionis arce positi infima cultus conditione vilescerent. Ap.*Baron.*T.XI.ad A.MLXXXI.* Et de Rep. Hebræorum scribit *Cunæus,* Sacerdotes Levitasque fuisse partem quandam magni Concilii Sanhedrin; Et negocia Regia atque Civilia publice Levitis commissa fuisse, de *Rep. Hebr. L. II. c. IX.*

III. Dignitatibus adjecti reditus & illi quidem satis opimi: Nam quia Dignitate tanta sunt, necessum quoque est, ut habeant unde vitam conditione sua dignam exhibere queant. Ita de Gallia *Lansius: Pietas Gallorum Charitatem reddidit fertilissimam: Ordo Ecclesiasticus ad tantas ibi pervenit divitias, ut Lanovii Calculo hodie in reditibus annuis possideat ducenta centena millia Librarum: Equidem cum Caroli IX. Regis jussu census ageretur Bonorum Ecclesiasticorum in Gallia, quater millies Sestertiûm annui reditus in censum relatum est, extra pecuniam & gratuitas oblationes, & illud parce ac tenuiter, ne ex vero censu invidia aut periculum ordini crearetur. Nam Alemannus rationum publicarum Prætor Joh. Bodino curiosius omnia conquirenti narrabat,* duos fere trientes agri Gallici ad Sacrum Ordinem possessione vel Dominio pertinere. *Orat. pro Gall. p. 155.* Confer *Cabinet du Roy* superiori seculo accommodatum, ubi inter alia *p. 3. Le baise-main* (h. sportulæ sacræ) *de l' Eglise Gallicane vault encore chacun an plus de cent millions d' Escus.* Et solis Reformatis CXXXXM. Libræ ab Henrico IV. Anno MDXCIIX. assignatæ fuerunt, quam tamen summam longe minorem esse, quam ut omnibus alendis sufficere posset, questi sunt Deputati eorum ap. *Contin. Thuan. L. IV. ad Annum MDCXI. f. 171.* Quo majora adhuc sunt, quæ consignavit Autor *de l' Estat de la France P. II. c. I. que le revenu de l' Estat Ecclesiastique monte apres de trois cens vingts millions des Livres.* De reditibus Cleri Hispanici item Regnorum Portugalliæ & Algarbiorum V. *Damian. a Goes Hispan. p. 619.* ubi inter alia refert Archi-Episcopum Toletanum annuo reditu plus minus CLM. Aureorum Ducatorum numerare. Et Reip. Venetæ Clerici quotannis CLM. myriades percipiunt *Relat. Seren. Reipl. Venet. Paulo V. Papæ oppos.* In Polonia etiam non sine divitiis sunt, iisque Episcopi Cracoviensis & Plocensis cumprimis excellunt. Confer *Sprenger. Font. J.P. p. 52.* In Anglia Cantuariensis, *of Canterbury,* & Wintoniensis, *of Winchester,* pinguissimos Annuos proventus habent & eos quidem ordinarios, quos vocant *the old Rets;* summa VIIIM. Librarum Ester-

lin-

lingarum, cum extraordinariis v. XXVM. & amplius ejusmodi librarum h. plusquam CM. nostrorum Imperialium; Eboracensis IVM. Libras numerat, sicque cæteri etiam non multo minora habent. Solorum recentium tenuior est conditio, quos Henricus IIX. post destructionem Monasteriorum evexerat, Oxoniensis, Peterburgensis, Cicestriensis, Glocestriensis, Bristoliensis: veluti Oxoniensis DCC. admodum Libras numerat, & Bristoliensis qui tenuissima omnium sorte est, tantum circiter quadragintas & quinquaginta. Sicque olim etiam communiter parcius vivere oportuit, re satis nota, cujusque hoc unum Exemplum de inopia priscorum Hispanorum allegabimus: Legione in Templo Maximo ob angustiam rei familiaris Templi ministros nudos incessisse (tam rude seculum, inquit Autor, tanta rerum necessariarum inopia inter Hispanos erat) Regem Ferdinandum M. vero cum id vidisset, annuos reditus ad comparandos Calceos designasse. *Marian. L. IX. Histor. Hispan. c. VI.*

IV. Præterea & Bonorum Secularium una cum seculari potestate Largitiones ipsis concessæ, quod in Germania & Gallia jam a temporibus Pipini Caroli M. & Ludovici Pii factum. In Polonia Cracoviensis Episcopus Rege Boleslao Ducalem nactus est Titulum & cum Dignitate Potestatem. *Cromer. Histor. L. 5. & 9.* In Hungariæ Regno Archi-Episcopus, Episcopi & Abbates in ditionibus suis omni Jurisdictione seculari instar Baronum Regni fruuntur, unde & decretis Ladislai posthumi sancitum, ut Sacer Ordo de Bonis temporalibus æque ac cæteri Barones Regni Juramentum fidelitatis & obedientiæ præstare tenerentur. *Decret. Ladislai Anno MCCCCLIII. art. C.* Quod etiam in Gallia observatur ubi unicuique Episcopatui quatuor Feuda Nobilia cum Titulo Baronatuum adjecta sunt, eorumque nomine Episcopus Juramento Regi obstringit. *Favyn Theatre d' Honneur l. 11. c. ult.* Accenset tenorem ejus *Autor de l' Estat de La Franc. L. 1. c. IIX. p. 50. Je jure le tres saint & sacre Nom de Dieu, SIRE, & promets a Vostre Majesté, que je luy seray, tant que je vivray, fidele sujet & Serviteur, & que je procureray son Service & le Bien de son Estat de tout mon pouvoir, que je ne me trouveray en aucun Conseil, dessein ny entreprise au prejudice d' eux: Et s' il en vient quelque chose a ma connoissance, je le feray sçavoir a Vostre Majesté. Ainsi me Soit Dieu en aide & ses saintes Evangiles.* Similiter Episcopos Angliæ

bona sua per modum Baroniæ a Rege accipere & ob id prærogativam præ secularibus Proceribus mereri monuimus *præced. Dissert. X. c. II. §. III.* Unde etiam complures Titulos mere seculares gerunt: veluti in Gallia e Paribus Ecclesiasticis tres se Duces, reliqui tres Comites se scribunt: Ut Archi-Episcopus & Dux Remensis primusque Par Franciæ V. *Dissert. VII. c. 1. §. V.* Et in Imperio nosto Episcopus Argentoratensis inscribitur *Landgravius Alsatiæ*, Episcopus Herbipolitanus *Dux Franconiæ*; Quem Titulum tamen Marchiones Brandenburgenses ei non tribuunt: Episcopus Constantiensis *Baro Reichenaviensis*, Episcopus Monasteriensis *Burggravius Strombergensis*, Archi-Episcopus Cameracensis *Dux Cameracensis & Comes Cameracesii S. R. I. Princeps.* Spreng. F. J. P. c. IV. p. 52. In Hispania tamen temporali & territoriali Superioritate & Jurisdictione in subditos Episcopi carent: Unde mirum non est, si Comes d'Ognati Philippi IV. ad Imperatorem Legatus in Comitiis Ratisbonensibus de Anno MDCXXX. hanc Potestatem Episcopis-Principibus Germaniæ nostræ inviderit, conquestus Episcoporum Imperii togas æquo longiores esse, ideoque Politicis artibus debere præcidi: compositurus quippe ad naturam gentis suæ nostram Germaniam. Et in Italia, licet aliquando Serenissimi Titulo gaudeant, tamen Civitates & oppida non habent, paucis Abbatibus in Regno Neapolitano exceptis. Plura ad hanc rem facientia V. in *Muller. Archolog. Ord. Imper. c. XVI.*

V. Num e re fuerit, vel hodienum sit, Sacrum Ordinem tam opimis reditibus locupletari, solicite quærunt & queruntur Politici Rerum Ecclesiasticarum Censores? R. Sacrum Ordinem tenaciter haberi non posse, ne ipse timide gelideque suo fungatur Ministerio: Neque enim expectari possunt hodie in Cœlesti militia vel Manna e Cœlo, vel Coturnices e vento, vel Panis subcineritius & Aqua ab apponente Angelo, inquit *Joh. Prideaux de Decimis p. 92.* Ideo & Hiskias Rex Populum jussit dare portionem Sacerdotum & Levitarum, ut confirmarent se in Lege DEI exequenda I. Chron. XXI. IV. Amplitudo autem si justo major videatur cogitandum erit. 1. Donationes ejusmodi factas, ut essent incentivum suscipiendi Sacri Ordinis, idque pro conservanda & amplificanda Religione, parte non minus necessaria in Republica, quam Leges, Judicia &c. Cum Paci internæ Reip. æque conducat Sacram de DEO & rebus divinis doctrinam & opi-

opinionem foveri, quam LL. Civilibus Meum & Tuum dignosci; Et jam si propositis opimis præmiis Rerum Politicarum amantes ad Civilia munera recte alliciuntur, quidni iisdem & rerum Theologicarum cupidos ad Sacra Ministeria allici juvet? Neque enim Christi istud: *Vos autem non sic*, alio directum videtur, quam ut Apostolis suis opinionem de Regno Terrestri, quod ipse erecturus esset, excuteret, vel prærogativæ contentiones, quæ tunc inter illos alebantur dirimeret. Vid. Loca *Luc. XXII. Marc. X. Matth. XX.* Ne quid dicamus *de Didaci Stellæ* Glossa: *Vos autem non sic*, i. e. multo magis dominabimini. II. Donationes istas non tam amplas fuisse, quam indefessa cura percipientium in tantam amplitudinem evectas, eoque tantummodo ditescendi occasionem, non autem ipsas adeo divitias attulisse; Et Sacrum Ordinem munere frugi Patrisfamilias functum esse, dum Bonis semel partis & conservandis & augendis studuit, quod veluti in Politicis laudatur, ita huic etiam vitio non vertendum erit. Certe miratur *Baron. Ann. T. V. ad Annum CCCXCIIX. f. 63.* In Synodo Carthaginensi V. in qua CCXIV. Episcopi congregati fuere, statutum esse, *ut Clericus quantumlibet Verbo DEI eruditus, artificio victum quærat:* Item: *Clericus victum & Vestimentum sibi artificio vel agricultura, absque officii duntaxat sui detrimento præparet.* Item: *omnes Clerici, qui ad operandum validi sunt, & artificiola & literas discant.* Nosque tantam Sanctorum Patrum humilitatem cum eo miramur; Sed inde colligimus, quia humilia ejusmodi negocia Clericis vitio haud dari solent, nec male interpretandum esse, si plurium etiam & meliorum satagant. Avaritiæ quidem communiter insimulantur, & scatent hac re omnis generis libelli, boni, mali promiscue, neque nos etiam diffitemur, ipsos in rem suam intentos esse; Sed fieri id putamus, non ut Divitiis, sed prudentia sua fruantur, qua illas congesserant, experti quippe jam tum quousque prudentia sua & ingenio procedere possint. Sic & qui literis operam dedere, non desinunt ideo augere scientiam, spectaturi ita animi sui virtutem in scientia tanquam in speculo. Et in universum omnes institutum, quod elegimus, indies magis excolimus, quantum possumus, ipsam hanc ob causam, quia magis profecimus, more earum rerum, quæ sua natura, quo longius, eo velocius semper feruntur. Adhæc ea universalis generis humani conditio est, nunquam appetitu aliquo satiari, sed acquisita re una ad aliam

ſemper tendere, tanquam fulcrum rei antegreſſæ futurum, quæque ſimul novum perfectionis augmentum additura ſit. Cur ergo Sacer ordo non etiam perfectionem ſui anquirat? III. Reditus iſti non profunduntur, ſed manent intra Rempubl. cui etiam non ſemel inde ingentia accreverunt commoda. Hinc Angliæ tam ſplendida Monumenta, Collegia, Bibliothecæ &ſ. accrevere a fundatoribus Clericis, qui opes ſuas melius impendere neſciebant, quam in Rempubl. quia a publico, quod habebant, acceperant. In Hiſpania olim Biblia Polyglotta Complutenſia, opus ingentium ſumptuum, Anno MDXV. prodiere, procurante Cardin. Franciſco Ximenio Archi-Epiſcopo Toletano, qui & ſumptibus ſuis Exercitum conſcripſit, quo Ferdinandus Catholicus Oranum in Africa cepit; Cujus utriusque rei rationem reddit *Thuanus Hiſtor. L. 1.* Factum eſſe ad immenſarum opum levandam invidiam. Si de Poteſtate Seculari ex bonis immobilibus nata porro quæratur, Reſpondemus cum I. P. Scriptoribus, eſſe Conſuetudini id dandum, Nec temere in dubium vocari debere, quod per tot ſecula a laudatiſſimis Principibus frequentatum fuit. *Muller. Archolog. Ord. Imper. c. XVI. §. VI.*

VI. Titulorum qui Dignitati ipſorum maxime reſponderent, commodiſſimus hactenus extitit, *Reverendi* Titulus, & accedente gradu majori *Admodum Reverendi*, item *Reverendiſſimi* in Prælatis, ob reverentiam Sacro Ordini debitam. Sunt enim *Legati DEI 2. Cor. V. XX. Oeconomi Myſteriorum DEI 1. Cor. IV. 1.* V. quæ prolixe in laudem eorum congeſſerunt; *Stapleton. T. 1. p. 547. & T. 11. p. 465. Beyerling T. 111. p. 523. Zwinger. T. 11. p. 3062.* Adde *Marc. Anton. de Dom. L. 111. c. 111. n. XXXI.* In Anglia qui infra Epiſcopos ſunt, Doctores, Profeſſores, Decani ordinarie in ſolo Reverendi Titulo acquieſcunt, Epiſcopi vero deinde *the Right Reverend*, admodum Reverendi, Archi-Epiſcopi, *the moſt Reverend*, Reverendiſſimi ſalutantur: Et in abſtracto Titulo *Clementiæ* gaudent, *Mylords grace. Didocl. in Alt. Damaſc. c. II. n. VI.* In Hiſpania & Polonia Epiſcopi inſcribuntur *Reverendiſſimi & Illuſtriſſimi.* Vid. de illis *Scripta Polonorum paſſim*; Et in Hiſpania præterea honorantur Titulo *Don, Domini*: Olim *Sanctiſſimi & Beatiſſimi* appellabantur, quo Titulo nunc ſolus fere Pontifex M. eminet. Sic Imperat. Juſtinianus: *Epiphanio* Sanctiſſimo & Beatiſſimo Archi-Epiſcopo Regiæ hujus Ur-

bis

bis &c. *L. VII. C. de Summ. Trinit. & Nov. VII.* Et: *Mennæ* Sanctissimo *hujus* Regiæ *Urbis Archi-Episcopo* Nov. LVII. Item vere Sancti: Domine vere Sancte & *suspiciende Frater. Hieron. ad Riparſ.* Ideo & *Lutherus* vovet *T. VI. Jen. f. 116.* Ich wolte daß man die Jugend und Pöfel nicht allein gewehnet zu sagen/ würdiger Vater/sondern auch heiliger Herr/ heiliger Vater / Quanquam & Imperatorem *Sanctissimum* vocari videris *L. LXXXVII. §. ult. ff. de Legat. 2.* Sanctissimus & Nobilissimus Imperator. *L. III. ff. de Natal. restit.* Sæpe etiam in Excessus aliquos Titulis hisce Encomiasticis itum fuit. Sic Prosper in Epist. ad Augustinum, de reliquiis Pelagianæ Hæreseos T. VII. Op. August. *Domino Beatissimo Papæ ineffabiliter mirabili, incomparabiliter honorando, Præstantissimo Patrono Augustino Prosper.* Et Theodoretus Studita Alexandrinum Patriarcham vocat *Papam Beatissimum, Patrem Patrum, Lumen Luminum & verticem Apostolorum ap. M. Ant. de Dom. L. III. c. X. n. XXX. ex Baron. T. IX. An. DCCCXVII. n. XXXI.* Quo reducimus verba Gregorii: *O veneranda Sacerdotum Dignitas, in quorum manibus veluti in utero Virginis Filius incarnatur &c.* Et inter recentes nomen Optimi, Maximi, Theandri, θεογλώσσου, longe Eminentissimi, inter Theologos aliquando sonantia: Sunt *Heroes Spiritus S.* inquit *August. Brunnius* Scriptor Theologicus nonnullius famæ in *Libell. Synopt. præf.* Sie seyn geistliche Sänger und Spielleute/die neben Christi Triumpfwagen her lackeien. *Matthes. Hist. Chr. part. 11. fol. 109. Lit. A.* quæ & similia non possumus sine magnæ Hyperboles aut ἀκυρολογίας nota transmittere. Confer quæ ex antiquis hujusmodi collegit P. *L' Ancre L. VI. Disc. 11. p. 425.* Fuit tamen cum Tituli ejus generis etiam parcius adhiberentur, veluti Gregorius M. cum Eulogio Episcopo Alexandrino expostulasse legitur, quod eum ut Dominum fuisset allocutus *Epist XXX. L. VII. Ind. 1.* Archi-Episcopi Bremenses olim contenti fuere Compellatione: Gnädiger lieber Herr/ Würdiger/ Ehrwürdiger in GOtt Vater/ *Assert. Libert. Reip. Brem. p. 108. 713. & sqq.* Et Leudericum itidem Archi-Episcopum Bremensem tempore Ludovici Pii Annales Superbiæ notant, quod se nunc Custodem, nunc pastorem Bremensis Gregis gloriaretur. Ubi *Cranzius: Vide Temporum simplicitatem, ait, quod non paterentur Pastoris Vocabulum. Quid facerent, si nostræ ætatis Episcopos insonare audirent: Nostra Gratia, Nostra Pontificialis Dignitas, & reliqua his etiam gloriosiora: Me-*

trop. L. 1. c. XXXII. Confer. *B. Parent. mei Schediasm. Philolog. p. 33. 34.*

VII. Titulum cum Secularibus Proceribus communem habent, *DEI gratia*, seu *Divina providentia*, quo Pontifex M. fere uti solet: *Pius Divina Providentia Papa IV. Innocentius Divina Providentia Papa X. Alexander Divina Providentia Papa VII. &ff.* V. Bullas & Brevia Pontificum passim: Cui deinde Archi-Episcopi & Episcopi Catholici Gratiam Sedis Apostolicæ adjiciunt: *Ego Fabius DEI Sacræ Sedis Gratia: Illustriss. & Reverendiss. Dnus N. DEI & Apostolicæ Sedis Gratia Episcopus &c.* Cujus rationem reddimus, quia Autoritate Pontificis M. tanquam supremi in Republ. Ecclesiæ Catholicæ Monarchæ personam suam gerere censentur, eoque merito per Gratiam Sedis Apostolicæ se promotos agnoscere possunt. An vero τὸ *DEI Gratia* æque quadret, dubitari possit, quia a superiori præter DEUM dependent: superior enim ille seu Rex, seu alius, quicunque Summam Potestatem habet, demum ab autoritate Divina dependet, seu Juris Divini est. Regum ergo & summorum Imperantium solorum fuerit in Titulis habere, DEI Gratia Rex, Princeps &c. Sacri Ordinis est per Gratiam Regis, Principis, Pontificis, Archi-Episcopus, Episcopus &c. V. *Hobbes Leviathan c. XLII. p. 265.* Cætera quæ ad Illustrationem hujus Tituli faciunt prolixe exposuimus *L. I. Diss. I. c. III. §. III. IV. V.*

IIX. Ultimo loco de Titulis inanibus sacri ordinis tria Verba facienda sunt: Veluti enim Ecclesiasticum Regimen ad normam regendarum rerum Civilium institutum est, ita, cum in Statu Civili aliquando vacui Tituli reperiantur, quales Reges Cypri, Hierusalem Ducis Athenarum &ff. in L. I. Dissert. III. passim prodidimus, mirum non est si Sacer ordo hæc etiam imitatus fuerit. Sic enim hodienum Patriarchæ, Archi-Episcopi, Episcopi Orientis, ut Alexandriæ, Antiochiæ, Corinthi, Joppæ, Smyrnæ, Calchedonis e Throno Romano egrediuntur, personisque Catholicis suæ jurisdictionis affiguntur, licet interea illi nullam Jurisdictionem in loca talia seu Temporalem seu Spiritualem aut habeant, aut affectare etiam audeant, obstante Imperio Turcico & Orientalium proprias tales personas sibi constituentium pertinaci ab Ecclesia Romana dissensu. Similiter in Borussia Episcopus Culmensis inscribitur Episcopus Pomasaniæ & Episcopus Varmiensis simul Episcopus Sambiensis. (von

Sam-

Samland) cum tamen & Sambiæ & Pomasaniæ tractus ad Serenissimum Electorem Brandenburgicum pertineant. Neque multum discrepare videntur ejusmodi Episcopatus ab Episcopis sine Titulo, quorum mentio fit *Dist. LXX. c. II.* Quo pertinet Theodorus Episcopus, Photii Cliens, qui cum Episcopatu careret per ludibrium vocatus fuit *Episcopus Aphantopoleos*, h. Civitatis Invisibilis. *Baron. T. X. Ann. ad Annum DCCCLXXIIX. f. 546.*

DISSERTATIO XIII.

DE

PONTIFICIBUS MAXIMIS.

CAPUT I.

Directorium Autorum Historiæ Pontificalis, Vetus Liber Pontificalis an sit Anastasii? Initium Tituli Pontificis Maximi, Origo Vocis: Papæ Nomen, ejus usus, Germanorum Pfaffe: *Primatus Ordinis assignatus Pontifici Romano: Primatus Potestatis Ecclesiasticæ ab eodem quæsitus: Potestas Temporalis ipsius exercita in Imperatores Germaniæ, Reges Galliæ, Angliæ &c. Alia Potestatis Temporalis Indicia, Generalis observatio de ea: Origo & progressus potestatis Pontificum in Ditionibus Italiæ ipsis subjectis: Donatio Constantini M. Tituli Pontificales.*

I.

IN serie Dignitatum Sacrarum exponendâ prima est Dignitas PONTIFICIS MAXIMI: Quam antequam tractemus pro Historiæ PONTIFICALIS noticia indicamus *Martini Poloni Chronologiam*, quæ desinit in Clemente IV. An. MCCLXIIX. *Baptistæ Platinæ Historiam de vitis Pontificum Romanorum* usque ad Paulum II. & A. MCCCCLXIV. cum *supplemento Pontificum Onuphrii Panvinii: Johannem Stellam de Vitis Pontificum*, usque ad Julium II. & Ann. MDIII. *Onuphrium Panvinium Epitome Pontificum Romanorum* usque ad Paulum IV. *Papyrium Massonum Libris sex de Episcopis Urbis*, qui Romanam Ecclesiam rexerunt rebusque gestis eorum. *Historia Pontifical.* Hispanice T. I. ab initio Pontificum ad Benedictum XI. T. II. a Clemente V. ad Gregorium XIII. scriptus a *Gonçalo de Illescas. T. III.*

a Gre-

a Gregorio XIII. ad Innocentium IX. ſcriptus a *Ludovico de Bavia.* T. IV. de Clemente IIX. Leone XI. & Paulo V. a *Marco de Guadalajara. Vitam & Res geſtas Pontificum Romanorum* & S. R. E. Cardinalium ab initio naſcentis Eccleſiæ usque ad Urbanum IIX. Autoribus M. *Alphonſo Ciaconio, Franciſco Cabrera, Andrea Victorello* recenſit. ab *Hier. Aleandro JC. Rom. MDCXXX.* Add. Laërtii Cherubini JC. Romani Bullarium Romanum, quo præter Bullas & Conſtitutiones Pontificum eorum Vitæ & Icones exhibentur. Eodem faciunt Conciliorum & ſummæ ex iis excerptæ Editores, quorum plerique res geſtas Pontificum ſimul exhibent, ut *Bartholom. Carranza Summa Conciliorum & Pontificum Lugd. MDC.* Franciſc. Longus *Breviario Chronologico Pontificum & Conciliorum Lugd. MDCXXIII.* Item Conciliorum ipſorum Editiones Biniana & Regia. Alios bibliothecarū Scriptores dabunt. De *Veteri Libro Pontificali* Moguntini judicant Autorem eſſe *Anaſtaſium Bibliothecarium in Edit. A. MDCII.* Idem facit *Bellarminus An. MDCXIII.* isque etiam comparet in *Corp. Hiſtor. Byzant. T. IIX.* Sed hunc Autorem non eſſe, in eo liquido claret, quod Anaſtaſius vixerit ſeu inclaruerit circa A. DCCCLXXVI. & amplius, ipſiſſima vero Scripti illius verba jam exſcripſerunt Walafridus Anno DCCCXLIX. & antequam Anaſtaſius inclareſceret, denatus, L. de Reb. Eccleſ. Capit. XX. XXI. XXII. XXIII. &c. Amalarius circa Annum DCCCXXXV. e vivis ſublatus de Eccleſ. Offic. L. I. c. XXVII. L. II. c. XXVI. &c. Alcuinus Anno DCCIV, mortuus L. de Eccleſ. Offic. nomini ejus inſcripto c. VII. XXXII. Iſidorus Hiſpalenſis defunctus Anno DCXXXVI. Epiſtola ad Redemptum Diaconum & alii quos citat *Blondell. præf. in Apolog. p. 26. 27.* Sed addit, potuiſſe huic antiquiſſimo licet rudi manu ſcripto opuſculo varios varia ſuo tempore attexere, idque poſtremo omnium ab Anaſtaſio interpolari. Veriſimile etiam eſſe ejus temeritati deberi, quæcunque in eo a veritate aliena Moguntini Editores jure accuſaverint. Primum priſcorum Urbis Paparum Catalogum Irenæo Lugdunenſium Epiſcopo deberi idem docet *p. 25.*

II. Titulus PONTIFICIS MAXIMI jam inter priſcos Romanos receptus ac Principi Sacerdotum tributus fuit, de quo videantur Antiquitatum Romanarum Scriptores. Inde ad Imperatores tranſiit, tanquam ſupremos Rerum Sacrarum pariter ac Civilium Arbitros, ſeu διὰ τὸ τῆς ἀξίας ὑπερέχον, propter Dignitatis excel-

excellentiam, ut ratiocinatur *Zosimus in Gratian. & Theodos. pag. 761.* Καὶ ἔτυχε τούτου, inquit porro, Νομᾶς Πομπίλιος πρῶτος, καὶ πάντες ἑξῆς, οἵ τε λεγόμενοι Ῥῆγες· καὶ μετ' ἐκείνους Ὀκταβιανός τε αὐτὸς, καὶ οἱ μετ' ἐκεῖνον τὴν Ῥωμαίων διαδεξάμενοι μοναρχίαν. Ἅμα γὰρ τῷ παραλαβεῖν ἕκαστον τὴν τῶν ὅλων ἀρχὴν, καὶ ἱερατικὴ στολὴ παρὰ τῶν Ποντιφίκων αὐτῷ προσεφέρετο· καὶ παραχρῆμα Ποντίφιξ Μάξιμος ἀνεγράφετο, ὅπερ ἐστὶν, Ἀρχιερεὺς Μέγιστος. *Primus Numa Pompilius hunc honorem adeptus est, omnesque deinde qui Reges appellati sunt, ac post illos Octavianus ipse, quique post eum in Romano Imperio successerunt. Simul enim atque Summum Imperium quisque consequebatur, amictus ei Sacerdotalis offerebatur a Pontificibus & continuo Pontificis Maximi Titulus ei tribuebatur.* Unde Heliogabalus cum Aquiliam Severam Summam Sacerdotem Vestalem sibi matrimonio junctum iret, causatus est, id fieri ut ex ipso Summo Pontifice & ipsa Summa Pontifice divini Liberi gignerentur; ἵνα δὴ καὶ θεοπρεπεῖς παῖδες ἔκ τε ἐμοῦ τοῦ Ἀρχιερέως, ἔκ τε ταύτης τῆς Ἀρχιερείας γεννῶνται. *Xiphilin. in Avito seu Heliogabalo. p. 445.* Et ipsos Imperatores Christianos non puduit hujus Tituli, cujus rei rationem reddidimus *Libr. 1. Diss. I. c. IV. §. V. & Diss. II. c. I. §. VII.* Hinc vero colligunt nostri Papam non potuisse Titulum Pontificis M. sibi arrogare, quia adjunctus Imperatoriæ Dignitati fuerit. V. Morn. *Myster. Iniq. p. 50.* Origo a Ponte petita, eoque festive allusit Autor Satyrici nonnullius, *Videns Propheta in Ecstasi*, amoliturus spem Serenissimæ Principis Religionem Catholicam in patriis Regnis disseminandi:

Si mare Balthicum non admittit Pontes,
Forte nec Pontifices.

Rationem Nominis iterum a *Zosimo* accipimus, tanquam Viro rerum suarum peritissimo, & in quo veluti ultimus conatus expirantis Gentilismi eluxit: Cum nec dum homines cultum, qui per imagines exhibetur, intelligerent, prima in Thessalia Deorum Simulacra facta esse, quodque ne Sacraria quidem adhuc essent, imagines divinas in Penei fluminis ponte collocatas, indito illis vocabulo, qui Sacris præficerentur, ut a primo Simulacrorum positu Gephyræi seu Pontani dicerentur; Hoc a Græcis Romanos accepisse, & eos qui in Collegiis Sacerdotum apud ipsos Principem locum obtinerent, Pontifices appellasse. Τῶν ἀνθρώπων οὐδέπω διὰ τῶν ἀγαλμάτων ἐπισταμένων τιμὴν ἐν Θεσσαλίᾳ πρῶτον ἐδη-

μιεργήθη θεῶν δείκηλα. Ἑδῶν δὲ οὐκ ὄντων (ἄγνωστος γὰρ ἦν καὶ τούτων ἡ χρεία) τὰ τῶν θεῶν ἐκτυπώματα τῇ κατὰ τὸν Πηνειὸν γεφύρᾳ καθίδρυσαν, τοὺς ἱερᾶσθαι τοῖς θεοῖς λαχόντας ἐκ τῆς πρώτης καθιδρύσεως Γεφυραίους ἐξονομάσαντες. Τοῦτο παραλαβόντες ἀφ᾽ Ἑλλήνων Ῥωμαῖοι, τοὺς πρώτην τὴν παρ᾽ αὐτοῖς ἱερατικὴν ἔχοντας τάξιν, Ποντίφικας προσηγόρευσαν. Alia complura ejusmodi V. ap. *Martin. in Lexic.* & *B. Parentem meum Origg. LL. V. Pontifex.*

III. Ἰσοδύναμον Nomen eſt PAPÆ, a Syrorum *Abba*, h. Pater, Unde & *Pa. Pa.* per compendium aliquibus dictum videtur, quaſi *Pater Patrum.* Primusque inter Epiſcopos Romanos, quem nomine hoc uſum Conciliorum Editiones meminerint, fuit Hyginius *Epiſt. II.* Scripta ad Athenienſes: *Hyginius* Papa *Athenienſibus Salutem. V. T. I. Concil. Edit. Regiæ. f. 218.* Sed Nomen hoc Patriarcha Alexandrinus ſibi æque vendicat: Ideo & Alexandriæ *Papæ* nomen primo auditum tradit Eutychius in Annal. *Alexandrinis T. I. p. 332. Mortuo Demetrio ſuffectus eſt Heraclas Patriarcha Alexandrinus, qui Epiſcopos conſtituit viginti &c. Cum vero homines audirent Epiſcopos vocitare Patriarcham* Abba ſeu *Patrem, inter ſe dixere, Nos Epiſcopum quemlibet* Abba, *ſeu Patrem, appellamus; Et appellant Epiſcopi Patriarcham* Abba, *Unde ſane oportet, ut vocemus nos* Papam, i. Avum, *cum ſit Pater Patrum. Ita a tempore Heraclæ, Patriarcha Alexandrinus dictus eſt* Papa, *Avus.* ſicque adhuc ex præcedenti ſeculo proſtant literæ Joachimi Patriarchæ Alexandrini: Ὁμολογῶ ἐγὼ Ἰωακείμ, Παπᾶς καὶ Πατριάρχης τῆς μεγάλης πόλεως Ἀλεξανδρείας: *Fateor Ego Joachimus, Papa & Patriarcha magnæ Urbis Alexandrinæ* apud *Cruſ. Turcogræc. L. III. p. 229.* Aliquando vero etiam aliis inſignioribus Eccleſiæ Epiſcopis communicatum legitur. Vid. *Mornæum de Eccleſ. c. IX. p. 361. 362.* Unde & Germanicum noſtrum Pape/ aut Dialecto Franconica Pfaffe/ toti Clero olim tributum fuit, licet nunc in contemptus notam abierit, nempe ab origine iſta honeſtiſſima ductum, quod Pape dictus ſit, quaſi *Papa, Pater.*

IV. Reipſa ſignificari primam Sacri Ordinis in Eccleſia Dignitatem notum eſt, quemadmodum Muftii eſt prima Religioſa Dignitas in Muhammediſmo, Dairi in Gentiliſmo Japanenſium, Summi Sacerdotis in veteri Religione Judaica. Quid autem Primatu importetur, id non æqua interpretatione ab omnibus in Eccleſia receptum

ptum fuit. Primatum Ordinis nos agnoſcimus in *Conſtantinopolitano I. & Oecumenico II. Canone III.* quo in cauſa prærogativæ Patriarchæ Conſtantinopolitani primatus ipſi ita aſſertus fuit, ut loco tamen cederet Epiſcopo Romano, primusque poſt hunc demum collocaretur. Τὸν μὲν τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἐπίσκοπον ἔχειν τὰ πρεσβεῖα τῆς τιμῆς μετὰ τὸν τῆς Ῥώμης ἐπίσκοπον, διὰ τὸ εἶναι αὐτὴν Νέαν Ῥώμην: *Epiſcopum Conſtantinopolis habere prærogativam Honoris poſt Epiſcopum Romanum, quia illa ſit Nova Roma.* Cui confirmando etiam primus in hoc Concilio ſubſcripſit Nectarius Patriarcha Conſtantinopolitanus, tum Timotheus Alexandrinus, Cyrillus Hieroſolymitanus, Meletius Antiochenus. Idemque confirmatum fuit Decreto Concilii Calchedonenſis: *Omnem quidem Primatum & honorem præcipuum ſecundum Canones Antiquæ Romæ Deo amantiſſimo Archi-Epiſcopo conſervari: Oportere autem Sanctiſſimum Archi-Epiſcopum Regiæ Conſtantinopolis Novæ Romæ eisdem Primatus honoribus & ipſum dignum eſſe.* Ubi cum æqualis Poteſtas ἴσα πρεσβεῖα utrique tribuatur, Romanus tamen Conſtantinopolitano ordinis gratia præponitur. Poſtmodo acceſſit Synodus Trullana ſeu Quiniſexta Canone XXXVI. *Renovantes quæ a Sanctis CXL. Patribus, qui in hac DEI obſervatrice & Regia Urbe convenerunt, & DCXXX. qui Calchedone convenere, conſtituta ſunt, decernimus, ut Thronus Conſtantinopolitanus æqualia privilegia cum Antiquæ Romæ Throno habeat, & in Eccleſiaſticis, ut ille magni fiat, ut qui ſit ſecundus poſt illum; Poſt quem magnæ Alexandrinorum Civitatis numeratur Thronus &c.* Et Imperator *Novell. CXXXI. c. II. De Ordine ſedendi Patriarcharum: Sancimus ſecundum earum,* (quatuor Synodos univerſales intelligit) *definitiones ſanctiſſimum Senioris Romæ Papam primum eſſe omnium Sacerdotum: Beatiſſimum autem Archi-Epiſcopum Conſtantinopoleos Novæ Romæ ſecundum habere locum poſt Sanctam Apoſtolicam Senioris Romæ Sedem; Aliis autem omnibus Sedibus præponatur.* Unde & inter hodiernos Proteſtantes non pauci eodem inclinant, ut Melanchthon in Conſilio de Pace Eccleſiæ Catholicæ ad Guilielm. Bellajum dat. MDXXXIV. *Concedunt noſtri Politiam Eccleſiaſticam rem licitam eſſe, quod videlicet ſunt aliqui Epiſcopi, qui præſunt pluribus Eccleſiis; Item quod Romanus Pontifex præeſt omnibus Epiſcopis. Hanc Canonicam Politiam, ut ego exiſtimo, nemo imprudens improbat, neque improbare debet, ſi intra ſuos fines manet &c.* In Goldaſt. *Polit. Imper. N. XXIIX. p. 1277.* Et

Calixtus in Responf. opposita Moguntinis in fine, ubi alloquitur Electorem Moguntinum: *Quod Primatum Ordinis seu Dignitatis & Jus humanum attinet, dudum professi sunt nostri, posse Romano Pontifici propter Pacem & communem tranquillitatem Christianorum, qui jam sub ipso sunt, & inposterum sub ipso erunt, Superioritatem in Episcopos, quam alioqui habet Jure humano, etiam a nobis permitti, si Evangelium admiserit, i. si patiatur nos credere, quod D. N. J. C. pro nostra salute mortuus sit &c.* Confer *Goldast. Constit. Impp. præfat. ad Imp. Matthiam, Et in præf. ad T. III. Monarchiæ S. R. Imperii*: Item qui alias in Pontificem M. satis iniquus est, *Salmas. Appar. de Primat. p. 172.* Quibus si rationes jungendæ sunt tres hasce ex Guicciardino reddemus: I. Quæ toties nunc allegata fuit, Quod Romana Civitas ob suam antiquam Dignitatem tanquam reliquarum Caput & Princeps Imperii Nomen Majestatemque retinebat. II. Quod illinc in bonam Europæ partem Religio Christiana diffusa erat. III. Quia Constantinus a Silvestro ritu Christiano aquis initiatus ejusmodi Autoritatem in eo atque in ejus successoribus libenter agnoscebat. *L. IV. Historiar.* Quæ omnia si non sine specie probabilitatis sunt, ideo tamen minus consulta nobis videntur, quia perpetuus ille mos fuit Sedis Romanæ, ut acquisitis nova addi voluerit. Primatu Ordinis ergo obtento facile gradum aliquem admovebit obtinendæ Potestati, quantilla etiam initio sit, in Sacris, huicque progressus cum tempore & deinde supremum istud fastigium apud posteros nostros rursus accedet, a quo ut dejiceretur, tantum sanguinis impenderunt Majores nostri.

V. Sed quod non tantum Primatum Ordinis, sed etiam Jurisdictionem aliquam & Primatum Potestatis Pontifices maximi in cæteros Episcopos exercere vellent, non potuerunt non prolixis litibus implicari; Veluti jam in Veteri Ecclesia Patriarchæ Constantinopolitani hoc nomine cum ipsis controversati fuerunt, qui æqualem sibi Dignitatem vindicabant, διὰ τὸ εἶναι αὐτὴν Νέαν Ῥώμην, quia Constantinopolis Nova Roma erat *ante cit. Can. III. Conc. Constant.* Neque enim tunc aliud fundamentum Primatus Ecclesiastici allegabatur, quam splendor Urbis, non ratio a Vicariatu Petri autss. rebus petita. Constantinopolis autem Veteri Romæ æqualis habebatur *V. L. VI. C. de Sacros. Eccl. & C. de Privil. Urb. Constant.* Indeque totam dissensus inter Græcos & Latinos causam pependisse fatetur

inter

inter ipſos Catholicos *Bellarmin. præf. ad Libr. de Rom. Pontifice: Primi, qui ſerio Primatum Romani Pontificis oppugnarunt, videntur fuiſſe Græci*, Similiterq; *Bzovius Annal. T.XVI. ad A. MCCCCXXXIIX.* initio, *quod Eccleſia Conſtantinopolitana Romanæ Sedis poteſtatem ſemper æmulata fuerit ;* Et peculiari Libro id evicit Nilus Archi-Epiſcopus Theſſalonicenſis, de Cauſis Diſſenſionum Eccleſiaſticarum. Quæ quidem res poſt aliquot ſeculorum concertationes in apertum diſſidium erupit ſub Nicolao I. P. M. & Scriptis ſuis hodienum celeberrimo Photio Patriarcha Conſtantinopolitano circa A. DCCCLXI. eo quod Photius inconſulto Nicolao a Michaele Imperatore Ignatio exautorato Patriarchæ ſurrogatus eſſet, ac præterea Conſtantinopolitani Bulgaricas Eccleſias ad ſe traherent, quia Græcis Sacerdotibus uterentur, cum Romani eas ſibi adjudicarent, quoniam a Sede ſua Doctores & Doctrinam petiiſſent. Ac tandem ſecuto Seculo XI. & Anno MLIII. admodum ad Anathemata itum fuit, Leone IX. Michaelem Cellarium Patriarcham Conſtant. & Leonem Archi-Epiſcopum Acridanum excommunicante ob cauſam priori plane ſimilem, quam legere eſt in Epiſt. VI. Leonis ad Michaelem iſtum data: *Credimus enim propter quod & loquimur atque conſtanter profitemur: Romana Eccleſia adeo non eſt ſola, vel ſicut Tu putas una, ut in toto Orbe Terrarum, quæcunque Natio diſſentit ſuperbe ab ea, non ſit jam dicenda vel habenda Eccleſia aliqua, ſed omnino nulla, quin potius Conciliabulum Hæreticorum aut Conventiculum Schiſmaticorum & Synagoga Satanæ. Nam nos cum pertinacibus & in errore ſuo permanentibus pacem aliquam habere non poſſumus. Ceſſent ergo hæreſes & Schiſmata & diligentibus Legem DEI non erit ſcandalum, ſed pax multa. Quicunque gloriatur Chriſtiano nomine, ceſſet Romanam* Sanctam & Apoſtolicam Eccleſiam maledicere & laceſſere. Prolixiorem hujus rei enarrationem, atque ipſius Anathematis tenorem habes in *Hoornbeck Summ. Contr. L. XI. p. 898. & ſeq.* Sicque poſtmodo utrinque continuatum fuit, nec hodie deſiſtitur, veluti Orientales etiam nunc octava die poſt Paſcha in omnibus Eccleſiis quotannis & ſolenniter anathema promulgant verbis talibus: *Anathema, Anathema Apoſtaticæ Eccleſiæ Romanæ.* Eadem ſerra deinde a Waldenſibus, Huſſitis & noviter Proteſtantibus aſſumpta & hucusque cum Throno Romano reciprocata fuit, quæ res nemini ignota eſt. Videri poterunt Quæſtiones: *An Pontifex M. jure divino habeat ſupremam & Monarchicam Poteſtatem*

statem supra omnes in toto Orbe Ecclesias & Ecclesiasticos. An P. M. aut Episcopi habeant Vim coactivam, ut possint Leges condere in Conscientia obligantes? An Papa in decidendis ac docendis rebus Fidei sit infallibilis, nec possit errare? in Scriptis Eristicis utriusque partis ventilatæ.

VI. Quodque ne Ecclesiastica quidem Potestate contenti essent, sed Temporalem insuper in omnes Christianismi & Orbis Politias quærerent, longe graviores contentiones succrevere, non verbis tantum, sed ferro & sanguine excussæ, Pontificibus minus obsequiosos Principes Excommunicatione & mox armis terrentibus, Principibus contra pro Jure suo retinendo constanter reluctantibus, non tamen pari semper fortuna. Italiæ causa, quam Pontifices specie Religionis videbantur sibi subdituri esse, pro imperio nostro Henricus IV se opposuit Gregorio VII. & post eum Paschali II. sed infeliciter. Videantur Scripta Eristica *Goldasti & Gretseri* hanc ob causam edita: *Jac. Gretseri Apologia pro Gregorio VII. Ed. cum Tom. II. Controv. Bellarm. MDCIX. S. Imperii Principum Apologia pro D.N. Imp. Henrico IV. Ed.* a Goldasto *MDCXI. Vetera monumenta contra Schismaticos* Ed. a Sebast. Tengnagel *cum J. Gretseri gemina Defensione adversus Goldastum Ingolst. MDCXII.* Adde Gerhoum Reicherspergens. *Syntagmate de Henrico IV. & V. Impp. & Gregorio VII, nonnullisque consequentibus Romanis Pontificibus.* Urstisii *Scriptorum Germaniæ Tomum &c.* Idem fecit Henricus V. Henrici IV. Filius, sed itidem succubuit. Et Fridericus I. seu Barbarossa; Sed quem Alexander III. tam indigne habuit, ut prostratum pedibus calcaret, quod Venetiis factum, cum pacis ineundæ causa Imperator eo venisset: Quam Historiam tamen Baronius in dubium vocat, Sigonius præterit, Veneti Scriptores vero asserunt. *P. Justinian. L. II. Rer. Venet. Sabellic. L. VII. Dec. I. De Rebus Venet.* quibus utpote rem in patria sua gestam & quidem de Amico Reip. suæ, qualis erat Alexander, scribentibus non possumus fidem derogare. Alios, qui ex ipsis Catholicis id tradunt, vide magno numero in *Mornæi Myster. Iniq. p. 721.* Otto IV. deinde & Fridericus II. surrexerunt, sed quos Innocentius III. depressit. Post hos Ludovicus IV. seu Bavarus Johannem XXII. & Benedictum XII. inimicissimos habuit. V. pro Johanne *Alvarum Pelagium* Pœnitentiarium ipsius *Libris II. de Planctu Ecclesiæ pro Johanne XXII. P. M. contra Marsil. Patavinum, Guilh. Ockamum,*

mum, &c. Pro Ludovico: *Marsilium de Menadrino, M. Henricum Chalenium Cancellarium Imperialem &c.* in Tom. III. Mon. S.R.I. Goldasti, & post hos *Joh. Georg. Herwartum Cancellar. Bavariæ Libro: Ludovicus Imperator defensus, Bzovius injuriarum postulatus &c.* Et *Nicolai Burgund. Consil. Cæsar. & Bavar. Historiam Bavaricam seu Ludovici IV. Imp. Ingolst. MDCXXXVI.* Dn. & Carolum V. in numerum venire oportuit, sed tam feliciter, ut Roma occupata & Clemens VII. captivus redditus fuerit, in quem eapropter non insulse jocatus fuit, qui asseruit, nunc demum veritate comprobatum, *Pontificem M. non posse errare*, h. (non prava ratiocinia instituere,) sed obambulare, aut egredi. Cæsar quidem cum direptæ Urbis & capti Pontificis nuncium accepisset, dolorem aliquem animi externis signis testatus fuit, jussis etiam cessare ludis & spectaculis, quæ propter recens natum ei Filium d.XII. ejus mensis Valladoliti celebrabantur; *Sed Religionis pietatisque suæ*, addit P. Suavis, *multo majorem omnibus fecisset fidem, si suis simul imperasset, ut Pontifex libertati restitueretur. Verum cum ille totos VI. Menses ab eo tempore in Custodia detentus fuerit, facile omnes perspiciebant, quantum inter veritatem & fucum interesset.* Hist. Conc. Trid. L.1. Docet etiam Cl.V. ὁ ϛεῖνα, Autor Tr. de Seditionibus, Carolum edi curasse Librum adversus Technas Romanas, cui Titulus: *Somnium Viridarii*, qui etiam nunc legatur. Sed gravius hoc est παρόραμα, quam quod in Virum Rerum Germanicarum adeo peritum cadere debeat. *Somnium Viridarii* Antiquus Liber est, & materiam quidem continet, quam ille tradit, Caroli V. auspiciis etiam editus, sed Regis Galliæ, non Imperatoris, eoque totis fere CC. Annis hoc antiquior. Quod liquido claret in præfat. Libri, isque extat *T. 1. Mon. S. R. J. Goldast. p. 58.* Sed in viam revertimur: Neque alio spectasse putamus factum P. M. Innocentii X. dum Bulla sua Pacem Germaniæ nostræ abrogatum ivit: Alterius seu utriusque Pacis hujusmodi Articulos cæteraque in dictis Instrumentis contenta, quæ Catholicæ Religioni, Sedi Apostolicæ, ac Ordini & Statui Ecclesiastico &c. quomodolibet officiunt, ipso jure nulla, irrita, invalida, injusta, damnata, reprobata, inania, viribusque & effectu vana omnino fuisse, esse, & in perpetuo fore, neminemque ad illorum & cujuslibet eorum, etiamsi juramento vallata sint, observantiam teneri &c. Qui certe Anathematis fulmen addidisset, nisi Autoritatem Pontificiam nunc tantam, ut olim, in Germania non

esse

esse cogitasset, ideo in sola hac contradictione acquievit. Sed Bullam istam Notis suis castigarunt *Cl. V. Johan. Hoornbeck* in Belgio, & in Germania Doctiss. *Conring. Libris II. De Pace perpetua inter Imp. German. Ordines religione Dissidentes servanda.*

VII. Quid in Regno Galliæ actum sit, brevi summa comprehendemus. Inter Reges Galliæ Philippus Bonifacium IIX. tam acerbum expertus fuit, ut non tantum excommunicatus fuerit ab eo, sed & verba *Regnante Philippo* ex Actis Publicis tolli & loco eorum, *Regnante JEsu Christo*, inseri jusserit, Regnum Galliæ Sedi Apostolicæ ita subjectum pronuncians. V. *Contin. Thuan. L. IV. ad Annum MDCXI.* sed cui Comitia trium Ordinum constanter obstitere, Summique Pontificis Legatum Archi-Diaconum Narbonensem acerbe increparunt, mox ad Cardinales scripserunt in hæc verba: *Nos Prælati, Abbates, Priores, Decani, Præpositi, Procuratores Capitulorum, Conventuum, Collegiorum, Universitatum, Urbium &c. Ab omni tempore dicitur Galliæ Regnum DEO uni subditum in Temporalibus, quod ominbus notum est &c.* Ludovicum XII. Julius II. proscripsit, sed qui inanes istas diras *contraria obnunciatione generose revicit, cuso etiam aureo Numo, qui Titulos Regis Franciæ Regnique Neap. cum effigie sua ex una parte & Insignia Franciæ ex altera referebant, cum hoc Elogio:* Perdam Babylonis Nomen. *Thuan. L. I.* Et Sixtus V. Henricum IV. tunc Navarræ Regem & Principem Condæum excommunicavit, sed qui Anno MDLXXXV. Reclamationem suam affigi curarunt, cumque Gregorius XIV. similes Conatus contra Regem Henricum & Ministros ejus foveret, ac tandem Excommunicationem per Nuncium Landrianum adderet, gravissimo Arresto Turonensi & Catalonensi correptus fuit, Bulla Carnifici comburenda tradita, Nuncio comprehensio decreta &ss. quæ Vid. *in Bedæi Jure Regni. c. VI.* Nec unquam Galli istam Pontificis M. Potestatem Temporalem ferundo fuerunt, & Comitiis Generalibus Anno MDCXIV. ideo adhuc Communi Decreto sancitum fuit: Quod Rex Galliæ unius DEI Beneficio regnet, quod neminem in Temporalibus agnoscat &c. Quæ, quidquid ea propter inter Tertium Ordinem & Clerum actum sit, V. ap. *Gramond. L. I. p. 62. & seqq.* Sicque etiam cum Alexander VII. P. M. Anno MDCLXV. Censuras Sorbonæ in Librum Jac. de Vernant: *La defence de l' Authoritè de N. S. P. Le Pape, de Nos Seigneurs Les Cardinaux, &c.* Et in Librum Amadei Guimenii, *Opuscula singula-*

gularia universæ fere Theologiæ Moralis &c. uti Præsumptuosas, Temerarias atque scandalosas Autoritate Apostolica Bulla Publica damnasset, eodem A. d.XXIII. Junii Arresto Parliamentario jussu Regis sancitum fuit, ne quid Bullæ, Brevis aut similis rei ex Aula Romana reciperetur, distraheretur, aut a Bibliopolis venderetur, nisi Rege prius in conscientiam assumpto.

IIX. Non aliter Pius V. Anno MDLXX. cum Elizabetha Angliæ Regina egit, quam, prout verba Bullæ sonant, ut omni *Regni jure nec non omni & quocunque Dominio, dignitate, privilegioque, privatam, item Proceres, subditos & Populos Regni ac cæteros omnes qui illi quomodocunque juraverint, a juramento hujusmodi ac omnis prorsus Dominii fidelitatis & obsequii debito perpetuo absolutos* vellet. Sed plerique Indigenæ pariter ac exteri vanum hunc fragorem spreverunt. Vid. *Camden. Ann. Eliz. ad d. A.* Sic antea etiam Alexander III. Henricum II. Angliæ Regem, Gregorius VII. Boleslaum Poloniæ Regem, alii alios excommunicaverunt & Potestate seculari privatum ivere; Suntque porro quæsitæ universalis Potestatis Temporalis indicia: Quod Curia Romana Acta alleget, quæ probent, Feuda Sedis Apostolicæ esse Regna Granatæ, Portugalliæ, Castellæ, Leonis, Irlandiæ, Utriusque Siciliæ, Balearium, Hungariæ, Norvegiæ, Suediæ, Daniæ, Angliæ, Syriæ &c. Quod Galliæ Regnum a Childerico in Pipinum transtulerit: Septem Imperii Electores constitutos sibi attribuat, quam ob causam & contra Octavum Bullâ suâ Innocentius X. protestatus fuit: Novum Orbem inter Portugallos & Castilianos distribuerit: Regnum Navarræ prioribus Dominis ademptum Regi Hispaniæ contulerit &c. quæ etiam ex parte jam attigimus: *Libr. I. Diss. I. c. I. §. VII.* Quæque omnia post alios fastuosa hac summa complectitur *Alex. Carerius Patavinus L. II. de Potest. Rom. Pontif. c. XIX. Hac igitur in re Itali maxime se divino munere extollant, quod habeant* Principem Cœlestem, *Pontificem scil. Romanum &c. qui Reges & Imperatores maximos solio dejecerit, aliosque ad illud evexerit: Ita ut nemo ex ulla orbis parte unquam tot ac tam magnis ditionibus imperantes vel iis exuerit, vel ad eas promoverit; Et eidem per tantum tempus maxima regna tributum solverint, quantum nulli hac in re evenit: Opes porro tantas inter suos partiatur, quantas nullus unquam Rex vel Imperator.* Confer. *Voët. Vol. II. Disp. de Temporali Potestate Papæ,* & quos ibi magno numero in utramvis partem laudat: Maxime vero,

ro, qui instar omnium erit, *Goldastum totis Tomis III. de Monarchia S. R. I.* quibus plerosque Autores, qui ad sua usque tempora istam materiam tractarunt, exhibet. Nobis in genere observari satis est, inter potissimas Regulas Pontificis Maximi esse, Autoritatem suam obtentu Libertatis Ecclesiæ sartam tectam servare : Quodque Cardinalis Armeniacus notat apud *Thuanum Libr. I. Vit.* ipsius : Aulæ Papali illud Ingenium esse, ut exquisita severitate, cum occasio se offert & impune licet, in exteros utatur, eamque severitatem eo usque valere, quousque vel infirmitate, vel Religionis metu tolleretur : Et si quis Princeps existat, qui neutro attineatur, caute summa Dissimulatione ab ea severitate discedi. Adde *Trutin. Stat. Europ. p. I. Disc. IV. Grot. de Imper. Summ. Pont. circa Sacra p. 214. 215. & seqq.*

IX. Secularis Potestatis, quam Pontifex M. in Italia exercet, Originem & incrementa Scriptores Catholicæ Religionis complures a Donatione Constantini Magni petunt ; Sed quam alii ipsis ὁμόψυχοι gravissime refutant, quos magno numero exhibet sæpe cit. Doctiss. *Voët. Vol. II. Disp. de Donatione Constantini n. IV.* E quibus indicamus *Laurent. Vallam* Oratione in Donationem hanc edita, *Hieron. Paulum Barcinonensem* Cubicularium Alexandri VI. *in Practica Cancellar. Apostol. p. 92.* Antonin. *part. 1. Histor. Tit. IIX. c. II. IIX.* ubi testatur *c. Constantinus Dist. XCVI.* non haberi in antiquis Decretis, & post reliquos omnes studiosissimum Rei Pontificiæ *Alciatum L. VII. Parerg. Jur. c. XIX.* His adde e Protestantibus *Anonymi* h. Marq. Freheri *Comment. in hanc Donationem, Raynoldi Colloq. cum Hatto p. 233. &c.* quos V. *eod. loco Voëtii n. V.* Autorem ficti hujus Diplomatis aliquam multi statuunt fuisse *Johannem Diaconum* Cognomento *sedigitum*, quem postea Papam factum & Johannem IX. dictum fuisse testatur Platina, idque præeunte Diplomate Donationis Ottonis III. cujus verba sunt : *Hæc sunt commenta, quibus* Donationem Constantini indigitat, *ab illis ipsis inventa, quibus Johannes Diaconus &c. munitus præceptum aureis literis sub Titulo Constantini Magni longa Mendacii tempora finxit :* Quam Donationem V. in *ante cit. Commentar. Freheri.* Et quia occasio Donationis a Constantini Lepra profecta fuisse allegatur, *Alciatus loc. cit. & Platina in Hadrian. I.* suspicantur ipsam de Lepra fabulam ex Historia Constantini Copronymi, qui leprosus fuit, natam fuisse. Plura V. in citt. Autt. & ex iis *Voët. l. c.*

X. Sed

X. Sed melius agunt, qui in memorabilis usurpationis & possessionis Titulo rem hanc munitam malunt, quam debili talis Diplomatis præsidio; Et Paulus III. cum de Potestate hac inter familiares aliquando mentio incidisset, *solebat illos ridere ut Scholasticos & rerum rudes, qui a Christo eam tam anxie repeterent, cujus se* possessionem vel solam optimum & firmissimum Titulum *habere dicebat, quam viribus opibusque summis, Civitatibus munitissimis & Principum sibi conjurantium auxilio tueri ac defendere posset.* Monit. Polit. *ad Imperii Principes de immensa Curiæ Romanæ potentia moderanda pag. 36.* Cui siquid addendum est, summa hæc erit: Primam viam Pontificum potentiæ Imperii Constantinopolitani translatione patefactam fuisse, imminuta sensim Imperatorum in Italia autoritate per continuam absentiam, & debiles vires contra gentium Barbararum invasiones. Inde Pipinum & Carolum M. Ditiones Longobardis ereptas ipsis donasse: Tunc Ottonis III. Donationem intervenisse; Secutam mox submissionem Roberti Guiciardi, qua Apuliæ Calabriæque Principatum in Feudum ab Ecclesia Romana assumsit, simulque Benevento eandem donavit; Accessisse Donationem Mathildis Illustris in Italia Principis Fœminæ Gregorio VII. factam; Demum ipsos Romanos adjectos An. MCCCC. Bonifacio IIX. P. M. cui cesserunt intuitu quæstus ex Anno Seculari capiendi, cum antea spreta Pontificum autoritate, proprium Magistratum, quem Banderesium vocabant, sibi constituissent, sed interim in paupertatem aliasque confusiones delapsi essent. Plenam hujus rei Historiam vide in Fr. *Guicciardini* Leonis X. Secretarii *Histor. L. IV.* Sed ea parte quæ in Antiquis exemplaribus impressis non extitit, postmodo autem in MSo Exemplari Guicciardini reperta seorsim excusa fuit cum aliis duobus locis ex *Libr. III. & X.* Cujus causa esse potuit, quæ omnis mutilationis ab Indicibus Expurgatoriis factæ esse solet, quod ista Historia Pontificio Statui non usquequaque congruere censita fuerit, veluti etiam, ut inter infinitos alios Nobili huic Historico similem Rerum scientia pariter ac fortuna tali jungamus, *Thuanus* non integer prodire potuit, donec *Thuanus Emendatus* prodiret, Scriptum Amstelodami editum Anno MDLXIII. 12°. quo Curiosus Veritatis Amator ea ex MSo exhibuit, quæ in Editionibus studio omissa visa fuerant: Cui antedicta Historiæ Guicciardini pars Latine adjecta, quam & Goldastus eadem Lingua exhibet *Tom. III. Monarch. S. R.*

I. n. II. Anglice extat annexa Historiæ Concil. Trident. Petri Suavis; Et præterea quoque Lingua Gallica, Belgica & Germanica varie prodiit.

XI. Restat ut de Titulis Pontificiæ Dignitatis aliqua adjiciamus, quæ ex parte jam præc. Diss. & alibi sparsim tradidimus, hic repetenda & pluribus illustranda. Titulus quem ipse P. M. in Rescriptis suis hodie sibi tribuere solet, hic fere est: Innocentius, Alexander, Clemens &c. *Episcopus, Servus Servorum DEI.* Posterioris: *Servus Servorum DEI:* fundamentum videtur quærendum esse in jussu & imitatione Christi, cujus vicariam potestatem Pontifices M. gerere satagunt. *Matth. XX. XXVI. Quicunque voluerit inter Vos magnus fieri, sit vester* minister, *& qui voluerit inter vos primus esse, sit vester* Servus: *Sicut filius Hominis non venit, ut sibi* ministraretur, *sed ut ipse* ministraret. Invehitur tamen in eum *Salmasius in Appar. de Prim. p. 200. Ficta & mimica humilitas Episcopi Romani, qui se* Servum Servorum appellat, *cum se esse intendat Monarcham Monarcharum.* Sed alterius fervorem talem nos nostrum non facimus. Confer *L. I. Diss. III. c. III. §. ult.* Prioris, *Episcopi,* Nomen cum aliis e superiori Clero commune est, sed huc, prout videtur, per Eminentiam translatum. Sicque non nostro tantum seculo, sed aliquam multis superioribus scribi voluerunt, veluti Leonis III. Epistolæ ad Carolum constanter ita habent: Leo Episcopus, Servus Servorum DEI, quas edidit *Cl. V. Herm. Conringius* & Primitivi Papæ *Episcopi* nomen admiserunt, ut Anacletus, Pontianus, Cornelius &c. quorum Epistolas, si vere ipsorum sunt, sparsim exhibent Conciliorum Editores. Similiter Leo I. *Ep. V. ad Anatolium:* Leo Episcopus Anatolio Episcopo. Et *Ep. VI. ad Pulcheriam:* Leo Episcopus Pulcheriæ Augustæ. Alii tamen *Archi-Episcopi* dici maluerunt, ut Sixtus I. *Sixtus, Romanæ Ecclesiæ* Archi-Episcopus *T. I. Concil. Ed. Reg. p. 198.* Quo Titulo etiam Telesphorum, Pium I. Soterem usos legimus. Idem vero Sixtus I. & *Universalis Episcopus* dici gavisus est: Sixtus Universalis Apostolicæ Ecclesiæ Episcopus, omnibus Episcopis in Domino Salutem *Epist. II. cit. T. I. Concil. p. 201.* Quem post hac & Victorem, qui tempore Pertinacis & Severi vixit, sibi sumsisse Commentator in Epistolas hasce ex seqq. Tertulliani verbis colligit: *Audio,* inquit Tertullian. L. de pudicit. c. I. *etiam Edictum positum & quidem peremptorium, Pontifex sc. Maximus, Episcopus Episcoporum dicit: Ego & Mœ-*

& Mœchis & fornicationis delicta &c. cit. *T. I. Conc. p. 303. ad Epist. II. Sixti.* Atque addit: His Titulis non omnibus in rebus uti consuevisse, sed tum demum, quando in Universali Ecclesia publice aliquid dicendum esset, itaque fuisse decretum hoc de recipiendis in Ecclesiam fornicariis pœnitentibus promulgatum. Eodem Zephyrinum, Octavum a Sixto, usum docet *p. 268.* Quæ omnia tamen suspicione non carere facile conjicere potest, qui humilem isto tempore Ecclesiæ adhuc sub cruce jacentis Statum expenderit. Postmodum vero in concilio Calchedonensi frequentissime Universalis Archi-Episcopi Nomen Romano Papæ tributum, idque tum verbis ipsius Concilii, tum Libris Concilio exhibitis: Sic Libelli Theodori Diaconi Alexandrini contra Dioscorum initium est: τῷ ἁγιωτάτῳ καὶ θεοφιλεστάτῳ οἰκουμενικῷ ἀρχιεπισκόπῳ καὶ πατριάρχῃ τῆς μεγάλης Ῥώμης Λέοντι &c. Idem habet Libellus Ischyrionis Diaconi Alexandrini contra Dioscorum, & Athanasii Presbyteri Alexandrini in *T. IIX. Concil. Reg. p. 462. 470. &c.* Quam rem non negamus, monemus tamen in eodem Concilio & Constantinopolitanum Patriarcham vel tricies Episcopum Universalem appellari. Temporis igitur hæc cerimonia fuit, non peculiare Privilegium Pontifici Maximo a Synodo datum: Tanto minus ut cum *Commentatore sæp. cit. in Tom. IX. Conc. p. 419.* cogitemus ex solenni ritu oblatum Titulum Sedem Romanam tunc usurpare cœpisse. Qui enim rem uni soli solenniter collatam dicemus, qua alter æqua libertate utitur? Addimus deinde Gregorium I. seu Magnum fine seculi V. adhuc plane abhorruisse ab hoc Titulo, quod in verbis ejus liquido claret *Ep. L. VII. XXX. T. XIII. Conc. Reg. p. 613. Judicare quoque vestra Beatitudo studuit, jam se quibusdam non scribere superba vocabula quæ ex vanitatis radice prodierunt, & mihi loquitur dicens: Sicut jussistis. Quod verbum jussionis peto a meo auditu removete, quia scio, quis sum, qui estis: Loco enim mihi fratres estis, moribus patres. Non ergo jussi, sed quæ utilia visa sunt, judicari curavi. Non tamen invenio Vestram Beatitudinem hoc ipsum, quod memoriæ vestræ intuli perfecte retinere voluisse. Nam dixi, nec mihi vos, nec cuiquam alteri tale aliquid scribere debere. Et ecce in præfatione Epistolæ, quam ad me ipsum, qui prohibui, direxistis, superbæ appellationis verbum* Universalem me Papam dicentes *imprimere curastis. Quod peto dulcissima mihi Sanctitas vestra ultra non faciat, quia vobis subtrahitur, quod alteri plus quam ratio exigit præbetur.*

Ego enim non verbis quæro prosperari, sed moribus. Nec honorem esse deputo, in quo Fratres meos honorem suum perdere cognosco. Meus namque honor est honor Universalis Ecclesiæ. Meus honor est Fratrum meorum solidus vigor. Tunc ego vere honoratus sum, cum singulis quibusque honor debitus non negatur. Si enim Universalem me Papam *vestra Sanctitas dicit, negat se hoc esse, quod me fatetur universum. Sed absit hoc: Recedant verba, quæ vanitatem inflant & caritatem vulnerant. Et quidem in Sancta Chalcedonensi Synodo atque post a subsequentibus Patribus hoc Decessoribus meis oblatum vestra Sanctitas novit;* Sed tamen nullus eorum uti hoc unquam Vocabulo voluit, *ut dum in hoc mundo honorem Sacerdotum diligerent omnium, apud omnipotentem* Deum *custodirent suum.*

XII. Titulorum qui ei ab aliis tribuuntur ordinarius complexus est: *Sanctissimus D. N.* (Alexander, Clemens) *Divina Providentia Papa VII. X.* vel quocunque alio aut nomine aut numero sit. De Titulo Divina Providentia Vid. *præcedente Dissert. I. c. II. §. VII.* De Sanctissimi Titulo *ibid. §. VI.* Ut proinde nova hic attexi non opus sit. Ad Abstracta Nomina referimus Nomen Sedis Apostolicæ, Sedis Romanæ nunc passim usitata. Ab aliis *Throni* Vox eodem sensu adhibita. Sic *Novell. CXXXI. c. III.* τοῦ ἀποστολικοῦ ῥώμης θρόνου [& c. II. μετὰ τὸν ἁγιώτατον ἀποστολικὸν θρόνον. Interim sæpenumero in vastissimos excessus hic itum fuit, & Pontificem M. tanquam omne humanum fastigium egressum in medium produci oportuit. Sic Paulum V. *Immortalem, simulacrum* D E I & sim. nuncupatum notavimus *L. I. Dissert. III. c. III. §. I.* Item: *Paulo V. Vice-Deo, Christianæ Reip. Monarchæ invictissimo & Pontificiæ Omnipotentiæ Conservatori acerrimo*, in Frontispicio Libr. Benedicti de Benedictinis Anno MDCIIX. Bononiæ excusi citante *Morn. præfat. in Myster. Iniq. Et a Carerio dictum Principem Cœlestem* introduximus *§. IIX.* Julius II. in Concilio Lateran. ultimo oratione in Sess. I. habita vocatur *Totius orbis Princeps.* Et Sess. IV. *Alter DEUS in Terris.* Papa est Sponsus Ecclesiæ, ut Christus jam Rivalem habeat. *Bellarm. L. II. c. XXXI. De Rom. Pont.* Quod tamen excusari possit, omnes enim Episcopi dicti Sponsi Ecclesiarum, *Crakanthorp. c. XXII. p. 141. ex Evarist. Ep. II. & ap. Durant. L. II. de Ritib. Eccles. c. IX. num. 39.* Id vero demum grave est ipsum P. M. Nicolaum I. in Epist. ad Michaelem Imperatorem scribere: *Satis evidenter ostenditur a Seculari potestate nec ligari prorsus nec solvi posse Pontificem, quem constat a pio*

Prin-

Principe Constantino (quod longe superius memoravimus) DEUM appellatum, nec posse DEUM ab hominibus judicari *manifestum est. C. Satis VII. Dist. XCVI.* Gravius, quod Glossatores ad c. quanto D. de Translat. Episcop. *Non enim homo, sed DEUS separat*: Baldus: *Papa est Deus in Terris.* Gomezius: *Quæ facit Papa, facit ut Deus, non ut Homo.* Sic Claud. Seisselius *contra Waldenses Anno MDXX. p. 36. Quantiscunque culpis alioquin sit irretitus*, Angelus DEI *est, & eo amplius, Apostolorum Successor & Christi Vicarius, dicam amplius imo & Christus.* Siculi Anathemate percussi, cum res suas in extremum abductas viderent, Martino IV. supplices acciderunt, eminusque prostrati conclamarunt: *Agnus DEI qui tollis peccata mundi, dona nobis Pacem*: Quæ repetit ex *Paul. Æmilio Morn. Myst. Iniq. p. 910.* In Concilio Lateranensi ultimo Sessione VI. Leo X. appellatur *Leo de Tribu Juda, Radix David, Sponsus Ecclesiæ. Sess. IIX. Ceu Leo Rex quadrupedum, Tu alter Leo, Hominum non Alter Rex tantum, sed Regum Rex & Orbis Terrarum Monarcha.* Gravissimum autem quod in eod. Concil. ad Leonem legitur, *Sess. IX.* Divinæ Majestatis Tuæ *conspectus. Et: In Te uno vero atque legitimo Christi & DEI Vicario Propheticum illud debuit rursus impleri, Adorabunt eum omnes Reges Terræ, omnes Gentes servient*, & Sciopp. denique in Classico Belli Sacri c. IV. p. 29. Papam *Deum Deorum* appellat citante *Tub. Pacis p. 162.* Quæ an sine adulatione & sola Distinctione inter DEUM essentia & DEUM participatione Catholici excusaturi sint, ipsi viderint. A nostris certe hæc Clava ipsis jamdudum extorta fuit, quos inter videndus *Jac. Capellus Sedis Romanæ Potest. c. XXV.* Plures ejusmodi Phrases & Formulas vide in *Calixt. Resp. I. ad Mogunt. §. XCVII. & XCIIX. Morn. Myster. Iniq.* passim, præprimis vero *Francisc. Hotoman. in Bruto Fulmine Cap. II.* ubi de arrogata Divinitate agit, qui & in reliquis locis hujus capitis Lectorem sufficientissime instruet.

CAPUT II.

Autores ad Caput hoc pertinentes, Lis de loco Conclavis, Cardinalium Factiones, Personæ Eligendæ conditio, Imp. Maximilianus I. aspiravit ad Papalem Dignitatem: Modus Electionis, Vaticinia Symbolica S. Malachiæ de futuris Pontificibus, Exempla Cardinalium qui Dignitatem Pontificiam abnuerint: Vestitus Pontificius, Modus publi-

blicandi Novum Pontificem, primus cultus Novo Pontifici a Cardinalibus exhibitus: Pallium Pontificale; In Inauguratione Papali Textus Sacros Græce ac Latine legi oportet, Pompa Equestris, Oblatio Codicis Hebraici V. T. a Judæis facta: Numorum cupreorum erogatio; Quid de Sella Stercoraria? Cultus Pontifici M. exhiberi solitus, Ejus Formulæ ex Cerimoniali Romano: Pedilavium quo Pontifices quotannis Pauperes dignantur; Ejusdem cerimoniæ in aliis Regnis: Canonizationis origo, Causæ, Circumstantiæ: Insignia Pontificia; Fontes Redituum Pontificiorum: Memorabilia circa mortem & Exequias Pontificum: Reformationem Aulæ Romanæ a Protestantibus frustra sperari.

I.

SEquuntur Extrinseca Dignitati Pontificiæ annexa, Electio, Inauguratio, cultus, Reservata, Exequiæ, aliorumque Specialium farrago, quibus omnibus præsens hoc caput dandum erit. Electionem describunt *Autor della Corte di Roma*, *Sprenger. Rom. Nov. L. I. c. I. & Jur. Publ. L. II. c. XXXVI. &c.* Circumstantias intervenientes *Diar. Europ. Contin. XVII. M. Maj. & Jun.* Adde *Julium Lavorium Protonot. Apostol. Variar. Lucubrat. T. 1.* ubi N. I. *De comitiis profanis Antiquis & Ecclesiasticis recentioribus in Novendiali Parentione P. R.* Et N. III. *De Conclavi, Conclavistis & eorum privilegiis, & de iis, quæ fiunt Sede vacante &c.* Mysteria Electionis pandent *Relationes de Conclavibus Pontificiis* hactenus editæ. Locus ipsi destinatus, seu Conclave est ad D. Petri in Vaticano: Fuit tamen Sede Alexandri VII. Vacante, cum disputaretur, utrum isthic in Vaticano, an in monte Cavallo instituendum esset? Sed pro Vaticano tunc pronunciatum fuit *V. c. l. Diar. Eur. p. 70.* Personæ eligentes sunt Cardinales, iique deinde in factiones divisi, Hispanicam, Gallicam, singulis commoda Regum suorum in eligendo Pontifice attendentibus, quibus interveniunt quos *Esquadre volante* vocant. Persona Eligenda communiter est e medio Cardinalium, nisi affectus aliquando Eminentissimos hosce Fratres extra ordinem suum rapiant, quod vero nostris hisce seculis visum non fuit. At certe e Sacro Ordine esse requiritur, quippe Sacro Regimini admovendus: Imperator Maximilianus I. tamen etiam ad hanc dignitatem animum adjecisse legitur, facto memorabili, quove quasi prolusit mox emersuris Protestantibus: Qua de re extant Literæ ipsius ad Paulum a

Lich-

Lichtenstein datum XVI. Septembr. A. MDXI. ubi inter alia: Nun finden wir in uns selbsten/ auch im Grunde also ist/ uns nichts ehrlichers/ höhers oder bessers zuzustehen/ als berührt Pabstthum zu überkommen/ und dieweil 2c. haben wir demnach in uns selbst entschlossen von berührtem unserm Fürnehmen so viel müglich ist/ nachzukommen und dermassen handeln und procediren zu lassen/ damit wir zu dem gedachten Pabstthum kommen mögen: Und darauf ietzo dem Cardinal Adrianus/ so eine Zeitlang wie du weist heraus bey uns in Teutschlanden gewesen/ die berührte Sachen vorgeschlagen/ der uns denn gäntzlich dazu rathet/ und vermeint es soll kein Mangel an den Cardinälen haben/ und an solchem Zuhören vor Freuden geweinet. Et mox: Aber nach dem solches ohne eine merckliche Summa Gelds/ die wir darauf legen uns gestehen lassen müssen/ nicht wol beschehen mag/ haben wir demnach angeschlagen/ zur Nothdurfft vorberührtes unser Fürnehmen ufzusagen und Versprechen den Cardinälen/ und etlichen andern Personen in diesen Sachen zu verhelffen biß in die dreymal Hundert-Tausend Ducaten zu gebrauchen 2c. Literas has legere est in *Goldasti* Reichs-Handlungen *fol. 96.* De Nationibus quæ, quos, & quo numero a primis usque temporibus Pontifices suppeditarint V. *Sprenger. Append. ad Perspic. Christ. Orb. p. 311. & sqq.* Nostro tempore solos Italos hunc Honorem manere notum est, neque post Alexandri VI. tempora alius quispiam intervenit, solo Adriano VI. excepto, qui natione Ultrajectinus erat: Unde Satyricus nonnemo, quando vacante Sede Alexandri VII. Cardinales pro obtinendo Pontificatu precantes & Responsa accipientes introducit Cardinales Hispanos, Gallos, Germanos, Hessensem, de Thun, de Harrach, Vendosmium, de Rez, Arragonium &c. una opera comprehendit & sententia ex Psalmo XCI. dimittit: *Cadent a latere vestro mille, & decem millia a dextris vestris*, ad vos autem non appropinquabit.

II. Absolvitur Electio per Scrutinium & accessum: Utrisque vota ferunt, sed isto suum proferunt, hoc alteri assentiuntur; unde & nomen Accessui. Schedulas, quibus vota ferunt, complicitas & sigillo, quod tamen proprium Cardinalium esse non debet, munitas ad altare in Sacello Sixti IV. perferunt & in calicem altari impositum conjiciunt. Intercedunt & vaticinia, quibus alii rem gerunt, & Pontificem sibi in antecessum designant, eaque peti solent e S. Malachiæ Prophetica Symbolorum Supellectile de futuris Pontificibus; Quam-

quam eligentibus hæc res parum curatio sit: Interim observatum fuit, nunquam defuisse, quin aliquid in Pontificis vel nomine, vel Insignibus, vel moribus, fuerit, quod responderit Symbolo eodem numero, quo Pontifex in ordine esset, posito: Cujus rei ut pleniorem noticiam Lectori propinemus, adducimus verba *Thuldeni* in Electionem Alexandri VII. commentantis *p. 1. L. IV. p. 20. De Fabio Chisio omnium optime loquebantur, ac licet alii ante illum in electionem hanc venerint, illi tamen Pontificatum servari haut vani vates animo præsumebant, quod inter futuros aliquando Pontifices a S. Malachia Divi Bernhardi temporibus noto Episcopo* Custos Montium *positus fuisset. Omissis enim Symbolicis illorum Pontificum nominibus, qui pridem obierunt in Catalogo Malachinæ vaticinationis post Jucunditatem Crucis, quod Symbolum ad Innocentium X. jam ante inclinaverant, non dubitabant, qui illius Catalogi noticiam aliquam habebant, quin sequenti Symbolo designaretur Chisius, cui signum erant* Montes accumulati, *& super eos quercus Arbuscula, suis sibi implexa ramis: Neque inepte* Custos Montium *Fabius intelligi poterat, cum pro insigni gestaret montes, &* Gisi, *quorum nescio lingua, aut Custodem aut Ducem notaret.* Omnibus deinde aut duabus partibus in eligendum consentientibus, Prior Episcoporum ipsum nominat & reliquorum accessum postulat: Inde rogatur, ut Dignitatem suscipiat, cui ille præmissa gratiarum Actione annuit. Abnui rarum est, nisi quod Sprengerus *Carolum Borromeum* alleget, qui Dignitatem hanc recusaverit, & autor fuerit ut Gregorius XIII. Pontifex crearetur: Cui *Reginaldum Polum* Cardinalem superiori seculo Regio Anglorum Sanguine natum addimus, qui simili modestia honorem hunc abnuit. Quemadmodum & Cardinalem Bellarminum ferunt ad acceptandam Dignitatem Cardinalitiam non nisi metu Excommunicationis adigi potuisse. Adde seq. *Diss. XV. C. 1. §. 11.*

III. Susceptam Dignitatem Papalem sequitur, ut Novus Pontifex primo Nomen suum mutet. Quam cerimoniam explicuimus *præced. Diss. V. c. II. §. I.* Deinde a Cardinalibus Diaconis duobus in Sixti IV. Sacellum prope aram deductus habitum Pontificium induit, qui est: Calcei, quos Aurea crux ornat: Subucula tenuis ex holoserico: Hyperendyma Carbasinum, Crambophyllidion & galerus aures simul integens e Serico villoso, prout recensentur a Thulden. cit. p. I. L. 4. in Coronatione Alexandri VII. Indutus in sedem ante altare:

tare positam concedit & Cardinales pedem, manum dextram & os primo osculatum admittit. Tunc fit Publicatio & electum Novum Pontificem Prior Diaconorum e Fenestra conclavis Populo annunciat : *Papa Habiamo N.* seu quam Formam Thuldenus tradit: *Ecce Annuncio vobis gaudium magnum, Pontificem habemus Eminentissimum & Reverendissimum N. qui sibi Nomen imposuit N.* Denique in templum Vaticanum deportatus in medio Altaris maximi ponitur, atque iterum Cardinalium adorationem excipit. Sed Alexander VII. sellam a medio in Evangelii latus deposuit, & cum a Magistro cerimoniarum moris pristini ac loci consueti commonefieret: *Melius ego*, respondit, *quam vos rem Cerimoniarum teneo, scio quid me Dignum sit: Non patiar ibi me hominem collocari, ubi Corporis & Sanguinis Domini consecratio administratur atque perficitur.* Thulden. l. c.

IV. Sunt hæc veluti proludia secuturæ Inaugurationis, quæ proximis diebus post suscipitur, cujus singulas circumstantias V. in *Cerimoniali Romano*, Thulden. *de Inauguratione Alex. VII. loc. sæp. cit. Relat. della Corte di Roma in Inauguratione Innocentii X. p. 188. & seqq.* Notabiliores quæ intercedunt, sunt: Accensio Fasciculi stupæ, de qua egimus *Diss. VI. c. II. §. IIX.* De triplici Corona V. *Diss. IV. c. III. §. VI.* De Clavium porrectione *eand. Diss. IV. c. IV. §. VI.* Pallium Pontificale accipit, dum Rei Sacræ accingitur, idque hac formula : *Accipe Pallium, sanctam plenitudinem Pontificalis Officii, ad honorem omnipotentis DEI, & gloriosissimæ Virginis Mariæ ejus Matris & Beatorum Apostolorum Petri & Pauli & Sanctæ Romanæ Ecclesiæ.* Hoc Pallium tres Acus habet aureas ternis unionibus luculentissimis ornatas, quarum prima ad pectoralem decussim, altera ad humeri dextri cruciformem Lineam, tertia in tergo sedet: *Thuldenus.* Rem Sacram dum peragunt, Epistola & Evangelium primo Latine, deinde Græce canuntur, cujus ratio in Oecumenico Papali Regimine, eoque ad ipsas Græcorum Ecclesias extendendo latet. Ita docet *Thuldenus: Non id propter Græcos fieri, qui huc veniant aliquando, aut venenerint, sed ut Christiani Cœtus universi, sive is in Latio, alibive Terrarum, sive in Græcia sit, unum Caput vice Christi cogitetur.* Possessionem ædis Lateranæ Equestri Pompa adiri satis erit si indicaverimus, in qua tamen magna pars splendoris ad Inaugurationem pertinentis sita. Pompam hanc vero dum peragunt, atque Pontifex M. ad Mon-

tem Jordanum pervenit, Rabbinus aliquis Judæorum nomine Volumen Sanctum offert, Hebraica Voce Legem deprædicabundus ipsumque hortabundus Pontificem, ut Legem Sanctam venerari & in honore habere velit: Cui respondet Pontifex: *Sanctam Legem, viri Hebræi & laudamus & veneramur, utpote qui ab omnipotenti DEO per manus Mosis patribus vestris tradita est. Observationem vero vestram & vanam interpretationem damnamus atque improbamus: Quia Salvatorem, quem adhuc frustra expectatis, Apostolica fides jampridem advenisse* docet, ac prædicat Dominum nostrum JEsum Christum &c. *Iterum* Thulden. l. c.

V. Volunt & Humilitatis aliquod Testimonium poni: Ideo Numi qui primum sparguntur, non alii sunt, quam Cuprei, additurque dictum: *Hæc do Vobis, qui Aurum & Argentum non habeo.* Simile est, quod in *Sella Stercoraria* ponatur, admonendus ita humilitatis & mortalitatis suæ: Ideo & adjici ferunt: Suscitat de pulvere egenum & de stercore elevat pauperem, ut sedeat cum Principibus & solium gloriæ teneat. Quod ex Ceremoniali Romano inter alios adducunt *Bellarmin. De P. R. L. III. c. XXIV. & Val. Chimentellius in marmore Pisano de Honore Bisellii.* Eumque usum prudentiores Catholici hodierni sellæ huic afferunt & Experientia eundem confirmat. Vulgo tamen creditur explorando Paparum Sexui adhibitam fuisse, idque jam ante CLX. Annos ita scripsit *Guilh. Brevinus De Septem Eccles. Princ. In Capella Servatoris,* inquit, *sunt duæ vel plures Cathedræ de Lapide marmoreo & cupro cum foraminibus in iis sculptis, super quas Cathedras, ut audivi ibidem, est probatio Papæ:* Et e Græcis idem tradidit *Laon. Chalcocondylas.* Καθίζουσι δὲ τὸν αἱρεθέντα ἐπὶ σκίμποδος ὀπὴν ἔχοντος, ὥστε καὶ τῶν ὄρχεων αὐτοῦ ἐπικρεμαμένων ἅπτεσθαί τινα τῶν προσταχθέντων, ὥστε καταφανῆ ἄρρενα εἶναι τοῦτον. Sed nititur totum hoc negocium narrationibus de Johanne IIX. Papa-Fœmina, quarum fides plane suspecta est. Immo vero nec perforatam quidem esse, uti communiter volunt, monet ante *cit. Chimentellius*: Ut proinde verisimile non sit talem aliquem ipsius usum fuisse.

VI. Cultus una pars est pedum Osculum, quo salutari solent Pontifices Maximi, quam materiem prolixe exposuimus *Dissert. VI. c. II. §. VI. & seq.* Cui vero & manuum & oris Osculum eminentiores adjiciunt, quemadmodum de Cardinalibus monitum fuit præc.

§. III.

§. III. Idemque a Regum & Principum Legatis fieri ſolet. Epiſcopos ad genuum oſcula admitti in ſcriptoribus horum rituum videre eſt. Majus eſt Pontificem M. Coram nullo Regum aut Principum ſurgere: *Nemini omnium mortalium Papa reverentiam facit aſſurgendo manifeſte aut caput inclinando, ſeu detegendo: Tantum Romanorum Imperatori, poſtquam illum ſedens ad Oſculum Pedis & manus ſuſcepit, aliquantulum aſſurgit, adque oſculum mutuo charitatis amplexu illum benigne recipit.* Sunt Verba Cerimonialis Romani *L. III. ſect. I.* Sed quibus longe duriora ſunt, quæ jubentur *L. I. S. III. c. III. Quando Papa per Scalam aſcendit equum, major Princeps, qui præſens adeſt, etiamſi Rex eſſet, aut Imperator, Stapham Equi Papalis tenere debet, & deinde ducere equum per frenum aliquantum. Si Imperator aut Rex ſoli eſſent, id eſt, non eſſet alius Rex, ſoli Equum ducerent cum dextra manu. Sin vero eſſet alius Rex, Dignior dextra, alius a ſiniſtra frenum tenerent: Si vero Pontifex non equo ſed ſella veheretur, etiamſi Imperator aut Rex adeſſet, ſellam ipſam cum Pontifice humeris portare aliquantulum debent. Et Sect. XII. c. V. Princeps Civitatis quam Papa intrabit, etiamſi eſſet Rex, ducet Equum Pontificis freno; Vel ſi Pontifex vehitur Sella, ſubit ſellam cum ſuis Proceribus dignioribus per aliquot Paſſus, deinde jubente Pontifice Rex aſcendit Equum & equitat ſuo ordine. Libr. I. Tit. II. Quod ſi ita placeat Papæ, ut non Equo, ſed ſella vehatur, tunc Imperator vel Rex, ſiquis adſit, debet ipſam ſellam ſuis humeris ſuſtinere.* Eod. Tit. *Imperator in convivio aquam Papæ manibus ad lotionem præbere debet.* Eod. Tit. *In Papali convivio Imperator vel Rex Romanorum debet portare primum ferculum.* Quæ & ſimilia Vid. ap. *Hotoman. Brut. Fulm. c. IX. & ex eo Lanſ. orat. Pro Italia p. 522.* Sed juſſa hæc tam obſequioſos noſtro ſeculo repertura Principes credibile non eſt: Licet interdum non defuerint ingentis humilitatis edita ſpecimina, veluti Legatus Henrici IV. Regis Galliæ Anno MDCIIX. legitur poſt exhibitum oſculum pedis geſtaſſe Syrma Pontificium. V. *Contin. Thuan. L. I. p. 26.* Et Franciſcus I. Gallorum Rex, ut Clementi VII. Papæ Maſſiliam ad ſe venienti teſtaretur humilitatem ſuam, non modo quicquid ad tantum hoſpitem excipiendum neceſſarium vel honorificum exiſtimabatur, regio ſumptu magnificentiſſime apparavit, ſed & ab urbe paulo longius deflectens biduum aut triduum intranti & ab itinere ſe recolligenti dedit Pontifici, antequam ipſe Rex ingrederetur, & illi adventum gratu-

tularetur. Eundemque honorem primi introitus exhibuit, & Imperator Carolus V. eidem Clementi VII. Bononiæ, cum ille Romani Imperii coronam accepturus huc profectus esset. *Lanſ. cit. loc.* Nequid vetera exempla Justiniani, Pipini &c. attingamus, quæ vid. ap. *Steuchum de Donat. Conſtant. M. L. II. c. LXVI. & ex eo Hotoman. cit. cap. IX.*

VII. Sed hanc sublimitatem suam Pontifices Maximi iterum alio humilitatis specimine temperant, quod est famosum istud *Pedilavium*, quo egenos quotannis dignantur, & finito eo ad mensam adductis inserviunt. Dies est Festum seu Dies Cœnæ Domini. Personæ XII. quarum selectum Alexander VII. ex egenis Presbyteris instituit. Thuldeni de hoc ritu sunt verba sequentia *P. II. ad An. MDC LVII. p. 29.* verbis seqq. Ad Cœnæ Domini diem, qui est sanctæ hebdomadis quartus, ventum erat, cum amplissimi Cardinales, Legati Regum Ducumque, Prælati, Principes divinæ celebritati Romæ interessent, qua Sacrificii a Christo instituti memoria concordibus agitur animis: Tum Alexander Pontifex duodecim pauperes viros qui Apostolorum hoc Actu personas gererent, nudis pedibus adesse sibi in cœnaculo fecit, eos pedes officiose in pelvim aqua infusa cum abluisset, Mantili superinjecto detersit, epulis in mensa proxima dispositis admotos pauperes ita comiter & hospitalem in modum habuit, ut ipse ministraret, mensamque vigilanter obiens invicem nunc panem, nunc vinum præberet &c. Abeuntes a cœna Pontifex muneribus etiam prosequebatur: Numi erant argentei atque aurei ab una parte Virginis Deiparæ Icunculam impressam gerentes cum Inscriptione, MARIA DE BONA SALUTE, altrinsecus Alexandri Pontificio in ornatu effigiem referentes; His donati sunt pauperes dimissique. Confer *Sprenger. Nov. Rom. L. III. c. VII.* Est tamen, quando Cardinalibus hoc negocium datur, veluti cum A. LXVII. Alexander VII. illa die decumberet, Cardinalis Anton. Barbarinus id expedivit. *Diar. Eur. Contin. XVI. p. 225.* Nec Ritus hic solorum Pontificum Maximorum ita proprius est, quin ab Imperatoribus, item Regibus Angliæ & Galliæ etiam eadem Die peragi soleat. De Augusto Leopoldo nostro adhuc Rege Hungariæ & Bohemiæ V. eund. *Thuld. p. III. p. 221.* De Regibus Galliæ circumstantias aliquas enarrat Autor *Diarii Europ. Contin. XI. p. 436.* Am Grünen Donnerstage Frühemorgens verrichtete der König in dem grossen Guard-Saal das Abendmal / und

nach

nach der Predigt wusch S. Majestät/ dero Monsieur aufwartete/ 12. Armen die Füsse/ und bediente selbige auf gewöhnliche Weise. Hierauf giengen der König/ die Königin/ und Monsieur nach den Fevillanten zur hohen Messe/ und wohnten der angestellten wichtigen Procession bey. Nach diesem ließ die Königin zu Hause predigen/ und wusch folgends zwölff jungen Dirnen die Füsse/ denen sie auch zu Tische diente/ die Speisen aber trugen auf die Hoch-Fürstl. Princessin von Alençon/ die Fürstin von Conde/ die Fürstin von Baden/ und viele andere vornehme Frauen. Plura de hisce talibus qui desiderat, consulet *Gretserum* integro *Tr. de Pedilavio.*

IIX. Reservatum Pontificiæ Majestatis est Sanctorum Canonizatio seu Apotheosis, plane similis Juri Dignitates conferendi in Regalibus Politicis, & tanto quidem major, quod non humana Dignitas conferatur, sed Divinæ Aulæ Proceres creentur, quæ oculatissimi Monzambani Phrasis est *de St. Imp. Germ. c. IIX.* Fieri solet ad Instantiam Magnorum Principum, nec sine magnis sumptibus: Unde cum Henricus VII. Anglorum Rex pro Henrico VI. Antecessore suo apud Julium P. M. intercessisset, neque res illa ad finem perduceretur, creditum fuit Julium Papam rem nimio precio æstimasse, Regemque noluisse eam tanti emere. Quanquam alii judicarent, Julium, utpote honoris Sedis Romanæ & Actorum ejus Studiosissimum id non intermissurum fuisse, nisi scivisset Henricum istum ubique pro homine simplici & minus capaci habitum fuisse, eoque metuisse, ne honor is vilesceret, facta admissione hac & discrimine non servato inter Innocentes & Sanctos. *Verul. Vit. Henr. VII. p. 122.* Causæ allegantur Merita & Miracula non separata & alterutra, sed conjuncta; Personæ aptæ sunt Martyres, & Confessores. Primus cui honor hic exhibitus, Germanus fuit, *S. Suitbertus seu Svibertus* Episcopus Verdensis, quem Leo III. Anno DCCCIII. prid. Non. Sept. Verdæ solenniter investivit. Inter Postremos nunc est *Franciscus de Sales*, quam Alexander VII. Anno MDCLXV. d. IX. XIX. April. creavit, & ante eum Anno MDCLIIX. d. I. Novembr. *Thomam de Villa Nova* Archi-Episcopum Valentinum, idque ad petitum Philippi Hispaniarum Regis. Clemens IX. Sanctitatem decrevit *Magdalenæ di Paley* Florentinæ, *Ludovico Beleramo* Ordinis S. Dominici & *Petro d' Alcantara* Ord. S. Francisci Anno MDLXIIX. d. XIV. Sept. Oportetque Procuratorem Apotheoseos coram Throno Pontificio petere ta-

lem N. in numerum Sanctorum recipi idque ter iterare: Cui primo respondetur, in genua procumbendum esse ac divinum auxilium in re tam gravi & seria Pontifici exorandum. Quo peracto & petitione iterata iterum respondetur, Spiritus S. opem impensius invocandam esse; Deinde tertio facta petitione respondetur affore jam tempus petitioni ejus satisfaciendi, & Pontifex in Throno sedens tergemina infulatus mitra Librum tenente Cardinali primo Episcopo, allucentibus illi utrimque Cereis, de N. in Divos relato sententiam exaudientibus omnibus recitat. Mox postulatur & decernitur Apostolicum Diploma super Apotheosi. Inde invocatur, *Ora pro nobis Sancte N.* Tandem munera offeruntur cerei, aves, panes, vinum, aqua. Sic in Canonizatione Thomæ Villanovani Cardinalis Sachettus duos ingentes inauratos cereos, Canonicus quidam metropolitanus Valentiâ, cereum minorem inauratum, calathiscum auro obductum, in quo duo turturilli inerant, obtulêre. Cardinalis Columna duos panes, unum argento, alterum auro tectum, quos familiæ ejus accensi portabant, tum Augustinensium Vicarius Generalis Pater Petrus Lanfrancus minorem cereum, cum cistella deargentatâ duas columbas includente. Cardinalis Costacut⁹ vascula duo, alterum inauratum vini, alterum deargentatum aquæ plenum, quæ a famulis deportabantur, obtulit. Hispaniæ Assistens Andreas Aznar ex ordine S. Augustini Eremitarum, argento circumductum obtulit calathiscum, in quo diversi generis aviculæ fuerunt. Quæ & alia de Canonizatione Thomæ istius prolixe narrat curiosus Rituum Catholicorum Observator sæp. citatus *Thuldenus p. III. ad An. MDCLIIX. p. 342. & seqq.* Pleniorem noticiam Actuum talium dabunt *Bellarmin. de Beatitud. Sanctor. in T. I. Controv. & Angelus Rocha peculiari Tr. de Canonizatione Sanctorum Rom. MDCX. 40.*

IX. De reliquis Actibus Pontificiis, Collatione Pallii & Consecratione Lanæ, indultu Cruciatæ, Benedictione Agnus-Dei, trina Benedictione Populi, Excommunicatione Acatholicorum, Piratarum & Regis Hispaniæ, hujusque statim annexa receptione & absolutione, quæ quotannis fieri solent, Benedictione Gladii, quo Reges ac Principes, & Rosæ, qua Reginas & Principissas donant, Jubilæi Cerimoniis &c. legi poterit *Sprenger. N. Rom. L. III.* Nec Insignia Pontificia etiam prolixe commemorari indigebunt, cum Pontifices M. insignia familiæ retineant, imposito tantum Tiara Pontificio. In

Sigil-

Sigillis vero Signatura Plumbi ab una parte imaginem SS. Petri & Pauli, ab altera Pontificem habet. De Reditibus addimus, eorum fontes quatuor haberi, unum Temporalem, e quo manant Ordinarii reditus statusEcclesiastici,& tres Spirituales,Indulgentias,Dispensationes & Beneficiorum Collationes. Quo referimus annuas oblationes munerum, quales, pensio XM. Aureorum a Duce Parmensi Vigilia S. Petri & Pauli solvenda, & Equa Alba cum VIIM. Aureorum, quæ Rex Hispaniæ pro Regno Neapolitano eadem die mittit. Sic Pictores M. Januario Pontifici M. solenniter cereos afferunt, quorum specimen de An. LXVII. V. in *Diar. Europ. Contin. XVI. p. 88.* Diese Lichter Ceremonie wär dißmahl über Gewohnheit schön/und darbey eine Machina oder aufgeführtes Gebäue zu sehen / bestehend in sechs Bergen / mit Eichbäumen besetzt / welche brandten und doch nicht verzehret worden / vorbildende den Busch Mose / welcher baarfüßig unten an den Bergen stand und sich verwunderte über das Wunderwerck/ als Er den Stern sahe mitten im Lichte / welches über die Berge hervor ragte. Et veluti etiam erogari aliqua munera oportet, sic Pontifici M. singulare est Festo Annunciationis Mariæ quadringentis egenis virginibus dote prospicere, de quo iterum V. *Diar. Europ. Cont. XIV. p. 190.*

X. Circa mortem Pontificum M. notamus: Quod in Articulo ejus videantur aliquando pati, ut seposito Nomine Pontificatus pristino nomine privato denuo appellentur: Quanquam Alexander VII. id non ita ferundo fuit: Als der Pater Oliva sich bey ihm im Zusprechen seines vorigen Namens Fabii gebrauchen wolt/ antwortet Jhm der Pabst: Wir seynd ja noch Alexander der VII. und nicht Gio Baptista Pamfilio, damit zu verstehen zu geben / daß Pabst Innocentius X. seinen Respect allzu wenig beobachtet / wann Er vor seinem Ende sich mit seinem Tauffnamen Gio Baptista vorgnügen lassen. *Diar. Europ. Cont. XVII. p. 65.* Instituunt & morituri Pontifices Orationem ad Sacrum Collegium, ita dictum, h. Cardinalium, qualem decem diebus ante mortem habuit Innocentius X. ap. *Thuld. p. II. p. 8.* Alexander VII. quatuor septimanis ante; Et summa earum commonefactione fragilitatis humanæ, colendæ Concordiæ, eligendi digni successoris, deinde deprecatione errorum anteactorum fere comprehenditur. Pabst Alexander VII. hielt ihnen vor / daß auch die Päbstliche Würde und Hoheit dem Tode unterworffen / welches er so vielmehr mit

seiner eigenen Person darthun könte / als der bißher eine so langwierige und hefftige Kranckheit ausgestanden hätte: Neben dem ermahnte er sie auch/daß sie einen solchen Pabst nach ihm erwehlen wolten/welcher mächtig wäre/ seine eigene Fehler zu verbessern / so er einige begangen/ wären die jenigen deren zu beschuldigen / die ihn zum Pontificat und auf den Päbstlichen Stul erhoben / als worzu er niemals einige Hoffnung gemacht hätte. Kurtz er beschlosse diese Rede mit solchem Geist und Ernste/ daß ihrer viel sich der Thränen nicht enthalten konten/ welches den Cardinal Barbarino selbsten / als Decanum, betraff/ daß er in seiner Antwort nicht fortkommen konte: So ließ auch der Cardinal von Este nicht weniger Empfindlichkeit in dem Stücke von sich spühren. Damals wurde/ wegen solcher sehr grossen Schwachheit des Pabstes in unterschiedlichen Kirchen das 40. stündige Gebet angeordnet/und dem Don Agostino/ um ihn zu trösten/vom Pabste 150000. Kronen geschenckt/im Castell aber bey dem Vorrathe des Sixti V. 200000. zu lassen befohlen. Iterum *Diar. Europ. Contin. XVI. p. 406.* Quæ propter unam atque alteram circumstantiam intervenientem recensenda duximus. Huc referimus quod de tumba Silvestri II. prodit Magnum Chronicon Belgicum a Joh. Pistorio editum Francof. MDCVII. p. 94. *Quod autem Tumba ejus guttas quasi Lacrimas emittat, quando Papa aut Magnus Cardinalis moriturus est, satis probatum est & satis vulgatum.* Et *Martin. Polon.* præterea tumultum ossium in ea excitari testatur *L. IV. p. 348.* Quod nos in medio relinquimus. *Verumne hoc sit an secus*, inquit Platina, *ipsi Pontifices viderint ad quos pertinet.* Occasio vero inde forsan sumpta quod Silvestrum Magiæ & pacti cum Diabolo initi communiter reum peragant, qui nobis tamen non alius quam Vir rerum Naturalium & Moralium peritus fuisse videtur, unde in sinistram illam suspicionem facile adduci potuit. Is enim temporum istorum Stupor erat ut quamvis singularem doctrinam in Naturalibus, Mathesi aut Moralibus Naturæ viribus majorem, eoque divinam aut Diabolicam, prout Affectus illud suppeditabant, crederent. Confer quæ pro defensione Silvestri hujus congessit Boxhorn. in *Hist. Univ.* qua vitam ejus attingit. Mortem sequitur Æris Campani a Capitolio sonitus: Post celebrantur novemdiales Exequiæ & totidem Congregationes Cardinalium, quibus de rebus ad Ingressum conclavis & conservandam Sede vacante Tranquillitatem publicam necessariis deliberatur. Prima Congregatione frangitur a Camerario Ecclesiæ

An-

Annulus Piſcatoris & Sigillum Plumbeum: Mediis diebus etiam Habitus & Corona Pontificia circa erectum Caſtrum Doloris a Cardinalibus geſtatur & Corpus Pontificium reconditur. Denique Die decima ingreſſui Conclavis & Novi Pontificis Electioni ſe accingunt: Quæ omnia V. plenius enumerata in *Diar. Eur. Contin. XVII. p. 67. 68. & ſeqq.*

XI. Ultimo de Reformatione Aulæ Romanæ agendum duximus, quam ad placitum Proteſtantium expectari non poſſe autumamus, idque rationibus *Franc. Soderini Cardinalis Volaterrani*, quas olim Adriano VI. propoſuit, cum ille ſtudium Reformationis aliquod præ ſe ferre videretur. I. Quia minime ſperandum ſit Proteſtantes per emendationem ejusmodi imminutum, ſed potius exiſtimationem eorum confirmatum iri. Ita enim fieri rebus humanis, ut cui in aliqua poſtulatione ſatisfiat, is poſtulata poſtulatis accumulans, omnia impetrare velit & ſuo ſibi jure debere credat. Plebem itaque, comperto ſemel ex emendatione cœpta Pontificum Eccleſiæ gubernationem parte aliqua jure reprehenſam, facile ſibi perſuaſuram, non minus juſtas cauſas aliarum rerum proponendas eſſe, quæ ſimilem requirant emendationem. Ipſosque Autores horum motuum in uno aliquo victoriæ compotes nunquam congrediendi & coarguendi finem facturos. II. Neminem Pontificum reformandi viam tanquam rebus ſuis utilem ſecutum, ſed adhibitis primo monitis & præceptionibus continuo Principes ad Eccleſiam protegendam acciviſſe: Licet conſtet, omnes hæreſes, quæ Eccleſiæ Romanæ autoritatem vellicaverint, corruptos Curiæ Mores conatibus ſuis obtendiſſe. Excitatas olim eum in finem Cruciatas, Principibus & Populis Crucis ſigno notatis: Sic Innocentium III. Albigenſes in Gallia Narbonenſi oppreſſiſſe, & eum ſecutos Pontifices Valdenſes, Picardos, Pauperes de Lugduno &c. Eodem modo in præſens populum Indulgentiis & peccatorum expiationibus oblatis ad ſuccurrendum invitandum, eſſe. III. Nullam Reformationem inſtitui poſſe, quæ Reditus Eccleſiaſticos non inſigniter diminutum eat; Quorum quatuor fontes ita ſe habere, ut nullus poſſit obturari & occludi, quin derepente de cenſu Eccleſiaſtico pars quarta decedat. Vid. *Petr. Suav. Hiſtor. Concil. Trident. L. I. p. 26.* Ad quæ ingemuit poſtmodo Adrianus, & miſeram Pontificum Conditionem eſſe profeſſus eſt, quod recte faciendi facultate careant, etiamſi maxime velint, & in id

operam ac diligentiam impendant. Quibus verbis Caput hoc concludimus: Plura horum talium qui volet, leget *Momzamban. de St. Imp. Germ. c. IIX.* & e Superiori Seculo, *Simonem Hessum*, qui se Protonotarium Sedis Apostolicæ vocat, Scripto *quo causas Luthero ostendit, quare Lutherana Opuscula a Coloniensibus & Lovaniensibus combusta sint*, in *Goldasti Polit. Imp. p. xxiv. p. 1085.* Cumprimis v. cit. Librum prudentissimi *Petr. Suavis*, qui sudes in oculis Romanæ Aulæ hactenus extitit, donec post irritos aliorum conatus calamo Cardinalis Pallavicini solidius impeteretur, an sufficienter non dixerimus, cum inter Catholicos ipsos Jesuita *Augustinus Aldovini* extiterit, qui aliqua ejus carpere potuit, sed quem libertatem hanc suam Pœna Carceris luere oportuit, cui addictus fuit jussu Alexandri VII. Anno MDCLXVII. M. Martio.

CAPUT III.

De prisco Cyriaco Papa monitum, de Johanne IIX. Papa-Fœmina, Occasio hujus Fabulæ: Gregorius VII. non credidit præsentiam corporis Christi in Cœna; Amavit Mathildem Principem: Clemens II. fuit Marchicus, de Urbano IIX. Innocentio X. Donna Olympia, Alexandro VII. Hujus tria vota, Affinitas cum Imp. Turcico, de Clemente IX. Nepotismus, Cardinalis Regens.

I.

RΕsiduum quod est paginarum miscellaneis Relationibus de Vita Pontificum impendemus, e quibus prima nostra materies erit Papatus Fœmineus Johannis IIX. & Cyriaci: Quorum hic creditur Seculo III. & Anno CCXXXVII. admodum vixisse inter Antherum & Pontianum, atque commemoratur a *Jac. Phil. Bergom. Chron. Suppl. IIX. p. 192. Ed. Paris. 1535.* his verbis: *Cyriacumque Papam Pontiano huic successisse, unoque anno & tribus mensibus sedisse multi ferunt: Sed quia contra Patrum Voluntatem Papatui cessit, atque cum XI. Virginum millibus, quas fere omnes baptisaverat Agrippinam Urbem concessit, in Pontificum Catalogo positus non est, cum tamen & ipsa Virgo existens cum Virginibus illis martyrio coronatus sit:* Quæ & legere est ap. *Joh. Stellam De Vit. Pontif. p. 20.* Sed ipsa verba quia sensum ambiguum ferunt, Historiam hanc merito nobis suspectam fa-

faciunt: Catholicorum aliqui etiam plane non extitisse Cyriacum, asserunt, quales Gobelinus Persona, Baronius, Lindanus, Petræus &c. Sed agnoscit eum Gloss. in *VI. Decretal. L. I. Tit. VII. de renunciatione, Cap. Quoniam:* Atque addit ex *Chronico Martini Poloni ad Annum CCXXXIIX.* ex Catalogis expunctum fuisse, *quod creditus esset a Cardinalibus non propter devotionem sed propter oblectamenta virginum Papatum reliquisse.* Confer *Voët. T. III. Disp. de Sanctis Chimænicis. pag. 488.*

II. De Papissa Johanna prolixe ab aliis actum est, eamque extitisse hodierni Catholici constanter negant, & e nostris Doctissimus Historicus David Blondellus, *Anacrisi de Johanna Papissa*: Quem quidem Cl. Vir *Sam. Maresius* refutavit Tr. *Joanna Papissa restituta*; Sed iterum petitus Calamo Anonymi Ultrajectini, & a P. Labbe Libro: *Cenotaphium Johannæ Papissæ eversum & Virgidemia Sam. Maresii* edit. cum Libro ejus de Scriptoribus Ecclesiasticis *Paris. MDCLX. 8°.* Rationes ipsorum generales sunt: I. Nullum Autorem coætaneum ejus mentionem fecisse, & totis ducentis & amplius annis post demum dubiæ fidei vocabulis, ut ajunt, ferunt, &c. primo commemoratam. II. Inter Leonem IV. & Benedictum III. inter quos Johanna ista media ponitur, Sedem biduo tantum vacasse, eoque nullum Johannæ relinqui spacium. III. Circumstantias de re ista allatas incertas & ex parte plane falsas esse. Sic enim Sellam Stercorariam non explorando sexui, sed in commonefactionem humilitatis adhibitam docuimus præc. c. II. §. 5. Statua, quam ferunt hunc in finem erectam, non potuit Johannæ esse, quia non repræsentavit mulierem cum infante, sed puerum satis adultum, quasi præcedentem famulum referentem: Sicque facile potuit Statua Sacerdotis Ethnici ad Sacrificandum parati esse, quem Minister suus præcederet. Quodque Statua hæc postmodũ sublata sit, causa fuit, vel quia antiquitate collapsa fuit, vel ne amplius occasionem errori suggereret. Ajunt viam, in qua facinus hoc editum sit, ideo in Pontificiis Processionibus declinari. Sed verior ratio est, quia anfractuosa est, eoque Comitatui Pontificio incommoda. Onuphrius testatur præterea, fuisse, qui non semel per hanc ipsam viam iter fecerint. Quarũ diductionem paginæ hæ non capiunt, neque aliud etiam quam actum ageremus. Occasionem erroris ex Baronio assumimus, quod successor Adriani & Nicolai Johannes IIX. seu vulgari Computatione IX. cum Photio Con-

ſtantinopolitano Patriarcha, quem Anteceſſores ejus tantopere perſecuti fuerant, mitius egerit, eoque ob nimiam animi facilitatem & mollitiem non Papa, ut Nicolaus & Adrianus, ſed Papiſſa contemtus loco dictus fuerit, utpote qui nec reſiſtere ſciret Eunucho, quique vinceretur a ſemiviro, non vir, ſed fœmina potius nuncupandus eſſet, & ſic Nomen Contumeliæ tranſierit apud poſteros rerum inſcios in veritatis opinionem. *Ad Annum DCCCLXXIX. §. V.* Cui addimus ex Blondello eundem & Germanis, apud quos primum audita Johannæ mentio, inviſum fuiſſe, *quod calcata ſcripti a Ludovico II. Imp. in gratiam Ludovici Patrui Conſobrinorumque Germaniæ Regum teſtamenti Religione, Caroli Calvi temere partes ſecutus, legitimos heredes Ludovicum, filiosque Carolomanum Ludovicum & Carolum, qui poſtea Craſſus dictus eſt, excluſerit Italia.*

III. De Gregori VII. cum Henrico IV. Imper. litibus actum c. I. §. VI. Hic ad Doctrinam ejus notamus, eum, quantuscumque fuerit Romanæ Sedis aſſertor, videri dubitaſſe, de præſentia Corporis Chriſti in cœna, ſeu, *ſi illud quod ſumitur in Dominica menſa ſit verum Corpus & Sanguis Chriſti*, quæ verba Engelberti Treverenſis Archi-Epiſcopi allegat Uſſer. *de Succeſſ. Chriſtian. Eccleſ. c. VII. n. XXXIII.* Et eundem ut *Catholicam & Apoſtolicam fidem* (ſic tum vulgo habitam) de Corpore & Sanguine Domini in quæſtionem ponentem, Hæretici Berengarii antiquum Diſcipulum &c. a Synodi Brixienſis Epiſcopis condemnatum idem docet ex Chron. *Abb. Urſperg. ad Annum MLXXX. Sigon. de R. Ital. L. IX. Panvin. V. Gregor. VII. &c.* Et Binius quidem in Contrarium *urget nott. in Conc. Rom. VI. Tom. XXVI. Conc. Reg. p. 560.* Extare inter Epiſtolas Gregorii unam primo A. Pontificatus ejus ad Mathildem ſcriptam, qua evidenter profiteatur ſub ſpeciebus Panis & Vini vere ipſum Corpus & Sanguinem Domini contineri; Eamque ſufficere ad fidem Gregorii demonſtrandam; Sed verba hujus hæc tantum ſunt: *Ejus ibi Corpus ſumitur, ejus caro in populi ſalute partitur, ejus Sanguis non jam in manus infidelium, ſed in ora fidelium funditur. L. I. Epiſt. Gregor. n. XLVII. p. 70. in cit. T. XXVI.* Quæ an adeo clara ſint alius judicet. Quæ de Vita ejusdem in utramque partem diſputantur, nos in medio relinquimus: De Mathildis, cujus Donationem commemoravimus c. I. §. X. furtivis amoribus V. quæ ex Autore Apologetici de Unitate Eccleſiæ conſervanda & Lambert. Schafnaburg. prolixe enarrat idem

idem *Uſſer. c. V.* Et Lamberti Schafnaburg. quidem verba ſunt ad Annum MLXXVII. *Hæc vivente adhuc viro ſuo quandam viduitatis ſpeciem, longiſſimis ab eo ſpaciis excluſa prætendebat, cum nec ipſa maritum in Lotharingiam extra natale ſolum ſequi vellet & ille Ducatus, quem in Lotharingia adminiſtrabat, negociis implicitus vix poſt tertium vel quartum annum ſemel Marcham Italicam inviſeret. Poſt cujus mortem Romani Pontificis lateri pene comes individua adhærebat, eumque miro colebat affectu: Cumque magna pars Italiæ ejus pareret Imperio, & omnibus, quæ prima mortales ducunt, ſupra cæteros Terræ illius Principes abundaret, ubicunque opera ejus Papa indiguiſſet ocyus aderat & tanquam Patri vel Domino ſedulum exhibebat officium. Unde nec evadere potuit inceſti amoris ſuſpicionem, paſſim jactantibus Regis fautoribus & præcipue Clericis quibus illicita & contra ſcita Canonum contracta Conjugia prohibebat, quod die ac nocte impudenter Papa in ejus volutaretur amplexibus & illa furtivis Papæ amoribus præoccupata poſt amiſſum Conjugem ultro ſecundas nuptias contrahere detrectaret.*

IV. Clementem II. Marchia dedit, quare & commemoratum hic voluimus. Natus fuit Nobili Meiendorfiorum familia nomine *Svidgeri a Meiendorf* & primum Epiſcopus Bambergenſis, deinde Cancellarius Imperatoris, denique Papa factus Clementis II. Nomen tulit A. MXLVII. Quod referimus ex Iconibus & Elogiis Virorum Illuſtr. March. Edit. a Cl. V. Mart. Frid. Seidelio. Inter Recentes Pontifices Urbanus IIX. e Barbarinorum Familia vel ſola Regiminis diuturnitate memorabilis eſt, quod in Annum XXI. usque protendit. Innocentii X. regimen famoſum reddidit Donna Olympia Maldachina Fratria ipſius, incomparabilis prudentiæ Fœmina, cui nimium indulſit, ejusque Actionum ſpecimina peculiari *Scripto de Vita ipſius* comprehenſa ſunt. Obiit A. Ætatis LXXXII. Pontificatus undecimo. In Alexandri VII. Charactere obſervant mixturam Politicæ comitatis, & ſeveritatis ac ædificandi ſtudium. In oneribus Publicis imponendis modum vel ipſum vel cognatos ſaltim non tenuiſſe communiter notum eſt. Fertur initio Regiminis ſui tria vota concepiſſe, ſe I. Pacem in Chriſtiano orbe promoturum. II. Populum Romanum ſublevaturum, & III. Cognatos ſuos Romæ non admiſſurum; Quæ, qui iniquius eum aſpexere, ita interpretati ſunt. I. Eum Porticum *Eccleſiæ Pacis* ædificaſſe. II. Eccleſiam Mariæ de Populo, quam Titulo Cardin. Presbyteri adhuc poſſidebat, inſtauraſſe. III. Agnatos ſuos non

Romæ

Romæ quidem, sed tamen in proximo Castello Gandolfi recepisse. Qui cognationem aliquam inter ipsum & Imperatorem Turcicum observarunt hanc Arborem Consanguinitatis efformant.

NANUS MARSILIUS
Nobilis Senensis.

Leonardus Marsilius *Cæsar Marsilius* *Alexander Marsilius* *Laura Marsilia* *Fabius Ghigius Nomine Alexandri VII.*	*Margarita Marsilia, quæ a Turcis A. MDXXV. in Districtu Senensi capta Imperatori Turcico Soli mano nupsit ipsiq; genuit Selimum II. Filium. Hinc Amurathes III. & nostro tempore Amurathes IV. tum Ibrahim, ac denique Ahmed hodiernus Imperator Turcicus.*

Confer *Sprenger. N. R. L. I. c. II.* Clemens IX. Princeps æqui & Boni amans studiisque populi imprimis exceptus non sine dolore plerorumque obiit post II. Annorum cum dimidio Regimen sine præc. A. LXIX. *Nepotismus* h. complexus proximorum Cognatorum Pontificiorum, horumque evehendi studium quantum nostro seculo valuerit, docent adhuc ditissimæ Principum & Cardinalium Barberinorum, Pamfiliorum, Ghisiorum Familiæ, quæ omnes per Pontifices M. suæ Familiæ emerserunt. Neque Officia extantiora aliis quam solis hisce committuntur: Sic Marius Ghigius Generalatum Militiæ status Ecclesiastici gerebat tempore Alexandri VII. qui Frater ejus erat, Et Camillus Rospigliosi tempore Clementis IX. Veluti & Cardinalis Regens, *Il Cardinal Padrone*, e proximis agnatis est, quod usque a tempore Johannis XVI. receptum fuit. Et solus Innocentius X. Cardin. Camillum Pamfilium, qui postmodum Aldobrandinæ amoribus illectus Dignitate Cardinalitia cessit, hoc honore non affecit, cujus rationem putant fuisse, ne ut ille a Barberinis ita & suus Successor ab agnatis suis administrationis rationem poscere, eoque prætextu proximos suos excoriare posset. *Spreng. N. R. L. I. c. III.* Vocatur & Superintendens Generalis Satus Ecclesiastici, committiturque ejus curæ universa summa negociorum, adeo ut subscribat edicta Pontificis directa ad Principes, Nuncios & alios, signet rescripta Gubernatorum, Præsidum, & aliorum Officialium Status Ecclesiastici. Hinc & apud Cardinales ac Legatos non minori in veneratione est, ac ipse Pontifex, illoque insalutato ab aula recedere pro indecoro habent, nec inconsultum ducunt Actionum suarum rationem illi reddere. *Sprenger. ibid. c. V.*

DISSERTATIO XIV.

DE
DIGNITATIBUS SACRIS SUBORDINATIS.

CAPUT I.

Cardinalis Nomen : Etymologia , Cardo , Titulus quid ſit : Origo Cardinalium, Boxhornii ſententia de Notariis Eccleſiæ : Incrementa Dignitatis Cardinalitiæ, Prærogativa præ Archi-Epiſcopis & Epiſcopis, Querelæ ea de re, Tituli Cardinalium , Prærogativæ cum Regibus ac Principibus contentio, Rationes Cardinalium, Contentio Cardinalium & Parium Franciæ, Eorundem & Principum Sanguinis Franciæ, Legati Cæſarei & Cardinalis Tridentini, Cardinalis Colonnæ & Principum Hiſpaniæ : Officia Cardinalium , Cardinales Protectores, Legati a Latere , Nuncii Apoſtolici : Cardinalium Creatio hodierna, Habitus, Cultus, Privilegia eorundem, Contentio cum Baronibus Romanis : Ordo & numerus Cardinalium, Specimina abdicatæ hujus Dignitatis.

I.

DIgnitatum Sacrarum Subordinatarum nomine comprehendimus Dignitates Cardinalium, Patriarcharum , Archi - Epiſcoporum, Epiſcoporum & quæ his adjungi poterunt. Atque a *Cardinalium Dignitate* ut inchoemus, primo circa nomen notamus, id apud veteres Latinos idem ſignificare, quod *præcipuus*, *principalis*. Sic enim quos *Sacerdotes Cardinales* vocat Leo Decr. Gregor. L. 1. Tit. XXIV. c. II. atque Archi - Presbyteri curæ ſupponit , Gloſſarium ibidem *Principales* exponit. Similiter Præfectus Prætorio Aſianæ Diœceſis & Præfectus Prætorio Africanæ Diœceſis *Cardinales* vocati, haud dubie quod cæteris Officiariis Militaribus illuſtriores eſſent. Sic *Caſſiodor. L. VII. Formul. XXXI.* Urbis Romæ *Princeps Cardinalis*. Spelmann. *Gloſſar. Voc. Cardinalis* : Nequid Phyſicorum *Ventos Cardinales*, & Ethicorum *Virtutes Cardinales*, h. præcipuas adducamus. Confer *Franciſc. Duaren. de Sacr. Eccleſ. Miniſter. ac Benefic. L. I. c. XIII. pag. 1548.*

II. Origo Vocis a *Cardo*, cujus communes significationes notissimæ. Neque etiam Leonis IX. Etymologicus lusus prolixam diductionem meretur *Epist. ad Mich. c. XXXII.* qua dicit, *Clericos Romanæ Ecclesiæ Cardinales vocari, quod Summo Pontifici proxime adhæreant, qui est velut Cardo totius Ecclesiæ. Nam ut in Cardine ostium vertitur & regitur ac sustentatur, sic etiam a Summi Pontificis Providentia & firmitate tota Ecclesia pendet.* Sed accipi hic videtur pro *insigniori Ecclesia DEI* aut *parochia*, quemadmodum dicitur in Capitulatione Caroli ab Ansegiso collecta *L. I. Can. CXXXIX. Diaconos in Cardine constitutos in Urbe Roma, nisi XXXVII. testibus non damnari.* Quod a Synodo Romana sub Sylvestro I. Anno CCCXXX. desumptum legitur: *Presbyter Cardinalis nisi XLIV. testibus non damnabitur &c. Spelmann. c. l.* Et Synonymum ipsi erat *Titulus Cardinalis*, quomodo Romanis dicebantur Insigniores Parochiæ, iisque qui præficiebantur Presbyteri Cardinales; Communiter enim Titulus significabat omnem memoriam Martyrum seu Ecclesiam, idque quia in loco ubi erat Ecclesia erigenda Crux ponebatur in Titulum. Sic *l. ult. de Pagan. Cod. Theod. & l. decernimus C. de Episc. & Cleric. Nov. CXVII. c. VII. C. Nemo Ecclesiam de Consecrat. Distinct. I. ex Concil. Aurelianensi & in Capitularibus Franc. L. V. c. CCXXXIX. Ord. Rom. c. de Ædific. Eccles. p. 107.* Item Prudentius Hymn. V. Peristeph. de S. Vincentio:

Jam nunc & Ossa extinxero,
Ne sit sepulchrum funeris,
Quod plebs gregalis excolat,
Titulumque figat Martyris.

Et Hymn. XII. de Passion. Apost.

Parte alia Titulum *Pauli via servat Ostiensis. Vid. Baron. Martyrol. ad XXVI. Julii. Weitz. not. in cit. l. Prudent.*

III. Titulo Cardinali itaque, seu, cardini qui præerant, cæterosque in eo regebant, *Cardinales* dicti, & ratione muneris sui in specie *Cardinales Presbyteri*: Qui allegendi erant dicebantur *Incardinari*; Actus allegendi *Incardinatio*. V. *Baron. T. II. ad An. CCLIII. n. XCV. M. Anton. de Dominis de Rep. Eccles. L. IV. cap. VI.* quæ quidem antiquissima origo hujus Dignitatis videtur: Cui accessere deinde per XIV. Urbis Regiones distributi Diaconi, quorum primo septem erant, & singuli binis Urbis Regionibus præpositi, Deinde crescen-

ſcente fidelium numero XIV. eoque pro ſingulis Regionibus ſinguli, denique plures etiam & incerto numero in unaquaque Regione, quorum primus *Diaconus Cardinalis* nominatus fuit. *Boxhornius* ſimile quid petit a Notariis Eccleſiæ per Urbis Regiones diviſis, qui geſta Martyrum olim ſcripſere, incertum quo fundamento, cum nuſpiam Cardinalium nomen ipſis attributum legatur. Verba ipſius tamen adjicienda duximus: *Non eſt mihi dubium, quin ad eos Notarios referenda ſit Cardinalium Eccleſiæ Romanæ, qui nunc ita appellantur, origo. De nominis ratione Autores non conſentiunt. Cæterum haud ambigendum eſt, quin ita appellati illi ſint a Regionibus Urbis, quarum cura ſingulis eſt demandata. Ut enim Cœli Cardines i. Regiones, ita & Urbis Cardines i. Regiones dicebantur ac iis præfecti Cardinales. Horum autem Notariorum Eccleſiæ Romanæ, qui & Cardinales eam ob cauſam, quam diximus, appellati ſunt, autoritas majora indies accepit incrementa. Hiſt. Univerſ. ad Annum CI. p. 167.*

IV. Incrementa Cardinalium cum creſcente ipſa Sede Pontificia paria fuerunt: Cum enim illi Principatus temporales accederent, Pontifices ope Conſiliariorum multo ſæpius quam antea egebant; Adhibiti itaque tunc eam in rem Cardinales, omiſſis paulatim Conciliis Epiſcopalibus, quibus antea cura rerum Eccleſiaſticarum commiſſa fuerat. Potuiſſe enim hoc fieri inde confirmat *Bellarminus*, quia Pontifex M. non teneatur hos potius, quam illos in conſilium admittere. De *Clericis. L. 1. c. XVI.* Sicque ipſis Epiſcopis & Archi-Epiſcopis præferri cœperunt, cum antehac Cardinalatus gradus ad Epiſcopatum eſſet, quod ſub Clemente IV. vel Alexandro III. factum putatur. Eamque ob Cauſam Archi-Epiſcopus Bracarenſis in Concilio Tridentino aliquando graviſſimam querimoniam inſtituit: Epiſcopalem autoritatem ad nihilum redactam eſſe, introducto ordine Cardinalium Epiſcopis ſuperiore, Eccleſiæ antiquitus ignorato. Qui primis temporibus reliquorum Presbyterorum & Diaconorum numero habiti, non ante X. ſeculum ſupra debitum conditioni ſuæ gradum ſeſe extuliſſe, nec tum quidem in tantum, ut ſe Epiſcopis adæquare ſuſtinuerint, quibus impares habiti fuerint usque ad Annum MCC. Ex eo tempore non modo pari cum Epiſcopis jure vixiſſe, ſed etiam tam longe ſuperiores, ut eos jam in ædibus ſuis pro ſervis habeant: *De reformatione Eccleſiæ nihil ſpei eſſe reliquum, donec Epiſcopi & Cardinales ad ſibi quisque debitum redierint*

locum. Petr. Suav. Histor. Concil. Trid. L. VII. p. 688. Et Seculo XII. jam tum Bernhardus ad Eugenium : *Frivolum satis*, inquit inter alia, *unde maxime obtinere id volunt; Nos sumus, inquiunt, qui in omni celebritate Domino Papæ conjunctiores assistimus, sedenti propiores, Priores sequimur præcedentem. Hoc totum non Dignitatis Privilegium, sed sedulitatis debitum est &c.* Demum vero Principibus etiam anteferri, ac Regibus quæsiverunt. Unde non tantum Titulum *Reverendissimi* cum Archi-Episcopis & Episcopis, & *Illustrissimi* cum Principibus communem antehac gesserunt, sed etiam, cum illi non amplius sufficerent, Novum hodieque usitatum *Eminentissimi* assumserunt, in prærogativæ suæ discrimen & testimonium, quod contigit Anno MDCXXX. M. Junio. Vid. *Mercur. Gallo-Belg.* ad dictum annum, ubi summam Decreti a Consistorio lati hanc refert : Cardinalibus solis assignari Titulum *Eminentis* & *Eminentissimi*, nec cuiquam ejus usum permitti, nisi Regibus aut Imperatori, cæteris nomine *Illustrissimi* contentis vivendum esse. Quo Titulo autem alias Grotius Regem Galliæ salutat : *Regum Eminentissime* : præf. in L. de J. B. & P. & Patricii membra Senatus Augusti olim *Eminentissimi* dicti. V. *L. 1. C. de Veteran.*

V. Atque vi hujus prærogativæ jam Cardinales, si a Legatis Regiis in propriis etiam palatiis invisantur, dextrum latus retinent, nec discedentes ulterius quam ad scalæ caput comitantur, cum e contrario Legati Cardinales usque ad Carrucam comitentur. *Sprenger. J. Publ. L. II. C. XXXV. Nov. Rom. L. IV. c. 1.* Rationes ipsorum quod attinet, eas fervidissime urserunt, cum in Prærogativæ contentionem cum Paribus Galliæ venissent Anno MDCXIV. *Antiquitus ipsis Principibus Sanguinis præpositos Cardinales : Carolum IIX. postquam ingenti Pompa Romæ exceptus fuerat ab Alexandro VI. vocatum in Collegii Purpurati Conclave cessisse prima sede Cardinalium Decano, quod confirmet plane positos supra omnes Dignitates Cardinales. Pares etiam in Parliamento Principibus e Sanguine Regio cedere solitos nec ipsos negaturos, & patere ex Ordinatione Henrici III. Anno MDLXXVII. vulgata. Si itaque Principibus cedant, E. & Cardinalibus, quorum ante Principes sedes sit, aut esse debeat. Feudis secularibus, quibus omne Imperii jus annexum sit, suos esse Principes, quibus vacua Dignitas, & sine effectu Principatus, extra fines suos positis. Ecclesiæ Principatui non esse terminos, nisi quos habeat universus Orbis, cui det Ecclesia*

Le-

Legem: Ea ratione Cardinalium jura valere in omni loco. Parum e Dignitate Episcoporũ esse, quod in Principes suos contendant; Lethalem fore victoriam, si per vana honorum aucupia vis Ecclesiastici Principatus resolvatur. Romanæ Sedis hostium plus æquo esse, in Petri Cymbam omni ex parte conspirantium, quam ut debeat civili inter Fratres discordia concuti. Si Cardinales Ecclesiæ Principes esse non diffiteantur Episcopi, quid controversiam de Sede moveant? Ita in caput rebellatura humani corporis membra. Hoc uno, quod e Sacro ipsorum Collegio Summi Pontifices elgiantur, prævalere infinitis spaciis omni Dignitati ap. Gramond. L. 1. p. 55. Quibus & prævaluerunt, placitoque solenni Cardinalibus prima sedes data: Sed quod Ecclesiasticis Paribus tantopere displicuit, ut Senatu ea die abstinuerint. Principibus Sanguinis vero jam præcedenti seculo cedere coacti sunt, Sanctiori Concilio in Comitiis ad Esiæ pontem continuatis contra illos pronunciante, & Castellioneo ac Armeniaco Cardinalibus acquiescentibus, & statim infra Principes assidentibus; Turnonius tamen, Lotharingus & Guisius indignati Collegarum facilitatem maluerunt e Comitiis discedere. *Petr. Suav. L. V. p. 525. Thuan. L. XXIIX. ad Annum MDLXI.* Qua de re eodem discursu, cujus partem modo citavimus, adhuc expostularunt: Ipsis etiam Regii Sanguinis Principibus anteire solitos Cardinales, donec nova Constitutione postponerentur: Legem inique dictam per contemptum Ecclesiæ, quo tempore Reformatis summum Jus in Aula fuerit: Eam esse Principum e Sanguine Regio prærogativam, sed pravo usu, contra Jus vetus, & nemini ante concessam. Neque sub Annum MDLXI. convocatis Comitiis Galliæ generalibus, quibus per infantiam Caroli IX. ageretur de Regni regimine Navarro propiori e masculis aut Medicææ parenti deferendo vocatos una cum Principibus Regii Sanguinis Cardinales, motaque de Sede controversia Borbonium Cardinalem Condæi Fratrem, postquam fratri Principibusque e Gente sua reliquis anteiverat postposuisse Sanguini Sacrum Characterem, declaratione publica, quâ notum fecit, ut Principem anteire se Principibus Sociis, non ut Cardinalem. Indignatos Lotharingum, Guisium & Turnonium Cardinales statim abstitisse, ne præsentia sua autorarent factum: Cardinalem Colignium, qui præsens affuerit Borbonio assensisse, nec mirum, prævaricatum esse contra jura Ecclesiæ, quia Calvinista fuerit ap. eund. *Gramond. l. c.* Sic & in Concilio Tridentino Jacobus Men-

doza Cæsareus Orator cum Cardinali Tridentino de honoratiori loco contendit, causatus sibi, qui repræsentaret Cæsarem, eum locum deberi, in quo ille esset consessurus, h. proxime Legatos Pontificios. *Sed ne ista contentio actionem interrumperet, repertus est modus, quo uter eorum præcederet, non erat facile dignoscere. Petr. Suav. L. II. p. 127.* Nec Hispaniæ Proceribus etiam placere hanc prærogativam Cardinalium apparuit in frigida exceptione Cardinalis Colonnæ, cum Anno MDCLXV. ad audientiam in Aula Regia admitteretur: Es hatte der Herr Cardinal Colonna endlich bey dem König Audienz/ doch sonder alle Pracht/ eines Theils/weil S. Eminenz mit den Grossen am Hofe besser nicht können übereinkommen / als welche nicht mehr mit dem Admiranten von Castilien wolten umgehen/ da er den Herrn Cardinal nach Hofe begleiten würde; Der Streit war um die Oberhand / die der Herr Cardinal / nach Italiänischer Gewohnheit/ woselbst fast alle Prinzen die Cardinäle oben an gehen lassen/ haben wolte / wozu sich aber diese nicht verstehen konten / sondern ein Unterscheid zwischen Madrit und Rom machten. *Diar. Europ. Contin. XI. p. 439.*

VI. Officium Cardinalium ex *Bellarmino cit. L. 1. de Clericis. c. XVI.* notamus esse. I. Quod commune habent cum Episcopis, Presbyteris & Diaconis cæteris: *Omnes enim Cardinales*, inquit *Bellarm. aut Episcopale, aut Presbyteriale, aut Diaconale officium habent.* II. Officium Eligendi Summum Pontificem, quod ex Sorbonæ sententia ideo fit, quia Cardinales sunt totius Catholicæ Ecclesiæ Procuratores & Commissarii, qui nomine hujus Papam eligunt; Æquum enim esse, ut qui Universali Ecclesiæ præsit, ab Universali Ecclesia quoque eligatur, ap. *M. Anton. de Dom. L. IV. c. V. n. XCV.* III. Perpetuo eidem assistere, eumque in regenda Universali Ecclesia consilio & industria adjuvare. Qua de re jam præcedenti numero sparsim actum. Et fatetur ipse Bellarminus, duo posteriora officia sero attributa fuisse Cardinalibus. Singularia ipsorum munera sunt, Regionum & Ordinum Protectoratus & Legationes a Latere. Sic Cardinalis Chisius factus Protector Ordinis Fratrum S. Stephani Anno MDCLXVII. M. Januar. Card. Ursinus Protector Portugalliæ, Card. de Medices antehac, nunc Cardin. Sforza, Protector Hispaniæ, Card. Colonna antehac Protector Imperii, Cardin. d' Este Protector Galliæ &c. Quo quidem in munere suo negotia Regnorum proponunt, & beneficiorum vacantium & concedendorum curam gerunt.

Legationes a Latere consistunt I. in Gubernatione Provinciarum, cum exercitio Spiritualis & Secularis Potestatis: Tales sunt Legatio Avenionensis, Bononica, Ferrariensis. II. In expediendis negotiis Aulæ Romanæ apud alios Reges vel Principes. Differuntque in eo a Nunciaturis Apostolicis, quod illæ, alias ratione functionis & rerum expediendarum cum Legationibus eædem, committantur non Cardinalibus. Talem in Hispania cum laude gessit Clemens IX. antequam ad Pontificatum perveniret, & Alexander VII. tempore Innocentii X. in negotiis Pacis Monasteriensis. Quibus addi possunt speciales functiones Episcopatuum & Archi-Episcopatuum, Canonicatus &c. quorum magno numero gaudent. Cardinales vero utpote Familiares Pontificis M. eidem a Latere esse dicuntur. Ita jam pridem Ivo Carnot. *Ep. ad Paschalem P. M. CIX. Cum enim a Latere vestro mittitis ad nos Cardinales vestros tanquam Filios uterinos* &c. Et mox: *Dicunt Apostolicam Sedem suam aut* lateralium *suorum quærere commoditatem.* Et ipse Ivo *Ep. XXXVI. Literæ Domini Papæ, quibus dictandis* a latere *interfuimus.* Non semel enim Ivo Romæ fuerat, eratque familiaris Urbani Papæ. V. *Juret. Observ. ad Ivon. Epp. f. 583.* Nunciaturam vero præterea civilibus functionibus adhiberi (quod tamen & cæteri Sacri Ordinis gradus habent) docuit exemplum Mercurii Herborei Gatinaræ Cardin. qui Cancellariatus officio in Aula Caroli V. functus fuit, Ant. Gravellani Supremi Ministri apud Philippum II. Regẽ Hisp. Cardinalium Richelii & Mazarini Supremorum Ministrorum in Regno Galliæ. Ipsa militaria munera subiisse patuit in Octavio & Alexandro Farnesiis, ambobus Cardinalibus & Pauli III. nepotibus, quos ille Belli adversus Protestantes moti Duces constituit, ut aliorum ejusmodi Sacrorum militum exempla transeamus: Namque Justitiam talis militiæ peculiari scripto defendit *Henr. Ludov. Castanæus Episc. Pictaviensis Apologiâ pro Clericis Bellatoribus Anno 1615. Gallice.* Quod si ita est, certe Zwinglio profectio in Bellum, licet ea bellandi causa non esset, vitio verti, aut Luthero inter Catholicos picturâ habitus militaris toties illudi non debuit, cum æqualitas Ordinis æqualia etiam inter omnes jura requirat.

VII. Unum inter Officia Cardinalium restat, & illud quidem, quo hodie potissimum eminent: Nimirum quod Sacra eorum Congregatio seu Sacrum Collegium (his nominibus enim hac in re utuntur)

tur) omnes rerum Ecclesiasticarum Decisiones expediat, eoque ultimam analysin omnium controversiarum tam Theologicarum quam Canonicarum nunc præbeat. Oracula enim Romæ cessarunt & Pontifices M. raro aut fere nunquam definiunt, uti etiam observavit Jesuita Valentia Tr. de Analysi Fidei. Consensum tamen decernentibus adjiciunt, sicque tum res pro ea quæ de fide sit aut pro infallibili saltim habenda est. Dixeris Regimen quoddam Monarchico-Aristocraticum esse (siquidem talis aut similis forma regendi mixta, in Principiis Politicis admittenda est) Pontifice M. partem, partem Cardinalibus sibi vendicantibus, & neutro sine alterius voluntate rem ratam esse censente: Plane ad eum modũ, quo Imperator sine Ordinibus res Imperii tractare non potest, nec Ordines quicquam definire gestiunt, non accedente Imperatore. Sicque ne res exemplo careat, jamdudum exceperunt Pontificii Astronomi, cum sententia aliquorum sui Ordinis de terræ motu in Sacra Congregatione damnata, esset, primo sub Paulo V. Anno MDCXVI. deinde sub Urbano IIX. Anno MDCXXXIII. nihilo secius nondum de fide esse Solem moveri & Terram stare, quia licet Congregatio Cardinalium seorsim sumpta ita censuerit, nondum tamen accesserit Pontificis Definitio. V. *Ricciol. Almag. T. I. P. I. p. 50.* Decisiones ejusmodi Sacræ Congregationis Cardinalium super interpretatione Concilii Tridentini videre est in Editione Decretorum Concil. Trident. Anno MDCXXXIII. & seqq. item in Augustini Barbosa, Collectaneis Bullarii & Decisionum &c. Anno MDCXXXVII. Vid. *Voët. Polit. Eccles. P. I. L. I. p. 342.* Poteritque illud ipsum quæsitæ ipsorum prærogativæ genuinum, sed domesticum, fundamentum esse. Nam si Optimates sunt, h. membra Imperantia Reipubl. Aristocraticæ vel Monarchico-Aristocraticæ, jam subditis superiores sunt; Et vero subditi hujus Reipubl. Laici omnes, maximi, medii, infimi. E. & Principes &c. Sed hæc ex hypothesi aliena, quibus facile se expediet, qui Rempublicam & Ecclesiam non differre, aut Ecclesiam esse in Republ. non Rempubl. in Ecclesia cogitaverit.

VIII. Creatio Cardinalium a Pontifice M. fit, idque vel proprio motu, vel ad nominationem Capitum Coronatorum, quæ inter & Resp. Veneta numeratur. Ritus V. ap. *Spreng. J. P. II. c. XXXV.* Inter quos memorabilis est, quod in primo Consistorio jubeantur vo-

to

to & Congregationibus abſtinere, in ſecundo autem vel tertio demum ipſis a Pontifice M. os aperiatur, quæ peculiaris in hoc Actu Phraſis eſt, ſignificatque conceſſam voti ferendi libertatem. Habitum eorum partiatim recenſitum V. ap. *eund. p. 310.* In colore variant tripliciter juxta tempora: Habentque Rubrum, purpureum & medium inter utrumque, quem nominant *il color de Roſe Secche*, quique non niſi quarta quadrageſimæ, qua benedicitur Roſa a Pontifice M. & tertia Dominica Adventus uſurpatur; In cæteris coloribus variant juxta tempora de quibus V. *Lunadoro de la Corte di Roma*, ubi tractat de Coloribus, hoc obſervato, quod ſingulis diebus Veneris utantur Colore Purpureo, quem *Pavonazzo* appellant, illoque etiam tempore Luctus veſtiantur. *Id. ib.* Cultus partem dedimus *§. IV.* quando ipſis Legatis Regiis latus dextrum præripere narravimus: Cui ſimile eſt, quod Iisdem ad Audientiam publicam admiſſis tecto adſint Capite, cum illos aperto Capite cauſam ſuam proponere oporteat. Addimus in viſitationibus, ſi Cardinales, Legati, vel Principes a Cardinalibus diſcedant, Campana ſignum dari. Requirunt & Ignis Prælationem, quo nomine inter Barones Romanos & illos aliquando contentio nata, de qua *Diar. Europ. Contin. XVI. p. 88.* Deßgleichen entſtund auch zwiſchen dem Cardinal Raſponi und dem Don Lelio Orſino einige Unluſt: Denn dieſer gab jenem/ dem Cardinal/ die Viſite/ aber ohne brennende Fackeln/ als welche Ceremonie und Ehrbezeigung die Römiſche Baronen den Cardinälen durchgehends nicht geſtehen wollen. Wie nun der Cardinal ſich deßhalben beym Pabſte beſchwerete/ ſo ward dem Don auferleget ſolches alſo zu thun/ und ſich zugleich abbittend zu entſchuldigen/ welches dieſer zwar alſo verrichtet ꝛc. Quod contigit Anno MDCLXVII. M. Jan. Quo ipſo tempore & Nova Conſtitutio hac de re Romæ ſancita fuit & a Cardinali Patrono Chiſio Conſiſtorio propoſita: Daß die neue Anordnung bey den Römiſchen Baronen/ wie dieſe ſich im Viſiten geben bey den Cardinälen mit reſpect verhalten ſolten / zu keinen andern Ende gemacht worden/ als nur der Cardinals Würde einen gröſſern Glantz zu geben. *Diar. Eur. c. l. p. 87.*

IX. Privilegia Cardinalium præcipua ſunt, quod ſub Regulis Cancellariæ non comprehendantur, aſſertioni eorum plene credatur, condemnatum ad mortem, ſi obviam veniant, dum ad locum executionis ducitur, liberare poſſint &c. *Sprenger. l. c.* Poſtremum

prolixis rationibus explicat *Joh. Corasius in Quæst. Epistol. c. IIX. p. 21. Sicuti Papam in hoc Orbe Christi vices agere dicimus, ita & Cardinales Discipulorum Christi Personam repræsentare, esseque velut Reipubl. Christianæ Cardines &c. Unde cum fortuito reis occurrunt, censentur rei divinâ quadam voluntate faucibus hominum erepti & in eorum transiisse potestatem, qui veros Christi Discipulos referunt, ac proinde non mortem, sed vitam concupiant peccatorum. Ezech. XIIX. Qui nec præterea zizanium a frumento discernunt, cum & Dominus, qui Discipulus suis dixit: Sinite utraque crescere, hoc illis concesserit. Matth. XIII. Potest deinde dici id omne ex antiquis Romanorum institutis tractum: Nam & de Vestalibus Virginibus tantâ eas præditas Majestate fuisse legimus, ut in publicum prodeuntes, si casu ei, qui duceretur ad mortem, obviam fierent, interimi eum non liceret, modo dejerasset Vestalis, se fortuito non de industria occurrisse.* Reditus, quos ex beneficiis, Prælaturis & Donativis Regum ac Rerumpp. hauriunt exigui non sunt, & scribit *M. Anton. De Dom. L. IV. c. V.* tantos esse, ut mille Episcopi egregie laborantes iis pecuniis sustentari possint, quos pauci Cardinales insumunt. Sed in horum rationes inquirere supra nos est. Ordinaria Cardinalium pensio est MD. Coronatorum, quam *Pensionem pauperum Cardinalium* vocant, sed quâ pauci fruuntur, quippe Dignitati suæ minus congruam rati.

X. De numero Cardinalium observandum, eum ordinarie Septuagenario concludi, quem Papa tamen pro lubitu augere potest, quemadmodum solus Paschalis II. nonaginta tres, & Paulus III. septuaginta ad honorem hunc evexerunt. Rationem multitudinis hujus, cum antea longe pauciores essent, discere est ex Bulla Sixti V. de numero Cardin. edit. Anno MDLXXXVI. in *Bullar. Cherubin. T. II. p. 426. Tum ut juxta Generalis Concilii Tridentini Decretum omnium Christianitatis Nationum rationem habeant, tum quia in eodem collegio multi senectute vel morbis frequenter gravati haud commode tanto oneri assidue sustinendo sufficere queunt.* De selectu numeri septuagenarii ibidem differitur: *Ut veteris Synagogæ figura Sacrosanctæ & Apostolicæ Ecclesiæ veritati respondeat, sequi cupientes mandatum Domini factum ad Mosen de congregandis LXX. Viris de Senibus Israël, quos nosset senes populi esse & Magistros, ut secum onus populi sustentarent, & non ipse solus gravetur &c.* Ordo eorum triplex, ad modum Cœlestis Hierarchiæ inquit *Manfred. de Card. c. IV.* Suntque Cardinales *Episco-*

piſcopi, Presbyteri, Diaconi. Ex Epiſcopis ſeligitur Decanus Collegii qui eſt Epiſcopus Oſtienſis, in præſens Franciſc. Barbarinus. Singulorum nomina vid. ap. *Sprenger. cit. Jurispr. P. Merul. Coſmogr.* & alios paſſim. De Characteribus Cardinalium, qui circa Annum MDCLX. extiteree,gregie diſſeruit idem *Spreng. Perſpicil. Chr. Orb. p. 301. cum tit. de moribus hodiernorum Cardinalium.* Quibus ſimilia ex variis ſcriptis de Conclavibus peti poſſunt. De totius hujus Dignitatis natura exſtat *Hieron. Manfredus de Cardinalatu, Onuphr. Panvin. de orig. Cardinal.* & quos præterea exhibet *Tractatus Tractatuum T. XII.* Abdicati Cardinalatus exempla noſtro tempori propiora eluxerunt in Camillo Pamphilio Innocentii X. ex Fratre Nepote, qui cum Cardinalis Regens manere potuiſſet, Conjugium Aldobrandinæ tanto honori prætulit; Henrico, qui Portugalliæ Regnum poſt mortem Sebaſtiani, & Johanne Caſimiro, qui Regnum Poloniæ mortuo Fratre Vladislao cum Cardinalitia Dignitate commutarunt. Plura V. ap. *Sprenger. N. R. IV. IV.*

CAPUT II.

Patriarchæ veteris Teſtamenti, Exarchi: Patriarchæ Eccleſiaſtici primo fuerunt æquales Archi-Epiſcopis, Deinde iis ſuperiores redditi: Dignitas, tituli ac numerus eorum: Singularia de Patriarcha Conſtantinopolitano, Vita Cyrilli Lucaris, De Alexandrino, Antiocheno, Hieroſolymitano: Patriarchæ Ruſſici inſtitutio, Patriarchæ minores, Patriarcæ in Occidente, Patriarchæ Indiæ, Patriarchhæ Judæorum.

I.

CArdinales recepto jam in Hierarchia ordine ſequuntur *Patriarchæ;* Tertius in Dignitate Epiſcopali gradus, & Epiſcopis ac Archi-Epiſcopis ſuperior. *Patriarcha* vi nominis eſt caput Patrum, ſeu primus Patrum; Apud Hebræos ſunt, *Raſche Aboth*, h. ſenſu concinniori, *Primores Familiarum.* Sic *Act. II. XXIX.* Liceat libere dicere apud vos de *Patriarcha David Act. VII. IIX.* Jacob genuit *XII. Patriarchas. Hebr. VII. IV.* Decimas Abimelecho dedit *Abraham Patriarcha. Baſil. Serm. de Aſcenſ.* Patriarchas vocat primos humani generis ſatores. Extat enim nomen Patriarchæ in Epiſt. Adriani Imp. ad Servianum Conſulem ap. *Vopiſc. in Saturnino.* Sicque ſimili ſenſu, cum plures Epiſcopi ſive Pres-

byteri, unum ex ſuo corpore, cui primatum darent, eligerent, eum vocarunt Πατριάρχην i. Presbyterorum ſeu Patrum primum. *Salmas. in Appar. p. 90.* Seu cujus ſedes principalis & independens eſſet. Apud Arabes eſt *Abuna*, q. d. Pater noſter. Aliquando & *Exarchi* vocati, h. qui primum tenerent locum, ἐξάρχειν enim eſt incipere, ἔξαρχος, qui aliquid inchoat, eoque qui primum locum tenet. Quod nomen quidem cum Archi-Epiſcopis commune tulerunt, cum hoc tamen diſcrimine, quod Archi-Epiſcopi eſſent Exarchi Provinciæ, Patriarchæ autem Exarchi Diœceſeos: *Salmas. de Prim. c. III. p. 40. & 48.*

II. Origo poſt tempora Conſtantini M. fuit. Ut enim ante Conſtantinum nullæ notæ Diœceſes, quæ plures Provincias complectérentur, & vicariis parerent, ita nulli quoque Diœceſeon in Eccleſia Exarchi vel Patriarchæ in noticiam venerunt. *Salmas. de Prim. c. IV. p. 56.* Fueruntque medio tempore cum Metropolitanis & primis Epiſcopis ſeu Primatibus plane iidem, nec rarum erat Provincias Primatum, Πατριαρχειῶν, nomen gerere. Quo pertinent Gregorii Nazianzeni verba: Quid non paſſi ſumus, οἱ Πρεσβυτέρων, ἐπισκόπων, οἰκειότερον ἢ πατριαρχῶν εἰπεῖν δημοσίας σφαγάς. Sed cum jam Diœceſes, h. plurium Provinciarum collectiones in Imperio naſcerentur, eadem opera Exarchi Diœceſeon in rebus Eccleſiaſticis formati, qui non amplius Metropolitanis æquales eſſent, ſed iis ſuperiores fierent, pluresque ſub ſe complectérentur. Adeo ut velut Epiſcopi ſupra Presbyteros, & Metropolitani ſupra Epiſcopos, ſic Patriarchæ ſupra Metropolitanos eſſent, eosque dirigerent. Qui ordo elucet in *Nov. VI. c. IIX. Unde competit & ipſos quoque ſanctiſſimos Patriarchas ſub ſe conſtitutas Eccleſias ordinare, & Metropolitas hoc ipſum a ſanctiſſimis Patriarchis commonitos facere, illos autem alios omnes ſub ſe poſitos Epiſcopos ad menſuram hanc deducere &c.* Et in Epilogo: *Sanctiſſimi ſiquidem Patriarchæ uniuscujusque Diœceſis hæc proponant in Eccleſiis ſub ſe conſtitutis, & manifeſta faciant DEO amabilibus Metropolitis, qui a nobis conſtituti ſunt. Illi quoque rurſus etiam proponant ea in Metropolitana Eccleſia ſanctiſſima & conſtitutis ſub ſe Epiſcopis hæc manifeſta faciant: Illorum vero ſinguli in propria Eccleſia hæc proponant &c.* Quæ jura vero demum a Concilio Chalcedonenſi ipſi conceſſa, quæ Patriarcharum uſurpationem in Metropolitanis ſubjugandis autoritate ſua confirmavit. Eaque erant Metropolitanos ordinare, convocare

Con-

Concilia & super suos supremam exercere jurisdictionem, ita ut non liceret ab eorum sententia provocare, nisi forte ad Concilium. Fuerunt tamen, qui potuerunt ex illa communi flamma evadere, illique *antiquum jus retinuerunt, quo Episcopos suos libere ordinarent, & ipsi ab his ordinarentur. Salmas. de Pr. c. IV. p. 224.*

III. Eminentiam Patriarcharum unum Jus cum Lampade procedendi satis superque arguit: Quo honore solos Imperatores olim fulsisse *L. I. Diss. VI. c. II.* tradidimus, & Cardinales hodienum *præc. cap. 1. §. VIII.* Vid. *Balsamon. L. VII. Juris Græco-Rom.* Addit vero idem privilegium Archi-Episcopo Bulgariæ & Cypri paucisque aliis Metropolitanis concessum fuisse; Et Patriarchas non modo in sua Diœcesi, sed & extra eam cum Lampade prælucente potuisse progredi. Sed discrimen hoc inter Lampadem Imperatoris & Patriarcharum intercessisse, quod Imperatoriæ Lampades duplicibus corollis aureis cancellorum seu sepimenti instar (hoc enim δεργγώματος nomen, quo hac in re æque ac στεφάνωμα utebantur, importat) cinctæ essent, Patriarcharum vero una tantum: Quorum rationem reddit, quia Imperatores divina & humana curent, & ea pariter quæ ad corpus ac quæ ad animam pertinent; Patriarchæ autem Spiritualium curam tantum habeant, similemque ob causam & Augustas una tantum Lampade fulsisse, quia mulieres temporalia duntaxat spectent, quippe quibus in Ecclesia docere vetitum sit. V. *Gretser. Observ. in Codin. L. III. c. X.* Hinc & titulis splendidissimis instrui oportuit, Sanctissimi, Omnium-Sanctissimi &c. qui initio orationum ita scribi e superiori seculo adhuc allegantur a *Crusio Annal. in Turcogræc. L. VII. pag. 507.*

I. Παναγιώτατε Πατριάρχα, ἐλέῳ θεοῦ ἀρχιεπίσκοπε κωνσταντινουπόλεως, νέας Ῥώμης καὶ οἰκουμενικέ.

II. Ἁγιώτατε Δέσποτα, Πάπα καὶ Πατριάρχα Ἀλεξανδρείας, καὶ πάσης Αἰγύπτου Πενταπόλεως, Λιβύης καὶ Αἰθιοπίας.

III. Ἁγιώτατε Δέσποτα, πατριάρχα θεουπόλεως μεγάλης Ἀντιοχείας καὶ πάσης ἀνατολῆς.

IV. Ἁγιώτατε Δέσποτα, Πατριάρχα ἱεροσολύμων, ἁγίας σιὼν, συρίας, Ἀραβίας, πέραν Ιορδάνου, κανᾶ τῆς Γαλιλαίας καὶ πάσης παλαιστίνης.

Omnium Sanctissime Patriarcha, Misericordia DEI Archi-Episcope Constantinopoleos, Novæ Romæ & Oecumenice. Sanctissime Domine,

næ, Papa & Patriarcha Alexandriæ & totius Ægypti, Pentapolis, Libyæ & Æthiopiæ. Sanctissime Domine, Patriarcha Magnæ Theopolis, Antiochiæ & totius Orientis. Sanctissime Domine, Patriarcha Hierosolymorum, Sanctæ Sion, Syriæ, Arabiæ, trans Jordanem, Canæ in Galilæa & totius Palæstinæ.

Quibus titulis an dignæ Qualitates æque responderint, haut perinde dixerimus. Testatur *Malaxus in Historia Patriarchica c. XXVII.* Raphaëlem Hieromonachum, IIX. post inductum Imperium Turcicum communiter exosum fuisse tam ob temulentiam quam ruditatem maximam: *Græca enim non callebat, sed tantum Service sciebat, quoniam e Servia genus ducebat. Itaque Service loquebatur, Græcam Linguam vero non intelligebat, sed quando loquendum erat, interprete utebatur.* Sed gravius est Niphonem sub Andronico Imp. ne literas quidem scribere potuisse, quod perhibet *Gregoras L. VII, c. XVI.* Atque alium ex monte Atho Monachum *nec saltem prima literarum elementa inoffense conjungere potuisse. Id. L. IIX. c. XVII.* Sed quæsiverunt forte Imperatores, non doctos, h. in Libris versatos, sed illud doctorum genus, quod rerum gerendarum gnarum esset. Doctrina enim Librorum cancellis conclusa nimium jejuna est; Et sine Librorum ope res maximas geri posse nostro seculo docuit exemplum Henrici Mommorantii Galliæ Connestabilis, & in Languedocia Proregis, de quo *Gramondus* testatur, *ipsum non modo nescivisse literas, sed ne prima quidem Elementa, ut portento*, addit, *haut absimile videri possit, virum Literarum penitus rudem, solo naturæ genio summum rerum apicem assecutum, quem ambiguis temporibus tenuit tanta laude, ut aulicorum ætatis suæ Princeps fuerit, seu Natales, seu fortunam attendas, aut dotes animi. Histor. Gall. L. I. ad Annum MDCXIV. pag. 50.* Ne dicamus, ruditatem eorum, si vitiis exortes fuerint, sanctitate facile obvelari potuisse. Nam si procuratore egemus, non quærimus an bonus sit Musicus, si Medicus parum refert, quam palæstræ sit peritus; Sic his si sancti essent, satis erat.

IV. Numerus Patriarcharum quinarius semper habitus fuit, & voce ΚΑΡΑΙ, h. *Capita*, quia principales sunt & sedes independentes habent, non male comprehensus, cujus singulæ literæ initialem alicujus eorum repræsentant: Κ. Κωνςαντινȣπόλεως, Constantinopolitanus, Α. Alexandrinus, Ρ. Romanus, & nunc, quoniam ille excessit,

ſit, Ruthenicus, A. Antiochenus, I. ἱερȣσαλήμ, Hieroſolymitanus:
Et fuerunt, qui cum quinque ſenſibus eos compararent, ſed quos ineptiarum arguit *Salmas. de Prim. C. XIV. p. 231.* De Diœceſibus ipſorum monendum eſt, eas non ex ſitu Orbis ſecundum Geographica Principia æſtimandas, ſed pro ratione partiti Romani Imperii factas eſſe, unde Orientales ſæpe in meridie, meridionales in occidente quærendæ ſunt. *Baron. T. V. Ann. ad Annum CCCCXXXI.* Cur talis Sedium ſelectus eſſet, ratio haut dubie fuit: Conſtantinopolitanæ, quia Sedes Imperialis Conſtantinopolin translata fuerat; Alexandrinæ, quod Alexandria eſſet Maximum Orbis Emporium, Barathrum mundi apud *Procop. Sophiſtam*, πόλις per Excellentiam ap. Stephan. V. *Panciroll. Not. Imp. Orient. c. CXXI.* Antiocheni ſedes Antiochia erat Syriæ Comagenæ metropolis, & Hieroſolyma certiſſima Mater Eccleſiarum. De Roma Vid. *Diſſ. præced.* Ordo inter ipſos decretus fuit a Concilio Conſtantinop. I. Teſte *Eutychio Annal. Alex. Tom. I. p. 512. Statuerunt Patriarcham Romanum Ordine Primum, Conſtantinopolitanum ſecundum, Alexandrinum tertium, Antiochenum vero quartum. Epiſcopum Hieroſolymitanum etiam titulo Patriarchæ ornarunt, cum prius Epiſcopus eſſet, nec quisquam ante illud tempus Patriarcha Hieroſolymis præfuiſſet, eique locum quintum aſſignarunt.* Romanus tamen nunquam uſurpavit hunc Titulum, quippe majus quid ſemper ſpirans. V. iterum *Salmas. de Prim. c. XIV. p. 233. 234.* Et Juſtinianus quidem aliquando eum Patriarcham vocavit, ſed non aliam ob cauſam, quam quia nomen illud eſſet eminentiſſimæ & ſupremæ in Eccleſia Dignitatis. Id. *p. 234.* Confer *C. XXI. p. 170.*

V. Conſtantinopolitani Patriarchæ Diœceſis latiſſime patuit & complexa fuit Eccleſias Græciæ, Thraciæ, Wallachiæ, Moldaviæ, Ruſſiæ, Inſularum Archipelagi, Aſiæ minoris. Veteres Diœceſes tribuebant *Aſianam, Ponticam, & Thracicam.* Erant tamen in tractibus hiſce Archi-Epiſcopi, qui ſuo jure viverent, nec Patriarchæ ſubordinarentur, Juſtinianæ primæ, h. Acredæ & Bulgariæ, Juſtinianæ ſecundæ, h. Cypri, Serviæ deinde & Iberiæ. De quorum prioribus *Nicephorus L. XVI. c. XXXVII. & lib. XVII. c. XVII. c. XXVIII. Patriæ quoque ſuæ,* inquit, *Achrido præcipuum honorem habens Juſtinianus, Archi-Epiſcopali dignitate eam decoravit, Eccleſiamque ibi liberam, quæ ipſa ſibi caput eſſet, cum plena poteſtate conſtituit, & primam Juſtinianam*

nam vocavit, quemadmodum & in Insula Cypro postea secundam Justinianam, eandem Archi-Episcopalem, parem ei cum Achrido honorem tribuens fecit, in conjugis suæ Theodoræ Augustæ inde ortæ favorem. Quod confirmant & inscriptiones ab ipso Patriarcha iis factæ, quas *Crusius* enotavit *p. 508. Addi vero & Russia poterit,* quæ præcedenti seculo excessit, de quo dicetur seq. §. X.

De Primatus controversia inter Constantinopolitanum Patriarcham, & Pontificem M. egimus *Diss. praeced. II. cap. I.* Et Oecumenici titulum gerere Inscriptio §. III. posita docuit, cui prorsus similis est, quâ ipsi utuntur, veluti: *Pachomius Miseratione DEI Archi-Episcopus Constantinopoleos, novæ Romæ, & Oecumenicus Patriarcha,* quæ extat in *Historia Malaxi ap. Crus. p. 149.* Sed Alexandrinum quoque Oecumenicum vocari §. seq. tradetur. Ritus creandi antiquus iste erat, ut tres ab Episcopis nominarentur, e quibus Imperator unum seligebat & designabat. Sic *Cantacuz. L. IV. c. XXXVII. Divina Sancti Spiritus gratia invocata tres in Patriarcham eligunt Philotheum &c. Electorumque nomina Imperatori scripta mittunt, qui Philotheum maluit.* Confirmationis loco deinde tradebat novo Candidato pedum Episcopale &c. de quibus *Codin. de Offic. c. XX.* & *Phranzes L. III. Chron. c. XIX.* accuratissime: *Erat munus & consuetudo Christianorum Imperatorum, ut electo Patriarchæ* pedum seu virgam pastoralem auream lapidibus & margaritis *distinctam, &* electum equum *de regio stabulo sella & Phaleris regifice & sumptuose ornatum, albo & aureo stratorio tectum donarent. Et Patriarcha illi insiliens, e Palatio toto procerum collegio stipante, cum faustis acclamationibus in Patriarcheum revertebat, atque ab Episcopis pro lege & more consecrabatur. Hoc modo e manibus Imperatoris futurus Patriarcha* pedum *accipiebat, sedente eo super solio regio, & tota procerum corona nudatis capitibus circumstante, Magnus Protopapas Palatii benedictionem pronunciabat, deinde parvam. Et magnus Domesticus psallebat illud:* Ubi enim Regis præsentia, & quæ sequentur, deinde Gloria. *Et Lampadarius ex altero Choro:* Et nunc & semper &c. *item* Rex cœlorum &c. *Finito autem tropario, Imperator surgens habet in dextra manu pedum, Accedit autem Candidatus, cujus unum latus Cæsar, alterum Heraclæ Metropolita tegit, corpus tertius omnibus inclinat, deinde ad Imperatorem accedit, & consueta adoratione illum prosequitur. Imperator paulum attollens pedum ait: Sancta* Trinitas, quæ mihi Imperium donavit, te

te in Patriarcham novæ Romæ deligit. *Atque ita de manibus Imperatoris Patriarcha poteſtatem ſumebat, eique gratias agebat. Deinde Chori pſallebant :* Ad multos annos *Domine, idque tertio, deinde ilicet &c.* E quibus hoc inſuper notandum, Heracleenſem partem Conſecrationis, τῆς χειροτονίας explere ſolitum, h. ſolennem precum effuſionem, & Spiritus S. invocationem &c. Cujus cauſa, quia Conſtantinopolitanus, antequam iſtum dignitatis apicem aſſequeretur, ſub Heracleenſi fuit. Zonaras tamen in Imperio Conſtantini Leonis filii docet Heracleenſis loco, qui Imperatorem offenderat, Epiſcopum Cæſarienſem Patriarcham Polyeuctum conſecraſſe. Turcæ vero etiam priſcos iſtos mores retinuerunt, & Muhammedes, qui Conſtantinopolin occupavit, vix alio ritu Gennadium Scholarium creavit, nam ſuis manibus Δεκανίκιον ſeu διανίκιον, *paſtorale pedum*, magni pretii dedit, baculum nempe argenteum inauratum, artificioſe factum. Dedit & equum bonum & certam aureorum ſummam, his verbis additis : Quod fauſtum ac felix ſit, *eſto Patriarcha, & utere noſtra amicitia, in quibus rebus voles, habens omnia jura privilegiaque, ſicuti ſuperiores ante te Patriarchæ habuerunt, Habe quoque templum ſanctorum Apoſtolorum domicilii loco.* Idque ita tunc accepit, & Patriarchicam ibi ſedem collocavit, ut eſt in *Hiſtor. Polit. ſeu lib. I. Turco-Græc. Cruſ. p. 15.* Verum hæc benevolentia Sultanorum in Patriarchas non diu duravit. Nam ſub iſto ipſo Muhammede Patriarchæ novem extiterunt, & præter Gennadium, qui ſponte ceſſit, vix ullus fuit, quem calumniatores de ſolio non dejecerint, vel dejici per Baſſas Turcicos curarint, introducto etiam duorum millium florenorum *Peſceſio*, quod Patriarcha recens electus pendebat, & annuo tributo totidem millium, cui *Charatzio* nomen erat. De ritu mutandi Nominis a Patriarchis recepto *V. C. I. Diſſ. V. c. II.* Inſignia ſeu ſigillum Patriarchalis Dignitatis hoc Cruſius ſuggerit : Habere τὴν Θεομήτερα, τὸν παῖδα Ιησῦν ἐνηγκαλισμένην. Inſunt a tergo τῆς θεοτόκȣ nomina, μρ θῦ, pueri autem, IC XC : quæ leguntur, μήτηρ θεȣ̃, ἰησȣ̃ς χριστὸς, Supra caput pueri, in corona, ſeu radiis, οων, id eſt, ὁ ὤν.

VI. Concordiæ inter ſanctiſſimos Patriarchas Conſtantinopolitanos & Proteſtantes agitatæ & ſæpius agnitæ ratio poſtulat, ut ſpatium aliquod hic ipſi relinquamus. Sic namque jam tum cum Veteribus Evangelicis Bohemis egit Patriarcha *Nicomedes Macarius,*

ſi firma unione poſſent coaleſcere, κατὰ τὸν τῆς ἀληθείας ἀπαράγγραπτον κάνονα, ἐν ᾧ μόνῳ ἀληθῶς καὶ ἀσφαλῶς ἑνοῦσθαι δυνάμεθα ἐν πᾶσι τῆς ἱερᾶς μεσιτευούσης γραφῆς τοῦ ἀληθεστάτου κριτοῦ. *Secundum inobliteratum & immutabilem veritatis canonem, in quo ſolo vere ac tuto uniri poſſumus, in omnibus mediante Scriptura S. veriſſimo judice* : Quæ verba ſunt literarum ejus Anno MCCCCLI. ad ipſos datarum. V. *Regensvolſc. Hiſt. Eccl. Slavon. lib. IV. p. 482.* Secutis temporibus *Joſephus* Patriarcha *Demetrium Diaconum* Wittebergam miſit, ut Proteſtantium conditionem addiſceret, qui & Græcum Exemplar Confeſſionis Auguſtanæ An. MDLIX. a Melanchthone ſcriptum Patriarchæ attulit. Inde *Jeremias* Patriarcha cum Tubingenſibus Profeſſoribus Jacobo Andreæ & Martino Cruſio amicas concertationes habuit Anno MDLXXV. Quos & τοὺς κατὰ πνεῦμα ἅγιον υἱοὺς τῆς ἡμῶν μετριότητος ἀγαπητοὺς appellat : *Dilectos in Spiritu S. Filios Mediocritatis ſuæ* : Qua abſtracta Locutione Patriarchæ de ſe ipſis uti ſolent. Literas ejus in *Cruſii Turco-Græc. p. 420. 440. &c.* Poſt Patriarcha *Meletius* A. MDXCIX. & MDC. cum Simeone Theophilo Turnovio Supremo in majori Polonia Eccleſiarum Confeſſionis Bohemicæ Antiſtite commercia literarum inſtituit, quibus amicam ſocietatem ac mutuam tolerantiam noſtratium in Polonia & Græcorum procuravit. Literas Utriusque V. *in fin. cit. L. IV. Regensvolſc.* Denique Magnus ille *Cyrillus Lucaris* ante XL. annos circiter Patriarcha Conſtantinopolitanus ac primo Rector Scholæ Ruthenorum Oſtrogenſis, deinde Exarchus & Meletii ad Sigismundum III. Regem Poloniæ Legatus, amicè cum noſtris conſpiravit, emiſſa confeſſione, Proteſtantium doctrinæ plane ſimili, ſed inique a Pſeudo-Patriarchis ſecutis Cyrillo Berrhoenſi & Parthenio exactus, tandemque Martyr mortuus Anno MDCXXXVIII. Cujus unica hæc cauſa erat, quod Catholici ægre ferrent ipſum tam prope nos acceſſiſſe. Sed ipſos Parthenium & Cyrillum Berrhoenſem loco cedere oportuit, & qui ſucceſſit ipſis alius Parthenius Cyrilli memoriam reveritus fuit, & adverſus Calumniatores aſſeruit, de quibus omnibus, quæve ſcripta in utramque partem eo fine emiſſa ſunt, V. iterum *Regesnvolſc. L. IV. c. I. Hottinger. Topograph. Eccleſ. c. III. n. X. Hoornbeck. Summ. Controv. Lib. X.*

VII. *Patriarcha Alexandrinus* Jurisdictionem ſuam exercet in Ægyptum, Lybiam & Pentapolin, denique & in Æthiopes. Sed præ-

prædicata longe ampliora olim tulit, cum totius Ecclesiæ solicitudinem gerere diceretur, veluti Gregorius Nazianzenus tribuit Athanasio Alexandrino τῆς οἰκουμένης πάσης ἐπιστασίαν, *curam totius orbis*: Quanquam ea ne hodie quidem plane desierint, quod in Titulo mox allegando clarebit. Sedem habet Alcairi & originem refert ad Marcum Evangelistam, de quo prolixe agit *Eutychius seu Said Ebn Batrik* ipse Patriarcha Alexandrinus *Tom. 1. Annal. p. 328.* Peculiare ipsi est cognomen *Papæ*, cujus rationem reddidimus *Dissert. II. Cap. III.* Titulus integer ejus est: Joachimus aut sim. Παπᾶς καὶ Πατριάρχης τῆς μεγάλης πόλεως Ἀλεξανδρείνας, καὶ Κριτὴς τῆς οἰκουμένης. *Papa & Patriarcha magnæ urbis Alexandrinæ & Judex Orbis terræ.* Prout in literis ejus apparet ap. *Cruſ. Turco-Gr. lib. 3. p. 229.* In sigillo gerit S. Marcum, cum inscriptione: Ἀρχὴ τοῦ εὐαγγελίου Ἰησοῦ Χριστοῦ υἱοῦ τοῦ θεοῦ *Cruſ. p. 230.*

VIII. Antiocheni Patriarchæ titulus est: Michaël ἐλέῳ θεοῦ Πατριάρχης τῆς μεγάλης θεουπόλεως Ἀντιοχείας καὶ πάσης ἀνατολῆς. *Misericordia DEI Patriarcha magnæ Theopoleos, Antiochiæ totiusque orientis*, ex literis ipsius Patriarchæ ad Patr. Constantin. ap. *Cruſ. lib. IV. p. 294.* *Orientis Patriarcha* dicitur, h. Diœceseos a Comite Orientis administratæ, cujus Partes *Palæstina, Phœnice, Syria, Cyprus, Palæstina Secunda, Palæstina Salutaris, Phœnice Libani, Eufratensis, Syria Salutaris, Osrhoëna, Mesopotamia, Cilicia secunda, Arabia*; E quibus tamen Cyprus sui juris reddita, Palæstina Hierosolymitano accessit. Antiochiæ adjectum *Theopolis* nomen decreto Justiniani Imp. postquam gravissimis Terræ motibus aliquoties concussa & tantum non excisa fuisset: Qua de re Joh. Meleles, ipse Antiochenus, in Chron. MS. Λόγῳ *XIIX.* Συνέβη δὲ ἐν αὐτῷ τῷ καιρῷ ὑπὸ Θεομηνίας παθεῖν Ἀντιόχειαν τὸ ἕκτον αὐτῆς πάθος. ὁ δὲ γεγονὼς σεισμὸς κατέσχεν ἐπὶ μίαν ὥραν, καὶ μετὰ τούτου βρυγμοὺς φοβερούς, ὥστε τὰ ἀνανεωθέντα κτίσματα ὑπὸ τῶν πρώην γενομένων φόβων καταπεσεῖν, καὶ τὰ τείχη, καὶ τινὲς ἐκκλησίαι. Τάδε συμβάντα ἠκούσθη καὶ ἐν ταῖς ἄλλαις πόλεσι, καὶ πᾶσαι πενθοῦσαι ἐλιτάνευον. Ἔπαθεν δὲ καὶ μέρη τῶν περὶ τῆς πόλεως. Τελευτῶσι δὲ ἐν αὐτῷ τῷ σεισμῷ ἄχρι ψυχῶν πεντακισχιλίων. Οἱ δὲ περισωθέντες πολῖται ἔφυγον εἰς τὰς ἄλλας πόλεις, φανεροὶ δὲ ἐν τοῖς ὄρεσιν ᾤκουν. Ὁ δὲ Πατριάρχης Εὐφραίμιος πάντα τὰ γενόμενα ἀνήγαγεν τῷ βασιλεῖ &c. ἐν αὐτῷ τῷ χρόνῳ μετεκλήθη Ἀντιόχεια Θεούπολις κατὰ κέλευσιν τοῦ ἁγίου Συμεὼν τοῦ Θαυματουργοῦ, εὑρέθη δὲ καὶ ἐν τῇ αὐτῇ Ἀντιο-

τιοχεία χρησμὸς ἀναγεγραμμένος περιέχων οὕτως. Καὶ σὺ τάλαινα πόλις Ἀντιόχου οὐ κληθήσῃ. Ὁμοίως δὲ καὶ ἐν τοῖς χαρτίοις εὑρέθη τῶν τὰ Ἄκτα γραφόντων τῆς αὐτῆς πόλεως, ὅτι ἔκραζον κληδόνα διδοῦντες εἰς τὸ μετακληθῆναι τὴν αὐτὴν πόλιν, καὶ ἀνηνέχθη ταῦτα τῷ αὐτῷ βασιλεῖ Ἰουστινιανῷ. *Contigit autem eodem tempore, ut Antiochia sexta vice divinitus pateretur, duravitque Terræ motus horæ spacium, & post eum audire erat boatus horribiles, adeo ut instaurata post motum antehac ortum ædificia, muri & Ecclesiæ quædam corruerent: Quæ & in aliis urbibus audita sunt, quæ omnes condoluere & preces concepere. Afflictæ autem & partes circa urbem fuerunt, mortuique hoc motu quinque millia hominum, civibus superstitibus in alias urbes fugientibus, Illustribus vero in montanis habitantibus. Quæ Patriarcha Euphræmius omnia Imperatori retulit &c. Eodem tempore Antiochia* Theopolis *nomen accepit, mandante ita S. Simeone. Inventumque fuit ibidem vaticinium cum hac inscriptione: Ast tu misera Civitas Antiochi non vocaberis. Similiter & in Scriptis eorum, qui Acta urbis consignarunt repertum, quod clamaverint omini dantes transnominationem Urbis.* Quæ veluti & alia multa de Statu Civili ac Sacro Antiochiæ prolixe Meleles noster, & solus fere prosequitur, fideque ideo majori, quia res patriæ suæ certius reliquis cognitas habere potuit; Sed eum non adeo legendum, quam expectandum Lectori Historiarum amanti commendare ausimus. Sedes Patriarchæ Damasci est; Originem ad D. Petrum refert, cujus etiam facies cum cruce creditur Sigillum ipsius esse. *Crusius L. IV. p. 296.*

IX. *Patriarcha* Hierosolymitanus inscribitur: Σωφρόνιος ἐλέῳ θεοῦ Πατριάρχης τῆς ἁγίας Πόλεως ἱερουσαλὴμ, καὶ πάσης Παλαιστίνης: *Patriarcha S. Civitatis Hierosolymæ, omnisque Palæstinæ. Cruſ. c. l.* Vocatus etiam *Episcopus Episcoporum* a Clemente, & Hierosolyma a *Theodoret. Hist. Eccl. L. V. c. XII.* μήτηρ ἐκκλησιῶν, *Mater Ecclesiarum.* Sed diu erat, cum jure isto careret, subessetque Cæsareensi Episcopo, quia metropolis Provinciæ erat Cæsarea Palæstina. *Hotting. Topogr. c. IV. n. VI.* De insignibus iterum *Cruſ. p. 297. In Sigillo* ἀμυδρότερον *conspiciebatur ad dextram aliquis se inclinans & tanquam manum sinistrorsum porrigens alicui velut e sepulchro supplices ad eum manus tendenti, a tergo cujus, tanquam Petra eminens habens in summo arbusta. A tergo vero tendentis manum duæ aliæ personæ. In circuitu vero hujus imaginis totius verba hæc talibus literis:* Ἡ ἀνάστασις τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ χριστοῦ τῆς ἁγίας πόλεως ἱεροσολύμων.

X.

X. Sequitur *Patriarcha Russicus*, olim quidem Constantinopolitano subditus, quia Russi Constantinopoli Elementa Religionis Christianæ & totius literaturæ acceperunt, unde & hodienum literæ eorum Græcis proxime accedunt, licet Lingua Slavonica sit: Sed superiori seculo sui juris redditus; Metropolitanus enim Constantinopoli missus liberius in Basilium invectus fuerat, quem Basilius ea propter loco movit, aliumve ipse constituit, qui in posterum ab Episcopis ordinaretur. Istum vero perpetuo carcere attinuit, frustra intercedentibus Constantinopolitanis, atq; etiam ipso Imperatore Turcico. Mittit tamen magnus Dux Patriarchæ Const. quotannis adhuc D. Aureos, licet non in signum subjectionis, sed tanquam in Eleemosynam.

XI. Hactenus de Patriarchis proprie sic dictis: Præter hos vero Æthiopes etiam Metropolitanum suum Patriarcham salutant. V. *Confess. Zaga Zabo p. 515. & seq. Purchas Pelgrim. L. 1. c. XVI.* Sed nomine potius & honore, quam munere & officio, namque non obstante Patriarchæ & Catholici hoc Titulo Patriarchæ Alexandrino semper paruit. *Hotting. c. l. n. IIX.* Eum Alexandrino Patriarchæ subordinari, ex diœcesi ipsius eligi & ab eodem confirmari, & quæ præterea de statu ipsius cognosci juvat, docet ante dictus *Zaga Zabo* verbis sqq. *Primum sciendum* solenni ritu Patriarcham nostrum ab Hierosolymitanis Monachis nostris, qui ibi apud sepulchrum Domini habitant, suffragiis creari, idque hoc modo: Vita defuncto Patriarcha statim Imperator noster Preciosus Johannes nuncium aliquem expeditum mittit Hierosolymam ad monachos ibidem agentes, ut dictum est: Qui, nuncio accepto ac muneribus, quæ Imperator Dominus noster ad sanctum sepulcrum dono mittit, continuo alium Patriarcham suffragiis plurium eligunt. Sed fas non est, alium, quàm Alexandrinum, eligere, ac moribus incorruptum. Quo creato, suffragia sua obsignant, eaque legato, qui ad id venit, in manibus tradunt. Is statim Cairum contendit, quô ubi ventum est, Patriarchæ Alexandrino, qui ibi semper sedes habet, creationem illam legendam porrigit. Cognito autem, quem ex Alexandrinis delegerunt, virum tantis honoribus destinatum, cum legato in Æthiopiam mittit, qui ex veteri instituto Monachus ordinis Divi Antonii eremitæ debet esse, cum quo in Æthiopiam confestim nuncius proficiscitur, ubi cum magno gaudio & honore ab omnibus excipitur. In

quo negocio aliquando annus unus & alter transigitur, interimque Preciosus Joannes de proventibus ipsius Patriarchæ pro libitu dispensat. Præcipuum autem Patriarchæ officium est, sacros ordines dare, quos nemo, ipso excepto, aut dare, aut auferre potest. Cæterum nullum Episcopatum aut Ecclesiæ beneficium in ullos confert. Id solum ad preciosum Johannem spectat, qui omnia pro suo arbitrio dispensat. Mortuoque Patriarcha, cujus ditiones ac proventus amplissimi sunt, ex solido omnium illius bonorum fit hæres. Est præterea Patriarchæ munus, excommunicationibus adversus contumaces procedere, quarum tam arcta observatio est, ut prævaricatori pœna perpetuæ inediæ usque ad mortem infligatur. Indulgentias nullas dat, neque concedit. Nec pro ullo delicto, quantumcunque magno, cuiquam Sacramenta Ecclesiæ interdicuntur, nisi tantum propter homicidia. Ipsum nomen Patriarchatus nostro idiomate *Abunna dicitur*. Præterea Metropolitanum Babylonium Patriarcham vocant, de quo una cum Patriarchæ Eliæ literis ad Paulum V. P. M. V. *Petr. Strozza. Secret. Pontif. Tr. de Chaldæorum sententia de Patriarcha Babylonio & Nestorianis Asiæ* & ex eo *Purchas c. XV.* Similiter & Seleuciensem aliquando vocant, sed qui communius *Episcopi Catholici* nomen tulit, de quo idem *Purch. c. XVI. & Hotting. c. l.* Quorum ratio, quia cum quinque isti nimis amplas haberent sub se regiones & plura Regna amplissima & a sede sua distantissima, oportebat in singulis Regnis Primates institui, qui vicaria Patriarcharum potestate in Metropolitanos fungerentur, sicque ipso nomine tunc participarent, quamvis ipsi suo quisque Patriarchæ, alicui ex illis quinque subesse deberent. *M. Anton. de Dom. L. III. c. X. n. XXVII.* Sic & in Concilio Matisconensi II. init. Lugdunensis Episcopus Priscus vocatur Patriarcha, qui omnium Primas erat; Item Bituricensis IX. *Q. III. c. Conquestus.* Quem & Thuanus ita nuncupat *L. C. III. Nam eam,* ait, *Dignitatem unus in Gallia Archi-Episcopus Biturigum obtinet.* Additque, eum tempore dissidii a Sede Romana sub Henrico IV. Anno MDXCII. etiam quæsitæ Potestatis Patriarchicæ suspicione laborasse, *ut ipse, qui jam Patriarcha esset, veluti Princeps Episcoporum in iis, quæ ad dispensationem gratiarum & Sacerdotiorum collationis spectant ad tempus, quam diu scissura duraret, in Regno diceretur.* Deinde Aquilegiensis ac Gradensis *Dist. XXXII. c. Erubescant.* in quorum locum nunc successit *Patriarcha Venetus*, unus in Europa,

pa, qui Titulo hoc hodienum constanter utitur. *Et IX. q. III. c. Nunc vero.* Gualbertum Cumanum Archi-Episcopum Stephanus vocat Patriarcham. Ephesina quoque Ecclesia Patriarcham habuisse memoratur *Evagr. L. III. c. VI. V. de Dom. ib. Dn.* Goæ Archi-Episcopus inter recentes Occidentales quidem, sed ratione Ecclesiæ, est, qui *Patriarcha Indiæ* vocetur, h. Primas Metropolitanorum Ecclesiam Occidentalem in Oriente sequentium.

XII. Hinc eruimus Quæsitum, an Patriarchæ differant a Primatibus? Cujus Affirmativa in iis, quæ hactenus tractavimus, liquido claret. In Negativam inclinat Reinking. & alii quos citat *Gastel. de Stat. & Dignit. &c. c. VI.* Sed ambiguitate vocis ludi, & Patriarchas Independentes cum Inferioribus confundi, explicatio nostra facile evincet. Namque non sola ratiocinia, aut potius conjecturæ, in hisce talibus sufficiunt, sed simul, quid passim actum sit, quasve ob causas, evolvendum est: Quod utinam Status, Dignitatum & Præcedentiæ Scriptores observarent, neque autorum farraginem in Scriptis suis sine discrimine Lectori obtruderent. Addimus vero satius futurum fuisse, si ista Patriarcharum & Primatum differentia recepta fuisset, cum paucitas supremorum Patriarcharum ipsimet Ecclesiastico Regimini incommoda & perniciosa fuerit: Illud, quia in nimium magnis, ac patentibus regionibus & a se remotissimis unus Patriarcha iis, quæ ad curam Patriarchalem spectant, commode non potest satisfacere; Istud, quia inde Primatus lites natæ, unde tot turbæ surrexerunt in Ecclesia. *M. Anton. de Dom. L. III. c. X. n. XLII.* Immo vero expedire, si pro numero regnorum vel Rerumpp. Patriarchæ seu Primates numerentur, inde liquet, quia Jus Religionis inter maxime conspicua Jura Majestatis est, quod nullum fit, si Princeps exteri voluntati illud subjiciat, tum demum vero integrum manet, si seorsim vel ipse vel per alium id exerceat. Sicque non abs re urget *de Dom. n. XLIII.* commode & opportune posse totam Ecclesiam Gallicam suum Primatem Lugdunensem, vel alium, pro plene summo Patriarcha agnoscere; Hispaniam Toletanum; Angliam, Scotiam & Hiberniam Cantuariensem; Germaniam Moguntinum vel alium; Hungariam, Croatiam, Slavoniam, Bosniam Strigoniensem &c. Ita enim Beneficia Ecclesiastica filios proprios & non exteros possessuros, & fidelitatem Ecclesiasticorum suo non alieno Principi totam inservituram. Sed hæc omnia præsupposito

Hie-

Hierarchico Regimine ; Nostra Protestantium in Germania alia ratio est, quia Regiminis Ecclesiastici modum alium recepimus & Serenissimorum Principum nostrorum hac in re jus atque autoritatem tum immediate, tum in venerandis Consistoriis unice ac merito veneramur.

XIV. Judæis deinde suos esse aut superioribus seculis fuisse Patriarchas doctissimi Molinæi verbis docebimus in *Vate L. II. c. III.* Post excidium Hierosolymæ Judæi per varias regiones sparsi cœperunt habere suos Parriarchas & sub Patriarchis Apostolos. Patriarchæ præsidebant Judæis unius Provinciæ aut Regni. Ad eos de controversiis inter Judæos & gravioribus negociis referebatur. Horum mentio fit C. Theodos. L. XVI. Tit. IIX. de Judæis Cælicolis & Samaritanis. His Patriarchis suberant Apostoli; Hi a Patriarchis in varias oras dimittebantur ad corrogandas per capita pecunias, sive redimendi essent captivi, sive Synagogæ, vel Proseuchæ ædificandæ, sive aliquid agendum, quod ad rem communem Judæorum pertineret. Hieronymi hæc verba sunt c. 1. Epist. ad Galat. Illo intelligentiam transferamus, usque hodie a Patriarchis Judæorum Apostolos mitti &c.

ADDENDUM

Ad Cap. II. De Selectu Sedium Patriarchicarum ex *M. Ant. de Dom. L. III. c. X. n. XVII.*

Prima Sedes tres Patriarchales Romanam, Alexandrinam, Antiochenam, (hæ enim primo Titulum hunc & privilegia accipiebant, post autem emergente Constantinopoli Constantinopolitana & Hierosolymitana ab Ecclesia adjungebantur) *ut primæ essent Metropolitanæ in Romano Imperio, supposita necessitate dividendi provincias ad commodius Ecclesiasticum regimen : & in singulis, unum Episcoporum, quasi Præsidem & Primatem supra cæteros, instituendi : cujus esset potissimum suæ Provinciæ Episcopos consecrare : nihil aliud effecit, neque ulla alia ratio potest assignari, nisi sola qualitas, dignitas, & eminentia civitatum Secularis : quia ut vidimus ex Hegesippo, illæ tres civitates in toto Imperio Romano, primas tulerunt : fueruntque typho seculari omnium maxime insignes : quod sæpius jam asserui & probavi. Propterea in Concilio Antiocheno, ea ratio assignata fuit, quare in iis civitatibus, quæ Metropoles essent seculares, Metropolitani Episcopi sint collocati : eo quod, inquit, in Metropoli un-*

di-

dique conveniunt omnes, quicunque negotia habent. Et sane illi qui sub nomine, aut Clementis, aut Anacleti, aut Aniceti, aut Stephani, Epistolas composuerunt, cum hoc ipsum perspectissimum haberent, idem etiam expresserunt, dum Patriarcharum & Primatum institutionem ad solam Civitatum dignitatem, & potestatem secularem reduxerunt. In illis Civitatibus, inquit Clemens, Epistol. 1. in quibus olim Ethnicorum erant Archiflamines, Primates poni vel Patriarchas constituerunt Sancti Apostoli. Anacletus vero : Epistol. 2. 3. Episcoporum, inquit, unus ordo est : licet sint Primates illi qui primas civitates tenent : qui & in quibusdam locis Patriarchæ a nonnullis vocantur. Anicetus ait : Epistol. un. Nulli Archi-Episcopi Primates vocentur, nisi qui primas tenent civitates ; quorum Episcopos Apostoli, & successores Apostolorum regulariter Patriarchas, & Primates esse constituerunt. Stephanus Epist. 2. Urbes, ait, & loca, quibus Primates præsidere debent, non a modernis, sed etiam a multis ante adventum Christi, sunt statuta temporibus.

XVIII. Et Leo Magnus Taurinatensis Concilii facto instructus, dum controversiam inter Arelatensem, & Viennensem Archi-Episcopos cupit decidere : ea definienda potentiam Civitatum inspexit, & secutus est Dignitatem : nam & partes ipsæ sua jura inde potissimum explicabant, quod Civitates illæ seculari potentia & Dignitate eminerent. Atque sic rescribit : apud Baron. Tom. 6. an. 450. num. 53. 54. Consideratis allegationibus utriusque partis præsentium Clericorum, ita semper intra provinciam vestram, & Viennensem, & Arelatensem, Civitates claras fuisse reperimus, ut quarundam causarum alterna ratione nunc illa in Ecclesiasticis privilegiis, nunc ista præcelleret : Cum tamen eisdem commune jus quondam fuisse a Gentibus proderetur, &c. Atque hinc Viennensi etiam suos assignat Suffraganeos : & reliquos Arelatensi relinquit.

DISSERTATIO XV.

DE

EPISCOPIS.

CAPUT I.

Episcopi, Speculatores, Superintendentes: Dignitas Episcopalis humana voce explicari nequit; Exempla eorum qui inviti Episcopatibus admoti fuere: Archi-Episcoporum Nomen & Cognomina, Origo: Primatis Titulus: Titulus Legatorum natorum: Controversia inter Magdeburgensem & Salisburgensem: Titulus Cancellariorum & Archi-Cancellariorum; Ejusdem ratio: Pallium, Ejus usus, Descriptio, Ritus præparandi, Gravamina ei opposita: Functiones Archi-Episcopales: Archi-Episcopi Germaniæ, Hispaniæ, Galliæ, Angliæ &c.

I.

EPISCOPI Nomen olim quoque Græcis Latinisque Scriptoribus notum fuit: Quotiescunque enim illi aliquem majori cum potestate, quæ supra reliquos esset, designabant, Episcopum appellabant, Cicero ad Atticum *L. VII. Ep. XI.* Ego negocio præsum non turbulento; *vult n. Pompejus me esse, quem tota hæc Campana & maritima ora habeat ἐπίσκοπον, ad quem delectus, Summa negocii referatur.* Arianus Rerum Indicarum tradit, Sexti apud Indos Generis Hominum ἐπισκόπων munus fuisse, videre quid in quaque Regione fieret, ut cognita ad Reges vel Magistratus referrent. In Attica ἐπισκόπων nomine vocabantur Prætores, qui mittebantur ad Jus dicendum in ea oppida, quæ sub Imperio & ditione Atheniensium erant: Quæ Ἁρμόστας vocabant Lacones. Οἱ παρ' Ἀθηναίων εἰς τὰς ὑπηκόους πόλεις ἐπισκέψασθαι τὰ παρ' ἑκάστοις πεμπόμενοι, ἐπίσκοποι καὶ φύλακες ἐκαλοῦντο, οὓς οἱ λάκωνες Ἁρμοστὰς ἔλεγον. *Scholiastes Aristophanis in Avibus.* V. pl. *Stephan. Lex. ad hanc Vocem.* In Jure Civili Episcopi etiam vocantur, *qui præsunt Pani & cæteris venalibus rebus, quæ Civitatum Populis ad quotidianum victum usui sunt. V. l. 18. §. 7. ff. de Muner. & Honor.* Utraque significatio optime congruit Sacræ functioni Episcopali, quæ & Pastoralis & Inspectoria est, h. ut non tantum pascat ac nutriat subjectum sibi populum, sed etiam veluti in-

in ſpecula conſtitutum Inſpectorem ejus agat, ipſo Sanguine ſuo neglectæ cuſtodiæ culpam luiturum. V. *Ezech. III. 13. & XXXIII. 7.* Latine Speculatores dici poſſunt, Epiſcopus enim quaſi Speculator in Eccleſia præpoſitus eſt. Mores enim & vitam populorum intra ſe poſitorum ſpeculatur & perſpicit. *c. cleros Diſt. 21. Eosdem Superintendentes poſſumus dicere : Ut intelligat non ſe eſſe Epiſcopum, qui præeſſe dilexerit non prodeſſe. 8. Q. I. c. Qui Epiſcopatum.* Conf. *Lancelott. Inſt. J. Can. L. I. c. V.*

II. EPISCOPALIS Dignitatis amplitudinem & Poteſtatem humana voce explicari non poſſe, haut absque re cenſuit Doctiſſ. Plocenſis Epiſcopus, *Stanislaus Lubienski*, *in Monitis de Epiſcopatu recte gerendo*, Divinum eſt, inquit, quod ſuſcipiunt, arduum & difficile, quod ſe effecturos profitentur. Eorum eſt DEI in Terris obire vices, curare & efficere, ne quis eorum, qui illorum fidei commiſſi fuerint, pereat ; Ut omnes rectam & orthodoxæ fidei & Chriſtianarum virtutum, quæ ſolæ hoc nomine rite cenſentur, normam teneant, denique ut ſicut in Cœlo, ſic in Terra fiat Voluntas D E I, nomenque ipſius ſanctiſſimum honorificetur. *Op. P. 11. f. 243.* Inde ſine dubio factum, ut ſanctiſſimi quique viri delatum ejusmodi honorem aſpernati fuerint, & in ſpeluncis latere, vitæ quodvis periculum adire, patria extorres eſſe & voluntarium exilium pati maluerint, quam tanto oneri ſubjicere cervicem. Sanctus Nitammon cujus nomen Faſtis Eccleſiaſticis ad diem octavam Idus Januarii aſcriptum legimus, cum e ſolitudine, in qua ſanctiſſime vixerat per vim traheretur Epiſcopus Geris in Ægypto renunciandus tanto pavore conſternatus eſſe dicitur, ut inter trahentium magis, quam deducentium manus, fuſis ad DEUM precibus, impetrato fine vitæ, mori potius, quod & obtinuit, maluerit, quam diſcrimen ſalutis ex ſuſcepto Epiſcopatu adire. Idem *Lubienski ib. f. 246.* Johannes Chryſoſtomus, quantopere eam functionem vitarit, quamque pia fraude ſancto Baſilio impoſuerit, luculenter ipſe teſtatur totis *Libris VI. de Sacerdotio*, quibus ipſam gravitatem τῆς ἐπισκοπῆς & univerſæ ἱερωσύνης prolixe demonſtrat. Ambroſius quoque coactus fuit, ut Epiſcopatui vel invitus humeros ſubjiceret. *Quam reſiſtebam ne ordinarer ; Poſtremo cum cogerer, ſaltem ordinatio protelaretur. Sed non valuit præſcriptio, prævaluit impreſſio*, inquit ipſe ad Eccleſiam Vercellenſ. *Ep. LXXXII.* Conferantur recuſatæ Pontificatus & Cardinalatus Dignitatis exempla præc. *Diſſ.*

XIII. c. II. §. II. Et recusati Presbyteratus exemplum edidit ipsemet Augustinus, qui Tagastæ in propria Patria, vere invitus ad Presbyteratum a Plebe raptus est. Ut Paulianus Hieronymi Frater quoque summa ei vi adhibita & Diaconus & Presbyter ab Epiphanio Cyprii Episcopo creatus fuerit, legere est ap. *Hieron. Epist. LX.* Scribit Epiphanius ad Johannem Hierosolymitanum, hunc ipsum Johannem prius quæsivisse, ut Paulinianum consecraret: *Cum enim vidissem, inquit, quia multitudo Sanctorum Fratrum in monasterio consisteret, invenire autem & comprehendere Servum DEI non posses, qui Te, eo quod grave onus Sacerdotii nollet suscipere, sæpe fugiebat: Sed nec alius quis Episcoporum facile eum reperiret; Unde & satis miratus sum, quomodo Dispensatione DEI ad Nos venerit cum Diaconis monasterii & cæteris Fratribus, ut mihi satisfacerent, quia nescio quid adversus eum habebam tristitiæ.* Mox vis addita ibidem: *Cum igitur celebraretur collecta in Ecclesia villæ, quæ est juxta monasterium nostrum, ignorantem eum & nullam penitus habentem suspicionem, per multos Diaconos apprehendi jussimus & teneri os ejus, ne forte liberari se cupiens adjuraret nos per nomen Christi & primum Diaconum ordinavimus, proponentes ei Timorem DEI & compellentes, ut ministraret, valde quippe obnitebatur, indignum se esse contestans. Vix ergo compulimus eum & persuadere potuimus Testimoniis Scripturarum & propositione mandatorum DEI. Et cum ministraret in sanctis Sacrificiis, rursus eum ingenti difficultate, tento ore ejus, ordinavimus Presbyterum, & iisdem verbis, quibus antea suaseramus, impulimus ut sederet in ordine Presbyterii.* Confer *M. Anton. de Dom. de Rep. Eccles. L. II. c. II. §. VII.* At sequentibus Seculis tanto labore haut opus fuit, cum amplius non ad Sacerdotia raperentur, sed digni, indigni sanctissimas istas functiones ad se raperent. Nec istis meliora sunt nostra ipsaque instaurati Evangelii tempora: Desierunt summa ista Ingenia, excesserunt Lutheri, Melanchthones, Zwinglii, Calvini, Bezæ, Brentii, qui non nisi cum tremore Sacrosancta illa Mysteria adibant. Nunc summa quæ sunt ne mediocritatem quidem attingunt; Et rerum securi docti, indocti sacra nomina æque asportamus & non-invitati invito ingenio nostro, invita ipsamet Theologia Theologi cluimus.

III. Rei ipsi quoad generalia præc. *Diss. XII.* jam satisfactum. Cur DEI Gratia, Providentia, miseratione scribi ament, dictum *Diss. I. c. III. §. V.* Qua specialia, seorsim tum *de Archi-Episcopis*, tum de

de Episcopis agendum eſt. ARCHI-EPISCOPI quaſi Ἄρχοντες τῶν ἐπισκόπων, Principes Epiſcoporum. Eosdem *Metropolitanos* dici conſtat; quod in Metropoli, Matre ſeu principaliori Urbe reſideant: V. *Tholoſan. Partit. J. Canon. L. II. Tit. IX. c. III. Hermes Faſcic. J. P. c. XXIV.* &c. Non tamen ſola nominis eſt iſta differentia, quod vulgo opinantur, V. *Stephani de Jurisd. L. III. P. I. c. VII.* Sed rei ipſius diſtincta attributa ſunt, quod in ſeqq. clarebit. Primates etiam alicubi audiunt; Ut plurimum tamen hunc titulum gerunt, qui primo inter Archi-Epiſcopos loco ſunt. V. Infra §. VI. Initia cum univerſa Epiſcopali Dignitate eadem; Sicut enim ad vitanda Schiſmata in Eccleſia confuſionemque tollendam ſingulorum Epiſcoporum poteſtas certis ſedibus & Diœceſibus alligata fuit: Ita eadem ratione ut unitas & concordia inter Epiſcopos ſervaretur, Provinciæ etiam Eccleſiaſticæ diviſæ fuerunt & multiplicatæ ut unius Provinciæ Epiſcopi in quibusdam rebus Eccleſiaſticis illi Epiſcopo ſubeſſent, qui in Metropoli Civitate ſuam ſedem haberet. Ac rurſus Metropolitani plures ſimiliter in certis caſibus & occaſionibus uni Primati, qui in Regia Civitate, ſubderentur. Ac demum & Primatibus & Metropolitanis & Epiſcopis eorum unus Patriarcha in tota integra aliqua regione in certis ſimiliter cauſis præſideret. Acceſſit ut ordinationes Epiſcoporum non a quocunque confuſe & raptim, ſed a certis & determinatis Epiſcopis, in propriis Provinciis celebrarentur. Et quia etiam Synodi Provinciales plurimum in regendis Eccleſiis & Epiſcopis corrigendis poſſunt, neque ſemper adeo facile eſt, Epiſcopos Comprovinciales in unum convenire, expediens fuit, ut Metropolitani & Primates multa ſoli abſolverent, quæ Synodi abſolvere debuiſſent, eſſentque q. totius Synodi Vicarii & Commiſſarii. *M. Anton. de Dom. L. III. c. II. n. I.* Qui & cuncta hæc ſeqq. numeris prolixius demonſtrat. Conf. *Hermes Faſcic. J. P. c. XXIV.* & alios Scriptores Hierarchiæ Eccleſiaſticæ ac Juris Publici paſſim.

IV. Functiones ARCHI-EPISCOPORUM conſiſtunt, quatenus Archi-Epiſcopi ſunt, in viſitanda ſecundum Leges & Conſuetudines tota Provincia: Quatenus *Metropolitani*, in confirmandis Epiſcoporum ſuæ Provinciæ Electionibus; Conſecrandis iisdem Epiſcopis una cum aliis Epiſcopis; Convocandis Provincialibus Synodis; Moderandis iisdem Synodis & ultimo ſuffragio ferendo. Quatenus Primates ſeu Patriarchæ minores: In appellationibus ad-

mittendis ab Inferioribus Judiciis ; Et vacante Sede Episcopali Provinciæ suæ, custodia Ecclesiasticæ Jurisdictionis habenda.

V. PRIMATIS Titulo in Anglia ambo Archi-Episcopi utuntur, cum hoc tamen discrimine, ut Cantuariensis PRIMAS totius Angliæ, Eboracensis vero PRIMAS Angliæ tantum inscribatur. In Gallia PRIMATIS Titulum sibi singulariter vendicat Archi-Episcopus Lugdunensis : Quo nomine tamen Archi-Episcopus Senonensis cum eo contendit, qui PRIMAS Galliarum & Germaniæ salutari gaudet, *Primat des Garles & de la Germanie. V. Limn. Not. Regn. Franc. L. III. c. VI. lit. (bb)* Archi-Episcopus Burgensis eundem amat, sed Titulo PRIMATIS Aquitaniæ. Controversatum tamen inter hunc etiam fuit & Archi-Episcopum Burdigalensem de Jure Primatus. *c. exposuit de dilat. c. venerabilis de Dolo & Contum. c. humilis de Majorib. & Obed.* In Germania Magdeburgenses Archi-Episcopi ex veteri Instituto Titulum PRIMATIS habuere; Allegatque *Matth. Stephani* literas Benedicti IV. P.M. ad Germaniæ Episcopos de S.Pilgrino & Passoviensi Ecclesia An. DCCCCLXXIX. scriptas, quibus Albertus Magdeburgensis *Germaniæ Patriarcha* appelletur, *De Jurisd. L. III. P. I. c. VII. num. 34.* Et rationem instituti hujus Primatus ibidem reddit, Ottonem II. noluisse Germanos ad Pontificem appellare, ac proinde Archi-Episcopo Magdeburgensi Jus Primatus concessisse, *ut ad hujus potius Primatis Tribunal omnes causæ Spirituales & Ecclesiasticæ devolverentur, isque solus de his cum Arresto dicendo sententiam haberet.* Sed a tempore instaurati Evangelii Titulus ille fere ad Archi-Episcopum Salisburgensem commigravit Archi-Episcopatu Magdeburgensi ad Evangelicam Religionem, ac demum ad statum secularem reducto. Is tamen & Antiquitatis majoris nomine prærogativam præ illo sibi vendicat. Ita Goldast. *Polit. Imp. p. VI. p. 373. Archi-Episcopus Magdeburgensis licet Primas Germaniæ sit & fortasse ratione Primatus primus illi locus deberetur, tamen Archi-Episcopus Salisburgensis, cum vetustior esse memoretur, primus ipsi locus defertur.* In Polonia Gnesnensis Archi-Episcopus est PRIMAS Regni. In Hungaria Strigoniensis. PRIMATUS Hispaniæ Antiquissimis temporibus in Hispalensi fuit Ecclesia, inde vero Toletana, usque ad excidium illud Hispaniæ funestissimum. Toleto enim in Barbarorum potestatem redacto, Bracarensis Archi-Episcopus ea dignitate est functus docentibus illud Ecclesiæ Braca-

ren-

renſis Archivis; Recuperato deinde Chriſtianis Toleto, quum Toletanus amiſſam dignitatem repeteret: Bracarenſis autem ſemel acquiſitam retineret, Contentio orta eſt, quemadmodum legere eſt lib. 1. Decretal. adeo, ut adhuc ſub judice lis eſſe ſcribatur. Prævaluit tamen Toletanus ac hodienum Primatu ſuo integro gaudet.

VI. Adhæret etiam Archi-Epiſcopis, & in ſpecie quidem Primatibus, Qualitas *Legatorum Natorum.* Legati nempe Sedis Romanæ trium generum a J. Canonici Scriptoribus exhibentur: *Legati a Latere*, quia Cardinales tanquam ex latere P. M. & ſenatu ejus ſumpti, qui poteſtate ab eodem accepta in Provincias mittuntur: De quibus actum *præced. Diſſ. XIV. C. I. §. VI.* *Legati Miſſi* qui a P. M. in Provincias mittuntur, ſed Cardinales non ſunt: Quos Nuncios Apoſtolicos nunc vocant, de iisque itidem actum *cit. Diſſ. XIV. c. I. §. VI.* *Legati Nati* deinde ſunt, qui non ſunt miſſi de latere, ſed habent ratione Privilegii Beneficii poſſeſſi poteſtatem a Pontifice M. tq. Legati ejus, nempe occaſione Eccleſiæ, cui datur hæc facultas. *Tholoſ. Part. J. Can. L. V. Tit. III. c. I.* Seu quæ clarior eſt explicatio veteris Autoris *Vocabularii Juris in V. Legatus,* Legati Nati ſunt, qui ſuarum Provinciarum prætextu Legatione funguntur. Talis in Germania nunc eſt Archi-Epiſcopus Salisburgenſis, qui tamen & hoc nomine cum Archi-Epiſcopo Magdeburgenſi controverſari cœpit, Leguntúrque Magdeburgenſes eo Titulo libero antehac uſi fuiſſe: Ut in Receſſ. Imp. Anno MDXXXII. Von GOttes Gnaden Wir Albrecht / der H. Römiſchen Kirchen Prieſter / Cardinal und gebohrner Legat, Zu Maintz und Magdeburg Ertzbiſchoff ꝛc. Conf. *Rec. Imp. de Anno XLI. & XLII.* Salisburgenſes vero neutiquam. Et eidem Receſſui de Anno XXXII. Salisburgenſis quidem ſubſcripſit Legati nomine, ſed non Legati Nati, qui Cardo controverſiæ eſt: Matthæus der H. Römiſchen Kirchen Cardinal / Ertzbiſchoff zu Saltzburg / Legat des Stuls zu Rom. Conf. *Receſſ. Imp. de A. MDXXIX. It. de An. MDXXI.* Quæ Hermes minus rite diſtinguit, ac proinde nec Principem ſuum digne ſatis defendit. V. *Faſc. J. P. c. XXV. n. 6.* In Bohemia Archi-Epiſcopus Pragenſis eſt Legatus Natus Sedis Romanæ. V. *Card. Tuſch. Pract. Concl. Voc. Legatus Natus*, & ex eo *Goldaſt. de J. Regn. Boh. L. V. c. IV. n. XXVII.* In Polonia idem eſt Archi-Epiſcopus Gneſnenſis. In Hungaria Archi-Epiſcopus Stri-

Strigoniensis Legatus Apostolicus natus & Regni Hungariæ Primas Summusque Secretarius. *Mir. Not. Ep. Chr. O. p. 29.* In Anglia talis fuit Archi-Episcopus Cantuariensis, unde præesse dicitur & jure Metropolitano & Jure Legationis in Provincia c. 1. de Offic. Legat. in text. V. *Vocabul. Jur. It. Tholos. ll. ante citt.*

VII. Præterea Cancellariorum functionem sæpe gerunt. Sic Archi-Episcopus Toletanus est Cancellarius natus Castiliæ: Quo magistratu suprema & maxima autoritas secundum Regiam olim continebatur. *Mar. de Reb. Hisp. L. XII. c. III.* Id cœpit sub Alphon. Castiliæ Rege, cum gravissima fame Hispania laborasset, & Rodericus Præsul Toletanus suis opibus aliosque sacris Concionibus adhortando, ut egenorum calamitate moverentur, multum contulisset: Itaque *Alphonsus in extrema ætate sua Ecclesiam, quoniam apud eam tanquam in publico ærario optime deponi thesauros cogitabat nova multorum oppidorum ditione auxit. Toletanum Præsulem vero jure perpetuo Legeque in omne tempus lata Regni Cancellarium esse confirmavit, datum ante septem Annos Martino decessori, uti ejusdem Alphonsi Diploma declarat.* Idem *Marian. l. c.* In Imperio nostro Archi-Cancellarii sunt tres Electores Ecclesiastici iidemque Archi-Episcopi, Moguntinus, Trevirensis & Coloniensis. *Cum enim Germanicum Imperium tres potissimum partes complecteretur, Germaniam, Italiam & eam Galliæ partem, quæ Arelatense regnum vocatur & in hisce tribus partibus multi essent magnique Principes, multique ipsorum Cancellarii, delecti fuere tres Reverendissimi Electores Ecclesiastici, qui summam in his dignitatem obtinerent atque Archi-Cancellarii nominarentur. Moguntinus quidem Episcopus Germaniæ, tanquam partis omnium maximæ ac Imperatori maxime propriæ: Coloniensis, Italiæ: Trevirensis Arelatensis regni.* Serar. *rer. Mogunt. lib. 1. c. 30.* Conf. *Lehman. Chron. Spir. lib. 2. c. 7.* qui & rationem selecti ternarii ex *Hincmari Epist. 3. c. 18.* porro reddit: *Nec illa sollicitudo deerat, ut sicut hoc regnum DEO Autore ex pluribus regionibus constat, ex diversis etiam eisdem regionibus, aut in primo (i.e. Apocrisiarii & Comitis Palatii) aut in secundo (i. e. Ministerialium) aut etiam in quolibet loco (i. e. quorumlibet Ministrorum) iidem Ministri eligerentur, qualiter familiarius quæque Regiones palatium adire possent, dum suæ genealogiæ vel regionis consortes, in palatio locum tenere cognoscerent.* De dignitatis hujus magnitudine quid aliæ nationes sentiant, istæc ex magnæ Poloniæ Cancellarii ad literas Suediæ Regis

Caro-

Caroli responso indicant : *Dicis me scribam esse, & debere arma sinere; sum Cancellarius : Quod munus non impedit Electores Imperii, qui illud gerunt, quo minus priorem locum quam alii, Electores & Duces, ac tanti Duces, teneant.* Sed Coloniensis ac Trevirensis Archi-Cancellariatus nunc si non plane nulli certe otiosi sunt ; Et Moguntinum per Italiæ ac Belgiæ partes etiam Archi-Cancellariatu frui, Bœclerus prolixe docet, *Notit. S. R. I. L. VI. c. V.* Ipsum Trevirensem Vice-Cancellariatu Moguntini functum fuisse : Eundem Alberto Brandenburgico & Electori Moguntino Wormatiæ causa litem movisse, quam Archi-Cancellariatui suo vindicaverit, quippe in partibus Galliæ sitam ; Quæ prolixe coram Carolo V. Imp. disputata fuerunt, Moguntino jura Archi-Cancell. sui non tantum Wormatiæ sed etiam in Provincia Coloniensi libere retinente : Ita Albertus in scripto contra Trevirensem. *Quid? quod Sedes Apostolica, quoties Legatos in Germaniam mittit, non ad illam modo partem Germaniæ, quæ in magna Germ. sita est, verum etiam ad aliam, quæ inter Rhenum & Galliam media interjacet. Illic enim cumprimis Legationis munus exercere hactenus soliti fuère ad Germaniam missi Legati Apostolici.* Aliquanto post Cardinalis pergit : *Sed ultra ea non immerito me tuebitur, quod Antecessores Episcopi Moguntini per tantum temporis curriculum cujus initium memoriam hominum excedit, fuerunt, prout & ego quoq; sum (hac molestatione recenter cœptâ demta) in possessione, vel quasi pacifica & quieta juris exercendi officium Archi-Cancellariatus S. I. Rom. non Wormatiæ duntaxat, sed & Coloniæ, Aquisgrani, ac ipsa Ecclesiæ Urbe. Quod ne ipse quidem meus hac in causa Adversarius inficias ire poterit.* Paulo post: *majestati tuæ supplicabundus advolvor, ne patiaris Germaniæ tantum vulnus infligi, Regibusq; Gallorum, qui suapte natura eam Germ. partem jamdudum inhiarunt, ansam invadendi illam parare, ne patiaris limites Archi-Cancellariatus mei, Ecclesiæque meæ Moguntinæ tanto totius German. dispendio in arctum redigi, meque & Ecclesiam meam possessione juris in his terris exercendi detrudi.* Hactenus Albertus. neque ex eo tempore hac in causa aliquid amplius actum est, Vid. *Bœcler. loc. ante cit. & ex eo Francisc. Irenicum Colleg. in Burgold. disc. de Electore Mogunt.* Alibi Cancellarii non tam nati quam facti sunt & exempla in Hist. Regnorum Galliæ, Angliæ, aliorumve passim prostant. Ad similitudinem exemplorum pertinet Abbatem Fuldensem, qui Imperii German. Princeps & Abbatum Benedictini

 Ordi-

Ordinis in Germania & Gallia primas est, *Augustæ Cancellarium natum esse.* Sicque Episcopus Vesprimiensis in Hungaria est Cancellarius Reginæ, quam & coronare solet. Archi-Episcopus Strigoniensis vero Summus Regni Secretarius. *Mir. Not. Ep. Chr. O. p. 29.* Eritque selectus huj⁹ generalis hæc sine dubio causa, quod mediis seculis eruditio omnis intra Monasteriorum septa conclusa fuerit, ac proinde summo huic officio non nisi personas Ecclesiasticas easdemque maxima Autoritate pollentes, præfici oportuit.

IIX. Insigne Dignitatis Archi-Episcopalis in singulari collatione PALLII consistit, *in quo Pontificalis officii plenitudo cum Archi-Episcopalis nominis appellatione confertur. C. Nisi specialis 3. de Autoritate & usu Pallii.* Atque adeo electio Archi-Episcopalis a PALLIO Consummationem accipit; Eoque nomine & Juramentum fidelitatis ab Archi-Episcopo Pontifici Maximo præstandum est, cujus ratio redditur *C. Significasti 4. de Elect. Cum igitur a Sede Apostolica vestræ insignia Dignitatis exigitis, quæ a beati Petri tantum corpore assumuntur, justum est, ut vos quoque Sedi Apostolicæ subjectionis debita signa solvatis, quæ vos cum beato Petro tanquam membra de membro habere & Catholici capitis unitatem servare declarent.* Nec Archi-Episcopo alios licet consecrare, antequam hoc insigne Dignitatis acceperit. Vid. *C. Quoniam dist. 100.* Idemque intra tres menses Consecrationis Archi-Episcopalis petendum est *c. eodem.* Et Episcopis subinde quidem etiam confertur sed extra Ordinem & singulari Pontificis beneficio. Vid. *C. cum in juventute. 15. Ext. de præsumt.* Tales in Germania Episcopus Bambergensis, in Gallia Dolensis &c. Neque aliunde id commodato accipere licet, *cum pallium personam non transeat, sed quisq; cum eo debeat sepeliri C. ad hoc 2. de Aut. & us. Pall.* Formula petendi Pallium est: *Ego N. Electus Ecclesiæ N. instanter, instantius & instantissime peto mihi tradi, & assignari Pallium de corpore S. Petri sumptum, in quo est plenitudo Pontificialis officii.* Et dicitur de corpore S. Petri sumtum; *quoniam Pallia confecta deferuntur ad Basilicam Principis Apostolorum, & per Canonicos Basilicæ ponuntur super corpora S. Petri & Pauli Apostolorum sub altari majore, ubi factis vigiliis illa per noctem dimittunt, deinde restituunt Subdiaconis, qui in loco honesto ea conservant.* De quo infra. Prisci Commentatores J. Canon. Joh. Andreas, Petrus Ravennas &c. legi voluerunt *Palleum* non PALLIUM, rati Palleum per E esse nomen Dignitatis, PALLIUM ve-

vero per I honestatis & Laicis commune. Sed hæc ab aliis jam explosa sunt. Descriptionem PALLII hanc legere est apud *Joh. Steph. Turantum de Rit. Eccl. Cathol. L. II. c. IX. n. 44. PALLIUM contextum est de candida lana habens circulum humeros constringentem, & duas lineas ab utraque parte ante & retro pendentes, a sinistris est duplex, a dextris simplex: Habet insuper quatuor cruces purpureas scil. ante & retro, a dextris & a sinistris. Rursus in pallio infiguntur tres acus*, E quo Descriptionem suam desumsit *Stephani de Jurisd. L. III. P. I. c. XII. n. 12.* & ex eo *Limn. Enucleat. L. II. c. II. n. 8.* Cui mox subjicit: *Quæ omnia, ait Innocent. III. lib. I. Myster. Miss. c. 63. moralibus sunt induta Mysteriis & divinis gravida sacramentis. In lana siquidem asperitas in Candore benignitas designatur; Ut erga rebelles severitatem exerceat, erga humiles vero & pœnitentes pietatem: Propter quod de lana non cujuslibet animalis, sed agni tantum efficitur, quia mansuetum est animal. Quod plenius enarrat auctor sacrarum Ceremoniarum c. de Pallio. Circulus Pallii per quem humeri constringuntur, est timor Domini, per quem opera constringuntur, ne ad illicita defluant. Quatuor vero sunt cruces purpureæ Auctore Raban. Maur. lib. I. de Inst. Cleric. c. 23. quo pallio indutus Pontifex, a tergo & pectore crucem habeat, suaque mente pie & digne de passione cogitet.* Numero Quaternario quatuor virtutes seu quatuor literas Hebraicas nominis Divini indicari idem putat. Tres acus explicat compassionem proximi, Administrationem officii, & districtionem judicii: Quæ pluribus apud ipsum videnda. Pallium successisse prisco rationali Summorum Sacerdotum in Ecclesia Judaica ratiocinatur *Alcuinus de divinis officiis.* Conf. *Raban. Maurus de Inst. Cleric.* Aliiq; Ritualium Scriptores Veteres quos collegit & edidit *Melchior Hittorpius Paris. 1610. fol.* Modus conficiendi talis est: *In die Agnetis Virginis, qui est Januarii dies vigesimus primus, in templo D. Agnetis, Romæ, cum in Missa imploratur agnus DEI, super altare ponuntur agni duo Candidi, postea traduntur basilicæ D. Petri Subdiaconis. Hi mittunt illos in pascua, suoque tempore tondent, ex eaque lana permixta reliquæ lanæ, cum in filum diducta fuerit, parantur pallia: Texuntur a Monialibus Turris Speculi. Contexta deferuntur ad corpora D. Petri atque Pauli, ac certis ibi precibus expeditis, relinquuntur per noctem unam. Altera die Subdiaconi recipiunt & honesto loco diligenter asservant, donec qui opus habet ArchiEpiscopus aut ejus Procurator sibi dari petit. Traditur autem multis cum*

Ceremoniis & deferentibus mandatur, ne supra noctem unam, si modo fieri possit, in eodem loco subsistant aut commorentur; Et tunc in Cathedralem illius loci, & si non sit ibi Cathedralis, in collegiatam, & si non sit Collegiata, in Parochialem Ecclesiam remittant, & honorifice reponant. Sleidanus Comm. de St. Relig. L. XIII. & ex eo *Limn. J. P. L. III. c. III. Limn. Encl. L. II. c. II. n. IX. Strauch. Diss. Exot. V. §. XII.* Querelas vero contra insigne hoc magno numero cernere fuit, ex quo contra priscos mores, de quibus vid. *C. novit. dist 100.* justo majus precium redemtioni ejus appositum fuit. Inter primorum motuum causas in instaurandi Evangelii negocio certe fuit quod Albertus Archi-Episcopus Moguntinus ea lege creatus esset, ut suo sumtu Romæ Pallium redimeret. Itaque Tezelium ad declamationes Indulgentiarum conduci oportuit. *Tres enim Moguntinæ Urbis Episcopi, non ita longo decesserant temporis intervallo, Bertoldus, Jacobus, Urielus; Et grave tum erat Collegio tantos facere sumtus, & toties. Pallium enim constabat triginta fere millibus aureorum antequam domum perferretur.* Similiter inter gravamina Ordinum Imperii Germanici de 1522. erat: Daß wenn die Deutschen und sonderlich die Bischöffe ihr Pallium lösen / oder ihre Confirmation vom Pabst bitten wollen / daß sie und auch andere mercklichen beschwert / und viel höher als in verschienen Jahren Geld-Summen zu erlegen gedrungen werden. Daraus gut abzunehmen / wie viel und grosse Strick-Geld zu fangen am Päbstl. Hoff gelegt werden: Derwegen billich solche Aemter abgestellt werden sollen. Apud *Goldastum* Reichssatzungen *Tom. 7. fol. 208.* Et inter querelas Ulr. Hutteni de depravatis moribus suorum Temporum est: *Si Roma, ut institutum est, in Fiscum collegisset, vel Germania (velut par erat) in unum contulisset, haberemus jam nervos Reipb. abunde sufficientes bello Asiatico. Nec opus foret orbem jam fatigare Christianum, & novis onerare (ne dicam exenterare) ejus quotidie pauperes tributis & ex eo errore, pauperes facere. Provenit,* inquit porro, *Pontifici ex sua terra vectigal, quantum nulli Regum Christianorum & tamen Pallia emimus, & tamen asinos auro onustos Romam mittimus, patibula Christi erigimus, munera promittimus, aurum pro plumbo mutamus, negligentias (hem lapso calamo) indulgentias passim admittimus. O Avaritiam immensam carentem fundo, canum impurissimorum nescientium saturitatem, ut est ap. Prophetam Dan. Certe emere pallia sanctum duco, modo id prosit aut pietati, aut valeat ad conservandam commnunem utilitatem.*

Sed

Sed cum utrumque horum tot seculorum experientia refutet & pallia tantum extulerint simulata instrumenta perditissimæ avaritiæ; surgat jam aliquis, aut justam causam dandi proferat in medium, qui timeat Pontificis fulmen, Probus Episcopus aliquis, concordia fratrum, puraq; conscientia electus, non faciet puto, sed concupiscens multis mediis aureorum emere Romanum Centonem. plur. vid. apud *Strauch. dissert. Exot. 5. thes. 15.* & ex eo *Burgold. part. 2. disc. 10. membr. 4.* Imprimis *Sleidanum cit. l. 13.* qui concludit verbis Lutheri c. Henr. D. Brunsvi. Sic adeo litis causam præbuit filum lineum unde pallium constat: Et illud quidem nunc est condensatum ac tale robur assumsit, ut ab eo periculum sit Pontifici ne stranguletur. Insignia quæ Archi-Episcopis cum Episcopis communia sunt, capite sequenti tractabuntur.

IX. Qua numerum Archi-Episcopatuum Germania antehac septem numeravit, tres Electoratibus simul instructos Moguntinum Trevirensem, & Coloniensem; Tunc Magdeburgensem, Salisburgensem, Bremensem & denique Rigensem in Livonia, apud *Steph. L. III. part. I. c. VII. num. 44.* & *Gebhard. al. Wesener de Pot. Eccl. n. 126. & seqq.* Ubi & Conradi Celtis hoc de eo elogium est:

Vel pete Sauromatas ubi Revala Rigaque surgunt.
Ultima de septem sedibus alta micans.

Sed ille, si unquam rite annumeratus fuit, simul Equitum Livonicorum Ordine desiit obiitque ultimus Archi-Episcopus A. MDLXII. Numerariq; loco ejus poterit Archi-Episcopus Bisontinus, quem Principem Imperii esse suffragium & subscriptio ejus in Comitiis Imperii nos dubitare non finit; Magdeburgensem & Bremensem vero pace Monasteriensi seculo redditos, & in Ducatus mutatos nemo ignorat. Pl. vid. ap. *Casp. Bruschium de omnibus Archi-Episcopatibus & Episcopatibus Germaniæ* in Parte I. *Chron. Gualteri p. 742. & seqq.* & qui pleraque ejus sua fecit *Stephani l. c.* Archi-Episcopi Hispaniæ itidem septem sunt, primus est Toletanus Castellæ Cancellarius cui post Reges Regiamque prolem nullus vel dignitatum vel fortunæ amplitudine secundus. Cæteri sunt Hispalensis, Compostellanus seu S. Jacobi, Granatensis, Cæsar Augustanus, Valentinus, Tarraconensis. Vid. *Damian. a Goes in Hispania, Merul. Cosmogr. p. II. lib. II. c. X.* In Portugallia sunt Archi-Episcopus Bracarensis, Olissiponensis & Funchalensis. vid. Autores modo cit. Paulus III. Pontifex Maximus

etiam Eborenſem Eccleſiam Metropolitanam fecit, primumque ibi Archi-Epiſcopum nominavit Henricum R. E. Cardinalem ac Portugalliæ Infantem, qui & cæſo in Africa Regi ſucceſſit. In Gallia numerant Archi-Epiſcopos quindecim, Lugdunenſem, Rotomagenſem, Turonenſem, Senonenſem, Pariſienſem, Remenſem, qui Dux & primus par Franciæ, Vienenſem, Arelatenſem, Burgenſem ſeu Bituricenſem, Burdigalenſem, Auxitanum, ſeu Auſcenſem, Narbonenſem, Toloſanum, Aquenſem, Ambunenſem, V. *L' Eſtat de la France L. II. p. I. p. 447. & ſeqq.* In Anglia duo ſunt Cantuarienſis & Eboracenſis, de quorum juribus ac privilegiis vid. *Aut. Status Anglicani part. I. C. XVII.* In appendice ad *Cont. XIX. Diar. Europ.* Talia ſunt: *Cantuarienſis.* Præcedentia uti præ omnibus Regni officiariis ipſisque Ducibus, Principibus extra ſanguinem Regium, unde dicitur primus Par Regni: Inaugurare Regem in Coronatione: Reditus fundorum, qui jure Homagii de ſe tenentur recipere dum heres minor eſt XXI. annis, etiamſi alios fundos in capite de corona teneat heres: Propriis canibus venari in quovis vivario ferarum intra ſuam Provinciam: Gratiam facere Canonum aliarumque Legum Eccleſiaſticarum per omnia Imperii Anglici Dominia quas vocant Facultates. *Eboracenſis:* Prærogativam habere ante omnes Angliæ Principes extra ſanguinem Regium, omnes etiam Regni Miniſtros excepto Cancellario, qua in re etiam a Cantuarienſi eſt differentia: ſimiliter habet jus coronandi Reginam &c. vid. plur. in *Altari Damaſceno Edowardi Didoclavii cap. II.* In Scotia ſunt S. Andreanus, quem etiam Primatus regni manet & Glaſcovienſis. In Hibernia eſt Armachanus: Leguntur tamen A. MCLI. a P. M. Eugenio tertio per Joh. Paparonem quatuor Pallia Epiſcopalia totidem Epiſcopis creandis, eo perlata fuiſſe, talesque præter Armachanum fuerunt Dublinienſis, Caſſilienſis & Tuamenſis ſ. Connatienſis. vid. Codicem Provincialis Romani a Miræo editum in *Chron. Chronicor. Eccleſiaſtico-Polit. Gualterii part. I. p. 45.* ITALIÆ Archi-Epiſcopi numero longe maximi ſunt: Talesque Januenſis ſeu Genuenſis, Florentinus, Piſanus, Senenſis, in Latio ipſe Pontifex Maximus, Firmianus, Amalphitanus, Beneventanus, Capuanus, Neapolitanus, Salernitanus, Surrentinus, Rhegienſis, Conſentinus, Materanus, Roſcanenſis, Sanſeverinus, Tarentinus, Lancianus, Theatinus, Sipontinus vel Manfredoniæ, Barenſis, Cannoſanus, Tranenſis, Brundiſinus, Hy-

Hydruntinus,Ravennas,Mediolanensis,Aquilegiensis, isque Patriarchæ Titulo, Gradensis,Taurinensis. In quibus, si uspiam, Nobile Physicorum Effatum frustra est: *Lumen majus tollere minus.* Lumen majus hic certe Lumina minora non sustulit sed accendit & maxime auxit. Recensitos isto ordine exhibet *Merula P. II. L. IV. c.XX.* In Dania talis fuit Archi-Episcopus Lundensis, in Norwegia Nidrosiensis, in Suedia Upsaliensis, in Hungaria Strigoniensis. In Polonia est Gnesnensis Primas Regni & Leopolitanus, sed Græcam Religionem professus, Romanæ Ecclesiæ tamen subordinatam.

CAPUT II.

Functiones Episcopales : Insignia, Baculus, cur recurvus ? De Lituis veterum : Mitra Episcopalis, Bicornis ; Annulus, Sandalia, &c. Investitura Episcoporum in Imp. Germanico: Directorium Scriptorium de Episcopis singularum Regionum ; Episcopi : Episcopi Titularii: Chorepiscopi.

I.

EPISCOPI infimum inter ordines majores locum obtinent.Sunt Inspectores & Observatores gregis sibi commissi per certam Diœcesin curam habentes actuum Sacrorum & Disciplinæ Ecclesiasticæ, *Gebhard.al. Wesener.de Pot.Eccles.n.136.* De Dignitate eorum jam passim actum. Vid.imprimis *Diss. XII. c.II. §.II. Diss. X. c.II. §. III. Diss. I. c. III. §. V. Diss. XII. c. II. §. VII.* De Titulis *Diss. ead. §. VI.* Functiones Episcopales trium generum recensent Juris Canonici & Publici Scriptore;salias ex lege Diœcesana,alias lege jurisdictionis, alias denique vi ordinis natas. Ex lege Diœcesana qua illos quoque comprehendunt, qui aliàs jurisdictioni Episcoporum non subjacent ut Abbates,Monachos, derivant Visitationes Ecclesiasticas, perceptionem Synodatici, facultatem exigendi Charisterium seu subsidium Charitativum, quartam decimationum,mortuariorum &c. Ex lege jurisdictionis pendet jus & potestas Episcopi audiendi causas & omnia tractandi, quæ circa judicia aguntur. Item jus puniendi, dispensandi, implorandi brachium seculare. Vi ordinis denique consecrant personas, Ecclesias & apud Catholicos Vestes de quarum consecratione in specie prolixe disputantem vid. Tholosanũ *Syntagm. Juris Univ. lib. XV. c. XII. n. 33.* Et singulariter ac prolixe isthæc omnia diduxit *Didoclavius ante cit. Altar. Damasc. C. III. de*

Di-

Dignitate & Potestate Episcoporum Angliæ, paulum alio tamen ordine, quem instituta comparatione cum Episcopis aliarum regionum, Lectorem benevole admittere rogamus. Functio Episcopalis spectat vel ordinem Episcopalem, vel Jurisdictionem. *Ordinem*: Ut (1) ordinare Diaconos & Ministros ad præscriptum libri ordinationum. (2) Ecclesias & loca sepulturæ dedicare. (3) Pueros confirmare. *Jurisdictionem*: Quæ est Delegata vel ordinaria Lege tributa. Delegata ei nonnunquam a Principe confertur, non quatenus Episcopus, sed Civis & subditus, ut si constituatur Eirenarcha, si a secretiori consilio Principis Legatus mittatur ad Extraneum aliquem Principem, vel quodvis aliud honestum Civile munus delegatum habeat. *Jurisdictio ordinaria* Lege tributa in Diœcesi propria est vel jurisdictionis exercendæ nervus vel jurisdictio ipsa. *Jurisdictionis exercendæ nervus*, ut Censuræ Ecclesiasticæ, eæque sunt vel quæ & Laicis & Ecclesiasticis possunt infligi, vel peculiaris in Ecclesias. Quæ Laicis & Ecclesiasticis possunt infligi, ut interdictio Divinorum, monitio, suspensio vel ab ingressu Ecclesiæ vel a perceptione Sacramentorum, Excommunicatio, Anathematismus contra Hæreticum pertinacem: Peculiaris in Ecclesiasticos, ut sequestratio fructuum Ecclesiæ, suspensio ab Officio, ab Officio & Beneficio, Deprivatio, Depositio, eaque vel verbalis per sententiam, vel Realis, quæ Degradatio dicitur. Quam nempe Censuram una videt. Excommunicatio infligitur pro contumacia sola vel se non sistendo in judicio, vel non parendo mandatis Ecclesiasticis, reliquo tam pro contumacia quam pro actualibus Delictis. *Jurisdictio* ipsa est vel Voluntaria vel Contentiosa. Voluntaria stabilitur vel statuto, vel jure Municipali & confirmatur Ecclesiastico, vel Ecclesiastico & confirmatur Jure Municipali. *Statuto* 1. Facultatem ad Tempus aliquod concedere vescendi carnibus diebus alioquin vetitis. 2. Ut quis approbatus possit facere Medicinam vel Chirurgiam in illa Diœcesi aut pueros erudire. 3. Unire & consolidare Ecclesias minores juxta statutum in ea parte editum. 4. Assistere Civilibus Judicibus in exequendis aliquot statutis causas Ecclesiasticas concernentibus. 5. Decimas & subsidia Principi ab Ecclesiasticis cogere, idque vel pignoribus captis vel per censuras Ecclesiasticas. *Jure Municipali* 1. Ad Rescriptum Regium certiores facere Civiles Judices de legitimis vel illegitimis natalibus. 2. Certificare de legitimis vel illegitimis nuptiis. 3. Regium Rescriptum

ptum requirere de Hæretico pertinaci antea condemnato, comburendo. 4. Requirere Rescriptum Regium pro carceri mandando corpore illius, qui ultra XL. dies obstinato animo excommunicatus persistit. *Jure Municipali & Confirmatione Ecclesiastica.* 1. Defunctorum Testamenta probari & insinuari facere. 2. Ab intestato decedentium bona proximo agnato vel cognato administranda concedere. 3. Bona caduca (cum nullus hæreditatem adire velit) tuto custodienda & colligenda, mandare. 4. Rationes administrationis hujus exigere. *Jure Ecclesiastico & confirmatione Jur. Municip.* 1. Conferre Beneficia ad præsentationem aliorum. 2. Institutos inducendos mandare. 3. Beneficiorum vacantium fructus sub tuto sequestro ad usum proximi successoris colligendos & custodiendos mandare. 4. Congruam portionem vicario assignare. 5. Literas dimissorias vel Testimoniales concedere. 6. Quolibet triennio Diœcesin visitare. Episcopi Anglicani tamen non visitant singulas Ecclesias particulares seu Parœcias, sed convocatis trium aut quatuor Decanorum Oeconomis testibus Synodalibus & ministris generali in delicta inquisitione utuntur & quidem singulis tantum trienniis. At Episcopi Gallicani visitant singulas quotannis. *Contentiosa jurisdictio* spectat Curiam Episcopi, in quam tractantur vel *Publici interesse*: Ut pro contributione ad Reparationes & in Ecclesiæ Fabricam; Pro delicto vel contumelia Ecclesiasticis puniendis. Vel *Privati interesse* vel in causis matrimonii vel Successionis in Bona; Vel Ecclesiasticorum jurium. Qualia, Decimæ prædiales personales mixtæ, oblationes debitæ pro consuetudine, vel quolibet trimestri, vel in baptismis, Benedictionibus matrimonialibus &c.

II. Insignia EPISCOPALIA sunt. I. *Baculus*, quem *Ferulam Pastoralem* vocat Adamus Brem. *Ferulam Pastoralem suscepit ab Arnulpho Rege, Pallium a Papa Stephano. L. 1. c. XXXIX.* Item Virgam Episcopalem: *Virgam Episcopalem meruit ab Ottone Tertio.* L. II. c. XX. Et Cambuccam Pastoralem seu Camburcam *L. II. c. XLIX. Cambuccam Pastoralem a Cæsare Conrado meruit.* Usus ejus ad designandam functionem Pastoralem. Idemque recurvus ad reducendas sine molestia oves, immorigeros autem vel invitos retrahendos: Quæ pluribus exhibuit & commatibus hisce interstinguit *gl. in c. un. de sacr. Unct.* & ex ea *Bertachinus* licet vitiose *repertor. V. Baculus*:

In Baculi forma Præsul datur hæc Tibi Norma,
Attrahe per primum, medio rege, punge per imum,
Attrahe peccantes, rege justos, punge vagantes:
Attrahe, sustenta, stimula, vaga, morbida, lenta.

Quibus addimus Descriptionem Baculi ex *gemma Animæ seu de Antiquo Ritu missæ L. 1. c. CCXIX. Hic Baculus ex Osse & Ligno efficitur, Cristallina vel deaurata sperula conjungitur, in supremo capite insignitur, in extremo ferro acuitur. Per Baculum autoritas Doctrinæ accipitur, qua grex Dominicus a pastore reficitur & ad pascua vitæ compellitur; Per durum os duritia Legis; Per Lignum mansuetudo Evangelii insinuantur; Per gemmam sperulæ Divinitas* Christi; *Per supremum Caput Regnum Cœlorum; Per extremum ferrum ultimum judicium denotatur. Ex osse ergo Baculus inciditur, dum ex dura Lege duritia peccantium reprimitur, Ex Ligno tornatur, dum ex Ligno vitæ Christo Doctrina formatur, & populus in virtutibus roboratur. Os Ligno per Gemmam connectitur, quia vetus Lex Novæ per Christi Divinitatem contexitur.* Quæ omnia denuo, paulum alia tamen explicatione repetuntur *seq. c. CCXX. de Sperula.* Pontificem M. tamen Baculo non uti docemur *c. un. de Sacr. Unct. §. fin. tum propter Historiam*, ait Textus ibidem, *tum propter Mysticam Rationem.* Prioris explicationem Glossa reddit: *Martialis unus de Discipulis Petri, quem posuit Dominus inter Discipulos, cum dixit, nisi efficiamini sicut parvulus iste, non intrabitis in Regnum Cœlorum &c. quem postea Petrus cum alio sc. S. Matthæo ad prædicandum misit in Germaniam, & cum iret mortuus est, & rediit Collega ad Petrum & Petrus ait, Accipe Baculum & tangens eum dic, ut in nomine Domini surgat & prædicet, & ivit & XL. die a tempore mortis tetigit eum & resurrexit & prædicavit & ita Petrus removit a se Baculum & dedit subditis.* Pro posteriori allegat: *Quia Baculus habet in summitate recurvationem quasi ad trahendum, quod non est necessarium Romano Pontifici quia nullus ab illo divertere potest finaliter, quia Ecclesia non potest esse nulla. Vel quia per Baculum designatur coercitio sive castigatio, ideo alii Pontifices recipiunt a suis superioribus Baculos, quia ab homine potestatem recipiunt. Romanus Pontifex non utitur Baculo, quia potestatem a solo* Deo *recipit.* Quam postremam & Tholosanus allegat *Synt. Jur. Un. L. XV. c. XII. n. 30.* Originem a priscorum Romanorum Lituis, quibus Augures usi sunt, repetimus. *Lituus incurvus Augurum Baculus, quo utebantur ad designan-*

gnanda Cœli ſpacia. Serv.in VII. Æn. *Quid Lituus ille veſter, quod clariſſimum eſt inſigne Auguratus, unde vobis eſt traditus? Nempe eo Romulus Regiones direxit tum, cum urbem condidit. Qui quidem Romuli Lituus (i.e. incurvum & leviter a ſummo inflexum bovillum, quod ab ejus Litui quo canitur ſimilitudine nomen invenit,) cum ſitus eſſet in Curia Saliorum, quæ eſt in Palatio, eaq; deflagraſſet, inventus eſt integer. Cic. L. 1. de Divin.* Sed verba illa incluſa ab Eruditis pro gloſſemate habentur. De figura etiam Gellius L. V. c. IIX. *Quæri poſſe animadvertendum eſt, utrum Lituus Auguralis a tuba, quæ Lituus appellatur, an tuba a Lituo Augurum, Lituus dicta ſit. Utrumque enim pari forma & pariter incurvum eſt.* V. plur. Juſtin. in V. *Lituus.* Epiſcopos Ruſſiæ ferre Baculos in modum crucis docet *Baro ab Herberſtein Comm. Rer. Moſcov. p. 22.* quem gentiliter, inquit, Poſſoch vocant. Paulum ante diem tradiderat Metropolitanum, *Porrecto Principi* Baculo, quem in modum crucis tuliſſet, officium reſignaſſe *c. l. p. 20.*

III. Alterum eſt Mitra ſeu Cidaris. Bicornis Mitra apud Romanos ſignificavit tegmen capitis mulierum Vid. *l. veſtis 23. ff. de Aur. Argen. &c. legat.* & *l. Quamvis 26. ff. eod. Ornamentorum eſſe conſtat, quibus uti mulieres venuſtatis & ornatus cauſa cœperunt, neque referre ſi quædam eorum alium quoque uſum præbeant, ſicuti mitræ & anademata. Quamvis enim corpus tegant, tamen ornamentorum, non veſtis eſſe.* Apud Indos in ornatu Regio habebatur. Et Indiæ Regem Mitra Aurea variis Gemmis ornata Satrapa ornare volebat ap. *Philoſtr. in Vit. Apollin. L. 11. c. XI.* Mitra hæc noſtra imponi creditur, ut admoneat Epiſcopum, *eum omnes ſenſus capitis* D*EO* *conſecrare debere, ne vel oculi pateant ad videndam vanitatem, vel cæteri ſenſus qui in capite vigent, iniquitati conſentiant & per illos intromiſſa delectatio, inceſſet animi Sanitatem Alcuin. de Div. Off. C. de ſing. veſtib.* Similis eſt Autoris Gemmæ Animæ Interpretatio *L. 1. c. CCXIV.* Mitra *quæ caput velat, in quo ſenſus ſunt locati, eſt cuſtodia ſenſuum ab illecebris mundi in mandatis Domini, pro corona vitæ, quam repromiſit* D*EUS* *diligentibus ſe.* Mitra *enim eſt Eccleſia, caput vero Chriſtus, cujus figuram gerit Epiſcopus.* Mitra *ergo ex byſſo facta multo labore ad candorem perducta caput Pontificis circumdat dum Eccleſia baptiſmate mundata, labore bonorum operum candidata, caput ſuum, ſcil. Chriſtum in gloria videre anhelat, dum variis paſſionibus eum imitari pro gloriæ*

corona non dubitat. Caput quoque Pontificis Mitra *decoratur, dum Ecclesia ejus doctrina illustrata, dignitati ejus congratulatur, dum eum turba Cleri & populi comitatur.* Cur Bicornis sit, Tholosanus rationem reddit: Ut scientiam utriusque Testamenti capitis sui Ornamentum esse cognoscat, & aliquo modo populo metuendus videatur. *Synt. Jur. c. l. n. 40.* Alios qui eandem reddant allegat *Durandus l. c. n. 31.* Russorum Archi-Episcopi, Episcopi & Abbates Mitras Nigras & rotundas ferunt, præter Episcopum Novogardensem, qui solus Albam Bicornem gestat. *Baro ab Herberst. l. c.* Anulus deinde datur in fidem Ecclesiæ servandam. Conceduntur & *Sandalia*, quæ vigilantissimam Gregis curã significant; Item *vestis linea summa*, quæ puritatem: *Chirothecæque*, quæ manus ab omni humana contagione conservandas esse admonent. Est & *superhumerale* cum mysterio, & reliqua ornamenta, quæ & in *Lege antiqua Sacerdotibus erat* mystica. *Tholosan. l. c. n. 41.* In Imperio nostro traditione Anuli & pedi Episcopalis investitura Episcoporum olim peragebatur. Secutis vero temporibus omissâ hâc investitura Regalia ab Imperatore per sceptrum accipere cœperunt, potestati Episcopali sedi Romanæ relicta vid. pluribus hac de re *Burgold. Disc. XX. membr. 1.* Et quos ille ibidem passim citat.

IV. Extat & apud Gregorium Nazianzenum juramentum & Votum Episcopale, quod omni speciei Episcoporum majorum & minorum commune erat & Christianorum, incipiens.

Ὤμοσα τὸν λόγον αὐτὸν ὅμοι θεὸς ἔστι μέγιστος
Ἐξ ἀρχῆς ἀρχὴ, πατρὸς ἀπ' ἀθανάτου. &c.

Cujus summa est, ut juret se fidem rectam servaturum, non deserturum sedem magnam, non quæsiturum opem aliunde, quam à Deo, humanam. Quod fecisse Semiarianos notat Epiphanius dum ait, *ἔχοντες μεθ' ἑαυτῶν σαρκὸς δεξίαν Κονστάντιον τὸν βασιλέα, καὶ ἀποκρινόμενοι τὴν βασιλέως δεξιάν.* Habentes secum & carnis dexteram, Constantium Imperatorem & assimulationem præferentes, Principis dexteram. Jurat insuper se secundis rebus in superbiam non iturum, nec malis cessurum, jura inter judicandum servaturum incorrupte, se victurum sine invidia, sine ira, sine detractione, sine inertia, sine odio, sine ultione propria inimici: Quod pauperes vacuos non sinet abire, quod verbum Dei prædicabit. Itidem *Tholos. l. ante cit.*

V. Se-

V. Series ac Numerus EPISCOPORUM tum apud Scriptores Rerumpp. tum apud eos qui in ſpecie de hac materia egerunt, requirendus. V. *Codicem Provincialis Romani ſeu Noticiam Epiſcopatuum Orbis Chriſtiani ab Aub. Miræo editam.* Caroli a S. Paulo *Geographiam Sacram ſeu Noticiam Epiſcopatuum Pariſ. 1641. fol.* Qui tamen Germaniam noſtram & reliquas Septentrionales partes Europæ præterit. Inter ſpecialium Regionum ac Provinciarum Scriptores: Jacobi Goar *Noticiam Epiſcopatuū Græcorum.* Ad Germaniam: Caſp. Bruſchii *Epitomen de omnibus Germaniæ Archi-Epiſcopatibus & Epiſcopatibus,* Alberti Crantzii *Metropolin.* Quam continuavit ab A. MD. ubi Crantzius deſiit usque ad A. MDLXXXV. *David Chytræus ed. cum Continuatione Wandaliæ & Saxoniæ Crantzii Witt. MDLXXXVI. fol.* *Hiſtoriam Archi-Epiſcoporum Bremenſium a Tempore Caroli M. usque ad Carolum IV.* edidit Erp. Lindenbrogius: Petrus Cratepolius Minorita *omnium Archiepiſcoporum Colonienſium & Trevirenſium a primis usq; ad modernos Catalogum brevemq; Deſcriptionem Col. 1560.* Melchior Neofaritus *Catalogum Halberſtadienſium Epiſcoporum &c.* In Gallia: *Papirii Maſſeni* Noticia Epiſcopatuum Galliæ ſeorſim edita *A. 1606. & T. I. Script. Gall. Du Cheſne f. 45.* Notitiæ II. Epiſcopatuum Galliæ *eod. T. I. Du Cheſne f. 24. & 26.* Joh. Chenu *Archi-Epiſcoporum & Epiſcoporum Galliæ Chronologica Hiſtoria. Pariſ. 1621.* *Gallia Chriſtiana, in qua Regni Franciæ Ditionumque vicinarum Diœceſes & in iis Præſules deſcribuntur* Ed. Claud. Roberto *Lingonenſi Præpoſito Pariſ. 1626. fol.* De Præſulibus Angliæ ſcripſit *Franc. Goodwinus.* Autor Libri de Antiquitate Eccleſiæ Britannicæ & nominatim de Privilegiis Eccleſiæ Cantuarienſis atque de LXX. Archi-Epiſcopis ejus autor eſt Packerus Archi-Epiſcopus. V. *Cooke LIV. Inſtit. c. LXXIV. f. 322.* Ferdin. Ughellium de Italiæ Epiſcopis citat *Caſalius de Imp.* De Claris Hiſpaniæ Scriptoribus & Epiſcopis Scriptores varii extant. *T. II. Scr. Hiſp. f. 1.* EPISCOPI Exempti ſingulariter audiunt, qui Archi-Epiſcopo nulli ſubordinantur; Sed immediate Summo Eccleſiæ Capiti ſubjecti ſunt, veluti Suffraganeos vice verſa vocant, qui Diœceſi Archiepiſcopali ſubſunt. Tales ſunt in Italia Epiſcopus *Caſinenſis* in Diœceſi Capuana, In Diœceſi Neapolitana *Averſanus*, In Salernitana *Ravellenſis*, In magnæ Græciæ Diœceſi Conſentina *Divi Marci & Melitenſis,* In Roſſanenſi cum nulli ſint ſuffraganei, Exemptus tamen eſt *Biſinianus ſeu Biſigna-*

gnanensis, In Sipontina *Monopolitanensis*, *Rappolensis*, *Trajanensis*, *Vescanensis*. In Hydruntina seu Otranto *Neritonensis*, quem Alexander VII. B. m. gessit ante adeptam Papalem Dignitatem. In Mediolanensi *Ferrariensis* & *Papiensis*. V. *Moral. Descr. Ital. c. XX* Confer Miræum *in Notic. Ep. Chr. O.* In Germania nostra Exemptus talis est Episcopus Bambergensis: *Quem Henricus Sanctus Imperator Immunem fecit ob omni Jugo Episcopali, ita ut in omnibus causis ac processibus non aliter quam Archi-Episcopus aliquis in sua Diœcesi procedere soleat.* Brusch. de Ep. Germ. f. 1096. Similiter *Ratisbonensis* ab omni Archi-Episcopali Jugo liber & exceptus est *Brusch. c. l. p. 746.* Idem Misnensi Episcopatui quoque obtigit. In Moravia *Olomucensis* Episcopus exemptus & immediate sub Papa Romano consistere nunc perhibetur. Quod Jus videtur post vastatum ab Hassitis collapsum & jacentem Archi-Episcopatum Pragensem consecutus esse. *Goldast. del. Regn. Boh. L. V. c. V. n. 13.* In Silesia Episcopus *Vratislaviensis* olim suberat Metropoli Gnesnensi in Polonia, sed itidem hodie exemptus & immediate sub Papa est. *Goldast. L. d. c. VI. n. 9.* In Borussia *Warmiensis*, solius Romani Pontificis Imperium agnoscit. *Mir. l. sæp. cit. p. 33.* In Hispania *Leonensis* & *Ovetensis* nullum hodie agnoscunt Metropolitanum adeoque sedi Romanæ tantummodo subsunt. *Mir. l. c. p. 40.* Atque hinc ratio etiam pendet, cur *Pallium* Episcopis aliquibus conferri soleat. Nimirum quia singulari Exemptionis Beneficio Archi-Episcopis æquiparantur: Unde singulari isto Archi-Episcoporum insigni fruuntur.

VI. Sunt etiam *Titularii* Episcopi, quos ita vocat Synodus Tridentina, Ambulatorii & Portativi alias dicti. Hi veri Episcopi assecuti sunt dignitatem, potestatem & Titulum, verum non potiuntur fructibus sui Beneficii vel Ecclesiæ suæ, Episcopali fede ab aliis occupata. *Ambulatorii & mobiles dicti Episcopi, quod veluti a propriis exules, possint ubicunque pervenerint consentiente loci Episcopo, & eo delegante, munus Episcopale obire. Potest namque quidem Episcopus in sua sede, quæ Jurisdictionis sunt cuilibet delegare, etiam non Episcopo, at quæ ordinis sunt non potest nisi Episcopo. Quare hic Episcopus Titularius, poterit, ut delegatus ea, quæ ordinis sunt Vice-Episcopi in Episcopatu alieno peragere, veluti Clericos ordinare, virgines aut Chrisma consecrare, & reliqua, quæ ministerium exigunt consecrationis perficere: Episcopatus isti titularii retinent prioris status umbram &*

eos

eos quibus conferuntur impellunt quodammodo, si Zelo Christianæ fidei teneantur, eo ubi sunt proficisci, ut experiantur, si quid ex grege possint vel restituere in pristinam salutem, vel si qui adhuc inibi sunt, si liceat eo proficisci, in fide conservent ac nutriant. Tholosan. sæpe cit. Synt. Jur. Univ. L. XV. c. XII. n. 44. 45. *Et meo judicio*, inquit porro, *non alia ratione conferri debent isti Episcopatus, nec aliis, quam operariis pro vinea Domini mori paratis: Alioquin enim mihi videtur valde ambitiosus, & injuriam Ecclesiæ* DEI *irrogare, qui prohibitam* μετάβασιν *& transitionem in alienos Episcopatus prætextu speciosi tituli, aucupatur, nullo modo de grege quem desideravit sollicitus.* Confer quæ superius hac de re diximus *Diss. XII. c. II. §. IIX.*

VII. Chorepiscopi, Græcis χωρεπίσκοποι, erant vicarii ab Episcopis in aliquem locum Diœceseos missi, ut notat Budæus ex Basilio. De istis Damasus Papa tractat. Erat illis officium cum Episcopis commune fere in omnibus, demto quod erigere altaria non possent, nec Ecclesias consecrare, nec per impositionem manuum fidelibus baptizatis, vel conversis hæreticis Paracletum Spiritum tradere, non Chrisma conficere, non baptizatorum frontes chrismate signare, non publice quemquam pœnitentem in Missa reconciliare, autore Leone sum. Pontif. de Chorepiscopis. Concilium sub Carolo Magno Aquisgrani habitum, Ancyrense statuit, ne quicquam facerent absque licentia Episcopi, in cujus essent Diœcesi, quod & in concilio Laodicensi statutum est. Meminit & Concilium Oecumenicum Chalcedonense, ne Chorepiscopi, vel alii Episcopi Ecclesiasticive muneris participes, precio vel nundinatione fiant. Quod Gennadius Patriarcha Constantinopolitanus rursum Synodali costitutione firmavit. Is floruit circa annum Domini 470. ut ait Trithemius. Ante eum tamen invenitur Damasus Hispanus S.P. qui Cathedram conscendit anno Domini CCCLXIIX. Chorepiscopos jam improbasse, crescentibus tum titulis Clericorum, decrevitque, ne quid Archidiaconi, quos vocabant Chorepiscopos, aliquid moliantur contra Episcopos.

Idem *Tholosan. l. ante cit.*

DIS-

DISSERTATIO XVI.

DE

EQUITIBUS CLINODIORUM.

Genera Equitum : Equites Aurei Velleris, Eorum initia, Insignia, Statuta: Equitum Aureæ Periscelidis Origo, Symbolum, Insignia: Equites Balnei: Equites S. Michaelis: & Equites S. Spiritus: Equites Elephanti, It. des Dänischen Biedermans ꝛc.

I.

EQUESTRIS Dignitas mediæ veluti Naturæ est inter Sacra & Civilia, cum utroque Ordine participent. De Antiquitate & usu ejus apud veteres Romanos v. Scriptores Rer. Romanorum. Nostro tempore triplex est, totidemque generum EQUITES habet: Equites Torquatos, EQUITES Cruciatos, & denique Auratos. De singulis distinctim egerunt *Aub. Miræus Militarium Ordinum Libris II. In Gualterii Chron. Chronicor. Eccles. L. II. p. 1.* Franc. Menenius *Deliciis Equestrium sive Militarium Ordinum Symbolis, Insignibus & Originibus add. Libr. Gualterii p. 46. & seqq.* Hieron. Megiserus, *Tractat* von dem Dreyfachen Ritterstand. Limnæus *J. Publ. L. VI. c. II.*

II. EQUITES *Torquatos*, vulgo *EQUITES Clinodiorum* vocant, Itali *Cavallieri de gli Ordini di Collana*; Ex Torque enim suspensa Clinodia gestant: Quæ & Nominis est ratio & Rei Descriptio; Talesque in Hispania EQUITES Aurei Velleris, in Anglia EQUITES Aureæ Periscelidis & Balnei, in Gallia Spiritus S. & S. Michaelis, in Dania EQ. Elephanti: Quos cæterosve sigilatim exhibere instituti nostri ratio exigit.

III. EQUITES Aurei Velleris peculiari Libro descripsit *Julius Chifletius*, Ordinis hujus Cancellarius, cum Titulo: *Breviarium Historicum Inclyti Ordinis EQUITUM Aurei Velleris. Antwerp. M D C LII. 40.* cujus vestigiis hic insistemus. Autor eorum *Philippus III.* cognomine *Bonus*, Dux Burgundiæ, Princeps clementia pariter ac fortitudine insignis, quique avito Burgundiæ Patrimonio novas Brabantiæ, Limburgi, Namurci Hannoniæ, Hollandiæ, Zeelan-

landiæ, Luxemburgi, adjecit; Sed a quo deinde ad Auſtriacos per Mariæ Caroli Audacis unicæ Heredis cum Maximiliano I. matrimonium & ab his ad Hiſpanos per Philippi cum Johannâ Arragoniâ matrimonium, indeque natum totius Hiſpaniæ, Belgii ac ditionum Auſtriacarum heredem Carolum V. una cum Imperio Burgundico pervenit.

Scopus fuit remedium & auxilium Eccleſiæ ſanctæque fidei Chriſtianæ. Ideo Philippi Sarcophago inſcriptum fuit:

Pour maintenir l'Egliſſe, qui eſt de Dieu Maiſon
L'aq mis ſus le Noble ordre, qu' on nomme LA TOISON.

Et Georgius Caſtellanus in Poëmate ad ipſum Philippum cecinit:

Mais n' eſt d' oubly le hault eſleuement
De la TOISON, haulte & DIVINE EMPRISE,
Que Pour confort, ayde & reparement
De NOSTRE FOY, en long propoſement,
Tu as mis ſus, diuulgee & empriſe,
Soubs autre GRAND RELIGION compriſe,
Touchant HONNEVR, & publique equite,
Pour eſtre mieux ENVERS DIEV acquitté.

Impoſiti nominis ratio, a Jaſone primùm deinde a Gideone mutuata quam rem Philippo I. Caroli V. Parenti in Epiſtola quadam enarrat Olivarius Marcanus. *Æquum eſt ut moneam Te cui fundamento innixus Philippus Bonus Dux Proavus Tuus, fuerit cum ordini Nobili Velleris aurei initium dedit: Et primum quidem Jaſonis Mythologiam ſecutus eſt, quem ferunt, in Colchidem inde magnæ magnitudinis arietem, cujus pellis, vellus & univerſa facies aurea erat, ablaturum migraſſe &c. At ſupervenit Cancellarius ordinis quidam Cabilonenſis in Burgundia Epiſcopus, nomine Johannes Germanus, primæ notæ Clericus & Orator inſignis, qui eandem ſententiam & exemplar immutavit & Autor fuit Hiſtoriæ Gedeonis, cujus in ſacris Bibliis mentio, potius imitanda.* Hocque primi ordinis Cancellarii Johannis Germani conſilium manibus pedibusque poſteri ſecuti ſunt, texique placuit dives illud quod hodienum in Regia Bruxellenſi ſupellectile cernitur Hiſtoriæ Gedeonis Periſtroma auro, argento, & eximia artificis manu precioſum. Occaſionem qua inductus fuerit Philippus in iſtam de A. Vellere cogitationem, hanc prodit Chifletius: Philippum de Colchide unde Jaſon Vellus aureum retulit, & ubi Andreas Apoſto-

lus Christum prædicasse dicitur, Christo & Ecclesiæ adjungendæ consilium cepisse, ideo & in convivio Insulensi, quod postmodo Francorum dolis antiquatum sit, coram Phasiano Ave voto se sacræ in Turcas expeditioni suscipiendæ obstrinxisse, & eo quidem non solum Deo facto, sed etiam in illius avis nomen concepto. Avem quippe illam Phasim Colchorum prægrandem fluvium designasse, a quo Phasiani sumsêre nomen, quod ibi magnus eorum sit proventus, unde & ab Argonautis in Græciam advecti putantur. Præterea fluminis illius accolas prima Andreæ Apostoli prædicatione Illustres gemuisse infideli Jugo oppressos eo tempore, quo votum istud a Philippo conceptum fuerit: Unde & in convivio prodiisse Nobilem personatum, qui Aulam Universam moveret, & ad sacram militiam concitaret verbis circiter talibus:

Vous Chevaliers, qui Portez La Toison
N' oubliez pas le tresdivin Service,
Et Vous aussi nez de bonne maison
Gentils hommes, voici belle Choison
Pour acquerir de lors le benefice
Mon secours est pour jeunes gens propice.
Les noms croistont, & l' ame enrichira
Du service, que chacun me fera.

Alii conjiciunt Philippum Aureo Vellere indigitasse fœcunditatem Burgundiæ suæ, atque in voce Jason etiam subtilitatem quærunt, qua literæ initiales Mensium quinque ad hominis utilitatem pertinentium exprimuntur Julius, Augustus, September, October, November & similia, quæ nostra non facimus.

Symbolum Ordinis est Silex & Igniarium, e quorum collisione scintillæ frequenter emicant; Atque ex his e puro auro fusis Torques constat appenso insuper & imminente pectori ipso Vellere Aureo cujus rationem *Wolfg. Lazius* memorat a Johannis intrepidi Philippi Boni genitoris in Hungaria inter Turcas captivitate sumsisse initium ob vaticinium Astolgandi Nobilis cujusdam harioli: *Fore ut olim ipse, vel ejus posterorum quispiam, qui ignem gestaret in pectore, Saracenos vinceret, gentemque eorum deleret universam:* Elogium deinde adjectum: AVTRE N' AVRAY: Aliud non habebo: Ut indicta sodalibus perpetua Aurei Velleris gestatio ante oculos continuo servaretur & dum Phryxi & Helles unde Hellesponto nomen

memores essent, recordarentur simul paternæ captivitatis Johannis Intrepidi in extremæ Hungariæ finitimis Regionibus & Hellesponto atque Ponto Euxino vicinis, cui & nunc Christiano nominis gloriæ vindicandæ se totum Philippus suaque omnia consecraverat. Hinc & Sodates nulli alii militiæ nomen dare, Imperatore tamen Regibus & Ducibus exceptis; Neque vel diem unum Torquem deponere possunt, quod tamen à Carolo V. mutatum fuit, utque molestiæ vitandæ consuleretur, decreta illius certis tantum anni diebus fuit gestatio, reliquis verò permissum; ubi Vellus filo serico rubro aut etiam aureo & quidem solum pectori cujuslibet appensum in usu esset.

Confirmatio Statutorum facta est ab Engenio IV. A. MCCCC XXXIII. & Leone X. A. MDXVI. Supremi & capita (ita enim vocandi sunt) Constituti Duces Burgundiæ & qui post eos Burgundiæ hæreditate gavisi sunt Reges Hispaniæ. Sodalium requisitum: Ut nomine & armis sine macula Nobiles essent, repertique non raro inter eos Imperatores, Reges atque alii Magni Principes, veluti nec ita pridem Sereniss. Rex Poloniæ inter eos cooptatus fuit, Brabeuta Comite de Harrach ab Imperatore istuc misso. Numerus ipsorum primo XXIV. fuit. Quibus tertiis Comitiis seni additi, postmodo crescente Monarchia Hispanica sub Carolo V. tricenarius vicenario adhuc auctus fuit, quem quidem usque ad nostra tempora ita servavêre, existimatumque e re & æstimatione Ordinis futurum, si non ultra numerum quinquagenarium de ejusmodi incremento tractaretur. Ministri eorum Cancellarius, Thesaurarius, Graphiarius seu scriba & Heraldus, qui inter ministros Regios muneris sui primus *Vellus Aureum* vocatur & Legationes obit. Togas gerunt ex holoserico purpureo & Festum diem habent Natalem Andreanum. Privilegia ipsorum præter Ecclesiastica sunt, ut vectigalibus omnibus immunes sint, Item ut primi ab ipso capite in festivo quovis apparatu procedant consanguineis & Principi propinquis, si adsint, & ejusdem Cancellario exceptis. Philippus IV. etiam addidit in Belgio jus tegendi capitis, diebus quibus Torques Magnus à Sodalibus geritur, item liberum in Regium suum cubiculum & in omnia palatia sua ingressum, quo aliàs fruuntur Magnates, qui in istis Hispaniæ Regnis tegendi capitis jus habent. Constitutiones Ordinis Lingua Germanica exhibet *Megiserus Part. 1. c. IV.* & ex eo *Limnæus J. P. L. VI. c. 11. n. 24.*

IV. EQUITES Aureæ Periſcelidis etiam EQUITES Garterii vocantur voce Anglo Latina, *Garter* enim eſt Periſcelis,& ipſi Regi Armorum ſeu Principi Heraldorum nomen *Garter* ideo datum, quia ritus Creationis horum Equitum dirigit: Et originem vulgò petunt ab alligata ab Edvardo III. Rege Angliæ Comitiſſæ Cantii & Salisberiæ Periſcelide, quæ inter Choreas ipſi deciderat, addidiſſeque æmulationi Reginæ avertendæ Edvardum verba: *Hony ſoit qui mal y penſe*. Non innotuit tamen hæc opinio ante tempora Polydori Virgilii, nec aliunde ipſomet fatente, quam ex vulgi fama. *Scriptores Anglici*, inquit, *verecunde ſuperſtitioſi, forte timentes, ne imminutæ Majeſtatis Regiæ crimen ſubirent, ſi tale quid ut minus inſigne prodidiſſent, maluerunt id tacitum relinquere*. Et paulo poſt: *Proinde Origo vera Garterii ordinis non erat prætereunda ſilentio, etiamſi perfecta eſſet ab amore, quo nihil eſſe nobilius vult Ovidius canens*: Nobilitas ſub amore jacet. Quocirca famam vulgi de iſtiusmodi inſtituti cauſa non vanam æſtimaverim L. XIX. Hiſtor. Anglic. Nova ergo hæc de Periſcelide Relatio, nec veterum fide ſed vulgi ſermonibus innixa: Ac proinde non abs re figmenti accuſata a cit. Autore *Stat. Anglic. P. I. C. XIX*. Iſt gewiß/ daß dieſe lächerliche Geſchicht zum Schimpff des Ordens am erſten von dem Polydorus Virgilius erfunden und nachgehends von andern fortgepflanzt worden. Ipſeque Virgilius ſuſpectæ fidei communiter poſtulatur. Polydorus, ut homo Italus & in rebus noſtris hoſpes & (quod caput eſt) neque in Republ. verſatus nec magni alioqui vel judicii vel ingenii pauca ex multis delibans & falſa plerumque pro veris amplexus Hiſtoriam nobis reliquit, cum cætera mendoſam tum exiliter ſane & jejune conſcriptam. Ita judicat de eo Doctiſſ. *Savilius præf. in Scr. Anglic.* cui accedit *Voſſius de Hiſtor. Lit. L. III. p. 678*. Dignior Anglorum ſententia eſt Edvardum III. poſt prælium in Gallia feliciter commiſſum cui Periſcelidem a *Garter* teſſeræ loco dederat, collegium hoc Periſcelidis *ſeu Garterii* inſtituiſſe. Sunt etiam qui Inſtitutionem hanc multo antiquiorem faciunt & ad Regem Richardum I. referunt, Edvardumque tantum reduxiſſe credunt, quam vere ignorare ſe dicit Camdenus, etſi fidei adſtruendæ antiquum ejus inſtitutionis exemplar e Fecialis cujusdam libro deſumtum producat, cujus verba ſunt in *Atrebatas Deſcr. Britann. p. 212. 213*. Inter Bibrocos, inquit, floret Windſore, Saxonice Wyndleſora. *Situm certe amœniorem ſedes regia vix habere poſſit.*

poſſit. Clementer enim ex edito colle, jucundiſſimo in orbem fruitur proſpectu. A fronte vallem deſpectat longe lateque procurrentem, arvis diſtinctam, pratis viridantem, nemoribus hinc inde veſtitam & placidiſſimo Tamiſi irriguam. A tergo colles paſſim exſurgunt, nec aſperi, nec prælti, ſaltibus coronati, & venationi a natura ipſa quaſi dicati. Hac loci amœnitate pellecti Reges ſæpiſſime huc ſecedunt, & hic ad Galliam vincendam natus eſt Edvardus III. Potentiſſimus, qui hoc caſtrum quaſi urbis æmulum foſſis & propugnaculis ex quadrato ſaxo munitiſſimum de integro conſtruxit; ſtatimque debellato Gallo & Scoto, Johannem Regem Galliæ & Davidem Scotiæ in hoc captivos uno eodemque tempore tenuit. Dividitur hoc caſtrum in duas areas; interior, quæ ad ortum ſpectat aulam Regiam, qua ædificiorum deſcriptione nihil illuſtrius, nihil ſplendidius, complectitur. Ad cujus Borealem partem quæ flumen deſpectat, Diva Eliſabetha ſubdiale ambulacrum adjecit longe amœniſſimum. Exterior area in ipſo primo ingreſſu templum habet auguſtiſſimum B. Mariæ virgini, & Georgio Cappadoci ab Edvardo III. conſecratum; ſed ad eam qua nunc cernitur magnificentiam ab Edvardo IV. perductum. Hic Edvardus III. ut militarem virtutem honorib⁹, præmiis atque ſplendore decoraret, nobiliſſimam conſcripſit Equitum auratorum ſocietatem, quos ob Periſcelidem ſuam in prælii, quod feliciter ceſſit, teſſeram datam, Garteri ſive Periſcelidis Equites nominavit, qui cœruleo Periſcelide aureis literis Gallice inſcripta, Honi Soit, Qui Maly Pens, *ſiniſtram tibiam ſubſtringunt. Alii tamen hujus Ordinis inventionem multo antiquiorem faciunt, ad Regem Richardum primum referunt, Edvardumque tandem reduxiſſe credunt. In ipſo enim inſtitutionis libro quem Guil. Dethicus principalis Armorum Rex, Garterii nomine inſignis, omnium quæ ad honorem ſpectant ſtudioſiſſimus mihi oſtendit, ſic legitur: Richardo cum contra Turcas & Agarenos, Cyprum & Anconem moveret, longiorisque moræ pertæſum eſſet, dum mira ſolicitudine traheretur obſidio, tandem illabente per divi Georgii ut opinatum eſt, interventum ſpiritu, venit in mentem ut quorundam electorum militum cruribus coreaceum ſubfibulum quale ad man⁹ tunc ſolum habebat, induceret, quo futuræ gloriæ memores ex condicto ſi vincerent, ad rem fortiter ac ſtrenue gerendam expergefierent, ad Romanorum inſtar, apud quos illa coronarum varietas quibus variis de cauſis donati ſunt, & inſigniti milites, ut his velut irritamentis excuſſa vecordia, virtus animi fortitudoque pectoris fervidior exſurgeret atque exiliret. Cæterum in hanc*

societatem potentissimi quique Orbis Christiani Principes cooptari, instar maximi honoris duxerunt, & jam a prima institutione, in hunc Ordinem, qui e XXVI. Equitibus constat, Reges adscripti fuerunt, plus minus XX. præter Angliæ Reges, qui ejusdem Præsides habentur, ut Duces & alios maximi nominis taceam plurimas & hodie ex hoc Ordine sunt Rudolphus II. Cæsar Augustus, Philippus Rex Hispaniarum, Henricus III. Galliarum, & Fredericus II. Daniæ. Confer Selden. *Titt. of. Hon. L. II. c. §. XL.* Qui & Titulum veteris illius MSi indicat: *Institutio clarissimi ordinis militaris, a prænobili subligaculo nuncupatum.* Insigne eorum jam ex Camdeno allegatum fuit, Periscelis cœrulea sinistram tibiam substringens. Verbis: *Ho ny soit qui mal y pense:* Parallela sunt, quæ Philippus Macedo olim de cohorte Amantium protulit: Ἀπόλοιντο κακῶς οἱ τούτους τι ποιεῖν ἢ πάσχειν αἰσχρὸν ὑπονοοῦντες. *Male pereant qui hos facere quicquam aut pati quod turpe sit, suspicantur*, apud *Plutarchum in Pelopida.* Torquem multiplici Periscelide interstinctum cernere est. Clinodium ex eo suspensum continet figuram S. Georgii Draconem transfigentis: Quem ipsum Georgium Patroni loco venerantur, ejusque honori & templum Windsoriense, in quo creari solent Equites, consecrarunt & sacram Georgii diem hodienum solenniter celebrant. Sic enim antiquissimis moribus receptum fuisse ajunt, S. Georgium ejusmodi honoribus affici. Καὶ ἱερὸν Γεωργίῳ τῷ Μάρτυρι ἐν Βυζαντίοις ἐδείματο &c. Templum *Georgio Martyri exstruxit* scribit *Procop. de Justiniano L. III. de ædif. ipsius.* plura vid. apud *Selden. l. cit. p. 800. & seqq.* Confer *Baron. Martyrol. ad XXIII. Apr.* Sunt tamen qui vel nullum ejusmodi Georgium vel Arianum fuisse suspicantur. Imaginem istam certe qua Draconem transfigere pingitur etiam *Baronius* pro Symbolica habet *l. c. Martyrolog. ad XXIII. Apr. Pictura illa S. Georgii, qua effingitur Eques armatus, qui hastæ cuspide draconem interficit, juxta quem etiam virgo posita manus supplices tendens imploret auxilium; Symboli potius, quam historiæ alicujus, opinor esse expressam imaginem. In nullis enim, quæ recensuimus S. Georgii Actis antiquis, quicquam ejusmodi legitur. Sed a Jacobo de Voragine absque aliqua Majorum auctoritate ea ad historiam referuntur: Quæ potius in Virgine illa typum exprimunt (more majorum) provinciæ, vel Civitatis alicujus, quæ adversus Diaboli vires tanti Martyris imploret auxilium.* Præses perpetuus est Rex Angliæ, idque tenore primi ordinis statuti:

Soll der König in Engelland / und die Könige seine Nachkommen / allezeit die Obristen dieses Ordens und Ritter-Brüderschafft seyn: Derselbe behält ihm und seinen Erben uñ Nachkommen bevor / die Erklärung und Milderung aller Sachen / so wohl anderer zweiffelhafftigen und streitigen als der Satzungen gemeldtes Ordens. Ipsæ Reginæ hujus præsidii capaces; Sic enim Elisabetha Regina magno numero novos Equites in hunc Ordinem cooptavit, quos recensitos vid. ap. *Tom. Milles de Nobilit. Polit. in serie Equitum Garterii.* Qui Anno MDC LXVII. extitêre, fuerunt, exhibet cap. cit. Autor *Stat. Anglicani L. I. c. XIX.* Integram omnium Equitum seriem usque ad tempora Jacobi & Annum MDCIIX. videre est ap. Milles loc. cit. quem etiam exhibet Gualter. *Chron. Chronicor. L. II. p. 223. & seqq.* Statuta vid. ap. *Megiser. part. I. C. 6.*

V. Alter Ordo Anglorum est EQUITUM BALNEI, *The Ordes of the Balh.* Autor fuit Henricus IV. Rex Angliæ. Troissartus: *Celle nuict,* (i.e. Saturni die ante Coronationem ejus) *y veillerent tous les Escuyers, qui devoient estre faitz Chevaliers le lendemain, que fuerent le nombre de XLVI, & eurent tous ses Escuyers, chacun sa chambre & Chacun sa baiga Ou ils se baignerent, celle nuict & lendemain le Duc de Lancestre les fit Chevaliers a sa Messe, & leur donna longues cottes verdes a estreits manches fourrees de menuuer en guise de Prelats & avoint lesdits de Chevaliers sur la senestre espaule un double cordeau de soye Blanche a blanches houpells pendans.* Superiori seculo ex flore Nobilitatis qui nondum gradum Equestrem accepissent seligi in Regum & Reginarum Inauguratione & nuptiis solebant: Aliquando etiam cum eorum filii in Principes Walliæ vel Duces investirentur, aut Militari Baltheo cingerentur, pluribus adhibitis ceremoniis. Qui ad hunc ordinem suscipiendum a Rege evocantur (nec hanc rem exquisite persequor) pridie quam creantur, Eremiticam vestem cineritiam cum cucullo, pileolo lineo, & ocreas induti, sacra devoti accedunt, ut militiam suam quasi DEO imprimis militaturi, auspicantur, una cœnant singulisque ministrant duo Armigeri & Puer Assecla. A Cœna in cubiculum se recipiunt, ubi paratur singulis Lectulus cum velariis Rubris Armisque suis gentilitiis affixis, & juxta Vas Balneatorium linteis opertum, in quo cum se DEO commendaverint, se abluunt; ut deinceps corpore animoque mundo esse admoneantur. Postridie postremo bene mane in-

itru-

ſtrumentorum Muſicorum ſono excitantur, easdemque veſtes induunt. Tunc Angliæ Conſtabularius, Mareſcallus & alii, quos Rex conſtituit, eos accedunt, nominatim ſuo ordine evocant, & Jusjurandum proponunt: ſc. ut Deum ante omnia colant, Eccleſiam defendant, Regem honorent, Ejus jura propugnent, viduas, virgines, orphanos tueantur, & injuriam quantum poterunt, propulſent. Hæc cũ tactis Evangeliis juraverint ad Sacra matutina Regiis Muſicis & Heraldis præeuntibus deducuntur, atque ab iisdem in cubicula reducuntur, ubi Heremiticas veſtes exuti, chlamydem holoſericam rutilo Martis fulgore relucentem & galerum candidum, candidis plumis ſuper pileum lineum induunt, Chirothecas candido funiculo Chlamydis colligant. Equos ſella & Ephippiis ſcorteis nigris albo interſtinctis & cruce fronti præfixa inſtructos conſcendunt. Ante ſingulos ſuus Aſſecla Eques geſtat gladium capulo inaurato, ad quem dependent Aurata Calcaria, utrinque Armigeri obequitant. Hac pompa Tubis ante clangentibus ad Aulam Regiam itur, ubi cum ad Regis præſentiam a duobus ſenioribus militibus deducuntur, Regis Camerario aſſecla Baltheum cum gladio dependenti tradit. Ille ſumma cum reverentia Regi, qui militem transverſum eo cingit, jubetque duos ſeniores Equites Calcaria imponere, qui olim creandi militis genua, bene precantes, oſculari ſoliti. Jamque milites creati, olim Regiæ menſæ fercula inferebant: inde omnes una prandent, ad idem menſæ latus aſſidentes, ſub uno cujusque clypeo gentilitio affixo. Ad preces veſpertinas ſacellum adeunt, gladios ad Altare offerunt, datoque precio redimunt. Redeuntes vero Primarius Regis Coquus oſtenſo cultro, ut ſe probos & fideles præſtent milites admonet, alioquin ſe Calcaria ignominioſe abſciſſurum. Die autem coronationis in pompa ſuo loco Regem comitantur gladio accincti, Calcaribus inducti, chlamyde cœrulea Jovis ſc. Equi colore amicti & nodo ex albo ſerico in formam Crucis efformato cum capitio ad humerum ſiniſtrum. Ita fere Camdenus in Deſcr. Britann. & ex eo *Mennen. de Symbol. & orig. Equeſtr. Ordinum p. 130. 131.* Inſignis loco gerunt tres Coronas Aureas in Orbicello Aureo expreſſas cum Elogio: *Tria in unum juncta.*

VI. Illuſtriores in Gallia ordines ſunt *S. Michaelis & S. Spiritus* ſingulariter etiam Ordines Regii dicti. EQUITES S. Michaëlis inſtituit MCCCC LXIX. Ludovicus XI. S. Michaëlem enim ut Pro-

Protectorem Regni sui coluit in bellis contra Anglos gestis, hunc etiam consilia sibi communicare Johanna Aurelianensis tempore Caroli VII. sæpe allegaverat. Torques constat conchis per funiculos cohærentibus; Appensa est imago S. Michaëlis Satanam cœlo exturbantis, additumque elogium: *Immensi tremor oceani.* Selectus rationem reddunt, quod cum Angli præ se ferant Imperium maris, conchæ denotent spolia iis detracta. *Ce colier donc de l' Ordre Royal, & Devise des Chevaliers d' i celuy, est le signe & uraye enseigne de leur noblesse, vertu, concorde, fidelitè, & amitiè. Gage, loyer, & remuneration de leur vaillance, & proiiesse: Par la richesse & puretè de l' or duquel, est remarquee leur hautesse & grandeur: Par la similitude ou semblance de ses Coquilles leur equalitè, ou esquale fraternitè d' ordrè, en ensvivant les Senateurs Romains, qui portoient aussi des Coquilles ès bras pour en seigne, ou Devise: Par la Double lacure d' icelles ensemble, leur invincible & indissoluble Vnion: Et par l' image Sainct Michel, Colonel des celestes intelligences, victoire du plus dangereux ennemy. Devise doncques instituee au soulas, protection, & asseurance de cetant noble Royaume: Et au contraire, a la terreur, espouuantement.* Franc. d' Amboise *Devis. Hervigo*, p. 21, 22. Extat etiam singularis Liber de EQUITIBUS hujus Ordinis conscriptus ab *Emerico d' Amboise*. Statuta eorum articulis constant XCIIX. Itidem seorsim expressa. Comitia Ordinis & Ceremoniarum solennia ab Henrico II. A. MDXLIIX. celebrata prolixe describit *Modius Pandect. Triumph. T. I. L. III.* Sed nostro tempore pauci sunt, qui solo hoc Ordine gaudent: Solet tamen ab EQUITIBUS S. Spiritus suscipi, pridie ejus diei, qua Ordine Spiritus S. donantur: Quæ causa quoque cur gemino torque ornati incedant & generali nomine EQUITES Ordinum Regiorum, *Les Chevaliers des Ordres du Roy*, dici ament. V. Autorem *de l' Estat de la France p. II. c. IIX.*

VII. De Equestri Ordine S. Spiritus ejusque initiis ita Thuanus Hist. L. LXIIX. ad Annum MDLXXIX. *Apud nos Rex, quo erat ingenio, vetera fastidiens, & novarum rerum semper cupidus, obsolescente conchyliato ordine, ob communicatum promiscue, indignis hominibus, jam a multo tempore hunc præcipuum nobilitati & militaribus meritis, honorem debitum, novum Equitum Collegium a se institutum, ac nomine S. Spiritus nuncupatum, solemni lustratione celebravit. Centenario numero absolutum Collegium, in eo comprehensis Rege, ordinis Prin-*

cipe, quatuor Cardinalibus, quatuor Antistitibus Ecclesiasticis magno Eleemosynario, Cancellario, Præfecto Ceremoniarum, magno Thesaurario, Graphiario, Feciali, Ostiario Commendatorum nomine dicti Equites, quod ab initio instituisset Rex ex opimioribus Cœnobiis detractis amplissimis vectigalibus, commendas ad Hispaniensium exemplum creare, consilio ante quadriennium a Cardinale Lotharingo, statim atque in regnum venit, sumto, qui ea spe id consilii Regi dederat, sicuti jactabatur, ut cum opimiora Regni, quæ vocant beneficia, Regum liberalitate possideret ea veluti familiæ suæ propria per commendas faceret, idque illi ante mortem a sacro ordine, & ab amicis per literas exprobatum fuerat. Postea eo mortuo, Rex apud Pontificem crebro per Oratores suos egit, ut Cœnobiorum bona, commendis illis, autoritate sua interposita, attribui pateretur. Nam eum Ordinem ad religionis Catholicæ, Apostolicæ, Romanæ amplificationem, & sectarii veneni exstirpationem institutum esse: Idque Equitum præcipuum jusjurandum esse, quod cum reclamante sacro Ordine impetrare non potuisset, nomen nihilominus mansit & Equites Spiritus S. Commendatores Statutis de eo Ordine Decembri proximo promulgatis appellati sunt: Ut ex eo, quid Regi ab initio consilii fuerit, posteris constet, videantque ac caveant, qui post nos erunt, ne quod ab ipso tunc frustra tentatum est, sub Successoribus ejus exitum aliquando sortiatur. Ferunt Titulum *Spiritus S.* ab eo ideo selectum, quod Festum Pentecostes sibi imprimis faustum accidisse senserit, quippe quo natus, Rex Poloniæ deinde, ac deinde Rex Galliæ redditus fuerit. Sunt qui commemorant Ludovicum Regem Siciliæ jam A. MCCCLII. hunc Ordinem S. Spiritus instituisse, eundemque ab Henrico tantum renovatum fuisse. Torques Aureus ex Liliis flammarum congerie circumdatis, intermixtis Literis H & gemina A initio constitit; Sed Henricus IV. figuras hasce exeruit, substitutis cassidibus aliisque victoriarum Trophæis. Crux Torqui adhærens columbam præ se fert, tanquam signum Spiritus Sancti. Sunt etiam singulares Ministri huic Ordini destinati, ut Cancellarius, Sigilli Custos, Magister Cerimoniarum, Thesaurarius, Secretarius &c. V. *L' Estat de la France. P. 11. c. IX.* Inter recentiores solennitates Ordinis fuit, cum Ludovicus XIII. Ann. MDCXXXII. Fonte Bellaqueo L Proceres eo donaret. Ultimam, quam scimus, celebravit hodiernus Rex Ludovicus XIII. An. MDCLXI. d. XXXI. Decembr. extinctis prioribus fere omnibus, Equites

crea-

creavit LXX. fuereque in iis IX. Personæ Ecclesiasticæ; Et solum Principem Condæum ac Filium ejus Ducem Anguinium Rex tunc dignatus fuit, quibus Signum Ordinis ipse conferret: Cæteris ab aliis porrectum fuit. V. *Diar. Eur. Cent. VI. p. 46. & seqq.*

IIX. Equestris Ordo antiquior in Dania est *Ordo Elephantinus*, Elephasque cum Castello Clinodium Ordinis exornat, quem tamen variis additamentis hodiernæ Familiæ Oldenburgicæ Reges usque ad Fridericum III. auxerunt. Initia qui ex antiquitate repetunt, ex militia Cruciata seu Sacris Danorum Expeditionibus in Palæstinam ea derivant: Dani namque etiam & Norvegi partem hujus militiæ faciebant. V. *Pontanus aliique Scriptores Rer. Danicarum.* Verisimile est ex tenuibus istis initiis, postea Familiam Oldenburgicam Equestrem hanc Dignitatem formasse, & uti dictum fuit, novis additamentis in hodiernum splendorem evexisse. Plura V. apud *Mennen.* de Eq. Ord. p. 144. cujus omnia sua fecit Pontanus Chorogr. Dan. f. 769. pollicitus interea se istam apud Danos Elephanti donandi rationem atque originem alias luculentius enarraturum: Quæ promissa an apparuerint nobis non constat. Hodiernus Sereniss. Rex Christianus V. vero An. MDCLXXII. novum Ordinem adjecit frugi Danorum, seu Proborum Danorum, des Dänischen Biedermans/ Danice Dannebrou/ sine dubio animaturus ita Danos suos ad rem accisam Regni sui instaurandam. Insigne est Crux Aurea Adamantibus interstincta ex vinculo subalbido dependens, quod Limbus Ruber circumdat.

IX. Equestri Ordini Annuntiationis magnificum nomen ex suo abs se instituto fecit Amadeus VI. Sabaudiæ Comes, idque in honorem Angelicæ Annuntiationis. Quem insignire voluit Aureo torque, figura collaris canis Alani (ut diploma institutionis seu confirmationis anni 1409. a Francisco Sansovino citatum docet) efformato, ex quo laciniæ seu laminæ quatuor catenulis aureis connexæ pendentes, modis insuper Sabaudicis, quos ab amoribus nuncupant, subtilibus, & arte implexis, quatuor literarios characteres F.E.R.T. æque distanter insertos referrent, imagine & historia Virginis Mariæ ab Angelo salutatæ, (quæ sodalitio nomen dedit) appensa. Quo quidem elogio magnitudinem gloriæ Amadeo Magno primo Sabaudiæ Comiti partæ, symbolumque Fortitudo Ejus Rhodum Tenuit, a Rhodiensi urbe Turcis erepta seu defensa,

Christoque adserta natum, explicari Sabaudici Annales testantur. Ab ejus enim tempore, ut ex iisdem patet, Sabaudiæ insignia, quæ eadem & Imperii erant (Saxoniæ Ducum ex quibus Sabaudici Proceres orti, insignibus hactenus interstincta) scuto Equitum Hierosolymitanorum S. Johannis cruce scilicet argentea in rubri coloris clypeo ipsis petentibus equitibus (qui Rhodo insula ab Imper. Constantinopolitano tunc donati, Rhodii post Equites dicti fuere) innavatæ virtutis præmium sunt decorata, & Sabaudiæ successoribus Regulis cum quadriliterario symbolo FERT, exinde propria mansere. Hujus porro militiæ sedem idem Amadeus in Petra Castellana constituit, ibiq; anniversarium & ceremonias Novis Equitibus a Principe eligendis, Festo Annunciationis Deiparæ die, celebrari voluit, legibus itidem ab Amadeo primo Sabaudiæ Duce postmodum auctis, juxta tabulas ea de re anno 1434. conscriptas. Igitur & auctor ipse primis hujus sodalitii auspiciis in equestrem catalogum se nuncupans, alios quatuordecim primæ Nobilitatis viros, quibus ipse præsideret, in honorem XV. mysteriorum sacratissimæ virginis connumeravit, statutaque variis inscripta libellis, quæ a Francisco Sansovino in originibus recitantur, una cum torque singulis donari jussit. *Menen. l. sæp. cit. p. 133. 134.* Cujus verba nostra fecimus, dum alia, quæ accuratius hæc evolverent, ad manus non fuere.

TITU-

TITULI
DISSERTATIONUM:

INDEX RERUM,

PRIMUS NUMERUS DISSERTATIONEM, SECUNDUS CAPUT, TERTIUS PARAGRAPHUM DENOTAT.

Bastar-

Du-

Sym-

Or-

Sere-

FINIS.

